SJEVEROZAPADNA HRVATSKA U NARODNO OSLOBODILAČKOJ BORBI I SOCIJALISTIČKOJ REVOLUCIJI

VI.

GRAĐA 1941. — 1945.

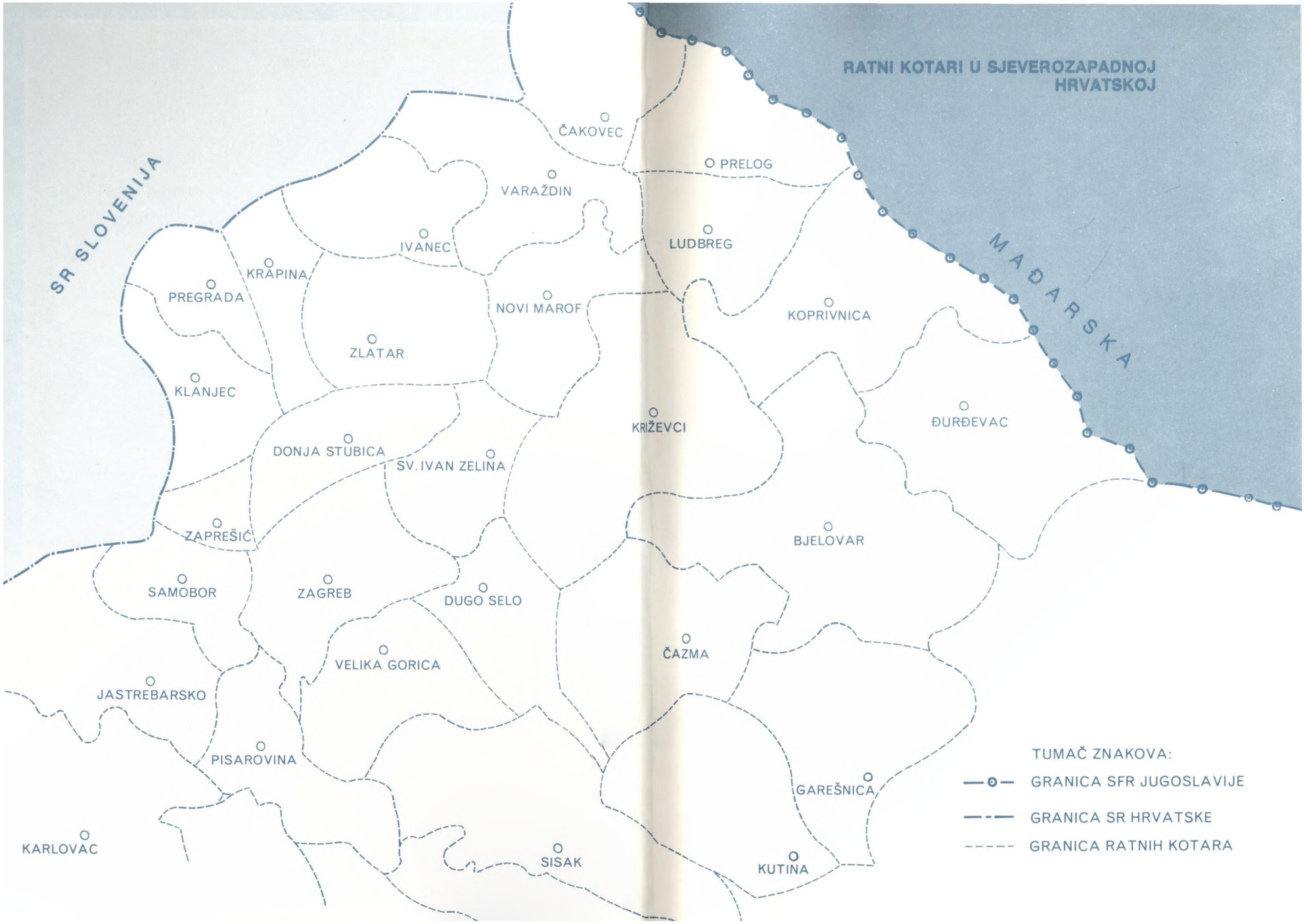
RATNI KOTARI U SJEVEROZAPADNOJ HRVATSKOJ
SR SLOVENIJA
MAĐARSKA
ČAKOVEC
PRELOG
VARAŽDIN
IVANEC
LUDBREG
KRAPINA
PREGRADA
NOVI MAROF
KOPRIVNICA
ZLATAR
KLANJEC
KRIŽEVCI
ĐURĐEVAC
DONJA STUBICA
SV. IVAN ZELINA
ZAPREŠIĆ
BJELOVAR
SAMOBOR
ZAGREB
DUGO SELO
ČAZMA
VELIKA GORICA
JASTREBARSKO
PISAROVINA
GAREŠNICA
KARLOVAC
SISAK
KUTINA
TUMAČ ZNAKOVA:
GRANICA SFR JUGOSLAVIJE
GRANICA SR HRVATSKE
GRANICA RATNIH KOTARA

POTPISNICI SAMOUPRAVNOG SPORAZUMA O ORGANIZACIJI RADA I UDRUŽIVANJU SREDSTAVA ZA IZDAVANJE »GRAĐE ZA POVIJEST NOP-a I SOCIJALISTIČKE REVOLUCIJE U SJEVEROZAPADNOJ HRVATSKOJ 1941-1945«

Skupština grada Zagreba, skupštine općina Čakovec, Čazma, Donja Stubica, Dugo Selo, Đurđevac, Garešnica, Ivanec, Ivanić-Grad, Jastrebarsko, Klanjec, Koprivnica, Krapina, Križevci, Kutina, Ludbreg, Novi Marof, Ozalj, Pregrada, Sisak, Varaždin, Vrbovec, Zabok, Zelina i Zlatar-Bistrica, Samoupravna interesna zajednica za kulturu općine Bjelovar, Republička zajednica za znanstveni rad i Republička samoupravna interesna zajednica u oblasti kulture

GRAĐA ZA POVIJEST NARODNOOSLOBODILAČKE borbe I SOCIJALISTIČKE REVOLUCIJE U SJEVEROZAPADNOJ HRVATSKOJ 1941 – 1945.

Knjiga VI
(rujan — listopad 1943)

Zagreb 1987.

SAVJET ZA IZDAVANJE GRAĐE

Dragutin Plašč, predsjednik
Mirko Babić, Mirko Belošević, Mato Benički, Anka Berus, Antun Biber, Stjepan Blažeković, Josip Bogožalec, Ivan Božičević, Rade Bulat, Vladimir Car, Stevo Čudić, Emil Ivane, Stjepan Iveković, Ivan Jadan, Dragutin Jakopović, Vjekoslav Janić, Vojin Jelača, Spasoje Kaladžija, Vladimir Kapun, Vukašin Karanović, Milka Kufrin, Božena Loborec, Josip Malina, Svetozar Matić, Pavao Mrvoš, Franjo Novak,Ilija Pavić,|Pero Popović|,Dragutin Pracaić, Paula Rakamarić, Josip Runjak, Branko Sruk, Andrija Šćurić, Josip Šlibar, Đuro Trubelja, Božidar Vučetić, Pavle Žukina

REDAKCIJSKI ODBOR

Pavle Zukina, predsjednik
Lutvo Ahmetović, Mirko Belošević, Rade Bulut, Mirko Gretić, Vjekoslav Janić, Vukašin Karanović,|Pero Popović|, Josip Runjak

RADNA GRUPA ZA HISTORIJSKU OCJENU MATERIJALA

Anka Berus, Antun Biber, Ivan Božičević, Rade Bulat, Pavle Žukina

Stručne, administrativne i financijske poslove za Savjet obavio je Komitet za boračka i invalidska pitanja Skupštine grada Zagreba.

Izdavač: Savjet za izdavanje »Građe za povijest NOP-a i socijalističke revolucije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj 1941 — 1945.«

Odgovara: Redakcijski odbor Savjeta za izdavanje »Građe za povijest NOP-a i socijalističke revolucije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj 1941 — 1945.«

Znanstvena priprema: Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske, Zagreb

Istraživanja, obrada, bilješke i priprema za tisak: Mate Rupić
Branislava Vojnović-Mutavdžić

P R E D G O V O R

Šesta knjiga »Građe« svojim sadržajem obuhvaća područja općina potpisnica Samoupravnog sporazuma o izdavanju građe i grad Zagreb.

Vremenski se knjiga odnosi na razdoblje od 1. rujna do 31. listopada 1943. godine, razdoblje u kojemu dolazi do snažnoga organizacijskoga i političkog jačanja i razvoja NOP-a na tome području, u specifičnim i vrlo teškim uvjetima.

Za ovu knjigu postoji brojna povijesna građa, od koje je manji dio objavljen u pojedinim publikacijama. To omogućuje veći izbor, premda je ta građa razasuta u oko 40-ak arhiva, muzeja i muzejskih zbirki na području sjeverozapadne Hrvatske, naročito u Zagrebu. Veliki broj dokumenata nalazi se u arhivima u Beogradu. Prilikom izbora prioritet je dan dokumentima NOP-a, odnosno dokumentima koji se po sadržaju odnose na šire područje ili govore o značajnijim zbivanjima i momentima. Od dokumenata neprijateljske provenijencije dani su poglavito oni koji govore o oružanoj oslobodilačkoj borbi, o djelatnosti Partije, o teroru, te ukazuju na ciljeve i interese okupacijskih sila i njihovih slugu na području sjeverozapadne Hrvatske, a u isto vrijeme nam omogućuju bolji uvid u povijesni razvitak NOP-a u to vrijeme na tom području.

U navođenju dokumenata vodilo se računa o ovim momentima koji su važni za razumijevanje sadržaja i karaktera knjige:

a) Dokumenti se donose kronološkim redom bez obzira na njihovo porijeklo;

b) Dokumenti se ediraju s poštovanjem svih njihovih osobitosti. U pripadajućim bilješkama daju se, ako je potrebno, najnužnija objašnjenja pojedinih imena, manje poznatih riječi i nekih drugih momenata;

c) Osim većine dokumenata koji se objavljuju u cjelini, donose se i dijelovi onih čiji je sadržaj znatno širi, tj. odnosi se i na zbivanja izvan područja sjeverozapadne Hrvatske. Oni su omeđeni na početku i na kraju sa tri točke što je znak intervencije redakcije, a podrazumijeva ispuštanje teksta koji se ne tiče teritorija o kojemu je u knjizi riječ;

d) Radi preglednijeg korištenja, svi su dokumenti prezentirani s istim osnovnim elementima. Najprije su u lijevom gornjem kutu označeni datum i, gdje je moguće, mjesto nastanka, a zatim slijedi, u obliku naslova, kratka regesta, koja omogućuje prvi uvid u sadržaj dokumenta. Na kraju svakog dokumenta, tj. nakon njegova završenog teksta, daje se sažet tehnički opis izvora i njegova arhivska signatura ili označava publikacija iz koje je preuzet, te bilješke.

e) Tekstovi dokumenata objavljeni su sa svim svojim jezičkim, stilskim i gramatičkim obilježjima. Uglavnom su ispravljene samo očigledne slovne i pravopisne pogreške što je označeno uglatom zagradom;

f) Radi lakšeg i funkcionalnijeg korištenja knjige, na kraju knjige nalaze se kazalo osobnih imena, kazalo geografskih naziva i kazalo predmetnih pojmova te sadržaj u kojem su navedeni datum, mjesto i regesta svih dokumenata u knjizi i stranice na kojima se nalaze.

Knjiga može vrlo korisno i funkcionalno poslužiti i istraživačima i sudionicima revolucije, za dalje proučavanje i upoznavanje NOB-a u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, i širem krugu čitalaca — kulturno-prosvjetnim radnicima, javnim društvenim i političkim radnicima — da iz sadržaja objavljene dokumentacije što neposrednije upoznaju pojedine pojave i zbivanja u tom razdoblju NOB-a i revolucije na spomenutom području.

Svima koji su pomogli prilikom rada na ovoj knjizi izdavač i priređivači najsrdačnije zahvaljuju.

Redakcijski odbor

S K R A Ć E N I C E

AF Ž — Antifašistička fronta žena
AGITPROP — Agitacijsko propagandni odjel
AH — Arhiv Hrvatske, Zagreb
AIHRPH — Arhiv Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske, Zagreb
AOŽ — Antifašistički odbor žena
AVI I — Arhiv Vojnoistorijskog instituta, Beograd
AVNOH — Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske, kasnije ZAVNOH
AVNOJ — Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije
CK KPH — Centralni komitet Komunističke partije Hrvatske
CK KPJ — Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavija
CKSKJ — Centralni komitet Saveza komunista Jugoslavije
CK SKOJ-a — Centralni komitet Saveza komunističke omladine Jugoslavije
Građa SZH I, II, IH, IV, V, VI — Građa za povijest NOP-a i socijalističke revolucije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj 1941 — 1945, knjiga I, II, III, IV, Vi VI, Zagreb
GSP — Glavni stan poglavnika
GŠ — Glavni štab
GŠH — Glavni štab Hrvatske
HAB — Historijski arhiv Bjelovar
HAS — Historijski arhiv Sisak
HAV — Historijski arhiv Varaždin
HAZ — Historijski arhiv Zagreb

HRS	–	Hrvatski radnički savez
HSS	–	Hrvatska seljačka stranka
IO HSS	–	Izvršni odbor Hrvatske seljačke stranke
JNOF	–	Jedinstvena narodnooslobodilačka fronta
JRZ	–	Jugoslavenska radikalna zajednica
Kl	–	Komunistička internacionala
KP	–	Komunistička partija
KPH	–	Komunistička partija Hrvatske
KPJ	–	Komunistička partija Jugoslavije
KPO	–	Kulturno prosvjetni odjel
KOS	–	Kotarska oblast Samobor
KOZ	–	Kotarska oblast Zagreb
MGS	–	Muzej grada Siska
MGZ	–	Muzej grada Zagreba
MINDOM	–	Ministarstvo domobranstva
MINORS	–	Ministarstvo oružanih snaga
MK	–	Mjesni komitet
MNG	–	Ministarstvo narodnog gospodarstva
MUP	–	Ministarstvo unutarnjih poslova
NDH	–	Nezavisna Država Hrvatska
NG	–	Neprijateljska građa
NP	–	Narodna pomoć
NOB	–	Narodnooslobodilačka borba
NOF	–	Narodnooslobodilačka fronta
N00	–	Narodnooslobodilački odbor
NOP	–	Narodnooslobodilački pokret
NOPO	–	Narodnooslobodilački partizanski odred
NOP odredi	–	Narodnooslobodilački partizanski odredi
NOU	–	Narodnooslobodilačka udarna
NOV	–	Narodnooslobodilačka vojska
OK	–	Okružni komitet
PK	–	Pokrajinski komitet
POH	–	Partizanski odredi Hrvatske
POJ	–	Partizanski odredi Jugoslavije
RAVSIGUR	—	Ravnateljstvo za javni red i sigurnost
S.F.-S.N.	–	Smrt fažizmu — Sloboda narodu
SIGN	–	Signatura
SKOJ	–	Savez komunističke omladine Jugoslavije
SKP(b)	–	Svesavezna komunistička partija (boljševika)
SMG	—	Savez mlade generacije
SSSR	–	Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika
SUBNOR	–	Savez udruženja boraca narodnooslobodilačkog rata

UNS — Ustaška nadzorna služba
URSS — Ujedinjeni radnički sindikalni savez
VII — Vojnoistorijski institut, Beograd
VKP(b) — Vesmirnaja komunistička partija (boljševika)
vS — Vrhovni štab
V.T. — Vrlo tajno
VŽŽZ — Veliki župan župe Zagorje
ZAVNOH — Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske
ZBORNIK — Zbornik dokumenata i podataka o narodnooslobodilačkom ratu jugoslavenskih naroda, Beograd
ZEMPRO — Državna poslovna središtnjica za zemaljske proizvode

1

1943. rujan 1.

Obavijest Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Centralnome komitetu KP Hrvatske o dolasku Petra Fiolića, zastupnika HSS, na oslobođeni teritorij Pokuplja, u kojoj se traži mišljenje o tome kakav stav da zauzme Okružni komitet u takvu i sličnim slučajevima

Okružni komitet Pokuplje
Komunističke Partije Hrvatske

Drugarskom
CENTRALNOM KOMITETU KPH

Dragi drugovi,

Na našu stranu prešao je zamjenik kotarskog zastupnika HSS-a za Veliku Goricu Petar Fijolić iz Velike Mlake. On je već kod našeg ONOO-a. Mi smo ga mislili uzeti kao člana tog odbora u koliko vi nemate namjere povući ga za ZAVNOH к vama tamo.

Napominjemo da su ga ustaše htjele uzeti u svoj sabor, ali je to on odbio. Prema njegovim iskazima stajao je u Lepoglavi u opoziciji prema Košutiću[1] i komp.[aniji]. Sa nama je bio cijelo vrijeme u vezi, ali nije aktivno ništa radio. Uvjereni smo da se još uvijek ne bi odlučio na ovaj korak, da nijesmo mobilizirali gotovo cijelo njegovo selo, te ustaše radi toga stalno prave hajke na ostale stanovnike toga sela. U svome kraju je ugledan. Star je oko 50 godina.

Javite nam da li da ga vama šaljemo za ZAVNOH ili da ga ostavimo ovdje.

Ima izgleda da će još neki iz Velike Gorice preći nama, pa molimo da nam javite i za taj slučaj šta da radimo. Ti što će preći ne spadaju u onu Kovačević-Robić-Plepelićevu grupu.

Šaljemo vam ujedno i 1 komplet »Djela Radića« koja su sigurno potrebna, ako ne ZAVNOH-u i vama, a ono Magovcu.[2]

Drugarski pozdrav

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Miško[3], v.r.

i TV
1.IX 1943.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-27/1620

[1] August
[2] Božidar
[3] Lutvo Ahmetović

2

1943, rujan 1.

Pismo Kotarskoga komiteta KPH Velika Gorica Okružnome komitetu KPH Pokuplje o političkom radu i o potrebi da kroz kotar prokrstari partizanska jedinica

K. K. Velika Gorica
K. P. H.

Drugarskom

OKRUŽNOM komitetu *»POKUPLJE«*
Komunističke partije *»HRVATSKE«*

D r a g i d r u g o v i !

Od kada je banda provađala reakciju u našem kotaru politički rad je zastao, a da bi se politički rad razvijao bolje potrebno je da ovuda prokrstari naša neka vojna jedinica koja bi narodu podigla moral vjerojatno da bi se i mnogi priključili u tu jedinicu.

Svakako bi bilo dobro da dođe ta novo formirana Posavsko-Turopoljska jedinica,[1] pošto narod misli da su oni otišli u Žumberak i da se više neće vratiti do kraja rata.

1/9 1943. Uz drugarski komunistički pozdrav

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU

Mato[2], v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-168/215

[1] Odnosi se na Turopoljsko-posavski bataljon koji je formiran 21. kolovoza 1943. godine.
[2] Kumic

3

1943. rujan 1.
Dugo Selo

Izvještaj Kotarske oblasti u Dugom Selu ostalim kotarskim oblastima na području Velika župe Prigorje o napadu partizana na Zagrebačku posadnu bojnu koja je osiguravala transformator gradske električne centrale u Božjakovini, i na putnički vlak na stanici Ostrna

KOTARSKA OBLAST U DUGOM SELU

BROJ: Tajno 420/43 Dugo Selo, dne 1. rujna 1943

Predmet: PARTIZANA DJELATNOST I KRETANJE.-

Kotarskoj oblasti 1 — 6.

Savezno sa brzoglasnim izviešćem od danas poslani Velikoj župi Prigorje i Redarstvenoj -oblasti u Zagrebu izviešćuje se sljedeće:

Dne 1. rujna 1943. u 2 sata jedna skupina partizana moslavačko posavskog odreda u jačini 250 — 300 ljudi obučeni u njemačko i domobransko odielo i naoružana sa lakim strojnicama, parabelama, karabinima i ručnim bombama izvršila je prepad[1] na stražu Zagrebačke posadne bojne, koja osigurava transformator gradske električne centrale u Božjakovini, obć. i kotara Dugo Selo, sjevero-istočno od Dugog Sela 7 kim, te su nakon 1 *Vi* satne borbe posadu koja se sastojala od jednog pričuvnog častnika poručnika Jozić Dragutina i 65 domobrana uslied nadmoćnosti savladali te poručnika Jozić Dragutina i oko 40 domobrana zarobili i razoružali, dočim je oko 25 domobrana koristeći noć probilo se kroz obruč partizana i izbjeglo zarobljavanju. Domobranska posada bila je naoružana sa 6 kom. parabela i karabinama.

Partizani su došli iz šume Šiškovo, te su već u daljini *Vi* kim izvršili opkoljavanje posade za osiguranje transformatora te su nakon 1 *Vi* satne puščane paljbe strojničke borbe izvršili juriš na posadu te im uništivši zaklone sagrađene od drva i zemlje posadu savladali.

Istovremeno su partizani unišli u željezničko stajalište Božjakovina, koje se nalazi udaljeno od transformatora oko 200 metara, te

[1] Akciju je izvršio Prvi bataljon Moslavačkoga NOP odreda, vidi: Dok. br. 7.

iz blagajne stajališta uzeli 818,50 Kuna, 1 platneno crievo a brzoglasni aparat manje oštetili.-

Partizani su nakon izvršenog prepada sa zarobljenim domobranima otišli uz potok Zelinu Šiškovu dočim je jedna skupina od 100 ljudi odvojila se i otišla na željezničko stajalište Ostrna[2] obć. i kotara Dugo Selo, jugo-istočno od Dugog Sela 3 kim. gdje je u 08.25 sati izvršila prepad na putnički vlak koji prometuje Zagreb-Zemun, otvorivši strojo-puščanu vatru na vlak koji je radi izlaska i ulaska putnika u vlak stajao na stajalištu, našto su domobrani i njemački vojnici koji su se u vlaku nalazili odmah stupili u borbu sa odmetnicima koji su nakon 15 minuta vidjevši nadmoć vojske napustili borbu i razbjegli se koristeći se polj. usjevima. Od partizana ubijeni su Car Jure, rodom iz sela Oborova, opć. ista, kotar Dugo Selo i jedna partizanka čiji indentitet nije utvrđen koju su partizani uspjeli sa sobom odnijeti. Prilikom borbe od njemačke vojske 1 njemački vojnik je ubijen pet teško tjelesno ozlieđeni koji su upućeni u Zagreb sa prvim vlakom.

Od putnika ubijen je bravarski obrtnik želj. radionice u Zagrebu Kulik Josip iz Resničke Trnave, obćine Sesvete, kotara Zagreba a željeznički radnik Grgesić Stjepan iz sela Prozor kotara Dugo Selo teško tjelesno povređen.

Od strane partizana zarobljeni su jedan domobranski nadsatnik kojeg identitet nije utvrđen i tri domobrana koja su partizani sa sobom preko sela Leprovica i Obedišća odveli u šumu Šiškovo. Poduzeta akcija od strane njemačke vojske i samovozne ustaške vojnice iz Zagreba ostala je bez uspjeha. Željeznička pruga nije oštećena vlak koji je napadnut nakon prepada partizana povratio se u željezničku postaju Dugo Selo odakle je u 18.15 sati prosljedio put prema Zemunu.

Za dom spremni!

Kotarski predstojnik:
(Poljac)
Poljac[3], v. r.

M. P.[4]

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 99, taj. br. 2053

[2] Akciju su izvele Prigorska i Posavska terenska četa, vidi: Dok. br. 15 i 34.
[3] Leopold
[4] Zaprimni pečat Kotarske oblasti Zagreb broj t. 2053/43, od 9. IX 1943. godine.

4

1943, rujan 1.
Varaždin

Naređenje zapovjednika njemačkih četa u Hrvatskoj, koju Pothvatno zapovjedništvo Varaždin dostavlja Velikoj župi Zagorje u Varaždinu, o osnivanju sabirnih logora za taoce koji će biti strijeljeni u slučaju partizanskih akcija

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
PODHVATNO ZAPOVJEDNIČTVO-
-VARAŽDIN
Broj 140/taj.

PREDMET:
Zapovjed Njemačkog zapovjednika četa, -dostavlja.

1.—2. novačka pukovnija
2.—Zapovje. posade: Ludbreg
3.— Zapovje. posade: Varažd. Toplice
4.—Zapovje. posade: Krapina
5.— Zapovje. posade: Zlatar
6.— 1. posadna sat
7.-2. posadna sat
8.-3. sat XVIII ž.s.b.
9. — Njemačko oružničtvo-Varaždin
10.—Varažd. oružničko krilo
11.— Velika Zupa Zagorje
12.—Zup. redar, oblast
13.—Hrvatski ustaški stožer
14.—Varaždin, popun.
15.— Mejzap-Varaždin

Zapovjedničtvo I zbornog područja sa Glst. br. 2791/taj. od 27. kolovoza o. g., dostavlja:

U prigibu dostavlja se zapovjed-zapovjednika Njemačkih četa u Hrvatskoj[1] Abt. I. c. br. 3621/taj. od 31. VII o. g. i Gruppe West Abr. I. c. Broj 5744/ taj. od 20. VIII o. g., na znanje i upravljanje.

Zapovjedničtvo I zbor. područja sa Op. br. 2840/taj. od 28.8. o. g., dostavlja dopunu naloga Op. br. 2791/taj. —43. g.—

Gruppa West Abr. I. c. br. 6379/taj. od 24. VIII o. g., dostavila je sliedeće:

[1] Rudolf Lüthers

»U svakom posadnom mjestu divizije ima se postrojiti jedna sat koja će služiti samo kao određena (specijalna) postrojba za podhvate za uhićenje taoca. Zapovjednik ove sati ima u sporazumu sa S. D. i redarstva voditi računa da se kod izbora taoca ne učine pogrieške.«

Spomenuto se dostavlja na znanje.

Za poglavnika i dom spremni!

Zapovjednik, pukovnik
(Paić)
Paić, v. r.

M. P.[2]

M. P.[3]

ZAPOVJEDNIČTVO NJEMAČKIH ČETA U HRVATSKOJ
Abr. Ic.
Br. 3621/taj. od 31. VIII 1943.

PREDMET: ZAPOVJED ZA OBRAMBENE MJERE I MJERE ODMAZDE.

1. —U posljednje vrieme zbog pojačanih djela sabotaže, prisilna je provedba ove zapoviedi.

2, —Divizije se ovlašćuju da odmah u uzkoj suradnji sa S.D. i redarstvom sa određenim postrojbama za ovu svrhu na svakom području i mjestu, od kuda banditi ugrožavaju promete i obskrbne puteve, a prije svega tamo, gdje su prepadi već izvršeni, **bez obzira na narodnu pripadnost izdvoje kao taoce:**

a) Članove obitelji pripadnika odmetnika,
b) osobe, koje su sklone odmetnicima,
c) sumnjive osobe.

Određene postrojbe za ovu svrhu, treba odgovarajući njihovoj zadaći držati dovoljno jakom i dobro opremljenom

Za ovo upotriebiti snage G.F.P[4]., S.D., oružničtvo, po mogućnosti također Hrvatskog redarstva i oružničtva. Određena postrojba ima zadaću-zaštitu kod izvršenja-kućne premetačine, preslušanja i uhićenja izvršiti pomoću izvršnih organa G.F.P. i S.D. i redarstva.

[2] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Podhvatno zapovjedničtvo Varaždin

[3] Zaprimni pečat Velikoga župana Velike župe Zagorje, Varaždin, taj. 1756 od 3. IX 1943. godine.

[4] Skraćenica za Geheime Feldpolizai Transportkommandatur.

3. —Uhićene taoce odpremati u logore Zenica ili Priedor. Svaka divizija koja do Priedora ili Zenice ima suviše dug put Željeznicom, uredit će u sporazumu sa S.D., prikladan Logor za taoce — Predviđeno je da se uredi logor taoca u Sisku i Mitrovici.

Zapovjednićtva Logora će sa prispjelim taocima sačiniti protokole sa osobnim podatcima i mjestom stanovanja taoca.

4. — Uhićenje i streljanje taoca ima se u dnevnim izvješćima javiti zapovjedniku njemačkih četa u Hrvatskoj.

5. —Prema prednjem uhićenje taoca odnostno mjere odmazde treba oglasiti stanovničtvu pomoću plakata u zajedničkom radu sa promičbenim odsjekom u Hrvatskoj i u Zagrebu i njihovim područnim jedinicama u Banja Luci i Sarajevu. Promičbeni odsjek odnosno njegove podređene jedinice ovlašćuju se na bacanje letaka nad područjem gdje se je napad dogodio i od kuda potječu taoci, kao i na područjima odmetnika.

6. — U letcima uhićenih taoca treba navesti, Ime i prezime te starost i mjesto stanovanja taoca.

Osim toga treba zaprietiti, da će taoci biti ustrieljeni prilikom prvog prepada.

U letačima o streljanju taoca treba navesti:

a) Ime, prezime, starost i mjesto stanovanja streljanog taoca
b) Kada je usliedila egzekucija
c) Na osnovu kojeg djela sabotaže je izvršeno djelo odmazde

7. —Izvršenje ovih naređenih odmazda, povjerava se za to određenim zapovjednicima divizija. Izvršenje ovakovih djela odmazde po podređenim jedinicama i pojedincima treba da se sprieči.

8. —Zapovjednici divizija odlučuju da li će se djela odmazda vršiti na mjestu učinjenog djela sabotaže ili u skupnom logoru.

9. —Izvršenje egzekucije prepustiti po mogućnosti a po nalogu Hrvatskog Ministarstva unutarnjih poslova, Hrvatskom redarstvu, u prisustvu izvršnih organa oružničtva ili S.D.

10.— U budućnosti treba da bude svaki napad, prepada ili djelo sabotaže kažnjeno odgovarajućim mjerama odmazde.

GRUPPE WEST
Abr. I. c.
Br. 5744/taj.
20. VIII 1943. god.

M. P.[5]

Sa izvorom suglasno:
Pobočnik-nadporučnik-sudac
(Rušec)
Rušec, v. r.

Prepisano 10/IX 43.
.....[6] **v.** r.

Original, strojopis
Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2203, dok. br. taj. 1756

[5] Kao bilj. 2.
[6] Potpis nečitak.

5

1943, rujan 2.

Izvod iz izvještaja političkoga komesara Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske političkome komesaru Glavnoga Štaba NOV i PO Hrvatske o stanju na terenu i u jedinicama

»ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N. O. V. I P. O. HRVATSKE
Op. br. 612/43.
2. IX. 1943.

Komesarski izvještaj

POLITKOMESARU GLAVNOG ŠTABA N.O.V. i P.O.
HRVATSKE

I
OPĆENITA SITUACIJA

Žumberak

Prilikom našeg odlaska iz Žumberka[1] dali smo upute Žumberačkom odredu i XIII Brigadi, da redovno šalju vama izvještaje u originalu, a nama u prepisu. Koliko nam je poznato, oni su to do sada činili. Iz njihovih izvještaja[2] mogli ste se donekle upoznati sa stanjem na cijelom terenu Žumberka i Pokuplja. No, ipak je potrebno da vas obavijestimo o razvitku događaja na tom terenu.

Poslije sloma ustaško-talijanske ofanzive, koja je vođena u mjesecu lipnju[3], raspoloženje naroda prema narodno-oslobodilačkoj borbi još više je povećalo simpatije prema našoj vojsci koja je razbila neprijateljsku ofanzivu. Zbog sve većih simpatija i povoljnog političkog strujanja u redovima naroda, da bi iskoristili u cjelosti

[1] Stab Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske napustio je Žumberak u prvoj polovini srpnja 1943. godine.

[2] Štab Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« dostavljao je izvještaje Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske od srpnja do studenoga 1943, kada je ta brigada napustila Žumberak i ušla u sastav Prve proleterske divizije.

[3] Opširnije o toj ofenzivi vidi: **»Građa SZH«,** knj. V, dok. br. 76 i 89.

ovu političku situaciju, odlučili smo da se provedu izbori za općinske i kotarske N.O.O. Agitacija u kojoj su uzele učešće masovne narodne organizacije za izbore bila je punom toku i upravo u času kad je dosegla svoj vrhunac, neprijatelj je otpočeo sa ponovnom ofanzivom, i tako spriječio provođenje izbora za dan 25. srpnja, kada su oni bili zakazani.

Zbog ilustracije potrebno je da vam napomenemo način kako se provodila agitacija za izbore. Omladina iz općine Radatovići i Vivodine zajedno sa Vivodinskom četom pod nacionalnim zastavama defilirala je kroz razna sela, manifestirajući prvim slobodnim izborima za narodne predstavnike u Zumberku. Pored toga skupilo se 120 žetelica, koje su sa pjesmom, sa srpima izpod pazuha kretale na polja, da žanju žito i time koriste narodu i njegovoj vojsci. Ove žetelice bile su zaštićene sa jednom četom i teškim mitraljezom, da mogu nesmetano vršiti svoj narodni posao u okolici Vivodinske i Krašićke općine. Oduševljenje naroda za Narodno-oslobodilački pokret raslo je danomice sve jače. Stare žene susretale su sa smješkom na ustima ovu omladinu, moleći se Bogu za njihovo zdravlje i popratile ih svuda oduševljenim poklicima i pjesmom. Da bi agitacija za izbore bila što potpunija, a i sami izbori bili što uspješnije provedeni, dali smo upute i našoj Proleterskoj brigadi, da stavi na raspoloženje ovaj dio političkog kadra narodnim masovnim organizacijama, koji nije bio momentano angažovan u vojnim akcijama. Tako je u samoj agitaciji došlo do izražaja potpuno jedinstvo fronta i pozadine, te saradnja vojske i narodno-oslobodilačkih odbora.

Neprijateljska ofanziva, koja je otpočela 25. srpnja sa velikim snagama, privremeno je pomutila ovaj rad, koji se je veoma povoljno odvijao. Naše jedinice, usljed velike nadmoći neprijatelja bile su primorane povući se iz Žumberka u Sloveniju.[4] Usljed toga izbori na zakazani dan nisu bili provedeni.

Prilikom povlačenja jedinica sa Žumberka Operativni štab i ostale organizacije učinile su jedan propust u tome, što nijesu obavijestili na vrijeme odbornike i ostali dio pučanstva, koji je bio voljan evakuisati Žumberak zajedno sa našim jedinicama. Ovo je dalo povoda još od ranije pritajenim petokolonaškim elementima da podignu glave i za vrijeme odsustva naših jedinica oni su iskoristili tu situaciju, harangirajući protiv naše vojske i Narodno-oslobodilačkog pokreta.

Neprijatelj je uspio da ovaj puta prođe kroz čitavi teritorij Žumberka, a u odsutnosti naših jedinica, uz pomoć petokolonaša pokušao je svoj pohod politički iskoristiti za sebe. Ustaše, bjela garda i

[4] Isto, dok. br. 207.

četnici iz okolice Gomirja spalili su selo Malince, a pored toga i nekliko kuća od aktivnijih ljudi, koji učestvuju u Narodno-oslobodilačkom pokretu, kao na pr. u Dragoševcima, gdje je spaljena kuća od predsjednika općinskog N.O.O.-a Janka Pavića. Talijani ovaj puta nisu to činili, nego su istupili pred narodom kao njegovi tobožnji zaštitnici, govoreći: da oni traže samo partizane.

Drugog dana, t. j. 26. srpnja pronijela se vijest o padu Musolinija, koja je imala snažnog odjeka na talijanske vojnike, a također i na sam narod. Neprijatelj počeo se je povlačiti, a narod u odsutnosti naših snaga i političkih radnika komentirao je ovaj događaj na način koji su mu nametnuli petokolonaški elementi. Ljudi su pod utjecajem navedenih elemenata, a dobrim djelom i zbog vlastite političke neupućenosti tumačili stvar tako, da je sada nepotrebno voditi borbu dalje, jer je Musolini pao.

Stanje dosta se je pogoršalo za vrijeme odsustva naših jedinica. Narod nije bio onoliko susretljiv prema našim borcima pa i političkim radnicima, kao što je to bio slučaj ranije. Mnogi seljaci iz općine Radatovići, koja je bila ranije jedna od najboljih, nisu htjeli primiti naše borce u svoje kuće. Oni su govorili da smo ih mi napustili u kritičnom času, a da se nismo ni postarali za odbranu njihovih života. Ove tvrdnje bile su podgurivane od strane pete kolone. Nakon povratka naših jedinica iz Slovenije, za razliku od općine Radatovići, mnogo se je stanje popravilo u općini Vivodina i Krašić, a prema posebnim izvještajima također su se prilike mnogo izmijenile u općini Sv. Jana. Ljudi su u velikoj većini, nakon pada Musolinije, počeli prilaziti Narodno-oslobodilačkom pokretu. Tako je omladina iz Krašića sazvala na vlastitu inicijativu zbor, na kojem je među ostalima govorio i Miško Stepinec, brat od nadbiskupa, koji je oštro osudio izdajnički rad reakcionarnog djela vodstva H.S.S. i pozvao ljude da se okupe oko ZAVNOH-a, koji je pravi politički predstavnik hrvatskog naroda. U ovom djelu Žumberka sve više zaoštravaju se odnosi između naroda i ustaških i okupatorskih razbojnika.

Općina Sošice još uvijek je loša, a djelomično i Kalje. I pored čišćenja petokolonaša u ovim općinama imade još uvijek dobar dio ustaški nastrojenih elemenata.

Poslije povratka naših jedinica, nastavilo se sa izbornom agitacijom u cijelom Žumberku, a dan izbora bio je zakazan za 22. kolovoza. Kako su prošli izbori još nam nije poznato, jer nismo dobili izvještaj od izborne komisije.

Mobilizacija u Žumberku još uvijek se ne odvija pravilno. Naši drugovi učinili su grubu grešku, izdavši proglas za mobilizaciju u kojem su naveli, da svaki onaj koji se neće odazvati u redove naše vojske je narodni neprijatelj. S jedne strane greške koje čine naši

drugovi, a s druge strane harangiranje pete kolone i neodlučnost tamošnje omladine sprečavaju uspješno sprovođenje mobilizacije.

U Jastrebarskom i Samoborskom kotaru prilike se veoma povoljno razvijaju u pravcu Narodno-oslobodilačke borbe. Pod Okićem omladina sve više prilazi našoj Narodno-oslobodilačkoj vojsci. Reakcionarni dio vodstva H.S.S. ovdje nema gotovo nikakvog utjecaja. Pogotovo ne nakon izlaska »Slobodnog doma«, kojeg seljaci, bivši pristaše i članovi H.S.S., sa velikim simpatijama primaju. Sada se vodi diskusija u narodu kako je Maček izdajica hrvatskog naroda i H.S.S., jer je prepustio baš njih t. j. H. S. S. —ovce, na milost i nemilost, da ginu za fašističke okupatore.

Iz Samoborskog kotara mi smo još prošle godine imali dosta veliki broj partizana a u posljednje vrijeme taj se je broj povećao i povećava se još uvijek. Pored harangiranja raznih pristaša Mačeka, narod se sve više opredjeljuje za Narodno-oslobodilačku borbu. Ovdje je reakcionarni dio vodstva H. S. S. doživio prilično veliki poraz, kada su pokušavali pokupiti seljaštvo protiv partizana, a za domobrane. Njihovim pozivima ljudi se nisu odazvali nego su istovremeno prozreli njihove zločinačke namjere i okrenuli im leđa. U svojim izdajničkim naporima reakcionarni dio vodstva H. S. S. počeo je okupljati pojedine razbojnike, nekadašnje zagrijane pokvarene »zaštitnike«, i sa partizankama na glavi šalje ih noću na pljačku, krađu i ubistva. Takvih slučajeva bilo je nekoliko u zadnje vrijeme.

U Velikogoričkom kotaru buknuo je u priličnoj mjeri narodni ustanak. Aktivizacijom vojnih bjegunaca na prugama i razoružavanjem raznih domobranskih posada, mnogo su se zaoštrili odnosi između ustaških i okupatorskih vlasti i naroda. Zaoštrili su se također odnosi između naroda i reakcionarnog djela vodstva H. S. S. Neprijatelj je u posljednje vrijeme slao razbojničke bande po selima, koje su počele klati, rezati uši, ženske grudi, i tako iznakažene lješine ostavljao na vidnim mjestima, govoreći, da su to učinili partizani. Narodu je bilo odmah jasno tko se služi sa takvim razbojstvima, pa je otpočelo masovno bježanje u partizane i pružao se otpor ovim razbojnicima. Iz općine Orle, kao što je selo Bukevje, gotovo svi ljudi otišli su u partizane. Sličan je slučaj i sa općinom Novo Čiče i Dubranec. Pored ovih zvjerstava neprijatelj je prilikom posljednje ofanzive na Vukomeričke Gorice spalio oko 20 kuća u Dubrancu. Ovo je još više pojačalo odlazak ljudi u partizane i nama je tako omogućeno da smo pristupili formiranju Turopoljsko-pokupskog odreda.

Uzdizanjem na površinu izvjesnih ljudi iz H. S. S.-ovačkih redova, koji su pristupili Narodno-oslobodilačkoj borbi, mi smo uspjeli da odvojimo mase od izdajničke Mačekove politike. Doduše još se

x

nađu pojedinci koji su u vezi sa Fijolićem, Robićem i ustašama, ali oni gube sve više utjecaj na seljaštvo.

Veliki uspjesi Proleterske brigade i Žumberačko-pokupskog odreda u ovome kotaru kao i akcije pred samim Zagrebom, ulili su vjeru i pouzdanje naroda u sigurnu pobjedu Narodnooslobodilačkog pokreta i naše vojske. Ova činjenica dolazi najviše do izražaja u tome da se nitko nije odazvao Pavelićevoj mobilizaciji. Odgovor naroda na Pavelićevu mobilizaciju bio je odlazak u partizane. Isti je slučaj u Jastrebarskom i Samoborskom kotaru.

Potrebno je da vam istaknemo sjajno držanje žena u okolici Vukomeričkih Gorica, a skoro i u čitavom Velikogoričkom kotaru. Žene toliko su susretljive prema našim partizanima, da za njima nose hranu, veš i ostale životne potrebštine. One priređuju čitave špalire kad prolazi naša vojska kroz razne puteve i sela. Pjevaju im pjesme i raduju se našoj vojsci.

U kotaru Pisarovini stanje je nešto slabije. Tamo se još uvije osjeća priličan utjecaj reakcionarnih lopova iz djela vodstva H. S. S. No u posljednje vrijeme ipak je i tamo otpočelo političko previranje. Razlika od Velikogoričkog kotara jeste u tome, da se ovdje mobilizacija ne provodi tako uspješno kao tamo. Ali pojedina sela potpuno su (osim nekih pojedinaca) opredjeljena za Narodno-oslobodilačku borbu. Narod u raznim oblicima iz pojedinih sela ipak učestvuje u borbi. Sakuplja hranu, sprema žito i ostale predmete za partizane, daje im informacije, vodiče i t. d.

Moslavina

Aktivizacijom našeg Odreda u Moslavini, koji se je protegnuo u svom djelovanju u pravcu Bjelovara i Zagreba, stanje koje je i onako bilo dosta dobro, još više se je ispoljilo kod naroda velikim simpatijama za Narodno-oslobodilački pokret. Razbojnik Kemfelja[5] i ostali dio reakcionara iz vodstva H. S. S. u posljednje vrijeme nisu imali nikakvih uspjeha u svom izdajničkom poslu. Izjave Filipa Lakuša, kao i izlaz »Slobodnog doma«, mnogo su doprinjeli da se pojedinci iz općinskih i seoskih rukovodstava H. S. S. pridružuju Narodno-oslobodilačkom pokretu, a Mačekove tvrdnje, da smo mi »premali« i »sitni novac u velikom računu« ostale su dosta jalove. Seljaci se ne povode za tim tvrdnjama. Svuda se čuju komentari o snazi Narodno-oslobodilačkog pokreta i naše vojske koja će sigurno pobjediti. Dugoselski i Ćazmanski kotar su jedni od najboljih, što potvrđuje činjenica da iz tih kotara svaki dan dolaze grupe om-

[5] Đuro

ladinaca u partizane. Narodno-oslobodilački odbori naročito u Dugoselskom kotaru, postali su pravi politički predstavnici naroda u kojima uzimaju učešća i pristaše H. S. S.

Iz ovih kotara do sada na Pavelićev poziv gotovo nitko se ne odaziva u njegovu vojsku. Mi smo nastojali da se aktivizira vojne bjegunce u Dugoselskom kotaru na njihovom terenu, što nam je u cjelosti i uspjelo, pa smo s time stvorili mogućnost za formiranje partizanske jedinice koja vrši na tom sektoru prilično uspjele akcije. Na tom terenu formirana[6] je Prigorska četa sa relativno dobrim naoružanjem koja već sada preraštava u bataljon. Pri tome ipak nismo dirali »Udarne grupe«, koje su još ranije formirane. Na ovo ćemo se osvrnuti posebno u drugom djelu našeg izvještaja.

Veoma je karakteristično radi slikovitosti da vam prikažemo držanje seljaštva prilikom nailaska naših partizana u okolici Božjakovine. U pola noći prolaze naši partizani pored seljaka koji čuva konje te pristupi našim partizanima i zapita ih: »Je li trebate vodiča? Ja vas bum pelai kam god hoćete, samo da što prije uništite fašiste. Vi ste još prošloga leta pripovjedali da buju fašisti zgubili rat a sad se vidi da je to zbilja istina — Musolini je već propai, a za njim bu prešel Hitler, a s Hitlerom skupa vrag će odnesti i Pavelića, a i Maček nebu bole prešel«. Takvi komentari danas se čuju na svakom koraku iz ustiju seljaka.

Mobilizacija u Moslavini, t. j. iz kotara Čazme, Garešnice i Kutine, pa i Siska sjajno napreduje. Po tome se najbolje vidi da i reakcionarno vodstvo H. S. S. gubi na terenu.

Mađarska manjina u Moslavini igra prilično špijunsku ulogu prema Narodno-oslobodilačkom pokretu i našoj vojsci. Zanimljivo je da je predsjednik Mađarske kulturne zajednice iz Dišnika uputio pismo Štabu Moslavačkog odreda da će Mađari otići u njemačku vojsku i u tom pismu tražio od partizana da ne smiju poduzimati nikakve represalije prema porodicama onih koji idu u njemačku vojsku. Mi smo izdali naređenje da se dotični uhapsi i odvede na prisilan rad. Ostalima poručili smo da ne slušaju razbojnika Hitlera i Hortia, nego da se pridruže borbi hrvatskog naroda za slobodu Hrvata, Srba i svih ostalih narodnih manjina u Hrvatskoj. Pored ovih elemenata nađe se u Moslavini i koji četnik. Oni doduše nisu aktivni sa oružjem u ruci, ali vrše sabotažu, naročito u pogledu spremanja žita i pomoći partizanima. Pored ovih nađe se i po koji špijun, kao što je u Vrtlinskoj, gdje je 26. ov. mj. vodio jedan čovjek, čije ime još nismo saznali »gestapovce« iz Čazme do kuća aktivnijih seljaka u Narodno-oslobodilačkoj borbi, koje su kuće »gesta-

[6] Vidi: Dok. br. 15 i 34.

povci« zapalili. U ovom selu izgorjelo je oko 10 kuća, a bilo bi toga mnogo više da nije bilo naših partizana, koji su gasili požar.

Na ovom terenu bit će potrebno pročistiti petokolonaše i razne izdajice i špijune.

Obzirom da je Odred u Moslavini rastao svakog dana, a raste i dalje, formirali smo u Moslavini Komandu područja,[7] tako da se Odred odtereti raznih pozadinskih dužnosti, a da postane više operativna jedinica. Da smo mogli pristupiti к tom poslu, doprinjelo je mnogo tome i to, što je tamo izabran Okružni N.O.O., na kojeg se može i Komanda područja u svom radu osloniti.

Da biste imali što potpuniju sliku o stanju u ovome kraju, potrebno je da vam napomenemo obustavu rada radnika na petrolejskim izvorima na Gojilu. Obustava rada izvedena je prije mjesec i pol dana, čisto iz političkih razloga, radnici su naime istaknuli parolu »da neće raditi za Njemce«. Obustava rada doduše nije bila potpuna, već samo djelomična, ali je ona imala veliki odjek na svijet onoga kraja. Nakon toga iz Kutinskog kotara, mada tamo vrši harangu Vojković (pristaša Mačeka), omladina se odaziva u Moslavački odred, te dnevno dolaze grupe mladića iz Kutine, Garešnice i Čazme pod nacionalnim zastavama i pjesmom u mobilni centar, gdje se javljaju dobrovoljno u redove naše vojske.

Podravina

Do nedavna srpski živalj iz okolice Bjelovara odazivao se je u »Domorodne radne bojne«, dok se u posljednje vrijeme, nakon uspjelih akcija i prolaza naših jedinica preko tih terena, više ne odaziva Pavelićevoj mobilizaciji. Srbi u okolici Bjelovara sami su tražili mogućnost da se bore u partizanskim redovima, te su odlazili u priličnom broju u Moslavački odred, a istovremeno smo mi, prilikom prelaza preko tih terena za Kalnik, formirali jednu četu, koja danas broji 62 borca, te smo joj dali komandira, političkog komesara i njegovog zamjenika. Ova četa nalazi se oko Ivančana i Dubrave između Čazme i Bjelovara. U tim krajevima imade doduše i četničkog elementa, koji za sada nije aktivan, ali bi našom nespretnom politikom s vremenom mogao postati i opasan.

Što se tiče Hrvata Bjelovarskog, Križevačkog, Koprivničkog i Đurđevačkog kotara, oni također postepeno prilaze Narodno-oslobodilačkom pokretu, a u mnogim selima i općinama masovno se nalaze na našoj strani. Pristaše reakcionarnog djela vodstva H.S.S. sjedinili su se sa ustašama i četnicima i formiraju zajednički raz-

[7] Vidi: **»Građa SZH«,** knj. V, dok. br. 258.

bojničke bande, koje vrše pljačku i klanja po raznim hrvatskim selima. Ove bande imadu čak i uniforme od štofa bivše Jugoslavenske vojske sa zelenim ovratnicima i patnima na džepovima. Teror u ovom djelu naše Zone od strane »gestapovaca« je strašan. Oni vrše prepade u kuće pojedinih seljaka te ih hapse, tuku, na licu mjesta ubijaju i t.d.

U Križevačkom kotaru naša politička aktivnost veoma je slaba. Ljudi postavljaju pitanje zašto к njima ne dolaze politički radnici i ne donose im našu štampu. Narodno-oslobodilački odbori tu su dosta slabi i neaktivni. Oni se uopšte, ukoliko postoje ne bave nikakvim drugim poslom nego da budu vodiči partizanima, ako oni slučajno naiđu. Dakle, nisu uspjeli okupiti oko sebe široke slojeve naroda.

Kalnik.

Naš Kalnički odred prilično se je učvrstio na djelu Križevačkog, Koprivničkog, Ludbreškog i Varaždinskog kotara. Uglavnom na terenu jugoistočno od pruge Varaždin-Koprivnica i sjeverno od pruge Križevci-Koprivnica. Taj teren proteže se skroz do Kalnika prema Novom Marofu i Varaždinskim Toplicama. To je prilično veliki oslobođeni teritorij, na kojeg neprijatelj nije poduzimao više od mjesec dana nikakvih akcija. Ovaj mir u očima naroda predstavlja neobičnu našu snagu i po malo vjeruje da neprijatelj neće više ni doći na ovaj teritorij. Nakon pada Musolinija, uspješne ofanzive Crvene vojske na Istoku, pada Sicilije i ubistva cara Borisa te veliki uspjesi naše Narodno-oslobodilačke vojske, narod je prožet sa vjerom u sigurnu pobjedu Narodno-oslobodilačkog pokreta i naše vojske, što mu je još više pojačalo borbenost i još više ga povezalo s našom vojskom. Tu vjeru pojačao je velik priliv novih boraca, koji svakodnevno stižu u Kalnički odred iz okolice Zagorja, Zagreba i Podravine. I ovdje je Pavelić doživio krah sa svojom mobilizacijom. Njegov proglas za mobilizaciju u stvari je ispao tako, da se mnogi vojni obveznici dobrovoljno javljaju u partizane. Jedino u samom Varaždinu i općini Bartolovec odazivaju se vojni obveznici Pavelićevoj mobilizaciji. Djelomično odazivaju se i iz općine Biškupec.

Za razliku od ranije, politički se prilike mnogo popravljaju u kotaru Novi Marof. Ovaj dio ovoga kotara, koji gravitira prema Kalniku, nije dao do sada niti jednog vojnika na posljednji Pavelićev proglas. Nekoliko mladića javilo se je čak i iz ovog kotara u redove naših partizana. U ovome kotaru još uvijek se osjeća jak utjecaj reakcionarnog djela vodstva H.S.S. koje poručuje narodu da sluša »svoje mudro vodstvo« koje »mudro vodi narod к tome da sitni no-

vac u velikom računu bude zabilježen i zapažen a da se ne izgubi u tom velikom računu«. Jančiković piše razna pisma pojedinim ljudima koji su bili u raznim rukovodstvima bivše H.S.S. te im poručuje da budu »pametni«. Oni su međutim doživili prilični udarac sa javnom izjavom Slavka Pokosa, bivšeg predsjednika općinske organizacije H.S.S. u Novomarofskom kotaru. On je u svojoj izjavi javno pozvao hrvatski narod da ne sluša Pavelića i da se ne odaziva njegovoj mobilizaciji, nego da se okupi sav oko našeg ZAVNOH-a, i prelazi u Narodno-oslobodilačku vojsku i partizane, jer se samo oni istinski bore za oslobođenje hrvatskog naroda. Nadalje je pozvao narod da ne sluša izdajničke riječi reakcionarnog djela vodstva H.S.S., nego da sluša glas Filipa Lakuša i ostalih iskrenih rodoljuba iz bivše H.S.S. koji se nalaze u Narodno-oslobodilačkom pokretu (ZAVNOH-u).

Nakon ove izjave nastalo je veliko previranje među H.S.S.-ovcima koji se postepeno opredjeljuju za Narodno-oslobodilačku borbu. Ovo je mnogo doprinjelo к tome, što se ne odazivaju vojni obveznici Pavelićevoj mobilizaciji. Mnogo je tome doprinjeo »Slobodni dom«, koji raskrinkava Kemfelju i druge glavešine iz reakcionarnog djela vodstva bivšeg H.S.S. Sa velikom pažnjom seljaci čitaju »Vjesnik« i povoljno komentiraju sve njegove članke. Isti je slučaj sa Ivanečkim i Ludbreškim kotarom. Iz ovih kotara također se ne odazivaju ljudi u Pavelićevu vojsku.

Na oslobođenom teritoriju Kalnika održano je u posljednje vrijeme nekoliko veoma uspjelih zborova. Na tim zborovima govorili su predstavnici O.K. Partije, Vojske, N.O.O.-a i vjećnici ZAVNOH-a. Jedan od veoma uspjelih zborova bio je u Pogancu, gdje je bilo prisutno oko 600 ljudi, a drugi također u Ribnjaku. Na ove zborove došli su neki seljaci iz Koprivničkog kotara, Ludbreškog i 30 radnika iz Varaždina. Tako je slobodni teritorij Kalnika postao centar i za ona sela, koja su do sada bila pod vrlo slabim utjecajem Narodno-oslobodilačkog pokreta. Narod je počeo sam osnivati N.O.O., kao što je slučaj selo Novi Bošnjani, Sesvete, Velika Branjska i Male Sesvete.

Važno je spomenuti, da se na terenu ovog slobodnog teritorija nalazi priličan broj kolonista koje je Pavelić naselio na gospodarstva progonjenih Srba, koji su u posljednje vrijeme počeli aktivno učestvovati u političkoj borbi protiv okupatora i ustaških zlotvora. Njih je Pavelić gadno prevario, jer su morali davati, dok nije bilo naših partizana, trećinu prihoda iz tih gospodarstava. . . Još ranije mnogi kolonisti su napustili gospodarstva na koja ih je naselila ustaška vlast, a bila su zasijana polja, pa smo usljed toga da žito ne propadne, pošto se dotična lica ne vraćaju ovamo, dali požeti za na-

šu vojsku i spremiti u vojne magazine. Žetva doduše je dovršena, ali žito još nije u cjelosti izvršeno ali se radi na tome da se požuri vršidba i žito spremi na sigurno mjesto. U tom nastojanju dobili smo veoma slabu pomoć od strane nekih narodno oslobodilačkih odbora, kao što je slučaj sa Pogancom, gdje imade petokolonaških elemenata u samim odborima, koji na vješt način vrše sabotažu prema Narodno-oslobodilačkom pokretu. Do nedavna ovi su odbori bili gromovnici i slovili kao najbolji, a u stvari su se samo na jeziku takvim pravili, dok su djelom dokazali neprijateljsko raspoloženje prema našim partizanima. Ovakvih slučajeva imade dosta na ovome terenu i bit će potrebno što prije provesti izbore, te izbaciti iz odbora razne sabotere i petokolonaše. Među njima nađe se i po koji četnički tip, koji doduše nisu aktivni, ali je svakako njihovo djelo sabotaža koja se vrši prema Narodno-oslobodilačkom pokretu i partizanima.

Zagorje.

Razvitak političkih događaja u našoj zemlji nužno nam je nametnuo da u Zagorje pošaljemo jednu jedinicu, a zato smo konačno dobili i direktive od vas, prema kojima smo u cjelosti postupili i poslali »udarni bataljon«, koji je formiran na Kalniku, da izvrši nekoliko akcija u Zagorju i da se tamo zadrži 15 do 20 dana, što mu je u cjelosti i uspjelo.[8] Pojava ovog bataljona u Klanjcu, Zagorskim selima, Desiniću, Pregradi i okolici Krapine, Zaboka i Velikog Trgovišta silno je djelovala na tamošnji svijet. Naši su partizani nailazili u ovome djelu na veoma topli prijem od strane seljaka. Žene su nosile korpu sa hranom, rakiju i druge stvari potrebne našim borcima. Za razliku od ranije narod nije bježao pred partizanima, već naprotiv sve je to trčalo do partizana da ih vidi. Naši borci zadržavali su se u selima, gdje su ih seljaci obavještavali o eventualnom kretanju neprijatelja.

Naše borce mnogo je začudilo što po mnogim selima postoje narodno-oslobodilački odbori, koji su im u svemu izlazili u susret. Naročito je dobro stanje u Klanječkom kotaru. Iz ovog kotara do sada gotovo se nije nitko odazvao na poziv Pavelića tj. njegov posljednji proglas za mobilizaciju. Isti je slučaj u okolici Krapine i Desinića. Iz ovih krajeva imade priličan broj partizana u Kalničkom odredu, od kojih se može formirati manji bataljon. Naš bataljon, za vrijeme svog boravka u Zagorju, otpustio je jedan dio oružja za terensku četu, koja broji oko 40 ljudi u okolici Klanjca. Toj četi dali

[8] Vidi: Dok. br. 8.

smo jednog iskusnog partizana, inače ranijeg komesara bataljona, da njome privremeno rukovodi dok ne formiramo tamo Zagorski odred.[9]

Reakcionarni dio vodstva H.S.S., pored svih nastojanja Pernara[10] nije uspio da omrazi u očima naroda naš Narodno-oslobodilački pokret, već naprotiv seljaštvo uzima sve više učešća u političkoj borbi protiv okupatora, ustaških zlotvora, a i samog reakcionarnog djela vodstva H.S.S. Zanimljivo je da seljaci u Zagorju priznaju pravo političkog rukovodioca samo Komunističkoj partiji, mada se oni ne osjećaju komunistima. U razgovoru sa našim partizanima, mnogi su postavili pitanje kada će jedanput grofovska zemlja biti njima podjeljena. I u Zagorju učinio je »Slobodni dom« prekretnicu u političkom životu bivših članova i pristaša bivša H.S.S. »Vjesnik« također sjajno djeluje sa svojim člancima na narod, koji ga toplo prima i dobro komentira njegove članke. To se je vidjelo u razgovoru naroda sa našim partizanima.

U Sv. Ivan Zelinskom kotaru stanje je također u posljednje vrijeme mnogo bolje. Omladina ne odaziva se Pavelićevim pozivima, nego ostaje kod kuće, a jedan dio od njih formirao je partizansku četu, kuda smo mi uputili jednog druga, da joj pomogne kod njezinog učvršćivanja i vojne izobrazbe. Po ovome kotaru doduše mnogo šuruje Papa[11] i Pavišić[12], koji su ranije uspjeli da sa svojom harangom pasiviziraju narod, a djelomično da ga nabruse protiv našeg Narodno-oslobodilačkog pokreta i partizana, ali u zadnje vrijeme oni gube utjecaj na tamošnji svijet. Maček nije više »alfa i omega« za tamošnje ljude, koji su nekada bili listom na njegovoj strani.

Još je najslabije stanje u jednom djelu Stubičkog i Zlatarskog kotara. Naročito je loše stanje oko Donje Stubice i Oroslavlja dok je općina Bistra prilično dobra. Ljudi se i ovdje ne odazivaju na Pavelićev proglas u njegovu vojsku.

Međimurje.

Do sada mi smo pokušali prebaciti jednu desetinu partizana preko Drave, koja se je morala vratiti natrag. Stanje u Međimurju dosta je loše. Mađari vode naročitu politiku prema seljacima, kojima dozvoljavaju da melju žito, onoliko koliko ga imadu. No istovremeno oduzimaju šume onim seljacima koji su nekada dobili po ag-

[9] Odred je formiran naredbom Štaba Druge operativne zone NOV i POH od 18. listopada 1943. godine, vidi: Dok. br. 178.

[10] Ivan

[11] Andrija

[12] Zvonimir

rarnoj reformi. Narod je doduše prilično s time nezadovoljan ali ne daje nikakvog otpora okupatoru. Međimurci govore »samo nek nam je mir« i »nek nam daju kruha i mi smo zadovoljni«.

Radnici po fabrikama proživljavaju crne dane. U tvornici Graner razni poslovođe tuku radnice, globe ih i šikaniraju na razne načine. Prijete im streljanjima, logorom i t.d. U jednom odjeljenju došlo je do obustave rada pobunjenih radnica zbog toga što su bile globljene, jer nisu išle na vrijeme u sklonište, kad je bila data uzbuna za opasnost iz zraka. Kada su se vratile ponovno na posao, t.j. nakon 24 sata štrajka, ponovno im je izrečena kazna od 10 penga zbog toga što su obustavile posao i besplatno moraju da nadoknade izostale satove, jer će u protivnom slučaju biti otpremljene u koncentracioni logor. Za sada uslovi za partizanski pokret u Međimurju veoma su teški, jer su ljudi toliko zastrašeni, da se ne usude ni razgovarati sa partizanima.

II
ŽIVOT I BORBE NAŠIH JEDINICA

XIII Proleterska brigada.

Neprekidne borbe učinile su ovu jedinicu sposobnom da se tuče sa neprijateljem bilo u frontalnom, ili utvrđenom položaju. Gubici komandnog kadra što je pretrpila ova Brigada nisu imali kobnih posljedica za njezinu akcionu sposobnost. Uvađanjem kurseva i formiranjem raznih aktiva u kojima su uzeli učešća svi borci za izgradnju i učvršćenje svoje Brigade, ti udarci su nadomješteni.

Na borce ove Brigade mnogo je pozitivno djelovalo stalno krstarenje po Pokuplju i Posavini, gdje su imali vanredno lijepih rezultata. Gotovo ni jedan borac ne može si zamisliti, da njegova jedinica bude stalno na mjestu, već svaki teži к novim borbama, koje joj donose nove uspjehe — nove pobjede u borbi protiv okupatora i njegovih slugu na vratima Zagreba.

Kulturno-prosvjetni rad u Brigadi u zadnje vrijeme je na priličnoj visini. Pišu se »Zidne novine«, izdaje se Brigadni list, a formirana je i glumačka grupa, koja vrlo pozitivno djeluje na borce, kao i na narod u krajevima kud se Brigada kreće. Ona je postala u Hrvatskoj danas toliko popularna, da se o njoj govori svuda gdje god smo mi prolazili. Njezini uspjesi poznati su ne samo, našim borcima, nego su poznati i narodu. Borci naših partizanskih odreda ponosni su na ovu Brigadu, koja nosi ime »Rade Končar« što tako smjelo tuče neprijatelja.

Nakon povratka Brigade iz Slovenije I i III Bataljon krenuli su na izvršenje novih zadataka u Pokuplje i Posavinu.[13] Na ovome putu još uvijek se spominju sjajne akcije u Lekeniku i Gredi, te junačka borba II bataljona kod Dubranca i Vukomerića, gdje je pošteno izmlatio ustaše i Njemce.

Borci I Bataljona između 18. i 19. kolovoza pošli su pravo do Zagreba. U Remetincu u gostionici »Gospodarić« likvidirali su vojni magazin, što ćete uostalom vidjeti iz našeg operativnog izvještaja. Njemci koji su krenuli preko Savskog mosta u potjeru za našim borcima naišli su na minu i odletjeli u zrak, a ostali koji su kretali za njima bježali su preko mosta u Zagreb. Borci ovog Bataljona oduševljeni što se nalaze na Savskom mostu otvorili su na njih vatru s one strane savske obale prema gradskom kupalištu, odakle su Njemci odgovorili vatrom iz Zagreba. Ovo je svakako sjajan podvig naših boraca, koji zaslužuje svaku pohvalu i priznanje.

Brigada je od našeg zadnjeg izvještaja zaplijenila 454 puške, 111.000 metaka, 12 puškomitraljeza, 1 teški mitraljez, 6 šmajsera, 4 pištolja, 300 uniformi i druge razne spreme. Neprijatelj je kroz to vrijeme imao 237 mrtvih i ranjenih vojnika, a 195 ih je zarobljeno. Na našoj strani 12 mrtvih i 22 ranjena druga.

Brigada se konačno oporavlja i polako se penje prema cifri 1000 boraca. Danas ona broji na licu 850 ljudi.

Odjeća i obuća u posljednje vrijeme prilično zadovoljava, tako da u Brigadi nema više od 20 bosih boraca. Prehrana također nije loša, pogotovo od onda od kada vrši akcije u Pokuplju i Posavini. Zdravstveno stanje boraca također je dobro. Nema nikakvih zaraznih bolesti koje bi mogle poremetiti snagu ove jedinice.

Nakon pada Musolinija, kod nekih boraca, a naročito Banovaca[14] pojavila se težnja za dopustom. Oni su svoje zahtjeve opravdavali time da sada neće biti tako stalnih i oštrih borbi, kao što je bilo đo sada i da bi im se moglo dati dopust. Štab Brigade nije udovoljio njihovim zahtjevima, tumačeći to tako, da je Musolini otišao, ali je rat ostao. No nekolicina njih iskoristila je priliku dok se je II Bataljon nalazio u Pokuplju i prebjegla je preko Kupe u Sjeničak i Ostrožin. Naša patrola, koja se je uputila da ih dovede natrag u sastav njihovih jedinica, bila je napadnuta od Ivković Pere iz Sjeničaka, koji navodno odlazi zajedno sa nekim Bastajićem u »Zeleni kadar«. Ovo je veoma interesantna pojava na Baniji, pa bi bilo dobro da vi te stvari dadete ispitati.

[13] Vidi: Dok. br. 6.
[14] Riječ je o borcima iz Banije.

Politički rad u Brigadi razvija se u posljednje vrijeme u pravcu pisma koje smo primili od vas. Pored političkih komesara, njihovih zamjenika i vodnih delegata, formirani su od drugova koji imadu smisla za ovaj rad politički aktivi, koji ujedno pomažu političkim komesarima, a i sami se na taj način izgrađuju i pripremaju za nove dužnosti u vojno-političkom pogledu.

Drugovi su u Brigadi učinili jednu grešku, a to je da su formirali neke prosvjetne odbore, koji se vjerovatno nigdje ne praktikuju, jer nama do sada to nije poznato. Mi smo im skrenuli pažnju da u Brigadi ne može biti nikakvih odbora, već samo aktivi u kojima se borci izgrađuju u raznim pravcima, potrebnim vojsci, a ne da se stvaraju bilo kakvi odbori, koji paralelno postoje sa štabovima i ostalim ustanovama i organizacijama u našoj vojsci . . .«

»... Sanitet, obavještajna i informativna služba u Brigadi su organizirani, a sama organizacija i dalje se usavršava. Veza je također na priličnoj visini. Štab Brigade sa svim bataljonima vezan je preko telefona.

Žumberački odred.

Posle našeg odlaska iz Žumberka Odred se je slabo razvijao, osim II Bataljona, koji se nalazi u Kljuki. . .

II Bataljon ovog Odreda uglavnom se zadržava u Žumberku, daje razne patrole i pratnje, a u akcijama gotovo i ne učestvuje. Zbog takvih zadataka, koje imade ovaj bataljon, njegova borbena sposobnost je slaba, a i život u Bataljonu uslijed toga je mlitav i slab . ..«

»... II Bataljon se je prilično razvio i imao je nekoliko veoma uspjelih i značajnih akcija. On je od našeg zadnjeg izvještaja zaplijenio 137 pušaka, 4 puškomitraljeza, 40.000 metaka, a zarobio je 190 neprijateljskih vojnika, dok je sam imao jednog mrtvog i pet ranjenih. Zadaci koji su postavljeni pred ovaj Bataljon u Pokuplju u cjelosti su izvršeni, jedino imade jednu manu, a to je, čim neprijatelj izađe iz Pisarovine, on odmah pobjegne preko Kupe.

Uz Odred formirane su radionice, koje u posljednje vrijeme prilično dobro rade. Za sada zadovoljavaju potrebe Odreda i Brigade. Pored toga formiran je sudski odsjek pri Štabu Odreda jer se je zato ukazala potreba, zbog nepostojanja komande područja.

Politički i kulturno-prosvjetni rad u Odredu dosta je slab, ali se drug Dijanović[15] u posljednje vrijeme mnogo trudi da ga organizira i podigne na viši stepen. Zamjenik političkog komesara drug Mari-

[15] Tomo

jan Badel otišao je za Vukomeričke Gorice, da bude tamo politički komesar Odreda.[16] On je svakako bio politički najsposobniji u Štabu Žumberačkog odreda, pa smo ga radi toga i dali da bude komesar novoformiranog Odreda kojem je i te kako potrebno vojno-političko sposobno lice.

Turopoljsko-pokupski odred.

Ovaj Odred sada je u formiranju[17] i počeo je već sa djelovanjem, ali od njega još nemamo konkretnih izvještaja, pa vam mnogo o njemu ne možemo reći. Komandni kadar za ovaj odred dali smo uglavnom iz Brigade i to domaće ljude, starije i iskusnije partizane. U sastav ovog Odreda ušao je i II Bataljon (Kljuka) Žumberačkog odreda, a Žumberačkom odredu stavili smo u zadatak da formira novi bataljon. Dok se drug Mladen[18] nalazi na Brigadnom kursu, dotle će vršiti dužnost komandanta Odreda komandant II Bataljona Žumberačkog odreda, drug Čokara,[19] a drug Marijan Badel bit će komesar.

Moslavački odred.

Posije smjenjivanja Štaba Odreda, prilike su se u ovom Odredu mnogo izmjenile. Odred je postao aktivniji, pa je u posljednje vrijeme izveo nekoliko uspješnih akcija. Jedna od najuspjelijih bila je na Popovaču, gdje su zaplijenili preko 180 pušaka, jedan laki i 2 puškomitraljeza, municije i ostale ratne spreme. Valja spomenuti akciju ovog Odreda na Dubravu kod Čazme, gdje se nalazilo preko 200 ustaša.[20] Akcija doduše nije uspjela, ali je neprijatelj bio najuren iz ovog mjesta, koje je još danas slobodno. U ovoj akciji naročito se istaknuo drug Milobar Grga, koji nije imao puške, nego je goluruk jurišao na ustaše u rovove, uhvativši jednoga za kosu i oteo mu puškomitraljez. Ovaj drug zaslužuje svaku pohvalu i priznanje za junačko držanje u borbi. Mi smo ga sa svojom naredbom pohvalili.

II Bataljon ovog Odreda izvršio je 24. kolovoza poslije podne u 3 sata akciju, ponovno na Popovaču.[21] Komandant Bataljona sa još dva druga jurnuo je u zgradu i otpočeo na hodniku borbu sa domobranskom posadom, koja je pružala otpor i uspjeli su da ih razo-

[16] Turopoljsko-posavskoga NOP odreda.
[17] Vidi: Dok. br. 24, 32, 35, 37 i **»Građa SZH«,** knj. V, dok. br. 183 i 250.
[18] Ivan
[19] Milan Radović
[20] Vidi: Dok. br. 6.
[21] Vidi: Dok. br. 7.

ružaju i zarobe. U toj akciji zaplijenjena su dva puškomitraljeza i 14 pušaka, a detalje o tome vidjet ćete iz našeg operativnog izvještaja. Predlažemo da se pohvali komandanta ovog Bataljona druga Vjekoslava Kovačića. Ovaj Bataljon je jedan od najsređenijih u Moslavačkom odredu.

II Bataljon ovog odreda također je izveo nekoliko akcija na pruzi i na manje domobranske posade. To ćete uostalom vidjeti iz operativnog izvještaja . . .«

» . . . Odred se je u posljednje vrijeme toliko razvio, da smo mogli formirati »Udarni bataljon« od preko 200 boraca, koji je od svog osnutka također imao nekoliko uspjelih akcija. On je vodio borbu sa Njemcima između Vrbovca i Gradeca, kojom su prilikom Njemci (mada su imali 4 tenka i 32 kamiona) imali 34 mrtva i 60 ranjenih fašista.[22] Nadalje je razoružao posadu na željezničkoj stanici Sv. Ivan Žabno i Poljana. U tim akcijama zaplijenio je nešto oružja i municije i zarobio nekoliko domobrana. Ovaj Bataljon smo kompletan uzeli za novoformiranu Brigadu . . .«

» . . . Moslavački odred ostao je i dalje sa dva dosta jaka bataljona, naoružan sa 12 puškomitraljeza, jednim lakim i jednim teškim mitraljezom. U ovom odredu ostavili smo ovo naoružanje zbog toga da bi on bio što sposobniji za samostalno djelovanje i dalji razvitak. Pored toga imade u Odredu veliki broj nenaoružanog ljudstva, a i nadalje pristižu novi borci, za koje će biti potrebno nabaviti oružje. Mi smo uzeli iz Odreda i 100 nenaoružanih za Brigadu.[23]

Štab Odreda za sada odgovara svojim zadacima . . .«

» . . . Moslavački odred imade sjajnu perspektivu za razvitak. U najskorije vrijeme pristupit će formiranju III Bataljona. Za njega uopće se ne postavlja problem ljudstva, nego oružja. Čim prikupimo nešto oružja, već sada, a onda pogotovo moći će se pristupiti formiranju i IV Bataljona. Politički rad još je na dosta niskom stupnju, ali se on ipak razvija i provodi se u smislu vašeg pisma.

Komanda područja Moslavine

Da bi Odred bio što elestičniji u akcijama formirali smo Komandu područja za Moslavinu. Njoj smo dodjelili 65 naoružanih ljudi, od kojih će se formirati dvije partizanske straže, a 30 ljudi bit će pri Komandi područja za razne dužnosti. Kod Komande područja organiziran je ekonomski, sudski, zdravstveni i obavještajni odsjek, zatim odsjek za čišćenje pete kolone. Komanda područja preuzela je sve magazine i sada tek radi na organiziranju radionica.

[22] Vidi: Dok. br. 6.
[23] Riječ je o Drugoj NO brigadi koja je formirana 4. rujna 1943. godine, vidi: Dok. br. 19.

Ona se sad brine da se žito na vrijeme izvrši i pospremi. O njezinom radu mnogo vam ne možemo reći jer je tek sada formirana i nemamo do sada od nje konkretnih izvještaja.[24]

Kalnički odred.

Ovaj Odred također se vrlo lijepo razvio u posljednje vrijeme i imao je nekoliko dobrih akcija. Jedna od takvih je akcija na Sokolovac, gdje su naši borci razoružali žandarmerijsku postaju. Ovdje su mineri, koji su pravi majstori svoga posla, odigrali jednu od glavnih uloga, minirajući zgradu u kojoj je neprijatelj bio utvrđen. Naši borci su ubrzo prisilili neprijatelja na predaju. Vojnički uspjeh ove akcije vidjet ćete iz našeg operativnog izvještaja.

Pored gore navedenog, izvedeno je više akcija na pruzi Varaždin-— Križevci i srušeno je nekoliko vlakova i izvršene su razne akcije na manje domobranske posade.

Ove noći izvršen je napad na padobransku školu u Drnju, koji nije uspio. Neprijatelj se je doduše oštro branio, ali i pored toga učinio je komandant Odreda drug Štrok[25] jedan propust, što se nije pobrinuo za sastanak sa pravim vodičem, koji je trebao voditi kolonu kroz ono mjesto gdje bi se najlakše prodrlo u objekte. Štabovi bataljona i borci bili su oduševljeni, kada se polazilo na ovu akciju. Svi su se radovali oružju koje će zaplijeniti, ali eto akcija nije uspjela. Drugovi su iz Štaba Odreda suviše olahkotno shvatili i kretali su se u akciju kao da idu na svatove, to je i bio razlog neuspjeha. U toj akciji zaplijenjen je jedan puškomitraljez, 6 puška, 3000 metaka, a zarobljeno 6 padobranaca. Mi smo imali jednog mrtvog i 4 ranjena druga.

Stalnim prilivom novih boraca za Kalnički odred uspjeli smo formirati »Udarni bataljon«, koji je dobio prvi zadatak da krene u Zagorje. Ovaj Bataljon je u cjelosti svoj zadatak izvršio, time što se je zadržao u Zagorju 15 dana i razoružao žandarmerijsku posadu u Klanjcu, Desiniću, radnu bojnu u Đurmancu, odnosno Lupinjaku, i neke druge manje posade po pruzi.

Naši borci oduševljeni su sa boravkom u Zagorju, gdje ih je narod oduševljeno primao. Svi imadu želju da se natrag vrate u Zagorje, tim više što je većina boraca u tome Bataljonu rodom iz Zagorja. Na svom putu oni su se pravilno odnosili prema pučanstvu i nije bilo nigdje nikakvih ekscesa. Njihov politički postupak bio je potpuno pravilan, razgovaralo se je sve u duhu rezolucija ZAVNOH-a i linije Narodno-oslobodilačke borbe.

[24] Vidi: Dok. br. 108.
[25] Izidor

Štabovi bataljona za sada u cjelosti zadovoljavaju ... «

» . . . Politički rad u Kalničkom odredu prilično se sređuje i postepeno se ispravljaju greške koje su činjene ranije.

Kalnički odred također imade vrlo dobru perspektivu za razvitak, jer mu stalno dolaze novi borci, nešto iz Zagreba, Varaždina i Zagorja. Ovdje bi se također moglo pristupiti odmah formiranju još jednog bataljona, kad bismo imali oružja. Boraca imade dovoljno.

Udarni bataljon ovog odreda ulazi kompletan u sastav nove Brigade sa 4 teška mitraljeza, jednim teškim i 2 laka bacača. Osim toga ući će u sastav Brigade i I Bataljon, a na njegovo mjesto odmah će se formirati novi bataljon, tako da odred ostane i dalje sa dva bataljona. Odredu će se ostaviti također 7 puškomitraljeza, tako da bude sposoban za akcije. Komandni kadar za Štab Odreda također će biti dobar.

Pošto ovdje nema Komande područja, formiran je pri Štabu odreda sudski i ekonomski odsjek, jer se za to pokazala potreba. Također su formirane i radionice, koje su već otpočele sa radom.

Terenske čete.

U okolici Dugog Sela i Sv. Ivan Zeline formirana je Prigorska terenska četa[26], koja vrši akcije sve do Zagreba. Ona postavlja zasjede na glavnoj cesti Zagreb —Dugo Selo i Sv. Ivan Zelina. Do sada imala je nekoliko veoma uspjelih podviga, kao na pr. uništenje reflektora u Granešini, zarobljavanje domobrana na cestama plijeni oružje i t. d. Ova četa broji 80 ljudi, a naoružana je puškama, nekoliko šmajsera i tri puškomitraljeza.

U Bjelovarskom kotaru kod Ivančana također postoji terenska četa, koja vrši akcije na cesti Bjelovar —Čazma, Sv. Ivan Zabno — —Dubrava i na pruzi Zagreb — Križevci. Među ostalim ona je do sada spalila jedan teretni voz sijena, potukla nešto ustaša i Njemaca i sama se naoružala. Ona broji 60 ljudi naoružanih puškama, jednim puškomitraljezom i 2 šmajsera. U tim četama postavili smo rukovodstavo, koje s njima, pored vojničkog rada, radi i politički. Svaka četa ima komandira i komesara, te zamjenike komesera, pa je na taj način rukovodstvo obezbjeđeno.

Nova brigada.[27]

Brigada imat će 3 pješačka bataljona po 200 ljudi naoružanih sa 24 puškomitraljeza, puškama i teškim mitraljezima, kao što smo

[26] Vidi: Dok. br. 15.
[27] Kao bilj. 23.

vam to već naprijed spomenuli. Brigada će brojiti nešto preko 750 ljudi, koji su mahom dobri borci.

Štab Brigade već smo vam predložili. Drug Štrok bit će komandant, a politički komesar drug Robić,[28] koji je bio do sada komesar bataljona u Kalničkom odredu. Drug Robić dobar je, savjestan i sposoban drug, uz njega će Štrok više dati nego uz Horvata. On je također i vojnički sposoban, a partizan je od prvih dana. Zamjenik komandanta bit će drug Manojlović Miloš bivši narednik, partizan od prvih dana, savjestan, sposoban i dobar vojnik, a pored toga i dobar drug. Zamjenik političkog komesara bit će drug Ladešić Nikola, po zanimanju šuster, Hrvat, partizan od prvih dana, inače savjestan i sposoban, te odan našem pokretu.

Da Brigada bude što potpunija formirat ćemo odmah i polit, odjel u kojeg predlažemo za rukovodioca druga Horvata Josipa dosadašnjeg komesara Kalničkog odreda, a za ostale članove Turković Lacka, dosadašnjeg zamjenika politkomesara I Bataljona Moslavačkog odreda, i Jureković Stjepana, koji je bio u Lepoglavi, a oslobođen po našim jedinicama. Jureković pokazao se je u Udarnom bataljonu vrlo dobar, a koliko je nama poznato također se je dobro držao na policiji, sudu i u Lepoglavi. Upravo danas formiramo Brigadu.

Bolnice.

U Žumberku bolnica se je staložila i dobro radi. Ona raspolaže sa dovoljnim brojem stručnog osoblja, dovoljnom količinom ljekova i ostalog sanitetskog materijala, a i prehrana u posljednje vrijeme zadovoljava.

U Moslavini također smo izgradili manju bolnicu, koja do sada zadovoljava potrebama, ali u skoro vrijeme morat ćemo je proširiti obzirom na jače borbe, koje će se voditi na ovom terenu. Proširenje bolnice već je u toku, a ljudstva imademo dovoljno.

Na Kalniku nije bila bolnica izgrađena, pa su i ovdje radovi u toku za izgradnju bolnice, koja će biti naskoro dovršena. Ovdje imademo također dovoljni broj stručnog osoblja, a ne osjeća se ni oskudica za potrebnim materijalom.

Rad našeg Štaba.

Odnosi u našem Štabu posvema su normalni. Ne osjeća se nekih trzavica i nerazumjevanja, već se po svim pitanjima donekle na vrijeme sporazumjevamo . . .

[28] Ivan

Obzirom na razvitak prilika u našoj Zoni, pred nas se postavlja pitanje proširenja našeg Štaba. Formiranjem Komande područja u Moslavini, a naskoro ćemo formirati i Komandu područja u Zumberku[29] i na Kalniku[30], morat ćemo organizirati pozadinski odsjek u našem Štabu, ili pak da komande područja predamo vašem pozadinskom odsjeku.

Informativna služba nije nam baš osobita, jer nemamo informativca, nego je načelnik[31] našeg Štaba preuzeo na sebe organizaciju informativne službe, koja je po našim jedinicama prilično sređena.

Naša perspektiva.

Za najkraće vrijeme formirat ćemo Bjelovarski odred[32] i jedan odred oko Ivanšćice — Krapinski odred[33], jedan bataljon oko Sv. Ivan Zeline i osloboditi teritorij oko Klanjca, Pregrade i Krapine.

Napomena.

Sve u svemu situacija u našoj Zoni je slijedeća: Simpatije naroda na strani naše vojske su velike. Kretanje naših jedinica moguće je svuda. Mobilizacija vrlo dobro napreduje, ona će se prema svim znacima još više proširiti. Reakcionarni dio vodstva H.S.S., četnici i neki razbojnici iz Zaštite gube tlo pod nogama. Prave smetnje, ali utjecaja na narod imaju malo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar«

Kopija bez parafa, strojopis
Sing., AVI I, Fond NOB, kut. 1474, f 1, dok. br. 47

Zbornik VII, tom IX, knj. 4, dok. br. 43, str. 224 — 243.

[29] Vidi: Dok. br. 178.
[30] Vidi: Dok. br. 116 i 163.
[31] Rade Bulat
[32] Vidi: Dok. br. 52 i 137.
[33] Vidi: Dok. br. 58 i 136.

6

1943, rujan 2.

Izvještaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama i borbama u srpnju i kolovozu 1943. godine

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
NOV I PO HRVATSKE
Oper. br. 611/43.
2. IX 1943.

Operativni izvještaj

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Od zadnjeg našeg izvještaja na sektorima naše Zone nije bilo krupnih vojničkih promjena. Na sektoru Žumberka koncem jula mjeseca neprijatelj: ustaše, Talijani i Bjela garda sa snagama od 30.000 vojnika otpočeli su ofenzivu na Žumberak, koja se završila povlačenjem naših jedinica sa tog sektora — XIII Prolet, brigade »Rade Končar« i Zumberačko-pokup. p. odreda, u Sloveniju.[1] Tom prigodom neprijatelj je zapalio sela Jezernice, Magovac i Kordiće i ubio nekoliko ljudi. Sa neprijateljem se nije prihvatila borba uslijed velike njegove nadmoćnosti, jedino što je I Bataljon Brigade vodio kratkotrajnu borbu sa Talijanima, koji su krenuli iz Metlike i nanio im manje gubitke.

Na sektoru Moslavačkog p. odreda glavna aktivnost bila je spremanje žetve i paraleleno tim provađana je reorganizacija odreda[2] i formirana Komanda područja. Neprijatelj je vršio manje ispade sa ciljem pljačke žetve, ali je redovno bio onemogućen. Žetva u tom kraju dobro je završena. Na sektoru tog Odreda bilo je formirano niz udarnih grupa, koje su sada vojnički oformljene.

Na sektoru Kalničkog p. C|dreda u Hrvatskom Zagorju, poslije prolaza naših snaga,[3] Nijemci,[4] su zaposjeli gotovo sva važnija uporišta u Hrvatskom Zagorju, sa glavninom snaga u Stubicama, drže-

[1] Vidi: **»Građa SZH«,** knj. V, dok. br. 207.
[2] Isto, dok. br. 145, 184, 197, 216.
[3] Odnosi se na Dvanaestu diviziju NOV i PO Hrvatske i Kalnički NOP odred. Vidi: **»Građa SZH«,** knj. V, dok. br. 185 i 200.
[4] Riječ je o dijelovima njemačke 187. rezervne divizije.

ći cestu Zagreb —Sv. Ivan Zelina —Varaždin —Ptuj. Istovremeno neprijatelj je stvorio nova uporišta u okolini Koprivnice. Osobođene Varaždinske Toplice ponovo su zaposjednute sa 2 satnije domobrana'i 1 satnijom Švaba. U Kalničkom p. odredu za to vrijeme uglavnom se radilo na sređivanju jedinica, dok je Udarni bataljon »Matija Gubec« poslan u Zagorje, gdje je izvršio značajne akcije.[5]

XIII proleterska UNO brigada »Rade Končar«[6]

7.VII — 2 bataljona XIII prol. brigade i jedan bataljon Zumberačko-pok. p. odreda izvršili su napad na dve satnije ustaša XIII Bojne (160), koje su se nalazile na Plešivici, naoružane 1 teškim i 2 laka bacača, 2. t. mitr. i 8 p. mitraljeza. Napad nije uspio uslijed nejednovremenosti napada četa i nejedinstvenog rukovođenja istima. Neprijatelja se uspjelo istjerati iz rovova u zgrade u selu. Ponovni napad zahtijevao bi više žrtava, pa se odustalo, a neprijatelj je u utvrđenim zgradama davao žilav otpor. Naši gubici: 1 mrtav i 5 ranjenih, dok su gubici neprijatelja nepoznati.

16/17VII — snage Brigade i Odreda napale su neprijateljski garnizon Lekenik, na pruzi Zagreb — Sisak, zarobile 111 domobrana i žandara i zaplijenile 5 p. mitraljeza, 180 pušaka, 6 šmajsera i 100.000 metaka.

17/18.VII — imenovane snage Brigade i Odreda likvidirale su bunkere na pruzi Karlovac —Metlika u blizini ž. st. Kamanje, dignut je jedan želj. most dug 8 m. Zarobljeno 8 domobrana. Zaplijenjen 1 p. mitr., 6 pušaka i 2.000 metaka.

18/19VII — snage Brigade i Odreda izvršile su napad na neprijateljski garnizon Zažina. Zarobljeno 38 domobrana i ustaša. Zaplijenjena 2 p. mitraljeza, 40 pušaka, 7.300 metaka. Razrušena pruga Zagreb — Sisak, Zagreb — Karlovac i Karlovac —Metlika. Saobraćaj je zastao par dana.

25.VII — neprijatelj je poduzeo jaku ofenzivu na oslobođeni teritorij Žumberka sa 30.000 vojnika, koji su nastupali iz više pravaca. Brigada sa bolnicom i Odredom povukla se u Sloveniju.

19.VII — jedna četa I Bataljona sa minerskim odjeljenjem, na pruzi Zagreb — Karlovac, razrušili su 2 mosta, jedan između Draganića i Domagovića, a drugi između Jaske i Desinca. Porušile su 80 m. pruge. Saobraćaj je zaostao 36 sati.

22.VII — Talijani, u jačini 800 vojnika, sa 2 topa nadiru iz pravca Draganića prema Krašiću, gdje ih kod Bresarića zadržava III Bataljon.

[5] Vidi: Dok. br. 8

[6] Opširnije o djelovanju Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« u srpnju i ■kolovozu 1943. godine vidi: »**Građa** SZH«, knj. V, dok. br. 143, 177, 207, 222, 247.

i

23.VII — Jedna četa III Bataljona izvršila je napad na neprijatelja, na jednoj koti kod Bresarića. Neprijatelj nije bio protjeran ali su mu zadani gubici od 18 mrtvih i ranjenih, a prema podatcima seljaka. Iste noći 2 čete I Bataljona razrušile su prugu Zagreb — Karlovac i razrušile most na rijeci Okičnici, dug 15 m i most na rijeci Volavnici, dug 8 m. Istovremeno su srušeni električni vodovi. Tu noć Jaska, Zdenčina, Desinec i jedan dio Zagreba bili su bez svetla. Saobraćaj na pruzi obustavljen je 60 sati.

24.VII — III Bataljon koji se nalazi na liniji Hutin —Bukovica— —Paulov Breg kod Vrhovca, prihvaća borbu sa neprijateljem, koji nastupa iz Ozlja. U dvosatnoj žestokoj borbi, pod jakom zaštitom artiljeriske i minobacačke vatre, neprijatelj zauzima Paulov Breg uz gubitke od 55 mrtvih i ranjena vojnika. Naši gubici: 1 lakše ranjen.

Istog dana donesena je odluka da se povuče Brigada i Odred u Sloveniju, a na Zumberku da se ostavi jedna četa Odreda. II Bataljon Brigade i II Bat. Odreda nalazili su se u Pokuplju i dobili su naređenje za prebacivanje u Žumberak.

25.VII — neprijatelj kreće prema Bukovici, gdje ga sačekava 1 četa III Bataljona i sa duljine od 100 m. otvara jaku mitraljesku vatru i nanosi neprijatelju osjetne gubitke. Prema podacima poginula su 3 viša oficira, od kojih 1 general i oko 50 mrtvih i ranjenih vojnika. 2 četa istog Bataljona, u prostoru između Hutina i Pribića, sačekala je neprijatelja u bliskom otstojanju i otvorila jaku vatru na neprijatelja, koji je pretrpio gubitke od 42 mrtva i ranjena vojnika.

Iz pravca Samobor —Novo Selo —Gorinja kreću V i XIII Ustaška bojna koje zaposjedaju Sošice, Jezernice, Višoševiće i Oštre.

27.VII —,11 Bataljon nije mogao probiti blokadu i sa Žumberka vraća se natrag u Pokupje. Istog dana, 100 ustaša iz Gorinje, napali su ga kod Višoševića. U kratkoj borbi neprijatelj je odbijen uz gubitke 9 ranjenih, dok je jedan teže ranjen pao u naše ruke. Zaplijenjena je 1 puška i 300 metaka. Na svom povratu preko Okića sukobio se sa ustašama, koje je rastjerao u Zdenčinu i Plešivicu.

30.VII — III Bataljon iz Planine (Slovenija) sa dvije čete povraća se na Žumberak.

31.VII — neprijatelj se povlači. III Prol. bataljon i Vivodinska četa uspjevaju napasti neprijatelja kod povlačenja iz s. Badovinaca, Sv. Nikole i Kordića. Neprijatelj se u panici povukao u Metliku. Čak i ustaše nisu dospjele da se povuku svojim nastupnim pravcem u ofenzivi. Prema podacima neprijatelj je imao 2 mrtva i 20 ranjenih vojnika.

l.VIII — I i IV Bataljon sa bolnicom povratili su se za Žumberak.

2/3.VIII — II Bataljon ponovno je razoružao neprijateljsku posadu na ž. st. u Lekeniku. Posadu su sačinjavali domobrani u jačini od 120 vojnika, od kojih je veći broj prije samoga napada pobjegao svojoj kući. Zaplijenjena su 2 p. mitraljeza i 1 t. Švarc Lose, 90 pušaka Mauzer, 33 bombe, 1 šmajser, 3 telefona i 1 centrala. Zapaljena je baraka, koja je služila kao privremena željeznička stanica i 80 vagona od kojih je 25 potpuno izgorelo. Zarobljena su 23 domobrana.

6.VIII — Nijemci i ustaše napali su II Proleterski bataljon i II Bat. Odreda na sektoru Dubranec —Havdić —Vukomerić. U toj borbi neprijatelj je pretrpio velike gubitke. Oko 200 mrtvih i ranjenih vojnika imao je neprijatelj, od kojih većina Nijemci. Mrtvi vojnici ostali su na bojnom polju. 1 Nijemac je zarobljen. Zaplijenjeno 15 pušaka i 2.000 metaka. Naši gubici: 7 mrtvih i 15 ranjenih.

15.VIII — 300 Talijana izašlo je iz Ozlja u pravcu Hrženika. Jedna četa II Bataljona natjerala je neprijatelja natrag u Ozalj nanijevši mu gubitke. Na našoj strani 1 mrtav.

18/19.VIII — I Bataljon razoružao je Remetinec kod Zagreba, gdje se nalazilo 47 domobrana i s. Buzin u kome se nalazilo 5 Švaba, i šef gestapoa za Posavinu i Pokupje. Zarobljeno je 21 domobran, 1 Švaba, 2 policajca i navedeni gestapovac. Zaplijenjeno je 2 p. mitraljeza, 22 puške i 3.000 Mauzer metaka. Vojni magazin u kojem se nalazilo 25 vag. pšenice, 10 vagona pekmeza i mnogo druge hrane zapaljen je. Od plijena je izvučeno 2.500 klg pšenice, 1.500 klg ječma i 2.500 klg zobi. Iste noći, Švabe iz Sv. Klare pošli su u pomoć selu Buzin; naišli su na nagaznu minu koju su postavili mineri. Tom prigodom . . .[7] Švaba je odletjelo u zrak, dok je 10 ranjeno. Sutradan voz iz Zagreba, koji je kretao za Sisak naletio je na minu i odletio u vazduh.

Za vrijeme napada na Remetinec, fingiran je napad na gradsko kupalište na Savi, odkuda je neprijatelj mitraljeskim rafalima odgovarao.

U periodu od 1. jula do 19 avgusta Brigada je ubila i ranila 237 neprijateljskih vojnika i oficira, a zarobila 195. Zaplijenila 454 razne vojničke puške, 111.000 metaka, 12 p. mitraljeza, 1 t. mitraljez, 6 šmajsera, 4 pištolja, 300 kompletnih vojničkih uniformi. Gubici vlastiti: 12 mrtvih i 22 ranjena i 9 nestalih drugova.

Žumberačko-Pokupski p. Odred:

13.VII — II Bataljon Odreda napao je domobransku posadu na želj. stanici Greda, na pruzi Zagreb — Sisak. Zarobljeno je 39 domobrana, 1 satnik i 1 zastavnik; zaplijenjen je jedan magazin sa

[7] Na ovom mjestu dokument je oštećen, nedostaje jedna riječ.

svom spremom. U naše ruke je pao slijedeći plijen: 1 puškomitraljez, 1 šmajser, 82 puške, 27.000 metaka i pištolj, 220 pari odijela i 80 pari cipela i čizama.

17.VII — manje snage I Bataljona razoružale su bunkere kod željezničke stanice Kamanje. Zarobljeno je 6 domobrana, zaplijenjen 1 puškomitraljez i 6 pušaka. Komandir bunkera koji se za to vrijeme nalazio u selu, vidjevši po povratku u selo da u bunkerima nema domobrana, prešao je na našu stranu.

23.VII — II Bataljon napao je domobransku posadu na željezničkoj stanici Velika Gorica.[8] Napad nije uspio iz razloga, što pruga nije bila minirana, pa je naišao transport Nijemaca. U toj akciji imali smo i 1 mrtvog i 2 ranjena druga.

6.VIII — II Bataljon u zajednici sa II Bataljonom Brigade, razbio je Švabe i ustaše. Tom prigodom zarobljena su 3 karabina.[9]

2.VIII — II Bataljon napao je domobransku posadu u Gredi,[10] u kojoj je bilo 60 domobrana s jednim nadporučnikom, i most na pruzi Zagreb —Sisak (1 km. od Siska) koji je branilo 30 domobrana. Nakon kraće borbe zarobljeno je 90 domobrana III sata IV Stražarske željezničke bojne. Zaplijenjeno je 3 belgijska p. mitraljeza, 1 šmajser, 84 francuske puške, 25 ruskih pušaka, te mnogo raznih puščanih metaka i ostale vojničke spreme. Za to vrijeme napada, na našoj strani bio je jedan borac ranjen.

Osim ovih akcija bataljoni Odreda za sve vrijeme vodili su manje i veće borbe sa neprijateljem i njegovim patrolama, kada je vrši ispad na osobođenom teritoriju i Žumberka i Pokupja.

U periodu jula, do 2.VIII zarobljeno je 137 neprijateljskih vojnika i oficira, a zarobljeno je 190 pušaka, 5 p. mitraljeza i oko 40.000 metaka. Naši gubici: 1 mrtav i 5 ranjenih.

Kalnički p. Odred

2.VIII — miniran vlak na pruzi Križevci — Koprivnica. Uništena je 1 lokomotiva i 8 vagona. Promet zaustavljen 24 sata.

3.VIII — zasjeda na oklopni vlak. Uništena 1 lokomotiva i 2 vagona.

4.VIII — minirana pruga Koprivnica — Ludbreg i razoružana posada u bunkeru na Potoku Gliboki. Zarobljeno 8 domobrana, zaplijenjeno 12 franc, pušaka, 22 bombe i 15 klg eksploziva.

6.VIII — minirana pruga između Ludbrega i Koprivnice. Uništena lokomotiva i 8 vagona izbačeno iz kolosjeka. Promet zaustavljen 30 sati.

[8] Vidi: **»Građa SZH«,** knj. V, dok. br. 167.
[9] Isto, dok. br. 212, 214 i 222.
[10] Vidi: **»Zbornik VII«,** tom V, knj. 18, dok. br. 8.

10.VIII — miniran voz na pruzi Koprivnica —Križevci. Uništena 2 vagona u kojima su se vozile ustaše. Zarobljeno 7 Nijemaca 1 dom. poručnik. Zaplijenjeno 2 puške i 2 pištolja. Promet obustavljen“ 24 sata.

17.VIII — Udarni bataljon »Matije Gubca«[11] izvršio je akciju na Lupinjak (sekc.Ptuj), gdje se nalazila jedna satnija domobranske radne bojne. Zarobljeno 55 vojnika i 2 oficira, zaplijenjeno 45 pušaka manlicher, 4000 metaka, 100 šinjela, 25 ćebadi, odijela i cipela, 23.000 kuna i još drugih raznih stvari.

21.VIII — zasjeda II Bataljona na pruzi Zagreb —Novi Marof. Zasjeda nije uspjela, jer je bila otkrivena. Tom prilikom nestala su 4 druga.

22. VI11 — Udarni bataljon u Zagorju razoružao je žandarmerijsku stanicu u Desiniću. Zarobljeno 8 žandara, zaplijenjeno 8 karabina, 1.500 metaka, 10 ofenzivnih bombi. Naši gubici: 1 mrtav.

26.VIII — Udarni bataljon razoružao je žandarmerijsku stanicu Sokolovac. Zgrada je zauzeta miniranjem. Zarobljeno 20 žandara, zaplijenjeno 20 karabina, 2.500 metaka, nešto bombi i druge vojničke spreme. Na našoj strani jedan teže ranjen. Iste noći razoružan je bunker na pruzi Ludbreg — Koprivnica. Zarobljeno 8 domobrana i zaplijenjeno 11 karabina sa 1.000 metaka.

Istovremeno je II Bataljon likvidirao želj. stanicu Mučna na pruzi Križevci — Koprivnica, te razrušio prugu. Zarobljeno 6 domobrana i zaplijenjeno 6 karabina.

27/28.VIII — II Bataljon je izvršio pokret iz Ravnice kod Vel. Trgovišta, preko Začretja; za Radoboj. Pri prelazu pruge razoružao domobransku posadu; zarobljeno 10 domobrana, a zaplijenjeno 10 pušaka.

Istog dana Bataljon je imao borbu sa ustašama, koji su imali 3 tenka. Bataljon je prihvatio kratku borbu sa neprijateljem, a zatim se povukao na Strahinšćicu, nanijevši neprijatelju osjetne gubitke.

28.VIII — borba sa ustašama i Švabama kod Jesenja. Neprijatelj je pretrpio izvjesne gubitke, i ako su učestvovala 4 tenka kod napada. Mi nismo imali gubitaka, jedino što je nekoliko novih boraca dezertiralo. Poslije toga Bataljon je krenuo za Kalnik, kamo je stigao 1. IX ov. mjeseca.

2/3. IX — I Bataljon i II Bataljon Odreda, te Udarni bataljon Moslavačkog p. odreda izvršili su napad na padobransku školu, koja se nalazila u Tvornici Danica kod Koprivnice.[12] Zamisao je bila dobiti znake za vrijeme samog napada. Znaci raspoznavanja nisu

[11] O akcijama Udarnoga bataljona Kalničkoga NOP odreda vidi: Dok. br. 8.
[12] Vidi: Dok. br. 45.

dobiveni, a Bataljon je izvršio napad. Napad nije uspio iz razloga što se Bataljon prilikom napada raspršio, iako su bili borci u nekim zgradama. Neposredna blizina Koprivnice onemogućila je duže zadržavanje u uporištu i ponovno izvađanje napada.

Moslavački p. odred

25/26. VI I — izvršile su snage napad na neprijateljsko uporište Dubrava[13] (s. Čazma) gdje se nalazilo 250 ustaša i žandara. Neprijatelj nije bio likvidiran iz razloga što II Bataljon nije uopće izvršio svoj zadatak, tako da je napad izvodio I Bataljon, čiji raspored snaga nije bio takav da samostalno izvodi likvidaciju, nego u zajednici sa II Bataljonom. Zaplijenjen 1 p. mitraljez i jedan karabin. Gubici neprijatelja nepoznati. Sopstveni gubici: 1 mrtav i 11 lako ranjenih. Borci Odreda prilikom napada hrabro su se držali. Kao primjer navodimo druga Milobar Grgu, borca 1 čete I Bataljona, koji je golim rukama oteo žandaru p. mitraljez. Borci tog Bataljona pokazali su visoku svijest kod izvlačenja svojih ranjenih drugova.

2/3.VIII — razoružana je željeznička stanica Popovača na pruzi Dugo Selo — Banova Jaruga. Zarobljeno je 33 domobrana i 2 oficira. Zaplijenjen 1 p. mitraljez, 1 laki mitraljez, 80 bombi, 150 pari uniformi.

3.VIII — II Bataljon izvršio je napad na Božjakovinu i Prikraj.[14] Zarobljeno 35 domobrana, zaplijenjene 32 puške, 5.000 metaka i šmajser, 120 bombi i veća količina vojničke spreme.

12.VIII — I Bataljon na cesti Bjelovar —Ivanska napao je 4 kamiona ustaša i žandara. Zarobljen 1 žandar, zaplijenjeno 1 njemački p. mitraljez i 5 karabina sa odgovarajućom municijom. Na našoj strani 2 ranjena. Zasjeda nije uspjela jer su se neprijateljski kamioni kretali na rastojanju 100 do 200 m., a sama zasjeda nije bila široko postavljena.

11 .Vili — II Bataljon izvršio je napad na cesti Bjelovar — Ivanska i [unijštio jedan vojnički kamion. Zarobio 5 vojnika a ubio 5. Zaplijenjeno 1. p. mitraljez Z.B. Brno i 10 karabina sa 1.000 metaka.

14.VIII — II Bataljon zaplijenio je svu robu i hranu, koja se nalazila u magazinu ludnice u Popovači. Zaplijenjeno je 200 pari vojničkih dolamica, 300 pari veša, 60 kg kave, 5 sanduka šećera, 75 svinja i druge razne spreme.

21.**VIII** — Udarni bataljon na cesti između Dubrave i Vrbovca sačekao švabsku motorizovanu kolonu, koju su sačinjavala 3 tenka i 31 kamion sa vojskom. U zasjedi su se nalazile 2 čete. U kratko-

[13] Opširnije o toj akciji vidi: **»Građa SZH«,** knj. V, dok. br. 220.
[14] Isto.

trajnoj borbi neprijatelj je pretrpio velike gubitke od 34 mrtva i 68 ranjenih vojnika, kako smo s pouzdanog vrela saznali. Na našoj strani 1 lakše ranjen. Akcija bi bila u potpunosti uspjela da je Štab bataljona imao rezervu i istu ubacio u borbu onoga momenta, kada je začelje kolone otvorilo bočnu vatru, koja je Bataljon prisilila na povlačenje. Isti bataljon je u međuvremenu od 21.VIII do 27.VIII razoružao žandarmerijsku stanicu Poljana, na pruzi Bjelovar-Križevci, zarobivši 10 vojnika, te žandarmerijsku stanicu u Sv. Ivan Žabno, gdje je zarobio 9 domobrana, 5 ustaša ubio i zapalio 50 vagona sijena koji su bili namijenjeni za Njemačku. U tim akcijama Bataljon je imao 3 lako ranjena borca. Zaplijenjeno je 30 Mauzer i Manlicher pušaka uz odgovarajuću municiju.

24.VIII — Smionim podvigom komandanta II Bataljona druga Alojzija Kovačića u 3 sata poslije podne likvidiran je vod zdrugovaca, koji su se nalazili u ludnici u Popovači.[15] Napad je izveo komandant sa nekoliko boraca, presvučeni u civilna odijela i sa pištoljima. Zarobljeno 5 vojnika, 3 ubijena. Zaplijenjena 2 p. mitraljeza »Brno« i 1 šmajser, 14 pušaka Mauzer i 4.000 metaka. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

27.VIII — Udarni bataljon bio je iznenađen u Vrtlinskoj kod Čazme. Prepad je izveden od strane Nijemaca odnosno hrvatskih SS trupa. Neprijatelj je učestvovao sa 4 oklopna kola i 4 kamiona. Neprijatelj je tačno obaviješten gdje je mjesto Štaba Bataljona, tu se zaustavio, pokušavajući napad na Štab, koji nije uspio. Neprijatelj je učestvovao sa 4 oklopna kola i 4 kamiona. Tom prilikom lakše je ranjen komandant Bataljona, i 3 borca, dok se je jedan partizan predao, a jedna drugarica teže ranjena, ista je zarobljena, ali je na putu do Čazme umrla. Razlog ovom iznenađenju leži, u prvom redu, u nedovoljnoj budnosti samoga Štaba, a neposredna krivnja na zamjeniku komandira čete, koji se sa jednim vodom nalazio u zasjedi i pri prolazu oklopnih automobila nije ih uopće pokušao spriječiti, niti je alarmirao Bataljon.

U vremenu od 25.VII do 27.VIII Moslavački odred je ubio . . .[16] ranio 68, a zarobio 100 neprijateljskih vojnika i oficira. Zarobio je 6 p. mitraljeza, 1 laki mitraljez, 172 puške, 4 šmajsera, 200 bombi, 150 kompletnih vojničkih uniformi, 200 dolamica i mnogo ostale ratne spreme i hrane.

Osim ovih akcija, izvršeno je i niz manjih, koje su izvele udarne grupe četa Ivančani i četa Prigorje, od kojih momentalno nemamo podataka.

[15] Vidi: Dok. br. 7.
[16] Zbog oštećenja dokumenta nečitak je broj ubijenih.

Vojnička situacija na svim sektorima naše Zone znatno se promijenila u našu korist. Na Žumberku i Pokupju, Posavini danas postoje svi uslovi za formiranje Turopoljskog odreda, čemu je već i pristupljeno.[17] Ofenziva na Žumberak i Pokupje nije imala nikakvih posljedica za naše jedinice na tom sektoru. Štab Brigade i Odreda podcijenili su neprijatelja, koji je pripremao ofanzivu. Oni nisu pridavali veću pažnju izvještajima, koje su dobivali preko svoje informativne službe o koncentracijama neprijateljskih snaga u okolnim garnizonima. Sektor Moslavačkog p. odreda možemo reći da je potpuno obuhvaćen. Od Sesveta do Bjelovara —Gojila —Kutine —Siska, svuda se osjeća aktivnost naših jedinica na tom sektoru. Na sektoru Bilogora —Bjelovar postoji za sada preko 100 naoružanih boraca i skorih dana ćemo pristupiti organizaciji Bilogorsko-bjelovarskog odreda.[18] Na sektoru oko Sv. Ivana Zeline zadržava se četa Prigorje, koja ima brojno stanje 130 boraca, naoružanih sa 4 **p.** mitraljeza, 3 šmajsera i karabina. Od čete formirat ćemo bataljon sa zadatkom prerastavanja u odred, kao III Bataljon Kalničkog partizanskog odreda.[19]

Prolazom jedinica XII Divizije i Kalničkog odreda, a sada Udarnog bataljona »Matije Gubca«, u Zagorju postoje svi preduslovi za formiranje jednog bataljona sa bazom na Ivanjščici i Macelj Gori.[20] Na tom sektoru, odlaskom novoformirane brigade u Zagorje, pristup će se organizaciji odreda od postojećih udarnih grupa na tom terenu.

Pred naš Štab, u vezi sa ovakovom situacijom postavlja se vojnički učvrstiti i osposobiti sve naše jedinice i međusobno ih čvršće povezati i njihovu aktivnost koordinirati. Ovih dana formirana je od Kalničkog, Moslavačkog, Udarnog bataljona, te I Bataljona Kalničkog p. odreda — brigada,[21] koja će krenuti za Zagorje, a izvršenju ostalih zadataka pristupit ćemo kao što ste pred nas postavili.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar Komandant

P.S.: Naknadno smo primili podatke:

Moslavački p. odred:

31.VIII — I Bataljon Odreda izvršio akciju na ž. stanicu Božjakovina,[22] u kojoj se nalazilo 40 domobrana i 19 žandara. Zbog nepo-

[17] O formiranju Turopoljsko-posavskoga odreda vidi: Dok. br. 24, 32, 35 i 37.

[18] Riječ je o Bjelovarskome NOP odredu, o formiranju Odreda vidi: Dok. br. 52 i 137.

[19] Naredbom Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske od 13. rujna 1943. godine Prigorska udarna četa Sv. Ivan Zelina ulazi u sastav novoformiranoga Zagrebačkoga partizanskog odreda. Vidi: Dok. br. 52.

[20] Vidi: Dok. br. 58 i 136.

[21] Vidi: Dok. br. 19.

[22] Vidi: Dok. br. 3 i 7.

voljnog i ravnog terena nije se zgrada mogla pravovremeno obuhvatiti, a neprijatelj je primijetio naše jedinice i dijelom pobjegao. Zarobljeno 10 domobrana, 10 žandara i 1 poručnik. Zaplijenjeno 4 šmajsera, 16 mauzer pušaka, 2.600 mauzer metaka i razne druge vojničke spreme.

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472, f. 4, dok. br. 43.

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok. br. 3, str. 11—20.

7

1943, rujan 2.

Operativni izvještaj Štaba Moslavačkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o održanim tečajevima za izobrazbu boraca i rukovodilaca, budućem radu i akcijama koje su izvedene od 10. do 31. kolovoza 1943. godine

ŠTAB
MOSLAVAČKOG NOP ODREDA
HRVATSKE
2. IX 1943. Red. br. 24

Predmet: Operativni izvještaj
od 10. VIII - 31. VIII 1943.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

Stanje vojne organizacije: po izobrazbi boraca i rukovodilaca radilo se je slijedeće:

Vojnih tema sa rukovodiocima održano je 2 puta a sa borcima 5 puta, kako u I tako i u II bataljonu. Po rasporedu rada, radilo se okretanje i prestrojavanje, borbeno kretanje i korišćenje zemljišta i zaklona pojedinačno, borbena obuka, rad strijelaca u napadu, punjenje i pražnjenje puške, ocjena odstojanja, opis puške i stražarska služba. Formirani su vojni aktivi, pokazao se uspjeh. Po četama radi se natjecanje u rastavljanju i sastavljanju mitraljeza, kao i pri dolasku u neko selo, u kojem se ostane izvjesno vrijeme, tko će prije iskopati rovove i postaviti barikade, te izvjestiti komandanta.

Akcije: I bataljon bio je 12. VIII 43. u zasjedi na cesti između Paljevine i Ivanjske, gdje je u 9 s. naišlo 60 žandara sa 3 kamiona koji su išli u velikom rastojanju, teren je bio ravan, mjestimično zasijan kukuruzima, te vrlo nepovoljan za zasjedu. Zarobljen je 1 njemački puškomitraljez, 1 karabin, 400 kom. mauzer municije i 50 kom. šmajser metaka. 15. VIII 43. izvršio je akciju na žicu, zarobljeno je 5000 m. žice. 28. VIII 43. izvršio je akciju na žicu, te je zarobljeno 4500 m. žice. 31. VIII 43. oko 2 sata noću izvršena je akcija na željezničku stanicu Božjakovina,[1] neprijatelj je brojio 40 domobrana i 19 žandara. Zbog nepovoljnog i ravnog terena nije se moglo potpuno obuhvatiti istu zgradu pošto je neprijatelj prerano primijetio i uspjelo mu jednim dijelom pobjeći. Zarobljeno je 10 domobrana, 1 poručnik i 10 žandara, 4 šmajsera, 16 mauzer pušaka sa opasačima i fišeklijama, 2600 kom. mauzer municije, ofanzivnih bombi 7, defanzivnih 4, telćaka 11, radio-aparat, 11 šinjela kao j ostale vojne spreme.

II bataljon bio je 10. VIII 43. u zasjedi na cesti između Gračenice i Volodera. U 8 sati naišao je kamion sa 11 domobrana. Zarobljen je 1 puško-mitraljez tipa Brno, 8 mauzer pušaka, 1200 metaka i odjevne spreme. Neprijatelj je imao 5 mrtvih, a naših gubitaka nije bilo. 20. VIII 43. noću oko 11 sati izvršio je akciju na bolnicu Popovača, zarobljeno je 400 kom. ćebadi, 120 dolamica, 80 kom. svinja i manju količinu riže, kave i šećera. 25. VIII 43. u 4 sata poslije podne izvršena je akcija na umnu bolnicu Popovača. Šest drugova u civilu ušlo je u zgradu, a ostale jedinice naglim prepadom uspjele neprijatelja smesti pošto su vojnici bili na kupanju. Za to vrijeme uspjelo je onoj 6-torici drugova u civilu izvući oružje neprijatelja iz zgrade. Zarobljeno je 2 puško-mitraljeza tipa Brno, 14 karabina tipa mauzer, 1 šmajser, 1 pištolj, 500 puščanih metaka. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i 6 zarobljenih, gubitaka nismo imali.

Kritički osvrt: I bataljon. Štab bataljona neinicijativan, iz tih razloga je cijeli bataljon manje aktivan od II bataljona. Borbeni duh boraca je priličan, naređenja se izvršavaju, ali sa zakašnjenjem. Poduzeli smo mjere da stanje ozdravi, imade izgleda da će se stanje popraviti.

II bataljon. Štab bataljona vrlo inicijativan i aktivan. Borbeni duh boraca dobar, stanje cijelog bataljona je vrlo zdravo i dobro.

Budući rad: Po formiranju bataljona od Prigorske čete nije se do sada moglo ništa učiniti, pošto drug Lazo[2] koji je išao do njih nije izvršio zadatak radi kojeg je bio poslan, već je dozvolio da se ta

[1] Vidi: Dok. br. 3.
[2] Marijan Laćan

Četa razdijeli na 3 dijela od kojih je jedan dio otišao na Stubički kotar. Izdali smo naređenje da se ista Četa prikupi, odmah pri prikupljanju iste Čete otići će jedan član Štaba i formirati bataljon prema direktivama[3] koje smo od vas dobili. Po vojnoj izobrazbi jedinica poduzet ćemo sve mjere da se prorade sve vježbe koje su navedene u rasporedu rada i da će se održavati vojni sastanci sa štabovima bataljona.

Po akcijama poduzeli smo i još će se poduzeti u pogledu stupanja u vezu sa domobranskim oficirima okolnih uporišta. Sada već imademo u vidu par akcija preko veza.

SMRT FAŽIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Blaha Đuro,** v.r.

Komandant: **Kličković Nikola,**v.r.

Original, *strojopis*
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472, f. 4, dok. br. 44

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok. br. 5. str. 28 — 29.

8

1943, rujan 2.

Iz operativnog izvještaja Štaba Prvoga udarnog bataljona »Matija Gubec« Štabu Kalničkoga NOP odreda o akcijama od 20. kolovoza do 1. rujna 1943. godine

Štab I. Udarnog bat.
»Matija Gubec«
2-IX-43.

Štabu K.P.O.

Operativni izvještaj od 20. VIII— 1. IX.

BROJNO STANJE:

Na licu	206
U rashodu	2
Poginuli	3
Dezertera — nestali	24

[3] Redakcija nije uspjela pronaći tu direktivu, ali Prigorska udarna četa Sv. Ivan Zelina nije ušla u sastav Moslavačkoga NOP odreda, već je naredbom Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske, od 13. rujna 1943. godine ušla u sastav novoformiranog Zagrebačkoga partizanskog odreda. Vidi: Dok. br. 52.

Dezertirali su u glavnom novo mobilizirani drugovi. Četvorica su ostala u Zagorju i izgleda da su otišli kući koji će se vjerovatno vratiti.

Naoružanje:

Uhvaćeno je oko 70 pušaka, mauzer i manliher, oko 3500 metaka, nešto pištolja, 18 bombi. Tačno nauružanje poslati ćemo vam naknadno.

Akcije:

Nakon akcije u Lupinjaku o kojoj smo vas izvjestili u posljednjem izvještaju, bataljon je krenuo dana 21-VIII. preko Đurmanca do Prigorca i tamo nas je narod jako lijepo primio. Tu smo ostali kroz dan, a na večer je jedna četa pošla do rudnika u Plemenšćini dok je istovremeno izvršeno hapšenje baruna Hotenfels,[1] kao i rekviraciju kod njega. Rudnici su bili zapušteni, te nije bilo puno posla u njima.

22. VIII. bataljon je bio u mjestu Cigorvec, a na večer smo krenuli prema Desiniću gdje smo likvidirali žandarmerijsku stanicu. U toj akciji zarobljeno je 8 žandara, a prilikom napada poginuo je jedan drug. Zarobljeno je 8 karabina, 1.500 metaka, 10 ofanzivnih bombi kao i ostala sprema.

24. VIII. bat. se odmarao u Velikom Taboru.

26. VIII. bili smo u mjestu Trsteno odakle je izvršena tokom noći akcija na Klanjec.[2] Likvidirana je žandarmerijska stanica i zarobljeno 6 žandara i 3 financa, dok su ostali koji su bili po zasjedama pobjegli. Kod tog napada ranjen je jedan drug lakše. Uhvaćeno je 8 karabina, 8 bombi, 5000 metaka, likvidirana pošta, općina, financija, ustaški logor i tabor. Žandari u samoj stanici nisu pružali otpor, već su okolne zasjede otvarale vatru na nas prilikom ulaska u mjesto. No one su bile rastjerane.

27. VIII. bat. je bio u Ravnicama. Narod nas je vrlo lijepo primio. Tokom noći od 27. do 28. izvršili smo pokret preko Sv. Križa-Začrtje za Radoboj. U 6 sati u jutro prešli smo prugu i zarobili i razoružali 10 domobrana na željezničkoj stanici i u transformatoru. Likvidirali smo općinu i poštu. Iznad Radoboja stigao nas je neprijatelj sa 3 tenka i 4 kamiona ustaša. Mi smo pravovremeno zauzeli položaj i povukli se na Strahinčicu tek kad su došla 3 koji su bacali bombe i tukli iz mitraljeza kako naše tako i njihove položaje. Borba je trajala sa prekidima od 10 sati do 15 sati. Nije pao niti ranjen niti

[1] Franjo Ottenfels
[2] Vidi: Dok. br. 270.

jedan drug, nego je nestalo odnosno dezertiralo nekoliko novih drugova. Neprijatelj po dobivenim izvještajima je imao dosta gubitaka no broj nije tačno poznat.

28. VIII. bat. je bio na odmaranju na Brdu kod Jesenja. Oko 15 i 10 sati naišao je neprijatelj u jačini od jedne satnije Nijemaca i domobrana na položaj naše druge čete. Borba je trajala do u sam mrak. Neprijatelj se je nakon prvog pokušaja pobjegao, ali u to su stigli tenkovi i neprijatelj je ponovo prešao u napad. No bio je odbijen. Na tom mjestu htjeli su nas opkoliti, jer su u Jesenje stigli ustaše i koji su tamo zauzeli položaj, a isto tako neprijatelj je došao za nama i u Golubovac. U 21 sat se povukao sa položaja i prebacili smo se preko Starog Golubovca, gdje je uzeto 100 kg eksploziva, do Crne Mlake gdje smo se kroz dan odmarali, a na večer se spustili u Gornju[3]

Original, strojopis
Sign. AVII, Fond NOB, kut. 7610, f. 1, dok. br. 2

9

1943, rujan 2.

Izvještaj Glavnoga obavještajnog centra Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske Centralnome komitetu KP Hrvatske o organizacijskim nedostacima u obavještajnoj službi na području Okružnoga komiteta KPH Pokuplje

Glavni Obavještajni Centar
G.Š.H.

Ob. br. 641/43.

Dne, 2. IX 1943.

CENTRALNOM KOMITETU K.P.H.

Od ob. oficira štaba II. Op. Zone[1] primili smo izvještaj; o organizaciji ob. službe iz kojeg se vidi, da su i tamo počeli pitanju ob. službe posvećivati više pažnje. U navedenom izvještaju kojega je uz ob. oficira potpisao i komesar Zone[2] navada se: »Pomoćni ob. c. Žum-

[3] Dokumentu nedostaje daljnji tekst.

[1] Dužnost obavještajnog oficira obavljao je u to vrijeme Dane Livada.
[2] Marko Belinić

berka i Pokuplja dobio je zadatak da formira ROC na terenu Velike Gorice tim da postavi u kotar Samobor i Pisarovinu po jednog ob. povjerenika i da ih poveže u isti, s tim da traži pomoć od partijske organizacije na terenu, odnosno OK Pokuplja. Međutim drug Mika[3] sekretar OK Pokuplje odgovorio je da oni imaju svoj zadatak i da će ga oni izvršavat, **a da mi nemožemo dobiti ni jednog čovjeka na raspoloženje.«**

Izgleda nam, da sekretar OK Pokuplje nema dovoljno smisla za potrebe ob. službe u tamošnjem kraju. Do tog zaključka dolazimo iz razloga što je to treći slučaj sličnog odnošenja prema ob. službi. Citiramo dopis jednog partijca koji je bio po nalogu CK poslan od OK Pokuplje na ob. kurs.

»Ovim vas izveštavamo da smo pri prolazu za Žumberak na terenu našli sekretara OK druga Miška kao i celi štab II Oper, zone i predali smo im dopise koje ste slali. Drug Miško nam je odgovorio da od toga nema ništa da mi moramo ostati na istoj dužnosti na kojoj smo bili i pre, i da je znao da će ovako biti da nas nebi ni poslao, jer da će naši komiteti mnogo izgubiti našim odcepljenjem. A da će on pisati istom vama. Drug Komandant II oper. zone[4] naročito je naglasio da nas drug Miško[5] mora pustiti na novo određenu dužnost, baš zbog toga razloga što do danas nije ništa poduzimano o formiranju Pom. Ob. Centra, kao i ostalih ob. ce. Mi se prema naređenju druga Miška sada nalazimo na staroj dužnosti i čekamo vaše naređenje. Mi stojimo uvijek spremni da primimo onu dužnost po kojoj ćemo moći najviše da koristimo našoj borbi, nama je sasvim svejedno gde mi radili da radili, ali smatrali smo za svoju dužnost da vas mi svojim posebnim pismom obavjestimo radi vašeg znanja i dalnjeg postupka.«

Ovaj slučaj riješen je po vašem nalogu tako da su isti ostali nadalje na političkom radu. Iznašamo ga jedino radi potpunosti gledanja druga sekretara OK Pokuplje.

Po vašem nalogu poslani su od OK Pokuplje na kurs drugih pet drugova od kojih vam iznašamo prepis karakteristika:

»Prebeg Brezović Nikola bio je ranije član (sekretar) Kotarskog komiteta. **Radi nedovoljnog rada, oportunističkog shvatanja i neodlučnosti** poslat je u Žumberačko-pokupski partizanski odred gdje je do sada bio ob. oficir kod Štaba odreda. Kao takav pokazao se vrlo dobar i savjestan u radu. Za tu dužnost pokazuje puno volje i inicijative.

[3] Lutvo Ahmetović
[4] Vlado Matetić
[5] Kao bilj. 3.

Zvonko Antolović, bio je do sada član Kotarskog komiteta V. Gorica. **U** svom radu **nije se mnogo razvijao, a ponekad je i tvrdoglav.** Inače se pokazao vrlo dobar u obavještajnoj službi.

Ilija Bastašič politički radnik iz kotara Žumberak, **politički je slabije razvijen** od gornjih drugova, **sa malo samovolje.** Naročito se pokazao dobar u ob. službi, što njemu vrlo dobro odgovara.

Mirko Grbinček bio je do sada član Kotarskog komiteta SKOJ-a Pisarovina. **Radi nemarnosti i izvjesne plašljivosti bio je udaljen** iz Komiteta i dat na dužnost po obavještajnoj službi. Tu se pokazao dosta marljiv. Član je K.P.

Mirko Detelić bio je do sada polit, delegat u XIII Proleterskoj brigadi. U borbi kod Krašića je **ranjen i onesposobljen** za dalju borbu. Ranjen je u ruku. Kao član KP pokazao se vrlo odan i borben. Izvršavao je svaki zadatak. Sada je radio kao **obavještajac za Žumberački odred.«**

U navedenim citatima mi smo u tom dopisu podcrtali stvari iz kojih se vidi da drugovi iz OK Pokuplja nemaju dovoljno razumijevanja za potrebe ob. službe, a to nam dokazuju i rezultati. Drugovi su poslali po drugi put na kurs vrlo slabe ljude za koje su naveli točne karakteristike o njihovoj općoj sposobnosti međutim njihov navod da su u ob. službi bolji neće biti točan koliko smo mi mogli na kursu opaziti. K tome poslali su na kurs drugove koji su već bili u ob. si. a ne novi kadar.

Budući da na terenu II Op. zone a naročito OK Pokuplja postoje velike mogućnosti za dobar ob. rad s obzirom na blizinu Zagreba, mi smo na tamošnji teren uputili jednog druga sa zadatkom da organizira polit. ob. si. a drugove koji su bili na kursu upotrijebit ćemo kao članove rejonskih rukovodstva. Da bi taj drug u svom zadatku mogao uspjeti potrebno je da mu tamošnje partijske organizacije pruže pomoć pa vas molimo da bi u tom smislu obavijestili partijska rukovodstva, a naročito sekretara OK Pokuplje.

Prema vašim uputstvima slati ćemo ubuduće Agit-propu CK sve važnije političke i druge interesantne obavijesti u prijepisu.

Prilažemo vam primjerak tjednog ob. izv. iz Like da ga razgledate.

Poslali smo vam pred 8 dana »Razmatranja o drugoj godišnjici NDH« kao i jedan primjerak pisma koje je jug. oficir Jovović pisao sa oslobođenog teritorija na Sušak, pa vas molimo da nam ih po upotrijebi povratite, kao i četnički list »Novo Pokoljenje.«

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Za GOC:
Brnčić[6], v.r.

M.P.[7]

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-27/1628

10

1943, rujan 2.
Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva Ministarstvu domobranstva NDH o akcijama partizana na rudnik Dubovec kraj Donje Stubice, protuavionsku bateriju pokraj Zagreba i na vlak u blizini Dugoga Sela

»DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 245
po podatcima primljenim 2. IX 1943 godine do 9 sati/
A/ SJEVERNO OD R-SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Noću 31. VIII./1. IX u rudniku Dubovec (6 km s. izt. od D. Stubice) partizani su zapalili radionicu i strojarnicu.

Prema izvješću posade Zlatar, 31. VIII kretala se skupina od navodno oko 600 partizana smjerom: G. Jesenje-Lobor-Zajezda (5.5 km s izt. te 15 i 24 km izt. od Krapine).

Podr. Zagreb-Dugo Selo: Noću 1/2. IX odbijen je part, napadaj na protu-zrakoplovnu bitnicu sjeverno od r. Save kod Markuševačkog mosta (6 km j. izt. od Zagreba).

Prigodom partizanskog napadaja na osobni vlak kod Dugog Sela 1. IX (Dnevno izvješće br. 244) ukupni gubitci iznose: 1 njemački vojnik mrtav, 5 njemačkih vojnika i 17 putnika ranjeno, a vlakovođa i 1 nadsatnik nestali[1]...«

[6] Nikola
[7] Okrugli pečat: Glavni štab Hrvatske
Obavještajni odjel
(u sredini petokraka zvijezda)

[1] Vidi: Dok. br. 15.

»… Pročelnik podhvatnog odjela
M.P.[2] general (Dragojlov[3])
Dragojlov, v.r.«

Original, strojopis
Sign., A VII, Fond NDH, kut. 29. f. 1, dok. br. 1/1

11

1943, rujan 2.
Sesvete

Obavijest Oružničke postaje Sesvete Kotarskoj oblasti Zagreb o napadu partizana na skladište municije u Sopnici

ORUŽNIČKA POSTAJA
S E S V E T E

Broj: **1406.**
U Sesvetama, dne 2. rujna 1943.

Predmet: Napad partizana na ubojno
skladište u Sopnici.-

1./ ZAPOVJEDNIĆTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK.
2./ ZAPOVJEDNIĆTVU ORUŽNIČKOG KRILA ZAGREB.
3./ ZAPOVJEDNIĆTVU ORUŽNIČKOG VODA ZAGREB.
4./ **KOTARSKOJ OBLASTI ZAGREB.**
5./ S A S T A V,-

Noću 1. o. m. u 22 sata jedna skupina partizana,[1] broj neutvrđen, sa istočne strane napala je ubojno skladište u Sopnici j.i. od Sesveta 2 km. Naša posada koja se nalazi na osiguranju pomenutog skladišta, u navedenom pravcu odmah je otvorila puščanu i strojopuščanu vatru, a u isto vrieme i talijanske vojne preselice, koje su se nalazile na željezničkoj postaji u Sesvetama, u navedenom pravcu odmah su otvorile puščanu i strojopuščanu vatru.

[2] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

[3] Fedor

[1] Akcije na tome području izvodila Prigorska partizanska četa. Vidi: Dok. br. 15 i 34.

Puškaranje je trajalo sve do 23 sata sa kraćim prekidima.
Mrtvih i ranjenih sa jedne ni druge strane nije bilo.
Smier dolaska i odlaska partizana nepoznat.

Za Poglavnika i za Dom spremni!

Zapoviednik, narednik:
(Stjepan Bošnjak)
Bošnjak Stjepan,v.r.

M.P.[2]

[3]Predmet: Sopnica, napad na skladište.
Gl.r.z.j.r.i s.
V.Ž.P.
Anssanstelle Nord
Nova Gradiška
R. o. z. g. Zgb.
polit. odsj.
odsj. jav. sigurn.
Zgb. 7. 9.43.

Prepisano 8.IX

Otpravljeno 43.g.

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 99, taj. br. 2032

12

1943, rujan 3.
Zagreb

Pismo Lepe Perović Mjesnome komitetu KPH Zagreb u kojemu se osvrće na rad obavještajne službe i daje upute za njeno poboljšanje

MALOME[1]

D r a g i d r u ž e ,

Odgovaramo na pismo od 30/VIII. Ali prije svega šta je sa Tobom i zašto nisi juče u tri sata došao na sastanak? Strahujemo da ti se nije šta dogodilo. Javi odmah u čemu je stvar.

[2] Zaprimni pečat Kotarske oblasti Zagreb, broj t. 2032/43 I, od 6. IX 1943. godine.
[3] Dalji tekst dopisan rukom.

[1] Mjesni komitet KPH Zagreb

One dvije žene koje je pratio Zulfo[2] nisu po svemu izgleda naše, a sigurno je da ni jedna od njih nije ona koju si vidio sa Slavkom[3] ispod ruke. Mi još nismo saznali da li to nisu kakve žene koje posredno služe našim kuririma, a čim to saznamo javićemo. Zulfu treba što bolje provjeriti, a to znači saznati njegovu prošlost i kako je došao u policisku službu, a zatim šta ga je navelo da radi za nas. No to nije glavno. Njemu treba davati zadatke, a ne da se ograničimo na ono što on nas izvještava, a tako se izgleda čini. Mi obavještajca nikada ne možemo provjeriti, ako mu ne dajemo zadatke, a tih pogotovo za Zulfu ima mnogo. Od njega u prvom redu treba saznati što se više može o svim dosadašnjim hapšenjima i o držanju naših ljudi na policiji, te naročito o tajnim metodama borbe policije protiv nas, a pogotovo koje su se njihove metode pokazale kao najuspješnije u borbi protiv nas. To on može saznati mnogo i iz razgovora sa ostalim agentima. Dobro bi bilo kad bi od njega tražili i pismeni izvještaj o tome, samo ga treba učiti kao i ostale da budu kratki. Ako on bude i izvršavao naše zadatke i onda ne može da ima neograničeno povjerenje, nego ga stalno treba kontrolirati.

O grupi ljudi koje drži Silni[4] govorićemo usmeno. Napominjemo da ne smiješ da se lično vežeš sa onom ženom, koja pozna generala M.[5], kako ti je pogrešno preporučio Malić[6], nego ako treba da saznaš kada onaj ide u VI. Goricu, to treba da je pitaš na zgodan način telefonom.

Je li Bobi[7] morao otići u partizane i pitanje je koliko će nam vrijediti svi njegovi podaci ako ustaše znaju da je on u partizanima.

A 12[8] daje predugačke izvještaje. Nije potrebno citirati brojeve odluka nego samo važnije odluke Minorsa sasvim ukratko. Tako isto ne treba da nam šalje u originalu svakovrsne, pa i potpuno nevažne akte nego samo one koji su za nas kao dokumenat od trajnije važnosti.

Je li A 18[9] radio telegrafista i kakav je to čovjek? Da li je to identična ličnost sa Bobijem. Svi su nam ti podaci potrebni jer trebamo jednoga sasvim povjerljivoga radiotelegrafistu za van.

O Slavoncu[10] kao i o ostalim iz i oko votstva HSS-a poslaćemo vam uskoro opširne i točne podatke da se znate ravnati kad dolazi-

[2] Redakcija nije utvrdila na koga se to odnosi.
[3] Isto.
[4] Marin Ivan
[5] Ante Moškov
[6] Dalibor Jakaša
[7] Kao bilj. 2.
[8] Vladimir Gembec
[9] Zdenko Žeželić
[10] Ilija Jakovljević

À

te sa njima u dodir. O Slavoncu više usmeno ne važi ono što smo usmeno prije govorili.

Na upit NOO-a kod vojske može se odgovoriti tek kad dobijemo podatke o ljudima, a to će ići vrlo sporo. Ovakova pitanja ne treba postavljati, jer nam samo oduzimaju vrijeme, a nisu važna, a ljudi zamišljaju da mi sjedimo u najmanju ruku kraj neke radiostanice i treba samo da postavimo pitanje ma kojem mjestu u Jugoslaviji, pa da odmah dođe odgovor. Treba im rastumačiti da je pitanje veze za nas dosta teško sa nekim odredima. Za sudca iz Doboja nam je poznato da je ranije radio za nas, ali on treba sam da traži vezu na terenu sa partizanima kao i mnogi drugi ili da jednostavno pređe tamo, a ne da nas opterećuje da sami dajemo tu vezu, što u ovome momentu i ne možemo, jer nemamo veze sa bosanskim odredima.

Ustaški štambilj vam vraćamo da ga umnožite u pet primjeraka. To nam onda pošaljite, a upoznajte naše zagrebačke organizacije, ako se ко pojavi sa takvom štambiljom da znaju da je od ustaša.

Sa Rešeterom Milanom drugovi iz topničkog sklopa ne trebaju imati nikakva dodira niti ikakva povjerenja, jer je vrlo vjerovatno da je to špiun. Nama nije poznat nikakav takav kurir, niti je naša praksa da tako radimo. Kad bi on zaista bio kurir, on to ne bi smio tim drugovima ni govoriti, jer kurir ne smije da se vezuje drugim radom. Mi ćemo ispitati da ne drži kakve privatne veze nekim drugovima koji su možda u Žumberku, a rodom su iz Zagreba. Sve drugove treba upozoriti da se ne vežu ni s kim na njegove lijepe riječi, nego da uvijek prije nego se vežu provjere svakoga čovjeka, a za to imaju puno mogućnosti.

Pravilno je što predlog doktora sa Rebra smatrate neumjesnim. Treba mu rastumačiti da mi ne dajemo nikakve opšte propusnice, a da ljekari koji misle dobro narodu treba da idu na slobodnu teritoriju, gdje se jedino i vodi istinska briga o narodnom zdravlju i to naročito otkada je osnovan zdravstveni otsjek pri Zavnohu.

Šaljemo sliku Helene Galović, pa umnožite u pet primjeraka zajedno sa Fišerom, te nam pošaljite.[11]

Martinu treba poručiti da rekne Mravu Slavki da je tehnika t.j. bunker pala, ali da on ne treba i ne smije ni u kom slučaju i ništa da priznaje.[12] To što mu kažu da je učitelj[13] priznao može biti laž, a ako i nije on u interesu svome i naše stvari neka ništa ne priznaje. Zamjena će se svakako za njega tražiti.

[11] Radi se o slikama agenata RAVSIGUR-a koji su bili ubačeni u jedinice NOV, ali su ubrzo bili otkriveni, vidi: Dok. br. 69.

[12] Kao bilj. 2.

[13] Agitprop, tj. uhapšeni članovi tehnike.

Vraćamo Dankove[14] dokumente i postupite onako kako smo se usmeno dogovorili.

Nastojaćemo dati vezu drugovima iz logora sa terenom, pa im tako treba i odgovoriti, ali i mi ćemo im uskoro pisati.

Zašto Lala[15] šalje pisma za III zonu preko nas? Oni su imali sami vezu i ubuduće nemoj primati ovakvu beznačajnu poštu koja nas samo opterećuje.

Ono što govori bojnik o B.[16] u redu je. Sa B. imamo vezu.

O Žarku i Ivici Blatu ne znamo ništa, ali ćemo pitati pa ćemo vam javiti, ali je mnogo jednostavnije da vi to pitate preko Brzoga Susjeda[17] sa kojim imate vezu.

Šaljemo obavještenje o agentu Mišku Jagiću.

U Šuflajevoj ulici broj 1 stanuje Marko Sokač, ustački agent kod pazikuće. On je iz Zumberka i kadgod je tamo ofanziva on daje hapsiti naše odbornike i uopšte nam tamo mnogo škodi. Imajte ga na umu.

Šaljemo vam pismo koje smo dobili od »Zorka«[18], gdje pita za neke ljude. Ako su to naši ljudi javite im da znaju i to opet preko Brzoga Susjeda.

Šaljemo izvještaj o slučaju Ž. G.[19] pa se raspitaj da li su ti ljudi radili u vezi sa nama.

Šaljemo obavještenje o Kukec Dragi.

3/IX — 1943. Drugarski pozdrav[20]

Šaljemo vam tri pisma koja smo otvorili.[21] Da li ste izgubili vezu sa Brzim Susjedom kad tražite vezu sa Miškom[22] preko OKZ?

Gledajte što prije ispraviti nedostatke o kojima piše Bendo[23], kao i izaći im u susret u pogledu svih njihovih traženja. Imajte na umu da ne smijete sami mnogo trčkarati, nego se starajte da stvari organizirate i da ljude pravilno zapošljavate. To naročito važi za Čerkeza[24].

[14] Vladimir Jagić
[15] Ivan Javornik
[16] Kao bilj. 2.
[17] OK KPH Pokuplje
[18] Druga operativna zona NOV i PO Hrvatske.
[19] Kao bilj. 2.
[20] Dokument je bez potpisa, vjerovatno ga je pisala Lepa Perović koja je nakon ukidanja Povjerenstva CK KP Hrvatske u Zagrebu, u kolovozu 1943. godine ostala u Zagrebu kao instruktor CK KP Hrvatske.
[21] Navedeni prilozi nedostaju.
[22] Lutvo Ahmetović
[23] Stjepan Koren
[24] Boris Bakrač

Obavješteni smo da je policija dala svojim agentima (njih oko 40) pozive za vojsku sa kojima oni treba da traže vezu za odlazak u partizane kod naših ljudi, tobože da neće u vojsku, a poziv ima da im posluži kao dokaz da su zaista primorani da bježe ispred vojske. Kako se sad ne dobivaju posebni pozivi, to svaki koji dođe sa pozivom da traži vezu može da se smatra sumnjivim, a ako su neki poslani koji su na taj način dobili vezu treba javiti nama njihova imena. Znamo da vam je radi momentano slabe organizacije teško vršiti kontrolu, ali ovo morate svakako najhitnije sprovesti.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, Kp-47/483

13

1943, rujan 3.
Zagreb

Pismo Mjesnoga komiteta KPH Zagreb Okružnome komitetu KPH Pokuplje o dolasku jednog ilegalca iz Zagreba, čiju karakteristiku šalju

MJESNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE
ZAGREB

Zagreb, 3. septembra 1943.

Drugarskom Okružnom komitetu Pokuplje

Dragi drugovi,

donosilac pisma je član partije, a ilegalno ime mu je Zvonimir.[1] Šaljemo vam ga jer je provaljen i ne može više ostati ovdje.

Za vrijeme Jugoslavije bio je član SBOTIČ-a do zabrane. Poslije toga bio je povezan po N.P. i radio je kao tipkač kod štampanja ilegalnog materijala. Djelovao je u tvorničkom NOO-u među činovnicima gdje se je pokazao vrlo okretan u organizacionom radu, uživa veliko povjerenje u poduzeću gdje je radio i kao povjerljiv, pošten i savjestan uzet u partiju. Pošto je uz rad u poduzeću imao uspjeha

[1] Ivan Žnidarić

kod obuhvatanja vojske uzet je u Mjesni vojni odbor i sada napušta taj sektor jer mora van. Policija ga je tražila na denuncijaciju. Sa sobom vodi drugaricu, a ostavlja dijete i staru majku.

Nadamo se da ćete ga moći uposliti na političkom radu. Kako je dugo član partije ne možemo sada momentalno saznati, ali vam možemo javiti.

Preko druga Tome[2], nadam se da ćemo moći uspostaviti solidniju vezu, a i javit ćemo vam se detaljnije slijedeće nedjelje po jednom dobrom drugu koji mora do vas, jer je veoma ugrožen.

Uz drugarski pozdrav:

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Za M.K. K.P.H. Zagreb
sekretar:
Borislav[3], v.r.

Dragi Miško[4],

metke ćeš dobiti drugi tjedan po onom drugu na kojeg je pisao drug Tomo. Javi je li stigao drug Ljubo[5] (onaj kod kojeg si dobio Zbrojovku). Jasno javit ćeš kad Vam pošaljemo dobru vezu (preko Tome!).

Pozdravi drugaricu, a tebe mnogo voli tvoj

Biondi (= Borislav)

Original, strojopis
Sign, AIHRPH, KP-168/217

14

1943, rujan 3.

Izvještaj Kotarskog komiteta KPH Samobor Okružnome komitetu KPH Pokuplje o političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju u kotaru

KOTARSKI KOMITET K.P.H.
SAMOBOR

DRUGARSKOM O.K. POKUPLJA

Dana 3./IX 43. održan je sastanak K.K. na kojem je bilo prisutno 5 članova na kojem je bio dnevni red slijedeći:

[2] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[3] Dragan Carić
[4] Lutvo Ahmetović
[5] Ljubo Sarić

1.) Izvještaj o radu članova K. i ostali organizacija partijski i van partijski
2.) Organizaciono pitanje partije
3.) Politička situacija i rad sa H.S.S.-om
4.) Agit-prop, i dopisi
5.) Mobilizacija, akcije i udarne grupe
6.) Održanje veza i Obavještajna služba
7.) Razno i kritika
8.) Račun

1 .) Izvještaj o radu čl. K. i ostali org. partijski i van partijski.

Rad druga sekretara'od zadnjeg sastanka je bio slijedeći. Održao 3 sastanka sa partijskom jedinicom 2 u Sv. Martinu, 1 u Sv. Nedelji. Održao 3 sastanka sa sei. N.O.O-rom, 2 sastanka sa K.N.O.O.-rom, 6 masovna sastanka na kojima je bilo prisutno na 3 50 — 60 ljudi, a na ovi 3-[na] 1. 35, 2. 15, 3. 6. Na tim svim sastancima i na svakom je bilo oko polovica vojni bjegunaca. 1. sastanak sa vojnim bjeguncima de je bilo prisutno 16 bjegunaca. Dva dana trošio na otpremanje benzina koji je došo iz Stupnika a prošo za ZAVNOH.

Rad druga Zori[2].Održao u opć. Stupnik 3 masovna sastanka na kojima je bilo 1 — 15 ljudi, 1—35 ljudi, 1—46 ljudi. 2 sastanka sa partijskom jedinicom, 1 sa opć. N.O.O.-rom, 1 sa Skojevskom grupom. U opć. Sv. Martin 4 masovna sastanka na kojima je bilo 1 — 32,
1 — 18, 1 — 8, 1—34. ljudi. Formirao 1 seoski N.O.O. od 4 člana, održao 1 sastanak sa skojevskom grupom. Održao 2 sastanka K.K. Skoja, 1 sastanak sa Kotarskim Incijativnim odborom A.F.Z. svi ukupno 16 sastanaka.

Rad druga Bartola.[3] Postavio 1 seoski N.O.O., 1 odbor USAOH--a, ovo je napravila drugarica Ančika[4] a ne drug Bartol; još je održala 1 sastanak sa vojnim bjeguncima, Održala 5 masovna sastanka; 2 sa seo. N.O.O.-m, 2 sa odborom USAOH-a, 1 sa vojnim bjeguncima,
1 sa skojevskom grupom zajednički sa Bar.[tolom] i Fab.[ijanom][5],
1 sa odborom A.F.Z.

Rad druga Bartola u opć. Sv. Nedelji. Održao 2 sastanka sa partijskom jedinicom, jednoga sa drugom Lacijem[6], 2 sastanka sa skojevskom grupom, 3 sastan. sa seoskim NOO-m i opć. N.O.O.-m, pripremio 2 N.O.O. 2 sastanka sa vojnim bjegun. de je bilo 15 — 20

[1] Dragutin Pipić
[2] Ivan Pipić
[3] Ivan Dekanić
[4] Anka Vipotnik
[5] Ivan Sokolčić
[6] Kao bilj. 1.

ljudi. U opć. Vanjski Samobor održao 1 sastanak sa N.O.O.-m, 1 sa skojem zajedno sa Fabjanom i Ančikom, 4 sastanka 2 — 4 čovjeka u 4 sela, 1 sastanak sa 12 čovjeka iz Bregane. i više sa pojedincima.

Rad druga Fabjana. 3 sastanka sa vojnim bjeguncima, u Sv. Nedelji sa partijskom jedinicom 2, sa opć. N.O.O. 2, sa seoskim 3, kotarski N00 osnovao i održao s njime sastanak. Osnovao skojevsku grupu u Samoboru, osnovao 1 pionirski odbor, likvidirao ustašu Belak Juru u Savraščaku u zajednici sa drugovima iz Sv. Nede[lje], preformirao odbor USAOH-a u Rakitju.

Rad sami partijski jedinica je dosta uskogrudni ко i prije jedino što su drugovi išli skupa s nami na sastanke masovne i masovni organizacija. Pojedini drugovi su ušli u N.O.O-e K. i opć. pa prema tome održavaju sastanke jedni z drugim, dok drugarice još uvjek sastanke ženama i prikupljaju priloge i proučavaju naš matrijal. N.O.O.-i se isto nisu aktivizirali, još uvjek ih nismo uspjeli izgraditi tako da bi postali aktivni i da bi počeli raditi onako kako to se od njih zahtjeva. Još uvijek rade najviše po vezi i sakupljanju fonda i vezi i nešto po akcijama. A.F.Ž. isto tako osim inicijativni kotarski, on se je dao na terene i tamo organizira mase vrši agit. i prop, i popularizira našu borbu. Isto skuplja priloge.

Formirali smo K.N.O.O. od 8 članova izabran za predsjednika drug Fabijan, za blagajnika drug Pentek (Crni)[7], za tajnika drug Nikola[8] iz Galgova. Drugovi su se dali malo na posao. Izgleda da ćeju biti dobri a naročito drug tajnik. K.K.S.[9] je dosta slab. Članovi njegovi nisu svatili potrebu komiteta, pa zato se takovi isključuju pojedini iz njega na primjer, odpada drug Mirko[10] iz Stupnika, Janko[11] iz Rakov-Potoka i Stanko[12] iz Sv. Nedelje. Drug Mirko ide u vojsku, zato što je neodgovoran, neiskren, lijen. Ima još uvijek u sebi oportunizma, pa smo zato zaključili da ćemo ga poslati u vojsku. Drug Janko je nedisciplinovan, neiskren, ne odnosi se drugarski, i neda se kritikovati i ima izgleda da to sve proizlazi iz njegove bolesti, pa smo stoga zaključili da ga izključimo iz komiteta, a da ga kasnije dodjelimo u seoski N.O.O. i to kad bude formiran u Rakov-Potoku, i da ga priključimo ovoj jedinici u Sv. Martin i kad će se formirati u Rakov-Potoku udarna grupa postavit ćemo ga da rukovodi tom grupom, pošto je on za akcije vršiti dosta dobar pa ako je i bolestan. A za Stanka ste i vi sami odredili kuda mora da ide, međutim sad os-

[7] Slavko
[8] Dragutin Burić
[4] Kotarski komitet SKOJ-a [Samobor],
[10] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[11] Isto.
[12] Drago Jedvaj

taju samo dva člana u komitetu i to Grga[13] i Luka[14] koji su dosta dobri, a naročito drug Luka. Dakle što se tiče druga Luke sekretara on je odličan, održaje masovne sastanke, formirao je opć. R Skoja u opć. Sv. Martin i opć. R. USAOH-a. Drug je iskren, disciplinovan i ima zgodno elana i poleta. Dakle pošto su u K.S. ostala samo dva člana mi smo zaključili i molimo vas da nam pošaljete iz vojske dva druga i to na mjesto Mirka u Stupnik druga Meglajec Franju iz Stupnika a na Stankovo mjesto druga Markovića ili kojeg drugog druga iz Sv. Nedelje. Drug Meglajec je i otišao u vojsku sa karakteristikom da se natrag povrati na teren. Druga Zvonka[15] ćemo isto slati u vojsku iz razloga što je Zvonko kraj sve svoje sposobnosti ne može da radi na terenu prvo što je bolestan na noge, nemože da hoda, drugo što je lijen, treće što se zavuče u jedno selo pa unutra leži po osam dana, neposlušan, neuredan i neodgovoran pa je stoga i bolestan, ljudi tamo govore da šta će s njim kad ništa ne radi već da samo što ga hrane. Pa smo stoga zaključili i misleći da bi u vojski mogao biti na straži ili da ga upotrebite negdje kod tehnike. Skojevska grupa u Sv. Martinu jedna je jako dobra. Broji 6 članova, dok druga broji 4 člana. Ova od 6 čl. radi po vezi i akcijama, svlači, ruši, pieni, likvidira, dok je druga malo slabija koja samo nešto svlači, dok održavaju sastanke sa omladinom obadve. U Stupniku su skojevske grupe bez promjene, dok u Sv. Nedelji ne postoji. Dva su uhapšena još je samo jedan. U vanjskom Samoboru postoji 1 skoievska grupa od 5 članova. Na Bregani ie formiran iedan odbor USAOH-a od 4 člana.

2.) **Organizaciono pitanje partije.**

Partijska jedinica u Sv. Nedelji se povećala za dva člana. Primit je u partiju jedan drug i jedna drugarica. U Stupniku se isto povećala za jednog člana. Kandidatov imamo sam 3, dok smo zaključili da ćemo dati kandidaturu drugarici Zorici,[16] koja je članica Inicijativnog kotarskog odbora A.F.Z.

3.) **Politička situacija i rad sa H.S.S.-om.**

Politička situacija u našem kotaru se dosta promjenila. Mnogo se je ljudi opredelilo u političkoj situaciji na našu stranu, civila a i švabo-brana, ali ima i puno i pokvarenjaka tz. Mačekovaca koji sada dižu glave i koji nam koče naš rad a naročito mobilizaciju. U Stupniku su na sastancima ljudi većinom govorili protiv pojedinih

[13] Franjo Pipić
[14] Franjo Pipić
[15] Milan Romanović
[16] Karabej

Mačekovaca, da nekoji postavljaju pitanja kako i govore da nije Maček toliko kriv koliko se na njega napada. Neki govore o radnicima koji rade na aerodromu u Stupniku ili bilo gde drugdje da bi treba-
lo na neki način te radnike zaustaviti da nebi išli više na posao. Oni su govorili da negbi došli partizani, i da bi je naprosto zaustavili, neki da se izdaju o tome letki, neki su davali tim banditom sijeno dok su ovi drugi, govorili da bi trebalo te zaustaviti i na cesti zapaliti sijeno. Naš je zaključak da o tom svemu izdamo letak sa potpisom K.N.O.O.-rom. Na Bregani su H.S.S.-ovci dosta digli glave. Rade punom parom kako bi omeli naš rad da bi nam što bolje sprečili našu mobilizaciju. A kad se s nama kojim sastanu onda pred nama govore kako su oni na našoj strani i da čeju oni podpomagati čim više, a kad se s nama rastanu i opet od njih ništa. Ovdje u opć. Sv. Martin nemože se opaziti javni rad H.S.S.-a ali se opaža na narodu da neki postoje koji rade potajno dok nemožemo ništa mobilizirati nego ljudi samo govore da budu još malo počekali dok je tko pojuri. Drug Bartol je bio na sastanku na kojem su bili ti Samorski Mačekovci koji su se izvinjavali kako bi oni nabavljali raznih stvari samo da nisu imali dobre veze kroz Horvate. Tu se baš istaknuo neki Francek kojeg smo mi koliko puta zvali ali nije htio doći samo je došao 1. Ali što je najglavnije ti su lopovi silom htjeli da bi posebno razgovarali samo sa Juricom Draušnikom. Jurica im je rekao da nema ništa posebno i da šta god budu trebali da je tu drug Bartol na kojeg se neka obrate. Po izjavama druga Bartola došli smo do zaključka da su to otvoreni Mačekovci, z nami hoću da razgovaraju samo zato što bi htjeli da saznaju naše tajne a u stvari ne valjaju ništa. Još je drug Fabjan razgovarao sa Lenardom Fabjanom iz Sv. Nedelje bivšem narodnom zastupniku kotara Samobora koji je isti priznao da održava sastanke sa Košutićem[17] i da mu je Košutić rekao da sada više nema čekanja da sad moramo stupiti bez razlike svi u borbu i da neka uvati čim prije na koji bilo način sa partizanima vezu i da neka šalje ljude u partizane. Kad mu je drug spomenuo nešto o Mačeku odmah je počeo drhtati i rekao da on to sve prizna ali da nemojmo pre previše lupati po starom, da je on u tom pogledu siromak, da si on nemože pomoći nek da moramo čim lakše i čim tiše da bi na taj način očuvalo više našeg naroda. Dakle sama politička situacija u našem kotaru u nekim mjestima se popravila a u nekim pogoršala što se tiče naroda, narod je dobar i rado te prima ali u borbu nikako osim komu prijeti momentalno opasnost. Domobranci bježe iz svojih jedinica i koji god dođe na dopust taj se više ne vraća, a ustaše isto pomalo ginu iz svojih jedinica.

[17] August

4.) **Agit, i Prop, i dopisi.**

Po agit. i prop, smo razgovarali i pita se kako te naše organizacije dijele naš materijal i da li ga one same proučavaju, dakle mi djelimo partijcima list »Naprijed« i bližim simpatizerima a ostali materijal dajemo masovnim organizacijama i masama. Sada kad materijal djelimo odma tražimo od naroda prilog za našu štampu. Neki se s tim slažeju, a neki i ne a naročito koji ga i ne voliju da ga čitaju. Razgovarali smo kako je potrebno zajedničko čitanje po svim organizacijama da se čitaju čist direktivni članci. Agit. prop, smo raspleli po cijelom kotaru usmeno i pismeno nastojimo da naša štampa dopre u svako selo našeg kotara. Mase najrajši čitaju »Slobodni dom«. Zatim smo zaključili da ćemo izdati letak svim radnicima koji rade na Državnim zavodima, aerodromima, željeznici i t.d. I to sa potpisom K. N. O. O.-rom.

5.) **Mobilizacija i akcije te udarne grupe.**

Mobilizaciju vršimo sa objašnjavanjem mobilizacije koju je proglasio Pavelić, kako će je on jednog dana, jedne noći pokupiti i otpremiti na Istočno bojište, kako će je on iznenaditi ovako nepripravne i neorganizirane. Prikazujemo im pojedine bolje i loše strane kako danas baš prije onaj strada koji se više drži kuće, nego onaj koji se da malo u širinu na posao, kako trebamo biti svi organizirani da lakše očuvamo svoj dom. Ali još uvjek kod našeg naroda za mobiliziranje je potrebna akcija. Udarne grupe nismo još formirali već vršimo ко i prije većinom sa omladinom i vojnim bjeguncima.

Mobilizirali smo u mjesecu kolovozu 52 osobe. **Akcije** vršimo na sve što god možemo, na primjer na svlačenje švabo-brana, na oružje, na koje kakvu zapljenu bilo čega što je državno, ili kojeg poduzeća koje radi za državu, tako da smo zapljenili na cesti Zagreb —Karlovac 14 konja koji su poslani u Zumberak, u šumi Dubravi zapljenili 4 para konja sa cijelom opremom i 4 kola sa dugom lormom sve u dobroj vrijednosti. Što smo isto poslali u ZAVNOH, još nam se nisu sprovodnici vratili. Akcija izvršena na svlačenje domobrana, plijen je bio 1 majica, 7 košulja, 2 gaće, 21 par cipela, 21 komad bluza, 22 hlače, 17 opasača, 4 dalekozora, 4 torbice, 4 čuture, 3 civilne puške, 6 patrona, 8 karabina, 2 pištolja, 6 ranaca, 13 kapa, 4 čizama, 2 platnene taške, 1 nož, 2 šinjela, 7 njemačkih odijela.

6.) Održanje veza i Obavještajna služba.

Veza za sada funkcionira na sve strane. K.K. Pisarovina više put potaji, da ne pošalje svoje kurire na redovitu vezu, dok se od naše strane to nije još dogodilo da ne bi došao kurir na punkt. Vezu sa Zagorjem imamo preko Brdovca samo što baš ne funkcionira točno što drugovi s one strane ne dolaze na redovito vrijeme na punkt.

Osim toga drugovi iz P.Ž.O. odnosno K.K. Žumberka neuredni su, netočni i neposlušni. Dok sa Zagrebom je točna i redovita, 2 [puta] na tjedan, isto tako sa Velikom Goricom. **Obavještajna služba** funkcionira donekle ali ne u dosta velikoj mjeri, zaključili smo da se pojača obavještajna služba i da se pokupiju svi točni podatci od neprijateljski garnizona i da se šalju svaki 8 dana, i da se uvjek izvještava svaka promjena najhitnije. Da se posveti toj službi najviše pažnje. Još smo zaključili da ćemo sve dopise pisati u duplikatu tako da ćemo točno znati koji će šta pisati.

7.) **Razno.**

Pod razno smo čitali sve dopise koje smo primili od vas te čitali naš izvještaj od zadnjeg našeg sastanka te diskutirali po pojedinim pitanjima i pretresali onaj dopis u kojem nam piše se za aerodrom za ono kurenje vatre, slagali plan kako bi to bolje ispalo. Čitali smo zapisnik par. savjetova. **Zatim smo prešli na čas kritike** gdje drug Sekretar kritikovao sebe i ostale članove K.K. što je rekao da imamo svi nedostataka po pojedinim pitanjima što su i drugovi priznali. Drug je rekao da se nebi to više događalo, treba tome posvetiti najviše pažnje. Drug Zorić izneo u kritici da se njemu vidi da između druga Fabjana i drugarice Ančike postoji nekako slabi odnos jedan prema drugom od kada je Fabjan udario sa kapom Ančiku kad su palili školu, dok mi drugi nismo to primetili. To je izašlo i došlo do te kritike zbog toga što je drugarica rekla Fabjanu da je on upoznao druga Bartola više sa Breganom nego sa vanjskim Samoborom iz tih razloga je postala kritika malo duža. Dok je na koncu rasčišćena kritika tako da je ostalo kod toga da su ostali članovi rekli da drugarica nema na temelju čega da kritikuje Fabjana. Isto su se nešto kritikovali drugarica sa drugom Bartolom što se je dokazalo da su imali obadva neke pogreške, što se je isto rasčistilo i svaki svoje greške priznao koje nisu bile tako jako krupne. Zatim se je prešlo na 8 točku, račun za mjesec kolovoz.

RAČUN ZA MJESEC KOLOVOZ

1570. Partijska članarina
9520. Partijski prilog
3845. Prilog za štampu
1340. za slike druga Tite

20 kg šećera partijski prilog
5
500 cigareta

Još smo dobili za onu kravu što smo ju ubili što nije mogla odi pa smo ju ubili i dobili za nju 9630. kuna. Pošto je bila razbijena, dosta crno meso pa je stoga malo izdala.

Skoj i Usaoh je sakupio
900 kuna članarine
9800 kuna dobrovoljnog prinosa

10 kom sapuna „„ff
„ „ N.O.O.-i su sakupili N.O.F.
5 baterija
„ „ 41.650 kuna u živežnim namirnice
150 kom kuverti
27 metrički centi

Naš izdatak

650 kuna za	5 kg šećera
1.280 ” ”	6 ” ” 10 kom sapuna 20 za umivanje
520 ”	4 -
780 ”	6 ” ”
1.560 ”	papir koji je već poslan u Žumberak
390 ”	3 kg šećera

Izdatak za papir dođe 1150, a ne 1560 bila je gore zabuna

Još ima izdataka

1.560 kuna za	12 kg šećera
1.300 ”	10 ” "
1.300	10 ” "
3.900 ”	30 ” ”

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU

Uz drugarski pozdrav
Laci[1] v.r.

Original, strojopis
Sign, AIHRPH, KP- 168/218

15

1943, rujan 3.

Izvještaj Stjepana Gluhaka, v.d. sekretara Prigorske terenske čete Okružnome komitetu KPH Zagreb o brojnom stanju čete nakon formiranja i o akciji na Ostrnu

Vršioc dužnosti sekretara
Prigorske terenske čete
Sv. Ivan Zelina

3/IX 1943.

O.K. K.P.H. Zgb.

I z v j e š t a j

Prilikom novoformirane čete, koja je formirana 27/VIII 1943. u selu Šimunčevacu, koje je bilo brojno stanje od 21 drugova, dočim

[18] Kao bilj. 1.

je danas brojno stanje 28 drugova. Od toga ima članova K.P. 5, S.K.O.J. 2, omladinaca 12.

Od 27/VIII — 1/IX mobilizirano je 15 drugova. Od toga je 7 ostalo u četi, a ostali 8 drugova upućeno je u Moslavački odred.

Prilikom reakcije u selu Sopnici gdje nas je htjela banda okupirati sa sviju strana, koja udarila iz sela Vugrovca, Planine, Kašine i Šašinovca dne 29/VIII, morala se naša četa povući jer nije mogla dati nikakav otpor mnogobrojnom neprijatelju, jer u cijeloj našoj četi bilo je samo naoružanih 15 drugova i to bez ikakvog automatskog oružja te se naša četa povukla u pravcu Posavine. U noći oko 9 h 30/VIII stigli smo u selo Ježevo istoga dana krenuli smo za selo Preseka gdje smo prenoćili. 31/VIII krenuli smo u selo Nartske Novake gdje smo se sastali sa Posavačkom četom i zajednički krenuli u akciju za Ostrnu[1], gdje smo izvršili zajedničku akciju nad vlakom koji je kretao iz Dugog Sela za Novsku i zarobili 8 domobrana, dočim broj ubijeni neprijatelja nije mi još poznato. Iz naše čete nije poginuo nitko, a tako ni ranjen. Prilikom izvršene akcije zajednički smo krenuli u selo Trebovac i tu smo se rastali sa Posavskom četom i sada krećemo natrag prema svom terenu.

Imenovani v.d. komesar bivši delegat Dragutin Braunberger[2] koji je za vrijeme novoformirane čete bio u Posavini nije se još vratio u svoju četu. Kako sam obavješten od strane Prigorske čete da se imenovani vratio na svoj teren prije jedan dan, nego što je naša četa stigla u Posavinu. Drug Ignac Gegač imenovani zamjenika komandira bivši vodnik koji je pridjeljen našoj četi upućen još za vrijeme Prigorsko Posavske čete za uhapšenje bandita, prilikom tog uhapšenja poginuo je od banditske ruke u selu Nespeše po izvještaju komandira Zagorske čete.

Drugovi Petlak Ivan, Gračak Josip, Štrkel Stefan i Dutković Franjo upućeni su 29/VIII iz sela Sopnica u susjedno selo po oružje i vojničku spremu, al u slučaju naglog povlačenja drugovi nisu mogli doći u svoju jedinicu, nego su ostali u vezi sa političkim radnicima.

V.d. Sekretara
Delegat
S.[3] Gluhak, v.r.

Original, rukopis
Sign, AIHRPH, KP- 77/2444

[1] Vidi: Dok. br. 3.
[2] Riječ je o Praunspergeru.
[3] Stjepan

16

1943, rujan 3.

Informativni izvještaj Štaba Druge operativne Zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o dislokaciji neprijateljskih snaga na području Zone, reorganizaciji domobranstva i organizaciji vlastite informativne službe

Štab II. Operativne Zone 11.IX 1943.[1]
N.O.V. i P.O. Hrvatske
Inf. Br. 300/43.
3.IX.1943.

INFORMATIVNI IZVJEŠTAJ.

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE. -
informativnom oficiru.

Sektor: Ž U M B E R A K , i okolina.

M e t l i k a : **Posada:** 1.300 Talijana, 140 bjelogardijaca. Vojska se nalazi na stanici Metlika 200 Talijana i bjelogardijaca, ostalo u barakama; privatnim kućama, bunkerima i u najbližoj okolini Metlike. Zadnje vrijeme izašli su u okolna sela.
Grade nove bunkere, a u Metlici i na ž. stanici ograđeni su bodljikavom žicom. Bunkeri su vezani delomično rovovima i opasani bodljikavom žicom. Ispod Kupskog mosta, pa ispod Slamnje vasi prema Grabovcu pletu žicu i na svakih 300 m grade bunkere.
Naoružanje: 6 topova, 14 t.bacača, 4 tenka od 3 1/2 t., 8 kamiona.
Moral vojske: jako slab.

R o s a l n i c a : **Posada:** nepromenjena / 40 Talijana i 60 domobrana/.
Naoružanje: 4 t. bacača, ostalo nepoznato.

B u b n j a r c i : **Posada:** 400 Talijana, 70 domobrana razmještenih po bunkerima prema Kamanju i oko sela.
Naoružanje: 1 top od 105 m/m, 5 t. bacača, 8 t. mitraljeza, 35 p.mitraljeza, ostalo puške. Broj bunkera nepoznat, od Bubnjarca do Kamanja ima 6 bunkera, a mnogo ima rovova. Svaki bunker naoružan po 1 t. mitr. i 2 p. mitraljeza, a svaki drugi t.bacač.

[1] Datum zaprimanja.

Moral vojske: jako slab.

K a m a nj e : **Posada:** U selu 1 bunker sa 25 — 30 Talijana, a isto tako i u 1 bunkeru u selu Hrljakovo. **ž.stanica** 150 — 200 Talijana.
Naoružanje: U **svakom bunkeru:** 1 t. i 2 p. mitraljeza, ostalo puške i 1 sanduk bombi ručnih, **na ž.stanici** 3 t.bacača, 6 t. i 25 p. mitraljeza, ostalo puške, 5 sanduka mina, veći broj municije i ostale spreme.
Stanuju: na stanici, a iznad stanice imadu veliki bunker i nekoliko rovova.
Moral vojske: dosta slab.

Z a 1 o к a : **Posada:** ž.stanica 30 Talijana, stanuju u bunkeru.
Naoružanje: 1 1.bacač, 1 t. mitraljez, a ostalo nepoznato.

O z a l j : **Posada:** 450 domobrana i 200 Talijana.
Naoružanje: 2 topa, 5 t.bacača, 6 t. i 8 p. mitraljeza.
Moral vojske: dobar, nisu naklonjeni NOB, ima nekoliko oficira koji tjeraju domobrane u borbu protiv naših boraca.

D r a ga n i ć : **Posada:** ž.stanica: 120 — 150 Talijana, **selo:** 450 Talijana.
Naoružanje: ž.stanica: 4 brdska topa, 1 t. bacač, 6 t. i 8 p. mitraljeza, a ostalo puške. Utvrđeni u 7 bunkera, opletenih žicom na 30 metara ispred bunkera.
selo: 4 tenka lakša, 2 topa od 105 mm, 6 t. i 8 lak. bacača, a ostalo nepoznato.

Č e g l j e : **Posada:** mlin Bujan ima 50 Talijana.
Naoružanje: nepoznato.

Š i p a k : **Posada:** mlin Ceger 350 Talijana, naoružanje nepoznato.

L a z i n a : **Posada:** ž.stanica: manja posada, a broj i naoružanje nepoznati.

J a s k a : **Posada:** 3.000 Talijana od toga 800 Alpinaca i 30 žandarma i domobrana.
Smješteni po mjestu u kućama, u bunkerima, vatrogasnom domu, kod crkve Sv. Nikole i na ž.stanici.
Naoružanje: 10 tenkova od 3 tone, 4 od 5 tona, 6 topova od 150 mm, 12— 15 brdskih topova i nepoznati broj bacača i ostalog oružja.
Utvrđeni su jako. Imaju 10 utvrđenja.

P lj e š i V i c a : **Posada:** 170 ustaša XIII Bojne pod komandom Šimraka.
Naoružanje: više bacača mina, a detaljnije nepoznato.

G o r i nj a : **Posada:** 150 ustaša XIII Bojne.
Naoružanje: 1 t. i 11 1. bacača, 1 t. i 16 — 18 1. bacača, a ostalo puške.
Utvrđeni: u bunkerima, oko sela i opleteni žicom.
Moral: slab, izvršavaju samoubistva kao i dezertiraju pojedini.

N o v o s e l o : **Posada:** 100 ustaša XIII Bojne.
Naoružanje: 1 t. bacač i 1 laki, 2 t. mitraljeza, a ostalo nepoznato.
Moral vojske: jako slab.

S t o j d r a g a : **Posada:** 150 ustaša posadne bojne, smješteni u školi i bunkerima.
Naoružanje: 1 1. bacač, 1 t. i 2 p. mitraljeza.
Moral: jako slab.

S a m o b o r : **Posada:** 300 Nijemaca i 150 do 200 ustaša i žandarma.
Naoružanje: nepoznato

Na pruzi Karlovac — Kamanje imade veći broj bunkera uz prugu gdje su smješteni Talijani i domobrani. Nekada su domobrani u bunkerima, a Talijani u rovovima. Pruga je dobro čuvana.

Među domobranima i ustašama vlada jaka demoralizacija i u samom Karlovcu mladići izbjegavaju nasilnoj mobilizaciji, nekoliko ustaša pobjeglo u partizane za Kordun.

K a r l o v a c : **Posada:** nemamo točnih podataka jer je posada nestalna i mjesto služi kao koncentracija Talijanske, ustaške i domobranske vojske. Inače je posada uvijek dosta velika (oko 3 — 4.000 Talijana i nešto ustaša i domobrana) i mjesto dobro utvrđeno.

Sektor: P O K U P J E.

K u p č i n a : **Posada:** 60 - 80 ustaša XXX Bojne. Naoružanje nepoznato.

Š i š l j a v i ć , B l a t n i k i R e č i c a :
Posada: IV ustaška Bojna. Broj i naoružanje nepoznato.

K r a v a r s k o : **Posada:** 200 domobrana, ali može biti da su to ustaše presvučeni u domobrane.
Naoružanje: 6 t. bacača, 6. t. mitraljeza i 18 p.mitraljeza, a oficiri naoružani šmajserima, ostalo nepoznato.

Za ostale posade nemamo novijih podataka nego smo ih dali u izvještaju Inf. br. 219 od 6. VI odnosno inf. br. 192 od 7.V.1943.

Sektor: B J E L O K R A J I N A .

Nemamo novih podataka.

Sektor: K R Š K A I N O V O M E Š K A D O L I N A .

Nemamo podataka.

Sektor: M O S L A V I N A .

V e l i k i Z d e n c i : **Posada:** 719 ustaša. Naoružanje nepoznato.
H e r c e g o v a c : **Posada:** 1 poljoprivredna bojna (400) i 2 satnije GZ (Gorskog Zdruga) — svega oko 700. Naoružanje nepoznato.

G a r e š n i c a : **Posada:** 3 satnije 3. Bojne I. G.Z., 156 gestapovaca i nešto žandarma. Svega oko 700. Naoružanje nepoznato.

B a n o v a J a r u g a : **Posada:** domobrani obkopari, željeznička straža, Nijemci, svega oko 600. Naoružanje nepoznato.

G o j i o : Posada: 1 bojna Nijemaca (600), 80 domobrana obkopara, svega oko 800. Naoružanje nepoznato.

P o l j a n a : **Posada:** 1 satnija 3.Bojne I. G.Z., svega oko 160 ljudi. Naoružanje nepoznato.

H u s a i n : **Posada:** 150 Nijemaca. Naoružanje nepoznato.

11o V a : **Posada:100** Nijemaca.

B a t i n a : **Posada:** 100 Nijemaca.

K u t i n a : **Posada:** 996 domobrana i Nijemaca, štab bivšeg I. G.Z.. Zapovjednik je puk. Perišić, koji silno mrzi NOB.

P o p o v a č a : **Posada:** 1 satnija 4. Bojne, I. G.Z., 200 Nijemaca na stanici, nešto žandara, svega oko 400.

L u d i n a : **Posada:** 2 satnije 4. bojne I. G.Z. svega oko 300.

S t a n i c a L u d i n a —
V i **d** r e nj a к : **Posada:** 30 Nijemaca u 2 bunkera.

M o s t Č e s m e n a p r u z i
Z a g r e b — N o v s k a : **Posada:** 30 domobrana u 2 bunkera.

K r i ž : **Posada:** 1 satnija 4. Bojne I. G.Z., 120 domobrana želj.straže. Svega 300. Naoružanje nepoznato.

I v a n i ć g r a d : **Posada:** 1 satnija domobrana, 175 ljudi Landesschutzt Bataljon — oko 200, ukupno 400.

D u g o S e l o : **Posada:** 80 žandarma

Č a z m a : 167 Nijemaca i oko 60 žandarma — svega 250.

IV a nj s к a : 50 žandarma.

N a r t a : 2 satnije domobrana i nešto žandarma — svega 300.

Za ostale posade nemamo' novijih podataka.

Sektor: B I L O G O R A .

Nemamo novijih podataka.

Sektor: K A L N I K .

L u d b r e g : **Posada:** 2. Bojna II. pješ. pukovnije od 640 vojnika, 1 satnija gestapovaca 70 ljudi, 30 žandarma, 5 ustaša, 10 finan. i obć. pandura.

Naoružanje: 2. Bojna imade 550 pušaka, 4 t. i 8 p. mitraljeza i 13 šmajsera.

Gestapovci imadu **2** mitraljeza i **2** parabele, a ostalo puške.
Žandarmi imadu 1 p. mitraljez, ostalo puške.
Nacionalni sastav: među domobranima imade oko 50 Bosanaca, 150 Slovenaca i oko 30 Hercegovaca, a ostali su Zagorci.

Varaždinske Toplice: **Posada:** 1 satnija domobrana, 1 konj. satnija i 1 satnija njemačkih SS Odreda. Ima 130 domobrana, 90 konjice, 150 SS odreda i 44 žandarma — ukupno 414.
Naoružanje: Domobranska satnija ima 1 t. i 8 p. mitraljeza, 1 avion, mitraljez, 3 parabele a ostalo puške.
Konjička satnija: 1 t. i 1 1. mitraljez i 1 lako bacač, a ostalo puške. SS Odredi imadu francuske trometke, a ostalo naoružanje nepoznato.
Žandarmi imadu 1 p.mitraljez, a ostalo Mauzer puške.
Smješteni: u utvrđenim zgradama, koje su opasane bodljikavom žicom i bunkerima.

Novi M a r o f : **Posada:** 3 Njemačke satnije po 150 ljudi.
Naoružanje: nepoznato.
Smještaj: u privatnim kućama.
Nacionalni sastav: komandni sastav su Nijemci, a ostalo raznih narodnosti, najviše Austrijanaca, nešto Francuza, Poljaka itd.

Križevci: **Posada:** Posadni sat 200 ljudi, pohodni sat 180 ljudi, 40 ustaša, 20 žandarma, 15 ljudi oporavilišnog sata, 20 redara i financa, 40 gestapo.
Naoružanje: ustaše imadu **1** t. i **2** p. mitraljeza, a ostalo Mauzer puške, gestapovci od pušaka imadu francuske trometke, a ostalo nauružanje nepoznato.
Smještaj: u zgradama, a imadu i bunkere.
Moral, naročito kod domobrana veoma je labav.

C a r e v d a r : **Posada:** ž, stanica: 1 vod — 49 — konjice, 1 vod — 18 —legionara.
Naoružanje: 2 t. i 8 p. mitraljeza, 2 parabelan i 1 1. bacač, 37 Mauzera i 3 Manliher puške.
Smještaj: u zgradi ž. stanice, koja je opasana bunkerima i opletena bodljikavom žicom.
Moral, dobar.

L e p a V i n a : **Posada:** ž. stanica: 45 — 50 domobrana-konjanika.
Naoružanje: 1 t. i **2** p. mitraljeza, **2** parabele i 35 pušaka Mauzer.
Smještaj: u privatnoj zjgradi opasanoj bunkerima i opletenoj bodljikavom žicom.
Moral, dobar.

K o p r i v n i c a : **Posada:** posadni sat domobrana (70 ljudi), 12 žandarma, 16 grad. stražara, 10 financa, 1 sat. (180) regularne njemač-

ke vojske 360 Feld — post. žandarma, 65 gestapo = ukupno 773 vojnika.
Naoružanje: Posadni sat 2-3 p. mitraljeza, a ostalo Mauzer i Manliher puške, pomoćni sat nema oružja. Naoružanje Nijemaca nije poznato, a imadu na raspoloženju 15 kamiona, 4 tenka od 15 tona, 10 luksuznih automobila i 10 motocikla.
Smješteni u privatnim i javnim zgradama.
U tvornici Danici smješteno je oko 90 izvježbanih padobranaca naoružanih sa puškom Mauzer i pištoljem.
Straži ih 17 domobranaca.
Ostalo naoružanje 3 p. mitraljeza i 10 šmajsera.

Sektor: Z A G O R J E

Kotar Krapina:

K r a p i n a : **Posada:** 100 ustaša, 40 žandara, 56 gestapo.
Naoružanje: ustaški logor — 2 t. mitraljeza, stari grad 2 t. mitraljeza, kod Požare 2 t. mitraljeza. Drugo naoružanje nepoznato. Žandari imadu 3 bunkera.

M a c e l j : **Posada:** 20 žandara i financa.
Naoružanje: 1 p. mitraljez, a ostalo karabini.

L u p i nj a к : **Posada:** domobr. radni puk od 300 — 400 ljudi i straža od 40 ljudi.
Naoružanje: puške.

Z u t n i c a : (tvornica) **Posada:** 40 ustaša.
Naoružanje: 2 p. mitraljeza, a ostalo karabini.

Đ u r m a n e c : **Posada:** želj. stanica — 12 domobrana, a pred stanicom 1 bunker. Naoružani karabinima.

K laj n : **Posada:** 12 domobrana, imade i 1 bunker.
Naoružanje: puške.

Sv. K r i ž : **Posada:** 20 gestapo na ž. stanici, 12 domobrana j na transformatoru 20 domobrana.
Naoružanje: Nepoznato.

M i г к o V e c : Častna radna služba — 150 bez oružja.

G r e d i c e : Ćastna radna služba — 200 bez oružja.

Z a b o k : Zandarmerijska stanica 31 žandar, na kolodvoru je sjedište želj. satnije, koja sprovodi vlakove i osigurava stanicu. Brojno stanje 50, naoružanje nepoznato. Imadu 2 bunkera.

Tka l e i : meteorološka stanica čuvana sa 8 domobrana. Iznad ž. st. 2 bunkera i u svakom po 1 t. mitraljez.

Kotar Zlatar:

Z l a t a r : 60 žandarma i ustaša. U tvornici »Zagorka« u Bedekovcima ima 33 ustaša sa 2 p. mitraljeza i 1 reflektorom.

Poznanovec: tvornica kože čuvana sa 28 ustaša. Naoružanje 1 **p.** mitraljez, a ostalo karabini.

Budinčina : **Posada:** 23 ustaše. Naoružanje 1 p. mitraljez, a ostalo karabini.

Zlatar Bistrica: želj. stanica — 10 domobrana, naoružani puškama.

Kotar Pregrada:

Pregrada: **Posada:** 32 žandarma. Naoružanje 1 p. mitraljez, a ostalo puške.

Desinić : **Posada:** 6 žandara, 150 Nijemaca. Naoružanje nepoznato.

Krapinske toplice: **Posada:** 6 žandara, 150 Nijemaca. Naoružanje nepoznato.

Hum na Sutli **Posada:** 12 — 15 žandara i financa. Naoružanje puške.

Kotar Klanjec:

Kl anjec : **Posada:** 28 žandara. Naoružanje 1 p. mitraljez, a ostalo puške.

Vel. Trgovište: **Posada:** 30 žandara, naoružanje 2 p. mitraljeza, a ostalo puške.

Uz Njemačku granicu kroz kotar Klanjec na Sutli 33 financa, naoružani karabinima.

U zadnje vrijeme došlo je oko 4.000 Nijemaca, koji su zaposjeli pogotovo sva važnija uporišta sa glavninom snaga u Stubici. Drže državnu cestu Zagreb — Sv. Ivan Zelina — Varaždin — Ptuj. Napravili su i nova uporišta oko Koprivnice. Točne podatke o ovim snagama poslat ćemo.

OPĆI PREGLED

Dobili smo naređenje kojim se provađa promjena u domobranstvu te glasi:

»Cijelo hrv. domobranstvo biti će podijeljeno na Gorske Zdrugove i Lovačke Brigade. Gorskih Zdrugova će biti 4, a koliko će biti Lovačkih Brigada nije nam poznato. G.Z. će se sastojati od dvije pukovnije, a svaka pukovnija imati će 3 bojne, svega 24 bojne.

I Gorsku pukovniju formira bivši I G.Z. u Kutini bez 4 bojne u Ludini koja ulazi u sastav V. G. pukovnije pod nazivom »3 bojna V. G. Puk.«

II G. pukovniju formira raniji II G. Z. koji se sada nalazi u Jablanici na Neretvi na osiguranju pruge.

III G. pukovniju formira III G. Z. koji se nalazi oko Banja Luke.

IV G. pukovniju formira I. i II. bojna bivšeg IV. G.Z. i jedna ustaška bojna (XI ili XXXVII ustaška bojna).

V. G. pukovniju formira bivši V. G.Z. koji se nalazi na Kordunu oko Gline u sastavu te pukovnije ulazi i bojna iz Vel. Ludine.

VI G. pukovniju formira XX pješ. pukovnija, koja se nalazi na osiguranju pruge Sarajevo — Višegrad.

VII G. pukovniju formira XI. pješ. pukovnija iz Siska.

VIII G. pukovniju formira 3. i 4. bojna bivšeg IV. G.Z. iz Pakraca i jedna od napred navedenih ustaških bojni.

Razformiraju se stožeri I pješ. divizije u Bjelovaru, II pješ. divizije u Banjoj Luci i V. pješ. divizije u Sarajevu. Kakva će biti definitivna dislokacija napred navedenih G. pukovnija nije još poznato.

Jedinice za sada ostaju na svojim mjestima. G. pukovnije imaju njemačku formaciju, a naoružanje će biti naše. Jedna bojna se sastoji iz stožera bojne, 3 streljačke satnije i iz jedne strojničke satnije. Stožer bojne ima 18 ljudi, streljačka satnija 196 ljudi, a strojnička satnija 226 ljudi, svega 832.

Strojnički sat ima naoružanja 8 t. strojnica i 6 t. bacača. Pješ. satnija ima pored pušaka još 12 strojnica i 3 mala bacača. Naoružanje nije još dopunjeno po novoj formaciji. Za zapovjednika I. G.Z. u Kutini postavljen je pukovnik Peričić, bivši zapovjednik I. pješ. divizije u Bjelovaru. Pukovnik Šolc je zapovjednik I. G. Pukovnije u Kutini, ali će biti vjerojatno smjenjen«.

Organizacija informativne službe:

Na sektoru Žumberka i Pokuplja terenska informativna služba organizirana je te istom rukovodi informativni oficir Žumberačko-Pokupskog P. Odreda. Za vrijeme zadnje velike ofanzive je informativna služba funkcionisala i dobila na vrijeme podatke o koncentraciji neprijateljskih snaga.

Na sektoru Moslavine je informativna služba sada reorganizirana te sa istom rukovodi inf. oficir Moslavačkog P. Odreda. Rajon je podjeljen. Izvještaji o neprijateljskim snagama i koncentraciji neprijatelja stižu na vrijeme. Nismo još primili izvještaj o neprijateljskim snagama na cijelom teritoriju Moslavine ali primit ćemo uskoro.

Na sektoru Kalnika organizirana je inf. služba te istom rukovodi inf. oficir Kalničkog P. Odreda. Izvještaji stižu na vrijeme.

Na sektorima Bilogora, Bjelovar i Zagorje nije još organizirana inf. služba kako bi to trebalo ali uskoro ćemo i tu organizirati i terensku obavještajnu službu. Pomoću Partijske organizacije sada

primamo podatke o neprijateljskim snagama i ovi podaci stižu neredovito — od vremena do vremena.

Sa Zagrebom nemamo veza u pogledu informativne službe a nastojat ćemo da iste uspostavimo u skorije vrijeme.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

V.D. načelnika štaba: Informativni oficir:
Bulat Rade, v.r.

M.P.[2]

Original, strojopis
Sign.,A VII, Fond NOB, kut. 107A, f. 6, dok. br.8

17

1943, rujan 4.

Pismo Centralnoga komiteta KP Slovenije Okružnome komitetu KPH Pokuplje o nesporazumu s Okružnim komitetom KPS za Belu Krajinu

Centralni komitet
Komunističke Partije Slovenije

Dne 4. sept. 1943.

Okrožnemu komitetu KPH — Pokuplje

D r a g i t o v a r i š i !

Vaša pisma z dne 22. 8., 26. 8. im 27. 8. 1943. smo prejeli.

Kakor hitro bomo našli odgovarjajočega risarja za vašo tehniko, ga bomo takoj poslali к vam.[1]

Glede vaše pritožbe na nekonspirativno delo štaba Vzhodno-dolenjskega odreda odgovarjamo vam sledeče. Mi smo obvestili naš Glavni štab, da on te stvari razčisti in da krivce kaznuje.

[2] Okrugli pečat: Štab II Operativne zone NOV i PO Hrvatske (u sredini petokraka zvijezda)

[1] Vidi: **»Građa SZH«,** knj. V, Dok. br. 257.

V bodoče bi bilo dobro, da se vi v takih stvareh obraćate direktno na OK KPS Bele Krajine in da z njim rešujete vse take nerednosti in nekonspirativnosti, katere se vršijo na vašem in njegovem terenu. Mi ne moremo direktno posegati v stvari, katere se dogajajo na teritoriju VDO-ja., ker praktično bi tako izgledalo, da moramo mi tja pošiljati svojo komisijo, drugače pa mi ne moremo nanašati kočne sklepe.

Prosimo vas, če je vam mogoče, da proti plačilu nabavite za nas 200 — 400 komadov vložkov za baterije.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

S tovariškimi pozdravi!
M.P.[2] Za CKKPŠ:
Ivan Maček, v.r.

Original, strojopis
Sign, AIHRPH, KP-168/220

18

1943, rujan 4.
Zagreb

Izvještaj Mjesnoga komiteta KPH Zagreb Povjerenstvu CK KPH u Zagrebu o radu obavještajne službe, te o hapšenju nekih članova rajonskih rukovodstava

MJESNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE
HRVATSKE ZAGREB

Zagreb 4 9 1943

Drugarskom Povjerenstvu C.K. K.P.H. *Zagreb*

Dragi drugovi,

Šaljemo materijal koji je do sada prispio i dat ćemo podatke o tekućim stvarima. Prema označenim brojevima na prilozima:

[2] Okrugli pečat: Centralni komitet
Komunističke Partije Slovenije
(u sredini petokraka zvijezda)

1.) HSS-ov letak primljen od jednog kotarskog odbora HSS-a, s kojim III. rajon ima kontakt. Rečeno je da se naši pozabave s tim ljudima i da im posvete pažnju. Za sada toliko, daljnji razvoj ćemo javiti.

2.) Informacija »Silnog«,[1] koju je dao direktno drugu »Lali«[2]. Zadnji smo puta već poslali jednu informaciju o atentatu na generala Prpića,[3] a ovo bi bila nadopuna onom izvještaju. »Silni« je vezan na »Putnika«[4].

3.) Drug Ratko (»Lala«) ima jednog čovjeka, koji je namješten kod »Seljačkog ognjišta«. Povezat će se ga sa Putnikom kada budemo ispitali podatke o njemu. On daje jedno pismo, koje je trebalo doći u ruke urednika tog lista. Mislimo da se to pismo pošalje van, da bi se toga Dragičevića[5] (koji piše pismo) stavilo pod pasku i uopće da drugovi vani znadu njegov postupak.

4.) Primili smo letke, koje su Njemci dali štampati u zagrebačkim štamparijama i hoće da ih bacaju po Bosni. Letci su stilizirani kao da ih bacaju engleski avijoni. Drugi letak je poziv za spas »nezavisne«.

5.) Doktor u Slav. Brodu kod vojske hoće к našima, ali da bude zarobljen. To je prema uvjeravanju druga Ignaca[6] naš simpatizer, koji bi radi svoje majke hoće da bude zarobljen i zato je šetao po okolici, ali nije imao sreće. Ako se može saznati (jer vjerujemo da doktora vani treba) trebali bismo saznati, kuda da mu se kaže da se otšeta iz SI. Broda. Lozinka bi bila »panaricium« (neka bolest).

6.) Emisije »Slobodne Jugoslavije« i Moskve koje smo do sada primili od Agit-propa.

7.) Šaljemo vam 3 primjerka »radio vješti«[7] od 16-22. VIII 1943. Štampano je u 1.000 primjeraka. Radio vješti od 22-28. VIII. biće gotove u ponedeljak i predane tehničaru na djeljenje, pa vam prema tome još ne možemo poslati primjerak. Molimo da nam javite koliko komada uvijek treba na vas slati od materijala koji naša tehnika izvuče, jer za sada šaljemo samo 3 komada i to zato, jer nam se čini da je drug Malić[8] tako radio. Molimo da nam uopće precizirate i broj komada koji vam treba od vanjske štampe, da se nebi desili slučajevi da moramo sa terena povlačiti već razdijeljene primjerke.

[1] Marin Ivan
[2] Ivan Javornik
[3] Ivan
[4] Gašpar Radić
[5] Redakcija nije ustanovila na koga se odnosi.
[6] Isto.
[7] Odnosi se na emisije Radio stanice »Slobodna Jugoslavija«.
[8] Dalibor Jakaša

8.) Primili smo informacije o drugu Saši[9] od drugarice Barice[10] i druga Andrije[11]. Drugih podataka ne možemo više dobiti jer ga nitko drugi ne pozna (članovi partije sa IV rajona su ili apšeni[12] ili otišli u partizane). Molimo da nam se taj izvještaj vrati, i da nam date svoje mišljenje. Mi smo uvjereni da je on pouzdan i potpuno naš, pa mu prema tome možemo i povjeriti namjenjenu dužnost (reorganizacija obavještajne službe). Prekjučer je pao drug »Ludva«[13] koji je bio obavještajac. Apšen je na ulici zajedno sa drugom »Stjepanom«[14] činovnikom Električne centrale. Obojica su članovi partije. Kod njih je nađen nacrt aerodroma i još materijala. Apsila su ih dvojica agenata, gurnuli u vežu, pretražili, boksali u trbuh i kad je došao auto (zaustavili su taksi) odvezli su ih na ustašku policiju. Tamo su Ludvu odveli na preslušanje, a Stjepana su ostavili u agentskoj sobi da ga agenti čuvaju. Kako su ovi izlazili i ulazili i mijenjali se, to je konačno ostao samo jedan agent koji je čitao novine i rekao Stjepanu da je vrijeme da se ide na večeru, misleći da je i on agent. On je s njim otišao i tako im je pobjegao. Sada ga naravno bjesomučno traže. Šaljemo ga van, samo će još prije toga dati pismeni izvještaj.

9.) Potpukovnik Babić[15] s kojim imamo vezu preko člana partije S.[16] došao je prekjučer к njemu i rekao mu da je preko nekog Štajcera ili Švajcera[17] (za kojeg S. samo znade da je naš simpatizer) došao u vezu sa 2 pretstavnika »šume«. S njima se je on tu u Zagrebu sastao i preko njih ide u partizane. On drži jednog žandarmerijskog oficira, koji će uz put (Zagreb-Slav. Brod-Sarajevo) obavjestiti sve bivše jugoslavenske oficire neka isto učine. Oni će onda dati proglas na ostale oficire sa naše radio-stanice. Toliko i tako priča Babić našem drugu S. (to je stari neki član partije koji je bio u SSSR-u za vrijeme revolucije. Drug F.[18] koji drži S-a, tvrdi da je već dulje vrijeme preko druga Malića urgirao da mu se dadu direktive za Babića. Znamo da vi imate neku vezu na Babića. Znate li nešto o tom slučaju (je li taj Švajcer ili Štajcer poslan od vas?) ili je to provokacija od strane UNS-a?

[9] Zlatko Matetić
[10] Ruža Gretić
[11] Ivan Darević
[12] O hapšenjima vidi: »**Građa** SZH«, knj. V, Dok. br. 2, 86 i 194.
[13] Kao bilj. 5.
[14] Isto.
[15] Antun
[16] Kao bilj. 5.
[17] Isto.
" Isto.

10.) Molimo vas da nam hitno vratite dokumenta Dankova[19] i Stanićeva[20].

11.) Na terenima su padovi: Ludva,-Stjepan i drug Cvergl,[21] predsjednik mjesnog NOO-a. Njegov pad je potpuno nerazjašnjen za sada. Znamo s druge strane (od Luce B-[22]) da je dan prije t.j. u ponedjeljak pala drugarica Štefica[23], član Logorskog odbora, a s njom je držao vezu Cvergl. Možda mu je ona poslala policiju na vezu. Drugarica Štefica je izgleda pala po Luci B, koja se je vratila iz logora i koju su izgleda pratili. Znamo da je drugarica Stefica pala noseći za L. B. cipele na popravak. Drugaricu L. B. poslali smo van.

12.) »Golubova«[24] veza dolazi joj uvijek u ponedjeljak, srijedu, petak i subotu. Molimo da se to promijeni na ponedeljak, utorak, četvrtak i subotu kako je dogovoreno.

Uz drugarski pozdrav:

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Borislav[25], v.r.

Original, strojopis
Sign, AIHRPH, KP-47/484

19

1943, rujan 4.

Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju Druge NO brigade i popunjavanju rukovodećeg kadra Kalničkoga NOP odreda

NAREDBA BR. 27.
Štaba II Operativne zone NOV i PO Hrvatske
od 4. IX 1943. god.

I

1. Od Kalničkog udarnog bataljona »Matija Gubec«, Moslavačkog udarnog bataljona i I Bataljona I Kalničkog odreda formira se

[19] Vladimir Jagić
[20] Rudolf Stanić
[21] Mato
[22] Lucija Borjan
[23] Kao bilj. 5.
[24] Kurirska.
[25] Dragan Carić

II Narodnooslobodilačka brigada II Operativne zone Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Hrvatske[1].

2. Za komandanta Brigade postavlja se drug Štrok Izidor, dosadašnji komandant Kalničkog Narodnooslobodilačkog partizanskog odreda.

3. Za političkog komesara II Brigade postavlja se drug Robić Ivan, dosadašnji politički komesar bataljona Kalničkog Narodnooslobodilačkog partizanskog odreda.

4. Za zamjenika komandanta II Brigade postavlja se drug Manojlović Miloš, dosadašnji operativni oficir Moslavačkog Narodnooslobodilačkog partizanskog odreda.

5. Za zamjenika političkog komesara II Brigade postavlja se drug Ladišić Nikola, dosadašnji zamjenik političkog komesara Kalničkog Udarnog bataljona »Matija Gubec«.

6. Za referenta Saniteta II Brigade postavlja se drug Lasta Fedor, referent Saniteta Moslavačkog Udarnog bataljona.

7. Za oficira pri Štabu II Brigade, s tim da vrši dužnost načelnika Štaba, postavlja se drug Petrović Ilija. Isti drug nosit će oznaku komandanta bataljona.

8. Raspored bataljona u II Brigadi bit će ovakav: Udarni bataljon »Matija Gubec« I Bataljon, Moslavački Udarni bataljon II, a I Bataljon Kalničkog odreda III Bataljon Brigade.

9. Za komandanta II Bataljona postavlja se drug Korać Miloš, dosadašnji komandant Kalničkog bataljona. Za političkog komesara II Bataljona postavlja se drug Dadasović Branko, politički komesar čete Moslavačkog bataljona. Za zamjenika komandanta II Bataljona postavlja se drug Djuričić Valent, dosadašnji zamjenik komandanta I Bataljona Moslavačkog partizanskog odreda. Za zamjenika političkog komesara II Brigade[2] postavlja se drug Mičić Milivoj, dosadašnji zamjenik političkog komesara II Bataljona Moslavačkog partizanskog odreda.

10. Za zamjenika političkog komesara I Bataljona postavlja se drug Kuhar Rudolf, dosadašnji komesar čete istog Bataljona.

II

1. Za komandanta Kalničkog Narodnooslobodilačkog partizanskog odreda postavlja se drug Štef Kučiš, dosadašnji zamjenik komandanta istog Odreda.

[1] Brigada je formirana 4. rujna, u šumi između sela Ivanca i Duge Rijeke. Prilikom formiranja brojila je 750 ljudi. Vidi: Dok. br. 20.

[2] Pogrešno, treba stajati Drugoga bataljona Druge brigade.

2. Za v. d. politkomesara K.N.O.P. Odreda postavlja se drug Muhek Andrija. Isti drug nosit će oznaku politkomesara bataljona.

Definitivna naredba o formiranju Brigade i imenovanju Štaba brigade uslijedit će od Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske,[3] pa se ova naredba ima smatrati privremenom.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar, **M.**[4] **Belinić,** v.r. MP[5] Komandant, **Vlado Matetić,**v.r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472, f. 9, dok. br. 22

Zbornik VII, tom V, knj. 19; dok. br. 11, str. 54-55.

20

1943, rujan 4.

Telegram Štaba Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Centralnome komitetu KP Hrvatske o formiranju brigade

Štab II. NO Brigade
II Operativne zone NOV i PO
Hrvatske

Broj: 3/43.

4. IX 1943.

Telegram

Drugarskom Centralnom komitetu Komunističke partije
HRVATSKE

Današnjim danom svečano je formirana na Kalniku naša Brigada. Kao naš rukovodioc i organizator sa ovog, za nas historijski važ-

[3] Naredbom Glavnoga štaba od 21. rujna brigada je dobila naziv NO brigada »Braća Radić«. Vidi: dok. br. 81.

[4] Marko

[5] Okrugli pečat: Stab II. operativne zone NOV i PO Hrvatske (u sredini petokraka zvijezda)

nog čina, primite naš vatreni pozdrav i obećanje da ćemo se pod Vašim smjelim rukovodstvom bez predaha boriti protiv okupatora, njihovih ustaških zlotvora i svih ostalih izdajica našeg naroda, sve do oslobođenja našeg napaćenog naroda. Sve dotle dok našoj Domovini ne budu priključeni svi njezini krajevi koje je tuđin nasilno oteo i porobio našu braću.

SMRT FAŠIZMU SLOBODA NARODU!

Borci, komandiri, komandanti i
politički radnici II NO Brigade
II operativne zone NOV i PO Hrvatske

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-27/1634

21

1943, rujan 5.

Izvještaj Marka Belinića, političkog komesara Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Centralnome komitetu KP Hrvatske o brojčanom i organizacijskom stanju jedinica u zoni

Drugarskom

CENTRALNOM KOMITETU K.P.H.

Dragi drugovi!

Jučer formirali smo na Kalniku novu Brigadu[1] u našoj Zoni[2]. Brigada broji 730 ljudi, uglavnom samih Hrvata, t.j. 80%, a 20% su Srbi iz ovdašnjih krajeva. Da bi Brigada bila što kompletnija poduzeo sam odmah i potrebne korake za formiranje polit, odjela. U polit. odjel (ako ga vi potvrdite) ušli su drugovi: Horvat Josip, dosadašnji politkomesar Kalničkog Odreda, kao rukovodioc, a kao članovi Turković Lacko (brat od Ružice) i Jureković Stjepan, koji je bio u Lepoglavi, gdje su ga oslobodile jedinice naše vojske.[3]

Drug Horvat nije postavljen za Komesara Brigade zbog toga, jer su mu oznake na rukavu udarile toliko u glavu da je on bio u

[1] Druga brigada Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske, formirana je 4. rujna 1943. godine. Vidi: Dok. br. 19 i 20.

[2] Druga operativna zona NOV i PO Hrvatske.

[3] Lepoglava je oslobođena 14. srpnja 1943. godine. Vidi: **»Građa SZH«,** knj. V, Dok. br.

Odredu »biskup i papa«, pa uslijed toga nije dao mogućnosti drugu Štroku[4], da se kraj njega razvije dalje. No Horvat je ipak sposoban, pa mislim da će ovome zadatku odgovarati. Turković vam je poznat još iz Zagreba. Njega uzeli smo za polit, odjel zbog toga, jer u Moslavini kao zamjenik komesara Bataljona nije odgovarao svom zadatku, t.j. pravio je razne spletke što je imalo loših posljedica za razvitak njegovog Bataljona. Njega smo iz Moslavine povukli na predlog O.K. Čazma. Njegovo teoretsko znanje ipak je prilično kompletno, pa i on bi mogao na ovome zadatku zadovoljiti. Jureković Stjepan prije hapšenja bio je namješten kod A.E.G. u Zagrebu, a koliko nam je poznato da se je prilično dobro držao na policiji, sudu i u Lepoglavi. Pitanje njegovog prijema u Partiju mi nismo riješili, dok nam vi zato ne date odobrenje. On je bio član Partije u Zagrebu, ali do sada nije komisijski saslušan kakvo mu je bilo držanje prilikom hapšenja. Koliko je nama poznato do sada kao borac u Bataljonu dobro se je pokazao.

Rad u polit, odjelu podijeljen je tako, da će Horvat pomagati po komesarskoj liniji, Turković po Partijskoj organizaciji, a Jureković po Skoj-u. Njihov rad sastojat će se u pomoći političkom komesaru i sekretaru Partijske organizacije u Brigadi. Održavat će se niže Partijske kurseve prema programu kojeg ste vi izradili, te po svim ostalim političko ideološkim pitanjima. Javite mi da li može ostati ovaj polit, odjel ovako sastavljen ili ne.

Štab Brigade sačinjavaju slijedeći drugovi: Štrok Izidor komandant (metalski radnik) Španac, zamjenik komandanta Manojlović Miloš jugoslavenski podoficir, inače dobar i savjestan drug. Politički komesar Robić Ivan, metalac iz Zagreba dobar i savjestan drug, zamjenik komesara Ladešić Nikola postolarski pomoćnik iz Karlovca, dobar i odan našoj Partiji. Svi ovi drugovi su u Borbi od prvih dana.

U sastav Brigade uzeli smo Moslavački i Kalnički Udarni Bataljon i jedan Bataljon Kalničkog Odreda. Brigada je naoružana sa 500 pušaka, 25 puško-mitraljeza, 4 teška mitraljeza, teškim i sa 2 laka bacača mina.

Moslavački Odred ostao je sa 2 jaka Bataljona i cijelim Komandnim kadrom, kojeg je imao i prije. On je naoružan sa 12 puško-mitraljeza, jednim teškim i jednim lakim mitraljezom i puškama. Kalnički Odred također je ostao sa dva Bataljona, naoružan sa 8 puško-mitraljeza jednim teškim mitraljezom i sa puškama. Ovi Odredi gotovo neće ni osjetiti manjak jedinica koje smo izvukli za for-

[4] Izidor

miranje Brigade. Moslavački Odred imade oko 1000 ljudi, a Kalnički 409.

Zadatke koje si je postavila naša Partijska jedinica za posljednja dva mjeseca, mi smo u cijelosti izvršili. Naš slijedeći zadatak jeste da u najskorije vrijeme formiramo Bjelovarski i Krapinski Odred. Mislim, da ćemo to u toku ovog mjeseca, izvršiti.

Kalnički Udarni Bataljon, kad je bio u Zagorju formirao je tamo u okolici Krapine jednu četu[5], koja je ostala na terenu. Ostavio joj je 26 pušaka, 2 šmajsera i jedan puško-mitraljez. Za ovu četu dali smo jednog druga Zagorca[6], koji je bio Komesar Bataljona na Kalniku, da s njome rukovodi i pripremi teren za formiranje Odreda. Dakle, kako vidite vojničko se stanje na našem terenu prilično popravlja. Mi imademo danas u našoj Zoni preko 3000 boraca.

Drugu Vladi[7] poslao sam veoma opširan izvještaj[8] o političkim prilikama u cijeloj našoj Zoni, pa u koliko smatrate za potrebno, možete ga pregledati, a u ostalom sigurno će vas drug Vlado obavijestiti o značajnijim pojedinostima iz ovog izvještaja. Političko stanje na čitavom našem terenu mnogo se je u posljednje vrijeme popravilo.

Naša Partijska ćelija redovno se sastaje, t.j. onda kada smo na okupu, uvijek iskoristimo priliku da se sastanemo i pretresemo sve važne stvari, pa i lične odnose među nama, kao i prema borcima, zatim stvari lične naravi, kako nam se nebi dogodio neki gigser u »privatnom životu«. Drug Vlado[9] odgovara svom zadatku Komandanta, a imade i dobar politički pregled, pa je saradnja među nama u cjelosti ostvarena. U posljednje vrijeme nešto je zabrinut, a razlog toj zabrinutosti još do sada nismo ispitali, koja zabrinutost dovodi do toga da je prilično spor u stanovitim odlukama, ali zajedničkim radom to se ipak odstranjuje i nema nekih štetnih posljedica. Prema svemu kako izgleda da ga muče neki lični problemi, koji su vjerovatno čisto prolazne prirode. Drug Rade[10] veoma je ambiciozan, a i tvrdoglav, ali u poslu energičan i nastoji zadatke koji se pred njega stavljaju u cijelosti izvršiti. On se je ipak, od kada je u našem Štabu dosta promijenio. Drug Dane[11] radi po obavještajnoj službi, na kojem poslu mnogo se trudi, ali mu manjka iskustvo, da bi u cje-

[5] Ova četa prerast će u Zagorski NOP odred, koji je formiran 18. listopada 1943. godine, vidi: Dok. br. 58 i 136.

[6] Josip Špiranec, koji je formiranjem Zagorskoga NOP odreda postao njegov prvi komandant.

[7] Bakarić, politički komesar Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske.

[8] Vidi: Dok. br. 5.

[9] Matetić

[10] Bulat, načelnik Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

[11] Livada

losti udovoljio zadatku koji se pred njega postavlja. On je inače veoma odan i dobar drug. Malo je prgav, ali to ipak ne pravi nikakve naročite poteškoće u radu.

Doktor Milunić[12] nije član Partije, što je uostalom vama poznati, ali u radu ipak kao lječnik donekle zadovoljava. I on je u posljednje vrijeme nešto spor i zabrinut. Razloge još nismo ispitali. No po svemu izgleda da su i kod njega po srijedi neke lične stvari. Eto tako izgleda stanje kod nas. Ja sam uvjeren da kod nas neće doći do nikakvih ekscesa i kojekakvih gluposti po »ženskom pitanju«.

Pored radnih sjednica naše ćelije održali smo u posljednjih mjesec dana i jedan teoretski sastanak, a više nismo bili u mogućnosti, jer sam se ja i Rade i mali Dane, nalazili 14 dana u Moslavini, gdje smo formirali Komandu Područja[13], reorganizirali Odred i pripremili borce za Brigadu.

Što se tiče naše saradnje sa Okružnim Komitetima, ona je potpuno harmonična i na mjestu.

Za sada drugo i nebi imao šta da vam javim, a o svim važnim stvarima koje će se dešavati na našem Terenu u buduće redovno ću Vam javiti.

Primite drugarski borbeni Komunistički pozdrav.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

5. IX 1943. god. **Marko,**v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-27/1638

22

1943, rujan 5.

Pismo Franca Novaka Dragutinu Sailiju u kojemu daje popis imena medicinskog osoblja iz Zagreba koji su spremni prijeći partizanima i s kojima treba stupiti u vezu

Dragi druže Konspirator ![1]

Danas sam govorio sa nekim doktorom hirurgom, koji je stigao к nama iz Zagreba (prvi asisten prof. Gotlieba[2], na kojega smo se

[12] Josip
[13] Vidi: Dok. br. 108.

[1] Dragutin Saili
[2] Hinko

obratili preko Zavnoha). Saznao sam nove podatke o doktorima, koji su pogodni, da ih pozovemo. Počelo je i ići će! Molim Te, ako pošalješ ta imena drugu Mišku[3], sekretaru OK Pokuplje, on će, da preko veza proba izvući dole navedene lekare.

Molim Te, da se lično zainteresiraš za stvar, jer je to jedro, za napredak naše medicine u stručnom pogledu.

Evo imena:

Dr Cesarac Stanko— oko 39 god. — ljevičar, brat Augusta Cesarea — Zagreb, bolnica milosrdnih sestara — kirurg.

Dr Peršić Zvonimir— oko 31 god. — simpatizer — Zagreb hirurška klinika — kirurg.

Dr Šehu (ŠEHU) Nazmi (Albanac) — oko 34 god. — Zagreb, Zakladna drž. bolnica Sv. Duh — simpatizer — kirurg.

Dr Ražem Vlado — oko 33 god. — ljevičar — ortopedski odjel drž. bolnice Sv. Duh — Zagreb — ortoped.

Dr Štajduhar Josip— oko 45 god. — simpatizer — privatna ordinacija — Zagreb, Tomićeva ulica vjerovatno 7. Specijalista za oči.

Dr Matovinić Josip— oko 28 god. — ranije u Zagrebu u državnoj bolnici Sv. Duh, sada u vojsci u Daruvaru ili Pakracu. Simpatizer. Zet Gotlieba. Adresa za njega u Zagrebu: Mihanovićeva 34 kod dr Gotlieba. — Internista.

Dr Radošević Zdenko — oko 29 god. — sada u vojsci u Zagrebu. Stan: Zagreb, Medulićeva ulica (broj neznam). Inače služio u drž. bolnici Sv. Duh u Zagrebu. — Simpatizer — Internista.

Dr Petrešević — oko 30 god. — Zagreb, interna klinika. Simpatizer — Internista.

Dr Ivančić — oko 30 god. — Zagreb, bolnica Rebro, Simpatizer — Internista.

Dr Mihelić — oko 25 god. — drž. bolnica Sv. Duh, Zagreb. Ljevičar. — Opšta medicina.

Molim Te, dragi druže, ako preporučiš onome koji će, da preuzme posao pregovora, da kaže i slijedeće:

1.) Izlazak iz Zagreba sasvim je lak i bezopasan.

2.) Svaki lekar neka nastoji, da dovede sa sobom šta više moguće stručnog personala (bolničara, bolničarki, verterà, sestra pomoćnica itd.).

3.) Svaki od ovih lekara neka, dovede još po kojega drugoga ljekara. Svi su pozvani!

[3] Lutvo Ahmetović

4.) Što više ljekova, a **naročito instrumenata** može, da uzme sa sobom ili, da pošalje, toliko bolje.
5.) Svako neka uzme sa sobom jako toplo odjelo i veš.

S drugarskim pozdravom

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

5.1X43. **Dr Luka**[4],v.r.

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, KP-27/1636

23

1943, rujan 6.
Zagreb

Izvještaj Lepe Perović Centralnome komitetu KP Hrvatske o radu na terenu, provalama i hapšenjima u Zagrebu, radu rajonskih komiteta, raspoloženju među neprijateljskim jedinicama i stanovništvom, te o popisu šifri koje će se upotrebljavati u međusobnom dopisivanju

Dragi drugovi,

Vaše pismo o ukidanju Povjerenstva primili smo još 10/VIII, ali vam otada nismo pisali, očekujući opširnije pismo od vas koje ste nam obećali da će doći za dva-tri dana. Mi smo to pismo naročito očekivali radi toga, što nam neke stvari u vezi sa ukidanjem Povjerenstva nisu bile jasne.

Neposredno pred tim vašim pismom stigao je ovamo Mate[1], koga je Anka[2] poslala da rukovodi Povjerenstvom. Kako tada Stipe[3] nije još bio ni ušao u Zagreb to su Mate, Zina[4] i Stipe riješili da on ide održati savjetovanja u Krapinu i Varaždin, a Mate da se odmah prebaci u Z.[5] Kad smo donijeli odluku da Stipe ide na teren rukovodili smo se najviše nemogućnošću njegova održanja u Z. U pogledu našeg sastajanja i zajedničkoga rada riješili smo bili da u najvećoj mjeri izađemo u susret Stipi, te da se većinom sa njim sastajemo van Z., a on u Z. da dolazi jedino kad se moramo sastati, jer ni mi

[4] Franc Novak

' Josip Hrnčević
[2] Berus
[3] Ugarković
[4] Lepa Perović
[5] Zagreb.

ne možemo uvijek van. Mi smo i sada mišljenja da Stipe ne bi smio boraviti i raditi u samom Z., jer su uslovi za iole poznatoga čovjeka nemogući za održanje i zato nam je teško primiti odgovornost za njega, ako bi bio ovdje. Isti je slučaj i sa Capom[6], koji je ovdje poslan od strane II zone. Ćudi nas da je II zona ovako postupila i mi smo riješili na svoju odgovornost da druga pošaljemo van Zagreba, a II zoni ćemo pisati da riješi o tome pitanju. Kakav je njegov položaj u pogledu održanja navešćemo vam samo jednu činjenicu kada je Capo drugi puta od svoga ulaska u Z. izašao na ulicu radi nekoga sastanka sreo ga je u tramvaju neki športista, koji ga je pitao, zar on nije komandant u Moslavini i otkud tu, našto se Capo ipak snašao i rekao da on nije bio komandant, nego je bio u logoru, pa je pušten, a sada da se nalazi u Sisku. I prilikom prvoga izlaska iz stana vidio je neke poznanike, ali oni njega nisu prepoznali. Trebalo je imati u vidu da je on poznati športista, da ga mogu prepoznati svi gledaoci športskih utakmica, da je zatim poznat kao komandant pod svojim imenom, a osim toga je karakteristična pojava, a ima još i jako zapaljene oči uslijed konjuktivitisa. Molimo vas da o tome obavijestite II zonu sa svoje strene da nekoga drugoga upute po tome poslu u Z.

Mi smo prije tri dana primili vaše opširno pismo od 19/VIII, ali u njemu nema ništa o Mati, za koga smo u nedoumici hoće li ostati u Z. ili neće.

Vi tu spominjete »nedavno« pismo u kome da nam dajete konkretne upute za rad u Z., ali mi ne znamo na koje pismo mislite, jer smo zadnje vaše pismo o radu u Z. primili kao pismo upućeno Stipi. Vjerovatno pismo o kome pišete nismo primili ako ste ga poslali preko Primorja, jer nam je pala drugarica koja je kontrolisala javku na koju je pošta iz Primorja dolazila, a do toga stana ne možemo dok se ne rasčisti situacija.

Kako ništa u zadnjem pismu nema o Mati mi smo shvatili da on treba da ostane ovdje tim prije što Stipe ne može ovdje da opstane, kako smo gore spomenuli. Mi smo vam i preko Zumberačkoga goluba[7] stavili o tome pitanje, pa očekujemo odgovor. Molimo vas da nam opširnije objasnite šta sada spada u djelokrug našega rada, kakav će biti naš odnos međusobno i da li ćemo imati među sobom neku podjelu rada, te da li ćemo vam zajednički podnositi izvještaje ili posebno.

Primili smo također vaše pismo od 11 /VIII, kao i pismo GOC-a od istoga datuma. Mjesna organizacija ima organiziranu O. si. dos-

[6] Vjekoslav Janić

[7] Odnosi se na Okružni komitet Pokuplje preko kojega je išla veza za Centralni komitet KP Hrvatske.

ta dobru i potpuno odvojenu od ostalih organizacije i mi već sada možemo da vam pošaljemo odgovornoga druga po tome sektoru, kao što ste tražili. Mi smo ih još ranije upoznali sa uputama o O. si., koje je poslao pok. Vlado[8], a odmah ćemo ih upoznati i sa ovim najnovijim pismom.

Primili smo i pismo Konspiratora[9] od 20/VIII i sve priloge. Pisma ćemo odmah uputiti na adrese, samo molimo druga Konspiratora da ne griješi u šifriranju, jer neke smo adrese morali odgonetati. Što se tiče smještaja goluba[10] o tome će vam Stevo[11] reći usmeno. Imamo veze sa ljudima koji mogu raditi sa golubom, ali još ne znamo da li ima tako pouzdanih, tim prije što su neki od njih u zadnjim hapšenjima pali. O toj stvari ćemo se odmah pobrinuti, pa ćemo što učinimo po tome odmah javiti.

Ovom prilikom potvrđujemo vam da smo primili vaša dva pisma od ranije i to jedno od 29/V, a drugo od 13/VII.

Pero[12] se ponovo razbolio na plućima i mi smo bili prisiljeni da ga oslobodimo od rada da ne bi potpuno propao. Njemu se na lijevoj strani, gdje je imao operaciju pojavilo novo tuberkulozno žarište, a također jedno novo malo obolenje na desnoj strani. Sada se on nalazi na oporavku u jednoj kući malo izvan Z., jer ne može da izdrži u ovome zraku i otkad leži (10 dana), nešto se malo oporavio. Doktor je rekao da ako bude ležao može proces da se zaustavi, samo se mora dobro hraniti. U sanatorijum, veli, ne bi trebao ići, jer je strašna hrana. Mi smo mišljenja da on više ne može ovdje ostati, te bi ga, ako mu bude malo bolje, poslali na osi. teritorij, jer on veli da je stari tuberkulozac, te kad se oporavi da bi mogao i želio tamo raditi neki lakši posao. Pišite nam šta mislite o tome. Na mjesto njega, mi smo privremeno stavili za pol. sekretara druga Borislava[13], koji je do sada bio jedini član vojn. rukovotstva. Mi smo tako odlučili, jer je to jedini čovjek u Z. koji može da zadovolji. Dosada on dobro radi. Dok ne nađemo nove ljude, borbene grupe će ostati vezane za part, organizaciju, kao što su i do sada djelomično bile. Iz MK je ispao drug Bijeli[14], o kome smo vam u zadnjem izvještaju pisali da je primljen i to zato što ga policija povodom toga što je u odbrani likvidirao jednoga agenta, uporno traži, a ima njegovu sliku i zna ко je. Na mjesto njega kooptiran je u MK drug Ernest[15], dosa-

[8] Prišlin, sekretar OK KPH Zagreb.
[9] Dragutin Saili
[10] Radio stanica
[11] Ivan Krajačić
[12] Perica Dozet
[13] Dragan Carić
[14] Slavko Blažina
[15] Marko Miličić

dašnji sekretar IV RK, tako da sad MK opet ima 4 člana. Od njih su trojica legalni, a samo jedan ilegalan i to organizacioni sekretar[16], koji će uskoro morati van, jer po svemu izgleda da je u ruke policije pala njegova karakteristika, pa bi mogao da lako padne.

Zadnji mjesec dana nije bilo većih hapšenja i provala. Sve što je bilo uspjelo se lokalizirati i zaustaviti. Analizirajući česta hapšenja i njihove uzroke došli smo do toga da to nisu bile samo provokacije. Bilo je raznih uzroka kao: upadanje u policijske zasjede, dovlačenje za sobom policiskog repa, slabo držanje pojedinih na policiji, dovođenje policije na sastanak, a u zadnje vrijeme činjenica da su pale karakteristike nekih partijaca, pa iako nije bilo na njima pravih imena, policija je imala odličan materijal za traganje. Ako tome dodamo da je policija u zadnje vrijeme otkrila pomoću čestih hapšenja i izdaje naše metode rada, onda je razumljivo zašto mjesecima nisu prestajala hapšenja. Kad se tome doda mladost članova partije i nemanje iskustva u ilegalnom radu, onda je slika potpuna. Mi smo tu našu analizu prenijeli na sve organizacije kao naše krvavo plaćeno iskustvo koje moramo znati iskoristiti u daljnjem radu, ako hoćemo da izvršimo svoje zadatke. To je imalo uspjeha, koji se ogleda u tome da u zadnje vrijeme nema tolikih hapšenja, a ogleda se i u porastu broja partiskoga članstva, jer dok je krajem juna bilo 63 člana krajem jula je već 91.

Radi pada karakteristika koje su pale u stanu organizacionoga sekretara Muslimana[17], koji je ubijen na ulici, a za što smo mi saznali tek mjesec i po dana kasnije, t.j. za pad karakteristika, imali smo mnogo poteškoća. Da bi policiji onemogućili dalje lovljenje po tim karakteristikama, morali smo povući sve ljude čije su karakteristike pale. To je povlačenje pogodilo čitav RK III reona, tako da smo morali stvarati sasvim novi koji danas dobro radi, iako je jedan od njegovih članova primljen u partiju tek prije mjesec dana. Morali smo povući i druga[18] odgovornog u mjestu za O. si., koji je bio vrlo sposoban, ali smo i njemu našli zamjenu. Povukli smo još neke aktiviste radi toga. Mi ih nismo poslali u odred, nego smo ih dali OKZ-u pošto on oskudiejva u kadrovima, a ovo su gotovo sve vrlo dobri aktivisti.

A sada malo po reonima. Zadnji put smo vam pisali da na II reonu radi jedna ćelija od tri člana. Početkom jula uhapšena je jedna članica partije iz te ćelije, koja je izdala ostalo dvoje, no oni su se dobro držali, pa je provala stala. Tu je sada ponovo obrazovana će-

[16] Vinko Neđeral
[17] Ivan Mećai
'* Mijo Krošelj

lija od četiri člana, koja dobro radi već mjesec dana. U trećem reonu nije bilo od aprila većih hapšenja, jedino što smo morali sav RK poslati van. Na tom reonu imamo sada dvije fabričke ćelije, pored dvije ulične. U RK IV reona izvršene su promjene. Ernest[19] je uzet u MK, a Ivica[20] za sekretara V RK-a, ali su kooptirana dva nova člana: Davor[21] i Anica[22]. Jedan član je provaljen tako da smo i nju poslali OKZ-u na rad. To je Barica[23] koja se na radu ovdje pokazala vrlo dobra. Sada taj RK ima tri člana. Na tom reonu ima 6 ćelija od kojih su dvije tvorničke.

Krajem juna i početkom jula bila su velika hapšenja na V reonu. Od RK ostao je samo jedan član, a partija je na tome reonu bila svedena na svega četiri člana. Pala je sekretarica RK drugarica Đurđica[24]. Ona se držala odlično pred neprijateljem, te izgleda da se je sama bacila kroz prozor i poginula. Bila je zvjerski mučena, a nikoga nije odala samo je priznala da je član partije. Za drugoga člana RK Piceka[25], čujemo da je teretio Đurđicu, ali na terenu gdje je on radio nije bilo hapšenja. Taj se reon uvijek najbrže oporavlja od udaraca tako da sada opet ima RK i 16 članova partije. Novi kadar je slab, ali ima sve uvjete da se razvije. Svi su radnici, a pokretu su pristupili prije 2-3 godine, još dok je bio U.

Mjesna rukovodstva vanpartiskih organizacija su prije izvjesnog vremena popunjena, tako da će rad sada krenuti, nadamo se, na bolje. Nije nam sasvim jasno kako mislite da se sprovede uprošćavanje organizacije N00, jer nam se čini da jedan kotarski neće moći da rukovodi svim odborima na svome terenu, pošto su oni mnogobrojni često puta. Onda bi valjda moralo biti više članova u kot. odboru, što je teško radi sastajanja ili bi morali stvoriti više kotarskih odbora. Mi ćemo tu direktivu svakako proučiti, kako bi se ona što bolje provela.

Drugarica Anka je govorila da bi nam poslala jednoga druga iz Slavonije, koga dobro poznaje Mato, za pol. sekretara MK, a koji izgleda da bi potpuno odgovarao. Ne znamo šta je s tim. [Radi se o Ciri[26].][27]

Otkada je Pavelić pojačao mobilizaciju, priliv u partizane je mnogo veći. Ali se sada mnogo teže prebacivati nego ranije, jer su

[19] Kao bilj. 15.
[20] Vlado Hus
[21] Franjo Szeiler
[22] Zlata Feizo
[23] Ruža Gretić
[24] Vera Solar
[25] Vjekoslav Marinić
[26] Ivan Buković
[27] Dopisano rukom, tintom.

svestrano pojačali kontrolu. Dosta ljudi nam odlazi po svojim ličnim vezama. Zato nemamo tačnih podataka koliko je zadnja dva mjeseca otišlo u partizane.

U zadnje vrijeme uspjelo je u velikoj mjeri odlifrovati stvari koje su sakupljene za partizane, što je uvijek bila slaba strana mjesne organizacije. Sada je uspostavljeno preko deset kanala kojima se odašilju stvari. Tako je u zadnjih mjesec i po dana poslano prema nepotpunim podacima: 36 paketa saniteta, 4 sanduka od po 50 kg saniteta, 750 kg sanitetskog, odjevnog te pisaćeg materijala, garnituru kirurških instrumenata, 1 sanduk bombi, 16 vojničkih odijela, 20 litara cijepiva protiv tifusa, 269 kosa, 30 m platna.

Raspoloženje u Z. je svakim danom sve više za partizane i narodnooslobodilačku borbu. Mržnja protiv okupatora, a specijalno Njemaca, a takođe protiv ustaša svakim danom je sve jača. Koliko je to neraspoloženje najbolje se vidi što je narod spreman da povjeruje sve što se o Njemcima priča. Tako se na pr. prije mjesec dana proširila vijest da Njemci i ustaše hvataju djecu, te da ih iskorištavaju za transfuziju i pravljenje seruma za njemačke ranjenike. To se tako munjevito proširilo da nije bilo čovjeka koji to nije čuo. Ljudi su u to vjerovali, majke su vršile najstrožiji nadzor nad djecom i nastalo je veliko ogorčenje protiv Njemaca, a seljaci iz okolnih sela spremali su se da sikirama dočekaju Njemce, ako pođu u selo. Neprijateljska štampa bila je prisiljena pisati o tome te je to i preko radia morala demantovati. Vijest je potekla otuda što je ustaška mladež uz pomoć policije htjela da pohvata neku nezbrinutu djecu i da ih smjesti u neki dom.

Mobilizacija je nevjerovatno slabo uspjela, a naročito kada su počeli ljudima udarati štampilje na ruku. U Patačićkinu ulicu gdje se vršila mobilizacija bilo je došlo prilično ljudi, ali kada su prvi bili štemplirani nisu ih više uopšte puštali, nego odmah zadržali. Na to su izašli stražari koji su održavali red i rekli ljudima da je štampliranje, na što su se svi razbježali. Poslije toga je štampliranje obustavljeno.

Raspoloženje kod domobrana u Z. je vrlo dobro. Disciplina je vrlo slaba, propusti u službi veliki, odnosi između oficira i domobrana sve više postaju familijarni. Uslovi za rad su među njima često bolji ili barem lakši nego u ponekoj fabrici. Evo nekojih primjera. U kasarni niko neće da guli krompir, tako da često ostanu bez ručka, ali o tome niko ne vodi kakvu istragu. Ili ovo: sazvan je bolnički sat na neko predavanje. Govori se o hrvatskoj junačkoj prošlosti. Domobrani dobacuju da ih to ne zanima, nego neka priča šta je sada tj. šta se sada događa. Kad je predavanje svršeno, onda ustaša koji drži predavanje kaže: »Sad ćemo, dečki zapjevati »Lijepu na-

šu . . . «. Svi ćute. »No pa koji od vas zna »Lijepu našu . . . «? Niko se na javlja. Tada ustaša u neprilici da bi to zabašurio nastavi opet da nešto priča i nakon kratkoga vremena kaže jednome domobranu da zapjeva »Lijepu našu . . . «. Taj odgovori da ne zna. Tako su odgovorili još njih 4-5 koje je pitao. Ustaša u još većoj neprilici nastavi opet govoriti. Kad je završio onda je, kako nam je baš pričao domobran koji je tome prisustvovao, satniku bilo već »prebedasto«, pa je rekao: »Hajde, dečki bumo zapevali« i tek su onda domobrani preko volje zapjevali himnu. Najbolje se može raditi među domobranima i podoficirima, a slabije među oficirima.

Za demoralizaciju u redovima ustaša karakterističan je ovaj primjer: Neki ustaša, koji je rodom iz Slavonije, a bio kao učitelj negdje kraj Topuskoga, zove se Ante, ostavio je svoje oružje (karabin, I revolver 6,35, 1 veliki američki revolver sa kolom) kod neke svoje djevojke i pobjegao u Njemačku, gdje će navodno raditi kao obični radnik. Rekao joj je da od oružja radi šta zna, a ona ga je onda donijela jednoj našoj poznanici, rekavši joj da radi od toga šta zna. On je saopštio da odlazi, jer da mu se hoće da osvete tobože neke ustaše, ali da on nije sam, nego da ih ima još koji će u Njemačku, ali da neće duboko u unutrašnjost, nego blizu granice, jer će doći njihov čas. Tvrdio je da ih ima oko 200 koji će ići van, ali će među sobom održavati veze.

Nasuprot sve većem raspoloženju za borbu, a protiv okupatora i ustaša u svim slojevima, stoji naša slabost što ne možemo to sve da obuhvatimo. Naročito nam je slaba propaganda. To se osjeća jako naročito po tome što je masa naroda spremna da povjeruje makar čemu što čuje. Narod nema mjere u prosuđivanju šta je vjerovatno, a šta nije, što znači da mi ne ravnamo njegovim raspoloženjem. Uslijed toga postoji opasnost, ako tu našu slabost ne likvidiramo da u presudnim momentima razni politički špekulanti mogu da ubacuju uspješno svašta među narod. Evo primjera: mi nismo uspjeli da masa diskutuje na pr. o izjavi I.O. Zavnoha [ZAVNOH-a] ili o tome kakav je sastav Zavnoha, [ZAVNOH-a] ко su članovi itd. nego se desilo prije izvjesnog vremena da gdjegod si došao čuješ kako je Tito bio u Zagrebu u njemačkoj uniformi, izvršio inspekciju na mjestu gdje se vrši novačenje za SS divizije i tek su se onda Njemci sjetili da je to Tito, kad je on otišao, ali uzalud. Onda tu verziju nekoliko dana čuješ i od nje bruji čitavi grad, te mnogi vjeruju u to. Prepričavaju se i razne druge fantastične i nevjerojatne stvari, kojima ljudi vjeruju, jer nemaju svi pravih obavještenja radi naše slabosti. Sva ta prepričavanja danas ne idu nikako protiv nas, nego uvijek protiv neprijatelja, ali je to svejedno nezdravo, jer se ne diskutuje o onome što treba i što je najaktuelnije, Najgore je što strašno sporo do-

bivamo našu centralnu štampu. Neke brojeve uopšte ne dobijemo. Tako na pr. nismo dobili »Vjesnik« br. 9, a u njemu je cijeli tok osnivanja Zavnoha [ZAVNOH-a]. Čujemo da neko u Zagrebu ima već četvrti broj »SI. doma«, a mi smo dobili tek prvi broj. Kad je Primorje imalo deveti broj »Vjesnika«, mi smo imali tek četvrti itd. Nama se čini da to ne zavisi od nas toliko koliko od drugova iz komiteta preko čijega terena ide taj materijal. Onaj kanal preko Primorja nebi mogao da služi za materijal, jer je stroga kontrola na vozu, pa nam zato kurir nije ni zadnji puta donio onaj materijal što ste nam tuda poslali.

Ovo je naše pismo na brzinu pisano, pa je dosta nesređeno. Drugi put će biti bolje, a računamo da će možda prije našega pisma stići drug Stevo[28], a on će vam moći da puno toga ispriča usmeno, o svemu što vas bude interesiralo, a mi nismo obuhvatili.

Šaljemo vam:

1) **Izvještaj** koji smo primili od OKV, kao i dva pisma koja smo kasnije od njih primili.

2) **Izvještaj** od OKK, kao i pismo druga Mirka[29] (Stipe), koje nam je on uputio poslije toga savjetovanja na terenu OKK. Napominjemo da je naše mišljenje da su Mirko i Crni[30] prenaglili što su Marjana[31] isključili iz biroa, jer je to jedan od najsposobnijih članova OKK, što se vidi i po izvještajima, a takođe iz usmenog izvještaja Crnoga. Mi smo se sa Mirkom prije njegova polaska dogovorili da bi Marjan trebao da uđe kao organizacioni sekretar, pa nam je čudno da je on dozvolio da ovaj bude za jednu neznatnu grešku isključen iz biroa i to bez njegova prisustva. U zadnje vrijeme tamo odnosi u komitetu nisu bili na visini, pa mislimo da bi i ova nagla odluka mogla mjesto pozitivno baš negativno da djeluje. Takođe smatramo da je malo nezgodno što je član komiteta Štef[32] ispao iz komiteta, a da nije ni saslušan po svojim greškama od strane druga Mirka. To je naš prvi utisak iz Izvještaja i Mirkova pisma,[33] a svakako će Mirko razjasniti čime su se rukovodili da tako postupe.

3) **Polugodišnji obračun** sa objašnjenjem.

4) **1 koverat** za Agitprop sa 17 priloga.

5) **1 koverat** sa 79 dopisa.

6) **1 koverat** sa 13 vojnih dokumenata.

7) **1 koverat** sa 4 šifre.

[28] Kao bilj. 11.
[29] Stipe Ugarković
[30] Josip Tucman
[31] Ivica Gretić
[32] Stjepan Iveković
[33] Vidi: **»Građa SZH«,** knj. V, Dok. br. 259.

8) 1 **koverat** sa 19 neprijateljskih letaka.
9) 1 **koverat** sa 4 upute za ustašku štampu.

Još jedno objašnjenje. Mi smo sa OK-ima imali ugovorene šifre i neke znake. Tako smo partiju [Partiju] zvali zadruga, skoj [SKOJ] — zajednica br. 1, N00 — zajednica br. 2, AFŽ — zajednica br. 3, ćelija — porodica, komitet — dopisništvo, agitprop — učitelj, kurir — golub, Usaoj [USAOJ] — mala zajednica. OKK smo zvali Karlo, OKZ — Zet, OKV — Vatroslav, OKB — Branimir, OKČ — Ćazim, OKP — Susjed, II zona — Zora br. 2, Kalnički odred — Oto Karlović, Moslavački odred — Oto Matijević. To da znate odgonetati, ako vam u izvještaju budu stavili te znake.

Šifre smo imali ugovorene slijedeće: Za OKČ I, za OKZ II, za OKK III, za OKV IV. Sa OKB nismo imali ugovorene šifre. Dešifriranje je na isti način kao između vas i nas.

6/IX — 1943

Drugarski pozdrav
Sf — Sn
Zina[34], v.r.

P.S. Ako je gdje u blizini profesorica Anina Tompa[35], koja je radila sa Zinom recite joj da joj je ćerka[36] puštena iz zatvora i da se dobro držala. Također joj recite da je pronađen onaj manjak što smo mislili da je njoj ukradeno, da se ne brine. Pozdravite je od Zine.

I	3273	4465	3865	3148	8641	4922	5448	3585
II	6233	5426	3483	7443	6538	4397	8138	5181
III	8134	6337	4888	8918	2612	2833	5142	1626
IV	3552	6527	8451	7265	3442	3182	8638	7181

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-27/1643

[34] Kao bilj. 4.
[35] Ilegalno radila u Zagrebu do lipnja 1943. godine, kada je nakon jedne provale morala prijeći na oslobođeni teritorij.
[36] Nevenka Tompa

1943, rujan 6.

24

Izvještaj Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Centralnome komitetu KP Hrvatske o izborima za NOO, o njihovu radu, formiranju Okružnoga NOO Pokuplje, suradnji s pristašama HSS, nepravilnostima u radu rukovodstva AFŽ i SKOJ-a, kadrovskim problemima pri osnivanju Turopoljskoposavskoga odreda, te o ratnom materijalu zaplijenjenom od talijanske vojske nakon kapitulacije Italije

OKRUŽNI KOMITET POKUPLJE
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE
6. IX. 1943.

Drugarskom
CENTRALNOM KOMITETU KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

Dragi drugovi.

Primili smo vaše pismo od 12. VIII. prema kome nam izgleda da vi nijeste dobili sve naše dopise. Zato vas molimo da nam uvijek barem potvrdite samo primitak naših dopisa u koliko ne možete da se odmah na njih osvrnete.

U ovom dopisu ćemo se osvrnuti na neke nove momente, sa kojima smo mi zauzeti.

Što se tiče rada po NOO-ima, kod nas se stvarno i usprkos našeg nastojanja bila uvriježila praksa na oslobođenom teritoriju, da se odbori smatraju isključivo organima vlasti i sabiračima NOF-a. Sav ili gotovo sav njihov politički dio rada se suzio na povremeno čitanje radio vijesti i po kojeg članka iz naše štampe. Ostale poslove kao mobilizaciju, kulturno-prosvjetni i propagandni rad, staranje o pogorelcima, bili su im uzgredni problemi. To je uglavnom dolazilo od tuda, što su nam partijski kadrovi u tim odborima na vrlo niskom nivou, pa su radi toga nakloni onom poslu, koji je za njih jednostavniji i lakši. A i sa naše strane se nije uradilo to, da masovne sastanke naroda ne sazivaju politički radnici i na njima iznose probleme, koji se postavljaju u tom času, nego da to prepuste odbornicima i odborima i da im tu pomognu, da se oni više afirmiraju. Ranije, prije nego što je ZAVNOH izdao Poslovnik o radu NOO-a\ bili smo organizirali aktive u odborima, koji bi im trebali pomo-

[1] Poslovnik o radu NOO donio je Inicijativni odbor ZAVNOH-a, 27. ožujka 1943. godine, a važio je do 15. lipnja 1943. godine, kada je stupio na snagu novi Poslovnik koji je, u biti, samo dopunjena verzija prijašnjega.

ći kod riješavanja svih problema i aktivirati oko njih čim više naroda. I ti se aktivi nijesu osjećali u glavnom radi gornjih razloga. K tome još nijesmo imali niti čvrst i organiziran ONOO koji bi im mogao u tome pomoći.

Sa ovakvim shvatanjem i kadrovima proveli smo i seoske izbore u tri oslobođene općine Žumberka. Jedino u općini Radatović su provedeni izbori u svim selima i glasalo je oko 92 %. U općini Sošice na izbore nije izašlo 12 od svojih 50 sela, te zaselaka. U selima, gdje su izbori provedeni, glasalo je prosječno 75 % pučanstva. Ovih 12 sela je na dan izbora djelomično otišlo u šume po »drva«, djelomično se izjasnilo da hoće stare odbore, pa prema tome da se ne trebaju niti birati novi (stari odbornici su šverceri, koji sjede na ustaškoj i mačekovskoj stolici). U općini Vivodina, provedeni su izbori u samoj okolici Vivodine, dok se za kasnije trebalo zakazati i izbore u onom dijelu, koji se nalazi u okolici Lovića Prekriškog. To smo učinili radi toga, što je tu vrlo teško išlo sa postavljanjem bilo kakovih masovnih organizacija i usprkos svih nastojanja i nas i drugova iz Štaba brigade[2], koji su tamo bili duže vrijeme. Narod toga kraja gotovo u cjelini odnosio se je do nedavno neprijateljski prema svakom organiziranju. Tamo gdje su izbori provedeni, odaziv je bio prosječno oko 65 %. Napominjemo, da su ove dvije posljednje općine gotovo u cjelini bile ranije HSS-ovački opredijeljene, te se i danas osjeća prilično jak njihov utjecaj. Naknadno, pojedinačno po selima, provedeni su izbori i u onim selima, koja se na dan izbora nisu odazvali iz bilo kog razloga. Za vrijeme cijele izborne kampanje, neprijatelj se grozio narodu, ubacujući razne alarmantne glasine o bombardiranju, ofenzivi, odvođenju u logore i slično. Polučili bi smo mnogo bolje rezultate, da nijesu zadnjih nekoliko mjeseci učestale stalne ofenzive, koje su redovito po nekoliko odbornika koštale glava, jer se nijesu htjeli odmaknuti od svojih kuća. Općinske i kotarske izbore provodimo iduću nedelju.

Napokon smo uspjeli formirati ONOO[3]. O tome će oni obavijestit ZAVNOH. Članovi su mu: Ignac Pipić, seljak iz Horvata, član našeg komiteta, podpredsjednik Izvršnog Odbora; Petar Fiolić, seljak iz Male Mlake kotar Velika Gorica, zamjenik narodnog zastupnika HSS-a za Veliku Goricu, predsjednik Izvršnog Odbora; Janko Pavić, seljak iz Dragoševaca, član ZAVNOH-a, sekretar Izvršnog Odbora; Grga Milašinčić, trgovački pomoćnik iz Pribića, sada šef Ekonomskog Odsjeka ŽPO-a, pročelnik Gospodarskog odsjeka; Jurica Dra-

[2] Trinaesta proleterska NOU brigada »Rade Končar«.

[3] Misli se na to da su ga kadrovski oformili, jer je ONOO Pokuplje počelo djelovati već krajem lipnja 1943. godine.

ušnik, posjednik iz Vrapca, član AVNOJ-a i ZAVNOH-a; Stepinac Miško, posjednik iz Krašića, kotar Jastrebarsko, predsjednik općinskog NOO-a Krašić, bivši član Sokola i brat nadbiskupa Stepinca; Stjepan Meglaj, privatni činovnik iz Stupnika, član Partije, pročelnik propagandnog odsjeka; Barica Kovačić, primalja iz Mraclina, kotar Velika Gorica; Jaša Radinić, seljak iz Pisarovine i bivši član KK Partije za Pisarovinu, i Josip Mladen, vrtljar iz Jezera, Posavina, kotar Velika Gorica, član Partije i K.K. Naknadno ćemo za plenum uzeti još neke uglednije ljude, simpatizere naše Partije i neke HSS-ovce.

Kako vidite, Draušnika nijesmo metnuli u niti jednu sekciju, jer je lijen i pravi nedisciplinirani purger, koji želi biti gospodin, kojega treba posluživati. Kada mu se skrene pažnja na to, onda nekad prizna te svoje mane, a nekad ističe kako je on član AVNOJ-a i ZAVNOH-a, pa da nije njegov posao obilaziti sela i seoske NOO-e. U ophođenju sa drugovima iz Partijske organizacije i vojske, izuzev nas, ponaša se diktatorski, a isto tako sa odborima i narodom. Dok je s nama, priznaje te svoje greške, odmakne li se, ponavlja ih.

Svi su drugovi u odboru mladi, ali imadu veliku volju za rad, što će nam omogućiti, da još jače oživimo sve NOO-e.

U kotarevima Velika Gorica, Pisarovina i Samobor sada ponovno postoje kotarski NOO-i. U Zumberku se vrše izbori za općinske i kotarski N00 12. ov. mj., a u Jaski ćemo ga formirati ovih dana, iako nemamo po svim općinama NOO-a. Sa najboljim uspjehom radi KNOO Velika Gorica, koji je organizacijom obuhvatio gotovo sve općine, održava masovne sastanke, vrši mobilizaciju i bojkot zagrebačkog tržišta. Cijela 4 dana zajedno sa udarnicima zaustavili su sav promet namirnica za Zagreb. U Zagrebu je to izazvalo strašnu pometnju u opskrbi sa mlijekom, voćem, povrćem i ostalim. Ovaj bojkot nastojimo proširiti i na sve ostale kotareve, pa ćemo u tu svrhu izdati i letak.

Fiolića ćemo iskoristiti za sazivanje HSS-ovačkih prvaka na oslobođenom teritoriju Žumberka sa svrhom njihove aktivizacije u našim redovima i izdavanja jednog proglasa Hrvatskom narodu iz ovih krajeva.[4] I on sam će izdati svoju izjavu.

Što se tiče rada mačkovaca [Mačekovaca], oni u zadnje vrijeme javno i legalno okupljaju svoje pristalice pod izgovorom formiranja vatrogasnih društava. Takva vatrogasna društva su najprije nikla u samoborskom kotaru, a sada su već počela da se javljaju i u nekim krajevima Velike Gorice. Osnivaju ih pod izgovorom, da će »neko paliti sela«, pa da treba gasiti požare. Kako čujemo svako, tko pris-

[4] Vidi: Dok. br. 85.

tupi u ta društva oslobođen je od vojske; tako tvrde neki od njih. Oko tih društava održavaju se veselice i pijanke, a u glavnom se tu kupe propale ustaše, njihovi dezerteri, [raniji][5] zaštitaši[6] i njima slična ološ. Pokušat ćemo ubaciti neke naše ljude u ta društva, da vidimo još bolje šta se tamo radi. Inače ćemo nastojati da ih razbijamo i to narodu objasnimo.

U ponekom slučaju događa nam se sektašenje u odnosu prema njima. To suzbijamo odmah. Tako u Velikoj Gorici, izlaskom »Doma«[7], nastala je izvjesna diskusija, koja je pokazala, da su poneki drugovi imali krivo stanovište prema poštenim elementima iz HSS--a. Čak i jedan član KK, dok mu se nije objasnilo tvrdio je, da ne treba dijeliti takovu štampu i da se može bez njih raditi. Ovi drugovi su bez sumnje postigli dosta lijepih uspjeha u okupljanju naroda oko sebe, pa su se pomalo bili počeli i opijati tim uspjesima. Nakon toga nije više bilo takovih ispada i niti takovog gledanja. Napominjemo da su svi gotovo, naši aktivisti i funkcioneri ranije bili HSS--ovci i zaštitaši.

Najveću pogrešku je napravio jedan član KK Žumberak, koji je likvidirao u općini Jaškovo ustaškog špijuna Peru Mrzljaka. O Mrzljaku smo vam već pisali. Doznajemo naknadno, da je Mrzljak na jednom zboru pred narodom izjavio, da je Hitler dao nalog, »da se ovi gore u šumi«, misli na Žumberak, »trebaju uništiti i da ga trebaju svi u tome pomoći«. Taj član KK, došao je skupa sa jednim partijcem tu veče kod Mrzljaka i predstavio mu se dezerterom iz Proleterske brigade, koji se želi predati ustašama. Mrzljak ih je vrlo lijepo dočekao, nahranio i rekao, da će ih sam sutra lično odvesti u Ustaški glavni stan, da se ne trebaju bojati ništa za svoje glave i sigurnost, da im on to garantira. Po ovome izgleda, da je on lifrao dezertere iz naše vojske. Oko neko doba noći Mrzljak se od jednom sjetio, da bi to mogla biti varka, i počeo je govoriti, da je on njima lagao za to prebacivanje i da se on uopće ne bavi politikom. Drugovi, mjesto da ga uhapse i sprovedu, iako ni to nije bio njihov posao, izvukli su ga pred kućna vrata i streljali. Ne samo to, nego je drug iz KK napisao jednu ceduljicu, u kojoj iznio ove razloge, zašto ga je likvidirao i još uz to dodao, da je Mrzljak »podržavao veze sa poznatim petokolonašem Pernarom[8] i dijelio njegove letke«. Te činjenice iznešene na toj ceduljici istinite su i poznate narodu, ali izgleda da je Mrzljak imao i nekog ugleda u tom kraju. Kakva je reakcija sada još nemamo uvida. Druga smo odmah premjestili u vojsku. Svim

[5] Dopisano rukom.
[6] Odnosi se na pripadnike Mačekove »Seljačke zaštite'
[7] »Slobodan dom«.
[8] Ivan

ostalim drugovima skrenuli smo odmah pažnju na nepravilnost ovakvog postupka.

U predprošlom našem pismu javili smo vam o nekim nepravilnostima kod Inicijativnog Odbora AFŽ-a.[9] To se sastojalo u tome, što je drugarica Marija,[10] koja je tajnica tog odbora, grčevito se držala šablona, da se svuda mora formirati inicijativni kotarski odbor najprije, iako su postojali uvjeti, da se stvore i kotarski odbori AFŽ-a, jer su već organizacijom obuhvatili polovicu i više od polovice kotara. To smo im mišljenje ispravili. U organizaciji želi da ističe svoju osobu i da na sebe veže gotovo sav rad, tako da ne dade mogućnosti razvoja ostalim drugari čama, koje će se razviti u puno bolje i odanije aktivistkinje od nje. Uslijed toga sputavanja samoinicijative kod pojedinih drugarica, organizacija je u nekoliko i patila. Ni izvještaji koje je ona davala GOH AFŽ-a, nisu posve objektivniji i usmjereni su u glavnom u tome pravcu, da se dobiju neka priznanja. Odnos prema drugaricama, pa i nama nije sa njezine strane onakav, kakav bi morao da bude, jer svoje propuste želi kao i nedostatke nekako prebaciti na druge. Uslijed toga nijesu polučeni bolji rezultati. Ne želi i ne voli da ju se kontrolira na terenu. Tako se nije niti obratila na našeg druga Benđu[11] i obavijestila ga, da održavaju sastanak, pa da i on dođe tamo. Taj sastanak bio je zakazan za članove užeg odbora, koji su se nalazili na neoslobođenom terenu, a u glavnom su svi partijci. Mi ćemo još nastojati da to kod nje ispravimo, pa u koliko ne bude išlo, stavit ćemo je GO na raspolaganje. Tako su pokrenule i list, za koji zapravo nijesu niti pokupile materijal, nego su donijele par nekih notica, što je morao naš Agit-prop da sređuje, prerađuje, sakuplja i izda napokon kao njihovo glasilo, list »Antifašistkinju«.

Kod OK SKOJ-a smo isto tako proveli promjenu i mjesto drugarice Anđelke,[12] koja je bila do sada sekretar, postavili smo druga Tornea[13] i to s toga razloga, što je ona bolesna, i ne može nikako da se snađe na svom položaju. Drug Tomo je zadnjih par mjeseci ispravio svoj odnos prema nižim rukovodiocima SKOJ-a, a ima i znanja i volje i poleta više nego li i jedan član OK SKOJ-a.

Sada su uprvo formirali i u kotaru Jaski KK SKOJ-a, te tako imaju u svim kotarevima kotarske komitete. Kadrovi i članstvo im je vrlo mlado, pa im se mora na svakom koraku pomagati. Mobilizaciju još ne provode u zadovoljavajućoj mjeri. Ovoga mjeseca izla-

[9] Inicijativni odbor AFŽ za okrug Pokuplje formiran je 30. travnja 1943. godine.
"> Đerđa
[11] Stjepan Koren
[12] Poljak
[13] Josip

zi i njihov antifašistički list pod imenom »Udarnik«, glasilo USA-OH-a za Pokuplje.

Da bi nekako riješili problem kadrova odlučili smo zadržati nešto dulje vrijeme druga Martinovića,[14] kojega je poslao PK SKOJ-a, da vodi ovdje srednje SKOJ-evske kurseve. O tome ćemo izvijestiti drugove iz PK SKOJ-a, a druga ćemo gledati iskoristiti tako, da čim više funkcionera osposobi politički.

Formiranjem Turopoljsko-Posavskog Odreda[15] ponovno je za nas postao težak problem kadrova. Na sve muke smo jedva sakupili toliko partijaca, da se mogu u pojedinim bataljonima stvoriti bataljonski b-i. [biroi]. Brigada[16] je doduše dala nešto vojnih rukovodioca i jednog političkog za komesara odreda, za koga vjerujemo da neće udovoljiti toj dužnosti. Ostalo je na nama, da nađemo sekretara za Odred, za čete i bataljone. Iz ŽPO-a nijesmo mogli izvući gotovo ništa, jer ih i tamo manjka. Ostalo nam je jedino da vadimo iz ćelija i komiteta članove i da ih šaljemo u vojsku. U jednoj akciji, koju je vodio taj novoformirani Odred poginuo je na zasjedi drug Joža Lučić, sekretar bb-a [bataljonskog biroa] i član KK Velika Gorica. Tako smo ga izgubili na obje strane. Za sekretara Odreda postavili smo druga Alojza Valečića, koji je do sada kontrolirao sve veze u našem okrugu.

Štab II. zone ima namjeru da od ŽPO-a odvoji jedan bataljon i priključi ga TPO-u. Mi smo im javili, da takav plan u ovom momentu nebi odgovarao i to tim više, što ovaj odred dolje ima dobre perspektive za razvoj, jer već sad ima dva bataljona, a ovaj gore bi time bio okljaštren i nebi mogao niti osigurati oslobođeni teritorij Zumberka. K tome još rijetko tko želi osim Zagrepčana koji idu u Brigadu, dolaziti u partizane u Žumberak, pa se iz te strane ne bi mogao ovaj Odred brzo razvijati. Čekamo sada njihovu odluku. Osnovat ćemo nove dvije terenske čete u kotaru Samobor i kotaru Jaska, što će vrlo vjerojatno prerasti i u nove bataljone. Provest ćemo prisilnu mobilizaciju u cijelom Zumberku, te se nadamo, da će i to donijeti stotinjak novih boraca.

Da bi smo osposobili čim veći broj novih rukovodilaca, odlučili smo držati stalne niže partijske kurseve pri našem komitetu prema programu vašeg Agitpropa. Upravo je danas jedan takav kurs od 21 druga završen. Materijal je prilično opsežan i težak za niži partijski kurs i to radi toga, što drugovi imaju vrlo malo znanja. Materijal je svladala od prilike polovica drugova.

Mobilizacija u cijelom okrugu iz dana u dan se razvija na bolje. Uprli smo sve snage da je još više poboljšamo.

Agitacija i propaganda nam šepa, jer drugovi nemaju sposobnosti da bi mogli odgovoriti tome položaju, pa uslijed toga se gube u sitnicama i ne sistematičnosti. Bez sekretarijata se ne može izdati niti jedna stvar. To nas u nekoliko sputava u organizacionom radu. Sada izdajemo 3 mjesečnika: »Rodoljub«, »Antifašistkinju« i »Udarnik« i koncem ovog mjeseca izaći će »Pregled« kao glasilo našeg Okružnog komiteta. »Pregled« će donositi članke i izvatke iz pojedinih emisija radiostanice Moskve, Slobodne Jugoslavije i tu i tamo savezničkih radiostanica, te naše originalne članke o radu masovnih organizacija i vojske. Izlazit će svakih 15 dana. Javite nam vaše mišljenje o ovome. Kako vidite uprtili smo se u krupan posao, ali ćemo nastojati da ga dobro i savjesno obavimo.

U naš komitet smo primili druga Štefa Šimca, kojeg ćemo nastojati u što kraćem roku politički obrazovati. Isto tako morat ćemo prihvatiti u komitet i sve one kandidate, za koje smo vam ranije javili. Inače nećemo biti u stanju ovladati poslom.

Veze sa Zagrebom su nam opet provaljene radi toga, što drugovi u Zagrebu izgleda nijesu u stanju zatvoriti put špijunima na te kanale, te nam radi toga padaju drugovi koji rade na vezama.

Od njih smo dobili pet članova Partije, koje smo uputili na neoslobođeni dio okruga. Jednog od njih šaljemo u Zagreb, da uspostavi vezu sa nekim liječnicima i pomoćnim sanitetskim osobljem, koje mi odavde poznajemo i da ih pokuša prebaciti к nama. Isto tako, treba da se poštara i za prebacivanje štamparskog i ostalog materijala, jer smo čuli da toga ima puno na skladištu u Zagrebu, a da oni to ne mogu da obave. Više od toga mi ne možemo učiniti u pogledu veza sa Zagrebom.

Ovaj izvještaj pišemo u dva navrata zato jer je u međuvremenu kapitulirala i Italija, pa smo bili prisiljeni mi sami sa svojom stražom spustiti se u Metliku i gledati uhvatiti čim više ratnog materijala, jer je vojska bila zauzeta čišćenjam Gornje Vasi od ustaša. Radi neozbiljnosti Slovenaca uteklo nam je iz ruku nešto talijanskog teškog oružja za koje su nam Slovenci tvrdili, da je to već u njihovim rukama i da to Talijani voze za njih. Tako smo propustili sve teške topove iz Metlike i Kamanja, koje nijesmo ni mi, a ni Slovenci uhvatili. Sami članovi OK sa stražom uhvatili su oko 3 — 4 stotine mina za teški bacač, oko 100 hiljada puščanih i mitraljeskih metaka, oko 100 kg eksploziva, 3 teška i 1 laki mitraljez, te oko 30 kola hrane i druge spreme. Za brigadu i vojsku nemamo tačnih podataka koliko su uhvatili, ali nam izgleda da je manje od našeg. Zato je

ovaj izvještaj nepotpun t. j. nismo u njemu obuhvatili sve sektore našeg rada.

Sa ovim događajem nastupaju nove prilike kod nas, na koje ćemo se još osvrnuti kada ih bolje promotrimo.

Od sviju kotarskih komiteta tražili smo detaljan izvješaj o brojnom stanju naših organizacija i naroda okupljenog oko njih, a ujedno smo im poslali ponovno upitnike o kadrovima, što ćemo sada urgirati i kada dobijemo poslati ćemo vam ih odmah.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Uz drugarski pozdrav
Mika[17]**,** v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-27/1646

25

1943, rujan 6.

Izvještaj Stjepana Ivica, sekretara Okružnoga komiteta KPH Varaždin Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkom stanju u vezi s formiranjem kotarskih i Okružnog NOO, radom HSS, djelovanjem četnika i o uspostavljenoj vezi s Medimurjem

6./IX. 1943.

Dragi drugovi !

Koristeći priliku, da Vam se ukratko javimo bržim putem, saopćujemo Vam slijedeće:

a) Opširan i detaljan izvještaj o radu našeg Okruga dostaviti ćemo Vam u roku od nekoliko dana, direktnim našim kurirom.-

b) Političko stanje narodnih masa u našem Okrugu vidno se popravlja iz dana u dan u našu korist, te stojimo pred formiranjem Kotarskih N.O.O. i samog Okružnog N.O.O.

c) Rad HSS-a opaža se u nekim kotarevima, sam rad nije organiziran već samo pojedinačno, t. j. pojedini pretstavnici HSS-a pokušavaju ubaciti pojedine parole i smicalice, kako bi se narod što više odbio od naše borbe i pasivizirao ga. Uspjeha u tome imadu u nekim dijelovima Zagorja, naročito oko Bednje.

[17] Lutvo Ahmetović, sekretar OK KPH Pokuplje.

Naše protumjere tome jesu održavanje i organiziranje konferencija sa poštenim pretstavnicima HSS-a, ukazati im cilj naše borbe i donijeti sa tih konferencija rezolucije, u kojima bi isti osuđivali rad reakcionarnog dijela vodstva HSS-a i pozivali narod da surađuju s nama. Raskrinkavanje domobranstva itd. U posljednje vrijeme HSS širi vijesti, da kako je potrebno sačuvati živu snagu domobranstva, jer će nam isto trebati za oslobođenje »Istre«, jer da niko nemože Hrvatima garantirati da će to učiniti.-

d) Rad četnika nešto se osjeća u poslijednje vrijeme, naročito u srbskim selima oko samoga Kalnika. Karakteristika njihovoga rada jeste, da se vole mnogo tužiti kako nemaju sada nikada novaca i si., predlažu nadalje da se dade jedan dio žita ipak neprijateljskoj vojsci, kako bi na taj način očuvali svoje »svijetle« glave itd.

e) **Štampa:** Nalazimo se pred izdavanjem našeg lista. List će se zvati »Plamen«, a izdavač biti će Okružni N.O.O.

f) **Međimurje:** Uspostavljena je veza sa Međimurjem, te smo počeli sa političkim radom u tome kraju. Poslati su tamo naši politički radnici, te smo izdali i prikladan letak[1] za Međimurce, gdje smo ih pozvali na borbu protiv svojih porobljača i da pristupe organiziranju **Međimurskih odbora za oslobođenje Međimurja.** Raspoloženje naroda za nas je povoljno, naročito u južnom dijelu, nešto je slabije oko samog Čakovca, t. j. narod oko Čakovca nije tako aktivan i sklon za borbu kao južni dio.

Primite drugarske pozdrave uz naš borbeni pozdrav

Smrt Fašizmu — Sloboda Narodu!

Mali[2], v. r.

Original, strojopis
Sign,. AIHRPH, KP-27/1645

[1] Redakcija nije uspjela pronaći navedeni letak.
[2] Stjepan Ivić, sekretar OK KPH Varaždin

26

1943, rujan 6.

Uputstvo Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu Druge NO brigade za djelovanje u Hrvatskom zagorju

STAB II OPERATIVNE ZONE
NOV I PO HRVATSKE

Oper. Br. 629/43
6. IX 1943. u 12 sati

ŠTABU II N.O. BRIGADE II OPER. ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Po izvršenim zadacima oko Varaždinskih Toplica i Vrbovca vaša Brigada kad primi za to naređenje, krenut će na put u Zagorje.

Zadaci koji se postavljaju pred vaš Štab u Zagorju jesu slijedeći:

U samom Zagorju treba nastojati razmahati NOB, povući što šire narodne mase u našu vojsku i novoformirani partizanski odred na Strahinšćici,[1] razviti djelatnost na svim komunikacijama, vršiti razoružanje manjih i slabijih neprijateljskih uporišta i po mogućnosti stvoriti oslobođeni teritorij oko Strahinšćice.

Za formiranje Bataljona odnosno Odreda na Strahinšćici, stavit ćete na raspoloženje izvjestan dio komandnog kadra i potreban broj iskusnih boraca, kako bi se taj Odred što prije osamostalio i bio u stanju održati se na tom terenu.

Naročitu pažnju obratite na domobranske garnizone i uspostavljajte sa njima vezu, razoružavajte ih, iskoristite sve mogućnosti za njihov prelaz u naše redove i zajedničku borbu protiv okupatora i ustaša.

Izbijanje vaše Brigade na Sutlu nastojte pod svaku cijenu uz pomoć O. K. Krapina, uhvatiti vezu sa slovenskim partizanima. Ukoliko vam se pruža mogućnost izvršite sa njima koju zajedničku akciju.

Po općinama uništavajte mobilizaciske spiskove, poresku arhivu i druge stvari, koje omogućavaju iskorišćavanje naroda i njihove imovine u korist okupatora.[2] Čuvajte se nepotrebnog paljenja raznih škola, općina itd.

[1] Riječ je o Zagorskome NOP odredu. O njegovu formiranju vidi: Dok. br. 58 i 136.

[2] O akcijama Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske u toku rujna 1943. godine vidi: Dok. br. 36 i 61.

Pred narodom istupajte po svim vojnim i političkim pitanjima kao prava Narodnooslobodilačka vojska, koja se bori protiv okupatora i ustaša, te štiti narod od njihovog terora i pljačke*

Naročitu pažnju obratite na ponašanje i postupak vaših jedinica i boraca da bi se spriječila pljačka, razni izgredi, uzimanje voća i tome slično.

Sa vama polaze na put i drugovi iz našeg štaba,[3] koji će vas potpomagati u vašem radu po dobivenim zadacima. Sa nama bit ćete u redovnoj vezi preko radio stanice, pa nas o svakoj značajnijoj promjeni i akcijama redovno izvještavajte.

Na vašem putu po Hrvatskom Zagorju naročitu pažnju treba obratiti seljaštvu, koje je u priličnoj mjeri HSS-ovački raspoloženo. Jedan, među najvažnijim zadacima, jeste aktivizacija ovih mjesta u Narodnooslobodilačkoj borbi. Potrebno je sazivati razne konferencije sa bivšim pristašama i vodstvima bivše HSS, po konkretnim pitanjima (sakrivanje žita, ne odlaziti u Pavelićevu vojsku, sabotirati sve Pavelićeve naredbe itd) i donašati rezolucije na tim sastancima--konferencijama u kojima treba naglasiti da dotični bivši vođe HSS-a, a iz toga i toga mjesta, općine ili kotara, osuđuju izdajničku politiku reakcionarnog dijela vodstva HSS i pristupaju u redove jedinstvene Nacionalne fronte Hrvatske. Potrebno je pripaziti na borce da vode sa seljacima pravilne razgovore i objašnjavaju im ciljeve naše borbe, ZAVNOH i NOFH. Nadalje je potrebno popularizirati bratstvo i solidarnost hrvatskog i slovenskog naroda u zajedničkoj borbi protiv istog neprijatelja.

I pored veze putem radio stanice obavezatno ćete nam slati redovno izvještaje **svakih deset dana,** a izvanredne **svakih pet dana,** a po potrebi i češće.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:
M.[4] Belinić

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472, f. 1. dok. br. 31

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok. br. 20, str. 73 —74.

[3] S brigadom su pošli načelnik Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Rade Bulat i obavještajni oficir Dane Livada.

[4] Marko

27

1943, rujan 7.
Zalaegerseg

Proglas podžupana Županije Zala Međimurcima o kažnjavanju smrću ili zatvorom onih koji na bilo koji način pomažu partizane

»NARODU NA ZNANJE«

1. Svaki onaj, koji se s partizanima upusti u kakvu vezu, ili koji im doda kakvu pomoć, osobito ako ih prehrani, dade kakve informacije, materijalno ih pomaže, dade mogućnost da bi se jače krili ili im u tu svrhu pruži pomoć, pomaže njihove planove na bilo kakav način, koji skriva partizane, koji su pobjegli ili koji su ranjen, zatim

2. Svaki onaj, koji sazna da su se negdje pojavili partizani i to ne prijavi u najkraćem vrmenu za to određenim vlastima, domobranskim komandama ili žandarima krivac je zločina veleizdaje iz paragrafa 49. toč. čl. i zak. 3/1930, doći će pred prijeki sud i bit će kažnjen smrću na vješalima, dok onaj koji propusti obavijestiti vlasti, bit će kažnjen teškim zatvorom.

Zalaegerseg, dne 7. septembra 1943. g.

Dr. **Brand Šandor,** podžupan Županije Zala«.

Stampata
Sign., Muzej Međimurja, Čakovec

1943, rujan 7.
Dugo Selo

Izvještaj Kotarske oblasti Dugo Selo Velikoj župi Prigorje u Zagrebu o paljenju mostova na cesti Sisak — Dugo Selo i Posavski Bregi — Božjakovina od strane partizana

KOTARSKA OBLAST DUGO SELO
T. broj : 430/1943. Dugo Selo, dne 7.9.1943. godine

Predmet: Partizana kretanje i djelatnost.-

VELIKA ZUPA PRIGORJE ZAGREB
REDARSTVENOJ OBLASTI ZAGREB
NJEMAČKO MJESTNO ZAPOVJEDNIĆTVO NOVA GRADIŠKA

Savezno sa brzoglasnim izvješćem od danas poslanim velikoj župi Prigorje i redarstvenoj oblasti u Zagrebu izvješćuje se, da su u noći od 6. na 7. ov. mj. partizani zapalili kolni most na cesti Sisak — — Dugo Selo prema Savi preko potoka Crnca. Most je neuporabiv.

Nadalje se doznaje, da su porušeni osim mosta spomenutog u izvješću od 6. ov. mj. broj 429 tajni i kolni mostovi na državnoj cesti Pos. Bregi — Božjakovina, i to kod Šemovca i Trebovca.

Oružništvo još vodi izvide na terenu.-

Kotarski predstojnik:
(Poljac)[1]

Za dom spremni!

Kotarskoj oblasti 1 — 6

Na znanje.-

Za dom spremni!

Kotarski predstojnik:
(Poljac)
Poljac , v. r.

M. P.[2]

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 99, taj. br. 2050

29

1943, rujan 7.
Varaždin

Izvještaj Oružničkoga krilnog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o akcijama partizana na području Ludbrega i Varaždinskih Toplica

ORUŽNIČKO KRILO ZAPOVJEDNIČTVO
VARAŽDIN
1. oružnička pukovnija
Broj: 994/Taj.

TAJNO:

U Varaždinu, dne 7. rujna 1943.

Predmet: Dnevno izvješće, predlaže.

[1] Leopold
[2] Zaprimni pečat Kotarske oblasti Zagreb, t. br. 2050, od 9. IX 1943. godine

GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNICTVA (J. S.)
ZAGREB.
ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE (J. S.)
ZAGREB.
PODHVATNOM ZAPOVJEDNIČTVU VARAŽDIN.
VELIKOJ ZUPI ZAGORJE VARAŽDIN.
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI VARAŽDIN.

Temeljem zapoviedi Glavnog zapovjedničtva oružničtva J.S. br. 29/Taj od 5. siečnja 1943. toč. 8. predlažem sliedeće dnevno izvješce:

Noću 5. na 6. rujna jedna skupina partizana jačine oko 100, prošla je kroz sela i to: Bartolovec, Žabnik i Štefanec (7, 8 i 9 km istočno od Varaždina).- Iz Žabnika odveli su sobom tvorničkog radnika Tomu Janušić i odnieli vojnu opremu od domobrana Modrić Tome, koji se nalazi na dopustu.- Iz Bartolovca odveli su sobom ustašu Andriju Petrinac bez oružja, te odnieli vojnu opremu: od domobrana Jagec Josipa, koji se nalazi na dopustu.- Iz Štefanca odveli su ustašu Božak Pavla sa oružjem i Đuru Tomašić bez oružja.- Obojica nalazili su se na dopustu.-

Navedeni do sada se nisu povratili, niti se za njihovu sudbinu zna.- Partizani su se propitivali, kada će doći Njemačko oružničtvo u selo Bartolovec, koje je tamo određeno.- Povukli su se u selo Slanje (6 km jugo — zapadno od Ludbrega) od kuda su i došli.- Podhvati su u toku.-

6. IX oko 01,00 sati konjanički poručnik Cikojević Branimir konjaničke sati domobranske Središtnje škole u Varaždinu, pobjegao je sa 25 dočastničkih pripravnika.- Sobom je otjerao 25 jahaćih osedlanih konja.- Od oružja odneseno je 21 komad karabina, 2 strojopuške i 7 strojosamokresa »Smajser«.- 24 momka odnieli su po 105 komada naboja, dok je jedan odnio 420 komada naboja.-

Utvrđeno je, da je Cikojević i ostali prošli istog dana u jutro kroz selo Jalžabet (13 km jugo — istočno od Varaždina) u pravcu Kalnika vjerovatno u namjeri da se priključe partizanima u Kalničkom gorju.- Cikojević je kritične noći bio nadzorni častnik u Domobranskoj Središtnjoj školi u Varaždinu.-

Preduzetom potjerom uhvaćena su 2 momka i 5 konja.-

6. IX oko 00,15 sati pripucano je na zgradu zv. »Konstantinovo« u Varažd. Toplicama sa sjeverne strane, u kojoj je smještena domobranska posada.- Žrtava nije bilo.-

6. IX od 14,30 do 19,30 sati vođene su borbe između naših i savezničkih postrojbi, te partizanskih skupina kod sela Lukavec i Tuhovec[1] (1 i 3 km istočno od Varažd. Toplica).- Naše i savezničke sna-

[1] Vidi: Dok. br. 36.

ge morale su se povući u Varažd. Toplice.- Gubitci Njemačkih postrojbi 6 poginulo i 9 ranjeno.- Na strani naših postrojbi 1 domobran poginuo, a 8 nestalo.- Ovom prilikom u selu Tuhovcu poginuli su 3 seljaka i 1 seljakinja.-

Partizani su se povukli noću 6. na 7. IX oko 03,00 sati u selo Svibovec (5 km istočno od Varažd. Toplica), a odavde u Kalnik.-

(Od do) javljeno Glavnom zapovjeničtvu oružničtva i zapovjedništvu 1. oružničke pukovnije, brzoglasno.-

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

M. P.[2]

Zapovjednik, bojnik:
(Gustav Kržišnik)
Gustav Kržišnik, v. r.

Original, strojopis
Sign, AH, VŽZZ, kut. 2203, taj. br. 1778

30

1943, rujan 8.

Pismo Centralnoga komiteta KP Hrvatske Okružnome komitetu KPH Pokuplje u kojemu se ukazuje na njihove pogrešne postupke u suradnji s pristašama HSS i načinu organiziranja obavještajne službe

Dne 8. IX. 1943.

OKRUŽNOM KOMITETU POKUPLJE

Dragi drugovi,

potvrđujemo primitak vaših pisama od 12, 18.[1] i 19[2] VIII. o. g. Iz vaših se pisama vidi:

1.) Da vi niste u cjelini shvatili direktive u »Naprijed« i našem pismu od 18. VIII. o Narodno-oslobodilačkoj fronti i N.O.O.-ima.- Isto tako niste shvatili i u praksi ne provodite naš stav po pitanju mobilizacije i uvlačenju HSS-ovaca u narodno-oslobodilački pok-

[2] Zaprimili pečet Velikog župana župe Zagorje, Varaždin, taj. br. 1778, od 9. IX 1943. godine.

[1] Vidi: **»Građa SZH«,** knj. V, Dok. br. 123 i 142.
[2] Ovaj izvještaj Redakcija nije uspjela pronaći.

ret. I iz vašeg pisma od 18. VII. kao i pisma od 19. VIII. vidi se, da vi sa velikom sumnjom pristupate pristašama HSS-a i da u svakoj njihovoj gesti vidite zle namjere. Dovoljno je da ukažemo na činjenicu, kako ste vi primili tumačenje nekih HSS-ovaca o potrebi sloge i njihovog odlaska u »šumu«. Vi ste odobrili »njihov gest, ali ste dodali »samo da mi i dalje ostanemo kod svog mišljenja o Mačeku ... « Vi dalje zaključujete da oni pokušavaju proturiti kojeg svog špijuna u partizane. Kad se ima u vidu duboko ukorjenjeno sektaštvo u našim redovima, onda ovakova shvaćanja rukovodstva, koja se prenose i na članstvo, mogu samo orijentirati rad cijele organizacije protiv saradnje sa HSS-om. Ne znamo čemu je bilo potrebno, isticati ono da vi ostajete kod svog mišljenja o Mačeku, u času kad su ljudi spremni da idu u partizane. Takav stav postavlja samo zapreke njihovom uklapanju u narodno-oslobodilački pokret. Iz naše ste štampe mogli vidjeti, da mi pitanje Mačeka ostavljamo pomalo po strani i da oštricu naše borbe uperujemo protiv pokvarene gospode u vrhovima HSS-a. To činimo zbog toga, što je nastao veliki preokret u raspoloženju pristaša HSS-a, kao i zbog toga, što je Mačeku njegovom internacijom onemogućeno političko djelovanje.

Vi pitanju N.O.O.-a niste posvetili onu pažnju, koju ste trebali posvetiti na osnovu našeg pisma od 12. VIII. Ako se pravilno shvati uloga N.O.O.-a, onda nikakve isprike ne mogu opravdati činjenicu da su oni brojčano i politički slabi. U njih treba delegirati naše najsposobnije ljude. Samo će oni tako biti osposobljeni da vrše onu političku ulogu koja im je namijenjena.

Obaviješteni smo, da vaš Komitet, a osobito sekretar ne shvaćaju važnost Ob. službe. Drugovi nam javljaju, da je drug Mika[3] na zahtjev R.O.C. da mu partorganizacije pruže pomoć, odgovorio: »Da vi imate svoj zadatak i da ćete ga izvršavati, a da njima ne možete dati ni jednog čovjeka na raspoloženje«. Drugovima, koji su u prvoj grupi došli na Ob. kurs, Mika je po povratku rekao: »Da je znao da će ovako biti da ih ne bi ni poslao na kurs, i da nema ništa od toga da bi oni preuzeli novu dužnost«. I ako smo mi naknadno pristali, da se drugovi koji su prvi posjetili Ob. kurs ostave na svom starom poslu, takav je njegov postupak skroz nepravilan. Mi smo pristali, da dotični drugovi ostanu na starom poslu, jer ste obećali da ćete na novi kurs poslati druge i za taj posao još sposobnije drugove. Ti su drugovi i stigli. Ali oni svi redom osim druga Mirka Detelića, bivšeg delegata u XIII. Brigadi, imaju negativne partijske karakteristike. To pokazuje da vi nećete ili ne možete shvatiti važnost pitanja Ob. službe, kojoj se moraju staviti na raspolaganje najbolji partijci,

[3] Lutvo Ahmetović

kao što smo vam to pisali u pismu o Ob. službi. Molimo vas da već jednom prekinete s tim pogrešnim shvaćanjima i tom pogrešnom praksom, te da Ob. službi stavite na raspolaganje zaista najbolje partijce, a ne one drugove koje ste morali škartirati i skidati s partijskih funkcija. Ako su R.O.Č.-u potrebni neki od onih drugova koji su svršili prvi Ob. kurs stavite im ih odmah na raspolaganje.

Kod odabiranja kandidata za O.K. treba voditi računa ne samo o partijnosti i požrtvovnosti drugova, nego i o tome da li oni imaju uvjete za daljnju izgradnju i daljnji razvitak. Oni koji ne posjeduju te preduvjete, ne mogu doći u obzir za kandidate, jer bi i onako nakon kraćeg vremena morali ispasti iz kombinacije.

Pitanju kadrova treba posvetiti pažnju osobito sada, kad je narodno-oslobodilački pokret u bujanju i širenju. Treba imati više smjelosti kod izdizanja mlađih kadrova. Uz pomoć starijih drugova, oni će se osposobiti za više funkcije. Ubrzanim tempom treba održavati i srednje i niže partijske kurseve. Ovi će kursevi mnogo pridonijeti bržem razvitku kadrova.

U »Naprijed-u« ne možemo donositi teoretske članke iz marksizma-lenjinizma. On mora postati što masovniji list i zato ćemo morati popularnije pisati u njemu. Svuda se osjeća potreba za povećanjem tiraže lista. No mi to sami ne možemo sprovesti, jer se O. K.-i ne brinu da nas obskrbe s dovoljnom količinom papira. Ako se riješi pitanje papira, ne će biti nikakove zapreke da s poveća tiraža.

Što se tiče vaše primjedbe na pisanje »Doma«[4], možemo vam reći, da smo mi zadovolni s njegovim pisanjem. Kad se traži dlaka u jajetu, onda se zaista previđaju krupne stvari. »Dom« doduše ne napada otvoreno Mačeka, ali je njegova linija uperena kako protiv Mačeka tako i svih onih koji s pravom ili nepravom govore u njegovo ime. »Dom« stoji na liniji narodno-oslobodilačke borbe, propagira tu liniju i poziva Hrvate i pristaše HSS-a u borbu za nacionalno oslobođenje. Ta linija pretstavlja potpunu negaciju mačekovštine. Zato nisu važne neke sitnije omaške ili pogreške. U pisanju je »Doma« izražen Magovčev stav prema Mačeku i onda, kad se Maček direktno ne spominje. Ako se zna čitati, onda se vidi, da cijelo pisanje »Doma« pretstavlja ogradu od mačekovštine. Kemfelja[5] se otvoreno uortačio s ustašama. Iz Magovčeve[6] se primjedbe može zaključi-

[4] Pod uredništvom Božidara Magovca sredinom srpnja 1943. godine počeo je izlaziti tjednik »Slobodni dom«, glasilo pristaša HSS koji su prihvatili da, u sklopu programa JNOF-a, vode borbu protiv okupatora.

[5] Đuro

[6] Božidar

ti samo to da on smatra, da se Kemfelja, kao ustaški saradnik nema prava pozivati u svom prljavom radu na Mačeka.

Sumnjamo da ćete od O.K. Karlovac moći dobiti druga Bakovića[7]. I oni oskudijevaju na kadrovima. Mi im možemo pisati da vam ga ustupe, ali ako je njima neophodno potreban, onda se ne može premjestiti к vama.

Od poslatih stvari, koje navodite u pismu od 12. VIII., primili smo svega 2 kutije Trebinjca i paket papira za naš Agitprop. Fotomaterijal i 4000 cigareta nismo primili

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Drugarski pozdrav:

P. s. Kod masovne mobilizacije HSS-ovaca vjerojatno će se u naše redove prošvercati i po koji agent gospodske klike iz vrhova HSS-a. No zbog toga mi ne smijemo sumnjivim okom gledati na svakog HSS-ovca koji pokazuje još neke političke slabosti. Razni špekulanti, koji će se prošvercati, brzo će biti raskrinkani u radu.

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-27/1658

31

1943, rujan 8.

Obavijest Kotarskoga komiteta KPH Samobor Okružnome komitetu KPH Pokuplje o brojčanom stanju neprijatelja na području Samobora i Bregane

K.K. Samobor
8./IX. 43.

Podaci o snagama neprijatelja

DRUGARSKOM O.K. POKUPLJE

Dragi drugovi !

Posada neprijateljska u Samoboru i u Bregani, su na istom mjestu sa istim naoružanjem.

Ima ih oko 2000 Nijemaca, oko 150 gestapovaca i oko 150 — 200 ustaša. Nijemci svaki dan krstare po svim selima i najviše po obliž-

[7] Jerko

nim selima Samoborskog gorja, plačkaju najviše po vinogradima prave štetu, dođe ih po 50 — 200 stotine i žderu grožđe kao kakove zvijeri tako da će sve poništiti seljacima.

Šaljem vam i ovu brošuru Pavelićevu koju svuda rasturaju po selima.

Uz drugarski pozdrav

Smrt Fašizmu — Sloboda Narodu

Bartol[1], v. r.

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, KP-168/225

32

1943, rujan 8.

Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske podređenim jedinicama o formiranju Turopoljsko-posavskoga NOP odreda

NAREDBA Br. 27
Štaba II Operativne Zone N.O.V. i P.O. Hrvatske od dne
8. IX 1943.

I.

1.) Od II Bataljona Zumberačko-Pokupskog P. Odreda i novoformiranog Turopoljskog Bataljona, formira se Turopoljsko-Posavski Partizanski Odred Hrvatske.

2.) Formiranju Odreda[1] pristupiti odmah po prijemu ove naredbe.

II.

1.) Za komandanta Turopoljsko-Posavskog P. Odreda određuje se drug M L A D E N Ivan, dosada v. d. načelnika štaba XIII. Proleterske U.N.O. Brigade »Rade Končara«.

2.) Za politkomesara Turopoljsko-Posavskog P. Odreda određuje se drug B a d e 1 Marijan, dosad zamjenik politkomesara Zumberačko-Pokupskog P. Odreda.

[1] Ivan Dekanić

[1] O pripremama i formiranju Odreda vidi: **»Građa SZH«,** knj. V, Dok. br. 183 i 250; Dok br. 24, 35 i 37.

III.

Za popunu štaba Turopoljsko-Posavskog P. Odreda predložite nam drugove iz dosadanjeg II Bataljona Žumberačko-Pokupskog P. Odreda, a isto tako i rukovodioce za novoformirani Bataljon. Potrebni komandni kadar za novoformirani Bataljon dat će XIII Proleterska Brigada »Rade Končara«.

Izvještaj o izvršenom formiranju Turopoljskog-Posavskog P. Odreda pošaljite odmah.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polt. komesar:
M.[2] **Belinić,** v. r.

Komandant:
Vlado Matetić, v. r.

M. P.[3]

Na znanje i postupak:

Štabu Turopoljsko-Posavskog P. Odreda.
Štabu Žumberačko-Pokupskog P. Odreda.
Štabu XIII Proleterske U.N.O. Brigade »Rade Končara«.

Na znanje:

Glavnom štabu N.O.V. i P.O. Hrvatske
Štabu Kalničkog P. Odreda.
Štabu Moslavačkog P. Odreda.
Komandi Moslavačkog Područja.
Štabu II brigade, II Op. Zone

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 9, dok. br. 25

[2] Marko
[3] Okrugli pečat: Štab Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske
(u sredini zvijezda petokraka)

33

1943, rujan 8.

Izvještaj Štaba Moslavačkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Čazmu

ŠTAB
MOSLAVAČKOG ODREDA NOV I POH
8. IX 1943.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

Noću 2. na 3. ovog mjeseca izvršen je napad na neprijateljsko uporište Čazma. Plan napada načinjen je prema dobivenim podacima od jednog domobrana i narednika koji su bili u posadi — uporišta Čazma[1]. Samo uporište bilo je opasano sa 19. bunkera, koji su bili spojeni streljačkim jarcima. Brojno stanje posade bilo je 250 domobrana, 6 časnika i 7 dočasnika, 120 gestapovaca i 40 žandara. Naoružanje domobrana: 3 teška mitraljeza, 3 laka minobacača, 3 puškomitraljeza, 10 šmajsera, ostalo puške. Naoružanje gestapovaca, kao i žandara, nije bilo poznato. Napad je izvršen sa snagama 1 i 2 bataljona, terenskom četom »Ivančani« i Udarnom grupom Čazma. Cjelokupan broj boraca iznosio je 460, koji su napadali po slijedećem rasporedu:

Jedna četa II bataljona postavila je zasjedu na cesti Čazma-Bjelovar, jedna četa istog bataljona postavila je zasjedu na cesti Čazma-Ivanić Grad sa zadatkom da sruši most na rijeci »Česmi«. Jedna četa istog bataljona imala je zadatak fingirati napad kao i zatvoriti obruč od ceste Čazma-Bjelovar, do ceste Čazma-Dubrava.

I bataljon: Jedna četa imala je zadatak fingirati napad sa sjeverozapadne strane Čazme, i to od ceste Čazma-Ivanić do ceste Čazma-Dubrava, i spojiti se sa četom II bataljona i postaviti jedan vod na osiguranje od Dubrave. Jedna četa istog bataljona imala je zadatak u streljačkom stroju, na prostoru sjeveroistočnog dijela Čazme od ceste Čazma-Ivanić Grad do puta koji vodi za selo Suhaju, izvršiti napad jurišem, probiti se u samo uporište. Jedna četa istog bataljona imala je zadatak u streljačkom stroju napasti sjeveroistočni dio uporišta od ceste Čazma-Bjelovar, spojiti se sa četom koja je imala zadatak probiti se u samo uporište. Udarna četa Čazma, koja

[1] U Čazmi se nalazila Druga bojna Druge pješačke pukovnije.

je bila u pripremi iza same borbene linije, imala je zadatak, po ulasku I bataljona, također ući u mjesto i sa leđa napasti neprijateljske bunkere, koji su branili sjeverozapadni dio uporišta. Terenska četa »Ivančani« ostavljena je kao rezerva za evakuaciju plijena. Napad je bio izvršen u 12 sati. Borba se je vodila do 2 sata, kada su domobrani likvidirani. Zarobljeno je tri teška mitraljeza, 3 laka minobacača, 140 karabina, 2 puškomitraljeza, 8 šmajsera, 40.000 metaka, 50 mina, 140 domobrana, 7 dočasnika i 6 časnika, kao i 200 garnitura vojničkog odijela. Nadalje zarobljeno je 8 konja, dvoja kola, 3 telefona, 5.000 metara telefonskog kabla i 130 bombi. Naređenje za povlačenje izdato je u 4 sata. Povlačenje je izvršeno u redu. Naši gubici iznose 2 mrtva i 7 lakše ranjenih, dok nam gubici neprijatelja nisu poznati. Gestapovci i žandari nisu likvidirani, pošto zgrade u kojima su nastanjeni utvrđene su betonskim bunkerima, a i u samome planu predviđeno je, ukoliko bi likvidacija istih zahtijevala žrtve, da ih se za cijelo vrijeme drži samo pod vatrom i ostavi. Zarobljeni časnici, dočasnici i domobrani dovedeni su na »Staru stražu« gdje im je održala scenska grupa miting i postavljeno im je koji hoće ostat u NOV. U NOV ostali su dva dočasnika i 3 domobrana, dok su ostali pušteni kući, a časnici i dočasnici upućeni za Glavni Štab NOV [i PO]H.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Blaha Đuro, v. r.

U. z. Komandanta:
(operativni oficir)
Klaić Božidar, v. r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472, f. 5, dok. br. 16

Zbornik VII, tom V, knj. 19; dok. br. 25, str. 92 — 95.

34

1943, rujan 8.

Izvještaj Dragutina Praunspergera, v. d. političkoga komesara terenske čete »Prigorje« Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkom stanju i djelovanju čete od formiranja, 27. kolovoza do 10. rujna 1943. godine

»Prigorska terenska četa«
koti Sv. Ivan Zelina

Okružnom K. K.P.H. Zagreb

Dne 27.—VIII—1943. je formirana Prigorska terenska četa kod Sv. Ivana Zeline. Poslije formacija četa, jest Prigorska četa zajedno

sa četom M. Gubca održala miting u selu Vugrovec gdje je prisustvovalo oko 200 osoba.

Dne 28—VIII—1943. se je »Prigorska« četa odvojila od Gubčeve i održala miting u selu Sopnica. Mitingu je prisustvovalo oko 100 osoba, koji su odobravali pokretu.

Kod formiranja čete nisam prisustvovao jer sam bio u Posavini sa dužnošću koju sam izvršio. Tom prilikom sam postavljen za vršioca dužnosti Pol. komesara što mi je saopćio drug zam. komesara odreda[1] prilikom njegovog povratka iz Prigorja, a moga povratka u jedinicu, te slučajnog sastanka u selu Trstenik u Posavini. Drug mi je rekao da se prebacim u sastav čete, što sam i učinio.

Dne 29—VIII sam se prebacio u selo Budenci gdje je prije podne bila racija od ustaške bande. Banda je brojila oko 300 ljudi naoružanih sa nekoliko lahkih strojnica te šmajserima i karbinima, sobom su vozili i 3 kazana (kuhinje). Ista se je prebacivala sa automobilima. Toga dana u 3 sata ujutro je banda obkolila sela Šašinovec, Budenci Gor. i Dolj. te Cerje.

U selu Šašinovec je banda uhvatila 15 mladića od kojih su 3 članovi N.O.O., od istih su naknadno pušteni 9 a ostala 6 se nalaze u zatvoru u Zag.

U selu Cerje su uhvaćeni 7 drugova od kojih su 4 puštena a 3 su u zatvoru u Zgb. isti nisu povezani organizaciono.

Ista banda se je poslije podne prebacila prema selima Vugrovec, Sopnica gdje se je nalazila i četa koja se je nakon toga povukla i prebacila u selo Ježevo kot. Dugo Selo.

Dne 30. VIII se je četa prebacila u selo Preseka dok sam ja otišao u Banje Selo sa terencem Jurekom[2] u veza i obavjesti. Istoga dana sam sa istim pokupio dom. odjela i to: 3 odjela, cipele, 2 opasača, 1 nož i jedan gaser neispravan. Istog dana se je četa prebacila u selo Nartski Novaki gdje [se] je četa sastala Posavskom četom.[3]

Dne 1.—IX je četa u spoju sa Posavskom izvršila napad na putnički vlak gdje su bila 3 vagona njem. vojske. Od istih Njemaca prema navodima jest palo oko 30, a ranjeno je bilo oko 60 vojnika, dok je od naše strane iz Posavske čete 1 ranjen, 2 mrtvih. Toga dana sam se ja prebacio u selo Budenci gdje sam se sastao sa 4 druga iz čete koji su se prilikom povlačenja odvojili od čete i stigli u selo Budenci sa još 19 drugova koji su bili ostali bez veza i po njima dopraćeni.

[1] Vjerojatno se to odnosi na Marijana Laćana, političkog komesara Moslavačkoga NOP odreda.

[2] Juraj Vuglek

[3] U selu Oborovu formirana je, odlukom OK KPH Zagreb, početkom kolovoza 1943. godine, Posavska partizanska četa u jačini od 80 boraca.

Dne 2.—IX—1943. se je Prigorska četa povukla u dolj. Oborovo gdje je ostala na odmoru.

Dne 2—IX—1943. sam u spoju sa 4 druga i 6 od upućenih za odred, koji su ostali u četi Prigorje izvršio akciju u selu Rebincu, gdje smo oduzeli 3 željezničarske drž. kabanice i lovačku pušku te uhvatili bandita Panjan Vid, kod kojeg smo našli 1 francusku 3-metku i stotinu i trideset naboja. Isti bandit je osuđen od K.K. K.P.H na smrt radi silovanja djevojčice od 15 god. radnice na polju, pri tome se kitio imenom »partizan«. Poslije izvršene akcije sam doznao da se četa nalazi u Posavini, te sam pismeno obavjestio da četa odmah dođe na svoj teren a ja sam se prebaci u selo Glavničicu.

Dne 3. IX se je četa prebacila u selo Novaki gdje je radi prekida veze za Prigorje ostala i 4,—IX, a ja sam sa 9 ljudi odišao u selo Laktec gdje sam prikupio nekoliko seljaka i govorio im o ciljevima N-OГB.

Dne 4,—IX sam se sa desetinom prebacio u Banje Selo i radi kiše ostao tamo i 5.—IX s obzirom na čekanje za spoj sa četom.

Dne 5.—IX se je četa prebacila u Nartske Novake.

Dne 6.—IX se je četa prebacila u Budenec gdje je došao i komesar Gubčeve čete[4] radi sastanka sa Gupčevom četom, za vršenje zajedničkih akcija, istoga dana sam se ja prebacio u selo Glavničicu.

Dne 7—IX smo se sastali u spoj sa četom i krenuli u selo Vugrovečki Goranci, gdje smo održali miting gdje je prisustvovalo oko 60 — 70 osoba. Prilikom prolaza kroz Sašinovec smo u općini oduzeli pisaći stroj i spalili ustaške spiskove.

Dne 8.—IX se je četa prebacila u selo Sopnice, gdje smo se sastali sa četom »M. Gubca«, i istoga dana primili dopis da se prebacimo u Kopčić radi formiranja bataljona.

Toga dana smo održali miting u selu Đurđekovac odakle smo se prebacili u selo Šija Vrh gdje smo ostali do 9.—IX na večer.

Dne 9.—IX kad je bila postavljena veza smo se prebacili preko pruge do sela Ruglica.

Dne 10.—IX na večer smo krenuli na put do sela Topolja gdje nam je uspostavljena veza, od kuda smo krenuli prema Kopčiću.

Opće stanje u četi.

Politički pregled, je komesar održao teme o Narodno Oslobodilačkoj borbi, značenju 5-krake zvijezde, značenje kape sa 3 čoška i o vladanju u partizanskim redovima, te o pijanstvu, nemoralu i t. d. i o drugim potrebnim stvarima.

[4] Prigorska partizanska četa rasformirana je 27. kolovoza 1943. godine na Prigorsku terensku četu kotara Sv. Ivan Zelina i Zagorsku četu »Matija Gubec«, koja je djelovala na terenu kotara Donja Stubica.

Zdravstveno stanje u četi, je prilično, na bolovanju su ostali drugari Dutković Franjo koji je bolestan od gripe i predan [na] brigu N.O.O. Preseka. Za nužne potrebe mu je dodjeljeno 500 kuna. Fanjek Stjepan koji boluje od reume, istom je također dodjeljeno za ljekove i nužne potrebe 500 kuna. Isti je predan kod N.O.O. Preseka.

Također je ostala i drugarica Škripelj Marica koja je upućena u M. O. radi bolesti i sa vlastitom željom ali pošto je slaba ostala je na odmoru u Preseki gdje joj je pružena lječnička pomoć i odmor.

Prema naređenju R.O.C. Dugo Selo je drug Stjepan Polački upućen na vršenje nove dužnosti u R.O.C. Dugo Selo.

Prilikom boravka u Prigorju su svojevoljno napustili četu, otišli svojim kućama i to drugovi Vjekoslav Kralj, Franjo Murat i Petar Glavač, radi odlaska u Odred, usmeno je rečeno štabu Gupčeve čete, da se isti razoružaju i pošalju u Odred, jer su isti iz onog kraja to bi i u budućem bježali kući.

Prema usmenom dogovoru, vlastitoj želji druga Gluhaka Stjepana i prema potrebi radi mobilizacije [u] gornjem djelu kod Sv. Ivana Zelina jer je isti poznat i obljubljen u svojoj okolici, i na predlog druga sekretara K.K. K.P.H. kod Sv. Ivana Zeline[5] je isti ostavljen u četi M. Gupca kao vršioc dužnosti komesara. U koliko je isti potreban u Odredu neka se ga povuče.

Također su u četu M. Gubca dodjeljeni drugovi i to Jerko Klančec, Valent Bosec, koji su tamo ostali kao poznavalaci terena u hvatanju bele garde po Planini.

S.F.-S.N.

Vrš. dužnosti pol. komesara
Praunsperger Dragutin, v. r.

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, KP-77/2450

[5] Marko Milatović

35

1943, rujan 8.

Izvještaj Turopoljsko-posavskoga odreda Štabu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« o povratku odreda iz Posavine i raspoloženju stanovništva prema narodnooslobodilačkom pokretu

Štab
Turopoljsko — Posavskog
Odreda
8. IX. 1943. g.

ŠTABU XIII. PROLETERSKE BRIGADE »R. KONČARA«

Danas prije podne povratili smo se iz Posavine. Na put za Posavinu smo krenuli 3/IX o. god. Prošli smo kroz sela Veleševac, Jezero, Železno i Trebarjevo. U svim ovim selima narod nas je vrlo lijepo dočekao, a zborove koje smo održali bili su vrlo lijepo posjećeni. Za vrijeme našega boravka u Posavini došlo je dobrovoljno u naš Odred 9 novih boraca iz sela Veleševca. Razlog, da narod Posavine u masi ne prelazi u N.O. Borbu je u tome što ga neprijatelj još uvijek dovoljno ne juri i ne pljačka. Da se ovaj narod povuče u masi u borbu potrebno je otići tamo većim snagama i zadržati se tamo tako dugo dok se ne navuče neprijatelja, pa da se sa njime vodi tamo borba. Imade vrlo lijepih mogućnosti za postavljanje zasjeda uz ceste pošto je kukuruz vrlo velik. U slučaju nadiranja većih nepr. snaga spremljeno je u Savi dovoljan broj čamaca, kojima se može prebaciti na jedamput preko 50 boraca. Posljedica ovih borbi bila bi da bi neprijatelj počeo masovno pljačkati i odvoditi ljude iz ovih sela, a možda bi kojega i ubili i koju kuću zapalili.

Da bi se ovo ostvarilo molimo vas da na 5 — 7 dana krena u Posavinu sa našim Odredom i jedan vaš bataljon zajedno sa kazališnom grupom. Vaša kazališna grupa imati će u Posavini sigurno vrlo lijepih uspjeha. Budite uvjereni da ako sa našim Odredom krene u Posavinu jedan vaš bataljon i Kazališna grupa i ako se neprijatelja uspije tamo navući i zadati mu veće gubitke zašto imade mogućnosti da će reakcija neprijatelja biti kao obično paljenje kuća, pljačkanje, ubijanje itd., što će sav tamošnji narod bez daljnjega natjerati u redove N.O. borbe.

Naš Odred sada broji 235 boraca. Materijal je vrlo dobar i za kratko vrijeme dati će se vrlo lijepo izgraditi. Problem naoružanja svih boraca nećemo sami moći riješiti, pa vas molimo, da i vi od G.Š.H. tražite za nas barem 200 kom pušaka, jer već sada imademo

Blizu 100 nenaoružanih boraca. Sada ćemo formirati i IV. četu. Pred nas se postavlja formiranje dviju bataljona svaki po 3 čete. Zato bi nam trebali dati 2 komandira i 2 komesara četa iz vaše brigade.

Prilikom povratka iz Posavine dopratili smo iz opć. Vukovine oko 6.000 kg žita i nešto ostalog materijala. Vaša četa I. bataljona otpratiti će ovo sutra za Žumberak.

Molimo vas, da nas odmah o svemu ovome izvjestite, da bi se znali ravnati. Izvestite nas što imade nova kod vas.

Druga Vugera Josipa iz vašega minerskoga voda zadržali smo kod nas, jer tvrdi da mu je Drug Pekić' i drug Komesar Božo[2] kaza-
i, da može ostati u našem Odredu. Upućujemo vam 3 borca iz vašega III. bataljona, koji su dezertirali prilikom povratka tog bataljona iz Pokuplja.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

V. **d.** Pol.[itičkog]komesara:
Marijan Badel, v. r.

V. d. Komandanta:
I.[3] Mladen, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NOV-6/774

36

1943, rujan 9.

Izvještaj Štaba Druge NO brigade Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbi kod Svibovca

ŠTAB 2 NO BRIGADE
II OP. Z. NOV I PO
HRVATSKE

9. rujna 1943.
Oper. 10/1943.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Po formiranju brigade[1] na dan 4. rujna 1943. godine bataljoni su raspoređeni po položajima, gdje se sa drugovima poslije podne

[1] Dušan
[2] Božo
[3] Ivan

[1] O formiranju Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske vidi: Dok. br. 19, 20 i 21.

politički radilo. 5. rujna 1943. godine bataljoni bili su raspoređeni i to: I Bataljon Duga Rijeka, II Bataljon Poganac, III Bataljon u Rasinjici. Štab Brigade bio je u Ribnjaku.

6. o. mj. Brigada je izvršila pokret iz svojih baza u pravcu Svibovca-Greščevina i Donje Poljane, gdje je istoga dana stigla do 10 sati i zauzela položaje.

Oko 16 časova sa pravca Varažd. Toplice-Tuhovec vidjelo se nastupanje od 3 kolone pravcem na položaj III Bataljona u Svibovcu. Jačina Nijemaca procijenjena je na oko 600, isti su nastupali samo sa jednim obezbjeđenjem i to sa prethodnicom (u zatvorenoj kari).

Na udaljenosti od 1200 metara odpočeli su prvi sa bacačima tući položaje našeg III Bataljona Svibovec. Vatra nije bila sređena budući su sve mine imale veliki prebačaj.

Prethodnica ovog odreda prešla je most na rijeci Bednji, te se već i glavnina počela uvlačiti gdje je dočekana sa naše strane od 2 teška mitraljeza i puškomitraljeza. Neprijatelj se je razvio, ali je tom prilikom imao gubitaka.

Neprijatelj [je] neko vrijeme nastupao ka položajima III Bataljona potpomognut svojim bacačem, ali je bio prisiljen zaustaviti se pod dobro sređenom našom vatrom.

Oko 17,30 časova, budući se neprijatelj počeo kolebati, III Četa i jedan vod II Čete I Bataljona, kao i jedna četa III Bataljona, izvršili su snažan juriš, te odbacili neprijatelja preko Bednje, ne napuštajući dodir s njime, tako da su Nijemci bili tučeni vatrom i pokretom naših četa do na 50 m. pred Varažd. Toplicama. Nijemci su kao i nešto domobrana odstupali u paničnom bijegu.

Pozitivno se zna da je neprijatelj imao 27 mrtvih i dosta ranjenih, za koje ranjene nisu mogli utvrditi brojčano, budući su ih za vrijeme borbe povlačili.

Sa naše strane gubitaka je bilo: 1 drug pao i 13 ranjenih, od kojih jedan teže. Naši ranjeni su svi odpremljeni kolima u bolnicu, od kojih je jedan vraćen na ambulantsko liječenje.

Plijen 7 karabina (mauser), 1.700 metaka, 4 bombe, 4 revolvera, kao i 4 dombrana zarobljenih.

Domobrani su svučeni i upućeni svojim kućama, budući isti nisu otvarali vatru na naše jedinice.

Sutradan oko 16 časova pod zaštitom 4 štuke-bombardera koji su bombardirali položaje oko Svibovca i Jalševca, izvlačili su svoje mrtve.

Selu Svibovec nije nanesena nikakova materijalna šteta, niti je bilo žrtava. Po izvlačenju svojih mrtvih banda je napustila Varažd. Toplice i uputila se u Novi Marof, ostavljajući malu posadu domobrana u Varažd. Toplicama.

Za vrijeme borbe Nijemci su tjerali domobrane sa pištoljima.

Narod okolnih sela bio je oduševljen našom pobjedom. Prilikom povlačenja kroz selo Tuhovec, Nijemci su zaklali u svome bijesu 2 mirna seljana iz istoga sela.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Robić Ivan, v. r.

Komandant:
Štrok[2], v. r.

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1473, f. 5, dok. br. 7

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok, br. 29, str. 107 — 108.

37

1943, rujan 9.

Izvještaj Marijana Badela, komesara Turopoljsko-pokupskoga odreda Okružnome komitetu KPH Pokuplje o stanju u odredu

Komesar Turopoljsko Pokupskog Odreda
Dne 9. IX 1943

DRUGARSKOM O.K. K.P.H. POKUPLJE

Dragi drugovi, u novi odred stigao sam 8. IX o. godine. Na putu sam prošao razne peripetije od prevrtanja s kolima pa do loše veze. Jedva sam se nekako prebacio preko Horvatih, jer oni drugovi koji rade na vezi nisu htjeli nas prebaciti. Tvrdili su da su ustaše zaposjeli prugu i da oni ne mogu ići preko. Svakako im nije bila pametna akcija na Horvate, jer su prelaz otežali, a isto su mogli izvesti kilometar više ili niže.

Novi odred nosi sva obilježja novog odreda. Vrlo slabo organiziran i bez iskusnog kadra. Komandiri su dobri, a i komesari. Zamjenika ima do sada samo dvojica i drug Zamjenik[1] odreda imaće dos-

[2] Izidor

[1] U odsutnosti komandanta Turopoljsko-pokupskoga NOP odreda Ivana Mladena, tu dužnost obavljao je Ivan Radović.

ta posla dok to stanje sredi. Borci su vrlo dobar materijal za obrađivanje, samo se u radu komesara osjeća dosta šablone, i utjecaj-štaba brigade[2]. Pomalo ćemo šablonu iz političkog života boraca izbaciti, jer ću odmah početi raditi sa komesarima bataljona i četama. Ovim borcima treba mnogo rada, jer su uobičajene fraze, koje se obično vole nazivati politički rad već čuli i poznaju ih pa to ni ne ostavlja nikakovog traga na njih. Pitanje dezerterstva i tu se je pojavilo. Dosta je boraca dezertiralo, ali unatrag osam dana ta je pojava nestala. Ipak se treba s njom pozabaviti i ja mislim da je njoj u velikoj mjeri uzrok slabo organizirani život u jedinicama, prepuštanje boraca same sebi i nije im vojska mogla postati drugi dom. Do sada smo održali jednu konferenciju sa komandnim kadrom četa, ali to je još uvijek premalo da bi se upoznalo sve nedostatke u radu rukovodioca i stanje u jedinicama. Osnovni nedostatak je da partija nije organizaciono uopće do sada postavljena. Nema sekretara, nemože biti rada ni po ostalim pitanjima. Čim dođe drug Lojz[3] ja ću ga upoznati sa stanjem u jedinicama i pomoći ću mu svojim savjetima, tako da se odmah stvore bataljonski biroi i da partija oživi u jedinici. Sazvaćemo savjetovanje svih članova i tu će se dobiti tek prava slika naše snage. Štab ćemo smjestiti u Dobranjcima. Formiraćemo sud i počećemo utvrđivati oslobođeni teritorij. Čim skupimo jedinice formiraćemo i II bataljon, tako da će jedan ići u akciju, a drugi će biti i na terenu i sprečavati kretanje i patroliranje neprijatelja po našem teritoriju. Mobilizacija je dosta utihnula na teritoriju Pokupskog, ali u Vel. Goričkom kotaru su uslovi za mobilizaciju vrlo dobri. Za jedno šest dana opet odlazimo na taj teren, tako da se nadamo u najskorije vrijeme popuniti sve bataljone i pripremati formiranje trećeg bataljona. Trebalo bi lupiti Kravarsko pa bi se situacija još više poboljšala.

Naš odred ne raspolaže sa nikakovim materijalom. Drugovi si nisu ništa uzeli od materijala, pa bi molio da po donosiocu pošaljete nekoliko brojeva Naprijed 16, 17, 18, Vjesnika, Dom i članak o drugoj fronti, a i brošuru ako imate kakovu.

Ujedno bi vas molio da mi napišete šta ima novoga u Žumberačkom odredu. Detaljnije izvještaj o svemu poslaću vam naknadno kada se bolje upoznam sa prilikama.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Drugarski pozdrav:
Marijan, v.r.

Original, strojopis
Sign. AIHRPH, KP-168/227

[2] Trinaesta proleterska NOU brigada »Rade Končar«.
[3] Alojz Valečić; do tada je kao politički radnik radio na području Jastrebarskoga.

38

1943, rujan 10.

Izvještaj Pavla Beluhana Okružnome komitetu KPH Zagreb o akcijama izvršenim na području kotara Gornja Stubica

IZVJEŠTAJ!

Na O.K. K.P.H. ZAGREB ...

10/9. 943.

O akcijama koje su provedene u kotaru Gor. Stubica.

8/9. 943. Izvršena je akcija na općinu Jablanovac, popaleni su svi spisi osim katastra i mape, zaplenjeni su svi predmeti koji bi mogli služiti nama, 2/ pisaće mašine, 1/ ispravan šapirograf, nešto novaca koje nismo na licu mjesta brojili jer nije bilo vremena novac je uzeo drug Mirko[1] on je otišao dalje i ja nemogu dati izvještaj o novcu. Bilo je i čistog pisaćeg papira, ali jedan drug neznajući bacio ga je u vatru.

8/9. 943. Izvršena je akcija na Njemački vojni objekt, uništene su mete za gađanje iz aviona, spaljena je baraka koja je služila za sklanjanje Njemaca dok avioni vrše gađanje. Ova akcija je dobro djelovala u narodu.

Ubijen je jedan ustaški špijun koji je izdavao narod. I ova akcija dobro djelovala u narodu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Drugarski pozdrav.
Škrba![2]

Kopija, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-80/2921

[1] Stipe Ugarković
[2] Pavao Beluhan, član OK KPH Zagreb.

39

1943, rujan 10.

Izvještaj Gustava Frangeša Andriji Hebrangu, sekretaru Centralnoga komiteta KP Hrvatske o zatečenom stanju na terenu Kotarskoga komiteta KPH Sisak i počecima stvaranja vojnih komiteta u neprijateljskim jedinicama na području Zagreba, Velike Gorice i Sisaka

DRAGI DRUŽE ANDRIJA![1]

Obzirom da sam u vrijemenu što sam ovdje, uspeo uspostaviti vezu sa: Zagrebom, Velikom Goricom i Siskom, sa vojnim-domobranskim jedinicama, i to naročito artilerijom, a u Gorici sa avijatičarom i nekim činovnikom, tako da sam u mogućnosti, a u protivavijonskim jedinicama sam već stvorio vojne Komitete (Zagreb) i konačno još radi nekih drugih veza u Zagrebu i da bi se te veze što bolje iskoristile, vojni Komiteti povezali (jedan koji postoji) i drugi koji će se formirati — sa partiskim organizacijama u Zagrebu, smatram za potrebno da se povežem sa part. org. u Zagrebu ili te molim, da mi se u tome pravcu dade potrebno uputstvo.-

U izvještaju drugu M.[2] izneo sam konkretno sve, te se potreba ili ne na takvu vezu može prosuditi, — što je još i naročito važno »nema naše vojske u dovoljnom broju ovde«, za akciju oko tih domobranskih jedinica za koje postepeno situacija sazrijeva.- (o prelazu).

Druže Andrija! Također bih Ti još imao dati dva predloga i to: da sam prilikom rada na terenu (obe obale Save) KK Sisak, kao i u razgovoru sa drugom sekretarom KK Sisak (Joso[3]) video ogromni nedostatak u malom broju političkih radnika i da bi bilo neophodno potrebno (naročito zbog nezgodnosti terena) da se odrede za KK Sisak jedan do dva dobra politička radnika. Uslijed zaostalosti kod AFZ i da bi pošao u širinu potrebno bi bilo da se odredi jedna spremna drugarica za KK Sisak.-

Ako nema više zapreke i ako sa moje strane ne ispadnem nezgodno i konačno ako drugarica Franca[4] na to pristane i ako se to može, ja bih te molio, da bi drugarica Franca došla na ovaj teren i

[1] Hebrang
[2] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[3] Malina
[4] Francka Kincl

to iz razloga: ja nju poznajem i smatram da bi dobro koristila, što vjerovatno i ona već želi da ide negdje na posao na teren — da malo zaboravi na tragičnu sudbinu druga I. S.[5] kao i pošto je ovde u partizanima sada i moja drugarica pa bi tako iz napetih žila koraknili napred u borbi sa okupatorom i izdajicama Mačekovcima koji su ovde silno jaki i imadu podršku naročito kod žena.-

Što se lično mene tiče ja sam ovde potpuno zadovoljan i vjerujem da ipak nešto koristim — naročito i kod izgradnje i podizanja nivoa kadrova, jer znaj, ovde ima dobrih drugova — borbenih odanih i poštenih no uslijed neznanja griješe (partiju i N00 smatraju neki jednim istim, 30 — 40 % nepismenih drugova) te nato polažem veliku pažnju, no izvesne teškoće mi stvara još uvijek dosta nejasan položaj obzirom na dve dužnosti što drugovima ne ide u glavu — no vjerujem da je to razjašnjeno preko OK[6] i KK[7].-

Ja sam ovde kupio 1000 kom. cigareta koje šaljem tamo za Vaše potrebe znajući kako je to i tako isto sam i prošli put (25. VIII.) poslao 500 komada, koje cigarete ukupno koštaju 1800,- kuna, koji sam novac primio od druga Lekenički Brk[8] (K.K. Sisak) pa molim, da mi se pošalje novac ili da se to preko OK izvrši obračun i ako smatrate za potrebu da još kupim kao i kakve druge stvari, to preko OK regulišite.- Što se tiče pantlika i drugo to sam primio od simpatizera kao pomoć.-

Za sav utrošeni novac položit ću točan račun.-

Baš danas smo veseli ovde i oduševljeni našim uspesima i još ćemo više napeti snage u borbi za konačnu pobjedu i izgleda da se brzo približava dan kada će biti Mačekovci — izdajnička klika razkrinkana i stavljeni pred narodni sud.

Uz plameni pozdrav

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

10. IX. 1943. **Fragner[9],** v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-27/1662

[5] Ivan Srebrenjak
[6] Okružni komitet KPH Čazma.
[7] Kotarski komitet KPH Sisak.
[8] Stjepan Rujevčić
[9] Gustav Frangeš

40

1943, rujan 10.

Obavijest Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu Drugoga korpusa NOV i PO Hrvatske o dolasku Desete divizije u Moslavinu i o stanju ranjenika na Kalniku

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
NOV I PO HRVATSKE

Oper. br. 613/43.
10. IX 1943.

ŠTABU II KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Vaša X Divizija, sa kojom smo se spojili, nalazi se u Moslavini. Mi ćemo u cjelosti postupiti po uputstvima GŠH, koja smo dobili u dopisu Op. br. 430/43 i op. br. 127/43. od 22. VIII ov. g., koje ste dopise i vi primili.[1]

Obaviješteni smo od GŠH da iz Moslavine i Kalnika šaljemo ljude na oficirski kurs, koji se održava kod vašeg Korpusa. Stoga vas molimo da nam javite, kada i koliki broj drugova možemo poslati na taj kurs.

Od XII Divizije[2] ostalo je na Kalniku oko 30 ranjenih boraca, koji se nalaze u našoj bolnici. Pošto među njima imade izvjestan broj drugova sa hroničnim gnojenjem kostiju, pa će im biti potrebno liječenje od nekoliko mjeseci, a na našem terenu prilike su još uvijek dosta nesigurne da bi im mogli pružiti sve što je potrebno za što skorije ozdravljenje. Za sada, ne samo njima nego i ostalim teškim ranjenicima, nama je dosta teško pružiti potpunu sigurnost, jer neprijatelj može lako da prokrstari po svim terenima našeg teritorija i mogao bi nam se desiti slučaj, da nam ovakvi drugovi lako padnu. Molimo vas da nam javite, da li postoji mogućnost da ovakve ranjenike, bez obzira kojoj jedinici pripadaju, možemo poslati sada, pa i u najbližoj budućnosti, u vaše bolnice. Razumije se da ćemo mi ipak poduzeti sve što je potrebno za njihovu sigurnost i liječenje, ali bi nam bilo svakako to veliko olakšanje, ako bi ih mogli slati na sigurniji teren.

[1] Vidi: **Zbornik VII,** tom V, knj. 18, dok. br. 93, str. 293-296.

[2] Dvanaesta divizija NOV i PO Hrvatske djelovala je na Kalniku i u Hrvatskom zagorju **od 7. do 23.** srpnja **1943.** godine. Vidi: **»Građa SZH«,** knj. V, Dok br. **200.**

Nama se pruža mogućnost nabavke veće količine raznog sanitetskog materijala, ali uz naplatu, a nedostaje nam za to potrebna suma novaca, pa ukoliko vi raspolažete sa dovoljnom sumom novaca, javite nam, da taj materijal nabavimo za vaše potrebe. Nama momentalno i nije toliko potreban, a koliko smo informirani, da bi vašim jedinicama mogao dobro doći, pa bi u tom slučaju istog nabavili za vas.

Prije 8 dana formirali smo na Kalniku novu brigadu.[3] Brigada je brojčano i u naoružanju solidna i prilično jaka. Komandni kadar 1 politički je sređen i mnogo obećava. Od ove brigade mi očekujemo dobre rezultate. Osim ove brigade u posljednje vrijeme, pored Žumberačkog odreda formirali smo Turopoljsko-posavski odred[4] u jačini od 2 bataljona, koji je također za svoje potrebe prilično naoružan. Moslavački odred imade 3 bataljona i mnogo terenskih četa, koje su formirane od tzv. udarnih grupa. Kalnički odred ostao je sa 2 dobra bataljona, sposoban za akcije, koje se pred njega postavljaju. Naskoro ćemo formirati Zagrebački odred.[5] Ljudstva imamo dovoljno, jedino nam fali nešto komandnog kadra. Također ćemo naskoro formirati i Krapinski odred,[6] a vjerojatno i Bjelovarski.[7] Eto, prilike se kod nas dosta povoljno razvijaju, pa će nam u vezi s time biti potrebno dosta kadrova za rukovođenje sa tim novim jedinicama. Javite nam da li možemo dobiti od vas, odnosno vaših jedinica nešto komandnog kadra, iz ovih krajeva. I pored naređenja GŠH, da smijemo takav kadar uzeti iz X Divizije, mi se u tom pogledu ipak obraćamo prethodno vama. Svakako da nećemo uzeti toliki broj kadrova, da bi time mogli jedinice X Divizije štetovati, ali ćemo svakako uzeti ono što će biti najpotrebnije.

Nije nam poznato da li je naša patrola donijela iz Bilo Gore radio — stanicu, koju ste uputili za naš Štab. Pošto mi imademo stanicu, to smo odlučili onu iz Bilo Gore predati našoj novoformiranoj brigadi, koja kreće u Zagorje, na izvršenje dobivenih zadataka.[8] Ako ste možda izmijenili svoju odluku, zbog toga što smo mi dobili stanicu, molimo vas da nam stanicu ipak pošaljete, jer nam je neophodno potrebna za Zagorje.

Prema svim znacima izgleda da je neprijatelj 7. ov. mj. otpočeo sa ofanzivom na Kalnik.[9] No, detaljnog izvještaja o tome još nema-

[3] Vidi: Dok. br. 19 i 20.

[4] O formiranju ovog odreda vidi: Dok. br. 32.

[5] Vidi: Dok. br. 52.

[6] Riječ je o Zagorskome NOP odredu, koji je, naredbom Štaba Druge Operativne zone NOV i PO Hrvatske, formiran u prvoj polovini listopada 1943. godine, od udarnih grupa na području Krapine. Vidi: Dok. br. 58 i 136.

[7] O formiranju ovog odreda vidi: Dok. br. 52 i 137.

[8] Vidi: Dok. br. 26.

[9] Neprijatelj tada nije poduzeo ofenzivu na Kalnik. Vidi: Dok. br. 45.

mo. Inače, naročitih promjena kod nas nema. Nakon kapitulacije Italije naša XIII Proleterska brigada, koja se nalazi u Žumberku, vjerojatno je ušla u Metliku.[10]

Baš prilikom našeg odlaska iz Kalnika došlo nam je 25 konjanika iz Varaždina sa 3 puškomitraljeza, 6 šmajsera i 17 karabina. Dojašili su pravo iz varaždinskog garnizona do Kalničkog odreda. Tako smo se obogatili i za 25 konja. Javite nam šta imamo novo kod vas.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., AVH, Fond NOB, kut. 1472, f. 5, dok. br. 8

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok. br. 33, str. 121 — 123.

41

1943, rujan 10.

Uputstvo Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu Trinaeste proleterske NOU Brigade »Rade Končar« o djelovanju u vezi s kapitulacijom Italije te informacija o akcijama Moslavačkoga NOP odreda

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Op. br. 633/43.
10. IX 1943.

ŠTABU XIII UDARNE PROLETERSKE BRIGADE
»RADE KONČARA«

Obzirom na kapitulaciju Italije, nastojte iskoristiti ovu situaciju, naoružavajući se sa oružjem talijanskih vojnika. Potrebno je da stupite s njima u vezu i zajednički spriječite njemačkim fašistima da razoružavaju talijanske vojnike i plijene njihove magazine.[1] U tu svrhu budite čvrsto povezani sa slovenskim jedinicama i pomognite im u njihovom radu u Beloj Krajini i Krškoj dolini.

[10] Brigada tada nije ušla u Metliku. Vidi: Dok. br. 83.

[1] Vidi: Dok. br. 83.

Aktivnost vaših jedinica treba da usmjerite i dalje prema Zagrebu od ceste Zagreb — Samobor duž Save prema Sisku, na pruzi Zagreb — Karlovac i Zagreb — Sisak.

Dostavite nam hitno izvještaj o akcijama vaših jedinica u Pokupju, kao i drugim sektorima posljednjih dana.[2]

Na terenu Moslavine za sada nema nikakvih naročitih promjena. Moslavački odred razoružao je Čazmu,[3] i tom prilikom zaplijenio 150 pušaka, 3 teška mitraljeza, 2 puškomitraljeza, 3 mala bacača, 10 šmajsera i veću količinu municije i ostale ratne spreme. Nadalje, razoružao je djelimično posadu u Križu i u Božjakovini. Tom prilikom zaplijenjeno je oko 40 pušaka i 2 puškomitraljeza. Zarobljeno je 230 domobrana.

Čuvajte se da vas ovaj Odred ne pretekne u akcijama. Prema svim znacima izgleda da je na Kalniku otpočela ofanziva.[4] Poštu šaljite redovno preko Turopolja i Moslavine.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar.
M.[5] Belinić, v. r.

Komandant.
Vlado Matetić, v.r.

M. P.[6]

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472, f. 1, dok. br. 36

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok. br. 34, str. 123 — 124.

[2] Isto.
[3] Opširnije o tome vidi: Dok. br. 33.
[4] Neprijatelj tada nije poduzimao ofenzivu na području Kalnika. Vidi: Dok. br. 45.
[5] Marko
[6] Okrugli pečat: Štab II operativne zone NOV i PO Hrvatske
(u sredini petokraka zvijezda)

42

1943, rujan 10.

Izvještaj Diverzantske čete Moslavačkoga NOP odreda Štabu odreda o diverzijama na komunikaciji Zagreb — Beograd od 18. lipnja do 2. rujna 1943. godine

DIVERZANTSKA ČETA BROJ 5
MOSLAVAČKOG N.O. PART. ODREDA
HRVATSKE
10. rujna 1943.

IZVJEŠTAJ
o akcijama u vremenu od lipnja do početka rujna ov. g.[1]

Ova diverzantska četa vršila je diverzije na pruzi Zagreb — Beograd (via Dugo Selo), pod vodstvom komandira čete Ivančević Steve. U gore navedenom razdoblju izvršene su slijedeće akcije:

18. lipnja miniran je voz između stanica Ivanić Grada i Širineca. Tom prilikom uništena je lokomotiva i tri vagona.

29. lipnja izvršena je druga akcija između Kutine i Popovače. Miniran je talijanski transportni vlak, uništena je lokomotiva i tri vagona, a bilo je mnogo mrtvih i ranjenih čiji broj nije ustanovljen.

2. srpnja postavljena je mina na željezničkom mostu u Gračenici između Kutine i Popovače. Prilikom eksplozije uništena je lokomotiva i četiri vagona, a teško je oštećen i željeznički most.

6. kolovoza miniran je vlak na istoj pruzi između Repušnice i Gračenice. Potpuno je uništena lokomotiva i osam osobnih vagona, dok su ostali vagoni više ili manje oštećeni.

18. kolovoza opet je izbačen vlak iz tračnica na istoj pruzi. Uništena je lokomotiva i t,ri vagona.

Koncem kolovoza naletio je na minu osobni vlak između stanica Vojni Križ — Širinec. Uništena je lokomotiva i četiri vagona. Tom prilikom stradao je strojovođa, ložač i vlakovođa.

2. rujna izvršena je ponovno akcija na istoj pruzi između stanica Kutina — Popovača. Tom prilikom izbačen je iz šina njemačkotalijanski transport. Oštećena je lokomotiva i četiri vagona. Ranjeno

[1] **O** diverzijama na prugama vidi: »**Građa** SZH«, knj. V, Dok. br. **283.**

je 8 Nijemaca, 4 Talijana i 17 grčkih seljaka koji su bili tjerani na prisilni rad u Njemačku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandir.

Izvršena akcija 2. IX 1943. na pruzi Zagreb — Beograd, između Popovača — Gračenica. Izbačen je vojnički vlak, uništena je lokomotiva i tri vagona. Mrtvih i ranjenih nije poznat broj.

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 121 A, f. 10, dok. br. 1

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok. br. 38, str. 132 — 133.

43

1943, rujan 10.
Varaždin

Izvještaj Oružničkoga krilnog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o kretanju partizana na njihovu teritoriju

ORUŽNIČKO KRILNO ZAPOVJEDNIČTVO T A J N O
V A R A Ž D I N
1. oružničke pukovnije
Broj: 1004/Taj.

U Varaždinu, dne 10. rujna 1943.

Predmet: Dnevno izvješće, predlaže.

GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČTVA (J.S.)
ZAGREB.
ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE (J.S.)
SISAK.
PODHVATNOM ZAPOVJEDNIČTVU VARAŽDIN.
VELIKOJ ŽUPI ZAGORJE VARAŽDIN.
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI VARAŽDIN.

Temeljem zapoviedi Glavnog Zapovjedničtva Oružničtva J.S. Broj 29/Taj. od 5. siečnja 1943. toč. 8 predlažem sliedeće dnevno izvješće:

6. IX na njivi u kukuruzima kod sela Seine (3 km južno od Krap. Toplica) pronađeni su ubijeni i zakopani sa svezanim rukama na leđima seljaci i to: Lovrek Stjepan iz sela Dubrovčan, kotara Klanjec i Blažun Eduard iz Tuheljskih Toplica, kotara Klanjec.- Imenovani su 27. VIII 1943. odvedeni od svojih kuća po partizanskim skupinama.- Razlog ubojstva nije poznat.- Na lešinama pronađeno je više strelnih rana zadanim iz puške i samokresa.- Vidi dnevno izvješće ovog krila br. 960/Taj. od 30. VIII 1943. nadnevak noću 27. na 28. VIII.

7. IX u selu Ljubeščici (4 km istočno od Novog Marofa) obhodnji postaje Novi Marof uručio je 12 godišnji dječak jedno pismo, koje je istoj obhodnji upućeno od skupine partizana, koja se je toga dana nalazila u okolici navedenog sela.- Partizani u pismu pozivaju obhodnju da se preda, odnosno da svoje oružje odloži na obćini i udalji se iz sela, ako ne želi izgubiti glavu.- Obhodnja je provjerom doznala, da je partizanska skupina dosta jaka, pa je radi toga morala se iz sela povući u selo Ključ Gornji (2.1/2 km istočno od Novog Marofa), a odavde u N. Marof.—

8. IX oko 19,15 sati jedna skupina partizana jačine oko 30, došla je u selo Miljana (4 km jugo — istočno od Desinića) i tamo razoružala i svukla povjerenstvo za razgraničenje, jednog bojnika i 4 domobrana, odniela svoje spise i nacrte, otjerala konje i kola u pravcu Desinića.- Bojnika i domobrane uputila svojim kućama.-

9.IX oko 00,30 sati skupina partizana jačine oko 50, došla je u mjesto Krapinu i tamo u stražari domobranske osmatračke straže razoružala bez borbe 4 momaka, odniela 4 puške i 140 naboja.- Dvojica momaka pomenute straže bili su u tome času odsutni.- Partizani su u stražari polupali brzoglas i prozore, tražili su slike Poglavnika, pa pošto ove nije bilo ostavili su straži sliku vođe partizana Tita.- Povukli su se u pravcu Petrovskog (2 km zapadno od Krapine).-

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Zapoviednik, bojnik:
(Gustav Kržišnik)
M.P.[1] **Gustav Kržišnik,** v.r.

Original, strojopis
Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2203, taj. br. 1801

[1] Zaprimni pečat Velikog župana župe Zagorje, Varaždin, taj. br. 1801, od 11. IX 1943. godine.

44

1943, rujan 10.
Sesvete

Obavijest Oružničke postaje Sesvete Zapovjedništvu oružničke pukovnije Sisak o napadu partizana na njemačko redarstvo u Sesvetama

ORUŽNIČKA POSTAJA
SESVETE

Broj: 1444.
U Sesvetama 10. rujna 1943.

Predmet: Napad partizana na njemačko redarstvo u Sesvetama.

1.) ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK.-
2.) ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČKOG KRILA ZAGREB.-
3.) ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČKOG VODA ZAGREB. -
4.) KOTARSKOJ OBLASTI ZAGREB. -
5.) S A S T A V . -

Noću 8. rujna u 23.30 sati, jedna skupina partizana broj neutvrđen sa puščanom i strojopuščanom vatrom napala je njemačko redarstvo u Sesvetama sa južne strane od željezničke postaje, koji su borbu prihvatili i istu odbili. U isto vrieme naišao je putnički vlak br. 181, koji je ulazio u željezničku postaju Sesvete, kada se ova borba vodila. U vlaku je prilikom ove borbe ubijen 1 njemački vojnik, a 3 ranjena.

Od strane njemačkog redarstva nema gubitaka, a sa protivne strane nije poznato.

Smier dolaska partizana Ivanja Rieka južno od Sesveta 4 km u kom su se pravcu i partizani povukli. —

Za Poglavnika i za Dom spremni!

Zapovjednik, narednik:
(Stjepan Bošnjak)
Bošnjak Stjepan, v.r.

M.P.[2]

[1] Zaprimni pečat Kotarske oblasti Zagreb, br. taj. 2081 od 11. IX. 1943. godine.
[2] Dalji tekst dopisan rukom.

Predmet: ini

Gl. r.z.j.r.i s.
V. Z. P.
Anssenstelle Nord
Nova Gradiška
R. o. z.g. Zgb
Poi. odsj.
odsj. jav. sigur.
Kotar. obi. Dugo Selo

Zgb. 11.9.43.

Prepisano 13. IX.
Otpravljeno 43. g.

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 99, taj. br.2081

45

1943, rujan 11.

Izvještaj Štaba Kalničkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na padobransku školu kod Koprivnice i o drugim akcijama

ŠTAB KALNIČKOG
NAROD. OSLOBODILAČKOG
PARTIZANSKOG ODREDA
H R V A T S K E

Oper, br.....
14. IX 1943.

ŠTABU II OPER. ZONE NOV I PO HRVATSKE

1. Stanje neprijatelja na sektoru Kalničkog partizanskog odreda.

Pred desetak dana neprijatelj je počeo koncentrirati svoje snage **u** namjeri da poduzme ofenzivu na naš sektor. Međutim, neprija-

telj nije izvršio napad na naš teritorij zbog vanjske političke situacije[1] i dva dana nakon toga vraćale su se neprijateljske jedinice u svoje baze. Danas na ovom sektoru nema nikakove neprijateljske koncentracije. Brojna stanja posada Križevci, Koprivnica, Varaždin, Ludbreg, Varaždinske] Toplice, Novi Marof i ostalih posada na našem sektoru, stalno se mijenjaju. Pred nekoliko dana kretali su se stalno njemački transporti vojnika od Koprivnice prema Zagrebu. Njemačke snage koje su bile razmještene po raznim mjestima u Podravini povučene su u Koprivnicu, odakle su dalje krenule prema Zagrebu, odnosno prema Jadranskom Moru. Prema posljednjim nepotvrđenim izvještajima njemačka vojska napustila je i Novi Marof. Na željezničkoj pruzi Križevci — Koprivnica nema sada uopće više posada. Neprijateljske posade na želj. stanici Mučna i Lepavina prešle su ovih dana sa svim svojim naoružanjem na stranu Narodnooslobodilačke vojske. Posada iz Carevdara, nakon prelaza posade iz Lepavine na stranu Narodne vojske, povukla se u Križevce.

U Koprivnici ostalo je vrlo malo Njemaca. Oko Danice i oko zgrada koturaške bojne Njemci su postavili mine. Oklopni vlak koji je stalno kontrolirao prugu Koprivnica — Križevci, povučen je. Kao što je i u prošlom izvještaju spomenuto moral neprijateljskih vojnika je pao. Sve više bježe domobrani iz garnizona u redove Narodnooslobodilačke vojske. Uopće se vidi kod neprijatelja velika demoralizacija.

Veze sa neprijateljskim posadama postoje i one se iskorištavaju.[2]

2. Akcije

31. VIII 43. Zasjeda jednog voda bivšeg II bataljona u Ludbreškim Vinogradima na gestapovce. Zasjeda nije uspjela zbog velike kiše, pa gestapovci nisu došli. Isti dana zasjeda drugog voda toga bataljona na cesti Koprivnica — Križevci na konjičku patrolu koja se kretala iz Lepavine na Donjaru. Zasjeda nije uspjela, jer se ta patrola kretala zajedno sa oklopnim vlakom.

3. IX 43. Napad bivšeg I bataljona K.P.O. na padobransku školu Danica kraj Koprivnice. Napad u cjelosti nije uspio. Plijen 1 puškomitraljez, 6 karabina oko 3.000 pušč. municije i mnoštvo bombi. Zarobljeno 6 padobranaca, na našoj strani 1 mrtav i 6 ranjena.

9. IX 43. I bataljon K.P.O -a krenuo je na rušenje pruge Koprivnica — Križevci. Rušenje pruge nije uspjelo, jer je naišla kolona ka-

[1] Riječ je o kapitulaciji Italije.
[2] Vidi: Dok. br. 72.

miona sa njemačkom vojskom. Jedna desetina prihvatila je borbu sa neprijateljskom kolonom koja je trajala 1 sat. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

10. IX 43. I bataljon ponovo je krenuo na rušenje pruge. Srušeno je preko 300 m pruge, telefonski stupovi porušeni oko 3 km. Vod za vezu te noći zaplijenio 250 m bakrene žice, 100 kom. šalice. Srušen most na cesti Lepavina — Carevdar. Minerski vod srušio je želj. most (Brezov Most kod Vojakovca) na pruzi Križevci — Koprivnica.

1 desetina II bataljona izvršila akciju u Mađarskoj i zarobila 9 Mađara koji su radili na granici.

11. IX 43. II bataljon ponovo je krenuo na rušenje pruge. Razrušeno preko 300 m pruge. Minerski vod minirao je želj. most dugačak oko 16 m na želj. pruzi Koprivnica — Križevci kod stanice Mučne. Most je temeljito uništen.

12. IX 43. Jedan vod I bataljona krenuo je na želj. stanicu Mučnu da zarobi po dogovoru posadu. Zarobljeno je 16 domobrana. Plijen: 5 franc[uskih] pušaka, 4 manlihera, 4 kratka manlihera, 250 kom. municije, 4 bombe i ostale razne spreme.

13. IX 43. II bataljon otišao na rušenje pruge. Razrušeno oko 400 m. Vod za vezu izvršio je akciju na želj. stanicu Carevdar, te zaplijenio 1 želj. signalni ormar sa aparatima, 1 stalni telefon, 2 zidna telefona, oko 50 m izolirane žice, 3 elementa za proizvodnju električne energije. I bataljon izvukao je 52 kola dasaka iz pilane u Lepavini.

14. IX 43. I bataljon nastavio je sa rušenjem pruge. Porušeno preko 800 m pruge.

Od dana 9. IX kad je započeto rušenje pruge pa do danas neprijatelj nije uspio da uspostavi želj. saobraćaj na pruzi Koprivnica — Zagreb.

Opća situacija u odredu:

Nakon formiranja brigade[3] ostao je odred sa jednim bataljonom sa oko 200 boraca i sa Obrazovnom četom. Kratko vrijeme nakon toga pristupilo se formiranju II bataljona, tako da sada svaki bataljon broji preko 120 ljudi. Uslijed stalnog priliva ljudstva držimo da ćemo u najkraćem roku pristupiti formiranju trećih četa u batalj onima.

Pojačana je minerska grupa i formiran Minerski vod, koji u posljednje vrijeme imade lijepih uspjeha. Pristupilo se formiranju Osječke čete, koja broji sada 37 drugova od kojih je 27 naoružano.[4]

[3] Odnosi se na Drugu NO brigadu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske. O njenu formiranju vidi: Dok. br. 19.

[4] Ceta je formirana od boraca s područja Vojakovačkoga Osijeka.

Toj četi posvetićemo pažnju i razvijati je u bataljon, sa djelovanjem u pravcu Sv. Ivana Zeline.

U Podravini pristupili smo formiranju četa iz udarnih grupa u pojedinim selima i u tu svrhu zadužili jednog druga koji će te čete potpuno vojnički organizirati.

Štab I bataljona nakon izmjene komesara Vingerta[5] znatno se popravio. Štab II bataljona . .. dobro se saživljava. Komande četa mlade su i njima treba posvetiti mnogo pažnje, kako bi se mogli razviti vojnički i politički. Informativna i obavještajna služba nije još organizirana u čitavom odredu kako treba, to više dolazi zbog pomanjkanja drugova koji bi bili sposobni za tu službu. Dali smo si u zadatak da što prije organiziramo informativnu i obavještajnu službu. Obrazovna četa ponovo je porasla. Komesar te čete Mićo,[6] dodijeljen je u bataljon, a na nj njegovo mjesto postavili smo njegovog zamjenika. Bivšeg nastavnika te čete druga Zobenicu[7] razriješili smo te dužnosti i dali mu zadatak da organizira na osobođenom teritoriju seoske straže što je isti učinio. Vod za vezu svršio je teoretski i praktički kurs signalizacije zastavicama i svijetlom i upotrebe postavljanja i zaštičivanja poljskih telefona. U posljednje vrijeme vod za vezu počeo je izgradnjom telefonske linije Ivanec — Apatovac, koja je završena i sada će postavljati liniju Ivanec — D — Rijeka. Vod za vezu opskrbljen je sa potrebnim alatom za gradnju telefonske linije.

Perspektive:

Obzirom na to što su bataljoni odreda mladi, to ćemo u prvom redu raditi na samom učvršćivanju jedinica. Pojačaćemo još više diverzantske akcije na želj. prugama. Osim toga napadaćemo slabija neprijateljska uporišta da dobijemo što više oružja.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

V. d. Politkomesara,
Andrija Muhek, v.r.

Komandant,
Stjepan Kučiš, v.r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472, f. 5, dok. br. 20

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok. br. 66, str. 205 — 208.

[5] Redakcija nije uspjela utvrditi ime.
[6] Ostrolučan
[7] Dane

46

1943, rujan 11.
Varaždin

Izvještaj Oružničkog krilnog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o akcijama partizana na njihovu području

ORUŽNIČKO KRILNO ZAPOVJEDNIČTVO T A J N O :
V A R A Ž D I N
1. oružničke pukovnije
Broj: 1009/Taj.

U Varaždinu, dne 11. rujna 1943.

Predmet: Dnevno izvješće, predlaže.

GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNICTVA /J.S./
ZAGREB.
ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE/J.S./
SISAK.
PODHVATNOM ZAPOVJEDNIČTVU VARAŽDIN.
VELIKOJ ŽUPI ZAGORJE VARAŽDIN.
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI VARAŽDIN.

Temeljem zapoviedi Glavnog Zapovjedničtva Oružničtva J.S. Broj 29/Taj. od 5. siečnja 1943. toč. 8. prelažem sliedeće dnevno izvješće:

10. IX u 06,30 sati eksplozijom mine izbačen je stroj putničkog vlaka br. 921 sa 5 vagona iz tračnica između postaje Pušća i Luka[1] (9 km sjeverno od Zaprešića).- Žrtava nema.- Promet se održava prelaženjem.- Glavnom Zapovjedničtvu Oružničtva i zapovjedničtvu 1. oružničke pukovnije brzoglasno javljeno.-

10. IX u 23,00 sata došla je jedna skupina partizana neutvrđene jačine u Varažd. Toplice i tamo od konjaničkog sklopa posade Varažd. Toplice otjerala 6 konja sa svom opremom, jednim kolima, te dvojicom domobrana.- Partizani su se povukli prema selu Leskovcu (7 km istočno od Varaždinskih Toplica).-

11. IX u 01,00 sati eksplozivom porušen je most na potoku Vrbljanica kod Šaša (6 km zapadno od Lepoglave) na putu Lepoglava —Krapina.-

[1] Akciju izvela Puščanska partizanska udarna grupa.

11. IX u 04,00 sati pobjeglo je 42 domobrana[2] bez oružja obučeni u domobranske odore iz 12. topničkog sklopa u Varaždinu, u nepoznatom pravcu.- Sobom su odnieli posteljnu opremu.-

Noču 10. na 11. IX u selu Koledincu (11 km istočno od Ludbrega) partizani su uhvatili jednog legionara, odveli ga na mjestno groblje i tamo zaklali.-

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Zapovjednik, bojnik:
(Gustav Križišnik)
Gustav Kržišnik, v. r.

M. P.[3]

Original, strojopis
Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2203, taj. br. 1800

47

1943, rujan 12.

Izvještaj Okružnoga komiteta KPH Zagreb Centralnome komitetu KP Hrvatske o razgovorima s Đurom Predavcem, istaknutim HSS-ovcem iz kotara Dugo Selo, te o interesu za list »Slobodni dom« na njihovu području

OK KPH
Zagreb, 12/IX. 1943.

CENTRALNOM KOMITETU KP HRVATSKE

Dragi drugovi !

U pismu od 19/VIII. pišete nam o Predavcu[1] i pitate kako smo se s njime sporazumjeli. On se je odmah javio nama kad je došao. O toj suradnji smo s njime opširno razgovarali i podpuno smo se sporazumjeli. On je odmah obišao u Dugoselskom kotaru poznate bivše funkcionere HSS-a i u tom pravcu s njima razgovarao. Čim on

[2] Vidi: Dok. br. 72.
[3] Zaprimni pečat Velikog župana župe Zagorje, Varaždin, taj. br. 1800, od 11. IX 1943. godine

završi te razgovore pristupit ćemo popunjenju N O O-a. Kod nas djeluje Inicijativni Okružni N O O a kad dođe do formiranja stalnog[2] odbora uzet ćemo i njega. Za »Slobodni Dom«[3] možemo kazati da je vladao gotovo veći interes nego za ostalu našu štampu. Od broja jedan smo primili tek nekoliko primjeraka po nekim drugovima koji su doputovali od Vas sa kursa, i pošto od toga broja glavnu pošiljku nismo primili, (valjda se izgubila negdje na putu) to smo na terenu primjetili veliko ispitivanje, da kako to da mi nismo dobili »Slobodni Dom«. U natrag mjesec, mjesec i po dana možemo reći da se je politička situacija kod nas prilično, popravila, tako da je naš rad podpuno omasovio.

Šaljemo Vam na zahtjev sina[4] od pokojnog Predavca[5]. Isti je postao član K P prije tri nedelje. Prije tri mjeseca stupio je u N O V u našoj terenskoj četi[6], gdje se je pokazao vrlo hrabar i pouzdan tako da je bio komesar čete. Izgleda da voli vojsku. Vrlo je disciplinovan.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Drugarski pozdrav:

---------- Brko[7], v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-27/1672

1943, rujan 12. 48

Izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade NOV i PO Hrvatske Štabu Desete divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na Hercegovac

ŠTAB
XVII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE
VOJSKE
HRVATSKE
O. broj: 463
Dana 12/IX 1943.

Operativni izvještaj dostavlja
se o akciji na Hercegovac.

[2] Stalni Okružni NOO Zagreb izabran je 7. studenoga 1943. na skupštini u Oborovu.

[3] »Slobodni Dom« je počeo izlaziti sredinom srpnja 1943. godine, pod uredništvom Božidara Magovca, kasnije postaje organ novoformiranoga Izvršnog odbora HSS.

[4] Zlatko

[5] Josip

[6] Posavska partizanska četa.

[7] Rudolf Gluhak

ŠTABU X DIVIZIJE N.O.V.H.

P o l o ž a j

1.) Po naređenju Štaba X Divizije jedinice naše Brigade tj. naš III i IV Bataljon dobili su zadatak u zajednici sa I Bataljonom XXI Brigade da napadnu neprijateljsko uporište Hercegovac, dok je naš I i II Bataljon postavio zasjedu prema Grđevcu i Zdencima. II Bataljon koji je bio u zasjedi prema Grđevcu, porušio je 3 km pruge. I Bataljon koji je bio prema Zdencima porušio je do 500 met. pruge. Naš III i IV Bataljon koji su napadali neprijateljsko uporište Hercegovac nisu izvršili zadatak koji je pred njih bio postavljen uslijed malo vremena a također i neprijatelj se dobro branio. Prema izvještajima našeg III i IV Bataljona neprijateljsko uporište Hercegovac bilo bi likvidirano da smo ostali unutra još barem 2 sata.

2.) RATNI PLIJEN.-

a) Zarobljeno je 140 domobrana,

b) 120 karabina manlihera,

c) 10.000 manliher metaka,

d) 2 mitraljeza, jedan »Šoša«, jedan laki »Maksim«,

e) 2 pištolja »Gaser« sa 5 metaka,

f) 25 bombi i ostale ratne spreme.

3.) Naši gubitci su slijedeći:

dva mrtva i jedanaest ranjenih drugova. Za drugove poginule i ranjene, njihove karakteristike dostavit ćemo u listi poginulih i ranjenih.

4.) Naknadno umrlih od rana: jedna drugarica tek je naknadno umrla.

5.) Palih smrću heroja nemamo. Imena onih koje treba pohvaliti: U toj borbi istakao se naš IV Bataljon, a naročito se istakao zamjenik istog bataljona drug Ljubomir Trbojević. Isto tako istakla se u borbi drugarica Dragica Petraković.

6.) Akcija je izvedena po planu. U toj akciji veza sa Štabom Divizije i sa Štabovima bataljona nije bila najbolja, ali smo ipak imali pregled nad svojim jedinicama.

8.) U ovoj akciji utrošili smo 4800 metaka.

9.) NAROČITE NAPOMENE: Nema.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ivan A. Šibi, v. r.

Komandant:
Demonja I. Nikola, v. r.

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1121, f. 2, dok. br. 10

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok. br. 49, str. 163 — 164.

1943, rujan 12.

Izvještaj Marijana Badela, komesara Turopoljsko-posavskoga NOP odreda Okružnome komitetu KPH Pokuplje o djelovanju i organizaciji odreda, predaji 129 talijanskih vojnika, mobilizaciji u pisarovinskom kotaru, formiranju vojno-partizanskog suda te o drugim pitanjima

Komesar Turopoljsko Pokupskog Odreda[1]
Dne 12. IX. 1943

Dragi drugovi,

u noći 8. na 9. predalo se nam 129 talijanskih vojnika, među njima dva oficira, sa spremom. Na taj način smo dobili 129 pušaka, 1 brdski top sa 129 granata i ostale spreme.

Mobilizacija na terenu Pisarovinskog Kotara sporo napreduje, ne dolazi niko. Otkako su ustaše napustili Pisarovinu, uslovi za mobilizaciju bi mogli biti bolji.

Veliki nedostatak za pravilan i normalan rad na ovom terenu je pomanjkanje N.O.O.-a. Sve što god mi trebamo moramo tražiti direktno od naroda, a isto tako stoji i sa konfiskacijom imovine narodnih neprijatelja. Kad bi postojali N.0.0.-i moglo bi se pristupiti odmah živahnije učvršćivanju naše pozadine, likvidaciji narodnih neprijatelja, suzbijanju alarmantnih vijesti i zabrani kretanja u pravcu neprijateljskih garnizona, te izvoza živežnih namirnica.

Da bi se moglo pristupiti organizaciji narodne vlasti potrebne su vojničke snage koje bi oslobođeni teritorij kako tako osiguravale. Naše snage koje mi imamo nisu dovoljno jake da bi naš čitav teritorij osigurale, te smo mišljenja, da bi mobilizaciju ubrzali u onim kotarevima gdje momentalno postoje najbolji uslovi za nju, a to je kotar Vel. Gorica. Čim nam se skupe snage, koje su razbacane uslijed pratnje raznim transportima, formiraćemo dva bataljona. Jedan bataljon ili samo djelovi zadržavaće se stalno na sektoru općine Dubranec, sa ostalim snagama prebaci ćemo se u Posavinu gdje ćemo mobilizirati sve šta god hoće ići u vojsku. Prema informacijama drugova koji poznaju taj teren tamo bi se dalo mnogo omladine mobilizirati. U koliko mobilizacija tamo uspije onako kako se mi nadamo pristupićemo formiranju i III. bataljona. Odmah poslije to-

[1] Odnosi se na Turopoljsko-posavski NOP odred.

ga mogli bi se pristupiti organiziranju općinskog N.O.O.-a Dobranci, a poslije i po drugim općinama. Sa 3 bataljona bi mogli lijepo osiguravati taj teren, a da bi uvijek imali dovoljno snaga za akcije i daljnju mobilizaciju po ostalim djelovima naše teritorije. Pripremama za izbore moglo bi se odmah pristupiti. Poslije kad očvrsne narodna vlast moći će se one tvrdokorne koji izbjegavaju vojsku pozivati i putem poziva.

Danas ćemo obavjestiti sve političke radnike i komitete da se na teritoriju Pokuplja, Turopolja i Posavine formira Vojno-partizanski sud kako bi i proganjanje petokolonaša dobilo neku formu i bilo centralizirano. Prvi nalet našeg suda biće na Kupčinu. U dogovoru sa K.K. Pisarovina tamo ćemo temeljito pročistiti sve petokolonaše, njihovu imovinu konfiscirati i predati Glavnoj intendanturi pri Glavnom Štabu, a ujedno ćemo o tome obavjestiti i O.N.O.O. Naš štab ćemo smjestiti u Dobranjcima, gdje će mu biti stalno sjedište, ali dok ne skupimo veće snage on će se kretati zajedno sa jedinicama.

Sam odred nije još organiziran ni vojnički, a ni politički. Jedinice su nam rasipane na sve strane i sad čekamo da se skupiju pa da formiramo dva bataljona. Štabove bataljona imamo samo još nije stigao drug Tomo Kruhan, a isto tako nije stigao još ni drug Lojz[2], koji će biti zamj. komesara odreda. Čim se skupe jedinice mi ćemo pristupiti organiziranju bez obzira na njihovo otsustvo, a ja ću im reći kad dođu koje stvari treba najhitnije rješavati.

Pri našem odredu formiraćemo našu tehniku, pa bi vas molili da nam pošaljete nekog ко zna stenografiju, a takovih će sigurno biti među novim Zagrebčanima. Informativnost naroda, a i vojske je vrlo slaba budući da »Radio-vjesti« stižu kasno, a događaji se razvijaju brzo. Isto tako bi vas molili da date direktive partijskim organizacijama na ovom terenu glede materijala, te da im odredite broj listova koje mogu zadržati za nas. Do sad smo dobili samo po jedan primjerak, a to je premalo za naš odred.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Drugarski pozdrav:
Marijan[3], v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-168/232

[2] Alojz Valečić
[3] Badel

50

1943, rujan 13.

Pismo Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske u kojemu daju svoje mišljenje u vezi s formiranjem i obrazovanjem komandnog kadra Turopoljsko-posavskoga NOP odreda, te iznose količinu zaplijenjenoga ratnog materijala prilikom povlačenja Talijana

OKRUŽNI KOMITET POKUPLJE
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE
13. IX. 1943.

DRUGARSKOM
ŠTABU II. OPERATIVNE ZONE

Dragi drugovi.

Doznajemo od Štaba Odreda da imate namjeru odcijepiti od ovoga odreda 2. bataljon i priključiti ga Turopoljsko-Posavskom Odredu. Povodom toga htjeli bi da vam javimo svoje mišljenje. Već sada koliko nam je poznato TPO ima dva bataljona. Izgleda ima i za formiranje daljnjih novih bataljona, i to radi toga, što rijetko tko želi iz ovih krajeva ići u Žumberak u partizane. Prema tortie to bi značilo, da bi donji Odred imao tri ili četri bataljona, a ovaj gore bi ostao samo sa jednim, ili ako bi stvorio kako ste vi još tražili komandu područja, onda bi ostao sam Štab Odreda. Kod ovoga uzimamo u obzir i to, da već vršimo prisilnu mobilizaciju u cijelom Zumberku. Tako taj Odred ovdje ne bi mogao sam osigurati ni jednu općinu. Što se tiče provođenja akcija u Pokuplju ostaje još uvijek mogućnost ovome Odredu, da s vremena na vrijeme šalje po svoj jedan bataljon dolje radi saradnje sa donjim Odredom, kada to bude to situacija iziskivala i ovi gore budu imali mogućnosti. Radi toga mislimo da ovaj Odred ostavite ovakvim kakav je sada, a da ga mi u najskorije vrijeme pojačamo i stvorimo od njega brigadu. U tu svrhu formirat ćemo terenske čete u Samoboru, Jaski, Draganiću, koje će skupa s ovim bataljonom iz Vivodine koji je u formiranju i postojećim ŽPO-om, moći činiti brigadu.

Mislimo, da bi druga Marijana[1] ipak trebalo ostaviti ovdje i to tim više, što je već brigada[2] dala jednog Sisčana[3], koji za sada može

[1] Badel.
[2] Odnosi se na Trinaestu proletersku NOU brigadu »Rade Končar«.
[3] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.

vršiti dužnost komesara Odreda. Za zamjenika smo dali druga Lojza Valečića, a za sekretare smo izvukli nešto partijaca iz terena i iz KK. O tome ćete biti obaviješteni službeno od Marijana, da izvršite postavljanje. Marijan će ovdje biti svakako potreban jer ovi drugi u Štabu su mrtvi i sitničare. Istovremeno mi smo Marijana kandidirali i za člana našeg Komiteta. Dolje, ako ovi ne budu mogli svladati sav posao, poslati ćemo i druga Živkovića[4], člana KK Žumberak, a eventualno bi dodijelili i druga Skulu[5].

Kod povlačenja Talijana iz Slovenije slabo smo prošli, jer nije uhvaćeno gotovo ništa oružja. U glavnom smo oružje hvatali mi iz OK, sa našom stražom, jer je brigada bila tu noć i dan okupirana likvidiranjem Gornje Vasi[6]. Uhvatili smo tri teška mitraljeza, oko 100 hiljada puščanih i mitraljeskih metaka, nešto preko 200 mina za teški bacač, oko 50 — 80 kila eksploziva, i nekih drugih stvari.

Brigada danas napada na Ozalj[7]. Talijana nema nigdje u cijeloj Bijeloj Krajini, a ni Nijemaca, te smo sada spojeni sa širokim oslobođenim teritorijem Slovenije. Koliko će ga držati oni, to za sada ne znamo. Kako smo obaviješteni, oni su uhvatili dosta teškog i lakog oružja, tako da mogu naoružati do 10 hiljada ljudi.

Javite nam odmah svoje mišljenje o ovom našem prijedlogu, da se znamo ravnati.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Uz drugarski pozdrav
Mika[8], v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NOV-9/1109

[4] Đuro
[5] Drago Kaurić
[6] Vidi: Dok. br. 83.
[7] Isto.
[8] Lutvo Ahmetović

1943, rujan 13. 51
Goranec

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Zelina Okružnome komitetu KPH Zagreb o sukobu ustaša i zagorske čete »Matija Gubec« u selu Glavnica, o pogibiji Marka Milatovića sekretara Kotarskoga komiteta, te o izboru novoga sekretara

Goranci[1] 13. IX. 43.

IZVJEŠTAJ
KOTARSKOG KOMITETA SV. IVAN ZELINA[2]

Za drugarski O.K. K.P.H Zagreb

Dana 12-IX. 43. prilikom boravka Zagorske čete »Matija Gubec« u selu Glavnici Gornjoj došlo je do borbe između ustaške bande i navedene čete. U isto vrijeme bio je sazvan sastanak K.N.O.O. Na tom sastanku nalazio se i drug Marko Zelina[3], sekretar K.K. Prilikom povlačenja čete povlačio se i drug Marko. U održavanju veze u pravcu između Gornje Glavnice i Jasenovca gđe je skočio za jednu vrbu te je prorešetan kroz glavu od ustaškog mitraljeza. Ostale podatke o borbi slati će četa. Tom prilikom pala su tri civila od kojih je jedan sudjelovao u borbi.

Mi smo si privremeno podjelili dužnosti i izabrali druga Staroga[4] za privremenog sekretara. Stoga molimo Viši forum da bi jedan od njih prisustvovao našem sastanku te da nam pomogne u budućem radu i izabere sekretara. Molimo naš forum u kakovom svojstvu je poslan drug Šalter[5] na naš teren.

Uz drugarski pozdrav

K.K. Sv. Ivan Zelina

Drugovi sa terena
Rudo[6], v. r.
Mato[7], v. r.
Stari, v. r.
Mrki[8], v. r.
Mirko[9], v. r.

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, KP-77/2454

[1] Vjerojatno Goranec.
[2] Današnja Zelina.
[3] Milatović
[4] Mato Žigrović
[5] Drago Bjelanović
[6] Josip Markulinčić
[7] Cifrek
[8] Martin Popović
[9] Stipe Ugarković

52

1943, rujan 13.

Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju Zagrebačkoga i Bjelovarskoga partizanskog odreda

26. IX 1943.[1]

N A R E D B A Br. 3 1
Štaba II operativne zone N.O.V. i P. 0. Hrvatske od
13. IX 1943.

I

Na sektoru zagrebačke gore formira se ZAGREBAČKI PARTIZANSKI ODRED. U sastav novoformiranog Odreda ulaze čete: Dugo Selo, Prigorje i Stubica i sve Partizanske grupe na tome sektoru.

1. Za komandanta Zagrebačkog P. Odreda određujemo druga Došen Stevan, dosada komandanta Bataljona XXI N.O.U. Brigade.

2. Za politkomesara Zagrebačkog P. Odreda određujemo druga Kuren Milana.

II

Na sektoru zapadnog djela Bilo Gore formira se BJELOVARSKI PARTIZANSKI ODRED. U sastav novoformiranog Odreda ulaze sve Udarne grupe Bjelovarskog okruga i četa Ivanjčani.

Za komandanta Bjelovarskog P. Odreda određujemo druga Manojlović Miloša, dosada zamjenika komandanta II.N.O. Brigade, II Operativne Zone N.O.V. i P.O. Hrvatske.

III

Za politkomesara Kalničkog P. Odreda određujemo druga San - to Ivana[2].

2.. Na raspoloženje Štabu II Operativne Zone N.O.V. i P.O. Hrvatske stavlja se drug Muhek Andrija, dosada v. d. politkomesara Kalničkog P. Odreda.

Ovu naredbu izvršiti odmah.

[1] Datum zaprimanja.
[2] Pogrešno, treba stajati Gabrijel.

SMRT FAŠIZMU–SLOBODA NARODU!

Politkomesar: M.[3] **Belinić,** v. r. MP[4] *Komandant:* **Vlado Matetić,** v. **r.**

Dostavljeno:
Na znanje i postupak:
Štabu Zagrebačkog P. Odreda.
Štabu Bjelovarskog P. Odreda.
Štabu II Brigade, II Oper. Zone N.O.V. i P.O.H
Štabu Kalničkog P. Odreda

Na znanje:
Glavnom štabu N.O.V. i P.O. Hrvatske.
Štabu III Proleterske Brigade »Rade Končara«.
Štabu Žumberačko-Pokupskog P. Odreda.
Štabu Turopoljsko-Posavskog P. Odreda
Štabu Moslavačkog P. Odreda.
Komandi Moslavačkog Područja.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 106, f. 2, dok. br. 16

1943, rujan 13.

Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu Kalničkoga NOP odreda da uputi borce za Prvu proletersku diviziju NOV Jugoslavije

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. I P.O. HRVATSKE

. . . Broj: 634/43
13. IX 1943.

ŠTABU KALNIČKOG P. ODREDA

Na Zagrebačkoj Gori formiran je Zagrebački p. odred.[1] Na taj način otpada zadatak, koji je stavljen pred vas. Vaš je zadatak da uspostavite relejne stanice između vašeg i Zagrebačkog odreda.

[3] Marko
[4] Okrugli pečat: Stab Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske (u sredini petokraka zvijezda)

[1] Zagrebački NOP odred formiran je na području Zagrebačke gore po naredbi Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske od 13. rujna 1943. U sastav Odreda ušle su jedinice: Prigorska, Stubička i Dugoselska četa i sve partizanske grupe s toga područja. Prilikom formiranja Odred je imao oko 190 ljudi. Komandant je bio Števan Došen, a politički komesar Milan Kuren. Vidi: Dok. br. 52, 54 i 94.

Za popunu I Proleterske divizije morate pripremiti 100 radnika iz Zagreba. Kako već sada na kursu imate veći broj Zagrepčana, a vjerojatno i nenaoružanih po bataljonima, to odmah izvadite te borce iz jedinica. Složite jednu grupu od 50 boraca i sa potrebnom pratnjom i karakteristikama uputite ih do Moslavačkog p. odreda na Kopčić, odakle će dalje krenuti za XIII Proletersku brigadu. Spisak i pismo treba da bude upućeno na XIII Brigadu u Žumberak. Od Zagrebčana — radnika, koji novi dolaze možete zadržati najviše 10 %, i to samo one koji imaju uslove da za kratko vrijeme postanu rukovodioci. Sa vaše strane morate popularizirati kod tih radnika Proletersku diviziju i njene sjajne borbe i pobjede kroz ove dvije godine, te naglasiti im da je to po naređenju druga Tita.

Dosadašnjeg vršioca dužnosti politkomesara Odreda druga Muheka Andriju uputite odmah u CK KPH u Otočac.

Vaše akcije uskladite sa akcijama Brigade, koja za sada još neko vrijeme ostaje na vašem terenu.[2]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

P. S.: Drugu Mimi,[3] novom komandantu odreda »Bjelovar«[4] dat ćete iz vašeg Odreda oko 20 boraca, od kojih treba barem 10 da su sposobni za vodnike i polit, delegate, i dva komandira čete, koji su sada kod vas vodnici. Navedeni borci treba da su sa sektora Bilo Gore.

Radiostanica koja se nalazi kod vas gledajte da se što prije popravi.

Prilažemo vam spisak »karakteristika« za činove u našoj vojsci. Rok za dostavljanje je 20 ov. mj.

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472. f. 1, dok. br. 38

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok. br. 51, str. 168 — 169.

[2] Riječ je o Drugoj NO brigadi Druge operativne zone. NOV i PO Hrvatske.
[3] Miloš Manojlović
[4] O formiranju Bjelovarskoga NOP odreda vidi: Dok. br. 52 i 137.

54

1943, rujan 13.

Uputstvo Marka Belinića, političkoga komesara Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Okružnome komitetu KPH Zagreb za formiranje i djelovanje Zagrebačkoga NOP odreda

Drugarskom OK K.P. Hrvatske Zagreb

Dragi Drugovi!

Prilikom vašeg boravka u Moslavini razgovarali smo o formiranju Zagrebačkog Odreda[1]. Dolaskom drugarice Anke[2] i Đilasa[3], pristupili smo odmah к izvršenju ovog zadatka. Za komandanta ovog Odreda odredili smo druga Došen Stevu, a za komesara ovog Odreda druga Kuren Milana (Gubca). Njih dva privremeno će sačinjavati Štab Odreda. Za zamjenika političkog komesara ovog Odreda u dogovoru sa ovim drugovima odredite vi i javite nam njegovo ime i karakteristiku, da ga možemo svojom naredbom postaviti na ovu dužnost.

Za sada nećemo pristupiti к formiranju Bataljona, nego će se Odred sastojati od raznih četa, koje će imati određeni sektor svoga djelovanja. Kada čete toliko narastu, a kada se i prilike povoljno razviju, tada ćemo pristupiti formiranju Bataljona. Bataljone nećemo za sada formirati iz razloga, jer se takva jedinica veoma teško kreće po vašim terenima. Ovim četama posvetite i vi sa vaše strane što više pažnje, da se pravilno politički odnose prema narodu, jer upravo od toga i zavisi uspješni razvitak ovog odreda. Ako bi se negdje pojavilo sektaštvo, ili kakva pljačkaška tendencija kod pojedinih boraca, udrite po tome oštro, ali ne tako, da se ljude odmah strelja, nego ih valja politički uzdići i na pravilan način objasniti štetne posljedice takvog postupanja.

Drug Došen zajedno sa Milanom, izvršit će organizaciju ovog Odreda, a vi sa vaše strane pružite mu što veću pomoć. Dosadašnje čete i sve udarne grupe na vašem sektoru od sada će podpadati pod komandu Zagrebačkog Odreda. Operativni sektor ovog Odreda bit

[1] Zagrebački partizanski odred formiran je Naredbom Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske od 13. rujna 1943. godine, vidi: Dok. br. 52.

[2] Berus

[3] Milovan

će jednak sektoru vašeg okruga. Njegovo sjedište bit će Zagrebačka Gora i naselja sjeverno i južno oko Zagrebačke Gore. U svojim akcijama ovaj će se Odred spuštati sve do Save, kod Dugoselskog kotara, a s onu stranu Zagrebačke Gore na prugu Zagreb-Maribor. Eto kako vidite obuhvatit će cio važniji sektor vašeg okruga.

Prilikom formiranja četa, one drugove koje ste odlučili poslati u partizane, ako imaju sposobnosti u političkom pogledu, stavite za političke komesare i njihove zamjenike. Naravno da ih nećete vi postavljati, nego ćete ih preporučiti Štabu Odreda, koji će ih svojom naredbom postaviti na ovakvu dužnost. Manje sposobni u vojničkom pogledu, bit će obični borci u jedinici, dok ne steknu potrebno iskustvo i vojničku vještinu.

Od sada bit će nam potrebno, da budemo što tjesnije povezani s vama, tako da vidimo razvitak našeg Odreda u vojničkom i političkom pogledu. Vi ćete nam svakako najpravilnije objasniti stanje u ovome odredu.

Borce i komandni kadar uvijek gledajte realno, kakve su njihove sposobnosti i kako izvršavaju svoje zadatke. Nemojte od ljudi tražiti ono što ne posjeduju. Sa ove točke posmatrajte njihov rad i davajte im prema tome ocjene. Ovi borci nisu stari komunisti, a ima među njima i takvi koji nisu članovi Partije, pa zbog toga i ne možemo od njih tražiti visoku ideološku i političku svijest, što drugim rječima znači da im ne možemo postaviti zadatke, koje oni nisu u stanju izvršiti. Zadaci koje stavljamo mi pred naše partizane svakako se razlikuju od zadataka komunista u redovima naše vojske.

Ako ćete pravilno i svestrano odred iskoristiti, on će biti ubrzo popularan u cijeloj Zagrebačkoj okolici, pa i u samom Zagrebu. Njegova je perspektiva veoma lijepa i možemo očekivati njegov brzi razvitak.

Vama će dolaziti mnogo radnika iz Zagreba, koje ćete djelomično slati i u druge naše jedinice. To će uostalom biti zadatak Odreda, kojem ćemo mi u tom pogledu dati konkretna uputstva.

Naša nova Brigada[4] na Kalniku razbila je jednu njemačku kolonu i nanjela Njemcima prilične gubitke[5]. Pruga od Koprivnice do Križevaca već dva dana nalazi se u našim rukama. Vozovi uopće ne saobraćaju. Naše jedinice u Moslavini izvršile su napad na Hercegovac i tom prilikom zarobile 150 domobrana, a zapljenile su 170 pušaka, 3 mitraljeza, mnogo municije i ostale ratne spreme.

Naša vojska ušla je u Sušak, Bakar, Crikvenicu, Kraljevicu, Trogir, Kaštele, Obrovac i Solin. Nadalje je zauzela otoke Hvar, Brač i

[4] Odnosi se na Drugu NOU brigadu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.
[5] Vidi: Dok. br. 36.

Vis. Obala Jadranskog Mora od Senja do Sušaka nalazi se u našim rukama. Jedna talijanska divizija predala je sve oružje i municiju našoj vojsci.

Nadamo se da ste nas razumili i da ćete u pogledu našeg Odreda po ovome postupiti.

Primite drugarski pozdrav!

S.F. S.N.

13.1X43. **Marko,** v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-77/2453

55

1943, rujan 13.
Zagreb

Polumjesečni izvještaj Zapovjedništva Prvoga zbornog područja Glavnom stožeru oružanih snaga NDH o raspoloženju naroda i akcijama partizana u drugoj polovini kolovoza 1943. godine

ZAPOVJEDNIČTVO I. ZBORNOG PODRUČJA
Glavnostožerni odjel

Glst. br. 2452/taj.
U Zagrebu, dne 13. IX. 1943.

PREDMET: Doglasno izvješće I. Z.P.
za DRUGU POLOVICU mjeseca
kolovoza 1943. godine.

1.) GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Izvj. odjel) 2 primjerka
2.) ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA — BROD
3.) ZAPOVJEDNIČTVU III. ZBORNOG PODRUČJA — SARAJEVO
4.) VRHOVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU - ZAGREB
5.) SASTAVAK

Na temelju zapovjedi Glavnog stožera oružanih snaga Očev. Br. 4163/taj. od 11. studenog 1941., dostavljam doglasno izvješće za

RUGU POLOVICU MJESECA KOLOVOZA 1943. godine, sastavlje-
э na temelju prikupljenih podataka od podređenih postrojbi, a u
)liko nisu podnieta pojedina posebna izvješća,- u slijedećem:

I.- OBĆA UNUTARNJA SITUACIJA:

1.- RAZPOLOŽENJE NARODA:

HRVATI: Razpoloženje naroda je mnogo povoljnije u onim kra-
;vima koji nisu pod neposrednim ili posrednim uticajem pobunje-
ika i narod je odan ustaškoj ideologiji, ali se ta ideologija ne može
podpunosti izpoljiti kod onog diela naroda koji je pod neposred-
im ili posrednim uticajem pobunjenika, jer pobunjenici odvode,
lostavljaju, kao i ubijaju, te uništavaju imovinu onih ljudi koji se
ütiöu svojim hrvatstvom ili ustaštvom.

Na samo razpoloženje naroda imade uticaja i slaba prehrana
tanovničtva pasivnih krajeva, te bi u tom pogledu trebalo poduzeti
inergične mjere i popraviti prehranu.

Prisutnost naših oružanih snaga i uzpješni podhvati velikih raz-
njera u pojedinim dielovima naše države umiruje donekle narod,
ili im se ne može zagarantirati podpuni mir i sigurnost, jer su sna-
*e, koje rade na teritoriji ovog područja suviše male.

U zadnje vrieme opaža se da raste razpoloženje prema partiza-
lima u onim krajevima gdje ne postoje uobće naše upravne vlasti,
toji se svojom promičbom predstavljaju kao ne čisti komunisti, već
nezadovoljnici sa današnjim stanjem i režimom. Osim, toga u za-
dnje vrieme opaža se pojačano djelovanje partizana putem letaka,
koji imaju dobre posljedke među narodom.

PRAVOSLAVNI: Na insurgiranom području od odmetnika, pra-
voslavni ove pomažu ili im se pridružuju milom ili silom pod pritis-
kom pretnji. Na području gdje nema odmetnika drže se lojalno i
mirno.

ŽIDOVI: U koliko ih još ima, a koji su ostali po specijalnim zas-
lugama i ovlašćenjima mirni su i ni po čemu se ne izpoljavaju.

NARODNE MANJINE: Njemačka skupina je zadovoljna i u sva-
kom pogledu lojalna. Naklonjeni su državi.

Mađari su lojalni ali više naklonjeni Mađarskoj nego našoj
državi. Priželjkuju pripojenje Mađarskoj.

SLOVENCI I ČESI: Na području ovog zbornog područja ogorče-
ni su neprijatelji naše države i svaku priliku izkorišćavaju da nači-
ne ma kakvu štetu. Oni rade na podmukli način i opasni su protiv-
nici. Potrebna je nad njima stalna opaska.

IL- A — ČETNIČKA AKCIJA:

Ova djelatnost postoji samo na području Supersloda[1]. Ovi podpuno organizirani i pod zaštitom talijana očigledno rade protiv naših probitaka.

II.- B - PARTIZANSKO KOMUNISTIČKA AKCIJA I PROTUMJERE:

KALNIČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Kalnički partizanski odred ostao je po starom na području Kalnika. Posljednjih dana primjećeno je pojačanje partizanskih snaga u Kalniku od strane partizanskih djelova iz Slavonije u jačini od 3 brigade među kojima je utvrđena i XIII. slav. jurišna brigada i zagorska brigada u zapadnom djelu podhvatnog područja Varaždin[2].

Posljednjih dana osobito se ističe djelovanje na području Ludbrega i Varaždinskih Toplica[3].

BILOGORSKA PARTIZANSKA SKUPINA:

U posljednje vrieme nije pokazala jače djelovanje.

MOSLAVAČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Moslavački odred nalazi se još uvjek u Moslavini u jačini od prilike od 3 bataljona.

Dijelovi ove skupine nalaze se na šumskom predjelu lieve i desne obale r. Lonje i Marča šume-Zutice-Ostrovsko-Brezovica.

Na ovaj način ova partizanska skupina insurgira područje sa obe strane željezničke pruge Dugo Selo-Kutina kao područje oko Siska. Jedan dio ove skupine održava vezu sa partizanima na desnoj obali r. Save u kotaru V. Gorica.

U koliko se pojedine skupine nalaze na prostoriji ovoga zbornog područja, iste se ograničavaju na napadaje na teretne samovoze, ubijanje istaknutih ustaških dužnostnika i pljačke po selima.

Ova skupina u posljednje vrieme vrši dnevne napadaje i na putničke vlakove.

ŽUMBERAČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

XIII. proleterska brigada u posljednje vrieme nalazi se na području Cerja-Kravarsko-Dubranec-Hrušovac. Sa toga područja insurgira cestovni i željeznički promet Zagreb-Sisak.

Skraćenica za Comando Superiore F.F. A.A. »Dalmazia-Slovenija« (Viša komanda oružanih snaga »Dalmacija-Slovenija«).

[2] U to su se vrijeme na Kalniku nalazile samo snage Kalničkoga NOP odreda.

[3] Na tom području akcije je izvodio Prvi udarni bataljon Kalničkoga NOP odreda. Vidi: Dok. br. 8.

Njihovo djelovanje ne sastoji se samo iz rušenja i miniranja željezničke pruge, već i svih većih objekata na pruzi kao i u napadaju slabijih samostalnih posada (Kravarsko-Žažina)[4].

KORDUNSKO BANIJSKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Naše snage na južnoj granici zbornog područja uslied sve većeg prikupljanja partizanskih snaga morale su se prikupiti na crti Glina-Gora. Prema ovoj crti posljednih dana počelo se prikupljati oko 5 partizanskih brigada koje su izvodile napadaje na naše posade. Područje oko Gline u širem smislu je u podpunosti insurgirano, tako da je svako razviđanje izvan postava onemogućeno. Cestovni promet između Gline i Petrinje postao je podpunoma ugrožen. Postoji opasnost za pojedinačno uništenje posada. Utvrđena je prisutnost I, II, IV, V. i VIII. banijske brigade[5].

Posljednjih dana dolazkom njemačkih SS postrojba popravilo se u nekoliko stanje oko Gline.

VAŽNIJI DOGAĐAJI U ODMETNIČKO PARTIZANSKOJ DJELATNOSTI OD POSLJEDNJEG IZVJEŠĆA DO DANAS SU SLIEDEĆI:

PODHVATNO PODRUČJE ZAGREB:

17. VIII. u 00,00 sati jedna partizanska skupina nepoznate jačine došla je u s. Markuševac (8 km s. i. od Zagreba). U obćini su partizani spalili vojničku pismaru i uzeli 2 puške, 1 samokres i 2.200 kuna[6].

16. VIII. u 23,45 sati 6 bandita napalo je sa puškama i samokresima 2 redarstvena stražara na gradskoj mitnici u pravcu Žitnjak. Bačena je jedna ručna granata. Žrtava nema. Nađen je jedan samokres[7].

17. VIII. u 14,00 sati napadnut je na cesti između s. Soblinec i Popovec (4 km. s. od Sesveta) jedan njemački samovoz. 1 njemački častnik ranjen. Samovoz prošao prema Zagrebu.

Noću 18/19. VIII. napali su partizani nepoznate jačine željezničku postaju Remetinec (4 j. z. od Zagreba)[8]. Straža jačine 7 domobrana XX. želj. str. bojne povukla se iz betonskog bunkera pokraj stanice ne davši nikakav odpor. Partizani su zapalili želj. postaju.

Noću 18/19. VIII. napala je skupina od 70 partizana stražu jačine 25 domobrana I. Zagrebačke posadne bojne kod mlina Ljubić.

[4] Vidi: Dok. br. 6.

[5] Te su brigade bile dijelovi Unske operativne grupe.

[6] Akciju je izvela Prigorska parizanska četa.

[7] Akciju su izvele udarne grupe s toga područja.

[8] Napao je Prvi bataljon Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«, pojačan s dva minerska odjeljenja. Vidi: Dok. br. 6.

skladište I. zbornog obskrbnog skladišta kod Sv. Klare (5 km j. od Zagreba)[9]. Nakon kratke borbe partizani su zarobili 18 domobrana, 7 uspjelo ih se je spasiti. Partizani su pokušali zapaliti skladište, ali im to'tiije u podpunosti uspjelo, i šteta je neznatna.

Noću 22./23. VIII. uništili su partizani uređaje na želj. postaji Ključ (2 km j. od V. Trgovišta), i razorili prugu u dužini od 36 m[10].

U s. Kraljevec (7 km z. od V. Trgovišta) partizani su 22. VIII. uništili samovoz linije Zagreb-Klanjec, a 23. VIII. samovoz linije Zagreb-Pregrada.

31. VIII. u 09,20 sati naletio je osobni vlak kod ulazka u postaju Horvati (14 km j. z. od Zagreba) na minu. Stroj i 3 vagona izkliznuli[11]. Nekoliko građandskih lica ranjeno.

PODHVATNO PODRUČJE VARAŽDIN:

19. VIII. partizani jačine 200 — 300 ljudi zapalili su u Đurmanecu (5 km s. z. od Krapine) pismaru u obćini i uništili brzoglasni uređaj[12].

U Erpenja (5 *Vi* s. i. od Klanjca) prepili su partizani 11 stubova b. b. linije.

Noću 22/23. VIII. razorili su partizani želj. prugu između Čukovca i Ludbrega u dužini od 15 metara[13].

25. VIII. u 01,15 sati posjekli su partizani 20 b. b. stubova i razorili željezničku prugu (4 km z. od Zaboka)[14].

25. VIII. u 10,00 sati napali su partizani kod s. Bukovac (10 km s. i. od Ludbrega) teretni samovoz »Zempra«, i odveli povjerenika »Zempra« vozača samovoza i samovoz sa 35 m.t.c. pšenice u pravcu s. Rasinja.

Noću 25/26. VIII. jedna partizanska skupina došla je u s. Jalžabet (13 km j. i. od Varaždina) i odniela 30 —- 40 mc. žita.

27. VIII. između 01,00 i 02,00 sata jedna skupina partizana nepoznate jačine napala je logor častne radne službe kod Dvorca Gredice (3 *Уг* z. od Zaboka). 6 baraka spaljeno, 3 častnika, 9 dočastnika i 130 domoradnika zarobljeno[15].

28. VIII. u 04,30 sati jedna skupina partizana jačine 200 ljudi napala je Začretje (6 km s. od Zaboka)[16]. Na željezničkoj postaji zaro-

[9] Isto.

[10] Vidi: Dok. br. 214.

[11] Diverziju su obavili diverzanti Turopoljsko-posavske treće čete Drugoga diverzantskog bataljona Hrvatske.

[12] Akciju je izveo Udarni bataljon Kalničkoga NOP odreda. Vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 18, dok. br. 145.

[13] Kao bilj. 7.

[14] Isto.

[15] Kao bilj. 12.

[16] Napad je izvršio Drugi bataljon Kalničkoga NOP odreda. Vidi: Dok. br. 6.

bili su partizani 4 domobrana XVIII. želj. stražarske bojne, 3 domobrana uspjelo se spasiti. Na pošti su partizani uništili brzoglasnu središtnjicu, spalili spise i orobili 26.000 kuna.

28. VIII. razorili su partizani željezničku prugu kod Bedekovčine (6 km i. od Zaboka)[17]. Jedan most na željezničkoj pruzi između Sutinskih Toplica i Zlatar-Marija Bistrica (9 *Vi* — 12 *Vi* i. od Zaboka) također je uništen ali će biti u toku današnjeg dana popravljen.

30. VIII. o. g. u 02,30 sati jedna partizanska skupina nepoznate jačine napala je željezničku stražu na želj. mostu (1 *Vi* km i. od Zaboka)[18]. Straža razoružana. Domobrani od partizana odvedeni. Nastamba straže zapaljena. Na licu mjesta nađena je jedna osoba obučena u građansko odjelo, na leđima svezana i iz puške ubijena u glavu sa ceduljom »Crni Ante šaljemo Ti Tvog špijuna Gestapovca«.

30. VIII. skupina od 50 partizana na konjima došla je u s. Martijanec (14 i. od Varaždina) gdje je spalila spise u općini, a potom se udaljili[19].

PODHVATNO PODRUČJE SISAK:

Kod s. Župić (3 *Vi* km z. od Petrinje) prepiljeni su svi b. b. stubovi noću 15/16. VIII.

16. VIII. u 18,30 sati kod s. Brđani gađali su partizani iz pušaka na putnički vlak. Jedna građanska osoba ranjena.

Noću 18/19. VIII. napali su partizani Prekopu i spalili nekoliko kuća. Most na cesti Glina-Petrinja kod Prekope je uništen. Partizani su odpilili 14 b. b. stubova i odnieli 4.000 m vojničkog brzoglasnog voda.[20]

22. VIII. u 07,00 sati naletio je jedan teretni vlak između šume Piškornjač i Capraške Poljane (7 — 8 km j. i. od Siska) na minu. Jedan vagon izkliznuo.

PODHVATNO PODRUČJE BJELOVAR:

Noću 15/16. VIII. partizani su zapalili na željezničkoj postaji Gradec[21] (13 km j. j. z. od Križevaca) 27 vagona siena. 3 partizana mrtva.

20. VIII. u 09,00 sati napadnuta su 3 teretna samovoza Zempra koji su bili osigurani sa jednim dočastnikom i 25 domobrana iz zasjede od jedne partizanske skupine jačine 50 ljudi sa 2 strojopuške kod s. Paljevina (8 *Vi* km j. od Bjelovara). Uz pomoć 10. i 12. sati III. bojne 2. p. p. oslobođeni su samovozi i partizani razpršeni.

[17] Kao bilj. 10.
[18] Isto.
[19] Akciju izveli dijelovi Kalničkoga NOP odreda.
[20] Napad izvršili dijelovi Prve NOO brigade Unske operativne grupe.
[21] Kao bilj. 19.

Noću 22/23. VIII. zapalili su partizani nepoznate jačine želj. postaju Brezovljani (9 km j. od Križevaca)[22].

Noću 22/23. VIII. partizani nepoznate jačine spalili su željezničku postaju Sv. Ivan Žabno (10 j. i. od Križevaca)[23].

2.- KOMUNISTI:

Rad i djelatnost ovih, iznieto ie u poglavlju partizansko komunistička djelatnost.

3.- KRETANJE I AKCIJA SUMNJIVIH OSOBA:

Budno se prati ukoliko prilike pojedinih područja dozvoljavaju. U insurgiranom području ovaj nadzor je veoma otežan.

Po posebnom nalogu dostavljaju se izvješća o sumnjivim osobama u domobranstvu.

4.— STRANA PROMIČBA:

I nadalje veoma jaka putem krugovalnih postaja raznih zemalja. U posljednje vrieme strane postaje se više slušaju nego što je to do sada bio slučaj.

Osim toga partizansko komunistička promičba vrlo jaka putem raznih letaka, izvješća i brošura.

5.-0 PRILIKAMA PREHRANE I PROMETA:

U glavnom je dobra prehrana imućnijih posjednika, dok kod sirotinje na selu i po gradovima, prehrana je dosta slaba, pogotovo kod radničtva i svih službenika po gradovima, jer t.zv. aprovizacija uobće ne funkcionira.

Nabavka namirnica bazira na verižnoj trgovini, tako da činovnik i manje imućni svijet više nije u mogućnosti da vrši nabavku hrane pod ovakvim uslovima, te mu prieti opasnost od gladi.

Prema trgovcima i prodavcima treba upotriebiti najstrože kazne protiv velikog dizanja ciena živežnim namirnicama, jer na taj način izazivaju narod koji nema mogućnosti da dođe do najpotrebnijih sredstava za život.

Promet željeznički, cestovni i brzojavno-brzoglasni je na cielom području, više ili manje ugrožen. Osobito:

— na crti Varaždin-Zagreb, dio Varaždin-Budinščina,

— na crti Zagreb-Sisak-Sunja, dio Mraclin-Lekenik i Brđani-Blinjski Kut,

— na crti Varaždin-Koprivnica, osobito Ludbreg-Rasinja,

— na cesti Koprivnica-Dugo Selo, osobito dio Koprivnica-Križevci.

[22] Kao bilj. 10.
[23] Isto.

6,— ODNOSI DOMOBRANSTVA SA USTAŠKIM VLASTIMA I DRUGIM VLASTIMA:

Kao i do sada — dobri.

7.— ODNOSI DOMOBRANSTVA SA SAVEZNIČKIM VOJSKAMA:

Sa njemačkom vojskom vrlo dobri, korektni i iskreni.
Sa talijanskom vojskom dobri, korektni ali ne i srdačni.

III.— STANJE U DOMOBRANSTVU:

1.— RAZPOLOŽENJE, DUH I STEGA U DOMOBRANSTVU:

Razpoloženje, duh i stega u domobranstvo popravlja se dolazkom mlađih godišta u domobranstvu i boljom prehranom i odmornošču četa.

Hvale se na pravedni postupak osobito u davanju dopusta, i da je nestalo favoriziranje pojedinaca od kada dopuste podjeljuju zapovjednici četnih tiela i ustanova.

2.— NEREDI I IZGREDI:

Dolazkom SS postrojbi[24] na područje ovog zbornog područja dogodile su se od strane njihove veći neredi protiv pučanstva u pojedinim njihovim posadama. Tako je utvrđen slučaj u Sisku pljačke privatnog imetka i izvršenje nasilja nad jednom djevojčicom.

3.— UTJECAJ STRANE IZVJEŠTAJNE SLUŽBE I NEPRIJATELJSKE PROMIČBE:

Strana neprijateljska služba nije primjećena. Neprijateljska promičba je veoma jaka putem raznih načina, kako je to napried spomenuto. Partizanska promičba je veoma jaka, vrlo spretna i vrlo uspješna.

4.- BJEGUNSTVA:

U posljednje vrieme usliedili su slučajevi predaje odnosno prelaz domobranskih jedinica na stranu partizana, tako se predala cjela II. bojna 2. pješačke pukovnije i jedan odjel Konjaničke sati Središnje domobranske škole u Varaždinu. Isto tako utvrđena činjenica da su pojedini častnici kao zapovjednici posada prešli partizanima sami ili sa najvećim djelom posade (satnik Ljubojević, zapovjednik posade u Bulincu i satnik Barbarić, zapovjednik posade u Hrastovici).

[24] Od kolovoza 1943. godine pregrupiraju se njemačke jedinice u NDH, a sjeverozapadna Hrvatska od tada je pod komandom Šezdeset i devetoga rezervnoga armijskog korpusa.

Ove činjenice treba da daju ozbiljno razmišljanje o stanju u našem domobranstvu, jer se partizanska promičba uvukla u redove našeg domobranstva.

Potrebno je svima silama poduzeti mjere u tom pogledu.

5.- PONAŠANJE ČASTNIKA, DOČASTNIKA I DOMOBRANA:

U glavnom dobro. Izgleda da je u tom pogledu stanje kod častnika i dočastnika malo se popravilo.

IV.— VANJSKA SITUACIJA:

1.— O PRILIKAMA U POGRANIČKIM OBLASTIMA SUSJEDNIH DRŽAVA:

Nema podataka.

2.— STRANI VOJNI BJEGUNCI:

Na području ovog zbornog područja nije primjećeno. Raspodje-Ijen je svima jedinicama naputak za postupak sa stranim bjeguncima.

3.— NEDOZVOLJENI PRIELAZI I KRIUMČARENJA:

Naročito kriumčarenje obilato cvate.

4.- ODNOSI SA SUSJEDNIM POGRANIČNIM VLASTIMA:

Dobri kao do sada.

V.— OBĆI ZAKLJUČAK:

Ovo zborno područje obzirom na insurgiranost većeg djela područja nema dovoljno razpoloživih operativnih postrojbi da bi mogao uspješno intervenirati prema pojedinima partizanskim skupinama.

Za izvođenje podhvata većih razmjera, snaga nema.

Prema tome, potrebno je sadanje razpoložive snage pojačati da bi se mogli izvesti podhvati širih razmjera. U protivnom ovo zborno područje morati će se zadovoljiti sa **podhvatima manjih razmjera obranom posadnih mjesta, lokalnim razviđanjem i krstarenjem.**

Pošto je komunistička propaganda uhvatila jaki korien i postizava dobre rezultate potrebno je bezuvjetno i najžurnije povesti dobru, jaku i stalnu protupromičbu, jer do sada u tome pogledu ništa nije urađeno.

Obzirom na sve veći broj bjegunstva u domobranstvu potrebno je poduzeti potrebne mjere.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

PO OVLAŠĆENJU ZAPOVJEDNIKA
PROČELNIK GLST. ODJELA
bojnik (Šteger)
Šteger[25], v.r.

M.P.[26]

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NDH, kut. 81, f. 16, dok. br. 32.

56

1943, rujan 13.
Velika Gorica

Izvještaj Kotarske oblasti Velika Gorica Velikoj župi Prigorje u Zagrebu o zarobljavanju i pogubljenju nekih pripadnika ustaškog pokreta na području općine Orle od strane partizana.

KOTARSKA OBLAST VELIKA GORICA

Broj: 881-Pr-1943. Vel. Gorica, 13. rujna1943.

Predmet: Kruhan Stjepan i dr.— odvedeni
i ubijeni po partizanima.—

1) VELIKA ZUPA PRIGORJE ZAGREB
2) REDARSTVENA OBLAST ZA GRAD ZAGREB
Odsjek javne sigurnosti
3) ZAPOVJEDNIČTVO I. ZBORNOG PODRUČJA
Glavnostožerni odjel

Z A G R E B

U noći između 10. i 11. ov. mj. odvedeni su od svojih kuća po nepoznatim osobama slijedeći:

1) Kruhan Stjepan, posjednik iz Jezera, opć. Orle. Pokojni Kruhan bio je vrlo aktivan u političkom radu od osnivanja N.D.H. i zauzimao je vidne položaje u ustaškom pokretu. Tako je bio pobočnik logornika u Vel. Gorici, savezničar Saveza seljaka, predsjednik

[25] Rudolf
[26] Zaprimni pečat Ministarstva oružanih snaga, Glavnoga stožera — Izvještajni odjel, Izv. br. 6026 — tajno, u Zagrebu, dne 21. IX 1943. godine.

upravnog odbora Zajednica za promet stokom. U narodu je uživao velik ugled i poštovanje. Već preko godinu dana živio je van svoje kuće u Vel. Gorici i Zagrebu iz bojazni od osvete partizana. Pred oko 2 mjeseca primio je od partizana ultimativno pismo, da se zahvali na sve položaje, koje zauzima i odustane od javnog rada i da se vrati svojoj kući u Jezero do 25. VII. t.g., inače da će mu biti uništen sav posjed i kuća. Kruhan se pokorio i vratio u Jezero, budući, kako mi je on saopćio osobno, nije mogao dobiti od nadležnih faktora u Zagrebu garanciju za zaštitu sebi i svojoj obitelji, a iseliti se potpuno sa cijelom obitelji i napustiti svoj posjed nije htio, jer se radi o posjedu od oko 50 jutara, mlinu, kući sa mnogim gospodarskim zgradama i strojevima.

2) Imbro Benkovčić iz Vrbova, općine Orle, 62 g. star seljak politički neistaknut.

3) Josip Šimunković 32 g. star, trgovac i gostioničar iz Orla. Odmah po osnutku N.D.H. bio ustaša, ali nakon akcije partizana izbjegao od kuće i živio u V. Gorici. Pred godinu dana vratio se kući u Orle, odustavši od političkog rada.

4) Kramarić Tomo, seljak iz Ruča, zauzimao položaj ustdškog tabornika za općinu Orle. Od pred godinu dana nije politički djelovao iz bojazni pred osvetom partizana.

5) i 6) Jakob Hrenčević, mlinar iz Ruča i njegov sin, politički neistaknuti.-

7) Neđip Pita, sitničar iz Veleševca općina Orle, Arnautin, naseljenik od duže godina. Bio je ustaša i kao takav sudjelovao u akcijama u Bosni i Kordunu u 1941. godini. I on se povukao od aktivnog ustaškog rada bojeći se osveta partizana, te je živio u Veleševcu.-

Pod kojim uslovima je njima kao ustašama bio omogućen od strane partizana nesmetan boravak i življenje nije utvrđeno, kao ni da li su za to pružali protu usluge partizanima.

Od navedenih osoba nađeni su mrtvi u subotu 11. ov. mj. u blizini Save Kruhan Stjepan, Jakov Hrenčević i njegov sin te Neđip Pita, dok se za sudbinu ostale trojice još ne zna.-

Pošto općina Orle ne radi, a oružnička obhodnja ne može da provede izvide obzirom na opasnost od napada partizana, to se do sada nisu mogle utvrditi važnije okolnosti pod kojima se ovaj zločin dogodio, te će po utvrđenju istih podnijeti naknadno izvještaj.-

ZA DOM SPREMNI !

UPRAVITELJ KOTARA:
(Jakov Dević)

KOTARSKA OBLAST VELIKA GORICA

Broj: 881-Pr-1943. Vel. Gorica, 13. rujna1943.

Predmet: Kao napried.-

KOTARSKOJ OBLASTI

14

S molbom na znanje.-

ZA DOM SPREMNI !

UPRAVITELJ KOTARA:
(Jakov Dević)
Jakov Dević, v.r.

M.P.[1]

M.P.[2]

a/a
Zgb 20. 9. 43.[3]

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 100, taj. br. 2168

57

1943, rujan 14.

Pismo Kotarskoga komiteta KPH Zagreb Okružnome komitetu KPH Zagreb u kojemu traže uputstvo za stvaranje partijskih kadrova u neprijateljskoj vojsci, obavještavju o padu Pa via Beluhana i traže vezu sa Zagrebom

Drugarskom O.K. K.P.H.

Dragi drugovi molimo Vas da nam pošaljete direktive o stvaranju naših kadrova u fašističkoj vojsci. Pošto imamo mogućnosti da obuhvatimo u okolici grada Zagreba, da formiramo po nekim bitni-

[1] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Velika Gorica
[2] Zaprimni pečat Kotarske obasti Zagreb, taj. br. 2168/43, od 20. IX 1943. godine.
[3] Dopisano rukom.

čama naše komitete, ali nisu nam dobro poznata pravila i način tog formiranja. S time Vas molimo, da nam najhitnije pošaljete prednje podatke.

Dragi drugovi molimo Vas da bi nam mogli čim hitnije dati vezu sa gradom Zagrebom radi same pošte koja dolazi preko K.K. za Zagreb. O tom smo već govorili ali nam se još do danas nije dala nikakova veza. Pošto ima jako mnogo, pa je potrebna nahitnija veza za tu poštu. Drugovi možemo Vas izvjestiti da je pao drug Škrba[1] u Jakoblju kod gostione dne 11.ov. mjeseca.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Drugarski pozdrav.
Metek,[2] v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-77/2455

58

1943, rujan 14.

Pismo Rade Bulata, načelnika Štaba druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Okružnome komitetu KPH Krapina o potrebi formiranja Zagorskog (krapinskog) partizanskog odreda, njegovu komandnom kadru i zadacima

Nač. štaba II. OP. Zone
NOV i PO Hrvatske.
Dne 14. IX. 1943.

Drugarskom O.K. K.P.[H.] Krapina

Dragi drugovi,

Naš štab ima namjeru od Udarnih grupa na vašem sektoru i partizana iz Kalničkog odreda i II. Brigade,[1] formirati Krapinski

[1] Pavao Beluhan
[2] Juraj Mareković

[1] To se odnosi na Drugu N0 brigadu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske, kasnije NOU brigadu »Braća Radići«.

narod. osob. partizanski odred.[2] Predviđeno je da na taj sektor dođu i veće naše jedinice, da omoguće učvršćenje jedinica u Hrvatskom Zagorju. Usljed jakih neprijateljskih koncentracija u Zagorju dolazak naših većih jedinica na taj sektor za kraće vreme odgađa se.

Upućujemo vam drugove Štefa Iveковića, Vidiček Josipa, Klasić Ferdu i Bosnara.[3] Odmah po primitku ovoga pisma pristupite organizaciji četa od Udarnih grupa. Ako imate oko 100 ljudi možete odmah organizovati 2 čete. Organizaciju tih jedinica treba postaviti na vojničku osnovu. Rukovodstvo nad tim četama kao komandant imaće drug Špiranec,[4] a politkomesar biće drug Tuđman[5] ili Vidiček Josip. Drug Špiranec predviđen je za komandanta Krapinskog odreda, ali pošto još ne postoje uslovi za formiranje odreda formiraće se Krapinski bataljon koji treba prerasti u odred. Drug Klasić Ferdo upućuje se za komandira čete. Drug Bosnar koji je ovih dana prešao iz domobranstva na našu stranu može po potrebi biti vodnik, ali neka se prethodno ispita njegova prošlost, jer zato vi imate mogućnost. Drug Štef Iveković dobio je zadatak da organizuje obavještajnu i informativnu službu u Zagorju. On će se ujedno nalaziti u sastavu štaba bataljona.

Obzirom na sadanju vojničku situaciju na vašem sektoru pred bataljon postavljaju se sljedeći zadaci:

Sprovesti najširu mobilizaciju masa u Narod. osob. vojsku, očistiti sela od petokolonaških elemenata, i stvoriti bazu na Strahinjčici i Ivančici. Akcije: bataljon će u prvom momentu svoje akcije usmjeriti na uništavanje komunikacija željezničkih pruga i cesta, i to: Zabok — Đurmanec, Zabok — Lepoglava, Ivanec —Varaždin, Lepoglava —Bednja —Krapina. Treba nastojati pod svaku cijenu izbaciti iz prometa cestu Krapina —Lepoglava —Varaždin, jer ista pretstavlja veliku važnost za okupatora prilikom povlačenja njegovih trupa. Sadanja koncentracija ima za svrhu obezbeđenje cesta i pruga Zabok — Rogatec, i Zabok —Varaždin. Na svim tim putevima treba postavljati zasjede, sačekivati nerpijateljske kolone, kamione i dr. Kanite se takvnih akcija gdje bi imali veće žrtve.

Na prostoru Strahinjčica —Ivančica bataljon će izgraditi manju konspirativnu bolnicu. Nastojte mobilizirati lječnike.

Štab toga bataljona pobrinuće [se] da se poveže sa četom koja se zadržava oko Ivanca i istu uključiti u sastav bataljona.

[2] Zagorski (Krapinski) NOP odred formiran je 5. listopada 1943. godine, vidi: Dok. br.

[3] **Stjepan**
[4] **Josip**
[5] **Franjo**

Što se tiče daljne popune sa komandnim kadrom iz jedinica II Brigade i Kalničkog odreda, štab bataljona zatražiće preko našeg štaba potrebne drugove iz tamošnjih krajeva. Stab bataljona slaće redovne izvještaje svkih 10 dana našemu štabu. Ovo treba shvatiti kao jedan od važnih zadataka, jer će se boljom vezom moći bolje upoznati situaciju i pravovremeno pružati pomoć.

Štab bataljona slaće izvještaje preko Kalničkog Part, odreda.

Šaljemo vam letke koje je izdao K.P. Odred i pismo domobranskog poručnika iz Lepavine[6] koji je prešao na našu stranu. Iste umnožite i poslužite se s njima kod pregovora sa domobranskim garnizonima koje treba pozivati da prelaze na našu stranu. Jedan primjerak ovog pisma dostavljamo drugu Špirancu da postavljene zadatke sprovede u život, da formira bataljon.

Uz drugarski pozdrav

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

V.d. Nač. štaba
Bulat Rade, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3002

59

1943, rujan 14.
Zlatar

Izvještaj Kotarske oblasti Zlatar Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o napadu partizana na rudnike Pešćeno i Konjšćina

Kotarska oblast u Zlataru
Broj 597.Prs. 1943. Zlatar, dne 14. rujna 1943.

Predmet:
Pešćeno rudnik ponovno uništenje
po Partizanima —

ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI
Varaždin

Izvješćuje se naslovu, da su prošle noći došli partizani u rudnik »Pešćeno« u Pešćenom, vlasničtvo Andre Kalajzića iz Zagreba, te su

[6] Navedeni prilozi nedostaju.

zauzeli cijelo rudničko područje i tom zgodom odnijeli sobom sve nove cipele (oko 100 pari) koje su bile dobivene za radnike, zatim šećer (oko 600 kg) i nekakovo O.g. brašno (oko dvije vreće) do čim narodno brašno su ostavili s tim nalogom, da se odmah imade podijeliti među radničtvo inače da će i po to doći. Druge štete nisu načinili. Koliko je partizana bilo to nitko ne može kazati, jer se nitko nije smio kretati po rudniku.—

Noćas pak uništen je rudnik uglja »Konjščina« u Pešćenom vlasničtvo udruženih rudnika i talionica d.d. u Zagrebu isto po partizanima i to: Dignuta je u zrak centrala, jedan natovareni vagon u blizini, te most preko potoka »Krapina« kojima je prolazila normalna rudnička željeznica na kolodvor u Konjščinu.

Od toga čule su se jake detonacije oko 1 sat u noći.—

Sinoć je oko 10 sati bila zatvorena državna cesta u Krapina selu ispod kuća Pale sa stražama partizana za vrijeme kroz 2 sata. Vjerojatno su se nekuda prebacivali —

Za Dom Spremni!

Kotarski predstojnik:

Kotarska oblast u Zlataru
Prs. broj 597/1943. Zlatar dne 14. rujna 1943.

VELIKOJ ZUPI ZAGORJE !

Varaždin

Izvoljnog znanja radi —
Za Dom spremni!

Kotarski predstojnik:
. . v . r .

M.P.[2]

M.P.[3]

Original, strojopis
Sign., AH, VŽZZ, kut. 2203, taj. br. 1838

[1] Potpis nečitak.

[2] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Zlatar

[3] Zaprimni pečat Velikog župana župe Zagorje, Varaždin, br. taj. 1838, od 18. IX 1943. godine.

60

1943, rujan 15.

Pismo Okružnoga komiteta KPH Varaždin Povjerenstvu CK KPH u Zagrebu o tome da Stipe Ugarković, instruktor CK KP Hrvatske nije došao na područje okruga, te o funkcioniranju kurirske službe

15. IX 1943.

Dragi drugovi !

Primili smo dopise u kojima nam javljate, da će doći na naš teritorij drug Mirko,[1] član P.H. Ćaće.[2] Mi smo za to vrijeme pripremili savjetovanje, na kojemu je prisustvovalo 40 drugova, članovi O.K., član K.K. i članovi pojedinih zadružnih porodica.[3] Savjetovanje smo pripremili za 30. VIII o.g.

Pred druga Mirka poslali smo naše kurire prema Sv. Ivanu Zelina[4] i prema Krapini. Kurir kod Sv. Ivana Zelina čekao je do 26. VIII i kod prelaza iz kotara u kotar naišao je na ustašku zasjedu, kojom prilikom je njegov vodič pao, a on je uspio da pobjegne. Tom prilikom naš kurir, kako smo obaviješteni naknadno ubio je jednog ustaškog-vodnika, jednog teže ranio, a jednog ustašu je lakše ranio.
O tome smo bili smo informirani a istinitost još nismo provjerili.

Nepoznata nam je sudbina druga Mirka i bojimo se, da mu se nije štogod desilo. Do sada se nama nije još javio. Neslužbeno srno saznali, da se je zadržao još neko vrijeme na radu na teritoriju O.K. Krapina. O drugu Mirku pisali smo i drugovima iz O Zeta.[5]

Mi smo savjetovanje održali a zadržali smo se naročito po pitanju rada reakcionarnog izdajničkog dijela vodstva b. HSS-a o čemu Vas opširno izvještavamo putem našeg redovitog izvještaja.

Nadalje u pismu koje nam piše drug Mate,[6] član PH Ćaće i upute koje nam u tom pismu daje dobro su nam došle i sprovađamo ih na djelu.

Razlog zašto nismo došli na savjetovanje u Ćazmu smo Vam već javili u posljednjem pismu.

Ukazala nam se je prilika da se javimo drugovima od Ćaće, što smo i učinili.

Prekasno smo saznali, da ide kurir do njih, pa smo se samo kratko javili inače da smo znali ranije, bi se opširnije javili. U prilo-

[1] Stipe Ugarković
[2] Povjerenstvo CK KPH u Zagrebu.
[3] Partijskih ćelija.
[4] Današnja Zelina.
[5] Okružni komitet KPH Zagreb.
[6] Josip Hrnčević

gu Vam šaljemo prepis toga pisma,[7] što smo poslali drugovima od Čaće.

Održali smo sastanak naših kurira i rasporedili dužnosti. Odlučili smo da šaljemo jednoga kurira učitelju Čaće, koji ima za zadatak da priprema tamo materijal za nas i šalje po njihovim kuririma do Zeta, gdje bi mi preuzimali i nosili direktno do nas. Ti kuriri ići će do Zeta od nas nedeljno dva puta. Oni će vršiti službu i za nas i za omladinu. Ukoliko će se to pokazati nedovoljno, slati ćemo goluba[8] do oslobođenog teritorija.—

Drugu sekretaru[9] Čaće pisali smo da nam pošalje direktive i uputstva za ob. si., to po uputama druga Dane.[10]

Primite drugarski pozdrav uz naš borbeni pozdrav

Smrt Fašizmu — Sloboda Narodu!

Mali,[11] v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-47/487

61

1943, rujna 15.

Izvještaj Operativnoga štaba Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske i Kalničkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o akcijama od 9. do 15. rujna 1943. godine

OPER. ŠTAB II. N. O. B.
II 0. ZONE I K. P. 0.
HRVATSKE
15. IX. 1943.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE NOV I POH

Operativni izvještaj.

Naređenjem toga štaba od 6. IX., formiran je za jedinice II brigade i Kalničkog odreda Operativni štab. Aktivnost jedinica svodila se uglavnom na rušenje pruge Koprivnica — Križevci.

[7] Navedeni prijepis nedostaje.
* Kurira.
[4] Andrija Hebrang
[10] Livada, obavještajni oficir Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.
[11] Stjepan Ivić

9. IX I bataljon Odreda trebao je rušiti prugu, ali uslijed nailaska njemačke motorizovane kolone nije rušenje izvedeno. Istu noć 120 kamiona sa tenkovima prošlo je u pravcu Zagreba.

10. IX I bataljon razrušio je 300 m pruge, a porušio 3 km stupova. Zaplijenjeno je 250 kg bakrene žice. Istu noć srušen je most na cesti Lepavina — Carevdar. Jedna desetina II bataljona zarobila je 9 Mađara koji su radili na granici.

10. IX Mineri srušili želj. most (Brezov Most kod Vojakovca) na pruzi Križevci — Koprivnica.

11. IX. II bataljon rušio prugu. Mineri srušili most na želj. pruzi Koprivnica — Križevci kod Vel. Mučne u dužini 16 m. Karakteristično je napomenuti da Švabe koji su sutradan iz Koprivnice došli da izvide, rekli su da je ovo majstorsko djelo u razaranju pruge. Istu noć četa I bataljona krenula je po vod domobrana koji su se nalazili na želj. stanici Vel. Mučna. Četa nije stigla do stanice, nego je na putu susrela domobrane koji su krenuli prema našim položajima da predaju oružje. Zaplijenjeno je 13 pušaka, 250 metaka, 4 bombe i ostala sprema. 4 domobrana ostali su u partizanima, a ostali su otišli svojim kućama.

13. IX. II bataljon srušio 400 metara pruge. Vod za vezu na željezničkoj stanici Carevdar zaplijenio 1 željez[ni] signalni ormar sa aparatima, 1 stolni telefon, 2 zidna telefona, 50 m izolirane žice i 3-elementa za proizvodnju električne energije.

14. IX. I bataljon razrušio 800 m pruge.

Akcije Brigade.

10. IX. Brigada zaposjela cestu Križevci — Koprivnica kod Donjare. Ujutro krenula patrola iz Lepavine. Zarobljeno 7 konjanika, zaplijenjeno 5 pušaka mauzer i 2 p. mitraljeza. Štab II bataljona po zarobljenom domobranu uputio posadi Lepavina pismo za predaju.

11.IX. Posada želj. stanice sa svim naoružanjem i municijom stigla je u Veliki Poganac. Njihovo naoružanje bilo je 1 t[eški] mitraljez], 2 puškomitraljeza, 23 mauzer puške, 29 handgranata i 12.000 puščanih metaka. Poručnik, vodnik i par domobrana ostali su u našim redovima.

13.IX. Brigada sa 2 bataljona rokirala se na sektor Varaždinske] Toplice. Jedna četa I bataljona kod Tonimira uhvatila konjičku patrolu sa puškama.

14. IX. po naređenju Oper, štab I bataljon sačekao je voz koji je išao Varaždin — Ludbreg. Po podacima trebalo je prevesti 400 pušaka iz Varaždina u Ludbreg. Tom prigodom zarobljena su 3 gestapovca, 1 žand[arski] narednik, 1 vodnik i 4 domobrana. Zaplijenjeno 5 karabina i 1 pištolj. Lokomotiva voza punom parom poslana je u Ludbreg, dok su vagoni zapaljeni.

15. IX Brigada sa 2 bataljona izvršiće napad na Novi Marof, gdje se nalazi 60 domobrana.[1]

Našim akcijama na pruzi Koprivnica — Križevci uspjeli smo potpuno spriječiti saobraćaj, koji još do danas nije uspostavljen. Od Koprivnice do Križevaca nema nijedne posade. Posada iz Carevdara poslije prelaza Lepavine na našu stranu pobjegla je u Križevce.

Kapitulacijom Italije demoralizacija u domobranskim garnizonima, sve je očiglednija. Domobrani masovno bježe svojim kućama i prelaze na našu stranu. Tako je na primjer pred 3 dana iz Varaždina pobjeglo 80 domobrana, 40 iz N[ovog] Marofa. Jedna grupa domobrana pred dva dana stigla je iz Zagreba do Križevaca gdje se sa stanice razbježala. Neki su došli do Odreda, predali puške i vratili se svojim kućama.

Naše perspektive.

Sa snagama Kalničkog odreda nastaviti uništavanje pruge Ludbreg — Koprivnica — Križevci, a sa Brigadom poslije završene akcije Novi Marof staviti pod kontrolu cestu Zagreb — Varaždin i pripremiti napad na Vrbovec. Nastavićemo i dalje sa razbijanjem garnizona Varažd[inske] Toplice,[2] Varaždin, Ludbreg.[3] U tu svrhu ubacićemo što više propagandnog materijala i nastavljati pregovore sa oficirima. Najbolji uslovi postoje u Varaždinu, od kuda dnevno bježe vojnici i oficiri.

Operativni štab nije u potpunosti kao cjelina funkcionisao. U prvom redu Oper[ativni] štab, on nije ozbiljno shvaćen sa strane nekih drugova iz Štaba brigade, ali će od sada do daljnjeg vašeg naređenja ostati u svom svojem sastavu, a i bolje funkcionisati, jer će se komesar Operativnog štaba zadržavati više u štabu. Potankosti o nedostacima dat će drug Rade[4] u svom izvještaju kao i u izvještaju druga komesara Brigade.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Robić Ivan, v. r.

Komandant:
Rade Bulat, v. r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472, f. 5, dok. br. 17

Zbornik VII, tom V, knj. 19; dok. br. 78, str. 233-237.

[1] Napad je izvršen 15/16. rujan 1943. godine, vidi: Dok. br. 72.
[2] O napadu na Varaždinske Toplice vidi: Dok. br. 117 i 118.
[3] Napad na Ludbreg i uništenje neprijateljske posade u njemu izvela je Sedamnaesta NO brigada 3. listopada 1943. godine. Vidi: Dok. br. 147.
[4] Bulat

62

1943, rujan 15.
Zagreb

Dnevni izvještaj Zapovjedništva Prvoga zbornog područja Glavnome stožeru oružanih snaga NDH o diverzijama na prugama oko Bjelovara, Siska, Varaždina i Zagreba

ZAPOVJEDNIČTVO I. ZBORNOG PODRUČJA
Glavnostožerni odjel
Op.br. 2988/taj.
U Zagrebu, dne 15. rujna 1943.

»Veoma žurno«

Tajno

PREDMET: Dnevno izvješće za
15. rujan 1943. god. do 18 sati

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Operativni odjel)
GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Izvještajni odjel)

Savezno zapovjedi Op. Br. 3219/taj. od 9. VIII 1942. godine, dostavlja se sliedeće dnevno izvješće:
(Sekcija mjerilo 1:100.000)

1-A-KRATKA OCIENA SITUACIJE:

Bez osobitih promjena.

1 -B-DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU PODUHVATNO PODRUČJE VARAŽDIN:

14. IX naletio je osobni vlak na minu kod s. Martijanec (17 km. j. i. od Varaždina). Jedna skupina od 40 partizana obkolila je i pripucala na vlak. Putnici su opljačkani, a jedan oružnik i jedan domobran i 5 Nijemaca odvedeni.[1]

Željeznički promet između Zagreba i Varaždina je uzpostavljen.

2.) Krugovalno primljeno: jače partizanske skupine primijećene su u okolini s. Jalžabet (10 j.i. od Varaždina). Partizani imaju namjeru navodno da napadnu Varaždin.

Partizani koji su se nalazili istočno od Varaždinskih Toplica povukli su se u nepoznatom pravcu.

[1] Napad na prugu kod sela Martijanec izveo je Prvi bataljon Druge brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

3.) Večernje izvješće nije primljeno pošto je b.b. linija još u prekidu.

PODHVATNO PODRUČJE ZAGREB:

1.) Noću 13/14.IX odveli su partizani 10 domobrana iz bunkera između Zdenčine i Horvati.[2]

2.) 15.IX u 06,55 sati oklopni vlak koji je predvodio osobni, naletio je na minu između s. Jastrebarsko i Draganić. 2 štitna kola su izkočila. Pruga je oštećena 30 m. i popravljena do 11 sati.[3]

3.) 14.IX upućena su 42 domobrana (od ovih 7 oboružanih) iz osnutka doknadne bojne 3.p.p. za popunu ljudstva 13. sati 2.p.p. iz Karlovca u Kalinovicu (9 km j.i.od Samobora). Kod s. Rakov Potok (10 j.i.od Samobora) su svi od partizana zarobljeni.[4]

PODHVATNO PODRUČJE SISAK:

15.IX između 08,00 i 09,00 sati jedna veća partizanska skupina napala je naše zasjede između s. Gora i Župić (7-4 j.z.od Petrinje). Partizani su uz pomoć SS četa odbijeni i povukli su se u pravcu s. Strašnik — Luščani (6-10 j.z.od Petrinje).[5]

PODHVATNO PODRUČJE BJELOVAR:

Bez vješti pošto je b.b. linija u prekidu.

Prema izvještaju vojnog predstavničtva H.D.Ž.[6] partizani su porušili prugu između Pavlovca i Sirove Katalene (12-18è s.i.od Bjelovara).[7] U dužini od 500 m.

l-C-2 i 3 nije bilo.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Po ovlašćenju zapovjednika
Pročelnik, bojnik(Šteger)
Šteger,[8] v.r.

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NDH, kut. 29, f. 18, dok. br. 15/1

[2] Akciju su proveli diverzanti Turopoljsko-posavske treće čete Drugoga diverzantskog bataljona Hrvatske.

[3] Isto.

[4] Zarobljavanje vjerojatno izveli dijelovi Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«.

[5] Akciju izveli dijelovi Unske operativne grupe.

[6] Hrvatska državna željeznica.

[7] Akcije na području Bjelovara izvodile su udarne grupe koje su bile u nadležnosti OK KPH Bjelovar, vidi: Stjepan Blažeković, **Bjelovar,** Bjelovar — SIZ kulture Bjelovar, 1985, str. 145-146.

[8] Rudolf

63

1943, rujan 15.
Varaždin

Izvještaj Oružničkoga krilog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o akcijama partizana na njihovu području

ORUŽNIČKO KRILNO ZAPOVJEDNIČTVO T A J N O :
V A R Ž D I N
I oružničke pukovnije

Broj: 1015/Taj.
U Varaždinu, dne 15. rujan 1943.

Predmet: Dnevno izvješće, predlažem.

GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČTVA /J.S./
ZAGREB.
ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE /J. S./
SISAK.
PODHVATNOM ZAPOVJEDNIČTVU VARAŽDIN.
VELIKOJ ŽUPI ZAGORJE VARAŽDIN.
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI VARAŽDIN.

Temeljem zapoviedi Glavnog Zapovjedničtva Oružničtva J.S. Broj 29/Taj. od 5. siečnja 1943. toč. 8 predlažem sliedeće dnevno izvješće:

13.IX u 00,45 sati jedna skupina partizana jačine oko 250, došla je na želez.stajalište Ključ (2 km južno od Vel. Trgovišća) i tamo zapalila zgradu stajališta koja je izgorela.— Duž pruge od Ključa prema Zagrebu partizani su posjekli 72 komada b.b. stupova, žice izpresjecali, a čašice razlupali.— Razrušili su i 108 metara želez.pruge, šinje i pragove pobacali duž obale potoka »Krapina«.— Sve vozne karte na pomenutom stajalištu zapalili.[1]—

Ista skupina partizana iste noći došla je na želez.stajalište Luka (5 km južno od Vel.Trgovišća) i tamo od službujućeg željezničara oduzela sve vozne karte i zapalila.— Drugo ništa nije učinila.—

Iste noći ista skupina partizana zapalila je drveni most na cesti Ključ — Pušća Bistra na potoku »Krapina«, koji je izgorio.— Promet obustavljen.— Ovo se je dogodilo na području krila Zagreb —

[1] Akciju izvršila terenska grupa s toga područja, vidi: Dok. br. 65.

14.IX tokom posljepodneva jake partizanske skupine stigle su od Varaždinskih Toplica u selo Jalžabet (12 km jugo — istočno od Varaždina) i tamo se sada zadržava.[2]—

Noću 14. na 15. IX došla su 4 partizana u selo Ključ (2.2/1 km istočno od Novog Marofa) i od tamo odveli sobom Vinka Kovač, koji je ranije pripadao Hrvatskoj Seljačkoj Zaštiti, a sin mu je Ustaša kod P.T.Z. koji se je ovom prilikom nalazio na dopustu, pa je pred partizanima izmaknuo.—

Iste noći partizani su sa 9 mina razorili želez.prugu u dužini od 8 šinja između Budinšćine i Hrašćine (10 i 12 km jugo — zapadno od Novog Marofa).— Promet obustavljen.[3]—

Noću 14. na 15.IX partizanske skupine neutvrđene jačine razorile su želez.prugu Varaždin — Koprivnica između Martijanca i Ludbrega.— Promet obustavljen.[4]—

(Od do) javljeno krugovalno Glavnom Zapovjedničtvu Oružničtva i zapovjedničtvu 1. oružničke pukovnije.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Zapovjednik, bojnik:
(Gustav Kržišnik)
Kržišnik, v.r.

M.P.[5]

Original, strojopis
Sign.,AH, VŽŽZ, kut. 2203, taj. br. 1820.

[2] U to se vrijeme na tom području nalazila Druga NO brigada Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske

[3] Kao bilj. 1.

[4] Akciju izvršili dijelovi Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

[5] Zaprimni pečat Velikog župana župe Zagorje, Varaždin, br. taj. 1820, od 17. IX 1943. godine.

64

1943, rujan 15.
Zagreb

Izvještaj Zapovjedništva prometnih zdrugova Ustaške vojnice Ministarstvu oružanih snaga NDH o napadu partizana na tvornicu Rukljač u Poznanovcu

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIČTVO
PROMETNIH ZDRUGOVA USTAŠKE VOJNICE
ODJEL: Glavno-pobočničtvo

BROJ: 1996/taj no — 1943.—
Zagreb, dne 15. rujna 1943,—

PREDMET:
Izvještaj o napadaju na tvornicu
RUKLJAČ - BEDEKOVČINA.—

1.) MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA (Operativnom odjelu)
2.) STOŽERU USTAŠKE VOJNICE (Nadzornom odjelu)
3.) GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST (Odsjeku X.)

Zapovjedničtvo Bojne I. P.Z. —U.V. dostavilo je sliedeće izvješće:

»Izvješćuje se gornji naslov, od strane posadnog voda P.Z. —U.V.[1] Bedekovčine, da je na noć između 2. i 3. rujna 1943. godine napadnuta tvornica kože Rukljač,[2] od strane odmetnika u mjestu Poznanovcu, obćine Maće kotar Zlatar— Odmetnici t.j. pljačkaška banda, napala je pomenutu tvornicu na noć u 11.30 sati, pa sve do 3 sata.— Poslie 3 sata noću prestali su odmetnici pucati na tvornicu, od 3 sata u noći do 5 sati u jutro, vladala je grobna tišina.— U jutro u 5 sati iste noći, ponovno su odmetnici napali istu tvornicu kože, smatrajući da straža spava, ali straža nije spavala, prema tome su se odmetnici prevarili, i nisu imali vremena da se sasma približe к tvornici, jer smo iz mjesta Bedekovčine, odmah ot-

[1] Prometnih zdrugova Ustaške vojnice.
[2] Napad je vjerojatno izvršila udarna grupa iz kotara Zlatar.

vorili vatru prema kožari s Južne i Zapadne strane po odmetnicima iza leđa, i tako u jutro smo odmah odbili partizane — Tom prilikom naš je vod utrošio 237 naboja, kroz cielu noć.—

Zapovjednik straže iz tvornice kože, ustaški dovodnik Mirko Kozarić, zvao je mene preko brzoglasa da dođem u pomoć sa nekoliko vojničara, ja sam mu odgovorio da pucaju i po nama na želj. postaju Bedekovćinu, te sam mu rekao da ću braniti sa dvie strane kožaru t.j. s južne i zapadne, što sam i učinio. S tim mojim priedlogom, zapovjednik straže i kožare bio je zadovoljan.—

Za jačinu partizana točno ne znamo, možemo po prilici ustanoviti da ih je moglo biti do 50 sa jednom strojnicom teškom i sa 3 parabele te ostali sa puškama.—

S molbom na znanje.—

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Po nalogu Zapovjednika
Glavni pobočnik
ustaški satnik: (M.Filipović)

M.P.[3] **M. Filipović,v.r.**

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NDH, kut. 29, f. 65, dok. br. 16

65

1943, rujan 16.

Izvještaj Okružnoga komiteta KPH Krapina Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkoj situaciji i organizacijskom stanju Partije, SKOJ--a, USAOH-a i AFŽ na području okruga

OK KPH Krapina
16. IX. 1943.

Drugarskom CK KPH

I Z V J E Š T A J

1. O političkom stanju u našem Okrugu

U prošlom izvještaju javili smo Vam kako se situacija u našem Okrugu sve više mijenja u korist NOB. Od tada je prošlo mjesec da-

[3] Okrugli pečat: Ustaška vojnica
Zapovjedništvo prometnih zdrugova — Zagreb

na i za to vrijeme nastalo je u tom pogledu još veće poboljšanje. Narod ne samo da je više od 90% antifašistički raspoložen, nego počinje sve više da mrzi neprijatelja i da bude borben. Seljaci na sve strane pitaju za partizane i traže da dođu к njima. Ona sela u koja se ne mogu partizani sklanjati radi neposredne blizine fašističkih garnizona, traže mogućnosti da nose hranu u ona sela gdje se nalaze partizani.

Po čitavom Zagorju održavaju se masovni mitinzi. U posljednje vrijeme održano je oko 30 zborova na kojima je prisustvovalo od 50 — 600 ljudi. Seljaci s velikim zanimanjem slušaju govornike. Na tim zborovima ispoljuje se velika mržnja seljaka prema fašizmu. Kod klicanja parola naročito se kliče drugu Titi, koji kod nas postaje sve više popularan, zatim Sovjetskom Savezu. Na zborovima se također primjećuje da narod sumnja u iskrenost Engleza i da ne želi da oni sudjeluju u budućem uređenju naše države. Također se ispoljuje da je narod uvidio da se partizani ne bore protiv fašizma, već i protiv stare Jugoslavije koju on tako mrzi.

ZAVNOH počinje sve više prodirati u narod. On još nije tako popularan kao što bi trebao biti. Drugovima su dane upute da ga čim više populariziraju. U istu svrhu umnožili smo 1000 komada »Vjesnika« br. 9.

Našu štampu narod očekuje s velikim nestrpljenjem. Kada je na mitinzima dijelimo ljudi se prosto trgaju za nju. Centralnu štampu narod s oduševljenjem prima i mnogo govori o njoj.

Partizanske pjesme sve više prodiru u narod. Naročito ih brzo uči omladina. Najpopularnije pjesme su »Omladino diko našeg roda . . . « , o Matiji Gubcu i »Partizanska šalajka«, a pjevaju se i druge partizanske pjesme.

U posljednje vrijeme ne primjećuje se nikakav javni rad Mačekove klike. Onaj mali broj ljudi koji su počeli surađivati s reakcionarnima iz HSS-a traže vezu s nama, a neki čak sada pomažu NOB. Belačić,[1] koji je čini se, glavni organizator u Hrv. Zagorju, bio je uhapšen od naše vojske, ali je pušten jer nije dovoljno raskrinkan pred narodom. U razgovoru s narodom i na mitinzima sve se više čuje od naroda da Maček vodi »gospodsku politiku«.

Prije nekoliko dana izvršene su 3 pljačke u kotaru Pregrada u ime partizana od strane 5 ljudi. Još nismo ušli u trag ко je to izvršio, ali po svemu izgleda da je to djelo reakcionaraca iz HSS-a.

Barun Otenfelz[2] koga je uhapsila naša vojska priznao je da je gestapovac, i da je tužio naše ljude. Radi toga je strijeljan. To je naišlo na ogromno oduševljenje u masama.

[1] Milan, bivši potpredsjednik kotarske organizacije HSS za kotar Pregrada.
[2] Riječ je o barunu Franji Ottenfelsu, vidi: Dok. br. 8.

Simpatije prema našoj Partiji sve više rastu. Sve općenitije mišljenje je da biti član KP znači biti prvoborac za narodna prava. U zadnje vrijeme niču sve više novi dobri kadrovi. To nam pomaže da se naša Partija sve više jača.

Kao što smo već spomenuli među narodom raste borbenost. U akcije seljaci odlaze s oduševljenjem. Tako je u akcijama 11. IX. na pruzi Krapina — Zabok i Zabok —Budinščina sudjelovalo oko 870 seljaka. Tom prilikom potpuno je razoreno 1700 m željezničke pruge Zabok —Đurmanec. Pruga Zabok—Budinščina uništena je eksplozivom u dužini od 2 km i dignuta su u zrak 4 manja mosta na pruzi. Također je uništeno 3 km telefonske veze. Iste noći jedna grupa seljaka (40 ljudi) potpuno je uništila telefonsku vezu između Tuheljskih i Krapinskih Toplica. Stupovi su prepiljeni na polovicu. 12. IX u akcijama na pruzi između stanice Luka —Ključ sudjelovalo je oko 250 seljaka. Tom prilikom razoreno je 200 m pruge i zapaljene su željezn. stanice Luka i Ključ. Osim ovih akcija gotovo svake noći vrši se niz sitnih akcija (piljenje stupova, zapljena državnog novca i t.d.).

Po našim ocjenama Hrv. Zagorje nalazi se na pragu oružanog ustanka. Zadnjih dvadeset dana pristupili smo organiziranju partizanskih desetina i za to vrijeme organizirali 44 takve desetine. One su počele prorastavati u vodove a vrše se pripreme i za formiranje četa. Jedan mali dio naših desetina prilično je naoružan, dok su druge naoružane slabo ili nikako. Tako je danas u Zagorju nastao pravi lov na oružje. Sada više Zagorci ne razmišljaju kako bi se izvukli iz borbe, već svi traže oružje, kako bi mogli sudjelovati u NOB.

Prije kratkog vremena prokrstario je po našem Okrugu jedan partizanski bataljon.[3] Držanje naroda prema NOV bilo je upravo svečano. Seljanke su u povorkama donosile hranu partizanima, tako da su ih ovi morali vraćati, jer je bilo donešeno previše hrane. Seljaci su obavještavali partizane o svim kretanjima bande. Prekinute su bile po čitavom terenu telefonske i telegrafske veze. Narod je s veseljem hrlio u akcije. U kotaru Klanjec spaljeni su u svim općinama spisi i razoružane 2 domobranske i dvije financijske straže.

Vjerujemo da kada bi u naš teren došle malo jače snage naše vojske, da bi se Zagorci digli na oružani ustanak.

Teror bande se svaki dan sve više pojačava. Tako čitave bojne izlaze iz njemačkih i ustaških garnizona koji su se u zadnje vrijeme jako pojačali i vrše premetačine po čitavim selima, gone vojne bjegunce, traže političke radnike i partizane, a pošto njih ne mogu naći

[3] U kolovozu 1943. godine na području okruga Krapina akcije je izvodio Prvi udarni bataljon Kalničkoga NOP odreda koji je formiran na Kalniku, 27. srpnja 1943. godine, vidi: Dok. br. 8.

onda hapse starce i starice i odvode ih u svoje garnizone i kao taoce, jer se boje napadaja. Pošto su oni brojčano i tehnički nadmoćniji, naše slabo naoružane desetine, nisu u stanju da im se suprotstave.

2. O organizacionom stanju u našem Okrugu

OK broji 8 članova. Dva člana, Starog[4] i Matiju[5] isključili smo iz OK radi njihovog kolebljivog držanja, time da ostaju članovi KP. Drug Matija radit će u KK,[6] a drug Stari u ONOO-u.

Kotar Klanjec

U kotaru Klanjec održano je savjetovanje na. kojem je izabran KK od 7 članova. Međutim KK nije dorastao zadacima, koji su pred njega postavljeni radi uskog shvaćanja NOB. U KK došlo je do sukoba između polit, sekretara[7] i jednog dijela komiteta. Određena je komisija, koja će ispitati ко unosi nezdravo stanje u Komitet i odstraniti nezdravo stanje u njemu.

U kotaru Klanjec postoji 5 part. jed. s 18 članova. Nekoje rade prilično dobro, a nekoje slabije.

Kotar Pregrada

Postoji KK[8] od 9 članova. Izmjenjen je polit, sekretar drug Brko,[9] koji radi svoje sitničavosti nije mogao ispuniti zadatke, koji su mu bili postavljeni. Inače stanje u Komitetu je zdravo. Drugovi su mladi, ali su dobri partijci i pokazuju se kao dobri rukovodioci.

Imade 5 part. jed. sa 18 članova. Njihov politički nivo je dosta nizak, odanost Partiji dosta dobra. Rade dobro. Održano je part, savjetovanje, koje je dosta doprinjelo drugovima u ispravljanju nepravilnosti.

Kotar Krapina

KK[10],od 7 članova. Radi dosta dobro. Part. jed. imade 8 sa 31 članom. Njihov rad također je prilično dobar.

Kotar Zlatar

Poslije održanog part, savjetovanja u kotaru na kojem je izabran KK[11] od 7 članova stanje se znatno popravilno. Rad KK je dobar.

Imade 4 part. jed. sa 16 članova. Njihov rad je prilično dobar.

[4] August Bartol, član 1 ONO Krapina.
[5] Ivan Bogović
[6] Klanjec
[7] Milan Posavec
[8] Komitet je osnovan u srpnju 1943. godine.
[9] August Herceg
[10] Komitet je osnovan 17. srpnja 1943. godine.
[11] Komitet je osnovan (po treći put) u kolovozu 1943. godine.

SKOJ

OK sastoji se od 4 člana.[12] Ima mogućnosti za popunjenje. Postoje 3 KK SKOJ-a. U kotaru Zlatar KK ne postoji.

Postoji 17 grupa SKOJ-a sa 75 Skojevaca. Rad SKOJ-a je na priličnoj visini.

USAOH

Postoje 3 općinska odbora i 39 seoskih odbora sa ukupno 442 omladinca.

NOO-i

29. kolovoza organiziran je privremeni Okružni N00 od 7 članova.[13] Odbor je naknadno popunjen s 2 člana.

Odbor je izdao proglas Zagorcima da stupe u borbu protiv fašizma. Proglas je imao dosta veliki uspjeh, osobito radi toga što je bio potpisan od obljubljenih ljudi u narodu.

U Okrugu imademo 84 seoska NOO-a i 4 općinska NOO-a sa ukupno 349 odbornika. Odbori su počeli politički djelovati i okupljati narod oko sebe.

AFŽ

12. o.mj. održana je Okružna konferencija AFŽ na kojoj je izabran Okružni odbor od 6 članica.[14] Odbor je sebi postavio zadatak sazvati kotarske konferencije AFŽ kako bi imao što više uspjeha u radu.

U Okrugu imademo 2 općinska odbora i 26 seoskih odbora sa 111 odbornica.

Raspoloženje žena je odlično i vjerujemo da ćemo u kratko vrijeme imati i u tom sektoru prilične rezultate.

Crni,[15] v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-27/1682

[12] O sastavu OK SKOJ-a vidi: Grupa autora, **Hrvatsko zagorje u revoluciji,** Zagreb, Školska knjiga, 1981, str. 185.

[13] U selu Ravnicama osnovan je 28. kolovoza 1943. g. Inicijativni ONOO Krapina, u koji su ušli: Stjepan Tuđman (predsjednik), Ivan Rumbak (tajnik), Slavko Živičnjak (blagajnik), Cvijeta Huis, August Bartol i Josip Družinec (članovi).

[14] U Okružni odbor AFŽ-a izabrane su: Cvijeta Huis, Tonka Mrkoci —Jurin, Ana Mrkoci, Milka Katalenić, Marica Plećko i Jagoda Božić.

[15] Josip Tucman

66

1943, rujan 16.
Stubica

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Donja Stubica Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji, djelovanju narodnih neprijatelja, mobilizaciji i akcijama partizana u kotaru

K.K. Stubica

Stubica, dne 16. IX. 1943.

O. K. Zagreb.

1. Politički izvještaj.

Opaža se u velike, da se narod u istinu interesira za narodno oslobođenje, a naročito kod pristaša Stjepana Radića. Prema tome nam je olakšan rad oko organiziranja N.O.O. Imali bi mnogo više pristaša, da nema te njemačke gamadi, koja plaši narod, koji se boji njihovih ispada. Čuli smo od mnogih, da nebi htjeli, da im se njihove kuće ruše, da im se imovina uništava, a koju su njihovi pređi teškim žuljevima sticali. Kažu, da i te kako rado pomažu borbu i da će dati sve od sebe, da što prije dođe do oslobođenja, no da ipak nemogu žrtvovati svoju imovinu i obitelji.

Međutim smo na mnogim našim sastancima prikazali narodu pravo stanje stvari u ovoj državi i izvan nje, pa narod traži da što više održajemo sastanaka. Upravo nam je nemoguće udovoljiti svima i održavati onoliko sastanaka, koliko se traže.

Da narod prilazi u istinu N.O.O., vidi se po organizacionom stanju, kojeg ćemo niže navesti.

Od strane reakcionara H.S.S. ne opaža se, da bi radili protiv naroda i N.O.O.

Narodne izdajice, koje već dulje vrijeme izdavaju i koji su stupili u službu okupatora i koji izdavaju istima naše drugove dali su popis naših drugova, da posluže uzurpatoru kao taoci u slučaju, ako bi koji od te gamadi platio glavom. Tako su pred kratko vrijeme tražili uzurpatori od kotarskog predstojnika, da dade imena sumnjivih ljudi, koji će poslužiti kao taoci u naprijed navedenu svrhu. Predstojnik je odbio da dade imena 10 ljudi, koliko su tražili okupatori, jer da u kotaru nema uopće takovih. Međutim, su okupatori insistirali na tome, da takovih mora biti, jer da su dobro informirani od druge strane da ih ima.

Među najopasnijima, koji služe okupatoru i koji su na listi, a treba ih bezuvjetno likvidirati jesu slijedeći: Hitrec, gostioničar iz D. Stubice (po svemu izgleda, da je u službi Gestapoa); Loparić, kotarski šumar, Dr. Hrenčević, kotarski liječnik (koji izgleda da ima na duši dvojicu ljudi, jer se silno boji i neće ići u sela vršiti dužnost, već prepušta teške bolesnike sudbini. Uslijed toga ima već mnogo smrtnih slučajeva, koje je on skrivio); Mlinarić, gostioničar (ustaški logornik u D. Stubici); Hren, šef poreske uprave u D. Stubici; neki Hanžek, brijač, sin Hanžeka, činovnika u sudu D. Stubica (isti ima po vlastitom kazivanju 6 naših simpatizera na duši, a ujedno je i prokazao ustašama imena onih, koje treba likvidirati); Zagorac Budimir, učitelj u Gor. Stubici, ustaški tabornik, sada premješten u Gospić, da spasi glavu. Ima na duši župnika iz Gor. Stubice, koji je njegovom zaslugom odveden u logor u Jasenovac, gdje je na zvjerski način ubijen. Osim toga ima još mnogo toga, što nemožemo sada navađati. Bezuvjetno mora biti likvidiran!, Terković Dragutin, posjednik iz Gor. Stubice, sada ustaški tabornik, a koji ima također mnogo toga što ga tereti i radi čega mora biti maknut; kao i mnogi drugi, koje za sada ne navađamo.

2. Mobilizacija.

Na svim sastancima bilo je govora o mobilizaciji ljudi u narodnu vojsku. Opaženo je u posljednje vrijeme, da se u narodnu vojsku odazvalo 16 drugova, a ima izgleda da će se sada više odazivati, jer se boje represalija od strane okupatora. U fašističku vojsku prigodom mobilizacije odaziv je vrlo malen. Ostaju kod kuće i skrivaju se pred vlastima, koje su nemoćne da sve bjegunce pohvataju i silom odvedu u fašističku vojsku.

3. Akcije.

Akcije, koje su provedene od strane domaćih partizana jesu slijedeće:

Bistra:

26.VIII. Zapaljena je općina Bistra, kao sav materijal, koji se nalazio u općini, a koji je mogao poslužiti neprijatelju. Zaplijenjeno je Kn 21.831.-, 2 kom. pisaćih mašina marke Remington junior i Erika, 1 šapirograf, 27 kom. olovaka, 4 držala, 2 bočice lijepila, 1 bocu tinte za naliv pera, 1 vrpca za pis. stroj, 740 araka papira običnog i 510 araka finog papira i 500 araka ostalog papira, 13 araka bugačica. Od općinskog redara oduzet je samokres F.N. cal. 9 mm sa 6 metaka. Od općinskog načelnika oduzet je pištolj amerikanske marke. Likvidiran je ustaški bandit Špoljar, kojemu je ujedno oduzeta civilna puška sa 7 naboja. Osim toga u općini 1 bijeli kaput i 1 škare. Poništen je 1 telefon.

Donja Subotica (selo Vučak):
11. IX. Uništen je rudnik Vučak. Zapaljene su barake, kao i sve sprave, koje su služile rudniku. Zaplijenjene su ing. sprave u vrijednosti od 300.000 Kn. 1 ručna bušača mašina, 1 stroj za brušenje željeza, 1 par gumenih čizama, 1 par radničkog odijela, 1 par cipela i raznog drugog alata, oko 10 kg kože i donova.

Osim toga uništeno je između Marije Bistrice i Bistre dne 6. IX uz cestu 15 telefonskih stupova sa vodovima.

Jablanovac (općina):
8. IX. u zaplijenjeno je 18.799 Kn, 2 pisaća stroja i 1 šapirograf, te 1 puška. Nadalje nešto papira. Spaljeni su svi spisi osim katastra i mape. Zapaljene su barake i mete za avionsko gađanje. 4. IX. likvidiran je ustaški bandit Radiček Josip. Narod ga je već prije osudio, jer je strpao u logor 6 drugova, koji su ubijeni u logoru (Lončar Ljudevit, Lončar Božo, Lončar Petar, Kižmek Marko, Knezić Franjo i Ptiček Stjepan) njegovom krivnjom.

Andraševac (Opć. Donja Stubica):
11. IX. stotinu metara od bunkera su naša 2 partizana razoružala 2 domobrana. Isti su davali otpor. Kako su davali otpor, lakše je ranjen jedan od njih.

Gornja Stubica (općina):
14. IX. zapaljen je državni autobus i posvema uništen. Zaplijenjeno je Kn 6.600,- Oduzeta je jedna torba, cerada i alat.

Od manjih akcija izvještavao, da je svučeno i razoružano nekoliko domobrana, kojima je zaplijenjeno oružje.

Oružje:

Oružje koje je zaplijenjeno u kotaru D. Stubica je slijedeće:

26 karabina, oko 2.000 metaka, 20 civilnih pušaka sa oko 100 naboja, 10 pištolja sa neznatnim brojem naboja, te 1 šmajser.

Od odijela oko 32 komada i oko 28 pari cipela.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Sekretar:
Vilko[1], v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-77/2459

[1] Mijo Krošelj

67

1943, rujan 16.
Stubica

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Donja Stubica Okružnome komitetu KPH Zagreb o reorganizaciji komiteta, kursu i štampi, te o dolasku Nijemaca na područje kotara i represalijama nad stanovništvom

Stubica, dne 16. rujna 1943.

O. K. *ZAGREB*

Reorganizacija kotarskog komiteta.

Drug Boltek[1] i Veli[2] ispali su iz komiteta pošto nijesu izvršavali zadatke, koje su dobivali. Primit je u komitet drug Podgorski[3].

Kurs.

Dvodnevni kurs, koji je održan za partijce na kojem su temeljito proučene 12 uslova, Okružnice br. 3 i br. 4, Proleter, Nacionalno pitanje u Jugoslaviji u svjetlosti narodno-oslobodilačke borbe, Borimo se za čistoću i boljševizaciju Komunističke partije, Organizaciono pitanje KPJ u narodno-oslobodilačkoj borbi, borba protiv okupatora prvi i najvažniji zadatak.

Štampa.

»Slobodni dom« je primljen u narodu sa velikim oduševljenjem i mnogo se traži isti na čitanje, kao i da ga se što češće šalje u što većem broju.

Za Agit-prop O. K. Zagreb.

Njemački uzurpatori, koji su došli u naš kotar 1. IX počeli su odmah vršiti razna nasilja na mirnom i radinom narodu. Ako im se netko ma i rječju suprostavi, nazivaju ga partizanom i groze se represalijama. Civilne vlasti ne mogu zaštititi narod, jer pred njemačkom gamadi riječ njihova ne znači ništa.

Kako se vladaju ti takozvani saveznici u prijateljskoj zemlji, neka posvjedoče slijedeći slučajevi:

Dana 9. o. mjes. pred večer došla je rulja uzurpatora u selo Hum u općini Gor. Stubica u kuću Korman Katice, čiji je muž u vojski. Kako se žena nalazila izvan kuće na radu u polju, provalili su si-

[1] Josip Novosel
[2] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[3] Stjepan Muhek

lom u kuću, pod izlikom da traže partizane. Preokrenuvši sve u stanu i porazbacavši svu sirotinju te žene, ukrali su 260.- Kn, 1 kg šećera, sol, preko pola litre rakije i usput jednu racu, koju su predhodno zatukli kundacima pušaka.

11. IX. prolazeći cestom prema selu Sv. Matej, opć. Gor. Stubica, ušli su u kuću Frajtak Jure i pretražili je pod izlikom, da li vlasnik ima sakrivene partizane ili oružje. Drugi su za to vrijeme pretraživali dvorište i tom prilikom ulovili jednu gusku vrijednu 1.000,- Kn i strpali je u torbu. Drugi dan prolazeći istim putem, stali su pred istom kućom i natrpali torbe jabukama i šljivama.

Svakodnevna je pojava, da ta gamad kuda god prolazila krade jabuke, šljive, breskve, orahe, kao i vinograde, koje nemilice pustoši. Narod, koji u vinograd ulaže najviše truda, muke i znoja i od kojega očekuje, da će mu naplatiti sve što je u njega uložio, ostaje uslijed toga bez glavnog prihoda, iz kojega nabavlja obuću, odjeću i hranu.

Ostane li ta gamad dulje u našem kotaru, opustošiti će sve, izjesti će sve narodu, koji će ostati go, bos i gladan.

Po poljima krade ta gamad kukuruz i krumpir, a kada se slučajno nađe sam vlasnik na polju, onda stupaju s njime u pregovore i pokazuju volju, da plate ono, što su bez dozvole uzeli.

Narod, da spasi našto od svojega uroda, pobire još nedozreli kukuruz, iskapa prije vremena krumpir, pobire nezrelo voće i grožđe.

Pritužbe od strane naroda upućene časnicima te gamadi, nemaju nikakove koristi, jer isti ne poduzimaju ništa, kako bi zabranili svojoj razularenoj hordi, da pljačka i dalje narodnu muku.

Pokuša li tko, da osobno prosvjeduje i da brani svoju imovinu, bude nazivan partizanom.

Često dolazi ta gamad i u sama sela pod izlikom, da traži partizane, svrha im je zapravo obična pljačka, Pred očima ljudi kradu jaja, voće i rakiju, koju uzimaju po miloj volji. Iz velikih boca pretaču rakiju u male boce i odnašaju je.

Inače za svaku sitnicu otvaraju vatru iz pušaka i strojnica. Upravo su smješni u svome strahu.

Mnogo je ljudi uapšeno pod sumnjom, da su partizani, a da budu za kratko vrijeme pušteni iz zatvora.

Među narodom ima već i žrtava. U D. Stubici ubijen je jedan čovjek, koji je išao rano u jutro na vlak. U G. Stubici teško je ranjena jedna žena iz redova građanstva. I međusobno se ubija ta gamad. Prigodom krađe grožđa u vinogradu ubio je jedan drugog, tat-tata.

U selu Dobri Zdenci općine Gor. Stubica pojavila se dizenterija, koju su donesli naši vojnici, koji dolaze kućama na dopust. Pošast je preuzela maha. U nekoliko dana pokosila je smrt 5 ljudi. Oko 20 ljudi na putu je da umru.

Kot. liječnik Dr. Hrenčević uopće neće doći u selo i pružiti pomoć bolesnima iz razloga, jer se boji partizana. I znade on dobro zašto ih se boji! Svojoj sudbini neće izbjeći!

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Sekretar:
Vilko[4], v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-77/2458

68

1943, rujan 16.
Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Glavnoga zapovjedništva oružništva Glavnome stožeru oružanih snaga NDH o akcijama partizana u Zagorju od 11 — 15. rujna 1943. godine i o napadu na posadu u selu Ivanska kod Bjelovara

»NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
GLAVNO ZAPOVJEDNIČTVO ORUŽNIČTVA
SIGURNOSTNI ODJEL

Broj 259/tajni

U Zagrebu, dne 16. rujna 1943.

Predmet: Dnevno izvješće od
16. rujna do 8 sati

1). GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Podhvatni odjel)
2.) GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST

PODRUČJE 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

11. IX na cesti Lepoglava — Krapina kod Šaša (6 km z. od Lepoglave) partizani su porušili kolski most.

[4] Mijo Krošelj

11. IX oko 04,00 sata iz 12. topničkog sklopa u Varaždinu pobjegla su 42 domobrana bez oružja.

Noću 11/12. IX na pruzi Zabok — Krapina partizani su porušili 48 m željezničke pruge i posjekli nekoliko b. b. stupova.

12. IX oko 07,00 sati između željezničke postaje Čukovec i Rasinja (pruga Varaždin — Koprivnica) osobni vlak naišao na minu. Stroj i 2 vagona oštećeni. Žrtava nije bilo.

Noću 13/14. IX partizani su oštetili željezničku prugu na dielovima: Zagreb — Varaždin između Zaboka i Vel. Trgovišta, Krapina — Đurmanec i Varaždin — Ludbreg kod sela Martijanec (6 km z. s. z. od Ludbrega). Promet prekinut.

Noću 14/15. IX između željezničke postaje Hrašćina Trgovišće i Budinščina (11 i 13 km j. z. od Novog Marofa) partizani su minirali oko 80 m željezničke pruge, a između Ludbrega i Martijanca (6 km z. s. z. od Ludbrega) također prugu jače oštetili. Promet obustavljen.

Noću 14/15. IX jače skupine partizana napale su oružničku postaju Ivanjska (13 km j. od Bjelovara) i topovskom vatrom vojarnu razorili. U ruševinama nađen 1 oružnik mrtav, dok se za ostalih 30 nezna .. .«

» ”.’.’ Pročelnik sigurnostnog odjèla
pukovnik (Davorin Mavrić)

M. P.[1] **Davorin Mavrić,** v.r.«

Original strojopis
Sign., AVI I, Fond NDH, kut. 29, f. 28, dok. 16/1

69

1943, ***rujan 17.***
Zagreb

Obavijest Lepe Perović Drugoj operativnoj zoni NOV i PO Hrvatske o neprijateljskim špijunima za koje se pretpostavlja da su u partizanskim jedinicama

ZORI br. 2[1]

Dragi drugovi,

Obavještavamo vas o nekim stvarima koje će vam možda biti od koristi.

[1] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavno zapovjedničtvo oružničtva

' Druga operativna zona NOV i PO Hrvatske.

1) Obavješteni smo da je pod brojem 415/taj. Zapovjedništvo posade u Ludbregu poslalo u Zagreb dopis potpisan po bojniku Heimu u kojem se kaže da su vođeni pregovori između partizana Franje Janya iz Kalničkog odreda i logornog pobočnika iz Ludbrega Kuharića dne 24/VII-1943 u prisustvu Markulinčić Tome, zbirnika iz sela Komarnice kao posrednika, a u svrhu predaje vlastima stanovitih partizana iz gore pomenutog odreda. Bojnik Heim navada da ti pregovori o predaji nisu uspjeli zbog toga što je logorni pobočnik Kuharić cijelu stvar okolo razglasio, pa je to došlo i do partizana, gdje je po svojoj prilici isti Franjo Janyi pozvan na odgovornost, ali je cijelu stvar pred svojima izvrnuo, tako kao da je izgledalo da se ustaše hoće da predaju partizanima. Dalje bojnik kaže da će se zasada prestati sa pregovorima da nebi F. J. imao neugodnosti, ali da će pregovore za predaju nastaviti u povoljnijem momentu, jer da je siguran da postoji stanoviti broj partizana u Kalničkom odredu koji su voljni predati se vlastima.

2) Neki Milan (Martina) Rešetar, rođen, 1919. god, nadležan u Samoboru, u građanstvu privatni činovnik, a sada na vježbi u II topničkom sklopu u Zagrebu izdavao se da je poslan iz Žumberka kao kurir partizana i da održava neku vezu sa Žumberkom. Naši ovdje nemaju povjerenja u njega, a mi opet ne znamo da je on vaš kurir. Javite imate li veze sa tim čovjekom ili je to neki provokator.

3) Pavec Đuro, legionar iz Rakitja došao na dopust početkom lipnja i malo dana iza toga otišao put Žumberačkoga part, odreda. Nakon dva tjedna vraća se kući i radi kod jednoga postolara u Podsusedu. Hvali se okolo »u povjerenju« da je sudjelovao u napadaju na Sv. Nedjelju, a sada je poslan ovamo sa misijom da ispita mogućnost napadaja na Plavčec (aerodrom u blizini Samobora). Da li je to naš čovjek?

4) Veselko Duduš iz Zagreba, Željeznička kolonija, Županova ul. 23 bio je ranije ustaša. Partizani su mu ubili jedinog brata ustašu i prigodom njegovog sprovoda Duduš je izjavio da će on krvavo osvetiti svoga brata, a njegova majka je vikala po ulici da su njoj razbojnici komunisti ubili sina. Duduš, ustaša prešao je u domobranstvo i tamo je imao čin zastavnika. U domobranstvu je pronevjerio veću svotu novaca, a tada je pobjegao u partizane gdje se i sada nalazi. Po pričanju drugih on se nalazi u okolini Sv. Nedelje i vođa je jedne skupine.

Šaljemo vam: '

1) Izvještaj o šefu stanice Križevci koji denuncira ljude.
[2)] Sastav i naoružanje lekeničkog otsjeka.

3) sliku Helene Galović[2] i narednika Fischerà. Helena je poslana u partizane da radi za gestapo, a izvještaje bi imala davati narednику Fischern. Ne znamo gdje je. To gledajte ispitati.

4) Podatke o Gojilima.

5) otisak pečata koji su ustaše dale izraditi i namjeravaju da ga upotrebljavaju »u slučaju kakve gužve« (misle valjda na preokret) za izdavanje lažnih naređenja i ostaloga u ime partizana.

6) sliku Ksenije Maštrović. O njoj imamo slijedeće informacije: Ona je sestra neke Vesne Maštrović, naše dobre drugarice. Vesna je u partizanima. Ksenija je prije izvjesnoga vremena došla iz Osijeka. Kod sebe je imala dosta novca sumnjivo stečenoga. Inače je ona sumnjiva i moralno pokvarena. Kad nije sestru našla kod kuće (jer je navodno ova prije izvjesnoga vremena otišla u partizane) izjavila da i ona ide u partizane. Otada je više nema u Zagrebu. Ako je tamo trebalo bi je držati izvjesno vrijeme pod nadzorom. Rođena je 1928. i ponekada gleda u križ.

Dobili smo također i ovo obavještenje:

Mato Draženović, bivši polic. detektiv, koji je prije dosta dugo vremena pobjegao u partizane, a sada se nalazi u okolici Ludbrega, a u svojoj jedinici ima 27 drugova podržava vezu sa Josipom Vrbovčakom, vodnikom koji ima službu na stanici u Koprivnici (ide i u okolicu). Vrbovčak je konfident zagrebačke tajne policije. On je izjavio da sve zna o pokretu Mate Draženovića i ostalih 27 boraca, te da će ih sačekati u zasjedi i sve pohvatati. U službi zagrebačke tajne policije radi također skupa sa Vrbovčakom neki Janko Ptičak. On je bio kod partizana u Kalniku kao špijun, pa je otuda pobjegao. On je redarstveni izvidnik na vlakopratnji. Ovo treba ispitati, jer je Mato Draženović otišao u partizane sa grupom Mesića[3], pa može lako biti da njega ne uhodi Vrbovčak, nego da on daje izvještaje Vrbovčaku za policiju.

U Bjelovaru postoji u vojsci neki vojnik Slavko Andreović kao konfident. Kadgod on dođe u Zagreb redovito su poslije toga hapšenja i strijeljanja u vojsci u Bjelovaru. Otac mu je u zagrebačkoj policiji.

Josip Franković je namještenik Geca, a sada vojni agent. On se hvali kako se izlaže na najopasnija mjesta u potrazi za našim ljudima. Već dva puta je bio zarobljen od strane partizana, ali mu je uspjelo odbaciti vojnu legitimaciju. Ali on na ruci ima (na lijevoj) zlatni prsten sa graviranim svojim monogramom, pa se po tome može

[2] Riječ je o agentici RAVSIGUR-a Ireni Lanko koja je uhapšena u Zagrebačkom NOP odredu.

[3] Ova grupa agenata razbijena je na Žumberku u ljeto 1943. godine.

lako uhvatiti. Naime on je oba puta bio pušten od partizana jer nisu znali ко je.

Sva ova obavještenja vam šaljemo da vidite da li se ovi tipovi pojavljuju zaista kod vas, te da bi vam to pomoglo u otkrivanju neprijateljske špiunaže u našim redovima.

17/IX — 1943. Drugarski pozdrav[4]

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-47/488

70

1943, rujan 17.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Klanjec Okružnome komitetu KPH Krapina sa sastanka komiteta na kojem je razmotrena politička situacija, organizacijsko stanje i rad Partije, NOO, AFŽ te aktivnost i ponašanje udarnih grupa

Izvještaj K. K. Klanjec
od 17. IX 1943.

Sjednicu K. K. Klanjec otvorio je drug Matija[1], zatim se otišlo na dnevni red.- Sjednici prisustvovali su svi drugovi osim druga Franceka[2], koji je već unapred predvidio, da neće moći prisustvovati zbog toga, što se nalazi u I-om[3] vodu koji se nalazi na položaju.

Izvještaj dnevnog reda:

1. Politička situacija.

Nakon što je pretresena svjetska politička situacija, i situacija u našoj zemlji, osvrnuli smo se na događaje u našem kotaru.- Nakon referata svakog pojedinog druga, došli smo do zaključka, da je situacija za našu borbu povoljna.- Rad Mačeka t. j. H.S.S. stranke, goto-

[4] Dokument je bez potpisa. Vjerovatno ga je pisala Lepa Perović koja je nakon ukidanja Povjerenstva CK KPH u Zagrebu (kolovoz 1943. godine) ostala u Zagrebu da rukovodi mjesnom partijskom organizacijom, a radila je i na poslovima obavještajnog karaktera.

[1] Ivan Bogović
[2] Pero Josipović
[3] U to se vrijeme, po naređenju Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske, provodi akcija okupljanja udarnih četa po Zagorju i osnivanje Zagorskoga partizanskog odreda.

vo se ne zapaža, osim nekih pojedinaca (Rumiha i Trunjar) koji su **mjestimično** pokušavali sa agitacijom, ali se narod nije odazvao.

Brojčano stanje.

Partijske jedin.	Broj organizacija	Brojčano stanje	Partijskih ćelija 5 broj partijaca 16
Kandidat, part.	—	3	
N. 0. 0.	22	92	N. 0. 0. obuhvaćaju u svom radu 460 ljudi
S. K. 0. J.	Nismo primili izvještaj od drugova koji su odgovorni po tom pitanju		
U. S. A. 0. J.	Vrijedi kao za S. K. O. J.		
A. F. Ž.	6	20	
partizanske desetine	8	97	

2) Rad partijskih ćelija.

Zaključeno je i primjećeno, da je dosadašnji rad partijskih jedinica nedovoljan, naročito se pokazao slabi rad i nedovoljno polaganje pažnje omladinskim organizacijama, pa treba pristupiti tome radu sa više pažnje, da se taj manjak nadoknadi.

3) Rad N.O.O.

Rad Narodno oslobodilačkih odbora poboljšao se, naročito tome su mnogo doprinjele uspješno izvedene partizanske akcije, koje su mnogo doprinjele dizanju morala kod naših ljudi, tako je u mnogo olakšan rad N. O. Odbora. Unatoč toga rad mnogih N. O. odbora nije zadovoljavajući, pa treba pristupiti osposobljavanju tih odbora, kako bi oni postali zbilja rukovodeći organi Narodno-oslobodilačke borbe.

4) Rad S.K.O J.-a i USAOH-a

Pošto nismo primili izvještaj druga, koji je po tom pitanju odgovoran, nismo mogli donijeti zaključka.

5) Rad A.F.Ž.-a

Toj organizacii treba posvetiti mnogo veću pažnju, kako bi se mogle čim više povezati i učvrstiti ženske mase. Odbori AFZ-a malobrojni su, a i ovi koji postoje rade slabo ili nikako, stoga treba hitno i najenergičnije pristupiti učvršćivanju tih odbora.

6) Kritika

Dana 14. IX 43. vraćale se partizanske desetine iz akcije. Kad su stigli do gostione Kralj u Vižovlju svratili su drugovi Pintar[4] i Francek sa desetinom I-og voda i vodnikom Il-og voda u dotičnu gostionu na »pijaču« ne pozvavši ostale drugove, i ostavivši ih na cesti.

Po referiranju druga Jureka[5] dešavale su se već slične stvari po nekoliko puta. Drugovi koji su ostali na cesti, bili su povređeni tim postupkom i otišli kući.

Na današnjem sastanku K. komiteta, zaključili smo, da je taj postupak drugova, koji su bili u gostioni nedrugarski i potrebno je, da se dotični drugovi pozovu na odgovornost. Drugovi, koji su ostali na cesti, kritizirali su taj postupak Franceka i Pintara, primjedbama, da je to gori postupak i zapostavljanje nego u jugoslavenskoj vojsci.

2) Drug Pintar izrazio se jednom prilikom pred drugom Franjekom[6], da treba na selo Dubrovčan (iz kojega je II vod) zapucati pa neka gori. Mišljenja smo, da ta prijetnja nije bila na mjestu i treba dotičnog druga pozvati da se izjasni zašto je to rekao.

3) Drugi vod došao je u ugovoreno vrijeme na ugovoreno mjesto po štof za partizanska odijela. Na pitanje, zašto nije išao I vod po taj štof, kojemu je to mjesto bliže, odgovorio je delegat I voda, da njegov vod mora spavati, jer da ima idućeg dana akciju. II vod imao je također, da u zajednici sa prvim vodom vrši tu akciju idućeg dana. Međutim kad je drugi vod došao na ugovoreno mjesto sastanka I voda nije bilo, iako se je dan prije odmorio. Na ugovorenom mjestu čekali su Pintar i drug Francek i pozvali vodnika drugog voda na odgovornost i kritizirali njegov rad primjedbama, da je nesposoban iako je valjano radio i doveo sa sobom 23 druga za izvršenje ugovorene akcije.

Dotična akcija nije bila izvršena zbog izostanka I-og voda i bila je odgođena za iduću noć. Ugovoreno vrijeme sastanka bilo je 9 h navečer. Drugi vod došao je tačno na vrijeme na mjesto sastanka, međutim I-og voda nije bilo. Došao je tek 2 h kasnije.- Zbog zakašnjenja I-og voda nije bila akcija onako izvedena kako je bilo predviđeno.

Vraćajući se sa akcije, bilo je govora o tome, da svaki vod ostane u svom selu na položaju, međutim drugovi Francek i Pintar nisu bili time zadovoljni. Drug Francek stao se rugati drugom vodu, »da bu svoje sele branil«.

[4] Josip Špiranec
[5] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[6] Franjo Hlad

Prisutnim drugovima bilo je krivo, što se ruga njihovom narječju i među drugovima Il-og voda došlo je [do] velikog negodovanja zbog tog ruganja.

Vodnik Il-og voda, već se nekoliko puta žalio na takove i slične postupke, međutim nije naišao na razumjevanje, već su ga naprotiv ismijavali.

4) Dana 15. IX 43. imao je II vod ići na sastanak na Strmec, međutim drugi vod imao je već predviđenu akciju, koju je trebao izvršiti.- Kad je vodnik Il-og vođa saopćio svom vodu, da treba ići na sastanak, a ne u akciju upitali su drugovi tog voda tko će održati taj sastanak. Kad im je bilo rečeno, da će sastanak održavati drug Francek odbili su da idu sa razlogom da oni ne idu slušati onoga koji ih zapostavlja i koji se njima ruga.

Drugovi drugog voda, nezadovoljni su takovim postupkom i zapostavljanjem i nepriznavanjem svakog njihovog rada i ako su se oni pokazali kao valjani i savjesno izvršivali svaki im postavljeni zadatak.

Potrebno je da se ispita ко je kriv, da je došlo do tog negodovanja i da dotični drugovi u buduće malo više pripaze na drugarski postupak.

Umoljavaju je drugovi višeg foruma, da ovaj izvještaj ne ocjene suviše strogo u koliko je nepodpun, jer to je naš prvi izvještaj kojega podnašamo, a nije bilo na tom sastanku ni jednog druga, koji bi znao tačno kako se izvještava.

Na tom sastanku bilo je prisutno 7 članova kotarskog komiteta.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Kotarski komitet
Klanjec
Roda[7], v. r.

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3006

[7] Milan Posavec

71

1943, rujan 17.

Saopćenje Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o predaji Treće bojne Pete gorske pukovnije iz Popovače i prelasku iste na stranu partizana, rušenju pruge Popovao — Križ, Koprivnica — Križevci i likvidaciji žandarmerijske posade u Ivanskoj

Štab II. Operativne Zone
N.O.V. i P.O. Hrvatske

Dne 17. IX. 1943.

SAOPĆENJE
0 PREDAJI III. BOJNE V. GORSKE PUKOVNIJE IZ POPOVAČE.

Nakon utvrđenog plana, bojnik III. bojne V. Gorske Pukovnije, Bradač Milan iz Popovače, predao je dne 15. rujna o. g. u 1 sat u noći svoju bojnu i prešao zajedno sa 180 domobrana na stranu Narodno-oslobodilačke Vojske.

Prije prelaza na našu stranu, bile su pripremljene sve jedinice za pokret. Samari su bili na konjima, a mitraljezi pripremljeni za pokret. Oni su sobom poveli 4 teška mitraljeza, 6 puškomitraljeza, 1 teški bacač, 1 laki bacač, 150 pušaka i oko 40.000 metaka.

Dok je bojnik Bradač prelazio na našu stranu, jedinice Moslavačkog Odreda izvršile su rušenje željezničke pruge između Popovače i Križa. Pruga je srušena na 1.000 metara.

Za vrijeme rušenja pruge došlo je do oštre borbe između Nijemaca i naših jedinica. Naši su borci na juriš zauzeli jedan bunker i likvidirali posadu.

Borci XXI. Brigade[1] iste noći izvršili su likvidaciju žandarmerijske posade u Ivanjskoj. Nakon dvosatne borbe, naši borci prisilili su neprijatelja na kapitulaciju.

Neprijatelj se nalazio u nekoj tvrđavi, koju su naši borci topom potpuno razorili. Kad su žandari vidjeli da će svi izginuti i od vatre našeg topništva, izvršili su predaju garnizona.

Zarobljenja su 32 žandara, jedan je mrtav i jedan ranjen. Zaplijenjen je 1 puškomitraljez i 32 puške. Na našoj strani jedan lakše ranjeni drug.

[1] Dvadeset i prva NOU brigada Dvadeset i osme divizije.

Ofenziva Narodno-oslobodilačke Vojske u Moslavini i dalje se nastavlja. Naši borci smjelo jurišaju na neprijatelja, gdje ga stignu.

Borci Brigade »Braće Radića« i Kalničkog partizanskog Odreda, izvršili su rušenje pruge Koprivnica — Križevci, te onemogućili Nijemcima da se prebacuju onom prugom.

Pruga je bila u našim rukama dva dana, kroz koje vrijeme nisu vlakovi saobraćali.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.[3] Belinić, v. r.

Komandant:
V.[2] Matetić, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NOV-9/1110

72

1943, rujan 17.

Pismo Rade Bulata, načelnika Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu zone o pregovorima s domobranskim oficirima i o rezultatima napada na Novi Marof

ŠTABU II. OPER. ZONE NOV I POH

Dragi drugovi !

Primio sam vaše pismo[1] i sve sam razumio. Iz mog zadnjeg pisma vidite kakova je situacija na sektoru Kalničkog odreda. Pregovori sa domobranskim oficirima povoljno napreduju. U nedelju treba iz mjesta V. izaći strojnička satnija[2] i t.d. Sa posadom iz L.[3] imadem danas razgovor. Na razgovore dolazi sam zapovjednik. Uopće postoje sve mogućnosti da likvidiramo Ludbreg, Varažd[in-

[2] Vlado
[3] Marko

[1] Vidi: »Zbornik VII«, tom V, knj. 19, Dok. br. 52.
[2] Riječ je o satniji domobrana iz Varaždina, koja je 21. rujna prešla na stranu naših jedinica. Vidi: Dok. br. 82.
[3] Riječ je o Ludbregu, koji su 3. listopada 1943. godine napale jedinice Desete divizije i NO brigade »Braća Radići«. Vidi: Dok. br. !26 i 147.

ske] Toplice, a bogami sa većim snagama, da napadnemo i Varaždin.[4]

III bataljon brigade[5] 15. do 16. razoružao je Novi Marof.[6] U Novom Marofu zarobljeno je 71 domobran i 18 žandarma, dok je jedan ustaša ubijen. Zaplijenjeno je 6 puškomitraljeza, 2 avionska mitraljeza, 1 teški mitraljez i 123 vojničke puške. Osim ovoga zaplijenjeno je mnogo sanitetskog materijala i vojničke spreme. Metaka je zaplijenjeno 35.000 komada. Iz Novog Marofa došle su 3 liječnice, od kojih jednu liječnicu bakteriologa upućujem do vas, a druge dvije zadržavam do daljnjeg naređenja.

Stigla je pošta sa Korduna, koju vam upućujem. Drug Muhek[7] kreće do vas, odnosno dalje. Drug Santo Gabrijel primio je dužnost.[8] Odred se sve bolje sređuje.[9] Od plijena iz Novog Marofa dobio je 2 puškomitraljeza, 1 teški i 1 avionski mitraljez, te oko 40 pušaka.

Obzirom na razvoj vojničke situacije na ovom terenu i veza u neprijateljskim garnizonima, radi koordiniranja akcija odreda i brigade mi smo raspustili operativni štab.[10]

Uz drugarski pozdrav:

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

17. IX 1943.

Za načelnika štaba
II O. Z.:
Bulat Rade, v. r.

P. S.[11] Upravo ovog momenta prebjeglo je iz Ludbrega 6 domobrana sa puškama. Kod napuštanja mjesta napali su ..... [12] i tako pobjegli.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472, f. 5, dok. br. 25

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok. br. 87, str. 262 — 265.

[4] Napad na Varaždin tada nije izvršen.
[5] Riječ je o Drugoj NO brigadi Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.
[6] Vidi: »Zbornik **VII«,** tom V, knj. 19, Dok. br. 113 i 227.
[7] Andrija
[8] Riječ je o dužnosti političkoga komesara Kalničkoga NOP odreda.
[9] Odnosi se na Kalnički NOP odred.
[10] Riječ je o operativnom štabu koji je formiran radi rukovođenja akcijama Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske i Kalničkoga NOP odreda.
[11] Dopisano rukom.
[12] Na ovom je mjestu original oštećen.

73

1943, rujan 18.

Pismo Lutve Ahmetovića, sekretara Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Edvardu Kardelju, članu Politbiroa Centralnoga komiteta KP Jugoslavije i Vrhovnoga štaba NOV i PO Jugoslavije u kojemu izražava želju da se susretnu

OKRUŽNI KOMITET POKUPLJE
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE
18. IX. 1943.

Drugu
BEVCU[1]

Dragi d r u ž e ,

Doznajemo od druga Kranželića[2] da se nalaziš u našoj blizini. Želio bih svakako da se s tobom sastanem i porazgovorim malo o našem radu i situaciji u ovom kraju Hrvatske.

Molim te radi toga da mi javiš mogu li doći do tebe i gdje se nalaziš. Drug Kranželić kaže da si se mislio svratiti ovdje ako uhvatiš za to vremena. U koliko ti ovdje ne ćeš moći doći, javi mi, pa ću ja odmah doći do tebe. Ovdje sam sam jer su drugovi iz našeg komiteta otišli na neoslobođeni teritorij.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Drugarski pozdrav

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-168/244a.

[1] Edvard Kardelj
[2] Ivica

74

1943, rujan 18.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Krapina Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju partijskih i vanpartijskih organizacija u kotaru

K.K. K.P.H.
Krapina
18. IX 43.

DRUGARSKOM OKRUŽNOM KOMITETU
Krapina

Dragi drugovi!

1.) Polit, situacija: Narod je antifašistički raspoložen preko 90 % ali u novije vrijeme pronalazimo agente H.S.S. koji za sad nemadu tako značajnog dela a ni izdaleka utjecaj na narod. Općina Krapina imade Kantolić Mirka radi na zadrugi te je »ustaški« povjerenik da imade pravo, na to, da promijeni svakog obćinskog načelnika. Iz same Krapine dobio sam sljedeće:
Da su neki ljudi ne komunisti, već zbilja Mačekovci kazali, da kad to radi na liniji Mačeka »ustaša« da ni smisla o drugome već N.O.B.-a i za sada nema u Krapini nikoga nego kuca, dočim ga narod odbija.

U. Đurmancu našao si jednog. Pelin Josip, preko njega tražio si Adama Šafranka da bude Adam Načelnik obći. Đurmanec da to njega kao H.S.S.-ca pripada i, da idu »stara vremena« »Mačeka« — nešto je odgovorio Adam ovako da, načelnik neće biti i da se kupiti neda da, nejde od naroda nikam. Taj isti Adam je u N.O.O. predsjednik. Navodno da taj Pelin treba pronaći čovjeka koji bi imao biti načelnik.

Obćina Petrovska imade jednoga koji je sa Kantolićem u vezi značajnog rada nema jedino volio bi pokazivat vojne bjegunce tobože da trebaju ić u domobrane (Švabobrane) i to tajno bi on kao želeo učiniti, taj se zove **Belačić Franjo** iz sela Štuparja

Obćina Sv. Križ. Blazinić Petar je okupio oko sebe tobože zrelije ili starije ljude i odvraća ih od vojske ali u koju svrhu to za sad neznamo. Loina Lacko govori samo da ide staro.

Općina Zabok. Tu postoji Mačekove klike utjecaj na jedan dio naroda, ali su za sad svi u nepokretnosti, tu je bio glavni pop Franjo Škrinjar dočim ovi sada stoje, koje je imao, bez vođe.

Općina Radoboj. Galović[1] opet nešto plete ali mu za sad nismo ušli u trag navodno da je imao »letake« kojih još nismo dobili u ruke. Sada radi bolje tajno od posle kako smo bili kod njega a glavni su mu izgleda saradnici ustaši, Šlibar i Jurinjak Josip iz Radoboja, imade još nekih par seljaka koji istom tragaju za tim da pronađu te »letake« znači i njih gubi jer su stupili s nama u vezu pojedini.

Poduzeli smo mjere sljedeće protiv ovih saradnika ili agenata Mačeka u cijelom kotaru:

Za Pelina iz Đurmanca pronaći mu detaljnije rad i pristupit к njemu te ga opomenut. Za Belačića iz Petrovskog on je već opomenut i kazao da neće ni najmanje nešto radit što bi, bilo protiv N.O.B.-e te, je stavljen dalje pod pasku.

Za Blazinića da se pristupi к njemu i ispita stvar, te dalje postavlja prema tome kakav bude rad njegov u napred. Za Zabok više pregledati ко je vodič toga i razbijati na onaj način kako to bude trebalo.

Za Radobojce sam narod traži da se likvidira Šlibar i Jurinjak da će biti sve dobro i lahko raditi. Pa smo si to mi uzeli u zadatak da ih likvidiramo čim prije i Galovića tačnije vidjeti t. j. pronać još ove »letake« i prama tome i njegove daljnje ljude i rad pa ga i likvidirat u onom daljnjem ne popuštanju. Dočim ovo za danas kao »ustaše« i kočnice rada možemo odmah po ubit jer, je to i želja naroda.

Raspoloženje naroda raste upravo revolucionarno i evo osim ovih napomenutih te njihove nekolice imademo sve, za nama t. j. sve se opredeljuje к N.O.B. i za N.O.V.

Održavali smo zborove u selima, Občini Zabok na kojem je bilo 70 ljudi, te Petrovsko, održana su 2 zbora na jednom su bila 59 čovjeka a na jednom 38.- U občini Đurmanec 2 zbora, selo Macelj i Jesenje doljnje. Na tim zborovima bilo po 35 ljudi na svakom a, govorili smo o Z.A.V.N.O.H.[u], Glavnom štabu Hrvatske, N.O.O.-a te A.F.Z., Jugoslavenskoj vladi u Londonu, i izdajničkom i reakcionarnom vodstvu H.S.S. Mačeka o Saveznicima Engleske i Amerike te o Sovjetskom savezu i Crvene armije kao glavni predvodić anti fašističkog rata za oslobođenje porobljenih naroda.

O.N.O.V. i njenoj snagi i ко je predvodić nar. osi. rata u Jugoslaviji i ко je »Draža« sa četnicima i kakovu su nakanu imali, učiniti bratoubilački rat, t. j. da ustaše pokupe Hrvate, a, četnici Srbe i da se pokolje jugoslavenski narod, a da je to želja Hitlera koju je skre-

[1] Stjepan

nula Kom. Partija u obratno, te sve što se toga tiče svih naroda okupilo se pod rukovodstvom Partije bez obzira na vjersko, političko i nacionalno opredjeljenje i da se na taj način kuje bratstvo Jug. naroda i t.d.

Narod se divno odnosi prama našim govorima i prihvaća ih. Tako je na tim zborovima u selu Macelj proglašen N.O.O. od 4 člana koji je nadopunjen sa 3 na 7 i taj cijeli odbor zahvalio se svome narodu što su mu dali povjerenje u tim tako odlučnim časovima te se obećao narodu da će ispunjavat sve potrebe za njega, a u korist nar. oslo. Odmah su došli do zaključka obustaviti u Šumi rad i vršiti akcije na šumsku prugu i telef. veze a i slati što više ljudi u N.O.V. i za bandu niko.

Sa Gornjeg Macelja bila su prisutna 4 i 1 žena koji su došli za kod njih održati zbor i uformiti N.O.O. svakako da i sad pomažu i čitaju sa dolj. Maceljem kao i oni. Te je taj i Odbor i narod tražio da čim prije doći opet da se održi zbor u samom selu da prisustvuje omladina žene i sve što živog. Rad se razvija njihov dobro dalje, nisam bio kod njih već sam odlučio da ide tamo jedan partijac da to još dovršava kako sam ja pustio. Obzirom, na akciju na pilani i organizovanje u šumi pilana stoji i neće više raditi i time neće važiti povojničenje za radnike. Te iste **teme,** izrađujemo na svim zborovima pa i na Petrovskom gdi su uformljeni 1 Partizanska desetina i 1 N.O.O. više od prije na tim poslednjim zborovima te se narod oduševio prama svemu tome i prihvaća to da samo putem borbe ćemo uspjeti prije i jeftinije. No svakako da se govori na zborovima i o potrebama formiranja desetina i obće vojnoj liniji i o akcijama.

Još ovo o slučaju u Krapini: Došao je jedan legionar sa vlaka i Nijemci ga uvatili te mu oduzeli ratnu spremu i uniformu i kazali mu da sad neka ide u Partizane.

U selu Skaričevo iz obćine Petrovsko izginuo neki čovjek ustaša, ali ne da je Bandit, već izgleda da ga je neko iz osvete odvukao i to nije dobro dočim jer zato nezna nijedna naša desetina, izgleda da imade neka grupa koja pod imenom Partizana radi i još do danas nije se pronašla. Za tog istog čovjeka se uobće nezna jer ga na putu nestalo.

Uzeli smo si u zadatak pronać tu vanrednu grupu i tog čovjeka nestalog te prama tome uredit cijelu stvar koja još danas nije čista.

2. Org. stanje. Imademo 7 Partijskih jedinica od 26 članova!

u Kotar. Komitetu 8 članova

34 C. K. P.

U selima i obćina Đurmanec i Petrovsko sastaju se redovito i dodijeljen jedinici im je sljedeći materijal: 12 uslova, što znači biti član K. P., Proleter, i Osnove Lenjinizma.

Izgleda nisu dobro pročitali taj materijal pa je protiv toga uzeto u zadatak da sve partijske jedinice između svakih 8 dana bude jedan sastanak samo za proučavanje materijala. Prama tome snalaze se partijci slabo na terenu ne da se neznaju sa ciljevima N.O.B.-e dolaziti pred narod nego koliko se od njih traži t. j. da održavaju zborove i t. d.

Za te nedostatke jedinica naših, održano je partijsko savetovanje koje će biti po mogućnosti i redovito po mjesec dana razlike. Na tom savetovanju bilo je prisutnih 2 partijca sa članovima plus 2 ispred partije i jedan ispred skoja svih je bilo 26.-

Dnevni red na savetovanju je bio sljedeći:

1. Politička situacija vanjska i unutarnja
2. Vojna situacija i izgledi na mobilizaciju u Kotaru
3. O reakcionarnom vodstvu H.S.S.
4. Zadaci

Drugovi ispred višeg foruma prikazali su po točkama dnevnog reda cijelu stvar. Koju su partijci sa oduševljenjem za primili i vjerujem da bude ploda, savjetovanja kojim treba nastupati i dalje.

Kada budu svi partijci svijesni svog položaja (Dužnosti) i teoretski izgrađeni da pomognu zborove održavati jer kuda bi god bio održan zbor narod traži više i ona sela koja čuju traže da i kod njih bude.

Da se to sklone trebadu biti svi partijci izgrađeni za koje smo si već postavili u zadatak — Teoretsko podizanje!

Narodno oslobodilački Odbori, i A.F.Ž., S.K.O.J. i U.S.A.O.H. pristupaju narodu sa štampom dočim broj ljudi koji sve čitaju našu štampu nemamo, jer se nemože znati kad se svaki dan širi i još više traži štampa to ću postaviti u zadatak da ćemo znati broj.

Dosad svi Partijci kao i te ostale sve organizacije sakupljaju N.O.F. Tako ко god daje Fond taj i čita i traži i kuje si nove ljude zato nam je potrebno puno više materijala a naročito **Slobodni Dom** dočim se sve sviđa, Napred, Vijesnici, Glas Zagorja, radio vijesti, Proglas vijeća politička ekonomija, to je među narodom i čitaju si ljudi i bez da to čini baš koji od funkcionera bilo koje organizacije. Tu i tamo jest ali većinom je razdijeljeno među narod.

Dalje: Stavljamo ljudima na volju ili žele biti u domaćim desetinama ili da odlaze van. Za sada, sada imademo obuhvaćenih ljudi u des. Partizanskim 90.- a mogućnost na formiranje novih bude 7 desetina.

Te desetine izvršile su akcije sljedeće:

Đurmanec! željezničku prugu 1.100 m i stupova 2.000 mt. na pilanu, oduzeti su 9 remena, 50 kg šećera i nešto špeka, time stoji pilana i jedan radio aparat i jedan **bandit likvidiran Maligec.**

Dalje selo Jesenje srušili most između Bednje Jesenja i oduzeli 2 radio aparata u selu Vrbno obćini Bednja te 2 krabina: u akciji na prugu sudjelovalo je oko 400 ljudi tu su bili prisutni i iz Pregrade 150 — 200!

Petrovsko: Zarobili Metreološku stanicu sa 8 domobranaca na Krapinskom terenu i razrušili su prugu i teleg. stupove.

Likvidirana su 2 ustaška bandita i jedan Njemački špijun koji je došao pred narod kao Holandez da traži vezu.

Narod se dobro osjeća i voli akcije sve više se naroda javlja u slučaju akcija ali jedno kritikuju da izgleda da nema kao rukovodećih da ako neprijatelj dozna i malo sprovodi reakciju da će se to sve demoralizirati i da ne bude dobro.

Sasma je razumljivo da kako nam je i obećano da ćemo dobit vojnog stručnjaka Pintara,[2] koji bi to sproveo u vojnoj formi mi smo uzeli druga u K.K. po vojnim pitanjima ali to neće biti dovoljno kako imadu ljudi jakog revolucionarnog poleta neophodno je potrebno čim prije poslat druga Pintara i uformit koju četu i kako to bude najbolje. Kada bi stigao Bataljon ili Brigada kao nikad predjelio bi se narod к njemu tako su povoljni uslovi na Mobilizaciju. Da nam to ne umakne riješite to kako vi mislite jer stvarno skoro da bi igdje gdje otišlo krivim putem. Sam narod govori: »Sta vi mislite sve je sa vama, a sada kao da prepuštate stvar. Nikad nije imao niko toliko ljudi za sobom kao danas vi.«

Sasma je jasno da mi objašnjavamo narodu, i partijcima i sve upućujemo kako spada dajemo prave linije, tučemo gdje po oportunističkom nastupu ali to sve nije dovoljno pa nas preskače. Ja još danas neznam kuda da li je veza za Zagorski bataljon ta ista koja i za Kalnik i takove nove mlade čak i pokvarene ljude treba spremati u jaču vojsku, a da ne kvare doma. Tako se budu uredile i uspostavile točnije desetine i čete i podigao moral narodu. Dočim do sad nismo poduzeli, osim kako možemo, ništa već čekamo tog Pintara i slabije ćemo prama tome rasposlat.

Imade u toku tih dana novije akcije za koje nisam primio za do sada točnijih podataka t. j. izvještaj već ću vam napomenuti premda u budućem izveštaju budem javio točno.

18. IX.

Na cesti Đurmanec Rogatec u 13 sati upaljen je autobus te u Radoboju likvidiran jedan bandit za kojega još eto nisam primio izvještaj samo znam da nisu uvatili onih koje sam kazao Slibar — Jurinjak. Već oni doma ne spavaju, nego su oduzeli radio aparat i Financija u Macelju je razoružana.

[2] Josip Špiranec

Oružja kotar za sad imade 45 pušaka dočim broj pištolja neznam kao ni bombi.

Narod se spoznava dosta dobro sa ciljevima N.O.B. i poznaje Z.A.V.N.O.H. ali u malom broju prem su sada dobili u većem broju vjesnike i zadali smo svim organizacijama da ratnim tempom idu sa tim napred da sav narod bude poznao svoju narodnu vlast i glavni Štab.

Prem sam naveo unapred ко sakuplja N.O.F., a prilog partije nema drugi nego što dadu sami Partijci iznad 50 kuna.

Teror na terenu nije tako velik jer, tamo gdi je banda eto po samom izveštaju tu se ni nije toliko učinilo napr. Krapina, Sv. Križ, Zabok, tu imade sad tekar u vidu za formirati desetine.

Neprijatelj do sad nije kretao uobće vani po noći samo, je došao u Bel. Ves do stanice i to 200,— (dvije stotine).

Na Petrovsko su došli bili 14. IX. 43. — po onog svog pokojnog Nijemca i odnijeli ga gore prama crkvi i pomagao ga nosit jedan civil koji se povraćao natrag svojoj kući, sreo se sa drugom trupom bande koja ga je ubila. Malo se pucalo sa njihove strane i tom prilikom se nije desilo ništa. Ispitivali su za te drugove koji su podpisali letak kao O.K. N.O.O. i otišli, te ih više nije bilo. Nešto se priča da su Nijemci tražili od General štaba iz Zagreba da za dozvolu za hapsit 40 ljudi za tog svog špijuna dočim mi dalje nije poznato.

Broj bande u Krapinskom kotaru imade oko 4.800-5.000 samo Krapina 1.300, Sv. Križ 600 — Zabok 3.000.

Za olakšanje rada imademo u pripremi za uformiti K. N.O.O. koji nije uspio zato što nije došao sa Radobojske općine niko a iz Zaboka je došao po podne doćim su ostali otišli i dogovorili smo se da kada ih pismeno pozovemo da dođu onog dana što ću ja učiniti za 26. uformiti K. N.O.O.

Drugovi dobio sam pismo (kao cedulju) otvorenu na kojoj piše sljedeće, a ujedno ga i vama šaljem da vidite stvar.

»Dragi druže ti pitaj da što je sa onim pismom gdje ga je pisao K.K. Novi Marof na, O.K. Krapina i daj odgovori«.

Pa sada će vam biti jasno pa, ako to je tako, onda mi javite da odgovorim na K. K. Novi Marof.

Nije mi jasno radi toga što nisam dobio pravom poštom, ali sada mi bude ako je kod vas stiglo pismo.

Uz naš drugarski i borben pozdrav!

Sm. faš. - S. n. K K Krapina!

Pero[3], v.r.

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3007

[3] Ivan Katalenić

75

1943, rujan 18.
Samobor

Izvještaj Oružničke postaje Samobor Kotarskoj oblasti Samobor o napadu partizana na domobransku patrolu na željezničkoj pruzi Zagreb-Karlovac

ORUŽNIČKA POSTAJA
S A M O B O R

Broj 3262
Samobor 18. rujna 1943 godine.

Predmet: Izvešće o napadaju partizana na domobransku ophodnju, na željez. pruzi Zagreb-Karlovac.

1) ZAPOVJEDNIĆTVU I HRVATSKE ORUŽ. PUKOV. S I S A K
2) ORUŽNIČKOM KRILNOM ZAPOVJEDNIČTVU ZAGREB
3) KOTARSKOJ OBLASTI SAMOBOR.
4) ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČKOG VODA PODSUSED

Dne 17 rujna 1943 godine, u 9,45 sati oko 80 partizana, napalo je domobransku ophodnju, između željezničke postaje Horvati i Zdenčina, 14 kilometara jugo istočno od Samobora[1].

Partizani su došli iz Stupničke šume, i napali domobransku ophodnju od 8 domobrana sa puščanom i stroj opuščanom vatrom, na željezničkoj pruzi Zagreb-Karlovac, između željezničke postaje Horvati i Zdenčine, od kojih su 3 domobrana zarobili, a 5 domobrana pobjeglo. Domobrani su iz željezničke stražarske bojne iz Karlovca, onih 3 zarobljenih domobrana nisu se još povratili.

Borba je vođena, od strane partizana i domobrana, usled većeg broja partizana uspjeli su zarobiti 3 domobrana, osobnih žrtava nije bilo.

Partizani su došli iz Stupničke šume, i vratili se natrag u istu šumu.

Partizanski vođa nije poznat.

Preduzete su sigurnosne mjere od.strane ove postaje.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zapovjednik postaje narednik
Ivan Ivčević, v. r.

Original, strojopis ----------
Sign., AH, KOS, kut. 8

[1] U to je vrijeme akcije na tom terenu izvodila Turopoljsko-posavska treća četa Drugoga diverzantskog bataljona Hrvatske.

1943, rujan 18.
Šestine

Izvještaj Oružničke postaje Šestine Zapovjedništvu Prve oružničke pukovnije Sisak i ostalim vlastima o napadu partizana na radnike vojnog zrakoplovstva u šumi Markuševačke gore

ORUŽNIČKA POSTAJA
Š E S T I N E

Broj 2668
Šestine, dne 18. rujna 1943.

Predmet: Izvješće o napadu partizana na radnike
boj. zrakoplovstva u šumi izvješćuje.

ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE	SISAK.-
KRILNOM ORUŽNICKOM ZAPOVJENiCTVU	ZAGREB.-
VODNOM ORUŽ. ZAPOVJEDNIČTVU	ZAGREB.-
KOTARSKOJ OBLASTI	ZAGREB.-

Dneva 17. rujna 1943. oko 14.00 sati, u kaptolsku šumu Markuševačke gore, na mjestu Rakova noga, sj. ist. od Šestina, udaljeno *9.Vi* m došla je grupa partizana oko 20 na broju, te za vrieme objeda opkolili oko 50 radnika, koji su povojničeni na izradbi drva u šumu za boj. zrakoplovstvo u Zagreb, a pomenuti radnici su bili pod vodstvom vaz. stož. narednika Vrdoljaka, te kada su partizani iste opkolili oduzeli su im 5 pari voj. cipela koje su dobili od vojske, stožernom naredniku Petru Vrdoljaku uzeli su voj. hlače, oduzeli im nešto hrane, 2 konja vlastnost Filipović Stipe, te odveli slugu Mešića Šabana, te natovarili kuhinjske stvari radnika i odveli šumom prema D. Stubici, sj. zapadnoj strani od kuda su i došli.-

Radnici se nisu ni protivili kao goloruki te tako nije došlo do uporabe oružja a niti do žrtava.-

Partizani su bili obučeni u voj. razne odore naoružani sa puškama a njihov zapovjednik naoružan je bio sa samokresom i nekoliko bomba oko sebe.

Za vrieme dok su bili kratko vrieme kod radnika tražili su oružje a naročito kod st. narednika Vrdoljaka tražili su samokres te kako oružja nisu imali nije ništa oduzeto.-

Kod odlaska partizani su radnicima zabranili svaki rad u šumi za državu i vojsku, i ako budu radili da će im se osvetiti i iste poslali kući te rekli im da se ništa ne boje jer da su i oni sami Hrvati i da među njima imade samo 2 pravoslavca, i da se oni bore za svetu Hrvatsku zemlju, i kod odlaska pozdravili ih sa poznatim partizanskim pozdravom i dali im svima ruku, a govorili su svi osim zapovjednika štokavski jedino komandant im je govorio kajkavski po čemu bi se dalo zaključiti da je Zagrebčanin ili (iz) bliže okolice, dočim drugi partizani nebi po govoru mogli biti domaći.-

Sluga Mešić sa 2 konja povratio se istog dana od partizana, koji su ga pustili kada im je doveo robu u neku šumu za koju Mešić nije znao reći gdje je i dokle je bio sa partizanima jer da mu ta mjesta nisu poznata; jedino je rekao da je u tom mjestu bilo mnogo više partizana i da su njega pustili nakon što su mu robu sa konja rastovarili.-

Netom je za događaj saznato odmah su odaslate oružn. ophodnje u svim pravcima vršeći pretres zemljišta radi pronalaska partizana ali je potraga ostala bez uspjeha, radi čega se i nadalje traga.-

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zapovjednik postaje, narednik:
(Ante Medak)
Medak, v. r.

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 100

77

1943, rujan 20.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Zlatar Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju Parije, SKOJ-a, NOO, AFŽ i USAOH-a te o akcijama izvedenima na području kotara

Kotarski komitet K. P. H.
Zlatar
20. IX 1943.

IZVJEŠTAJ
OKRUŽNOM KOMITETU KRAPINA!

Dragi drugovi !

Političko stanje u našem kotaru je ovakovo. Što se tiče raspoloženja naroda, narod je sav antifašistički raspoložen, a reakcionarno

vodstvo H.S.S. nema nigdje u cijelom kotaru nikakvog djelovanja, ima tu i tamo gdje koji haesesovac ali pasivan, jedino u Maču je taj Petanjek a on ima oko sebe 30 ljudi i ti ljudi mu nisu vjerni a ostali u cijeloj općini ga nevoliju.

U našem kotaru nalazi se oko 590 bandita ustaša i Nemaca po raznim uporištima, sve općine su dale proglas da dolaze i svako se-
lo 50 nemaca da je [mora preko] noći primiti a seljaci je psuju, jer
već sada dok im po selima ideju po noći u selo i kradeju..... 'po
danu kud god prolaziju kraj vinograda trgaju ne samo grožđe nego
i granje sa gr[ožđem] nar[od] jih m[nogo] mrzi i psuje kažeju selja-
ci da su to gadovi, patrole vrše po selima po noći a po danu imaju po selu ratne vježbe. Ustaše je kuneju i kuže pred selacima da će ju napasti nijemce, drugovi toliko je o bandi.

Do sada smo održali 3 skupštine na 1.) je prisustvovalo oko 30 ljudi a na 1.) oko 120 na,l.) oko 50. Tu smo govorili o narodnooslo-bodilačkoj borbi o reakcionarnom vodstvu H.S.S. i o »Mačeku« na-rod je sa oduševljenjem primio naš govor, a naročito na svakom mjestu su puno ljudi tražili da pjevamo partizanske pjesme, kud god prolaziju naše partizanske desetine sa pjesmom narod je čeka pokraj puta i sluša.

Sto se tiče naših par.jedinica one se redovito sastaju i imaju raspodijelu rada i na sastancima proučavaju materijal, i druge sve ostale organizacije se redovito sastajeju. Osim tih svih organizacija obuhvaćeno je oko 250 ljudi za N.O.F. i oni svi dobiju simpozijerski materijal za čitanje. Mobilizacija se vrši u punoj mjeri imamo do sada dvije partizanske desetine 1.) od 9 članova 1.) od 13 članova i te stalno operiraju, razlog je taj što nemamo više desetina pošto je ljudi po rudnicima i tvornicama koji su zaštićeni od vojske, a kad je potrebno i kad se ide u veće akcije onda se digneju svi su volni iti i sve ode u akcije.

Za sada su izvršene ove akcije 11. IX razvaljena je pruga na više mjesta i porezane bandere, u rudniku Gornja Peščana rekviririrano je velika količina šećera i brašna.[2] Brašno je bilo skisnuto, to je podijeljeno seljacima, za rudarske radnike je ostalo 9 sanduka šeće-ra i 20 vreća brašna za zadatkom da ga istog dana podijeliju pošto je to bilo izloženo švercu, rikviririrano je 83 pari cipela, 50 gunjeva, radnicima je održan govor i rad[nici su] bili [zadov]oljni. Kazali su da su partizani pošteni i da su se lijepo ponašali tu su isto .....[3] novnika.

[1] Tekst nečitak.
[2] Vidi: Dok. br. 59.
[3] Kao bilj. 1.

14. IX Doljna Peščana uništene su sve..... [4]nske postrojbe. Zaplijenjeno je 18,30 kg Ekrezita 800 mtcin žnore, 2 gort remena, 105 Kapicla i 1 akomulator, održan je govor tu je bilo prisutno 15 radnika. Zaplijenjeno je u op. Kroščini u privatnom stanu 1. pisaća mašina i 1. šapirograf mašina, 2.530 kruna istog dana minirana je pruga na 7 mjesta.

15. IX Minirana je pruga na 10 mjesta istog dana svučeno je nekoliko domobrana zaplijenjeno oko 5 odijela i mauzerka i 2 civilne puške. Narod rado sluša naše akcije i prilično se odazivaju u akcije.

Drugovi molim kritiku na moj naš izviještaj da nas ispravljate.

Uz drugarski pozdrav

S.F. S.N.

Kos[5] v.r.

ORGANIZACIONI IZVJEŠTAJ!

Općina Zlatar

1. part jedinica od 4 člana	Brlekovo selo
2 članovi skoja	Brlekovo ”
1. N.O.O. od 5 člana	Turmišće ”
1. N.O.O. od 7 člana	Brlekovo ”
1. N.O.O. od 3 člana	Poradi
1. odbor A.F.Ž. od 4 člana	Turmišće
1. odbor U.S.A.O.H. od 6 člana	Brlekovo ”

Općina Hrašćina Trgovište

1. part, jedinica od 3 člana	Kosovečko ”
1. part jedinica od 3 člana	Osinec
1. skojevska grupa od 3 člana	Peščana
1. N.O.O. od 6 člana	Kosovečko ”
1. N.O.O. od 4 člana	Jelovec
1. N.O.O. od 7 člana	Galovac
1. N.O.O. od 5 člana	Peščana
1. N.O.O. od 7 člana	Krapinsko ’’
1. odbor U.S.A.O.H. od 7 čla.	Kosovečko ”
1. odbor U.S.A.O.H. od 10 član.	Galovec

Općina Budinščina

1. part jedinica od 3 člana	Budinščina ”
1. N.O.O. od 5 članova	Prepuštovec”
1. N.O.O. od 4 člana	Budinščina ”

[4] Isto.
[5] Dragutin Novosel

1. N.O.O. od 5 člana	Topličice ”
1. N.O.O. od 6 člana	Belec
1. N.O.O. od 7 članova	Sveti Križ
1. odbor A.F.Ž. od 4 člana	Belec
1. odbor U.S.A.O.H. od 5 člana	Macan Breg”

Općina Lobor

1. član K.P. i 1 kandidat K.P.	Lobor
1. N.O.O. od 4 člana	Lobor
1. N.O.O. od 5 člana	Markuš
[1.odbor] A.F.Ž. od 6 člana	Lobor
1. odbor A.F.Ž. od 4 člana	Markuš
1. odbor U.S.A.O.H. od 5 člana	Lobor

Općina Mihovljan

1. član K.P. i 1 kandidat K.P.	Mihovljan ”
1. općinski N.O.O. od 4 člana	Golubovac ”
1. N.O.O. od 3 člana	Grgurovac ”
1. N.O.O. od 4 člana	Golubovac ”
1. N.O.O. od 4 člana	Gora
1. N.O.O. u formiranju	

Općina Mače

1. part, jedinica od 5 članova	Lug
1. part, jedinica od 3 članova	Bukovec ”
1. N.O.O. od 4 člana	Lug
1. N.O.O. od 3 člana	Bukovec ’’
1. odbor A.F.Ž. od 4 člana	Lug
1. odbor A.F.Ž. od 4 člana	Poznanovec”
1. skojevska grupa od 4 člana	Lug
1. odbor U.S.A.O.H. od 7 člana	Poznanovec”
1. odbor U.S.A.O.H. od 5 članova	Lug
1. akcioni odbor od 6 članova	Orehovica "

Općina Bedekovčina

	Bedekovčina gor.
.....[7] od 5 članova	Bedekovčina dolj.
1. N.O.O. od 4 člana	Bedekovčina gornja

Kotarska i općinska rukovotstva

6 članova Kot. K. isto se ubrajaju u p. jedinice.[8]

Kot. K.

‘Kao bilj. 1.

[7] Isto.

[8] Dalji tekst glasi: »Postoji op. komitet od 3 člana, sva trojica su u općini Mače«, što je u dokumentu precrtano.

1

Formiran je K. N.O.O. ali nije izabran uži odbor pošto je 1 drug izostal nije došo na sastanak. Postoji 1 op. N.O.O. od 4 člana op. Mihovljan.

Uz drugarski pozdrav

S.F. S.N.

Kos, v.r.

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3008

78

1943, rujan 20.
Varaždin

Izvještaj Oružničkoga krilnog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o akcijama partizanskih jedinica na njihovu teritoriju

ORUŽNIČKO KRILNO ZAPOVJEDNIČTVO
V A R A Ž D I N
I oružnička pukovnija
Broj 1047/taj.
U Varaždinu, dne 20. rujna 1943.

T A J N O :

Predmet: dnevno izvješće, predlaže.

GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUZNIČTVA /J.S./
ZAGREB.
ZAPOVJEDNIĆTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE/J. S./
SISAK.
PODHVATNOM ZAPOVJEDNIČTVU VARAŽDIN.
VELIKOJ ŽUPI ZAGORJE VARAŽDIN.
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI VARAŽDIN.

Temeljem zapoviedi Glavnog Zapovjedničtva Oružničtva J.S. Broj 29/Taj. od 5. siečnja 1943. toč. 8 predlažem sliedeće dnevno izvješće:

11.IX od 21,00 sat skupina partizana neutvrđene jačine, došla je **u** selo Dubovice (7 km jugo — istočno od Ludbrega) i od tamo otjerala sobom jednog bika vlasničtvo Zamljištne zajednice.-

Istog dana u mjestu Ludbreg, kotara istog pronađen je rasturen jedan partizanski letak pod naslovom »RADIO VIJESTI«, koji nosi

nadnevak 29. Vili 1943.- Letak je predložen zapovjedničtvu 1. oružničke pukovnije.

12. IX u 21,00 sat skupina partizana neutvrđene jačine došla je u Mali Bukovec (10 km sjeverno — istočno od Ludbrega) i tamo održala govor, koji se je u glavnom sastojalo u pozivanju seljaka za pristup partizanima, u izdavanju propustnica seljacima za odlazak u šumu i vinograde.- Zatim su zabranili seljacima odnošenje na prodaju živežnih namirnica u Ludbreg i Varaždin.- Zaposjeli su sve puteve, koji dovode u Ludbreg i odvede iz istog.- Isto tako zaposjednuti su putevi, koji odvode u šume i vinograde.-

16.IX u 23,30 sati skupina partizana jačine oko 20 naoružana puškama, parabelama i bombama, došla je iz Margečana (15 km jugo — zapadno od Varaždina) u selo Nova Ves (9 km zapadno od Varaždina) i tamo se zadržala oko pola sata, a zatim otišla u pravcu sela Greda (10 km jugo — zapadno od Varaždina). — U Novoj Vesi nisu ništa počinili.-

18.IX oko 03,00 sati u pješačkoj stazi kod sela Ponikve (3 km istočno od Ivanca) pronađen je ubijen iz samokresa seljak Geci Franjo.- Kod imenovanog pronađena je jedna puna vreća kukuruza u klipovima, koji je ukraden na njivi do sada nepoznatog vlasnika, pa je razlog ubojstva vjerojatno taj.- Bio je sklon krađama.-

18. IX u 21,00 sat skupina partizana neutvrđene jačine pripucala je na mjesto Ludbreg i postavljene straže oko Ludbrega, koje su vatru prihvatile i ova je trajala sve do 24,00 sata.- Oko 00,15 sati partizani su se neprimjećeno privukli mlinu Kerstnerr u Ludbregu i zapalili ga u kojem je sve uništeno.- U istom mlinu izgorelo je oko 30 vagona što pšenice, što raznog brašna.- Partizani su došli od Kućana (1 km zapadno od Ludbrega) i tamo se povukli.-

18. IX oko 03,00 sati veća skupina partizana napala je razdjel rizničke straže u Kraljevcu na Sutli (7 km južno od Klanjca) i od stražnika odniela odoru i posteljinu.- Stražnici oružja nisu imali.- Partizani se povukli u pravcu šume »Radakovo — Dobrava« (9 km južno od Klanjca).-

19. IX oko 18,00 sati skupina partizana jačine 1000 — 1.500,[1] prebacila se je iz sela Drenovca (5 km jugo — istočno od Varažd.Toplica) u selo Svibovec (4 km istočno od Varžd.Toplica).- Naoružana je puškama, strojopuškama, bombama i bacačima mina.- Pogovara se, da ta skupina priprema napad na Varažd.Toplice i grad Varaždin.-

Noću 19. na 20. IX partizanske skupine posjekle su 5 komada jelovih stabala na mjestu zv. »Tonimir« (1 km sjeverno od Va-

[1] Odnosi se na Drugu NO brigadu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

ražd.Toplica) i preprečile ih preko ceste Varažd.Toplice — Varaždin.- Autobusni promet obustavljen.- Na istom mjestu posječeno je 5 komada b.b. stupova.-

20. IX u 03,45 sati jedna skupina partizana neutvrđene jačine, došla je na želez.postaju Cerje Tužno (10 km jugo — zapadno od Varaždina) i tamo iz blagajne odniela gotovine 1.800 — Kuna.- Povukla se je u pravcu Suhe Železnice (4 km jugo — istočno od Ivanca).-

20. IX u 04,00 sati zastavnik Smjeh Vjekoslav pobjegao je sa 92 domobrana iz Varaždina, partizanima.[2]— Pored pješačkog oružja ponieli su sobom 4 teške i 2 lake strojnice, te 2 parabele i po 100 komada naboja za svaku pušku.- Ovi domobrani pripadaju strojničkoj sati, 2. novačke pukovnije iz Varaždina.-

Prilikom miniranja želez.pruge Varaždin — Koprivnica, dne 14.IX 1943. između Martijanca i Ludbrega i zaustavljanja putničkog vlaka, partizani su odkopčali stroj od dotičnog vlaka i u pogonu pustili ga bez strojovođe u pravcu Ludbrega.- Stroj je prešao preko želez.postaje Ludbreg i zaustavio se (3 km jugo — istočno od Ludbrega).- Oružnički vodnik Busija Josip, koji je tom prilikom zasužnjen i odveden, povratio se od partizana, dne 18.1X1943.- Oduzeta mu je odora sa pripasanim remenom, bodom i samokresom.-

U okolnim selima Ludbrega zadržavaju se partizani u većim skupinama, koje su osnovane od ranijih partizana, te domobrana, koji su do sada pobjegli iz svojih postrojbi.- Zatim od onih, koji su došli na dopuste pa se nisu vratili u svoje jedinice, te od onih, koji se nisu odazvali pozivu na vojnu dužnost.-

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

M.P.[3]

Zapovjednik, bojnik:
(Gustav Kržšnik)
Gustav Kržišnik, v.r.

Original, strojopis
Sign., AH, VŽZZ, kut. 2203, taj. br. 1858

[2] Vidi: Dok. br. 82.

[3] Zaprimni pečat Velikog župana župe Zagorje, Varaždin, taj. br. 1858, od 22. IX 1943. godine.

1943, rujan 20.
Sesvete

Obavijest Oružničke postaje Sesvete Zapovjedništvu Prve oružničke pukovnije Sisak i ostalim vlastima o pismu koje je Kotarski Narodnooslobodilački odbor Zagreb uputio Općinskom poglavarstvu Sesvete u kojemu ih poziva na suradnju

ORUŽNIČKA POSTAJA
SE S V E T E
Broj 304/taj.
U Sesvetama, 20. rujna 1943.

Predmet: Preteče pismo od strane partizana
Obćinskom poglavarstvu u Sesvetama.-

1.) ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK.-
2.) ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČKOG KRILA ZAGREB.-
3.) ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČKOG VODA ZAGREB.-
4.) KOTARSKOJ OBLASTI ZAGREB.-
5.) S A S T A V ,

Dne 19. rujna 1943. god. Zirec Andrò iz Sesvetski sela kao starešina sela i za selo Jelkovac, obćine Sesvete, kotara Zagreb, primio je preteče pismo za Obćinsko poglavarstvo u Sesvetama, od Filipović Vida iz Jelkovca, a koji se već duže od godinu dana nalazi među partizanima s tim da pismo ima da lično preda načelniku obćine Josipu Kašnjaru ili bilježniku Stjepanu Vugrincu i isto da ne smije više nikom drugom da preda.

Partizani na području obćine Sesvete svim seoskim starešinama se zapretili da više tu dužnost kao starešine sela ne smiju vršiti i niti da dolaze u obćinu, pučanstvo se skoro nikakvo ne odaziva na poziv obćinske vlasti u obćinu samo oni dolaze kojima su potrebne propusnice, dozvole za kupnju blaga i za stočne isprave, poreze kako državne i obćinske retko koji plaća, na poziv vojnih vlasti samo se oni odazivaju koji su nesposobni da služe u oružanoj sili.

Molim nadređene da se kod mjerodavnih preduzmu mjere od eventualnog napada partizana na obćinu u Sesvetama, a koja se nalazi udaljeno od Zagreba 11 km.

Prilog: prieteće pismo u priepisu.—

Za Poglavnika i za dom spremni!

Zapoviednik, narednik:
(Stepan Bošnjak)
Bošnjak Stjepan, v.r.

M.P.[1]

Izvještaj već podnet.
Od
Zgb. 25. 9. 43.[2]

OBĆINSKOM POGLAVARSTVU
SESVETE

Uslied najnovije političke situacije, koja je nastala nakon pada fašističke Italije pod udarcima naše bratske Crvene Armije i pod udarcima naših velikih saveznika Engleske i Amerike situacija se znatno promijenila. Naša Narodna Oslobodilačka vojska zauzela i oslobodila je čitavo Hrvatsko Primorje i skoro cielu našu Dalmaciju i širenjem narodnog ustanka u hrvatskim krajevima kao i prelaza domobranske vojske na stranu Narodne Oslobodilačke borbe pozivamo i Vas kao obćinsku upravu, da u roku od 8 dana predate ostavke na Vašem položaju i stavite se u službu Narodne Oslobodilačke borbe.

Smatramo, da ovaj naš poziv će naići na razumijevanje kod Vas, jer ako se smatrate pravi narodni ljudi treba, da služite narodu, koji se bori za svoju slobodu protiv fašističkih osvajača i porobljivača naše zemlje kao i njihovih ustaških slugu. Jer Vi, koji se smatrate pravi narodni ljudi ne smijete, da budete sudionici i čak pomagači ovakvih zločina koji se vrši nad mirnim hrvatskim narodom (slučaj u Stenjevcu). Stoga nam je dužnost kao predstavnicima Narodne Oslobodilačke borbe u kotaru zagrebačkom, da Vas pozovemo u službu naroda i još Vas jednom upozoravamo, da primite do znanja ovaj naš poziv, jer u protivnom slučaju ćemo Vas izvesti pred narodni sud kao pomagače terora i zločina nad hrvatskim narodom.

[1] Zaprimni pečat Kotarske oblasti Zagreb, taj. br. 2233, od 25. IX 1943. godine.
[2] Tekst od »Izvještaj već .. .« dopisan rukom.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

18. rujna 1943.

Kotarski Narodno Oslobodilački
Odbor Zagreb
Martin[3], v.r.

Za točnost:
Zapovjednik, narednik:
(Bošnjak Stjepan)
M.P.[4] **Bošnjak Stjepan,** v.r.

Prijepis, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 100, taj. Br. 2233

80

1943, rujan 20.
Varaždin

Izvještaj Velike župe Zagorje Ministarstvu unutrašnjih poslova NDH o prilikama na području župe i pripremama partizana za ponovni napad na Varaždinske Toplice

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA ZAGORJE - VARAŽDIN

Broj: Taj. 1845/43.
Predmet: Izvješće o prilikama. Varaždin, 20. rujna 1943.

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA
na ruke g. Ministra
u/ ***Z A G R E B U***

U zadnje vrieme prilike na području povjerene mi župe u pogledu javnog reda i sigurnosti nalaze se u vrlo teškom položaju. Djelatnost odmetnika svakom danom se pojačava, pa gotovo više ni nema mjesta na području župe Zagorje, za koje bi se moglo reći da je sigurno od napadaja.

U noći od 15. na 16. rujna zauzet je bio Novi Marof gdje je zapaljena i uništena kotarska oblast.

[3] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[4] Zaprimni pečat Oružničke postaje Sesvete, broj 304/taj, od 20. IX 1943. godine.

Noćas je teško bio napadnut Ludbreg kojega je ipak uspjelo obraniti ali neće se moći još dugo održati budući da je posada preslaba i kvalitativno i kvantitativno.

Postoji velika vjerojatnost da će već sliedeće noći biti napadnute Varaždinske Toplice, a bojat se je da se posada neće moći obraniti te da će Toplice opet doći u ruke partizana.[1]

Na Kalniku se nalaze velike snage odmetnika od barem 5.000 (ovo nije alarmantna viest), a nakon četiri slučaja teške izdaje u posadi grada Varaždina postoji neposredna opasnost za sam grad Varaždin. U noći od 7.na 8. srpnja predao se bojnik Varda sa momčadi i tvorivom, a u noći od 6. rujna na 7. otišao je na Kalnik konjanički nadporučnik Cikojević Branimir sa 25 konjanika na osedlanim konjima i jakim naoružanjem. U noći 11. rujna otišla su 42 domobrana iz topničkog sklopa navodno svojim kućama. Noćas 20. o.mj. u 4 sata u jutro otišla je među odmetnike cijela strojnička sat ovdašnje novačke pukovnije sa 6 težkih strojnica, preko 100 ljudi, sa suvremenim oružjem.

Svi ovi slučajevi dokazuju da je neobhodno potrebno u najkraćem roku izmieniti čitavu posadu grada Varaždina, kako momčad tako i častnike i ovamo postaviti borbene jedinice sa barem troja borna kola, nekoliko teretnih samovoza i drugim suvremenim oružjem.

O ovome je podpisani pismeno obaviestio samog Poglavnika i to iz razloga što svi dosadašnji izvještaji upućeni oružanim snagama nisu uobće imali uzpjeha.

Molim gosp.Ministra da se zauzme na mjerodavnom mjestu da bi Varaždin dobio potrebnu obranu i to u najkraćem roku, jer u protivnom slučaju odklanjam sa sebe svaku odgovornost za posljedice koje bi mogle nastupiti zauzimanjem i uništenjem postrojenja i ustanova grada Varaždina. Napominjem, da vojne vlasti nisam obaviestio jer ne želim opet čuti da širim alarmantne viesti kako se to dogodilo prije najavljenog pada Lepoglave u mjesecu srpnju.[2]

U slučaju da se i ovaj put ništa ne učini za obranu Varaždina bit ću u slučaju napadaja na grad prisiljen isti napustiti zajedno sa ostalim iztaknutim suradnicima i članovima naših obitelji.

ZA DOM SPREMNI! VELIKI ŽUPAN:

Original, strojopis ---------- <B1?п!т SiTnić)
Sign, AH, VZZZ, kut. 2203, taj. br. 1845 **Branimir Simumc,** v. r.

[1] U Varaždinske Toplice upali su dijelovi Kalničkoga NOP odreda **7.** kolovoza **1943.** godine, a tek **13.** kolovoza, nakon povlačenja partizana, uspostavljena je nova domobranska posada. Vidi: **»Građa SZH«,** knj. V, Dok. br. **113, 185** i **200.**

[2] Napad na Lepoglavu izvršile su Dvanaesta NOU brigada i Kalnički NOP odred **13.** i **14.** srpnja **1943.** godine. Vidi: **»Grada SZH«,** knj. V, Dok. br. **117, 185** i **200.**

1943, rujan 21.

Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske podređenim jedinicama o preimenovanju Druge NO brigade u brigadu »Braća Radići« i formiranju Druge NO brigade Druge operativne zone

26.IX 1943.'

N A R E D B A Br. 3 2.
ŠTABA II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE
OD 21. IX 1943.

1. Po naredbi Glavnog Štaba Narodno Oslobodilačke Vojske i Partizanskih Odreda Hrvatske, dosadašnja II Brigada II Opertivne Zone NOV i PO Hrvatske mijenja svoj naziv i zvati će se NARODNO OSLOBODILAČKA BRIGADA »BRAĆE RADIĆA«.[1]

2. Od snaga Moslavačkog Odreda formira se II Narodno Oslobodilačka Brigada II Operativne Zone NOV i PO Hrvatske.

3. Za komandanta se II N0 Brigade II OP. Zone NOV I PO Hrvatske imenuje dosadašnji komandant Moslavačkog Odreda drug KLIČKOVIĆ NIKOLA. Za zamjenika komandanta ove Brigade imenuje se dosadašnji komandant Kalničkog Odreda drug KUČlS STJEPAN.

4. Za političkog komesara II N0 Brigade II Op. Zone NOV i PO Hrvatske imenuje se drug JOSIP HORVAT, bivši politički komesar Kalničkog Partizanskog Odreda. Za zamjenika političkog komesara imenuje se drug Jureković Stjepan.

5. Za komandanta Moslavačkog Odreda imenuje se drug ČUČ-KOVIĆ.[2]

6. Za načelnika Štaba II NO Brigade II Op.Zone NOV i PO Hrvatske imenuje se drug KUSEC BOZO.

7. Stab Moslavačkog Odreda predložit će ovome Stabu Stab Bataljona ovog Odreda.

8. Ovu naredbu pročitati pred strojem.

SMRT FAŠIZMU- SLOBODA NARODU!

Politički komesar:
M.[3] Belinić, v.r.

Komandant:
Vlado Matetić,v.r.

[1] **Datum zaprimanja.**
[*1*] **Stevo**
[3] Marko

Na znanje:
Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske
XIII Proleterskoj Udarnoj Brigadi »Rade Končara«
Štabu Žumberačkog Odreda
Štabu Turopoljsko-Posavskog Odreda
Štabu Zagrebačkog Odreda
Štabu Bjelovaskog Odreda

Na znanje i postupak:
Štabu II NO Brigade NOV i PO Hrvatske
Štabu Moslavačkog Odreda
Štabu Kalničkog Odreda
Štabu Brigade »Braće Radić«
Komandi Moslavačkog Područja

Da je prijepis vjeran originalu tvrdi šef kancelarije

M.P.[5] ..... [4] vr.

Prijepis, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 106, f. 2, dok. br. 19

82

1943, rujan 21.

Izvještaj Rade Bulata, načelnika Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu zone o stanju u jedinicama i o prelasku domobranske satnije iz Varaždina na stranu Narodnooslobodilačke vojske

ŠTABU II OP. ZONE NOV I POH

Dragi drugovi!

Primio sam vaše pismo u kojem mi javljate da formirate Moslavačku brigadu.[1] Na sektoru Kalničkog odreda nije bilo značajnijih promjena. Ustaše jačine 600 vojnika sa 8 tenkova treći dan poslije razoružanja Novoga Marofa[2] krenuli su u potregu za brigadom.[3] 19.

[4] Potpis nečitak.
[5] Okrugli pečat: Štab Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske (u sredini petokraka zvijezda)

[1] O formiranju ove brigade vidi: Dok. br. 94.
[2] O razoružanju neprijateljske posade u Novom Marofu vidi: Dok. br. 61 i 72.
[3] Riječ je o Drugoj NO brigadi Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

o. ш. ustaše su napale brigadu u selu Kalniku.[4] Tokom noći ustaše su zaposjele vrh Kalnika i ujutro otvorili paljbu na naše jedinice, koje su se nalazile u selu. Došlo je do paničnog bježanja. Još se ne zna koliki su gubitci u ranjenima, mrtvima i nestalima. Razlog ovog iznenađenja leži u prvom redu zbog slabog osiguranja (na vrhu Kalnika ili kod doma trebalo je biti bar patrola, a oni uopće nisu imali nikakvih snaga), što su se u selu nalazile Tehnička, Mitraljeska četa i Četa za vezu zajedno sa Štabom brigade, bez osiguranja bataljona i kad su dobili vatru počeli su bježati. Upozorio sam Štab brigade da ubuduće prilikom smještaja brigade, čete brigade pridjeljuje bataljonima radi veće sigurnosti. Po mojem mišljenju ustaše nisu imale nikakove ofanzivne namjere, nego nasilno izviđanje i dizanje morala narodu u tamošnjem kraju koji je ustaški raspoložen.

Brigada se sve više učvršćuje. Iznenađenje u Kalniku ima svojih negativnih posljedica. Sa komandnim kadrom povodom toga održalo se savjetovanje. U brigadi još nije kako bi trebalo organizovan vojnički i politički rad. Sporazumno sa drugovima iz Štaba brigade izvršili smo i neke izmjene u štabovima bataljona, i to: Za zamjenika komandanta I bat. došao bi drug Vulić Ivo, komandir III čete I bataljona, za zamjenika komandanta III bataljona druga Kocijana,[5] komandira II čete II bataljona. Te su izmjene potrebne, odnosno popunjavanje štabova, da bi mogli bolje funkcionisati, pa ih naredbom imenujte. To su svakako najsposobniji i najbolji drugovi. Onaj konjanički poručnik iz Varaždina dobar se pokazuje.

Radi popunjavanja Krapinskog odreda[6] iz brigade i odreda izvukao sam 10 drugova sposobnih za vodnika i delegate. Iste danas upućujem na Ivančicu. Iz razgovora sa jednim željezničarem doznao sam da već nekoliko dana ne radi pruga Varaždin — Zagreb, jer su porušeni mostovi na nekoliko mjesta. Izgleda da su grupe organizovane i da već djeluju. Situacija u Zagorju nepromijenjena.

Zagrepčane za diviziju uputili smo,[7] a zajedno sa njima i tražene drugove za pratnju i oficirski kurs.[8] Vjerujem da ste sa izborom zadovoljni.

Na sektoru oko Varaždinskih Toplica pristupamo formiranju III bataljona odreda[9] u čiji će sastav ući udarne grupe. Za koman-

[4] Vidi: Dok. br. 72.

[5] Ivan. Poginuo je kod Novoga Marofa 1944. godine u borbi protiv ustaša, kao komandant bataljona NO brigade »Braća Radići«.

[6] Riječ je o Zagorskome NOP odredu. O formiranju ovog odreda vidi: Dok. br. 58 i 136.

[7] Riječ je o upućivanju boraca-radnika iz Zagreba u sastav Prve proleterske divizije. Vidi: Dok. br. 53.

[8] Odnosi se na borce upućene u oficirsku školu Drugoga korpusa NOV Hrvatske, koja se nalazila na Papuku.

[9] Misli se na Kalnički NOP odred.

danta bataljona odredili smo Crnkovića,[10] a politkomesara Srneća Đuru dosadašnjeg politkomesara III bat. brigade. Bataljon će u prvom početku imati oko 80 naoružanih boraca. Iz brigade dodijelit ćemo i neko automatsko oružje.

Jučer ujutro izašla je iz Varaždina satnija domobrana.[11] Interesantno je napomenuti da je satnija u 4 sata promarširala kroz Varaždin, putevima i cestama prema Varaždinskim] Toplicama, da su domobrani bez konja donijeli 4 teška mitaljeza i 2 laka mitraljeza i dosta municije. Na putu su susretali kamione koje su pretraživali i seljake sa kolima. Tako su na primjer uzeli kola za vožnju municije i platili seljaku govoreći: »Ovako rade partizani«. Kad su stigli u blizinu Varaždinskih] Toplica zaposjeli su položaje i postavili teške mitraljeze. Ovo je novi dokaz da domobrani iz Varaždina postaju naši saveznici. Manje više svi koji su stigli sa satnijom, žele da se bore i da izvrše napad na Varaždin, jer tvrde da na nas ne bi itko pucao od domobrana: Narednih dana slični podvizi trebali bi se ponoviti, a ako učinimo i nešto više sigurno se neće ljutiti.

Aktivnost brigade usmjerit ćemo na cestu i prugu Varaždin —
— Novi Marof i na sam Varaždin. Ako dobijemo kroz par dana top, napast ćemo Varaždinske Toplice[12] u protivnom izvršit blokadu. Kroz 3 — 4 dana nadam se da ćemo dobiti radio-stanicu, pa nas zovite, a mi ćemo vas. Neka telegrafisti budu strpljivi.

Uz drugarski pozdrav:

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

21. IX 1943. **Bulat Rade,v.r.**

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472, f. 5, dok. br. 23

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok. br. 119, str. 385-387.

[10] Ljubomir
[11] Opširnije o prelasku ove satnije vidi: Dok. br. 80.
[12] Napad na Varaždinske Toplice izvršen je 27. rujna 1943. godine. Vidi: Dok. br. 106, 107 i 118.

83

1943, rujan 21.

Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« Glavnome Štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Gornju Vas, Novo Selo i Ozalj

ŠTAB XIII PROLETERSKE UDARNE
BRIGADE »RADE KONČAR«
HRVATSKE

Br. 21
Dne, 21-IX-1943.

Operativni izvještaj . . . .

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. I P.O. HRVATSKE,
ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O.H.

Dne 9. IX 1943. godine, naša brigada u zajednici sa Ž.P.O.H. dobila je zadatak[1] da likvidira neprijateljske garnizone u Gorinji i Novom Selu.-[2]

Za izvršenje gore pomenutog zadatka raspored jedinica za napad bio je slijedeći:

Naš II Proleterski bataljon imao je zadatak da izvrši napad na Gornju Vas. U tu svrhu pridodati su mu dva topa jedan protivkolski i jedan brdski top, kao i dva tenka. III Proleterski bataljon dobio je zadatak da postavi zasjedu kod Budinjaka i da jednovremeno zatvori pravac od Novog Sela. I Proleterski bataljon nalazio se na položaju kod Svete Jane sa zadatkom da spriječi izlazak neprijatelja iz Plešivice i Jastrebarskog. II Bataljon Ž.P.O.H. držao je zasjedu na Pokleku i time sprečavao kontakt neprijatelja iz Stoj drage i Novog Sela.

Napad na sam garnizon otpočeo je 8. IX u 22 časa. Na dati znak za napad počela je tući artiljerija i istovremeno su krenuli tenkovi u napad, dok je pješadija ostala čekajući dok joj se pruži mogućnost da izvrši juriš.- Tenkovi koji su naišli iz pravca Petričkog Sela naišli

[1] Vjerojatno pogreška. Operativni štab Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Koncar« i Žumberačko-pokupskoga NOP odreda odredio je da napad počne 8. rujna. Vidi: **»Zbornik VII«,** tom V, knj. 19, Dok. br. 24.

[2] **O** napadu na neprijateljske garnizone u Gornjoj Vasi i Novom Selu, vidi: **»Zbornik VII«,** tom V, knj. 19, Dok. br. 209 i 211.

su pred samim ulazom u Gorinju na barikade preko kojih nisu mogli preći, a niti se je moglo iz tenkova izići i ukloniti barikade jer je neprijatelj iz bunkera koji su štitili te barikade stalnom vatrom onemogućavao svaki takav pokušaj. Radi noći tenkisti nisu mogli uočiti tačno ciljeve stoga nisu mogli onemogućiti te bunkere, pa su se povukli natrag. Isto tako artiljerija koja je tukla po drugim utvrđenim objektima po Gorinji iz istih razloga nije mogla postići uspjeha. U toku noći pokušan je još jedan ovakav napadaj ali je ostao iz istih razloga bez uspjeha.-

9.IX ujutro počeli smo sa novim napadajem. Artiljerija je sada mogla tačno tući neprijateljska utvrđenja, a isto tako i tenkovi koji su odmah ušutkali onaj bunker koji je štitio barikade. Tenkovi su se povratili natrag jer im nije bilo moguće da sami prodru u selo. — Artiljerija je nastavila dalje da tuče bunker po bunker i redom je onesposobljavala bunkere kojih je bilo svega 22. Neprijatelj se počeo izvlačiti iz bunkera u selo, dok su naši borci sve više i više stezali obruč oko garnizona. Neprijatelj je sa manjim snagama pokušao sa protujurišem u pravcu Petričkog Sela, dok je time stvarao vrijeme i mogućnost svojoj glavnini da se povuče u pravcu Mrzlog Polja dalje za Tisovac i Noršić Selo. Pošto u tom pravcu nije bilo zasjede neprijatelju je uz manje gubitke uspjelo da pobjegne. Za njima u potjeru dala se je odmah jedna četa našeg II Proleterskog bataljona koja se nalazila na kotama iznad Kalja.

Neprijatelj u svom bezglavnom bijegu bacao je sve od sebe —
— puške, municiju, p. mitraljeze i drugi ratni materijal.

Naši borci ušli su u Gorinju istoga dana u 11.30 časova.

Po izvršenoj likvidaciji Gornje Vasi uz kratku zapovijest jedinice se spremaju na slijedeći neprijateljski garnizon Novo Selo.

Istoga dana u 17. časova počinje napad na Novo Selo. Međutim neprijatelj preplašen i demoralisan padom Gorinje unaprijed se spremio za bijeg utovarivši u dvoja kola sav materijal. U potjeru se je dala odmah jedna četa III Proleterskog bataljona gdje je time uspjela da kola sa materijalom otme od neprijatelja i vrati se zatim natrag u Novo Selo.

Gubici neprijatelja u oba garnizona kojeg su sačinjavale dvije satnije XIII Ustaške bojne od kojih je ona u Gorinji imala 220 a ona u Novom Selu 100 ustaša, iznosili su 90 mrtvih i ranjenih i 6 zarobljenih ustaša.

Naši gubici bili su 5 mrtvih i dva ranjena druga.-

Napominjemo da je za svo vrijeme napada na Gorinju i Novo Selo neprijateljska avijacija bombardirala naše jedinice koje su se nalazile na položajima, od koje nismo imali nikakovih gubitaka.-

Ukupno je zaplijenjeno u napadu na Gornju Vas i Novo Selo 1 teški mitraljez. 7 p[uško]mitraljeza, 1 teški bacač, 40 karabina 1 potpuno ispravna radio-stanica tipa 4 (bivše jugoslovenske vojske) i mnogo druge ratne spreme i materijala.-

Poslije likvidacije Gornje Vasi i Novog Sela imali smo namjeru napasti garnizon ustaški u Plešivici. Međutim primili smo vijest da je Italija kapitulirala, stoga smo izmjenili plan.

Povratili smo se 10/11 ov. mj. u stare baze na sektor Ozlja i Jaske,[3] ali su za to vrijeme već Talijani u Jaski i Draganiću bili razoružani od strane Nijemaca i ustaša. Jedan manji dio oko 65 Talijana sa tri p[uško]mitraljeza, jednim šmajserom i 15 pušaka, došli su к nama. Posada talijanska iz Ozlja pobjegla je za Metliku odakle je sa onima iz Metlike, Kamanja, Bubnjaraca krenula za Ljubljanu, međutim su ih slovenački partizani usput razoružali.

U Ozlju ostala je samo jedna satnija ustaša i jedna satnija domobrana. Mi smo imali namjeru iskoristiti priliku i dok ne dobiju ovi u Ozlju pojačanje od Nijemaca da ih napadnemo i likvidiramo.

Dne 11. IX 1943. naknadnim izvještajem naše informativne službe dobili smo podatke da je posada u Ozlju jaka 450 vojnika od toga jedna satnija ustaša i tri satnije domobrana.

Neprijatelj je imao jaka utvrđenja koja su ostala od talijanske posade izrađena od armiranog betona.

Naš III Proleterski bataljon dobio je zadatak izvršiti upad u sami garnizon i razoružati neprijatelja. Ovom bataljonu dodata je Vivodinska četa koja je imala za zadatak da učestvuje u samom napadu na Ozalj, pošto je ista poznavala čitavi raspored neprijateljskih bunkera.-

II Proleterski bataljon imao je zadatak izvršiti prodor sa jednom četom sjeverno od Ozlja, predhodno likvidirajući dva bunkera koji štite prilaz samome mostu koji veže Sveti Rok sa garnizonom.- Sa ostalim svojim dijelovima snaga II Proleterski bataljon štitio je naše topništvo.-

I Bataljon ŽPOH zauzeo je položaj kod Zorkovca s tim da ostane na tome položaju sve dok se garnizon Ozalj ne likvidira, a uz to da osigura našim minerima rušenje pruge.

I Proleterski bataljon nalazio se je u to vrijeme na položaju Sveta Jana — Slavetić.-

II Bataljon ŽPOH nalazio se je na položajima kod Pokleka.-

Napad na Ozalj otpočeo je u 19 časova.[4] Na dati znak za početak napada počela je djelovati naša artiljerija. Naša dva topa i dva teš-

[3] Jastrebarsko
[4] Opširnije o napadu na Ozalj vidi: **»Zbornik VII«,** tom V, knj. 19, Dok. br. 211 i 217.

ka bacača otvorili su vatru na neprijateljska utvrđenja, na koju je neprijatelj reagirao kontra-vatrom iz svojih teških oruđa. Pokušaj našeg prodora u nekoliko mahova nije uspeo pošto je već bila noć ciljevi su se slabo razaznavali.-

Sutradan napad se produžava, svi pokušaji i manevrisanja ostaju bez uspjeha. Naši topovi polučuju djelomičan uspjeh tukući direktno centralu u kojoj je napravljen kvar.

13.IX dobivamo vijest da je jedan bataljon Karlovačkog partizanskog odreda napustio svoj položaj[5] izvjestivši nas da se mora spustiti na prugu Karlovac — Sušak, i tako nam taj prostor ostaje neosiguran.

Istoga dana neprijatelj pokušava sa parlamentarcima da nas zadrži, međutim, mi i dalje uporno nastavljamo borbu.- Taj dan se završava bez naročitih promjena.-

14.IX Prebacujemo dvije čete našeg II Proleterskog bataljona da zatvore pravac Ozalj — Karlovac. Istoga dana neprijatelju u Ozlju stiže pomoć od 30 kamiona vojske i 20 tenkova razne tonaže. Videći da nećemo moći postići željeni cilj, promijenili smo taktiku i prešli iz navale u defanzivu zadržavajući sve snage oko Ozlja. Istoga dana poslije podne neprijatelju uspijeva da prodre preko mosta i nakon žestokog okršaja da ovlada kotom Sveti Rok. Naš IV Proleterski bataljon, bio je prinuđen da se što prije povuče sa svojih položaja, navodno potpomognut vatrom jedne čete našeg II Proleterskog bataljona .-

1 četa II Proleterskog bataljona, nakon što je osigurala povlačenje našeg pratećeg bataljona u redu se povlači i zauzima kote na Vrhovcu.-

U toku borbi 13. i 14. ov. mjeseca bombardiralo je 7 —9 štuka aparata naše položaje u više navrata.

Prema dobivenim podacima od naše informativne službe neprijatelj je u Ozlju za sve vrijeme napada imao oko 40 mrtvih i ranjenih vojnika.-

Naši gubici iznosili su 2 mrtva i 12 ranjenih boraca.

Prijena nismo imali.-

Naš I Proleterski bataljon koji se nalazio u Svetoj Jani dobio je naređenje da se spusti na cestu između Jastrebarskog i Draganića gdje je dna 12. IX sačekao jednu njemačku motorizovanu kolonu i tom prilikom potukao 28 Nijemaca među kojima i dva njemačka oficira.-[6]

[5] Odred je ovaj položaj napustio po naređenju Štaba Prvoga korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi: **»Zbornik VII«,** tom V, knj. 19, Dok. br. 40.

[6] Isto, Dok. br. 218.

Plijen u ovoj akciji bio je: 1 puška, 1 pištolj, 100 litara benzina, i mnogo druge spreme, te ratnog materijala.

Uništena su 4 njemačka kamiona i 4 oštećena.-

U ovoj akciji nismo imali gubitaka.-

U toku napada na garnizon Ozalj naši mineri uspjeli su da sruše most kod Izimja koji spaja cestu Zagreb — Karlovac.-

Dne 20. IX 1943. godine naš I Proleterski bataljon dobio je zadatak da postavi zasjedu na cesti Zagreb — Karlovac kod Desinca. Oko 10 časova naišla je njemačka kolona od 8 teretnih kamiona i dva blindirana automobila i jedan luksuzni automobil. Zasjeda je otvorila vatru na neprijatelja i tom prilikom poginulo je 20 Nijemaca i 4 su zarobljeni. Uništen je tj. zapaljen jedan blindirani automobil.-[7]

U naše ruke pao je slijedeći plijen: 3 šmajsera, 6 njemačkih karabina, 4 pištolja, 20 bombi i mnogo druge spreme, te ratnog materijala.-

Naš I Proleterski bataljon prilikom izvođenja ove akcije nije imao gubitaka.-

Dne 21. IX 1943. godine neprijatelj nepoznate jačine krenuo je iz pravca Draganića prema našem oslobođenom teritoriju Zumberka. Patrola II Proleterskog bataljona čim je primijetila otvorila je jaku vatru i time dala svojoj glavnini vrijeme da se pripremi za borbu. II Proleterski bataljon ispalio je dvije do tri mine iz malog bacača i prinudio neprijatelja da se raspe i širi borbeni stroj, zatim je jedna četa izvršila juriš i tom prilikom je neprijatelj pretrpio gubitke od 4 mrtva i 8 zarobljenih vojnika.-

U ovoj borbi nismo imali ni mrtvih a niti ranjenih boraca.

Plijen je bio slijedeći: 8 karabina, 1 šmajser i mnogo druge spreme i ratnog materijala.

KRITIČKI OSVRT:

Kritički se može osvrnuti jedino na Karlovački odred koji je napustio položaj onda kada je bila najkritičnija situacija po neprijatelja u Ozlju, te je time neprijatelju u Ozlju nesmetano stizala pomoć iz Karlovca.-

Moral i borbenost naših boraca za vrijeme ovih borbi bila je na velikoj visini.

Prijmjećuju se još uvijek nedostaci prilikom samih napada, da se borci vole gomilati oko teških oruđa, a od kojih smo već ranije imali vrlo štetnih posljedica. Ova pojava se intenzivno suzbija.

[7] Isto, Dok. br. 237.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, Komandant,
Milan Žeželj, v.r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 721-A, f. 4, dok. br. 14.

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok. br. 122, str. 393-397.

84

1943, rujan 22.
Velika Gorica

Izvještaj Oružničke postaje Velika Gorica Kotarskoj oblasti Velika Gorica o diverziji na njemački oklopni vlak između Velike Gorice i Mraclina

ORUŽNIČKA POSTAJA
Velika Gorica
Broj: 3711
U Vel. Gorici 22. rujna 1943.

Predmet: Oklopni vlak na minu naišao izvešćuje.

ZAPOVJEDNIŠTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE	SISAK
ZAPOVJEDNIŠTVU ORUŽNIČKOG KRILA	ZAGREB
ZAPOVJEDNIŠTVU ORUŽNIČKOG VODA	ZAGREB
POSADNOM ZAPOVJEDNIŠTVU	VEL. GORICA
KOTARSKOJ OBLASTI	**VEL. GORICA**

Dana 22. ov. mj. u 00.52 sata, na željezničkoj pruzi između želj. postaje VI. Gorica i Mraclin, 6 kim. južno od Vel. Gorice, naišao je njemački oklopni vlak, koji je te noći krstario između želj. postaje Vel. Gorice i Turopolja, na minu koja je bila postavljena pod šinju a na samoj glavi jednog mosta.[1] Usled eksplozije otrgnut je jedan komad šinje od oko 30 cm. i odbačen, a dvoja štitna kola manje su oštećena. Žrtava nije bilo. Promet nakon dva sata rada uspostavljen.

Nakon eksplozije ove mine otvorena je na oklopnjak iz sela Mraclina strojnička puščana vatra, na koju je iz oklopnjaka odgovo-

[1] Akciju izvela Turopoljsko-posavska treća četa Drugoga diverzantskog bataljona Hrvatske.

reno teškim strojnicama i topovima te je usled topovske vatre srušeno tri kuće te u jednoj poginula dva brata Pavao i Ferdinand Kos iz Mraclina.

U okolici Kravarskog 16 kim. južno od Velike Gorice po dobivenim podacima vide se veće partizanske skupine kao i u samom Kravarskom od kojih skupine po nekoje imadu i po koji tenk, tako su dana 19. ov. g. došli u selo Mraclin partizani u jednom tenku, prošli kroz selo malo se ustavili i sa seljacima razgovarali a potom se natrag vratili.[2]

Za Poglavnika i dom spremni.

Zapovjednik narednik Tomo Zavrtnik
Zavrtnik, v.r.

M.P.[3]

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, Inv. br. 26522

85

1943, rujan 23.

Okružnica Centralnoga komiteta KP Hrvatske svim okružnim komitetima KPH o načinu suradnje s predstavnicima HSS

CENTRALNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE
HRVATSKE

Dne, 23. IX 1943.

OKRUŽNI KOMITET
POKUPUE

Neke naše organizacije i drugovi nisu pravilno shvatili pitanje saradnje sa HSS-om. Umjesto da pregovaraju sa prvacima i pristašama HSS-a i da ih uvlače u Narodno-oslobodilačku frontu, oni su počeli pregovarati sa »predstavnicima pojedinih lokalnih organizacija«. Time oni u stvari priznaju organizacije HSS-a na terenu. Me-

[2] Odnosi se na Turopoljsko-posavski NOP odred.
[3] Zaprimni pečat Kotarske oblasti Velika Gorica, br. 902, od 23. IX 1943. godine.

đutim, pitanje organizacije HSS-a nije još riješeno. To će se pitanje raspraviti sa Izvršnim odborom HSS-a[1] i tek će se poslije toga vidjeti, da li će Izvršni odbor pristupiti osnivanju mjesnih i kotarskih organizacija HSS-a ili ne. Sve dotle dok se to pitanje ne riješi, mi ne priznajemo i ne pregovaramo sa pojedinim prvacima i pristašama HSS-a kao sa predstavnicima organizacija HSS-a, već kao sa prvacima i pristašama HSS-a.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Drugarski pozdrav:
Andriia[2], v.r.

M.P.[3]

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-168/252

86

1943, rujan 23.

Pismo Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Alojzu Valečiću komesaru Turopoljsko-posavskoga NOP odreda u kojemu traži partijski izvještaj o stanju i radu u jedinici te kadrovske upitnike

Okružni komitet Pokuplje
Komunističke Partije Hrvatske

Drugu Lojzu[1], sekretaru Turopoljsko-Posavskog NOP
Odreda,

P o l o ž a j

Od kada si postavljen za vršioca dužnosti sekretara toga Odreda mi nijesmo od tebe dobili nikakovog partijskog izvještaja o stanju i radu tvojemu i partijske organizacije u toj našoj jedinici. Mi ovdje

[1] Izvršni odbor HSS održao je prvu, konstituirajuću sjednicu 12. listopada 1943. godine u Plaškom.

[2] Hebrang

[3] Okrugli pečat: Centralni komitet Komunističke partije Hrvatske
(u sredini petokraka zvijezda sa srpom i čekićem)

[1] Alojz Valečić je postavljen za zamjenika komesara Turopoljsko-posavskoga NOP odreda, a komesar je bio Marijan Badei. OK KPH Pokuplje želio ga je povući u Biro Okružnoga komiteta pa je u tom smislu i traženo od Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske da Badela oslobodi dužnosti u odredu. Vidi o tome: Dok. br. 50

nemamo još posve jasan uvid u stanje partijske organizacije kod vas. Zato nam odmah bez odugovlačenja šalji iscrpan izvještaj.

Za pojačanje partijskog kadra u Odredu šaljemo ti druga Josipa Mulca, krojača iz Zagreba, koji je član Partije oko 6 mjeseci. Ne znamo njegove kvalitete kao partijskog radnika, ali smo uvjereni da će za kraće vrijeme uz vašu pomoć tamo moći da vrši izvjesne poslove. Javite nam odmah kako se snalazi i da li će se moći razviti u rukovodioca. U izvještaju nam odmah iznesi kakovi su tamo kadrovi i kakav je izgled za razvoj mlađih drugova iz SKOJ-a i bivših odbornika i kandidata.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Drugarski komunistički pozdrav

23.IX. 1943.

PS.

Prilažemo 10 upitnika o kadrovima, koje treba odmah ispuniti svaki partijac za sebe i tebi predati. Ti skupa sa Marijanom[2] trebaš ispuniti one točke pod pet za sve njih, a za sebe i Marijana ostaviti ćeš prazno da mi ispunimo. Upitnike šalji odmah po specijalnom kuriru do nas.

Okružni komitet Pokuplje
Komunističke Partije Hrvatske

P o p r a t n i c a

Drug Mule Josip putuje službenim poslom u Štab Turopoljsko-Posavskog Odreda.

Potrebno je da mu sve relejne stanice osiguraju hitno prebacivanje do toga štaba, i u slučaju potrebe da mu dadu specijalne vodiče do tamo.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

23. IX. 1943.

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-168/255

[2] Badel

87

1943, rujan 23.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Žumberak Okružnome komitetu KPH Pokuplje o rezultatima izbora za seoske, općinske i kotarski NOO na oslobođenome području Žumberka

Kotarski komitet K.P.H.
Žumberak
23. IX 43.

OKRUŽNOM KOMITETU K.P.H. POKUPLJE

Šaljemo vam izvještaj o rezultatima izbora za seoske NOO-e.

Općina Radatović

V. Liješće — Izabran N00 od 5 članova od kojih su dva predviđena od naše strane. Ostala trojica ne odgovaraju. Glasača ima 156, a glasalo 108.

Grmki — Izabran jedan povjerenik koji nije predviđen od naše strane, ali je dobar. Glasača 22, glasalo 22.

Kuljaji — Izabran NOO od 3 člana. Izabrani su svi koji su predviđeni. Glasača 48, glasalo 45.

Malinci — Izabran jedan povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 16, glasalo 16.

Vukšići — Ratkovići — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 28, glasalo 28.

Doljani — Izabran NOO od 3 člana od kojih nijedan nije predviđen od naše strane. Sva trojica su loši. Glasača 63, glasalo 58.

Drage — Izabran N00 od 5 članova koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 76, glasalo 74.

Dragoševci— Izabran N00 od 5 članova od kojih je 4 predviđeno od naše strane. Peti je dobar. Glasača 75, glasalo 70.

Popovići — Izabran N00 od 3 člana od kojih su svi predviđeni od naše strane. Glasača 34, glasalo 33.

Keseri — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 30, glasalo 23.

Goleši — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 32, glasalo 28.

Dučići — Izabran N00 od 3 člana koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 54, glasalo 44.

Brezovica — Izabran N00 od 3 člana od kojih su dvojica predviđena od naše strane. Treći je osrednji. Glasača 40, glasalo 33.
Bulići — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 24, glasalo 18.
Gudalji — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 20, glasalo 17.
Pilatovci — Izabran NOO od 5 članova od kojih su 3 predviđena od naše strane. Dvojica su loši. Glasača 75, glasalo 67.
Kamenci — Izabran N00 od 3 člana koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 43, glasalo 36.
Šiljki — Izabran povjerenik koji nije predviđen od naše strane, ali je dobar. Glasača 36, glasalo 32.
Radatovići — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 29, glasalo 29.
Kunčani — Izabran NOO od 3 člana koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 62, glasalo 51.
Gaj — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 16, glasalo 12.
Cvjetiše — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 45, glasalo 21 — radi toga što su raseljeni.
Milčinovići — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 19, glasalo 16.
Rajakovići — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 29, glasalo 24.
Sekulići — Izabran N00 od 3 člana koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 43, glasalo 43.

Od ukupnog broja glasača 1114 glasalo je 958. U cijeloj općini izabrano je u NOO-e 11 žena i omladinki.

Općina Vivodina

Gorniki — Izabran NOO od 3 člana koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 47, glasalo 35.
Lović — Izabran NOO od 3 člana koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 100, glasalo 44.
Dvorište — Izabran NOO od 3 člana koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 53, glasalo 23.
Vršković — Izabran NOO od 5 članova koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 159, glasalo 143.
Vivodina — Izabran NOO od 3 člana koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 117, glasalo 35.
Hodinci — Izabran NOO od 3 člana koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 43, glasalo 43.
Furjanići— Izabran NOO od 3 člana koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 41, glasalo 41.

Obrež — Izabran N00 od 3 člana koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 40, glasalo 40.
Cerje — Izabran N00 od 3 člana koji su predviđeni od naše strane. Glasača 27, glasalo 16.
Galezova Draga — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 22, glasalo 13.
Belušić — Izabran N00 od 3 člana koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 64, glasalo 45.
Zorkovci — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 33, glasalo 21.
Pecarići — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 16, glasalo 13.
Mužari — Izabran povjerenik koji nije predviđen od naše strane, osrednji. Glasača 17, glasalo 11.
Lović Prekriški — Izabran N00 od 3 člana koji su predviđeni od naše strane, Glasača 44, glasalo 29.
Mahljani— Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 14, glasalo 9.
Doj utro vica — Izabran N00 od 3 člana koji su predviđeni od naše strane. Glasača 45, glasalo 19.
Brezje — Izabran N00 od 3 člana koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 46, glasalo 25.
Stojavnica — Izabran N00 od 3 člana koji su predviđeni od naše strane. Glasača 54, glasalo 17.
Srsići — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 14, glasalo 10.

U selima koja smo pripremali za izbore NOO nijesmo uspjeli u četiri sela da održimo izbore i to: Vuketić, Rastovica, Budin i Galen. Za sada još nema izgleda da bi se mogli u tim selima sprovesti izbori.

Od žena nije ni u jednom selu birana u N00 radi toga što žene nisu nigdje htjele primiti kandidature, a iz druge strane mi nismo posvetili dovoljno pažnje ženama.

Od svim selima u kojima smo sproveli izbore ima 882 glasača, od toga broja glasalo 578.

[1] P.S. Naknadno smo sproveli izbore Vuketić i Rastovica.

Općina Sošice

Brašljevica — Izabran odbor od 3 člana od kojih su dvojica predviđeni od naše strane. Treći je dobar. Glasača 71, glasalo 43.
Kašt — Izabran odbor od 3 člana od kojih su dvojica predviđeni od naše strane. Treći nije dobar. Glasača 80, glasalo 62.

[1] Dopisano rukom.

Priselje — Izabran povjerenik koji nije predviđen od naše strane, **ali** je dobar. Glasača 30, glasalo 28.

Magovci – Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 40, glasalo 30.

Dančulović — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane, ali ne valja jer bolji nema. Glasača 35, glasalo 35.

Strahinić — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 25, glasalo 25.

Balići — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 30, glasalo 30.

D. Badovinci — Izabran povjerenik koji nije predviđen od naše strane, ali je dobar. Glasača 24, glasalo 21.

G. Badovinci — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 34, glasalo 31.

Visoče — Izabran odbor od 3 člana od kojih su dvojica predviđeni od naše strane. Treći ne valja. Glasača 59, glasalo 54.

Kordići — Izabran NOO od 3 člana od kojih su dvojica predviđena od naše strane. Treći nevalja. Glasača 36, glasalo 34.

Plavci — Izabran NOO od 3 člana od kojih su jedan predviđen od naše strane. Ostala dvojica nevaljaju. Glasača 20, glasalo 15.

Restovo — Izabran NOO od 3 člana od kojih ni jedan nije predviđen od naše strane, ali su svi dobri. Glasača 63, glasalo 50.

Kovači — Izabran povj. koji nije predviđen od naše strane, ali je dobar. Glasača 30, glasalo 6.

Sošice — Izabran NOO od 5 člana od kojih su 2 predviđeni od naše strane. Od trojice dva su loša dok je jedan dobar. 64 glasača, glasalo 41.

G. Selo — Izabran NOO od tri člana od koji su jedan predviđeni od naše strane. I druga dvojica su dobra. Glasača 65, glasalo 35.

Sopoti — Izabran NOO od 3 člana, sva trojica su predviđeni od naše strane. Glasača 112, glasalo 80.

Bojići — Izabran povjerenik koji nije predviđen od naše strane ali je dobar. Glasača 21, glasalo 13.

Jezernice — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 7, glasalo 7.

Cernik — Izabran N00 od 3 člana od kojih je jedan predviđen od naše strane. Ostala dvojica nevaljaju. Glasača 30, glasalo 30.

Bezjaki — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 13, glasalo 9.

Simenići — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 20, glasalo 12.

Markušići — Izabran NOO od 3 člana koji su svi tri predviđeni od naše strane. Glasača 33, glasalo 5.

Kostanjevac — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 20, glasalo 12.
Skoki — Izabran N00 od tri člana od koji su svi tri predviđeni od naše strane. Glasača 36, glasalo 16.
Berdiki — Izabran N00 od tri člana od koji su svi predviđeni od naše strane. Glasača 32, glasalo 11.
Gornik — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 29, glasalo 14.
Jankovići — Izabran povjerenik koji je predviđen od naše strane. Glasača 29, glasalo 6.

Naknadno su sprovedeni izbori u sljedeća sela: Dragešići, Zumarje, Duralije, Bukovci, G. Mahovlići, Ognjenovci.

Sela koja nijesmo uspjeli da sprovedemo izbore su sljedeća: Slobodjaki, D. Mahovlići, Stanišići, Ribići, Kokoti, Bucari, Rajakovići, Baroni, Radelji, Begovo Brdo, Kolići, Relići, Vlašići.

U selima gdje su sprovedeni izbori ima 877 glasača, od toga je glasalo 671.

Od žena je svega četiri izabrane za seoske N00 u cijeloj općini i ako su skoro u svakom selu bile predviđene za NOO. Žene nijesu htjele glasati za svoje kandidate. Mi smo sa naše strane slabo polagali važnosti da bi žene bile birane u N00 i zato je rezultat tako slab.

U cijelom Kotaru gdje su sprovedeni izbori ima 2893 glasača, od toga broja je glasalo 2207.

Od 99 sela u kotaru gdje su se trebali sprovesti izbori, uspjeli smo da sprovedemo izbore u 64 sela. Naknadno smo sproveli u 21 selu. Do danas nijesmo uspjeli da sprovedemo u 14 sela.

S. F. — S. N.

Drug.[arski] kom.[unistički] poz.[drav]
Franjo[2], v.r.

OPĆINSKI IZBORNI SPISAK OPĆINE R A D A T O V I Ć I

RADATOVIĆI:

Bulić Janko,	Bulići	756
Drakulić Tonka,	Liješće	203
Brnčić Anica,	Kunčani	360
Ratković Pavao,	Drage	704
Đurašević Dragutin,	Kunčani	757
Vladić Janko,	Liješće	743

[2] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.

Badovinac Marta,	Šiljki	404
Car Jure,	Brezovica	241
Jurić Jure,	Doljani	148
Bulić Nikola,	Brezovica	162
Pavić Milko,	Dragoševci	236
Smiljanić Ilija,	Radatovići	315
Popović Janko,	Dvor	177
Keserić Dane,	Keseri	38
Badovinac Milan	Šiljki	78
Badovinac Marko,	Grmki	68
Brnčić Marta,	Kunčani	
Badovinac Niko,	Kamenci	
Brajčić Dako	Dučići	

OPĆINSKI IZBORNI SPISAK OPĆINE V I V O D I N E

VIVODINA:

Mikan Lovro,	Lović	323
Vrbanek Anton,	Vrbanek	320
Pećarić Ivan,	Dojutrovica	317
Vrbas Mijo,	Hodinci	316
Hren Lovro,	Obres	314
Šimunić Antonija,	Vivodina	272
Grasa Josip,		122
Frlan Nikola,		91
Bošnjak Anton,		57
Frlan Katica,		52
Sajko Ivan,		34
Gregorec Adolf,		21

OPĆINSKI IZBORNI SPISAK OPĆINE S O Š I C E

SOŠICE:

Sejatović Peto,	Jezernice	593
Magovac Niko,	Magovci	458
Mahovlić Josip,	D. Mahovlić	532
Markušić Juraj,	Markušić	574
Radić Ilija,	Sošice	412
Goleš Janko,	Brašljevica	367
Kolić Karlo,	Skoki	593
Dejanović Ilija,	Visoče	435
Lončar Mara,	Sošice	135
Krajačić Niko,	Kašt	37

KOTARSKI IZBORNI SPISAK
ZA OPĆINU RADATOVIĆ, VIVODINU I SOŠICE

RADATOVIĆ

Čacić Luka,	Liješće	846	
Gajski Milko,	Gaj	876	’Glasača
Magovac Niko,	Malinci	782	1114
Rajaković Mara,	Dučići	673	glasalo 900
Kordić Mara,	Četiše	704	na opć. i kot.
Bulić Nikola,	Brezovica		izbornom
Petković Janko,	Brezovica		zboru.
Zivković Janko,	Dragoševci		

VIVODINA

Streljak Ana,	Hodinci	250	1100 glasača
Gustin Bara,	Vrškovac	250	glasalo 450
Šoštar Ivan,	Vrbanek	250	na opć. i kot.
Bošnjak Lovro ml.,	Vrškovac	250	izbornom
Furjanić Ivan,	Furjanići	250	zboru.

SOŠICE

Sejatović Niko,	Kašt	593	Glasača 1500
Sejatović Janko,	Priselje	593	glasalo 600
Simenić Mijo,	Simenići	593	na opć. i
Smičiklas Mare,	Sopoti	165	kotarskom
Damjanović Dako,	Sošice	593	izbornom
Relić Janko,	Relići	118	zboru.
Badovinac Draga,	Ostriž	475	

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-168/254

88

1943, rujan 23.

Naredba Štaba Prvoga korpusa NOV i PO Hrvatske Štabu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« da za saobraćaj onesposobi željezničku prugu Zagreb — Karlovac

ŠTAB I KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. br. si.
Dne, 23. IX

ŠTABU XIII PROLETERSKE BRIGADE

Zbog operacija koje će se izvoditi, naređenjem GŠH[1] vaša brigada dobila je slijedeći zadatak:

1. Dana 25, 26, 28 i 28 septembra 1943. mora se onesposobiti za svaki saobraćaj pruga Zagreb — Karlovac i držati je u svojim rukama u te dane. Ovaj zadatak je vrlo važan i od njegova izvršenja zavisit će uspjeh ostalih operacija.
2. Spriječiti nadiranje neprijatelja od pravca Zagreba i vezati snage sa toga pravca na sebe u slučaju eventualnog pokreta.

Prijem naređenja potvrdite.

Politkomesar:
V.[2] **Holjevac,** v.r.

Komandant:
Ivo Rukavina, v.r.

P.S. Jedno naređenje istog sadržaja poslali smo vam drugim putem, da bi sigurnije stiglo do vas.

M. P.[3]

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 419, f. 5, dok. br. 18

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok. br. 135, str. 439.

[1] Po naređenju Glavnoga štaba NOV I PO Hrvatske, jedinice Sedme, Osme i Trinaeste divizije vodile su potkraj rujna borbe za oslobođenje Ogulina i okolnih uporišta. Vidi: **»Zbornik VII«,** tom V, knj. 19, Dok. br. 166 i 167.

[2] Većeslav

[3] Okrugli pečat: Stab I korpusa NOV Hrvatske
(u sredini petokraka zvijezda)

1943, rujan 23.
Velika Gorica

Izvještaj Kotarske oblasti Velika Gorica Velikoj župi Prigorje u Zagrebu o rušenju mosta na putu Velika Gorica— Kravarsko od strane partizana

KOTARSKA OBLAST VELIKA GORICA

Broj: 901 — Pr— 1943. Vel. Gorica, 23. rujna 1943.

Predmet: Partizani poništili most na putu
V. Gorica — Kravarsko.—

1/ VELIKA 2UPA PRIGORJE ZAGREB
2/ REDARSTVENA OBLAST ZA GRAD ZAGREB
Odsjek javne sigurnosti
3/ ZAPOVJEDNIČTVO I. ZBORNOG PODRUČJA
Glavno stožerni odjel
ZAGREB
4/ KOTARSKOJ OBLASTI 1-4

Izvještava se, da su partizani 20. IX. t.g. u 11.50 h. porušili drveni most na zemaljskoj cesti br. 114 Glina —Kravarsko —Vel. Gorica u km. 48.500., a drvenu građu odnijeli. Kolski saobraćaj radi toga na ovoj cesti onemogućen.—

ZA DOM SPREMNI!

UPRAVITELJ KOTARA:
M.P.[1] (Jakov Dević)
Jakov Dević, v.r.

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 23, taj. br. 2280/43.

[1] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Velika Gorica

90

1943, rujan 23.
Varaždin

Izvještaj Oružničkoga krilnog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o akcijama partizana od 19. do 23. rujna 1943. godine

ORUŽNIČKO KRILNO ZAPOVJEDNIČTVO T A J N O :
V A R A Ž D I N
I oružničke pukovnije
Broj 1066/Taj.

U Varaždinu, dne 23. rujna 1943.

Predmet: dnevno izvješće, predlaže.

GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČTVA (J.S.)
ZAGREB.
ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE (J.S.)
SISAK.
PODHVATNOM ZAPOVJENIČTVU VARAŽDIN.
VELIKOJ ŽUPI ZAGORJE VARAŽDIN.
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI VARAŽDIN.

Temeljem zapoviedi Glavnog Zapovjedničtva Oružničtva J.S. Broj 29/Taj. od 5. siečnja 1943. toč. 8 predlažem sliedeće dnevno izvješće:

19.IX u 23,30 sati skupina partizana jačine 20 — 30, došla je u mjesto Golubovec (7km jugo — zapadno od Lepoglave) i tamo iz mjestne pošte odniela gotovine 6.733.75.- Kuna i poštanske žigove, razoružala dvojicu domobrana, koji su se tamo nalazili, odniela im odoru i 2 puške.— U blizini pošte posjekli su 2 komada b.b. stupova.— Poštansku činovnicu propitivali su gdje se nalazi domobranska straža, koja tamo čuva rudnik —

Iste noći u istom mjestu ista skupina partizana upala je u uredovnicu rudnika i iz blagajne odniela gotovine 197.000 — Kuna i jedan brzoglas — U uredovnici kod brzoglasa nalazio se je domobranski vodnik Čulo Lovre, kojem su partizani oduzeli odoru —

21.IX u 23,00 sati jedna skupina partizana neutvrđene jačine, došla je u selo Kućan Gornji (5 km jugo — istočno od Varaždina) i tamo od poštara Varaždinske tekstilne industrije Berger Florijana odniela jedan bicikl vlasničtvo tekstilne industrije, te 2 komada što-

fa za muška odiela po 3 metera njegovo vlasničtvo — Od seljaka Selek Petra odnieli su partizani 3 komada vojničkih košulja, koje potječu od biv. jugoslavenske vojske — Od legionara Tome Bogovića odnieli vojnu opremu sa pripasanim remenom bez boda — Bogović pripada 1. sati, 3. bataljona, 370 vražje divizije u Višegradu —

Partizani su došli iz Kalnika i tamo se povukli — Jedan dio u ovoj skupini bio je na konjima —

21. IX popodne došlo je do sukoba između dielova jedne bojne P.T.Z. i straža oko jedne partizanske bolnice na Medskom brdu[1] (14 km sjeverno od Križevaca).— Ubijeno je oko 20 partizana i 3 ženske pod šatorima.— Na strani P.T.Z. nema gubitaka —

Istoga dana između 18,00 i 19,00 sati dobilo je tenkovsko odjeljenje bojnika g. Oreškovića P.T.Z. vatru od partizana kod Svibovca (4 km istočno od Varaždt. Toplica).—

22.IX u 17,00 sati viđeno je u selu Vuglovec (2,*Vi* km jugo — zapadno od Ivanca) i selu Suha Zeleznica (8 km jugo — istočno od Ivanca) skupina partizana po prilici svaka oko 30 ljudi.—

22. IX u 23,00 sata napadnuta su 2 tenka i jedan motorkotač sa teškom strojnicom u blizini sela Turčin (6 km južno od Varaždina) po partizanima. Naši gubitci jedan ustaša — strojničar poginuo.— Na strani partizana za gubitke se nezna.—

23.IX u 02,00 sati izvršen je napad na oklopna kola na ulazu u Ludbreg.— Kod P.T.Z. žrtava nema.—

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Zapovjednik, bojnik:
(Gustav Kržišnik)
Gustav Kržišnik, v.r.

M.P.[2]

Original, strojopis
Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2203, taj. br. 1879

[1] O napadu na bolnicu Kalničkoga NOP odreda i zvjerstvima ustaša vidi: Dok. br. 139.
[2] Zaprimni pečat Velikog župana župe Zagorje, Varaždin, taj. br. 1879, od 24. IX 1943. godine.

91

1943, rujan 24.

Dopis Oblasnoga komiteta KPH za zagrebačku oblast Okružnome komitetu KPH Krapina u kojemu ih obavještava o formiranju Oblasnoga komiteta u čiji djelokrug spadaju te šalju upute za sastavljanje i slanje redovitih mjesečnih izvještaja

OBLASNI KOMITET K.P.H.
za zagrebačku oblast
24. IX. 1943.

OKRUŽNOM KOMITETU K.P.H.
Krapina

Dragi drugovi!

Javljamo vam, da je C.K. K.P.H. formirao Oblasni Komitet za zagrebačku oblast.[1] Vaš okrug pripada u područje ovog Oblasnog komiteta.

U ovom pismu dajemo vam nekoliko uputa za sastavljanje i odašiljanje redovnih mjesečnih izvještaja:

Svoj redovni mjesečni izvještaj za rujan poslat ćete i ovog puta neposredno C.K.-u, a nama ćete poslati prepis tog izvještaja. Ubuduće, tj. za listopad i dalje, slat ćete svoje redovne izvještaje samo ovom Oblasnom Komitetu.

Izbjegavajte šabloniziranje izvještaja. Oni treba da budu živ i vjeran izraz političkog života i borbe naroda, te rada i stanja naših Partijskih i vanpartijskih organizacija na vašem okrugu.

Politički izvještaj treba da prikaže političku situaciju u narodu, u kojem opsegu i na koji način narod pristupa u NOB, kako prima i pomaže NOV, kako se odaziva pozivu za našu a kako za Pavelićevu mobilizaciju, kako se odnosi prema ustaškim vlastima, s kakovim oduševljenjem prima velike pobjede naše Narodne Vojske, kako se odupire teroru okupatora i njegovih pomagača. Izvještaj treba da iscrpno prikaže previranje koje se odvija u redovima članova, pristaša i funkcionera HSS-a. Nije dovoljno izvještavati samo o djelovanju, sastancima i izjavama pojedinih agenata, klike koja se okuplja oko Mačeka, nego i o tom kako se narod odnosi prema njihovoj

[1] Odluka CK KPH o osnivanju Oblasnoga komiteta nije sačuvana.

protunarodnoj raboti. U taj dio, izvještaja spada i to što se u narodu misli i govori o izbjegličkoj vladi u Londonu i četnicima, da li ima pojava i opasnosti četnika i u kojem obliku djeluju. Izvještavajte, da li na vašem terenu imade ustaša i njihovih organizacija, s kim se povezuju. Potrebno je znati, što narod misli i govori o čvrstini sovjetsko-englesko-američkog saveza, kako prima pobjede Crvene Armije i uspjehe saveznika, to misli o nestvaranju druge fronte na zapadu, a što o iskrcavanju saveznika na Balkan. I td.

Organizacioni dio izvještaja treba da obuhvati stanje partijskih i vanpartijskih organizacija u kotarevima. Da bi se imao pregled o tome, kako je vaš okrug obuhvaćen našim organizacijama, iz izvještaja treba da se vidi, koliko gradova i mjesta imade koji kotar, koliko je mjesta oslobođeno, poluoslobođeno odnosno neoslobođeno, te koliko naših organizacija ima posebno u svakom od tih triju vrsti terena. Međutim nikako nije dovoljno u izvještaju iznijeti samo statističke podatke već treba u njemu prikazati život naših organizacija, kako se one razvijaju i rade, koji su im nedostaci, kako ih pomažete i kakve konkretne zadatke pred njih postavljate. Kakvi ugled u narodu uživaju i koliko su omasovljene.

Vojni dio izvještaja treba da pokaže, koliko je ljudi u odnosnom mjesecu mobilizirano za NOV, koje su narodnosti, da li narod učestvuje u akcijama zajedno sa Narodnom Vojskom, a naročito da li u akcije idu i bjegunci iz domobranstva. Izvještavajte kako izraštavaju pojedine partizanske grupe na vašem području i kakve akcije vrše, kakav je politički rad u vojnim jedinicama, njihova borbena sposobnost, naoružanje, disciplina i si.

Izvještaj treba da sadrži i djelovanje vaše agit-propa, njegovu pismenu i usmenu propagandu, koliko je zborova i konferencija i s kojim brojem učesnika tokom mjeseca održano, da li ste organizirali kurseve i koje i šta se na njima proučava, kao i broj učesnika kursa.

U svakom izvještaju podnesite i obračun o članarini i ostalim prihodima.

Svu poštu za nas šaljite na adres[u]: za Janka[2] preko II zone.

Svoje dopise za agitrop C. K. šaljite i u buduće neposredno njemu, jer mi za sada nismo još formirali svoj agitprop.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU !

Uz drugarski pozdrav
za Komitet:
Mato[3], v.r.

Original, strojopis ----------
Sign., AIHRPH, KP-81/3011

[2] Vjerovatno šifrirana oznaka za Oblasni komitet za zagrebačku oblast.
[3] Josip Hrnčević

1943, rujan 24. 92

Izvještaj Okružnoga komiteta KPH Zagreb Centralnome komitetu KP Hrvatske o prihodima i rashodima za lipanj, srpanj i kolovoz 1943. godine

O.K. K.P.H.
Zagreb, 24/IX 1943.

DRUGARSKOM CENTRALNOM KOMITETU K.P. HRVATSKE

Dragi drugovi!

Šaljemo Vam obračun za mjesece: Lipanj, Srpanj i Kolovoz kao i zaostatak od mjeseca Svibnja, cjelokupni primitak za sva tri mjeseca iznaša ukupno, 1,119.063 kune sa zaostatkom od mjeseca svibnja od 16.600 kuna iznaša 1,135.663 kune. Za mjesec Lipanj šaljemo Vam obračun samo za tri kotara[1] dok za kotar Sv. Ivan Zelina nismo primili obračuna jer navodno kako izjavljuje sekretar[2] iz kotara Sv. Ivan Zelina da je izgubio obračun za taj mjesec i da će ga nadoknaditi iz vlastitih sredstava, tako isto Vam šaljemo obračun za mjesec Kolovoz samo iz tri kotara jer je poginuo sekretar[3] kotarskog komiteta iz Sv. Ivanjskog kotara i vjerojatno jedan dio obračuna za mjesec Kolovoz je propao zajedno sa njime a ostali dio obračuna ćemo Vam poslati naknadno jer i taj dio nismo do danas niti mi primili. Novac koji je pod oznakom razno je zaplijenjen po našim partizanskim grupama prilikom akcija na općine kao i od švercera.

U lipnju mjesecu smo morali izplatiti 100.000 kuna za jednu kobilu od jednog seljaka koja je poginula prilikom prevoza žita koji je zapljenjen u korist N.O. Vojske i voženo kroz Dugoselski kotar u pravcu Žumberka. Ostali dio izdataka smo utrošili za razne potrebe.

Dragi drugovi molimo Vas ukoliko ne zadovoljava ovaj naš obračun da nam ukažete [na] nedostatke tako da bi u buduće bili što

ьоУ*‘ Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Drugarski pozdrav
Brko\ v.r.

* Odnosi se na kotareve Zagreb, Dugo Selo i Donja Stubica.

[2] Mato Zigrović

[3] Marko Milatović, poginuo 12. kolovoza 1943. godine. Na taj dan ustaše su napale delegate (mjesnih NOO) prve izborne konferencije radi izbora novog kotarskog NOO Sv. Ivan Zelina; Milatović je prisustvovao kao predsjednik Inicijativnog odbora.

[4] Rudolf Gluhak

Obračun za mjesece Lipanj, Srpanj	
i Kolovoz iznaša ukupno	1,119.063
Zaostatak od mj. Svibnja	16.600
iznaša ukupno	1,135.663

Lipanj

	Primitak	Izdatak	Ostatak
P.čl.	2.500		
p.p.	13.470	15.650	320
N.O.F.	117.775	57.950	59.805
A F 2	3.070		3.070
Razno	189.600	100.000 za kobilu	89.600
Svega	326.395	173.600	152.795

Srpanj

	Primitak	Izdatak	Ostatak
P.čl.	5.800		5.800
P.p.	38.670	9.500	29.170
N.O.F.	282.657	145.910	136.747
A F 2	10.350		10.350
Razno			
Svega	337.477	155.410	182.067

Kolovoz

	Primitak	Izdatak	Ostatak
P.čl.	3.822		3.822
P.p.	30.300	5.000	25.300
N.O.F.	238.418	119.826	118.592
A F 2	5.420		5.420
Razno	177.231		177.231
Svega	455.191	124.826	330.365

Original, strojopis, obračun kao prilog napisan rukom
Sign., AIHRPH, KP-27/1717

93

1943, rujan 24.

Izvještaj Kotarskog komiteta KPH Pregrada Okružnome komitetu KPH Krapina o radu i organizacijskom stanju komiteta, te o akcijama udarnih grupa

24. IX. 1943.

Drugarskom
OKRUŽNOM KOMITETU K.P.H.
Krapina

Dragi drugovi !

Šaljemo Vam izvještaj K.K. Pregrada.

Ustanovili smo da je djelovanje naših neprijatelja koji su i ako rijetki ipak došli do izražaja, što nas je i dosta teško pogodilo. Nesumljivo je da ima izdaica u Krap. Toplicama, koji su prouzrokovali provalu i koja je tužno završila u jednom slučaju, pošto je drug Jaša[1] najprije ranjen a poslije si sam oduzeo život. Kako će se stvar dalje razvijati budno ćemo paziti pošto je drug Telišman[2] sam uletio u ralje neprijatelju, pa je pitanje kako će se držati.

Na općini Hum u selu Lupinjak tik uz granicu postoji gostiona Tepež. U tu gostionu su došli naši borci poznati kao najbolji iz akcija, dne 19 — IX. 43. sa svojim djevojkama da se malo provesele, pošto je u blizini neka kapela sv. Vid, a tamo se slavio crkveni god. Vlasnik gostio[ne] Kondrad Tepeš ustaša sa svoja dva sina isto ustaše skočio je na stol u svojoj gostioni, držeći u rukama pištolj zaviknuo: Koji hoće sada da dobije! Počeo je pucati po narodu kao i njegovi sinovi i narod je počeo bježati kuda je tko mogao. Nakon toga je još bacio bombu u sobi koja je razorila vrata, okvir za vrata i dio zida i ranila jednog našeg borca po licu. Od pištolja je teško ranjen jedan naš borac u prsa sa desne strane, kojemu je od naše strane pružena liječnička pomoć. Drugi drug je ranjen od pištolje u ruku. Kost nije povređena. Isto je ranjeno nekoliko ženskih. Poduzelo se, da se zločinci kazne u Lupinjaku. A zločinci u Toplicama navodno ima trojica još nisu otkriveni.

Kada je banda prolazila kroz Desinić hapšena su dva druga, o čemu će točnije podnijeti izvještaj jedan drug član O.K. kojemu su stvari bolje poznate. Poduzete su mjere da hapšene spasi.

[1] Jakob Jureković
[2] Alojz

Razni ustaše kao Putar brijač iz Pregrade Rudolf Hrestak i Rikart Lončarć (zvani Plahutar) traže usmeno i pismeno kako da si spase glave i pojedini su skloni da prelaze к nama u borbu o čemu će se još kasnije donjeti zaključci, kad se točnije ispitaju njihova zlodjela.

Kotarski pretstojnik, opć. načelnik i žandari kao i drugi obavezali su se da će nam ići u susret, sa nama sarađivati, a to su već i dokazali, predstojnik spašava hapšene, načelnik čini sve što se od njega traži a žandari su nam poslali 32 kom puščane municije, 13 kom za F.N. — i dali su nam neke podatke.

Održane skupštine: U Benkovom prisutno oko 100 ljudi, u Bušimu oko 60, u dolj. Plemenčini oko 50, na Humu 100 osoba, i u Desiniću selo Turnišće oko 200 ljudi. Narod rado sluša našu riječ veseli se da dolazimo; Mladež pjeva naše borbene pjesme i to neustrašivo. Održan miting Marinci 200 ljudi.

Akcije

Opć. Pregrada: Dne 13. ov. mjes. srušen drveni most na cesti Pregrada — Krap. Toplice. Prokopana cesta na jednom mjestu u širini od 2 m, na drugom u širini od 1 m. Uništeno 56 stupova i uništeno šalice i žica. Oduzeti pištolji od oba opć. stražara u Pregradi.

Ubijeni ustaše u Gorjakovom Švingir i Ivić. Svučeno 5 domobrana bez cipela samo odijela, 13 —IX. svučen stražar iz Zagreba sa puškom. Opet 1 domobran sa pištoljem 6.35 i br. 12 bez metaka.

Opć. Hum: Spaljeni svi općinski spisi, dne 15/9. oduzet radio aparat od opć. blagajnika koji je po izvještaju naroda bio tabornik, zastrašivao narod tjerao u vojsku i t.d.

Oduzete dvije opć. tipkaće mašine, jedna mala i jedna velika u ispravnom stanju, Telefon tj. kutija i slušalice, 5 civilnih pušaka i to 3 u općini jedna kod stražara i jedna od blagajnika. Jedan pištolj mauzer mali 6.35 od stražara, kao i novac 20.000 kn. Polupane slike od Pavelića, Prisustvovalo 900 ljudi iz Huma i 18 iz Plemenščine, Oduzeta civilna puška od Govedića, svučen legionar sa puškom.

Svega svučeno 10 domobranaca 1 legionar.

Opć. Desinić: Drugovi iz Desinića izveli su akciju u Zagrebu u stanu generala Begića[3]. Oduzeli dvije parabele dva pištolja, dalekozor, 20 raznih odlikovanja. Učinili 2 — 9. prepad na bandu (82 žandara) razoružali jednog žandara i ranili ga u ruku. Razoružali jednog stražara, oduzeli 1 pištolj i na razna mjesta oduzeli nekoliko civil-

[3] Akciju su izveli Josip Stimac i Ivo Crnić. Planirano je da se Vilka Begića otme i zamijeni za uhapšene komuniste, ali Begić je slučajno baš tada bio odsutan pa je pokupljeno samo njegovo oružje.

nih pušaka. Na autobusu oduzeli jednu voj. pušku i kriomčarima oduzeli 200 kg šećera (i 100 kg šećera ostavili). Uništili 25 stupova i uništili drot i šalice. Ponovno su spalili sve spise u općini oduzeli dvije tipkaće mašine u dobrom stanju, jedan pištolj 6.35 od bilježnika.

Opć. Krap. Toplice: Iz poznatih razloga tamo je nastao zastoj pa su poduzete mjere kako da se i tamo stanje poboljša.

Vojno pitanje: U kotaru postoji 39 desetina sa 62 kom pušaka od kojih ima preko polovica lovačkih i dvije parabele.

Kao promjenu u organizacijama možemo izvjestiti da je izključen iz Partije drug Slavko (Marinci) i drug Telisman iz Krap. Toplica; drug Laci[4], drug Rudi[5] i drug Šime[6], biti će pozvani pred biro K.K. radi neizvršavanja dužnosti.

U K.K. Skoja primljen je drug Bednjanec[7], i drug Radek[8]. U K.K. Partije ulazi drug Lojzek[9] po vojnom pitanju.

Iz općine Tuhelj izdana je okružnica seoskim starešinama od 18 —III ov. god. broj 36/43. da imadu svi seljaci držati patrole naizmjence od 18 —do 60 god. po noći i svako kretanje i zapažanje javljati i to im se strogo postavlja pod pretnjom posljedica.

Podpisan Medvedec[10]

Toliko drugarskom O.K. radi izvještaja.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu

za: K.K. Pregrada
sekretar
Nepoznati[11], v.r.

Original, rukopis
Sign., IHRPH, KP-81/3012

[4] Ladislav Grahor
[5] Stjepan Krog
[6] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[7] Ljudevit
[8] Osrečki
[9] Alojz Debeljak
[10] Kao bilj. 6.
[11] Alojz Mišak

94

1943, rujan 24.

Izvještaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju i zadacima Moslavačke NO brigade, Zagrebačkoga i Bjelovarskoga NOP odreda te o stanju u drugim jedinicama

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
NOV I PO HRVATSKE
Op. br. 671/43.
24. IX 1943.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

21. ovog mjeseca formirali smo Moslavačku brigadu.[1] Iz naše naredbe, koja je privremena (dok vi naredbu ne izdate) vidjet ćete naziv brigade i sastav štaba. Preko naše stanice javili smo vam imena drugova koji su ušli u štab brigade. Brigada broji preko 700 ljudi, a naoružana je sa 18 puškomitraljeza, 3 laka mitraljeza, 6 teških mitraljeza, jedan teški bacač i 2 laka bacača. Brigada ima 470 pušaka i dovoljno municije. Pored ovog naoružanja ima nešto nenaoružanog ljudstva. Sa ovim naoružanjem brigada je sposobna za akcije, koje se pred nju postavljaju. Što se tiče borbenog morala boraca u ovoj brigadi, on je dobar. Organizacija u brigadi još nije u cjelosti učvršćena, što je u ostalom i razumljivo, ali odmah po formiranju brigade njezin je štab pristupio intenzivnom radu za njezino učvršćenje. Upravo, danas održajemo vojno-političko savjetovanje cjelokupnog vojnog kadra, na kojem ćemo postaviti konkretne zadatke pred sav vojno-politički kadar. Perspektiva ove brigade je vrlo dobra. Ona može u najskorije vrijeme da se podigne na 1000 boraca, a imade također i uslova za akcije u kojima će se novo pridošli borci moći naoružati.

Od terenskih četa i jednog dijela tzv. udarnih grupa u okolici Zagreba formirali smo Zagrebački odred.[2] Ovaj odred broji preko

[1] Moslavačka NO brigada formirana je 21. rujna 1943. u šumi Garić (kod s. Straža) od tri bataljona Moslavačkoga NOP odreda. Prilikom formiranja imala je oko 700 boraca. Komandant je bio Nikola Kličković, a politički komesar Josip Horvat.

[2] Odred je formiran na Zagrebačkoj gori, naredbom Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske od 13. rujna 1943. Pored udarnih grupa, u sastav odreda ušle su: Prigorska, Stubička i Dugoselska četa. Za komandanta odreda postavljen je Stevan Došen, a za političkog komesara Milan Kuren, vidi: Dok. br. 52.

180 ljudi, organiziran u 4 čete, bez bataljona. Formaciji bataljona nismo pristupili zbog toga, jer je u neposrednoj blizini Zagreba dosta teško kretanje ovakve formacije. Odred je naoružan sa 4 puškomitraljeza, nekoliko šmajsera i karabinima. Nenaoružanih nema. Osim toga što je odred formiran u čete imade zadatak da formira specijalne desetine, koje će se ubacivati u sam grad Zagreb, na čijoj će periferiji vršiti razne diverzantske akcije.

Kao što smo postupili u zagrebačkoj okolici, isto tako postupili smo i u okolici Bjelovara. I tamo je formiran Bjelovarski odred,[3] koji broji oko 200 ljudi, naoružan sa 3 puškomitraljeza, većim brojem šmajsera i karabina. Za razliku od Zagrebačkog odreda, Bjelovarski odred još nije potpuno sređen i nije imao nekih naročitih akcija. Zasada od ovih odredaba još nemamo izvještaja o njihovom djelovanju.

U Zagorju također sazrijevaju uslovi za formiranje odreda.[4] Ovih dana pristupit ćemo к formiranju odreda.

Mada smo u Moslavini formirali brigadu, ostao je odred sa 2 bataljona, naoružan sa 7 puškomitraljeza i jednim teškim, te lakim bacačem mina. Odred je sposoban da vrši akcije isto kao i prije. Možemo kazati da je kvalitet boraca, pa i komandni kadar bolji od onih, koji su otišli u brigadu. Na ovome terenu ukinuli smo udarne grupe, osim u dijelu Sisačkog kotara, gdje još nije moguće kretanje jačih formacija. Zadaci koje smo postavili pred Odred usmjereni su u pravcu Kutine i Siska, da se slobodni teritorij Moslavine što više proširi i kontroliše.

Moslavačka brigada dobila je zadatak da vrši operacije na pruzi Zagreb — Dugo Selo — Novska i da prodire prema samom Zagrebu s jedne strane i prema Bjelovaru s druge strane.[5] Tako ćemo proširiti slobodni teritorij, spojivši se sa slobodnim teritorijem Slavonije.

U Turopolju, pod Okićem i Žumberku također sazrijevaju uslovi za formiranje brigade. Mobilizacija na onome terenu vrlo dobro uspijeva. Jedino naši drugovi prave stanovite greške, što suviše lokal--patriotski postavljaju pitanje mobilizacije, što se odražava u jedinicama kod boraca, koji nisu voljni da se bore, bez obzira na kraj, nego svaki bi htio da ostane u svojem selu, ili u najboljem slučaju u svojoj općini. Mi smo skrenuli pažnju svima na onome terenu, da vode kurs na to, da smo mi narodna vojska i borit ćemo se tamo,

[3] Bjelovarski NOP odred formiran je, naredbom Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske od 13. rujna 1943, od udarnih grupa bjelovarskog okruga i čete »Ivančani«, vidi: Dok. br. 52.

[4] O formiranju Zagorskoga NOP odreda vidi: Dok. br. 58 i 136.

[5] Vidi: Dok. br. 100 i 181.

gdje je to najpotrebnije i kuda nas odrede naši štabovi. Naravno da ovo nije mobilizaciona parola, nego samo uputstvo za naše rukovodeće kadrove.

Brigada »Braće Radić«[6] također se povoljno razvija, kako u akcijama, tako u naoružanju i ljudstvu. Ona je premašila već broj 800 a imade također i dobro naoružanje. Sada ima 34 puškomitraljeza. Dakle od njezinog osnutka[7] do danas porasla je za 50 ljudi i 8 puškomitraljeza. Kalnički odred također se dobro razvija u svakom pogledu. Naskoro će sazrijet uslovi za formiranje još jedne brigade.

S obzirom na ovakve prilike, kakve su u našoj zoni, naš štab nalazi se u teškoj situaciji, jer je preuzak i suviše malobrojan da bi u cjelosti mogao zadovoljiti svim zahtijevima i zadacima, koji se pred njega postavljaju. Dosada nemamo pozadinskog odsjeka, koji bi rukovodio sa komandama područja i opće pozadinskim jedinicama. Osim toga što imademo veliki broj svojih jedinica, potrebno je da što više posvetimo pažnju i X Diviziji[8] sa kojom se nalazi momentalno drug komandant,[9] a drug Rade [10] se nalazi na Kalniku sa brigadom i odredom[11], a u štabu nalazi se sam komesar.[12] Dakle, naš štab kraj ovakovih prilika dosta teško djeluje kao homogena cjelina, pa radi toga izvjesne stvari trpe i ne mogu se na vrijeme rješavati. Radimo na tome da proširimo štab, a u tu svrhu bilo bi nam naročito potrebno, ako imate na raspolaganju barem jednog druga koji se razumije u pozadinske stvari, da bi mogao biti šef našeg pozadinskog odsjeka, a ujedno i instruktor komandamà područja. Poteškoća s kojom se borimo sastoji se također i u tome, što smo stalno na terenu pri organizaciji jedinica i njihovim akcijama, uslijed čega ne možemo potpuno zadovoljiti u pogledu rukovođenja sa pozadinskim vojnim vlastima.

Sada su već sazreli uslovi za to da formiramo Komandu područja u Žumberku i na Kalniku, Eto iz ovoga se jasno vidi hitna potreba organizacije pozadinskog odsjeka.

Vaš brzojav u kojem ste tražili prijedlog za političkog komesara Operativnog štaba za Žumberak i Pokupje smo primili. Poslali smo vam također i prijedlog da bude komesar toga štaba drug Marijan Badel. On je za sada politički komesar Turopoljsko-posavskog odre-

[6] Ovaj je naziv brigada dobila naredbom Glavnoga štaba NOV I PO Hrvatske od 21. rujna 1943. Prijašnji naziv: Druga NO brigada Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

[7] Ona je formirana 4. rujna 1943. Vidi: Dok br. 19 i 20.

[8] Deseta Divizija Drugoga korpusa Hrvatske došla je na područje Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske i stavljena pod njenu komandu po naređenju Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske. Opširnije o tome vidi: **»Zbornik VII«,** tom V, knj. 18, Dok. br. 93.

[9] Vladimir Matetić

[10] Bulat

[11] Riječ je o NO brigadi »Braća Radići« i Kalničkom NOP odredu.

[12] Marko Belinić

da, a prije je bio zamjenik političkog komesara Žumberačkog odreda. Drug Marijan je sposoban, odan i veoma uporan u radu. On će svakako najbolje odgovarati tom zadatku.

X Divizija prebacila se na Kalnik, gdje imademo nekoliko dobrih akcija u izgledu. Na svom putu prema Kalniku ona je likvidirala neprijateljsku posadu u Sv. Ivan Žabno.[13] Međutim, nije se zadržala poslije likvidacije u tom području, nego je produžila dalje, što je neprijatelj iskoristio i ponovo uputio novu posadu u ovo mjesto.

Naše su jedinice u posljednje vrijeme izvele prilično uspjelih akcija. One su uhvatile dosta veliku količinu oružja, ali nas čudi, da i pored njihove aktivnosti slabo se obavljaju rezultati tih akcija preko »Slobodne Jugoslavije«. Mislimo da nije potrebno govoriti o tome koliko je to važno da se objavi, jer bi se iz tih izvještaja vidjela aktivnost naše vojske skroz od sjevera pa na jug u našoj zemlji. Osim toga važno je i zbog samog pučanstva i naših boraca, koji ipak željno očekuju da se i o njima progovori koja riječ. Vjerujemo da ćete se vi pobrinuti za to, da se ti rezultati objave.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:
si. odsutan

Kopija bez parafa, strojopis
Sign. AVII, Fond NOB, kut. 1472, f. 5, dok. br. 24

Zbornik VII, Tom V, knj. 19, dok. br. 148, str. 461-464.

95

1943, rujan 24.
Hrvatski Leskovac

Izvještaj Oružničke postaje Hrvatski Leskovac Zapovjedništvu Prve oružničke pukovnije Sisak i ostalim vlastima o napadu partizana na domobrane u Ježdovcu

ORUŽNIČKA POSTAJA
HRVATSKI LESKOVAC
Broj 1558

U HRV. LESKOVCU, dne 24/IX 1943.

[13] Vidi: Dok. br. 117.

Predmet: Napad partizana na radni
sat domobrana u Ježdovcu.

ZAPOVJEDNIČTVU I. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK
ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČKOG KRILA ZAGREB
ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČKOG VODA ZAGREB
KOTASKOJ OBLASTI ZAGREB

U noći od 22. na 23. rujna o.g. u 1 sat skupina od oko 80 partizana[1] pojavila se u mjestu Ježdovcu sjeverozapadno od Hrvatskog Leskovca 5 km, te tamo napala domobrane radnog sata 1. Zrakoplovne Luke, koji se tamo nalaze na radu na njemačkom aerodromu, te je 20 od ovih domobrana otjerala sa sobom, dok su se njih 20 razbježali usput i vratili nazad u svoju jedinicu.—

Partizani su došli i otišli sa zapadne strane, od Žumberka, a zadržali su se u navedenome mjestu svega oko 10 minuta.

Ovih 20 domobrana, koje su sa sobom odveli, partizani su svukli i pustili u nekoj šumi iza Rakovog Potoka, te je tako njih 11 došlo nazad u svoju jedinicu, dok se ne zna kuda su otišli ostalih 9 domobrana, koje su partizani pustili.

Ova domobranska jedinica nije bila naoružana, niti je imala kakovu stražu te tako nije kod napada odmetnika niti vođena nikakova borba.

Gubitaka ni sa jedne strane nema jer borba nije vođena već je gubitak jedino 20 kompletnih domobranskih odora i 20 gunjeva.

Odjel naše i njemačke vojske nalazi se u potjeri za odmetnicima.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zapovjednik postaje narednik:
(Alojz Husnjak)
Husnjak, v.r.

M.P.[2]

[3]0 predmet: inst.
Gl. r.z.i.r.i s.
V.Z.P.
R.O.z.g. Zgb.
pol. odsj.
odsj. jav. sigurn.

Prepisano

Zgb 1/X. 43.

Otpravljeno

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 23, taj. br. 2283

[1] Odnosi se na udarne grupe s toga područja.
[2] Zaprimni pečat Kotarske oblasti Zagreb, taj. br. 2283, od 1. X 1943. godine.
[3] Dalji tekst dopisan rukom.

96

1943, rujan 25.

Pismo Anke Berus, povjerenika Centralnoga komiteta KP Hrvatske za sjevernu Hrvatsku Centralnome komitetu KP Hrvatske o neriješenim pitanjima u organizaciji obavještajne službe te traži upute u vezi s tim

Dragi drugovi,

Ovdje na terenu naišla sam na mnogo pitanja koja mi nisu poznata kako treba rješavati. Zato vas molim da mi svakako odgovorite. Tako je jedno od pitanja koje mi nije poznato, pitanje obavještajne službe. Ovdje su dobivali nekoliko puta razna uputstva koja su njima izgledala kontradiktorna. Ali to pitanje valjda će riješiti sa »stručnjacima«. Nego se postavilo pitanje partijske povezanosti pojedinih članova Partije koji rade u toj službi ili su njeni rukovodioci. Kako ja uopće nemam pojma kako se sve to postavilo, to ne znam ni kako se to pitanje može riješiti. Pišite mi o tome.

Isto tako [ni] cijeli teren Povjerenstva nije dobio direktive koje smo još lanjske godine dali o rasformiranju kandidatskih jedinica koje su bile samo kopija Partije. Bilo bi potrebno da se Oblasnom za zagrebačku oblast a i onome za Slavoniju uputi pismo po tom pitanju. Ja sam im objasnila, ali je to sasvim drukčije ako im se pismeno pošalje i oni mogu da to drukčije onda prenesu na niža rukovodstva. Potražite stoga staro pismo koje je tom prilikom Andrija[1] pisao našim organizacijama i uputite prepis, ili novo pismo.

Čula sam da je Stevo[2] teško ranjen prilikom napada ustaša na Otočac,[3] a da ste svi ostali dobro prošli. Zao mi je mnogo za Stevu. Trebat će sada u mnogome biti oprezniji nego do sada, jer će se banda sve više služiti terorističkim i dešperaterskim metodama.

[1] Hebrang

[2] Ivan Krajačić

[3] Noću 12. na 13. rujna 1943. godine ustaše su izvršile napad na Otočac, u kojem se je nalazila većina članova ZAVNOH-a. U Otočcu nije bilo veće partizanske jedinice, osim slabog osiguranja od 20-tak boraca. Članovi ZAVNOH-a nalazili su se u zgradi preko rječice Gacke koja ih je dijelila od napadača. Obranu na mostu preko Gacke organizirao je Ivan Krajačić. Tom prilikom je teže ranjen. U samom mjestu Otočac bilo je dosta partizana koji su radili u raznim ustanovama i stanovali u gradu. Oni su svojom snalažljivošću spriječili da im ustaše nanesu veće gubitke. Grupa ustaša izvršila je pokolj u bolnici. U bolnici su pobijeni ranjenici, Ijekari i partizanski dio medicinskog osoblja.

Javite da li radi naša radio stanica i na kojem valu, te u koje vrijeme. Pokušavamo je slušati na valu 40 u 7 u jutro i 8 na večer, ali bez uspjeha.

Mnogo vas sve drugarski pozdravlja

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

25. IX. 1943. Anka[4],v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-27/1726

97

1943, rujan 25.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Pisarovina Komandi područja Kordun o aktivnosti nekih partizanskih grupa s područja Korduna u pisarovinskom kotaru

Kotarski Komitet
Komunističke Partije Hrvatske
Pisarovina
25. IX 1943.-

Prepis.

DRUGARSKOJ
KOMANDI PODRUČJA KORDUN

Dragi drugovi!

Unatoč višekratnog našeg izvještavanja vama o radu nekih partizanskih grupa sa vašeg terena na našem terenu nije se još ništa poduzelo i te iste grupice stalno vrše pljačku po općini Šišljavić i Rečica i to svake noći od kada su ustaše otišli iz ovih općina.

Prvi puta kada su počeli prelaziti preko Kupe na ovaj teren počeli su oduzimati krave, junice i t.d. i to bez da su se kome javili od naše vlasti samovoljno su oni to oduzimali i bez potrebnih nagodbi, tako da to na prvi pogled izgleda kao neka otimačina. Kada su već oduzeli ove sve krave onda su počeli sa oduzimanjem neke vojničke spreme i prebacivali po stanovima civila sve stvari tražeći vojničke

[4] Berus

spreme, tako da su mogli sve uvidjeti tko imade šta od civilne odjeće da mogu kasnije i to oduzimati naime pljačkati. Po cesti su išli i koga su sreli da ima vojničke cipele ili hlače i taj je morao to skinuti na sred ceste pa makar on išao gol kući, što svakako nije linija naše borbe.

Kada su već u glavnom i ovo sve odneli što je bilo vojničko onda je tek počela prava razbojnička pljačka i to na taj način da su oduzimali bez razlike sve do čega su došli i to: civilne kapute, civilne cipele, razne muške i ženske oprave, satove, novčanike, taške, prstene pa čak i novac, bicikle, konjske opreme i sve ostalo što se ovdje niti nemože nabrojati, a u više slučajeva su oduzeli i ljudima kožu za cipele koju su isti nekako nabavili da si dadu praviti cipele i ovo su im odneli.-

Ovo se ponavljalo svake večeri i svake večeri ljudi samo čekaju sa strahom oće li doći к njima da im odnesu što je najbolje.

Ovom jednom grupom koliko smo saznali upravljao je Rade Gabrić, koji je koliko smo informirani i ove zime pravio isto takove pljačke i on je uhapsio i Franju Haviža iz Rečice i navodno da ga je terao na Komandu područja ali da je dobio od njega 30.000 kuna i da je dao krive podatke o njemu te da ga je Komanda područja nakon toga oslobodila, a isti je najveći bandit u onoj općini i on je pljačkao po Kordunu, a vjerojatno da je onda i palio i klao.-

U Šišljaviću je jedan od ove grupe kazao jednog dana da sada čekaju još dva dana dok dođu četnici i da će onda početi sve od reda klati i paliti, a u Kovačevcu su isto neki partizani pjevali nedavno ovako »Oj Hrvati al ćemo vas klati, kad se Pero iz Londona vrati«, a ima više ovakovih stvari da čovjek nemože sve niti opisati već bi trebalo cijelu knjižurinu o njihovom postupku napisati kad bi čovjek u tančine htio navesti sav njihov rad.

Ovome bi trebalo već jednom stati na put da se to ne bi događalo i baš u onom kraju gdje su do juče bili ustaše i gdje su svojom promičbom narodu toliko omrazili Narodno-oslobodilačku vojsku i partizane, i da se baš to danas tamo događa i narod danas stvarno misli da su svi partizani takovi i da svi tako postupaju i narod se ne može pokrenuti niti se dade mobilizirati, a baš danas kada je najpotrebnije dići sav narod na ustanak, a danas ovakovi prave toliku smetnju i kod naroda ruše moral, a osobito na ove izraze kako smo gore naveli o ovim njihovim pjesmama te kad im se počne govoriti o jedinstvu Hrvata i Srba neće ni da čuju kad su jedan sat prije čuli onakove izreke od partizana i onda svi sumnjaju u opće u našu Narodno-oslobodilačku borbu.

Po ovome bi trebalo postupiti najhitnije i ovo spriječiti, tim više jer za sada još sa ove strane nemože biti postavljena na onom tere-

nu vojska koja bi iste mogla spriječiti, ali u slučaju kakove potrebe tamo se nalazi naš politički radnik i narodna vlast koji mogu ovakove stvari raspraviti u suglasju sa obim strankama naime kada se radi o nekim stvarima koje su dopremljene sa Korduna, kao na pr. krave i ostalo drugo.-1 u ovakovim slučajevima bi oni trebali s one strane prelaziti sa propusnicama i potvrdama od njihove vlasti o vlasništvu stoke ili bilo kakovih stvari.-

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Dragee[1], v.r.

Za točan prijepis jamči:

Gajdaš,[2] v.r.

Original, strojopis
Sign. AIHRPH, KP-168/259

98

1943, rujan 25.

Izvještaj Stjepana Korena, člana Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Okružnome komitetu KPH Pokuplje o političkoj situaciji i odnosu prema HSS na području Pisarovine

Dragi drugovi,

Izgleda da je veza dosta onemogućena dolaskom ustaša na stanicu u Horvatima, jer sam vaša pisama i to još od 15. IX. primio tek danas tj. 24. IX. Znači da ni moji izvještaji nisu stigli do vas. Kad smo stigli dolje[1] našli smo već nekoliko stvari koje je trebalo hitno pomoći riješiti. Dobili smo u ruke izvještaj druga Mate,[2] onaj od nekoliko rečenica gdje kaže među ostalim da su doznali da se redovito sastaju pojedini prvaci bivše HSS i da bi trebalo sada pošto su kaže tu dovoljno pred narodom raskrinkani da ih se pohapsi ili likvidira. Tu je bila riječ o Bogdanu i Slivaku iz Bukevja, Kundeku iz Strmca i još nekolicine koje ne navodi. Ja sam odmah uputio pismo čitavom Komitetu i dao sam im točno upute prema »Naprijed« br.

[1] Drago Grbinić
[2] Tomo Mikulić

[1] Odnosi se na područje V. Gorice i Pisarovine.
[2] Kumic, sekretar KK KPH V. Gorica.

21. i to da je potrebno baš takove kada su već antifašiste da ih se okupi oko N.O. Borbe i uposli i aktivira u N.O. Odborima kada su se počeli i oni pokretati i okupljati a ne ih odbijati i svojim stavom onemogućiti izgradnju potpunog jedinstva hrvatskog naroda. Da se sada od njih ne treba nastojati stvoriti komuniste ili možda simpatizere Partije. Oni se smatraju pristašama HSS-a, radićevcima i baš kao takove treba njih uzimati, i zajedno sa njima stvoriti čvrste organe N.O. Pokreta kako će biti u stanju da okupe i povedu čitavo svoje selo ili kraj u N.O. Borbu. Omogućiti im da se potpuno aktiviraju, ne protiv N.O. Borbe, ne da budu oslonac reakciji, nego naprotiv. A da se to može postići moraju drugovi svoj postupak i stav
i odnos prema tim ljudima kritički promotriti i potpunoma izmijeniti, jer nije vodio onome kakova je direktiva. Naročito sam to drugovi iznio i razjasnio na sastanku K.K. 18. IX. Upravo sam postupio onako kako je izneseno i rastumačeno u pismu druga Miška[3] od 22. IX.

Također velike greške prave po tome odnosu prema HSS-u drugovi u Pisarovini. Vrlo teško oni shvaćaju kako je potrebno danas da se sprovodi linija Partije. A to zato jer im ta linija nije dovoljno još jasna. Ustvari tu se pružila već davno mogućnost stvaranja vrlo širokih temelja saradnje između HSS-ovaca (Tor, Martinović, Škrinjarić, Grebenić, Malek, Brezović, Ban i ostalih) u N.O. Pokretu. Već smo i mi na našim sastancima nekoliko puta taj odnos pretresali i naše mišljenje bilo je tačno. Najme svi ovi drugovi imaju tendenciju da u N. O. Odbore uđu takovi ljudi koji su ili članovi Partije ili njeni simpatizeri ili se otvoreno ne slažu sa HSS-om. Tako su ti ljudi HSS-ovci kada su već bili u N. O. Odborima gajili uvijek neko nepovjerenje prema naših drugovima, jer su se oni posebno dogovarali i zaključke pojedine donosili, mimo onih koje su stvorili na sastancima odbora. Zatim kada su HSS-ovci iznosili svoje mišljenje o pojedinom pitanju onako kako to gledaju samo HSS-ovci onda se naši odmah dignu protiv njih i smatraju ih da sabotiraju N.O. Borbu. Tako se učinilo od tih ljudi to da su se potpunoma pasivizirali i prestali raditi. Što je već poznato. Pod tim HSS-ovačkim načinom suradnje mislim ovdje napomenuti da su oni tražili formiranje narodne garde koja bi se u sklopu N.O. Vojske borila protiv fašizma. To se prešutilo. Zatim redovito su naši drugovi mladi, dok svi ti HSS-ovci su stariji i ljudi koji se već niz vremena bore kao radićevci, u HSS-u. Ta razlika u dobi je također utjecala na njih, te su naši borbeniji tražili brze i opipljive zaključke i rezultate dok su ovi u tome s jedne strane spekulirajući još uvijek, s druge strane za svojim

[3] Lutvo Ahmetović, sekretar OK KPH Pokuplje.

ličnim probicima i čuvajući rusu glavu, nisu se tako daleko dali aktivirati i radom kompromitirati. Ali trebamo se samo sjetiti da je Tor već u ilegalnosti gotovo godinu dana i da je on bio spreman da radi, što je dokazao time što je prošo u ilegalnost na slobodni teritorij i počeo je stvarno raditi po nekim selima kotara Pisarovinskog za N.O. Borbu. Moje je mišljenje da ćemo trebati u taj kotar dati nekoliko radnika, dobrih, politički izgrađenih, a također i mi baš tomu kotaru posvetimo mnogo veću pažnju nego li do sada, a i potpuniju pomoć koja u zadnje vrijeme nije bila takova. Ja sam također sa drugovima na njihovom sastanku 20. IX detaljno o tom baš raspravio i gotovo sa svakim posebice. Sa drugovima smo proradili »Naprijed« 21 i još nekoliko članaka iz zadnjih brojeva »Naprijed«.

Isti drugovi su u Pokupskom imali jedan seoski odbor u kojem je bio i član poznati nekih HSS-ovac iz tog sela i ima iza sebe dosta ljudi i ugledan. Inače je trgovac. Drugovi su ga izbacili iz odbora samo zato da je on trgovac da skuplja kapital i da on kao takav ne može da radi u N.O. Odboru. Na njegovu mjesto su postavili Kiretu nekog američkog komunistu inače poznati pijanica i narod ga uopće ne voli. Taj priča svašta, samo ne radi ništa. Taj sam primjer naveo da se vidi kako naši drugovi preko toga jednostavno prelaze. Kažu, ako trgovac neće da radi i ako gleda samo za svoju korist da ga svakako treba izbaciti, a u odbor treba ući naši ljudi. Kod takovog smatranja stvaranja organa N.O. Pokreta jasno je da ni drugovima nije bila dovoljno jasna linija N.O. Borbe. Sam K.K. to mlitavo pretresa i svojim ne sudjelovanjem u diskusijama i donošenju zaključaka dešava se takovo grubo odstupanje sa Partijske linije i otvoreno sektašenje. Odmah sam održao izvanredni sastanak part, jedinice u Pokupskom u prisutnosti druga Sivog[4] gdje sam im razjasnio liniju N.O. Borbe tako da je postalo svakomu shvatljivo ovo što smo već iznijeli. Iza toga bio je sastanak K.K. gdje smo također tu stvar detaljno razjasnili. Ja ću nastojati da svim silama pomognem drugovima da se stvori baš u tom kotaru najšira platforma za rad zajedno sa HSS-ovcima jer tu im je centar. Ako li tu budemo pravilno radili onda je sigurno da ćemo i u drugim kotarevima moći uspjeti na istoj liniji. Već nakon eto od nekoliko dana vidi se da je baš taj pogrešan stav i odnos kočio i bremzao pristup u N.O. Pokret tim raznim HSS-ovcima. Baš Bogdan i Slivak u Goričkom kotaru uz Medarića, Plepelića, Lackovića i te kako su aktivni i djeluju vrlo pozitivno poslije razgovora s njima. Tjeraju sve što je sposobno u partizane, kažu da je zadnji čas. Isto tako Martinović, Grebenić i drugi u Pisarovini traže da se i njima omogući rad da će i oni

[4] Stjepan Flajpan

saradivati, ali traže kažu bolja mjesta i da ih se čvrsto poveže u organizacije N.O. Borbe da će oni dići sav narod koji imaju za sobom. Malo je suviše samoisticanje ali bez sumnje veoma velik plus. Stvaranje najšireg temelja jest tu. O tome ću sa vama potanje porazgovoriti na našem sastanku.

Održao sam savjetovanje Odreda[5] 21. IX u Kravarskom. Stanje u Odredu je vrlo teško i loše. Ima svega 23 člana Partije a Odred broji oko 400 ljudi i neprekidno dolaze novi drugovi. Manjkaju sekretari po četama, manjka sekretar jednog bataljona, delegata također nema dovoljno. Fabijan[6] je već preuzeo svoju dužnost ali kako već izgleda on neće mnogo dati. Njega na primjer zanima sekretar bataljona kome je odgovoran i kakovo je partijsko rukovodstvo odnosno forumu kojem odgovara u partijskoj organizaciji na terenu. Imaju 20 kandidata. Pretreseno je stanje i zaključeno da se omogući što bržije izdizanje skojevaca i dobrih kandidata, da se na kurs šalju po četiri druga, da se formiraju odmah aktivi koji će obuhvatiti čitav unutarnjih život boraca za njihovo političko i kulturno izgrađivanje. Tu treba da članovi partije pokažu svoju odanost i svoju privrženost prednjačeći u svemu. Oni moraju biti jezgro oko kojeg će se pokretati sav rad u četi i bataljonu, odredu. Borbenost i disciplina je na vrlo velikoj visini. Element je besumnje odličan za izgrađivanje. Borci su svi dobri, brzo shvataju sve, a i sami mogu odmah da tumače one najobičnije stvari iz naše borbe. Drugove treba izdizati redom od najnižih dužnosti pa na dalje. Tako će lagano moći shvatiti i rješavati svoje zadatke i od njih se s vremenom izgraditi dobri i politički i vojni rukovodioci.

U vezi sa nastalom situacijom držim da je najbolje da se sastanemo na savetovanje u mjestu Gornja Kupčina kod Čeglja. Ja ću tamo dovesti sekretare K.K. Pisarovine i Gorice i po jednog delegata. Obavijestit će drugove u Samoboru i Grivonju[7] iz Jaske da svi dođu na 2. X u osam sati u jutro u Gornju Kupčinu. Za slučaj da je 1. X tamo kakova neprijateljska vojska ili ma s kojeg razloga tamo se nebi moglo održati savetovanje, održaće se istog dana oko Pribića. Sastanak u Kupčini kod izgorjele škole ili tamo u blizini, a u Pribiću kod crkve ili kod Adlešića. Mi ćemo odavde doći sa detaljnijim izvještajima i produžićemo odmah sa našim sastankom tamo ili gore. Vidjećemo prema mogućnosti. Drugovi, ovih dana bio sam stalno u pokretu od Pisarovine do Kravarskog, Pokupskog, Gudci, tako da vam nisam se niti mogao tako javljati. Bilo je i nekih nesporazumka između K.K. Pisarovine i Odreda. Izgleda da su ovi u Pisaro-

[5] Turopoljsko-posavski NOP odred.
[6] Ivan Sokoličić
[7] Tomo Pipić

vini nekakovi svadljivci. Vrlo usko gledaju i postavljaju stvari. Izvan svoga kotara oni malo vide.

Kotarske N.O. Odbore popunićemo sa raznim tim HSS-ovačkim prvacima i drugim uglednijim ljudima tako da bude imao oko 30 članova. Za Goricu ćemo izabrati uži odbor koji će stalno biti na okupu negdje u blizini štaba Odreda. Isto to ćemo učiniti i u Pisarovini. Unutra ćemo uvrstiti uz naše najbolje drugove i Martinovića i Tora i Ašpergera i druge koje se bude aktiviralo. Sada postoji vrlo velika mogućnost aktiviranja istih. Bande neprekidno teroriziraju i pljačkaju po goričkom kotaru po selima. Tonču[8] smo primili za člana K.P. Vrlo je aktivan i neprestano radi. Otpada ona sumnja da je iznosio partijske tajne. Uskoro bi mogo ući i u K.K. Našlo se nekoliko novih dobrih drugova. To su mladi tek su izdignuti. Drugovi, ja ću neke od njih poslati na kurs. Pokazuju veliku volju i odanost. K.K. Gorica ima 24 člana K.P. i 20 kandidata. Pisarovina ima isto 24 čl. i sedam kand. Kolike li ogromne razlike. Trebamo još uzeti u obzir da je kotar Gorički već izbacio u Odred i drugamo oko deset članova K.P. Radićemo drugovi, da od pisarovinskog kotara načinimo najbolji kotar, odnosno da se međusobno natječu ova dva susjedna. Dragi drugovi, ova pisma koja sam primio od vas vrlo mnogo su nam koristila i pomogla. Naime mi smo ovdje i prije toga sproveli ono što je tamo navedeno držeći se »Naprijed«, ali ovime smo dobili još jači oslonac i potvrdu našeg stava ovdje.

Što se tiče Štefa Antolovića, on nije uzet iz K.K. Skoja. On je i dalje sekretar. Meni nije poznato ništa o onome što pišete o njemu. Urediću stvar. Najgore stoji po pitanju omladine K. Pisarovine. Tu je stanje upravo za plakati. Onoliko omladine a ona nije okupljena i organizirana. Vucari se oko svojih kuća. Dobro sam išibao K.K. a naročito Gajdaša[9] i sekretara K.K. Skoja. Moramo odatle drugovi i mi da povučemo izvjesnu odgovornost, i ja sam je svjestan. Držim da ju možemo i moramo brzo ispraviti. Dakle, vidimo se u Kupčini kod Draganića **1.** X u jutro.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

25. IX 1943.

Uz drugarski komun.[istički] pozdrav
Benđo,[10] v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-168/260

[8] Antun Stanilović
[9] Tomo Mikulić, sekretar KK KPH Pisarovina.
[10] Stjepan Koren, član OK KPH Pokuplje.

99

1943, rujan 26.

Izvještaj Mate Horvatića, zamjenika komesara Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« Centralnome komitetu KP Hrvatske o brojnom stanju partijskog članstva, radu partijskih ćelija, prilivu novih boraca, akciji na Gornju Vas, održavanju vojno-političkih kurseva, radu skojevske organizacije, društveno-političkom i kulturno-prosvjetnom radu

Zamjenik komesara
XIII Udarne Proleterske Brigade
»Rade Končara«

Dne 26. - I X - 1943.

CENTRALNOM KOMITETU
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

Veza naše partijske organizacije sa vama dosada je bila vrlo slaba i gotovo nikakva. Taj nedostatak osjeća se danas još više, kada idemo u susret sve većim i značajnijim događajima, i mogao bi postati uzrok naših krupnih političkih grešaka, ako ga ne bi što prije otklonili. U svakom slučaju ne smije se dogoditi da naša organizacija klipše za događajima kao što se to pomalo već danas događa.

Moja je greška što vam nisam češće pisao i slao izvještaje, ali i pisma, koja su stizala od vas, dolazila su vrlo kasno. Tako na pr. vaše pismo, koje ste pisali 12. — VIII, primio sam tek 6.—IX. A materijal, koji dolazi — dolazi vrlo kasno i već je zastario, u koliko uopće dolazi. Tako eto te čisto tehničke prepreke onemogućavaju da dobivamo od vas veću pomoć u našem radu. U vezi s time mi smo organizovali da materijal i pošta od vas stiže do komande područja Kordun sa kojom ćemo mi biti najčvršće povezani. Zato vas molimo da svu poštu i materijal za našu Brigadu šaljete na Komandu područja Kordun.

Posljednjih mjeseci partijska organizacija naše Brigade brojčano se povećala, njen uticaj u Brigadi se pojačao. Sada težimo к tome da je još više organizaciono učvrstimo i podignemo njen ideološki nivo. Veliki broj novih partijaca, starih tek nekoliko mjeseci jer smo, pored manjeg broja izbačenih partijaca iz stroja, veliki broj partijaca poslali u druge jedinice za rukovodioce (preko 60 članova KP posljednjih 2 — 3 mj.).

Broj članova	KP	naše	Brigade	25 —IX	1943	na	licuiznosi	205
Kandidata	KP	”	”	25-IX	1943	”	” ”	93
SKOJ-evaca	KP	”	”	25-IX	1943	”	” ”	334

Zadatke, koje partijska organizacija postavlja pred svoje članstvo, danas se već mnogo bolje izvršavaju, nego prije. Najveći nedostatak u tome je što svi članovi ne učestvuju u radu dovoljno aktivno. To se ne može postići kod novih članova odmah, ali radimo na tome da što više podignemo aktivnost članova i partijsku disciplinu.

Naše članstvo uglavnom ima dobar ugled kod boraca, jer su to redovito najbolji borci i primjerni drugovi. U organizaciji nemamo takovih drugova koji bi konstantno krnjili ugled Partije, ali se nađe tu i tamo neki koji zaboravi da je član Partije i učini grešku.

Tako na pr. u akciji prilikom razoružavanja Lekenika,[1] jedan partijac (vodnik) konfiscira kod jednog željezničara, inače našeg simpatizera, bez ičijeg naređenja, stvari od vrijednosti, što je ispalo kao pljačka. U isto vrijeme njegov postupak bio je vrlo drzak, tako da je utisak kod tog čovjeka ostao jako loš. Sreća je da je taj čovjek dobar i obratio se direktno nama, ne dajući mogućnosti neprijatelju da iskoristi to u svoje svrhe.

Ili nadalje slučaj jednog zamjenika komandira I P.B. koji je dobio dužnost da svojom četom dade osiguranje omladini koja je dolazila u Žumberak, u partizane. Usput je iskoristio priliku i stupio u seksualne odnose sa jednom omladinkom. Četna ćelija donijela je prijedlog da ga se isključi iz Partije, prvo, jer je baš učinio taj prestup u jeku naše kampanje za pravilne odnose prema novim borcima, a posebno prema drugaricama, i kao partijac trebao je da služi za primjer drugima. I drugo, što je kao zamjenik komandira, kome je bio dat odgovorni zadatak, koristio svoj položaj i na dužnosti učinio svinjariju. Svi borci znadu za taj slučaj. Inače je isti komandir slab partijac, koji ne cijeni Partiju, a isto tako i ne drži do političkih lica u bataljonu, koja za njega naprosto pretstavljaju samo neka pomoćna lica, čija on naređenja ne treba da sluša, premda su mu pretpostavljeni.

Bataljonski Biro proslijedio je prijedlog ćelije s kojim se slaže i također traži isključenje.

Nadalje komandir jedne čete istog bataljona imao je sličan slučaj sa drugaricom iz svoje čete, gotovo istovremeno. Ovaj komandir, inače je vrlo dobar rukovodioc i dobar partijac, tako da nas je malo iznenadio time. Za njega partijska ćelija i Bataljonski Biro

[1] Akcije su izveli Drugi i Treći proleterski bataljoni u noći 16. srpnja 1943. godine. Vidi: »Građa SZH«, knj. V, Dok. br. 207.

donijeli su odluku da se isključuje mjesec dana sa partijskih sastanaka. Molimo vas vaše mišljenje o donesenim kaznama.

Sve većih poteškoća imamo sad sa tim pitanjem, naročito od kako nam u Brigadu stiže sve veći broj žena.

Priliv novih boraca u Brigadu prilično je velik. Posljednja 2 — 3 [mjeseca] primili smo preko 600 novih boraca, većinom iz Zagreba. To su uglavnom radnici, od kojih većina nije radila u pokretu, već bježe od vojske. Ali ipak to je dosta zdrav element. Sad imamo preko 10% žena. To još nije previše, ali imaćemo poteškoća s njima ukoliko nam budu u još većem broju pristizavale. Moramo nastojati na tome da žene izdižemo za rukovodioce, kako bi se nove žene što lakše saživljavale sa svojom sredinom. Isto tako moramo obratiti veću pažnju na njihovu izgradnju i primanje u Partiju. Za sada imamo svega 6 žena članova KP. Brigada nam broji preko 1100 boraca na licu.

Značajno je da borbenost naših jedinica nije ništa opala primanjem novih boraca, što više već je mnogo porasla. Svakako da mnogo utiče na to opća politička situacija, ali neosporno je da i naša organizacija pravilno i na vrijeme uočava od kolike je važnosti naročita pažnja i pravilan rad sa novim borcima. To je veoma važan zadatak pri kome ne griješi ni jedan partijac.

Naši novi omladinci redovito prolaze kroz 15-esto dnevni vojno-politički kurs, koji se održava pri Štabu Brigade pod našim rukovodstvom. Vrlo lijepe rezultate postizavaju ti naši omladinci i omladinke što se vidi iz završnog bojnog gađanja. Isto tako njihovo držanje i odnos prema drugovima i civilima znatno se mijenja nakon završenog kursa.

U tome se mnogo ističu drugarice. Ove drugarice, koje nam sada stižu, čini se da su bolje nego one što su ranije dolazile. Jedino po svojoj fizičkoj slabosti donekle zaostaju za drugovima. Doduše među tim drugaricama nađe se i po koja prostitutka. Teško ih je odgajati i naprosto nemamo vremena i mogućnosti za to, jer svojim prisustvom mnogo krnje ugled naše vojske.

Običavamo tim novim borcima, prije ulaska u bataljone, dati kulturnu priredbu koju održava naša glumačka grupa. A i kad dođu u jedinicu obraća im se naročita pažnja, ne preopterećuje ih se odmah nošenjem ranca, mitraljeza itd. Poslije nekoliko nedjelja potpuno se pretope sa našim starim borcima, tako da ih je teško prepoznati.

Najenergičnije udaramo po nezdravim pojavama, gdje se neki stariji borci pokušavaju superiorno odnositi prema novima.

Imamo nekoliko slučajeva dezerterstva baš od tih novih drugova, a također i sumnjivih. Postoji mogućnost da su neprijateljski agenti.

Karakteristično je za drugove iz Zagreba da skreću u lijevo sa narodno-oslobodilačke linije. U našim četama konstantno se uči linija NOB, ali se ipak dešavaju u svakodnevnom životu prestupi kao što su — drzak odnos prema seljacima, diranje voća itd. Po koji puta uzrok tome nije nepoznavanje linije, već očita nedisciplina prema kojoj su naši neki rukovodioci popustljivi, jer i sami koji puta zalutaju u vinograd.

Za vrijeme akcija u Pokuplju[2] održavao je partijski kurs drug Ortega[3]. Misleći da će se bataljoni odmah vratiti na kurs, koji se održavao na Zumberku, ostali su svi sekretari bataljonskih biroa sa po jednim članom biroa i sekretarom Brigade. Naravno da se tamo osjetilo odsustvo istih. Učinjene su izvjesne greške i propusti.. .

Pitanje plijena nije bilo izvršeno prema našem stavu, pa na pr. II Bataljon dijeli plijen prema nahođenju samih Komandi četa, koje nisu obavještavale Štab Bataljona, a ovaj isto tako nije obavještavao Štab Brigade. Kontrola nad plijenom nije bila na visini, te su neki borci zadržali predmeta sebe bez ičijeg znanja. Najveću grešku učinio je Štab Brigade, koji je dozvolio da sami borci uzimaju na putu obuću i odjeću. Tako nastojanje partijske organizacije da se po tom pitanju zavede strogi red i disciplina, srozalo se opet nazad. Na sastanku Štabske ćelije Štaba Brigade drugovi su priznali grešku, ali se osjeća u tome tendencija popustljivosti. Na sastanku sa sekretarima Bataljonskih Biroa donijeti su zaključci da se u buduće ne smije na to gledati kroz prste i biti prema tome popustljiv, jer to šteti pravilnom odgoju boraca. Poznata je praksa ako dozvoliš borcu da si sam uzme u akciji cipele, da će uzeti i drugo. Tako se desilo i tu da je jedan borac sam uzeo iz plijena 7.500 Kn. Ovakve pojedinačne slučajeve, koji se dešavaju rijetko, mi ne kažnjavamo najoštrije, kao što bi trebalo kazniti za pljačku.

Prvih dana nakon kapitulacije Italije i velikih uspjeha naše NOV i Crvene Armije, zavladalo je takovo raspoloženje kod boraca, a prilično i kod rukovodioca, kao da će rat [biti gotov][4] za nekoliko dana ili nedjelja. Mi nismo odmah shvatili od kolike štetnosti može biti takovo raspoloženje dok se nisu počele javljati posljedice. Mnogi borci, a i rukovodioci počeli su tražiti dopust da bi posjetili svoj kraj i obitelj. Čak i komandant bataljona tražio je dopust, pa i mnogi borci naročito iz Gorskog Kotara, Primorja i Moslavine.

Novomobilisani borci iz Moslavine vrlo je slab elemenat. Oni traže nazad, jer navodno nisu dobrovoljno došli ovamo. Veliki dio njih

[2] O akcijama u Pokuplju vidi: »Građa SZH«, knj. V, Dok. br. 212.
[3] Karlo Mrazović
[4] Dopisano rukom.

još na putu za Žumberak naprosto je nest[a]o, Također iz bataljona par dana nakon dolaska dezertiralo je, izgleda svojim kućama, nekoliko Moslavčana.

Svakako da bi se trebala skrenuti pažnja Moslavačkom Odredu, koji — izgleda — neozbiljno shvaća popunjavanje naše Brigade i novomobilisane borce šaljemo prisilno za Žumberak.

Raspoloženje boraca kao da će uskoro biti gotov rat suzbijamo pravilnim tumačenjem političke situacije u svijetu i značaja vojničkih uspjeha naših saveznika. Iz neobaviještenosti kod nas su se uopće precjenjivali uspjesi saveznika Engleza i Amerikanaca, i njihove akcije na jugu. Naprosto se smatralo da je time otvoren drugi front. Pod tim dojmom uspjeha saveznika na jugu izdali smo također jedan letak u kojem, mojom greškom, stoji da je drugi front već otvoren. Sa velikim zakašnjenjem dobili smo brošuru o drugom frontu, koja nam je dala jasne predodžbe sadašnjih uspjeha saveznika Engleza i Amerikanaca. Isti letak prilažemo.

Sav naš politički rad baziramo na uspjesima Crvene armije i naše NOV. Nastalo oduševljenje kod boraca težimo kanalizirati u pravcu pojačane borbe protiv neprijatelja.

Zadaci, koji su bili postavljeni od strane partijske organizacije prije dva mjeseca, većinom su završeni i već postavljeni novi zadaci.

Vojno-politički kurs:

Rad u tom pravcu donio nam je dosada vrlo lijepih rezultata. Za sve vrijeme dok se bataljoni ne nalaze u akciji provodi se kurs prema predviđenom planu nižeg oficirskog kursa i političke teme o liniji NOB, odgoju naših novih boraca, aktuelne političke događaje, itd. Za taj kurs umnožio je naš Odjel za propagandu »Ratnu službu« i »Čitanje karata sa topografijom«.

Naši borci kopaju sada rovove na položaju, prave zaklone, znadu se dobro prebacivati itd. što se vidi u svim posljednjim akcijama.

U akciji na Gornju Vas[5], ustašku tvrđavu, gdje je borba bila vrlo žestoka i trajala čitavu noć i sutradan do podne, naši gubici bili su svega 5 mrtvih i 5 lakše ranjenih. To je prva naša akcija u kojoj smo upotrijebili tenkove, divno je uspjela. Nije bilo većih vojničkih grešaka. Borbenost naša Brigade poslije toga još više je porasla. Pitanje plijena bilo je na dostojnoj visini gdje su borci donosili čak i cigarete u plijen.

[5] Akciju na Gornju Vas izveo je Drugi bataljon Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« 8. i 9. rujna 1943. godine. Vidi: Dok. br. 83.

Prije svake akcije upozorava se borce i rukovodioce preko parijske organizacije na dosadašnja iskustva i greške koje se najčešće ine.

Uspjeli smo razviti velik interes uglavnom kod većine boraca i ukovodioca za vojničku izobrazbu. Putem naše organizacije i iKOJ-a stvorili smo raspoloženje odozdo za intenzivan vojnički i olitički rad. Više se ne ponavljaju razna iznenađenja od strane nepijatelja, mnogo su rjeđe greške kod straža i patrola, jer sada na ɔ paze partijci i SKOJ-evci.

Neki partijci, osjećaju odgovornost na sebi, obilazili su preko oći straže i patrole, iako oni na to nemaju pravo kao obični borci, [a tu grešku, koja je mogla preći u anarhiju upozorili smo drugove a vrijeme.

Sisatem našeg kursa je takav, da rukovodioci jedan dan prisus-/uju predavanju i sami praktički rade, a sutradan to prenose i na orce. Pojačao se interes za vojno-stručne članke, koji se čitaju za rijeme odmora.

Naš II i IV Proleterski bataljon u tome poslu pokazali su najepše rezultate, što se osjeća u njihovim akcijama. III Proleterski ataljon zaostaje za njima, jer je imao češće marševe i akcije, a i izbacanost četa sprečava ga u radu.

I. Proleterski Bataljon pokazao je u tom pravcu neuspjeh. Istia da je bio više u pokretu, ali ipak nije iskoristio vrijeme dok nije ilo pokreta, za rad. U tom bataljonu, naime Štabu bataljona, ima mogo nezdravih pojava koje traže hitno rješenje. Evo, u čemu je :var:

Poslije nekoliko uzastopnih neuspjeha tog bataljona i iznenađeja koje je doživio od strane neprijatelja radi nedovoljne budnosti imog Štaba, borbernost boraca donekle je opala. Nastojali smo ati najveću pomoć tome bataljonu, ali bataljon se nikako nije videi pokrenuo naprijed. Odnosi u Štabu Bataljona između članova taba vrlo su loši. Nema saradnje i razumijevanja između njih. Na istanku sekretara Bataljonskih Biroa donesene su slijedeće konatacije i zaključci koje predlažemo za rješenje ovog pitanja:

1. Krivnja leži na svim članovima Štaba, a naročito na komanantu Bataljona, drugu Hiniću.[6]

2. Komandant Hinić nema nekog većeg vojničkog znanja i spolnosti, ali da nema drugih grešaka, mogao bi zadovoljiti kao koiandant.

3. Njegova greška ima svoj korijen u tome što je vrlo slab partic. a prije svega slab karakter. On Partiju uopće ne cijeni. Prema

[6] Stevan Hinić

svome sekretaru[7] odnosi se superiorno i diktatorski. Njegovi vojnički izvještaji krcati su neiskrenošću i hvalisanjem (megalomanštinom), tako da je već par puta radi toga doveo Štab Brigade u zabludu. Nimalo nije skroman, na svakom mjestu ističe svoj Ja. Potcjenjuje ostale članove Štaba, naročito zamjenika komesara[8], jer je mlad kao zamjenik komesara. Nadalje vrlo često stižu dopisi od njegovog Štaba, pa čak i zapovijesti, koje potpisuje on, sam, bez komesara. U Štabu se nalazi zamjenik komesara, a on šalje dopis bez njegovog potpisa.

4. Voli da diskutuje i izvrće naređenja.

5. Uslijed svoje ambicioznosti petlja se i u partijske stvari. Tako je jednom na svoju ruku nepravilno konfiscirao dva vola od seljaka. Zamjenik komesara i komesar, videći da je nepravilno učinio, nisu ga mogli drugačije uvjeriti u to, nego su naprosto naredili da se volovi vrate seljaku.

6. U svom privatnom životu, naročito od kako je poginula njegova žena, nije korektan. Živi sa jednom udovicom o čemu govorkaju borci, a i seljaci. On sam o tome ništa ne govori pred Partijom.

Naša partijska organizacija, predlaže da ga se isključi iz članstva i degradira, jer nije dostojan da bude komandant Proleterskog Bataljona. Sa ovime se slaže i Štabska ćelija Štaba Brigade.

Slijedeći njegove primjere u tom bataljonu imamo česte slučajeve nepravilnog odnosa prema drugari čama, naročito kod rukovodioca, što sam već napred naveo.

Podvlačim da je [moje] mišljenje o Hiniću bilo takovo i prije njegovog postavljanja za komandanta Bataljona, što se vidi iz mog izvještaja od 18. VII og.

Njegov komesar Denac sposoban je, ali mrtav i spor rukovodioc. On ne radi dovoljno sa komesarima četa i uopće politički u bataljonu. Smatramo da bi pored boljeg komandanta s kojim bi se slagao bio aktivniji.

Zamjenik komesara Šuman, mlad je sekretar, sposoban, skroman i samokritičan. Priznaje greške i trudi se mnogo, ali pored Hinića i nije mogao doći do izražaja. Najveći mu je nedostatak što je u postavljanju kritike bio žestok i nervozan. Ja sam posjetio njihovu štabsku ćeliju i smatram da je rad ovakvog Štaba dalje nemoćuć.

Bataljon će krenuti naprijed, ako postavimo novog i boljeg komandanta. Mišljenje naše organizacije [je] da bi za taj položaj mnogo bolje odgovarao drug Rade Milanović, sadašnji zamjenik komandanta II Proleterskog Bataljona.

[7] Ivan Denac
[8] Karlo Šuman

II Proleterski Bataljon, kao i njegov Štab, najbolji je naš bataljon, i pored manjih nedostataka, on u cijelosti zadovoljava. Partijska organizacija toga bataljona danas je najčvršća naša oganizacija. Sekretar Bataljonskog Biroa pokatkad je suviše ambiciozan i čini neke manje greške. U tome bataljonu učinjena je veća politička greška time što su dozvolili za vrijeme boravka u Pokuplju klati ustaše, koji su živi uhvaćeni.

III Proleterski Bataljon dugo vremena bio je naš najbolji bataljon, ali ga je u posljednje vrijeme prestigao II bataljon. Kod komandanta toga bataljona osjeća se neka zasićenost borbe i tražio je nedavno dopust. Uz to Štab tog bataljona nije bio dugo vremena potpun. U tri mjeseca promijenio je tri komesara, a u međuvremenu bio je dugo uopće bez komesara. Naša organizacija u tom bataljonu brojčano je najjača, ali je organizaciono najslabija. Zamjenik komesara bataljona mlad je na svojoj dužnosti i dosta teško se snalazi u partijskom radu. Ovom bataljonu i njegovoj partijskoj organizaciji potrebna je velika pomoć.

Naš IV Bataljon posljednjih mjeseci mnogo je napredovao. štab bataljona u ovakvom sastavu vrlo je dobar, a naročito mladi, ali sposobni zamjenik komesara[9] Bataljona. Ovih dana u tom bataljonu formirali smo dvije nove čete, još jednu mitraljesku i prateću četu. Komanda jedne prateće čete dorasla je štabu jednog bataljona. Posljednje vrijeme iz tog bataljona vadimo najviše komandnog kadra. Bataljon našeg teškog oružja i mora biti naš najbolji bataljon. Ovih dana formirali smo i tenkovsku jedinicu od 2 tenka.

Rad SKOJ-a:

U našoj Brigadi u posljednje vrijeme mnogo se pojačao rad SKOJ-a. Njegovom podrškom naši rukovodioci uspjeli su dosada mnogo u svom nastojanju na izgradnji Brigade. Ali još uvijek SKOJ nije na dovoljnoj visini. Prije svega brojčano je slab, a i ideološki nivo moramo nastojati podići.

Partijska pomoć u SKOJ-u u četama nije svagdje dovoljna. Čine se ponegdje greške, pa se partijce primljene iz redova SKOJ-a za uvijek izdvaja iz njega, te se time gubi partijski uticaj na SKOJ. Daljnji naš zadatak jest još više pojačati rad SKOJ-a i organizaciono ga učvrstiti. Ističem pozitivnu stranu da se iz našeg SKOJ-a sve više regrutuje članova Partije, što prije nije bio slučaj. Obično se iz SKOJ-a primalo u kandidate, a odatle tek u Partiju.

Brigadni komitet dosta je čvrst i sad smo odlučili da ga nećemo često mijenjati, jer to mnogo šteti njegovom radu. Opet smo poslali dva sekretara na SKOJ-evski kurs.

[9] Blaž Jurin

Sekretar Brigadnog SKOJ-a mlad je i poletan. Vrlo lijepo radi. Ima mnogo ljubavi za SKOJ i posjeduje dovoljno inicijative.

Disciplina i drugarstvo u Brigadi uzdiže se iz dana u dan. Često puta veće greške prave sami rukovodioci, nego borci, tako da su oni manje disciplinovani. Katkada neki rukovodioc iskorištava svoj položaj, pa učini ono što se borcima brani. Na pr. hodanje po položaju i otkrivanje, uzimanje voća itd. U tom pravcu bićemo oštriji i nastojati dovesti to u red.

Rad na selu:

Posljednjih mjeseci mnogo se pojačao. U nizu sela organizovali smo zajedno sa političkim radnicima ili samostalno NOO i USAOH. Ali još uvijek naša pomoć seoskim organizacijama nije dovoljna.

U predizbornoj kampaniji sudjelovali su naši politički radnici, a naročito 15 do 20 najboljih, koje smo izdvojili iz Brigade i stavili na raspoloženje OK, koji ih je prebacio na najtvrđi teren. Pomoć kod izbora i iskustvo koje su stekli u svome radu mnogo nam koristi u političkom djelovanju u našoj Brigadi. I nadalje se naši politički radnici svuda na terenu povezuju sa političkim radnicima OK i zajednički rade.

Naša glumačka trupa, koju smo organizovali izdvajanjem sposobnih drugova iz Brigade, doprinijela je također mnogo buđenju oslobodilačke svijesti kod naroda. Nakon jednomjesečne turneje po Žumberku i jednom dijelu Slovenije pokazala je divne rezultate. Imamo dva zagrebačka glumca, koje mnogo koristimo u podizanju naše Glumačke trupe. Svojim priredbama u Černomelju i Metlici još više su doprinijeli zbliženju slovenskog i hrvatskog naroda. Pored izvjesnih nedostataka smatramo da će ova trupa uskoro biti jedna od boljih naših glumačkih trupa.

U našem četvrtom bataljonu naročito lijepo se razvijaju kulturno prosvjetni rad, te i oni imaju svoju glumačku trupu koja je dala nekoliko uspješnih priredbi narodu. U ostalim našim bataljonima rad na tom polju prilično je zaostao, radi učestalih akcija i marševa, ali izgleda i zato, što se naši rukovodioci pomalo oslanjaju na Glumačku trupu Brigade. Svakako je to nepravilno i nastojat ćemo nadalje u bataljonima razvijati kulturno-prosvjetni rad.

Naš Odjel za propagandu u posljednje vrijeme bio je prilično aktivan i pored mjesečnog lista »XIII Proleterska« izdao je neke letke na hrvatskom i talijanskom jeziku i sad umnožava partijski materijal. Posljednji broj našeg lista poslali smo vam na uvid i molimo vas da nam date svoje mišljenje o njemu.

Ne znamo da li je pravilno što je naš Odjel za propagandu na partijski materijal kojeg umnožavamo stavio »Izdanje Odjela za

->7^

propagandu XIII Udarne Proleterske Brigade »Rade Končara«. To je zapravo sitna stvar, ali može biti i krupna pogreška.

U posljednje vrijeme uspostavili smo preko nekih drugova u Zagrebu čisto trgovačke veze za nabavku sanitetskog i pisaćeg materijala, te benzina itd. Taj materijal stiže nam sad u većim količinama. Isti drugovi, koje mi ne poznamo, nude nama da mogu slati i nove borce za partizane. Svakako tu moramo biti oprezni. Zato vas molimo adresu vašeg povjerenstva[10] u Zagrebu kod kojeg bi se mogli najkraćim putem informirati za dobronamjernost i poštenje tih ljudi. Drug komesar Zone (Marko)[11] ostavio mi je adresu, ali se nepažnjom izgubila. Također bi tim putem tražili informacije za neke ljude iz naše Brigade, čije karakteristike su mi nužno potrebne. Isto tako potrebni su nam informativni izvještaji o transportima i garnizonima, koje bi mogli dobiti iz Zagreba.

Saradnja sa našim Okružnim Komitetom u posljednje vrijeme mnogo je bolja. Drug Miško[12], čini mi se, ima neko superiorno držanje prema svima nama u Brigadi i svojim čudnim, otresitim držanjem vrlo je nepristupačan. Svakako to otežava saradnju i pomoć koju bi mi mogli dobiti od Okružnog Komiteta. Mislim da je potrebno da vas izvjestim o tome, jer je on radi takvog svog držanja i prema civilima, dosta neobljubljen.

Vaš dopis od 12. VIII — 1943. dao nam je mogućnost da uvidimo mnoge naše greške. Protiv sektaštva poveli smo kampanju, ponovno objašnjavajući liniju naše borbe i primjenjujući je na sitne, svakodnevne pojave u našem radu.

AFŽ, koji smo osnovali u Brigadi, raspustili smo odmah, uvidjevši, da on može samo još više produbljivati razliku koja postoji između drugova i drugarica i štetiti odgoju naših žena-boraca. Formirali smo ga ne misleći na te greške, računajući pogrešno da ćemo na taj način uspjeti podići naše žene.

Poveli smo kampanju protiv familijarnosti u našim Štabovima i Komandama Četa. Ta familijarnost naročito se uvriježila u našem I bataljonu i doprinijela mnogo njegovom nezdravom stanju. Molimo vas da nam i u buduće što češće šaljete dopise u vezi sa izvještajem, a naročito nas interesira sada pitanje drugog fronta i stav prema Mačeku.

Kod nas se nalazi drug Bobić Milan koji je, kako čujemo, isključen iz Partije u Diviziji i degradiran, te kao takav poslan к nama.

[10] Misli se na Povjerenstvo CK KPH u Zagrebu koje je u to vrijeme rasformirano i njegov dotadašnji posao preuzima Povjerenstvo CK KPH za sjevernu Hrvatsku, čije je sjedište bilo izvan Zagreba.

[11] Belinić

[12] Lutvo Ahmetović, sekretar OK KPH Pokuplje.

Njegove karakteristike nismo dobili. Mi ga uspješno koristimo u našim vojničkim kursevima.

Nadalje na sastanku Sekcije pri Štabu Brigade prije nekoliko dana, isključili smo iz Partije našeg Intendanta Dragutina Bogdaniča (Picek) radi ponovljenog slučaja teroriziranja drugova i što više fizičkog obračunavanja sa jednim drugom. On je to učinio doduše u nervoznom nastupu, ali on je i inače poznat nama kao vrlo slab partijac, koji ne voli Partiju, nego je se boji. Donijeli smo zaključak da ga isključimo iz Partije na pola godine za koje vrijeme treba naročito da nastoji upoznati našu Partiju i zavoliti je, a za to vrijeme da ne čini slične greške, koje je dosad činio.

Također nam javite, odnosno upoznajete s time, da li je komesar bataljona ujedno član Bataljonskog Biroa. Prema staroj našoj praksi kod nas je on to, ali nam je drug Ortega obećao da će nas tačno o tome obavijestiti.

Kao neposredni zadatak postavili smo si:

1. Učvrstiti našu organizaciju, brojčano ju pojačati i pojačati ideološku izobrazbu.
2. Organizaciono povezati omladinu u SKOJ-u i učvrstiti SKOJ.
3. Nastaviti intenzivnije vojno-političkom izobrazbom naših rukovodioca i boraca.
4. Pojačati rad na mobilizaciji i rad sa selom uopće.

Sve naše zadatke postavljemo na bazu udarničkog natjecanja, koje nam je dosada donijelo vrlo lijepih rezultata. Treću udarničku utakmicu počet ćemo 1. oktobra, a rezultate objaviti, kao i dosada, putem grafikona i u našoj štampi, 1. decembra o. g.

Štabska ćelija štaba brigade radi vrlo dobro. Postoji puno povjerenje i saradnja. Sasvim je otklonjeno neslaganje između komesara i njegovog zamjenika. Učinjene su manje greške, koje se odmah otklanjaju.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Zamjenik politkomesara:
Horvatić Mato, v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-27/1727

100

1943, rujan 27.

Izvještaj Štaba Druge NO brigade Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Vrbovec i Đurđišće

ŠTAB
II BRIGADE II OP. ZONE[1]
N.O.V. I P.O. HRVATSKE
Dne 27. IX 1943.—
Op. br. 2

Predmet: Izvještaj o akciji
na Vrbovec.—

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Akcija na Vrbovec izvršena je noću 26. na 27. u 12 sati. Raspored snaga bio je slijedeći:

II brigada II operativne zone imala je zadatak likvidirati željezničku stanicu u kojoj je bilo 22 domobrana, žandarmerijsku stanicu u kojoj je bilo 17 žandara i gestapovce kojih je bilo 63. Moslavački odred imao je likvidirati tvornicu Predović (Đurđišće) u kojem je bilo oko 50 domobrana.

Jedinice naše brigade likvidirale su željezničku stanicu, nakon kraće borbe, u kojoj je zarobljeno 22 domobrana, 9 manlihera i 8 francuskih pušaka i tri vagona šećera, također je likvidirana i žandarmerijska stanica, zarobljeno je 4 žandara i tri mauzer puške, dok su ostali žandari pobijeni od naših mina i gestapovaca koji su se ogorčeno branili i nisu dozvolili niti žandarima da izađu van i predaju se nama, što su oni bili voljni učiniti.

Zgrada u kojoj su se nalazili gestapovci je stara škola i sa debelim zidovima kao i betoniranim bunkerima, kojima mine nisu mogle naškoditi.

Od 21 izbačene mine eksplodiralo ih je 5, te je i to bio jedan razlog neuspjeha. Gestapovaca imade mrtvih nepoznati broj, a ostali

[1] Ovaj naziv brigada je dobila naredbom Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske. Vidi: Dok. br. 81.

gestapovci povukli su se u betonske bunkere i odonud se branili. Prilikom svih tih likvidacija uporišta imali smo jednog mrtvog, koji je poginuo prilikom juriša na gestapovske bunkere.

Pošto su nam mine bile sabotirane, a drugih sredstava nismo imali, a nije se moglo zgradi približiti, da se zgrada uništi, gestapovci su ostali djelomično nelikvidirani.

Moslavački odred likvidirao je tvornicu Predović Đurđišće, zarobljeno je 3 puškomitraljeza, 32 mauzera i 35 domobrana, 145 kola usoljenog špeka, šunke, masti utovljenih svinja, poklanih svinja, i jedna kola raznog materijala. Od tih 145 kola imade 10 kola šećera koja su zarobljena na željezničkoj stanici.

Željeznička stanica je zapaljena, a strojevi u tvornici Predović uništeni. Plijen je uglavnom izvučen sav, odnosno ono što je bilo nama potrebno i najvrijednije.

Povlačenje je izvršeno u 6 sati u pravcu Dubrave. U Dubravi zadržali smo se do 17 sati pri sređivanju kolone od kuda smo krenuli dalje za bazu. Detaljan i opširniji izvještaj slijedi.-

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Josip Horvat, v. r.

Komandant:
Kličković Nikola, v. r.

Plijen je podijeljen, tako, da je odred zadržao 17 mauzera i 2 puškomitr[aljeza], a brigada 1 puškom[itraljez] i 15 mauzera.

M. P.[2]

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472, f. 5, dok. br. 29

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok. br. 173, str. 538 — 539.

[2] Okrugli pečat: Stab II Brigade
II op. zone NOV i PO Hrvatske
(u sredini petokraka zvijezda)

101

1943, rujan 27.

Izvještaj Štaba Bjelovarskoga partizanskog odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o organizacionom stanju i prijedlozima za komandni kadar odreda

Štab
Bjel. Part. Odreda
Hrvatske
27. septembra 1943 g.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE
NOV I PO HRVATSKE

Prema naredbi[1] vašega štaba mi smo postupili t. j. formirali smo od udarnih grupa, koje su se nalazile na sektoru Bjelovarskog okruga Bjelovarski Partizanski Odred. Za sada imamo potpuno uređena dva bataljona I i II bataljon, a treći bataljon koji se nalazi skoro već gotovo u okolini Ivanćana, formirat ćemo konačno ovih dana. Bataljoni su već dobili svaki svoj sektor rada i zadatke.-

Bataljoni su, jačine oko 110 boraca sa štabovima.-

Naš I bataljon nalazi se na sektrou podravskom, tamo oko Bufrovca, Čepelovca, dok II Bataljon uz kojeg se nalazi Štab Odreda, nalazi se danas oko G. Sredica, a u toku sutrašnjeg dan nalazit će se oko Zrinj. Topolovca zaselak Turski Brijeg.-

Za sada od štaba odreda imamo Komandanta[2] i Operativnog oficira[3], a dužnost komesara[4] vrši bivši komesar centralne udarne grupe O.K. Bjelovar.

Pošto se drug sekretar[5] Okružnog komiteta ne slaže sa dolaskom druga Cape[6] za komesara odreda, a njegovo mišljenje deli i komandant odreda, to smo zatražili od X Divizije druga Vještica Stevu iz 17. brigade, koji bi vršio dužnost komesara odreda, a pošto nam je potreban jedan dobar komandant bataljona za III Bataljon

[1] Vidi: Dok. br. 52.
[2] Miloš Manojlović
[3] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[4] Nikola Marđetko
[5] Ivan Matačić
[6] Vjekoslav Janić

to smo također zatražili od X divizije druga Hasan Vinka, koji se nalazi u 21. brigadi, a rodom je iz Ivanjske.

Pošto do danas nismo dobili niti jednog od ovih drugova, molimo vas da bi poradili u štabu divizije da nam se ti drugovi upute.

Kod nas za sada nema ništa novo, I bataljon išao je noću 26. na 27. — IX na rušenje pruge Kloštar — Bjelovar, o čemu još do sada nismo primili nikakav izvještaj.-

Naredbu o imenovanju rukovodioca u štabovima bataljona i komanda četa, poslati ćemo vam po formiranju III bataljona.-

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

V. D. Politkomesara: Komandant:
Miloš Manojlović, v. r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1604, f. 8, dok. br. 1

102

1943, rujan 27.
Sesvete

Izvještaj Oružničke postaje Sesvete Zapovjedništvu Prve oružničke pukovnije Sisak i ostalim vlastima o ubojstvu njemačkog feldžandarma Jure Rukavine

ORUŽNIČKA POSTAJA
S E S V E T E
Broj 1599

U Sesvetama, dne 27 rujna 1943.

Predmet: Rukavina Jure njemački feldžandarm,
sa službom u Sesvetama, ubijen.—

1.) ZAPOVJEDNIĆTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SISAK.-
2.) ZAPOVJEDNIĆTVU ORUŽNIČKOG KRILA ZAGREB.—
3.) ZAPOVJEDNIĆTVU ORUŽNIČKOG VODA ZAGREB.-
4.) KOTARSKOJ OBLASTI ZAGREB.—
5.) S A S T A V,-

Dne 26. rujna 1943. u 18.30 sati, vraćao (se) iz Sesvetskih sela istočno od Sesveta 2 km. feldžandarm Rukavina Jure u Sesvete u pijanom stanju, te je sa cestom pucao iz svoga samokresa. Tako pri-

pit došao je u krčmu Budič Ivana iz Sesveta, pak je počeo na njemačkom jeziku da traži piće, a u krčmi se je od gostiju samo nalazio Banko Franjo urar rodom iz Velikog Trgovišća, kotar Klanjec, koji mu je kazao, da zašto ne govori hrvatski, jer njemački ne razumije.

Rukavina na to se uvredio i počeo odmah puniti samokres i navalio na urara Banka, te su se tako prepirali našto je Rukavina izpalio jedan naboj na Banka, no nije ga ranio, nato je Banko odmah istrčao iz krčme u dvorište, a Rukavina za njime i trčali su okolo kuće krčmara Budića, te je Rukavina uhvatio Banka i tjerao ga je naprama cesti, a prema izkazu Banka da su se on i Rukavina počeli hrvati pokraj same ceste i tom prilikom je jedna osoba iz obližne agacije nasprama feldžandarmu Rukavini opalio jedan naboj iz samokresa koji ga je pogodio u sami potiljak, koji je na mjestu ostao mrtav.

Poslije toga događaja dotrčao je na postaju Banko Franjo da prijavi slučaj, a isto tako i krčmar Budić Ivan, pa je na lice mjesta odmah otišao potpisani i liječnik Dr. Mirko Tesar, ali isti kada su stigli na mjesto čina već su feldžandarmi poduzeli mjere t. j. napali su na krčmu Ivana Budića, koju su potpuno demolirali i uništili namještaj u krčmi nabacali na hrpu i zapalili i bacili u krčmu dvie ručne hangranate. Zatim su zapalili štalu sa štagljem i sijenom vlasništvo Bralić Tome iz Gaišća kbr. 12, koja se kuća nalazi nasuprot kuće Budić Ivana t. j. preko ceste.

Nadalje je ispaljen jedan naboj u kuću Gjurđević Simuna iz Sesveta, kbr. 78, koja je kuća udaljena oko 200 metara od mjesta događaja.

Isto tako razlupali su sva stakla na vratima kuće Mihovilić Stjepana iz Sesveta, a koja kuća se nalazi 300 metara udaljena od miesta događaja.

Šteta je procijenjena koja kod krčmara Budić Ivana iznosi oko 500.000 Kuna, kod Tome Brelića oko 1.100.000 Kuna, kod Đurekovca[1] 100 Kn. i kod Mihovilić Stjepana oko 3.000 Kuna.

U 22.00 sata potpisani sa još 14 momaka i vatrogascima iz sela Sesvete izašao je ponovo na miesto događaja i požar u krčmi Budića ugasio. Kuća nije izgorjela samo u jednom odjeljenju patos je izgoreo, a kod Brelića štala, štagalj sa sijenom do temelja je izgorio iz razloga toga što je od drveta bila sagrađena.

Zgrade nisu bile osigurane ni kod jednog društva.

[1] Vjerojatno greška, odnosi se na Đurđevića.

Po prijednjem njemački feldžandarmi sami vode izvide i koliko je potpisani mogao da dozna da je Banko Franjo priznao da je on ubio pok. Rukavinu —

Za Poglavnika i za Dom spremni!

Zapoviednik, Narednik:
(Stjepan Bošnjak)
Bošnjak Stjepan, v. r.

M. P.[2]

Izvještaj podniet pod T. br. 2257
Od
Zgb. 1. X. 43.

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 22, taj. br. 2286

103

1943, rujan 27.
Dugo Selo

Izvještaj Kotarske oblasti Dugo Selo Velikoj župi Prigorje u Zagrebu i ostalim vlastima o radu općine i akcijama partizana na području kotara

KOTARSKA OBLAST DUGO SELO
T. broj: 462/1943 Dugo Selo, dne 27. IX. 1943. godine

Predmet: Partizana kretanje i djelatnost.—

VELIKA ŽUPA PRIGORJE ZAGREB
REDARSTVENOJ OBLASTI ZAGREB
NJEMAČKO MJESTNO ZAPOVJEDNIČTVO VANJSKI URED
NOVA GRADIŠKA

Izvješćuje se da su prema izvješću pučke škole u Posavskim Bregima partizani u noći 17. ov. mj. iz učione odnijeli dvie Poglavnikove slike.

Općinsko poglavarstvo Pos. Bregi pod brojem 50 tajni od 17. ov. mj. izvjestilo je sliedeće:

[2] Zaprimni pečat Kotarska oblast Zagreb, taj. br. **2286/43, od 2. X 1943. godine.**

Izvješćuje se da su ovi općinski službenici, pisari i stražari te seoski starješine napustili rad u ovom uredu, te je sada ostao u uredu općinski bilježnik i blagajnik, koji nisu u stanju zadovoljavati potrebama, koje se traže od strane vlasti i od strane naroda.

Napominje se naslovu, da bez seoskih starješina općina ne može apsolutno funkconirati, jer u prvom redu, — budući su sve knjige po partizanima uništene, pa se ne može do nikakovih podataka, a u drugom redu oni trebaju svaki poziv i riešenje strankama uručivati, a oni to sada ne rade, pa je prema tomu ovo poglavarstvo ostalo bez svake veze sa općinarima.

Obzirom na navedene okolnosti nemoguće je i uručivati i vojne pozive kojih se je stanoviti broj već sakupio, a kraj toga i ostali važni i neodgodivi poslovi stoje u uredu, — što se naslovu znanja radi izvješćuje — s molbom za donošenje potrebnih odredaba.—

Nadalje se izvješćuje, da je prema provedenim izvidima na terenu ustanovljeno sliedeće:

Uprava državnog dobra Božjakovina poslala je dne 24. ov. mj. 14 kola sa 14 kočijaša i 14 pari konja u čazmanski kotar radi dobave i dovoza drva. Na povratku kući partizani su na teritoriju kotara čazmanskoga u blizini Graberja kola zaustavili, drvo iztovarili, a konje i kola i kočijaše odveli u šumu. Kola i konje su partizani zadržali, a kočijaše su pustili te su se isti dne 26. ov. mj. vratili u Božjakovinu. Pomenuti kočijaši pripovjedaju, da su tamo vidjeli veliki broj partizanske vojske te dva tenka i ostalu ratnu spremu. Partizani su nagovarali kočijaše da im se pridruže ali kočijaši su to odklonili. Za sudbinu konja i kola se za sada još točno nezna, a drva su navodno pohranjena u jednom dvorištu kod Graberja.

Dne 26. ov. mj. oko 19 sati došla su navodno 3 naoružana partizana na imanje duševne bolnice Stančić. Sobom su odveli seljake Forgača i Penzeka iz Njegovca kotar Sv. Ivan Zelina. Tražili su upravitelja imanja, ali pošto ga nisu našli, otišli su u štalu i odanle uzeli 4 težka konja i dva sedla te ih odveli sobom. Izvidi se još vo-

£^e>

Za dom spremni!

..... Kotarski predstojnik:

Kotarskoj oblasti 1-6 /Poljac[1]/
na znanje.

эд р 2 Za dom spremni! Kotarski predstojnik:
/Poljac/

Original, strojopis ---------- **Poljac** , v.r.
Sign., HAZ, KOZ, kut. 92, taj. br. 2264

[1] Leopold
[2] Zaprimni pečat Kotarske oblasti Zagreb, taj. br. 2264/43, od 29. IX 1943. godine.

1943, rujan 28.
Sesvete

104

Pismo Đure Supeka, pisara Općinskoga poglavarstva Sesvete, Općinskome poglavarstvu Sesvete o susretu s partizanima i zabrani rađa u općini

OBĆINSKOM POGLAVARSTVU
Sesvete

Dana 27. rujna 1943. oko pol tri sata uputio sam se u općinu kao i svaki dan u ured na posao. Kad sam došao na sredinu između Retkovca i Sesveta iznenada iskoče iz kukuruze dva nepoznata čovjeka, te me zaustavili i zapitali kuda ti mladiću. Nato sam izjavio, da idem u općinu na posao. Isti su uperili na mene samokrese i kazali, da se odmah vratim kući i da mi svi vrlo dobro znamo u općini da smo dobili nalog od partizana, da više od ponedjeljka ne idemo u općinu.

Isti su prešli preko državne ceste naprama želj. pruzi nepoznato

^uc^a'

U Sesvetama, dne 28. rujna 1943.

Đuro Supek, v. r.
Pisar

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
OPĆINSKO POGLAVARSTVO
S E S V E T E
KOTAR ZAGREB

Broj: 12902
Primljeno 28/.9. 1943. Rek.

Sesvete, dne 28. rujna 1943.

P. o.

Kotarskoj oblasti
Z a g r e b

Predlaže se na daljnje uredovanje.—

Za dom spremni!

Bilježnik: M. P.[1] Načelnik:
• • [2] v. r. • • [3] v. r.

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 63. taj. br. 2272

[1] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotar Zagreb
Općinsko poglavarstvo Sesvete
[2] Potpis nečitak.
[3] Isto.

105

1943, rujan 28.
Velika Gorica

Izvještaj Oružničke postaje Velika Gorica Kotarskoj oblasti Velika Gorica o napadu partizana na aerodrom Pleso

ORUŽNIČKA POSTAJA
Velika Gorica

Broj: 3800

U Vel. Gorici 28. rujna 1943.

Predmet: Napad partizana na uzletište kod sela Ples izvešćuje.

Zapovjedništvu 1. oružničke pukovnije	SISAK
Zapovjedništvu oružničkog krila	ZAGREB
Zapovjedništvu oružničkog voda	ZAGREB
Vojnoposadnom zapovjedništvu	VEL. GORICA
Kotarskoj oblasti	**VEL. GORICA**

Dana 27. rujna ov. god. u 07.30 sati, napadnuto je po jednoj skupini od oko 100 partizana Njemačko uzletište kod sela Ples sjeverno 3 kim. od Vel. Gorice, kotar Vel. Gorica, zapravo napadnute su nastambe radnika zaposleni na ovom uzletištu koje se sada izrađuje, a sam napad imao je za svrhu da se radnici zastraše i da više na rad nedolaze.

Usled ovog napadaja jedan je Njemački vojnik na straži ubijen, u radničkim nastambama ubijena su dva radnika civila.

Od partizana nađen je jedan mrtav, koji je nepoznat te jedan teško ranjen rodom iz Dubranca općine iste kotar Vel. Gorica i to Doretić Jakob, star 24 godine, koji se još nalazi na liječenju kod Njemačkog redarstva u Vel. Gorici.

Obrana ovog uzletišta odnosno radničkih nastambi koji rade na ovom uzletištu bila je povjerena 40 Njemačkih vojnika.

Napad je odbijen, a pri dolasku pojačanja sastojećeg se od oružnika ove postaje i ovdašnjeg Njemačkog vojnog redarstva partizani su se razbježali kroz kukuruze pojedinačno i u malim grupicama sjeveroistočno prema rijeci Savi.

Partizani bili su dobro naoružani sa teškim, lakim strojnicama — parabelama a manjina sa običnim puškama i ručnim granatama.

Obučeni su bili u odjela domobrana, ustaškom, Njemačkom te u svim odorama koje postoje u našoj i savezničkoj vojsci.

Za Poglavnika i dom spremni.

Zapovjednik narednik Toma Zavrtnik
Zavrtnik, v. r.

M. P.[1]

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, Inv. br. 26526

106

1943, rujan 28.
Varaždin

Izvještaj Oružničkoga krilnog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o akcijama partizana na području Ludbrega i Varaždinskih Toplica

T A J N O :

ORUŽNIČKO KRILNO ZAPOVJEDNIČTVO
V A R A Ž D I N
I oružničke pukovnije
Broj 1099/Taj.
U Varaždinu, dne 28. rujna 1943.

Predmet: dnevno izvješće, predlaže.

GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČTVA (J.S.)
ZAGREB.
ZAPOVJEDNIČTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE (J.S.)
SISAK.
PODHVATNOM ZAPOVJEDNIČTVU VARAŽDIN.

VELIKOJ ŽUPI ZAGORJE VARAŽDIN.

ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI VARAŽDIN.

Temeljem zapoviedi Glavnog Zapovjedničtva Oružničtva J.S. Br. 29/Taj. od 5. siečnja 1943. predlažem sliedeće dnevno izviešće:

[1] Zaprimni pečat Kotarske oblasti Velika Gorica, br. 912, od 28. IX 1943. godine.

26. IX oko 05,00 sati došlo je do sukoba između jedne Ustaške bojne prometnog zdruga i partizanskih skupina kod sela Duge Rijeke (8 km južno od Ludbrega).— Na strani ustaša ima 3 mrtva i 6 ranjenih— Za gubitke partizana se nezna —

27. IX u predgrađu grada Varaždina u blizini Varaždinske tekstilne industrije biv. »TIVAR« pronađen je rasturen jedan partizanski letak, kojega je napisao odbjegli poručnik Cikojević Branimir, konjaničke satnije Domobranske središtnje škole u Varaždinu.— Osim podpisa Cikojevića nalaze se na letaku i podpisi odbjeglih dočastničkih pripravnika.— Letak je predložen zapovjedničtvu 1. oružničke pukovnije.—

27. IX došlo je do borbe između naših oružanih postrojbi i partizanskih skupina u okolici Varaždinskih Toplica[1], koje borba još i sada traje —

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Zapovjednik, bojnik:
(Gustav Kržišnik)
Gustav Kržišnik, v.r.

M. P.[2]

Original, strojopis
Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2203, taj. br. 1904

1943, rujan 29.

Pismo Okružnoga komiteta KPH Varaždin Okružnome komitetu KPH Krapina o funkcioniranju međusobnih veza, neprijateljskim akcijama i napadu na Varaždinske Toplice

O.K. Varaždin
K.P.H. Položaj, 29. IX1943.

DRUGARSKOM
OKRUŽNOM KOMITETU
Krapina

Potvrđujemo primitak Vašeg dopisa od: 24. IX 1943., čiji smo sadržaj primili do znanja. Naročito glede učitelja Prodića[1]. Mi smo po toj strani već poduzeli mjere.

' Vidi: Dok. br. 117 i 118.

[2] Zaprimni pečat Velikog župana župe Zagorje, Varaždin, Taj. br. 1904, od 29. IX 1943. godine.

[1] Redakcija nije uspjela utvrditi ime.

Glede druga Božića Branka, isti se momentalno nalazi na terenu na kursu, pa će se tek vratiti za kojih 20 — 25 dana. Čim isti stigne mi ćemo Vam ga poslati zajedno sa karakteristikom.

Prema izjavi Vašeg kurira isti je putovao 11 dana do nas. Nas to veoma čudi, kada bi isti drug trebao kroz našu vezu t. j. preko: Jesenja-Sibirija (R.G.)-Novi Marof-Kalnik najviše 3 — 4 dana. Molim Vas uvjerite Vaše drugove oko Krapine i Jesenja neka se ne zakonspirišu toliko i neka redovito dolaze na naše veze u Jesenje, odnosno Bednju. Prema izjavi Vašeg kurira najviše se je isti zadržao kod veze. Bertaš,[2] gdje je čekao cijelih 6 dana i hodao tamo i ovamo. Mi bi vam zato preporučili da idući puta šaljete preko naše veze (Kotar Ivanec) Jesenja, koja stalna veza postoji svakog ponedeljka.

Kod nas imade dosta novosti. Neprijatelj je poduzeo neke akcije protiv našeg teritorija. Bombardiranja je bilo. Spaljeno je četiri sela potpunoma, a 2 druga manje oštećena.— Naše snage zauzele su Var. Toplice,[3] domobrani su se predali, a njem. feldžandarmerija nije se htjela dugo predati, dok nismo zgradu zapalili — kako im je bilo možete si misliti.

Naš drug član O.K. V. Crni[4] zamijenjen je, te je sretno stigao opet među nas. Pričao nam je vrlo interesantnih stvari, što je znak velike slabosti neprijatelja i njihovih slugu.—

Druga Šimuna,[5] također člana O.K. V. izgubili smo u Zagorju kraj Maruševca. On je tamo nesretnim slučajem pao, vršeći dužnost oko organiziranja »partizanskih jedinica«.—

Ovamo je stigla zajedno sa II zonom i drugarica Anka[6] iz Like. Dobili smo vrlo dobre instrukcije i direktive od nje. Naš rad se odvija dobro, te smo pristupili organiziranju: Okr. N.O.O.-a i Kot. N.O.O.-a

Opširan izvještaj poslati ćemo Vam naknadno, jer usljed prilika nemamo više vremena.

Primite drugarski pozdrav uz naš borbeni pozdrav

S.F. S.N. **2_a Maloga[7]**
Švabo[8], v. r.

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3013

[2] Marko Mrkoci
[3] Vidi: Dok. br. 117 i 118.
[4] Franjo Culjak
[5] Antun Blažić
[6] Anka
[7] Stjepan Ivić, sekretar OK KPH Varaždin.
[8] **Ignac Cadež**

108

1943, rujan 29.

Izvještaj Komande Moslavačkoga područja Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o vojno-političkom radu i stanju na području Komande

KOMANDA
Mosl. Područja II Op. Zone
A. br. 154/43
29-IX-1943.

POLITIČKI IZVJEŠTAJ
ŠTABU II OPERATIVNE ZONE NOV I POH

Makar je NOB u Moslavačkom kraju odpočela još ljeta 1941. g. ipak je Komanda MOSL. Područja obrazovana tek 23. VIII 1943. g., dakle, nešto više nego dvije godine iza početka borbe. Sama pomenuta ustanova kao vojna pozadinska vlast uspostavljena je odlukom II Op. Zone NOV točno prema propisniku o radu pozadinskih vojnih vlasti.

Ustanove koje su već postojale na ovom terenu, a koje zahvaća propisnik, do tada su se nalazile u sklopu Štaba Moslavačkog Odreda, dok je kasnije jedan dio posla preuzeo na sebe Kotarski NOO--Garešnica (opskrba vojske hranom i slično). U tom stanju preuzela je na sebe svu tu novu dužnost Komanda Moslavačkog Područja, te je nasljedila od Štaba Mosl. Odreda sve one već postojeće ustanove, koje su po svojem zadatku imale pripasti Komandi Područja.

U toku nešto više od mjesec dana, od kako postoji Komanda područja produžen je, a i u mnogim granama ekonomije proširen je rad ovih istih ustanova. Da se je ovo uspjelo postići u mnogom je pridonijelo uz vrijedan rad drugova, i nagli razvoj vanjske vojno--političke situacije. Sve u svemu Komandi ovog Područja postoji veoma razgranata ekonomska grana, koja posjeduje svoju klaonicu, mesnicu, te radionice: cipelarsku, bravarsku, drvodjelsku, krojačku, te magazine za ishranu.

Sve ove ustanove imaju svoje vlastite zgrade sa potrebnim alatom i priborom (iako ne u dovoljnoj mjeri). Te zgrade su ranije bile vlasništvo nekadanje šumske industrije: NIHAG D.D. Same zgrade su u relativno dobrom stanju i mogu da odgovaraju (za sada) namjenjenoj svrhi.

Komanda područja ima sve ostale odsjeke kao sudski, (stalni vojni sud), te Mobilni Centar. Oba ova odsjeka zajedno sa Intendanturom normalno rade.

Sama Komanda Mosl. Područja u Novom Selu (kotar Garešnica) (u privatnim) seoskim kućama, ali u najkraće vrijeme pristupiće se izgradnji vlastitih zgrada na zgodnom mjestu.

Sam teren na kojem se nalazi ustanova je prilično pristupačan neprijatelju, a uz to nas isti okružuje sa svih strana veoma jakim uporištima. Za zaštitu terena ovog područja, osim vojnih jedinica Odreda i brigade, postoje i partizanske straže, koje uz svoju dužnost predviđenu propisnikom, vrše još i zaštitu samog Područja. Osim toga postoji još civilne vlasti seoske straže u ovim selima u kojima barem donekle dopire naša vlast. Sve ove partizanske straže za sada su još premale da izvrše sve zadatke na terenu cijelog područja.

Mada je teoretski predviđeno da Komanda ovog Područja proteže svoju vlast na 4. kotara ipak praktično još nije naša vlast protegnuta na cijelo područje. Nemamo još svoga vojnopolitičkog upliva u ovim mjestima u kojima se još nalazi neprijatelj, te nešto slabiji upliv u ovim selima, koja se nalaze iza crte koju čine neprijateljska uporišta.

Vojno-političko stanje.

Kako sam naglasio u prvom poglavlju ovog izvještaja, vojno stanje Komande sačinjavaju partizanske straže i seoske straže. O samom radu jedinice, odnijet će redoviti izvještaj drug komandant[1] Područja. Međutim važno je istaknuti to da ove partizanske straže ne mogu još u punoj mjeri odgovarati svom zadatku, pošto nemaju dovoljan broj naoružanja. Kada bi se povećao broj oružja lako bi se mobilizacijom povećao broj drugova, jer je na ovom Području tek gdje-gdje izvršena djelomična mobilizacija.

Uslijed gore iznesenoga imamo danas na našem Području priličan broj sela u kojima nemamo partizanskih straža.

Kako sam ranije naglasio seoske straže prilično dobro rade, jedino se ipak osjeća potreba jednog privremenog propisnika o dužnostima seoskih straža.

Političko stanje na terenu je dvojako t. j. u selima u kojim se nalaze naše jedinice već duže vremena je zadovoljavajuće, dok u selima koja se nalaze dalje od naših baza i dodira, s našom vojskom, čiji rad nisu mogli upoznati, je daleko slabiji i nikako ne može ni približno zadovoljiti naše težnje. U mnogome nastojanju u zadnje doba da obratimo naročito pažnju baš ovim selima.

[1] Ilija Strika

Stanovništvo je u glavnom naklonjeno sve više nama i našoj Narodnoj-Oslobodilačkoj-Borbi, te se sve manje osjeća rad pete kolone, koje u mnogim mjestima u zadnje vrijeme uopće nema.

Propagandno-politički rad je u zadnje vrijeme oživio, naročito dolaskom u naše redove kompletne glazbe iz Vojnog Križa, koja nam omogućuje lakši rad. Politički sastanci do sada se su slabo održavali uslijed prezaposlenosti samog stanovništva, koje je u glavnom seljačko. Organiziranjem odjela za usmenu propagandu kod Okružnog NOO koji ima zadatak kontrolirati i organizirati mitinge, rad na tom polju u veliko je napredovao tako da smo u vremenu od Osnivanja ove Komande održali mitinge u ovim selima: Krivaji, Šimljani, u Šimljaniku, Oštrom Zidu, Popovcu (2), Dišnik (4), Selište (2), Gornjoj Garešnici, Šamarice, Vel. Trnovitici, Rogoži i Staroj Ploščici, koji su svi veoma lijepo uspjeli. Skoro na svim mitinzima sudjelovala je naša glazba, te na mitinzima u Dišniku, Vel. Trnovitici i Popovcu sudjelovala je omladinska grupa iz Dišnika sa svojim programom.

Rad Komande.

Svi članovi Komande Područja vrš na zadovoljstvo svoje dužnosti, te osobitu pažnju posvjećuju odnosu prema narodu. Svi će članovi Komande podnijeti redovni izvještaj o svome radu, te smatram da nije potrebno da ih ja detaljiziram.

Opće stanje.

Prema referatu sanitetskih odgovornih drugova, stanje zdravlja na Području je zadovoljavajuće. Zaraznih bolesti na Području uopće više nema, nego što su normalne pojave. U Komandi Područja postoje dve ambulante i jedna bolnica, te tri mjesta za civilne preglede (Kutinica, Vel. Bršljanica i Popovac). Osjeća se potreba obrazovanja još nekoliko mjesta za civilne preglede. U Komandi Područja nalaze se na radu dva liječnika i jedan medicinar, te pedeset drugova, bolničara-ki sa sanitetskim kursom. Dobava lijekova je dobra, dok nešto slabije stojimo sa zavojnim materijalom. Organizacija prosvete također napreduje, te je obrazovana prosvjetna komisija, koja je već pristupila otvaranju pučkih škola, te je već pristupljeno otvaranju škole u Dišniku, Vel. Bršljanici, Gornjoj Garešnici, Šamarici, a pristupiće se po mogućnosti i otvaranju drugih ustanova.

Zaključak.

Ovako opširan izvještaj podnosim, jer je ovo prvi izvještaj od osnivanja Komande Mosl. Područja. Nisam siguran da li sam u sve-

mu ovim izvještajem zadovoljio, te molim da mi se poda kritika ovoga izvještaja.

Sve manjkavosti i, koje osjećamo u radu nastojaćemo nadoknaditi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pomoćnik komandanta:
Slavnko Kezele, v. r.

M. P[2].

Original, strojopis
Sign, A VII,Fond NOB, kut. 1474, f. 1, dok. br. 56

109

1943, rujan 30.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Pisarovina Okružnome komitetu KPH Pokuplje o djelovanju pojedinih funkcionara HSS na području kotara

(petokraka zvijezda sa srpom i čekićem)
K O T A R S K I K O M I T E T
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE
PISAROVINA
Broj
Dne

D r a g i d r u g o v i

30. IX smo imali savetovanje svih partijaca na terenu gde su nam falili tri partijca i to sa Pokupskog dvojica i iz Kupčine jedan. Ovo savetovanje je korisno pošto su se drugovi upoznali sa novima događajima, to jest kako se mora prilaziti к H. S. S. i kako treba da rade masovne organizacije, i sada se vidi da drugovi odma mogu bolje da svladavaju povezanost između organizacija i H. S. S.

Šaljemo vam novac za primljeni »Napred« i to od 21. VIII. pa do sada mi nemamo točan pregled primljenog Napred, pošto je drug Joža Grbinić imao kod sebe popisane neke brojeve a on je propao u ruke ustašama i tako je i taj popis propao. Mi smo vama pos-

[2] Okrugli pečat: Komanda Moslavačkog područja
Druge zone NOV i PO Hrvatske
(u sredini petokraka zvijezda)

lali obračun samo do 21. VIII 43. a sada vam šaljemo ostalo sve do sada najme do 8. X 43. Mi smo tražili prilog štampe za naplaćivanje Napred. Šaljemo vam svotu od 2= = = = = = = = =3.500 kuna. Šaljemo vam izveštaj o pojedinim funkcionerima H.S.S. Ja sam ovih dana bio kod Narodnog zastupnika Mraka[1] gde sam š njime razgovarao od kakove je važnosti da se pokrene Hrvački narod u borbu, na što mi je on ponovio sve šta je i prije govorio, kako je on star i ćorav, da ne može ništa koristiti i da on pomaže u tome što daje hranu partizanima kada dođu к njemu. Ja sam mu govorio opasnost četnika za Hrvački narod i produženje rata, kako iz dana u dan padaju hrvački sinovi, ja sam mu govorio da ide preko, da ga ćemo poslati u ZAVNOH i na razlazu mi je reko da će mi kasnije reći svoje odluke dok sam drugi dan govorio sa Milanom Martinovićem koji je išao od Mraka i njemu je Mrak rekao da nije još vreme da se radi pošto da bi Nemci uništili čitavi Hrvački narod i rekao je Martinoviću da prođe do Košutića[2] da se š njim razgovori i reko je Martinović, da mu je reko Mrak, da je reko Košutić, da neka idu ljudi u partizane a ne u ustaše i Martinović kaže da on ne može raditi da on ima specijalni zadatak i da nije vreme, i da oni nemaju ništa protiv naše bore, i da oni nećedu da se puno kose z nami i sada su počeli puno pričati o Mačeku kao i Košutiću, kako oni imaju narod za sobom i vide u sebi heroje sa svojim čekanjem. Vidi se kakov egoizam vlada među njima, i sada je reko Martinović da ide do Košutića. Bio sam kod Ivice Grgine Ašperger s kojim sam ostao dulje vreme. U njemu se je moglo videti puno više poštenja i pravednog svatanja, on mi je rekao da svi funkcioneri H.S.S. moraju ići samo u zajedničku borbu sa partizanima kao i sa ZAVNOH, da danas se borbe sve nacije samo u zajedničkoj borbi protiv okupatora i domaćih izdajica da ко god pođe ma bilo kojim putem drugim, da ide protiv naroda, da Hrvački narod ne može i ne smije dozvoliti da dođe izbeglička vlada u našu zemlju, reko je da Maček mora ići samo sa TITU gde je on reko i dao svoje mišljenje da bez daljnjega ide protiv svoga naroda. On mi je reko da kada je bio u zatvoru da je govorio Košutiću i drugima da bi bilo potrebno da i oni pomognu partizanima na što mu je reko da oni nemogu nikakove veza imati s partizanima pošto je stvar u tome, da kada se Englezi iskrcaju u našu zemlju i kako oni reku i dok nećedu biti od njih obavešteni, on mi je rekao kako je Košutić bio na pregovorima s Pavelićem o primanju vlasti u ruke, Košutić je rekao da neće primiti dok neće biti Maček na slobodi. Druga sednica je bila na kojoj je bio Pernar[3] i

[1] Karlo
[2] August
[3] Ivan

Košutić gde su zaključili da ide Pernar u Kupinac do Mačeka istog gospodina su pratili legionari. Kada je došao do Mačeka i rekao mu je da ide š njim u primanje vlasti po izjavi ovog druga da mu je Maček rekao da neće niti s ustašama niti s Nemcima nikako i da nisu mogli ništa ovi polučiti.

Sada vidimo da je Martinović i Mrak točno povezani sa Košutićem i čitavom kompanijom. Ja sam govorio Martinoviću o Košutiću i njegovom držanju sa Narodno-oslobodilačkim Pokretom, da on ide putem da stvori nove pokolje, da pomogne Nemce i četnike.

O daljnjem radu vas ćemo izvestiti. Tor[4] je kod svoje kuće. Sada smo dobili dopis da ga šaljemo.....[5] mo ga poslati.

Drugarski pozdrav.

S.F.S.N.

M. P.[7] Gajdaš[6], v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-168/273

110

1943, rujan 30.

Dopis Propagandnog odjela ZA VNOH-a Mjesnome komitetu KPH Zagreb o potrebi održavanja političkih proslava u povodu odluke ZAVNOH-a o priključenju Istre, Rijeke, Zadra i ostalih okupiranih krajeva Hrvatskoj

ZEMALJSKO ANTIFAŠISTIČKO VIJEĆE
NARODNOG OSLOBOĐENJA HRVATSKE
Propagandni odjel Br. Si.
30. IX. 1943.

M.K. K.P.H.
Zagreb

Dragi drugovi,

Šaljemo vam u prilogu odluku ZAVNOH-a[1] o priključenju Istre, Rijeke, Zadra i ostalih okupiranih krajeva. Povodom ovog velikog

[4] Ivan
[5] Tekst nečitak.
[6] Tomo Mikulić
[7] Okrugli pečat: Kotarski komitet Pisarovina
Komunističke partije Hrvatske
(u sredini petokraka zvijezda)

[1] Navedena Odluka nije priložena uz dokument. Tekst odluke vidi u **ZAVNOH, Zbornik dokumenata 1943/1,** IHRPH, Zagreb 1964, Dok. 143.

događaja, kojim narodno-oslobodilačka borba, odnosno ZAVNOH kao njezino predstavništvo ispravlja sve greške i izdaje dosadašnjih vlada i stare hrvatske krajeve priključuju Hrvatskoj, a preko nje i Jugoslaviji, treba u svim našim krajevima održati velike političke proslave, na kojima će se govoriti o izdajničkim paktovima veliko-srpske vlade i kasnije Pavelića, o borbi Narodno-oslobodilačke Fronte za ujedinjenje svih hrvatskih i ostalih jugoslavenskih zemalja u jednu bratsku zajednicu.

Glavne točke za govore naći ćete u ovoj odluci, samo ih treba razraditi i protumačiti narodu.

Zborovi trebaju da budu dobro organizirani. Treba ih održavati u svim selima, gradovima i mjestima. Jednom rječju, ovu odluku treba najšire popularizirati u masama i dati joj svu onu važnost, koja joj pripada.

Nadalje, u svim našim listovima (jednako NOO-a, AFŽ-a, USAOH-a, itd.) treba donijeti tekst odluke.

O svim zborovima, mitinzima i proslavama koje ćete održati tom prilikom, treba obavijestiti Prop, odjel ZAVNOH-a.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

p [2] **Šime Balen,** v. r.

Šaljemo 100 kom slika druga Tite, pa vas molimo da nam novac nakon prodaje istih (30 kuna), pošaljete.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-66/1225

111

1943, rujan 30.

Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOV brigade »Rade Končar« Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o prodoru neprijateljskih snaga na Žumberak

ŠTAB XIII PROLETERSKE UDARNE
BRIGADE »RADE KONČAR«
HRVATSKE
Br. 25
30. IX 1943.

[2] Okrugli pečat: Zemaljsko Antifašističko Vijeće Narodnog Oslobođenja Hrvatske (u sredini petokraka zvijezda)

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. I P.O. HRVATSKE I
ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE

27. IX ov. g. u 6.50 sati ujutro neprijatelj je izvršio iznenadni napad iz vazduha na naše položaje sa avionima tipa »Štuka«, dok su naše jedinice bile na mjestima gdje su spavale. Odmah poslije prvog bombardovanja uslijedio je napad tenkovske kolone. Cestom iz pravca Draganića nastupalo je 25 tenkova, nekoliko blindiranih kamiona u pravcu Krašića[1], dok je neprijateljska pješadija istovremeno nastupala od Domagovića i Ozalj a uz pomoć tenkova i aviona. Neprijatelj je imao za cilj toga dana prodrijeti do Prekrižja, iznenaditi naše snage i avionima onemogućiti manevar naših snaga za davanje otpora. Tačna namjera neprijatelja nije nam bila poznata jer je napad uslijedio iznenada, a da naša obavještajna služba o tome nije ništa saznala. Ali prema izjavi zarobljenika, oni su imali za cilj opkoliti naše snage i uništiti ih, kao i sva teška oružja. Snage neprijatelja koje su napadale jesu: X ustaška bojna, 1 satnija 30 ustaške bojne, 20 blindiranih kamiona, 8 »Štuka« — aparata koji su čitav dan bombardovali i dobij ali smjenu u zraku nad našim položajima.

Naša brigada se toga dana nalazila i to: I bataljon Gornja Kupčina, II bataljon Brlenić-Bresarić, III bataljon Krašić-Hrženik, IV bataljon Donji i Gornji Pribić, Omladinska četa Dol, Četa za vezu Hutin, Tenkovski vod Medvenova Draga prema rasporedu, ali se tamo nije nalazio.

U prvom naletu ujutro rano, u samo svitanje, 7 »Štuka«, bombardovali su naš III bataljon koji je u tome momentu pretrpio gubitke od 15 mrtvih ili ranjenih i 15 nestalih drugova, za koje još nije ustanovljeno gdje se nalaze. Neprijatelj je tukao tačno zgrade gdje su spavale naše jedinice, tu je najveće gubitke pretrpila 2 četa III bataljona koja je izgubila sav komandni kadar. Tim bombardovanjem III bataljona neprijatelj je uspio da izbaci iz borbe II i III bataljon, pošto III bataljon nije mogao brzo da se sredi i zauzme položaj prema neprijatelju koji je nastupao od Ozlja prema Krašiću, već se na brzinu povukao prema Pavlov brdu[2] i Bukovici, tako da je neprijatelj izbio iz Ozlja na Hrženik i Krašić. Tenkovska kolona od Draganića, također, je došla do Krašića i II naš bataljon bio je u Brleniću i Bresariću podpuno odsječen i bez veze sa ostalim jedinicama, čitav dan ostao, i od aviona povukao se u šumu između Ozlja i Draganića i uvečer došao na stare položaje kada se neprijatelj po-

[1] Vidi: Dok. br. 124.
[2] Pavlov Breg

vukao. II Bataljon imao je jednog mrtvog i 4 ranjena druga od aviona. Istovremeno neprijatelj je nastupao od Domagovića i Lazine, i to: 10 ustaška bojna, jedna satnija XXX ustaške bojne i jedna satnija domobrana, prema Gornjoj Kupčini gdje je bio naš I bataljon. Tu se razvila žestoka borba i nakon dva sata naš I bataljon uspio je da izmanevriše neprijatelja i zada mu teške gubitke, razbije ga i povrati unatrag, goneći ga prema Draganiću i Jaski. U gonjenju, neprijatelju je stigla pomoć od 8 velikih tenkova i 6 blindiranih kamiona koji su naletili na naš I bataljon kao i 4 »Štuke«, a bataljon goneći neprijatelja preko polja zatekao se na brisanom prostoru i tu je izgubio 19 mrtvih i 12 ranjenih drugova od tenkova i aviona, i uz tu tešku borbu i manevar sa tenkovima povlačio se zajedno sa ranjenicima do prve šume. Neprijatelj je tu pretrpio prije nailaska tenkova i aviona gubitke od 100 mrtvih i ranjenih vojnika, jer je tu potpuno razbijena i uništena jedna satnija X ustaške bojne zajedno sa satnikom Kovačevićem. Zarobljena su dva živa ustaša i jedan p. mitraljez, 1 laki bacač i ostale spreme. Neprijateljska pješadija, nije više nastupala prema Gornjoj Kupčini. Poslije podne izvršili smo protunapad na neke položaje neprijatelja i istoga dana u 18 sati neprijatelj je bio protjeran i mi smo se nalazili na starim položajima. Istoga dana neprijatelj je, još ujutro, bombardovao i zgradu gdje se nalazio Štab brigade, ali zgrada je bila već prije evakuisana. Od materijala i stvari nije se ništa nalazilo unutra osim telefona, i unutra su bili samo dva člana Štaba brigade, i 3 druga. Zgrada je potpuno razružena i tom prilikom je poginuo jedan drug.

Prilikom bombardovanja, tokom čitavog dana uništen nam je jedan tenk i jedan protukolski top na položaju između Pribića i Krašića, i koji su, tako oštećeni pali u ruke neprijatelju.

Naši gubici toga dana iznose 35 mrtvih, 27 ranjenih i 15 nestalih drugova. Od oružja smo izgubili 1 tenk, 1 protukolski top, 1 p. mitraljez, 1 laki bacač i 5 pušaka, što je sve uništeno prilikom bombardovanja. Neprijatelj je izgubio 100 mrtvih i ranjenih vojnika, zarobljena su dva ustaša. Zaplijenjeno je 1 p. mitraljez, 1 laki bacač, 8 pušaka i ostala razna sprema.

U ovome napadu neprijatelj je uspio da iznenadi naše snage avionima i bombardovanjem, a pošto su avioni čitav dan ostali, to jest smenjivali se u vazduhu, i spuštali i dizali u Krašiću, onemogućili su organizovanje jakog odpora sa naše strane, kao i protunapad. Neprijatelj je dvaputa spustio pješadiju u Krašiću. Isto tako nismo uspjeli organizovati ni protiavionsku odbranu i ako su avioni letjeli nisko, ali su uvijek strašno bombardovali i mitraljirali čitavi položaj naše brigade.

Ubuduće nećemo dozvoliti da nas neprijatelj iznenadi avionima, jer ćemo stalno mijenjati položaje kao i zgrade gdje jedinice budu spavale.

28. IX ov. g. sa jednim bataljonom izvršili smo napad na željezničke stanice Domagović i Lazina, kao i sve bunkere na tome prostoru. Dok je jedan naš bataljon davao osiguranje prema Jaski i Draganiću i fingirao napad na iste, likvidirane su i potpuno uništene željezničke stanice Domagović i Lazina. Dignut je jedan most u Domagovićima i pruga prekinuta na više mjesta. Zarobljeno je 53 domobrana i ustaša, zaplijenjeno je 76 pušaka, 5.000 metaka, 100 šinjela i ostala ratna sprema.

30.IX ov g. Krenuo je naš jedan bataljon (III) da, u zajednici sa jednom brigadom XVII divizije NOV Slovenije, napadne Stojdragu dok ostale snage birgade i dalje kontrolišu prugu Zagreb — Karlovac i istu ugrožavaju. Saobraćaj na pruzi Zagreb — Karlovac i cesti
29. ov. mj. bio je obustavljen.

U napadu od 27. IX ov. g. Nijemci i ustaše kretali su sve do neposredne blizine naših položaja noću gdje su čekali svitanje i napad aviona da iskoriste nesređenost naših jedinica. Isto je važno napomenuti da su svi imali partizanke od kojih smo tri zarobili. Partizanke su slične našima, samo imaju visoke rogove krojene od crnog vojničkog štofa, šavovi obašiveni sa crvenom pantljikom, i na partizanki su imali petokrake zvijezde, obično kao i mi. Ako treba, možemo vam poslati jedan komad od tih partizanki.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:
Horvatić Mato, v. r.

Zamj. komandanta:
Dušan Pekić, v. r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOb, kut. 721 A, f. 4, dok. br. 18

Zbornik VII, tom V, knj. 19, dok. br. 192, str. 591 — 593.

112

1943, rujan 30.
Varaždin

Izvještaj Kotarske oblasti za kotare Čakovec i Prelog u Varaždinu Velikoj župi Zagorje o političkim prilikama u Međimurju

KOTARSKA OBLAST ZA KOTAREVE
ČAKOVEC I PRELOG U VARAŽDINU

Taj. broj: 142/1943. Varaždin, dne 30, rujna 1943.

Predmet: Međimurje — političke
prilike.

VELIKA ŽUPA ZAGORJE
U/
VARAŽDINU.

O političkim prilikama u Međimurju čast mi je izviestiti sliedeće:

I Oko 15. kolovoza o. g. došlo je mnogo mađarske vojske u Međimurje, a navlastito u sliedeća mjesta: Pušćine, Macinec, Prelog, Donja Dubrava i Štrigova. Tiekom mjeseca kolovoza Mađari su se uvelike posvetili osiguranju granice uz rieku Dravu, praveći bunkere. Po pripoviedanju u Čakovcu sa strane mađarskih častnika borbe bi se imale voditi uz rieku Dravu. U tom slučaju oni su pripravni ostaviti obćinu Legrad, koja se sada nalazi u zaposjednutom Međimurju, a inače je smještena sa desne obale rieke Drave, dok bi sebi prisvojili naša mjesta Šandorovec, Novo Selo, Golu, Zdalu i Gotalovo, koja su mjesta smještena na lievoj obali rieke Drave i nama pripadaju, i to zato, da se borbe uzmognu uspješno voditi.

II Dana 2. rujna o. g. stigla je u Čakovec jedna bojna mađarske pješadije sa nekoliko strojnica i 3 mala protuzrakoplovna topa. Ova je vojska došla iz Nagy Kanizse, a na područje kotara Prelog došla je toga dana jedna bojna iz Gyekenyezsa.

Dana 9. kolovoza o. g. dopremljena je u Čakovec jedna grupa tenkova i to njih 8 — 10 kola i nešto kamiona u svrhu osiguranja granice, a navlastito uz rieku Dravu.

III Početkom mjeseca rujna jedan dio vojske iz Međimurja povučen je u Mađarsku, a 14. rujna došlo je samo u Prelog 300 mađar-

skih oružnika, koji bi navodno imali zamieniti ovu vojsku, koja se je iz Međimurja povukla.

IV Utvrđivanje granice, koje je provedeno tiekom mjeseca kolovoza uz rieku Dravu, nastavljeno je u mjesecu rujnu kod mjesta Macinca i Gornjeg Mihaljevca, t. j. prema njemačkoj granici i navodno će ove utvrde biti jače i bolje nego one uz rieku Dravu. Na ovim utvrdama u glavnom radi radna služba, koja se sastoji od Židova.

V Među vojskom, koja se je iz Čakovca povukla, bila je formirana jedna radna četa, koja je radila na utvrđivanjima uz rieku Dravu sa ostalim pučanstvom, koje su isključivo sačinjavali Židovi. Ova vojska, kada je išla na rad ili sa rada pjevala je po Čakovcu različite pjesme, a među ostalim i pjesmu sa ovim sadržajem: »Idemo na Hrvatsku, na staru mađarsku granicu.«

VI Žiteljstvo u Međimurju prigovora mađarskim vlastima radi provođenja utvrda kod rieke Drave, a navlastito radi postupka vlasti, koje provađaju ove utvrde. Radi ovih utvrda odnosno radova koji su spojeni sa ovim utvrdama seljacima se oduzimlje oruđe, kao na primjer sjekire, pile, i to bez ikakve odštete. Također im se oduzimlju balvani, koji se nađu u dvorištima pojedinih gospodara, a i daske. Ovakve iste utvrde prave se ne samo uzduž rieke Drave, već i u samom mjestu Čakovcu.

VII Tiekom mjeseca kolovoza u Međimurju obavljano je oduzimanje stoke tako, da su čak i čakovečkom samostanu oduzete 3 krave, a tiekom mjeseca rujna obavljeno je oduzimanje konja za vojsku, a također i kola i ostale spreme, kao i dvokolica. Ljudi su radi ovoga postupka jako nezadovoljni, jer da je ovo oduzimanje obavljeno bezobzirno.

VIII U posljednje vrijeme jedan dio partizana iz naše države počeo se je prebacivati preko Drave i uznemirivati mađarske vlasti, a navodno sa zadaćom, da oslobodi Međimurje od mađarske okupacije.[1] Tako je koncem kolovoza o. g. jedna skupina partizana navalila na mjesto Sv. Mariju,[2] kotara Prelog, gdje je navodno poginulo nekoliko mađarskih vojnika, a i obćinu su zapalili.

Prije nekih 10 dana navalili su partizani kod mjesta Totovca i Vularije na radnu četu, koja se sastojala od Židova, i sobom odveli 9 Židova, koji su tamo bili na radu, skupa sa alatom. Tim povodom zabranile su mađarske vlasti svaki posjet Židovima od strane njihove najbliže rodbine.

[1] Odnosi se na Kalnički NOP odred, tj. na samostalnu diverzantsku četu, čije osnivanje počinje u srpnju 1943. godine. Jezgro čete činili su diverzanti Kalničke diverzantske Druge čete koji su bili rodom iz Međimurja (Branko Vitas, Ivan Kerovac, Josip Frljak, Ivan Golubić i dr.)

[2] Današnja Marija na Muri. O toj akciji vidi: »Građa SZH«, knj. V, Dok. br. 280.

Prije par dana po dobivenim obavještenjima bio je nekakvi upad sa strane partizana kod mjesta Selnice, obćine Muško Središće, kotara Čakovec, pri čemu su poginula 2 mađarska oružnika, a ranjeni 3 oružnika i 2 izvidnika. Od partizana nije nađeno nijednog mrtvog ili ranjenog. Nadalje su tada po partizanima ubijena još dva čovjeka iz okolice sela Selnice, koje su partizani poubijali navodno radi toga, što nijesu ponalepili i razdielili među seljane po njima (partizanima) poslane im letke.

Nekoliko dana iza upada u selu Selnicu pojavila se je grupica partizana u selu Gornjem Pustakovcu, gdje su dobili i prenoćište u štaglju nekog Mirka Sarića. Tu su navnodno imali podzemno sklonište i spremište oružja i municije.

U vezi sa pojavom partizana u Međimurju su okupatorske vlasti uapsile nekoliko ljudi, većinom tvorničkih radnika iz sela Gor. Pustakovca.

IX Prvih dana mjeseca kolovoza o. g., kao i svake godine održano je u Čakovcu proštenje Sv. Porciunkule. Ovom proštenju prisustvovalo je veliko mnoštvo ljudi sa područja Međimurja, dok iz Mađarske skoro nije nitko ni došao. Povodom ovog proštenja održana je procesija za mir u Čakovcu u subotu dana 31. srpnja o. g. Prigodom procesije pjevane su nabožne pjesme, a među ostalima pjevana je i pjesma »Kraljice Hrvata«. Ovo je sve organizirao jedan fratar franjevačkog samostana u Čakovcu, navodno po imenu Bujanić, rodom iz Međimurja. Radi ovog vlasti su mu zabranile za neko vrieme izlaz iz samostana.

Za vrieme proštenja u Čakovcu dielili su letke na hrvatskom jeziku, u kojima su pozivali Međimurce, da posjete veliko proštenje dana 15. kolovoza o. g. u mjestu Bucsuszentlaszlo kod Velike Kanižе, kojem će proštenju prisustvovati i vojnički biskup u miru Zadravec Stjepan, a inače rođeni Međimurec; koji će ujedno tamo podieliti prisutnima blagoslov. Traženo je od fratra Bujanića, da bi on predvodio ljude na tó proštenje, ali se on ovom pozivu nije htjeo odazvati izgovarajući se, da nikako ne bi bilo zgodno, da on predvađa ljude nakon što je po mađarskim vlastima osuđen na kućni zatvor. Za ovo proštenje bio je određen posebni vlak sa pogodovnim cienama.

X Od dana 18. rujna o. g. postala je tvornica čarapa »Braća Graner« u Čakovcu ratnim poduzećem. Kod preuzimanja ove tvorniđe došao je jedan mađarski bojnik sa dva nadporučnika, pak je taj bojnik tom prilikom održao kratak govor, te je među ostalim rekao glavarima svih odjeljenja i ovo: »Treba da imate na umu, da je ovdje većina Hrvata, i s njima treba čim ljepše postupati, a ako isti ne znaju mađarski jezik, to im treba u svakom pogledu doći u susret, a

nikako se ne smiju ismjehivati. Nikoga se ne smije tjerati iz posla, ako nije odavde, ali zato se traži od dotičnoga, da se pokorava mađarskim vlastima i da savjesno radi svoj posao. Sa svakim, bio on rođeni Mađar ili Hrvat, bio on odavle ili ne, treba s njima liepo postupati, jer samo s liepim rečima i zgodnim postupkom te ljude ćemo za sebe predobiti.« U svom govoru ovaj bojnik nije nikada spomenuo riječ »Međimurci« ili »međimurski jezik«, već je uviek spominjao »Hrvati« i »hrvatski jezik«.

U nedjelju 26. rujna o. g. su svi radnici i namještenici ove tvornice čarapa morali položiti i prisegu, prema priloženom tekstu. Polaganju ove prisege prisustvovao je zapoviednik ratnih industrija u Međimurju pješadiski kapetan Morie, koji je ovom prilikom održao kratak govor na mađarskom govoru, a na hrvatski je prevodio Ladislav Šafran, činovnik te tvornice. Ovaj mađarski častnik je u svom govoru radnicima i namještenicima tvornice izrazio žaljenje, što im ne može govoriti hrvatskim jezikom, kojim oni govore.

U prigibu pod predlaže se jedan primjerak programa »Međimurskog kulturnog društva«, koji se u masama raspačava po Međimurju. Također se prilaže list »Međimurje« od 6., 13., 20. i 27. kolovoza, te od 3., 17. i 24. rujna o. g., kao i spomenuti već obrazac prisege tvorničkih radnika tvornice čarapa.[3]

Priepis ovoga izvještaja predložen je župskoj redarstvenoj oblasti u Varaždinu.

Za dom spremni!

Kotarski predstojnik:
(Vicko Ostojić)
Vicko Ostojić, v. r.

M. P.[4]

M. P.[5]

Original, strojopis
Sign., VŽŽZ, kut. 2203, taj. br. 1928

[3] Navedeni prilozi nedostaju.

[4] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Čakovec i Prelog u Varaždinu

[5] Zaprimni pečat Velikog župana župe Zagorje, Varaždin, taj. br. 1928, od 4. X 1943. godine.

113

1943, rujan 30.
Varaždin

Izvještaj Oružničkoga krilnog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o akcijama partizanskih jedinica na području Hrvatskog zagorja

0RU2NIČK0 KRILNO ZAPOVJEDNIČTVO T A J N O :
V A R A Ž D I N
1. oružničke pukovnije
Broj: 1102/Taj.

Predmet: dnevno izvješće, predlaže.

GLAVNOM ZAPOVJEDNIĆTVU ORUŽNIČTVA (J.S.)
ZAGREB.
ZAPOVJEDNIĆTVU 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE (J.S.)
SISAK.
PODHVATNOM ZAPOVJEDNIĆTVU VARAŽDIN.
VELIKOJ ŽUPI ZAGORJE VARAŽDIN.
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI VARAŽDIN.

Temeljem zapoviedi Glavnog Zapovjedničtva Oružničtva J.S. Br. 29/Taj. 8. siečnja 1943. godine, toč. 8 predlažem sliedeće dnevno izvješće:

14. IX njemačke S.S. postrojbe, koje se nalaze u Krap. Toplicama uhitile su u selu Čretu i Klokovcu (3 km sjeverno i 3 km južno od Krap. Toplica) 16 osoba, koje su navodno stajale u vezi sa komunističko — partizanskim bandama.- Do uhićenja došlo je na temelju primljene pismene prijave od osobe koju S.S. postrojbe drže u tajnosti.- Od ove šesnajstorice zadržana su samo četvorica i odpraćeni u Zagreb, dok su ostali pušteni na slobodu.- Kod svih je izvršena premetačina, ali nije ništa sumnjivo pronađeno.-

Istog dana pri dolasku S.S. postrojbi u selo Čret nalazio se je u svojem dvorištu seljak Jakob Jureković, cjepajući drva i u tome času obavjestila ga je žena o dolasku navedenih postrojbi, te mu rekla [da] bježi.- On neznajući o čemu se radi počeo je zaista bježati, a navedene postrojbe otvorile su za njime vatru i ranile ga u obadvie noge.- Uhićen je i dopremljen u Krap. Toplice, zatvoren u jednu sobu zgrade II kata odakle se je kroz prozor bacio dole i na mjestu ostao mrtav.-

25. IX oko 24,00 sata došla je jedna skupina partizana neutvrđene jačine u mjesto Petrovsko (4 km zapadno od Krapine) i tamo iz mjestne obćine izniela sve knjige i spise i pred zgradom zapalila, a sobom odniela blagajničke dnevnike, žigove i jedan pisaći stroj.- Od kuda su partizani došli i kuda su se povukli, nije utvrđeno.-

27. IX jedna veća skupina partizana[1] zaustavila je samovoz vlasničtvo tvornice stakla u Humu na Sutli, na cesti kod sela Druškovec (4 km sjevero — zapadno od Pregrade) i tamo ga zapalile.- Ta skupina partizana došla je 25. IX iz Kalnika u Desinić (7 km jugo — zapadno od Pregrade) i priključila se tamo već nalazećim se partizanima.- Nikakovi podhvati nisu do sada za tom skupinom preduzeti.-

28. IX oko 24,00 sata jedna skupina partizana jačine od jednog bataljona došla je u Novi Marof i tamo od trgovca Koščec Filipa odniela iz trgovine raznih stvari za 120.000 Kuna i sve platila.- Od imenovanog partizani su odnieli i 2 komada kolskih cerada vredne
50.000 Kuna, koje nisu platili, već su izjavili, da će mu te cerade povratiti.- Sobom su odveli i njegovog naučnika Novaković Franju 16 godina starog.- Iz državnog liečilišta za grudobolne otjerali su jedan par konja sa kolima, 15 komada svinja koje su predhodno zaklali, 2 velika pisaća stroja i neke naprave od rengena, 350.000 Kuna gotovine i sobom odveli liečnika Dr. Štimca.- Od gostioničara i mesara Poldi Štefana otjerali su jedan par konja sa kolima i ostalim konjskim priborom.- Partizani su došli iz Kalnika i tamo se povukli.-

29. IX oko 01,00 sati skupina partizana neutvrđene jačine zapalila je postrojenja u rudniku »Klenovac« (5 km sjeverno od Pregrade) vlasničtvo sjedinjenih tvornica stakla u Humu na Sutli.- U vatru bacila je i spalila ustaškog povjerenika Matu Završki, kojeg su noću 27. na 28. IX odveli od njegove kuće iz Huma na Sutli.-

Noću 29. na 30. IX došla je jedna skupina partizana jačine oko 150 ljudi u selo Belec (10 km sjeverno istočno od Zlatara).- Od baruna Rukavine iz Belca odnieli su partizani jednu lovačku pušku.-

30. IX partizanske skupine razorile su želez. prugu Varaždin —
— Ludbreg u blizini želez. postaje Jalžabet (11 km jugo — istočno od Varaždina).- Putnički vlak, koji je istog dana pošao iz Varaždina u Ludbreg vratio se je u Varaždin, pošto je na njega bio pripremljen napad od partizana.- Pruga neće biti opravljena dok se ne preduzmu podhvati za partizanima.-

[1] Dijelovi Kalničkoga NOP odreda.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Zapovjednik, bojnik:
(Gustav Kržišnik)
Gustav Kržišnik, v. r.

M- P-[2]

Original, strojopis '
Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2203, taj. br. 1914

114

1943, rujan

Poziv »Slobodne Jugoslavije« upućen domobranskim oficirima i vojnicima da, poput Varaždinskoga artiljerijskog puka i drugih jedinica, stupe u redove Narodnooslobodilačke vojske

HRVATSKI DOMOBRANI
VOJNICI DOČASNICI I ČASNICI

Radio-stanica »Slobodna Jugoslavija« donosi:

Čitave domobranske jedinice na čelu sa svojim časnicima prelaze na stranu Narodno-oslobodilačke Vojske. Domobranska vojska okreće oružje protiv tirana našeg naroda — protiv okupatora i izdajnika. Samo time domobrani ispunjavaju svoj dug prema narodu i domovini.

Vijest, da je na strani boraca XIII. Divizije Narodno-oslobodilačke Vojske prešao Varaždinski Artiljerijski Puk, odjeknula je po čitavoj zemlji. Svaki iskreni rodoljub odobrio je ovaj zaista domobranski postupak. Među časnicima domobranskih jedinica još uvijek se govori o rodoljubivom junačkom držanju majora Varde Demetra, kapetana Josipa Rukavine, Vladimira Svobode, Mirka Habdije i natporučnika Maglića,[1] koji su preveli svoj puk na stranu narodnih boraca i sami stupili u naše redove. Svaki pošteni domobranski časnik odobrio je postupak svojih kolega. Ali danas nije dovoljno odobravati postupke drugih. Interesi naroda i sudbina domovine

[2] Zaprimni pečat Velikog župana župe Zagorje, Varaždin, taj. br. 1914, od 1. X 1943. godine.

[1] **Ivica**

zahtjevaju od svakog pojedinca — prije svega od onih u čijim rukama se nalazi oružje — da se svrsta u redove boraca za slobodu. To su shvatili i domobrani, časnici i dočasnici 2. bataljona III. Domobranskog Puka — kad su 18. kolovoza u blizini Vinkovaca prešli na stranu Narodno-oslobodilačke Vojske. Časnici i dočasnici na čelu povjerenog im bataljona pošli su da služe narodnim interesima, da se bore za oslobođenje naše zemlje od okupatora. Rodoljubiv bio je i postupak 560 domobrana, koji su prebjegli iz tako zvane divizije »Tigar« i prešli na našu stranu ponijevši svu ratnu spremu. Jedan dio od njih već se bori u našim redovima.

Primjer, koji su pokazali domobrani Varaždinskog Artiljerijskog Puka, 2. bataljona III. Domobranskog Puka i domobrani divizije »Tigar« — treba da posluži kao signal svim domobranskim jedinicama, da je došlo vrijeme da se stane na stranu naroda, da se stupi u redove Narodno-oslobodilačke Vojske.

DOMOBRANSKI ČASNICI, DOČASNICI - DOMOBRANI!

Njemačke armije otstupaju duž čitavog Istočnog Fronta. U Italiji se nastavlja iskrcavanje savezničkih trupa. Slom trulog Pavelićevog režima, koji se do sada držao na njemačkim i talijanskim bajonetama, neizbježan je. Nemojte da djelite sudbinu Pavelićeve ustaške klike, jer vi s njom nemate ništa zajedničkog. Vaše je mjesto u našim redovima —

U REDOVIMA NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE!

Narod zahtjeva od vas, da o к r e n e te o r u ž j e protiv o k u p a t o r a i i z d a j n i k a !

Rujan 1943.

Letak, strojopis —
Sign., AIHRPH, NOV-2/190

115

1943, listopad 1.

Izvještaj Štaba NO brigade »Braća Radići« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Varaždinske Toplice

K.K. K.P.H.
Krapina
1. X. 43.

DRUGARSKOM O.K.-u
Krapina

Dragi drugovi

1. Političko stanje u Kotaru je sljedeće:

Sav narod drži se dobro prema nar. osi. borbi, raspoložen je borbeno i antifašistički. Narod imade puno povjerenje u nar. osi. borbu i uvjeren je u njezinu pobjedu. Često se događa kako narod prilazi predstavnicima NOB-e u svojim mjestima i od njih traži savjeta po svim pitanjima, a i sami dojučerašnji neprijatelji upravo zato jer vide da ih je cijeli narod napustio, obraćaju se sami preds. N.O.B.-e priznavajući svoje zablude i nudjajući svoju pomoć i suradnju. Članovi bivšeg H.S.S.-a listom su uz N.O.B.-u, tako da pokušaji pojedinih pokvarenih funkcionera H.S.S.-a, da na Mačekovoj liniji okupljaju narod, nemaju u narodu nikakvog odjeka.

2. O zborovima i radu:

U Radoboju, selo Bregi, održao sam ja, drug Pero[1] zbor sa 22 čovjeka, muškaraca u svrhu nadopunjenja N.O.O. i formiranje partizanskih desetina. Govoreno je, o polit, situaciji, uzrocima Nar. ustanka, o ciljevima N.O.B., uspesima N.O.V. O prijateljima i saveznicima Engleskoj i Americi, a naročito o Sovjetskom Savezu, o reakcionarnom vodstvu H.S.S. i velikosrbskoj izbjegličkoj vladi, te četnicima i Draži Mihajloviću, o Z.A.V.N.O.H.-u i ulozi N.O.O.-a. Nakon sastanka narod se oduševio te nadopunio N.O.O. sa 4 čl. na 7 i oformljena je 1 partizanska desetina sela Bregi i 1 Radoboja. Dalje je oformljen 1 općinski U.S.A.O.H.

[1] Ivan Katalenić

Nadalje u selu Jesenje Gor., općina Đurmanec održan je zbor na kojem je prisustvovalo oko 400 ljudi, na kojem su govorili sljedeći drugovi — Drug Pero, Pajo[2] i drugarica Ljubica[3] i Tonka[4]. Govorili smo po svim temama kao i gore navedeno a naročito se objašnjavala uloga Kom. Partije u današnjem ratu.

U Jesenju Dolj. isto zbor, na kojem je bilo oko 250 — 300 ljudi i govorili smo isti kao i na zboru u Jesenju G. i po tim pitanjima. Pjevale su se borbene pjesme koje su pjevali svi ljudi te su se odnosili napram našim govorima divno u suzama su stalno bili, i nismo ih mogli se riješit. Pjevali su dugo posle sastanaka na obim zborovima. U Jesenju G. drugarice formirale su 1 A.F.Ž.-e seoski.

3. O partijskim jedinicama:

Sastaju se redovito neke, a neke ni ne, n.pr. tako stari komunisti kao n.pr. Vanča u Sv. Križkoj jedinici čak smetaju skoro razvitku rada, najslabija jedinica u našem kotaru je ona.

Dočim se druge redovito bolje sastaju i shvaćaju svoju dužnost, jedino ne poduzimaju tolike mjere da prouče literaturu partije, i nisu teoretski podignjeni. Sav ostali poso vrše koji treba, na terenu —
— uza svoju sposobnost.

4. O N.O.O.-ima:

Drže se svaki dan bolje i svaćaju sve više svoju dužnost i obuhvaćaju skoro sav narod, kao utjecajem, dočim nije sav narod učlanjen u fond kao što nisu pročitali našu štampu, jer je sam odbor nema dovoljno za izdat.

Materijal čitali su odbori i narod slijedeći: Glas Zagorja, Vjesnik, Napred, Radio vijesti, Rezoluciju Z.A.V.N.O.H.-a, Polit, ekonomiju. Pod tom prosvetom i štampom stoje i ostale organizacije A.F.Ž.-e, S.K.O.J. i U.S.A.O.H. dočim omladina čita Omladinski borac i Om. borbu i Pionir, ali opet napominjem, da je to vrlo malo prema ljudima štampe jer previše se traži i ne pročitaju svi koliko ih imade. A.F.Ž.-e čitale su svoj list 8. Mart, i Žena danas, te gore navedenu štampu. Te sve organizacije nisu čitale u skupinama propagandni materijal premda sad vele, da od sad budu.

5. Vojno pitanje:

Okupljamo vojne begunce te im održajemo potrebna predavanja ali nisu tako oduševljeni za proč u partizane dočim im postav-

[2] Redakcija nije uspjela utvrditi na koga se odnosi.
[3] Cvjeta Huis
[4] Jurin — Mrkoci

ljamo mogućnost za part, desetine te rado vrše akcije koje su namjenjene. U desetinama obuhvaćenih ljudi imade neznam točno, dočim su neki krenuli tek sad u četu i koje su porasle i t. d., a izvještaja nismo primili nego oko 100 imade obuhvaćenih. O akcijama podnesen je izvještaj u zadnjem izveštaju. Osim naše desetine [druge desetine] likvidirale su na terenu Kotar Zlatar općina Mihovljan jednog bandita Selković Mato Dolj. Šemnica, svukli 4 domobrana i oduzele 6 civilnih pušaka. No, već sam javio o Radoboju za likvidaciju bandita Prelčec Josip Dragutina i Radio aparat oduzet, te je zapljenjeno uz Radio kod Šljibara, i 8 kg. brijaćeg sapuna i 7 litara ponuđene rakije od gazdarice koju su odnijeli i nakon akcije su ju popili kao i 3.000 cig. koje su međusobno podjelili.

Narod prihvaća akcije i odobrava ih a naročito likvidaciju koja donosi najviše ploda.

Ciljeve i načela N.O.B. narod poznaje većinom u pravom smislu dočim, o Z.A.V.N.O.H.-u i Glavnom štabu tek proširujemo, kao i sve ostale organizacije.

O sakupljanju priloga Partije, to samo što dadu partijci a sve ostale organizacije sakupljaju N.O.F. Račun Fonda bude na idućem sastanku K.K. kojeg ču poslat. Znatno bude jači jer prilazi narod bez obzira.

6. O neprijatelju:

Ustaše imadu doči-jedna bojna natrag u Krapinu. Konačno ih nema, ali dali će doć ili kako je tražila banda domaće ljude da idu u S.S., uz neku plaću 2.500 Kuna, da bi mogli služiti, kao vodiči, dočim im se narod smije niko se ne odaziva.

Snage u Krapini puno su manje, u strahu su tolikom da nesmiju vidjeti čovjeka blizu šume već bježe. Slučaj u Strahinju, kad su bili na vježbi i vidli su čovjeka u vinogradu kraj šume te su pobjegli sa vježbe.

Opće ne dolaze ni u jednu općinu ni u selo osim uz prugu Vel. Ves te ostalo banda sa Svetoga Križa i prave pretres stanova po kućama, po noći, dočim to u drugoj općini nije nego Sv. Križ i Zabok. Krstare u jačini 20 — 30 a rijetko bi se i našlo i do 100 — 150 bande.

Pod razno.

Poduzeli smo si u zadatak jače organizovati odbore kao i sve, pa je održana sjednica 26. IX. K.N.O.O. koji si je uzeo u zadatak formirati općin. odbor i sve uspostaviti i po onim selima seoske, gdje ih još nema. Ljudi naši predlažu, da se piše pismo na neke ustanove n. pr. bilježnicima da napuste posao, kojima se ne može pristupiti, kao i upravitelji pilane i šume. Govore da kada bi im partizanske

vlasti kako to oni vele »naredile« ne raditi, da je to svetinja i da ne bi trebalo ništa rušit i t. d. a da bi posao stao.

Moje mišljenje nisam dao bez da obavijestim viši forum. Pitam ja vas da li se to smije sa podpisom K.K. Krapina, jer narod se uopće oslanja na našu vlast.

Dalje traže naši ljudi da se baci specijalno letak o razliki Jugoslavije.

»Dalje drug Ico[5], da je tjerao stare ljude iz Putkovca koji su potvrdili da će biti prisutni sastanku, da to nije za njih, da je to samo za mlade.« Da li je to pravilno, ja mislim da nije! On je član O.K. po omladini pa uredite to kao i uopće njegovu oholost koju narod prikaziva. Mi razvijamo kako treba ali je nemoguće, njegov ponos bi mogao da vrijedi samo među najizgrađenijim komunistima.

Drug Laco[6] napio se strašno i nije se svakako dobro ponašao te je samokritički priznao i dao časnu riječ da neće biti više pijan ali da će piti umjereno jer sam ga ja tražio da li se odriče vina.

Molim donesite zaključak da li bi ga se odmah sad isključilo iz Partije ili neki ukor.

Partizanske desetine znadu iz luksuza koji puta zapucati, te se potrese narod iznenađen i t. d. Ne mogu ja svemu prispet, mislim o desetinama da ih se obilazi.

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3015

1943, listopad 1. 116

Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju Komande kalničkoga područja i imenovanju komandnog kadra

N A R E D B A Br. 32
ŠTABA II. OPERATIVNE ZONE NOV I PO HRVATSKE
od 1. listopada 1943. god.

1.) Na mobilizacionom Području Kalničkog Narodno-oslobodilačkog Partizanskog Odreda formira se KOMANDA KALNIČKOG PODRUČJA II. OPERATIVNE ZONE NOV I PO HRVATSKE.

2.) Za Komandanta se Kalničkog Područja imenuje drug BOBINAC Ivan. Za zamjenika Komandanta Kalničkog Područja imenuje

[5] Josip Družinec
[6] Ladislav Šoštarić

se drug ŽGANEC Josip, dosadašnji zamjenik komandanta Zumberačko-Pokupskog Narodno Oslobodilačnog Partizanskog Odreda Hrvatske. Za pomoćnika Komandanta Kalničkog Područja imenuje se drug Kovačević Gojko.

Komandant Kalničkog Područja imenovat će svojom naredbom šefove Odsjeka i partizanske straže na svom području.

3.) Za Komandanta se Kalničkog Narodno Oslobodilačkog Partizanskog Odreda imenuje drug ČAVIĆ STEVO. Za zamjenika političkog komesara Kalničkog Partizanskog Odreda imenuje se drug LESKOVAR Slavko, dosadašnji zamjenik političkog komesara čete pri Štabu II. Operativne Zone.

4.) Za političkog komesara Bjelovarskog Narodnog Oslobodilačkog Partizanskog Odreda imenuje se drug ŠTURMAN[1], a za njegovog zamjenika drug ZAJŠEK Stjepan.

5.) Ovu naredbu pročitati pred strojem.

SMRT FAŠIZMU SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.[2] Belinić, v. r.

Komandant:
V.[3] **Matetić,** v. r.

Na znanje:

Glavnom Štabu NOV i PO Hrvatske
Štabu XIII. Proleterske Brigade »Rade Končara«
Štabu II. NO Brigade II. Operativne Zone NOV i PO Hrvatske
Štabu Moslavačkog Partizanskog Odreda
Štabu Žumberačko-Pokupskog Partizanskog Odreda
Štabu Turopoljsko-Posavskog Partizanskog Odreda
Štabu Zagrebačkog Partizanskog Odreda
Komandi Moslavačkog Područja

Na znanje i postupak:

Štabu Kalničkog Partizanskog Odreda
Štabu Bjelovarskog Partizanskog Odreda i drugovima:
Bobinac Ivanu, Zganec Josipu, Kovačević Gojku, Leskovar Slavku i Ćavič Stevi.

Da je prepis vjeran originalu tvrdi
Načelnik Štaba:
Bulat R.[4], v. r.

M. P.[5]

Prijepis, strojopis
Sign., A VII, Fond NOB, kut. 1471, f. 6, dok. br. 46

[1] Nikola Marđetko
[2] Marko
[3] Vladimir
[4] Rade
[5] Okrugli pečat: Štab II operativne zone NOV i PO Hrvatske (u sredini petokraka zvijezda)

117

1943, listopad 1.

Izvještaj Štaba Desete divizije NOV Hrvatske Štabu Drugoga korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Sveti Ivan Žabno, Varaždinske Toplice i rudnik Glogovac

STAB X DIVIZIJE
NARODNOOSLOBOD. VOJSKE
HRVATSKE

Br. 156
Dan. 1. X. 1943

Predmet: Operativni izvještaj
dostavlja —

ŠTABU II KORPUSA NOV I PO HRVATSKE
ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

Položaj

I. RAD NAŠIH JEDINICA:

Poslije uspješno izvedenih akcija na sektoru Moslavine,[1] jedinice naše divizije izvršile su pokret u pravcu Bilo Gore. Sam pokret je bio težak. Mostovi su bili porušeni, pa su se dešavale razne nezgode, kao na primjer, padanje konja sa mosta i upadanje u blato prilikom prelaza preko rijeke Česme. No unatoč svega toga pokret se odvijao po planu. Jedinice XVII udarne brigade bile su smještene u sela Kabal i Ivančani, a jedinice XXI brigade u selo Vukšinac. U pomenutim mjestima naše jedinice zadržale su se tokom 20. i 21. IX. 1943. Pored odmaranja sa jedinicama se vršila vojna i politička priprema za napad na neprijateljsko uporište Sv. Ivan Žabno.

U uporištu Sv. Ivan Žabno nalazila se posada od domaćih ustaša — feldžandara ili kako ih narod zove »gestapovaca« i hrvatskih žandara. Posada je terorisala sva okolna sela. Odluka da se uporište likvidira imala je više politički nego vojnički značaj. Napad je počeo 21. IX. o. g., u 23 sata, a uporište je do kraja likvidirano 22. IX. u 21 sat. Napadala je XXI brigada, dok se cijela XVII brigada nalazila u zasjedi prema Bjelovaru.

[1] Vidi: »Zbornik VII«, tom V, knj. 19, Dok. 108.

Nakon likvidacije Sv. Ivana Žabno, naše jedinice su se povukle u sela: Jakopovac i Sredice, te Ladislav. U ovim selima zadržali smo se 23. IX. o. g., a 24. IX o. g. u 8 sati jedinice XVII udarne brigade su se prebacile u istočni dio Kalnika i smjestile u sela: V. Poganac i Veliku i Malu Rasinicu. Jedinice XXI brigade spustile su se na prugu Koprivnica — Križevci, gdje su prišle rušenju pruge na sektoru Carevdar — Kloštar.

Dana 26. IX. jedna ustaška kolona krenula je u pravcu III bataljona XVII udarne brigade sa zadatkom da pljačka i pali sela. Zasjeda ovoga bataljona dočekala je i porazila ustaše. Dana 25. i 26. IX. jedinice naše XXI brigade rušile su prugu Križevci — Koprivnica.

Odlukom Štaba II operativne zone napadnuto je neprijateljsko uporište Varaždinske Toplice. Napad je počeo 27. IX. o. g., a završen je 29. IX. o. g. Upad u uporište izvršila je Kalnička brigada »Braće Radića«, dok je naša XVII udarna brigada održala zasjedu na cesti Varaždinske Toplice — Zagreb i Varaždinske Toplice —
— Ludbreg. Na našu zasjedu nijesu nailazile jače snage. »Gestapovci«, koji su pokušali bijeg iz uporišta bili su pohvatani i privedeni vojnom sudu. Istoga dana izvršila je naša XXI brigada napad na neprijateljski rudnik uglja Glogovac. Napad nije uspio, radi toga što je jedna ustaška kolona uspjela da prođe našu zasjedu i da sa leđa napadne jedinice koje su napadale na bandu. Povlačenje je izvršeno u redu.

Dana 27. IX. o. g. Štab divizije je održao sastanak sa Štabom XXI brigade. Na sastanku Štabu XXI brigade ukazano je na grješke u pogledu slabe kontrole štabova bataljona i propusta koje su učinile njihove jedinice u akciji na Sv. Ivan Žabno. Isto tako ukazano je na držanje pojedinih članova Štaba. Očekujemo da će se poslije ovoga sastanka popraviti stanje kako u samom Štabu brigade, tako i u jedinicama.

Dana 30. IX. 1943 jedinice XXI brigade su se prebacile iz sela Ladislav i Većeslavac u Vel. Poganac i Grabičani, gdje se i sada nalaze.

Dana 29. IX. povukle su se jedinice XVII udarne brigade sa zasjede u Varaždinske Toplice, Svibovec i okolna sela.

Za sve ovo vrijeme nije se primijetilo kretanje neprijateljske vojske. Opaža se nemoć neprijatelja. On nije u stanju da reagira na naše akcije u srcu Hrvatske. U posljednje dane jedina mu je aktivna avijacija. Bombardirali su sela u kojima su se nalazile jedinice XVII udarne brigade, ali nam nijesu nanijeli nikakovih gubitaka.

II. IZVEDENE AKCIJE

Dana 21. IX. 1943. u 23 sata jedinice naše divizije napale su neprijateljsko uporište Sv. Ivan Žabno. Napad je otpočeo sa zakašnje-

njem od pola sata. Neprijatelj se ogorčeno branio iz općine, doma i žandarske kasarne. Borba je vođena i tokom dana 22. IX 1943 do 19 sati, kada je uporište potpuno likvidirano. Za vrijeme borbe žandari su se predali, a ustašama i gestapovcima je pošlo za rukom, da se uveče izvuku i pobjegnu. To se desilo zahvaljujući nebudnosti i slaboj kontroli kako štabova bataljona, tako i samog Štaba brigade.

Tokom 22. IX. o. g. neprijatelj je pokušavao da iz Bjelovara pritekne u pomoć napadnutom uporištu. Ali je nailaskom na zasjedu XVII udarne brigade svoje pokušaje krvavo platio. U ovoj akciji je zarobljen slijedeći ratni plijen: 24 žandara, 8 gestapovaca .. . Zaplijenjeno je 87 pušaka i 1 p.m. »Šoša«, jedno postolje t.m., 4.000 metaka, 50 šinjela i 35 pari odijela i obuće. Neprijatelj je na zasjedama i u uporištu imao preko 70 izbačenih iz stroja. Naši gubitci su 18 ranjenih i 2 mrtva druga. Utrošili smo 4.500 metaka, 27 topovskih granata, 13 mina za teški bacač i 25 ručnih bombi.

Dana 25. i 26. IX. 1943 jedinice XXI brigade su porušile preko 10 kim. željezničke pruge Koprivnica — Križevci na sektoru Carevdar — Kloštar. Rušenje je vršeno bez ikakovih smetnji sa strane neprijatelja. Uništene su t. t. veze.

Dana 26. IX. 1943. jedna ustaška kolona naišla je na zasjedu III bataljona XVII udarne brigade. Banda je pobjegla ostavivši na bojnom polju 3 mrtva ustaša, jedan puškomitraljez i dva karabina. Mi smo imali jednog lakše ranjenog druga.

Dana 27. IX. o.g. jedinice naše XXI brigade su napale na rudnik Glogovac. U momentu kada su sjeverni rovovi bili likvidirani i kad se očekivao pad cijelog uporišta, jedna ustaška kolona prošla je zasjedu II bataljona iste brigade i udarila je našima s leđa. Jedinice su se morale povući, te tako to uporište nije likvidirano. Neprijatelj je uspio da prođe našu zasjedu, prvo, radi toga što smo imali male snage na zasjedama, a drugo, radi nebudnosti jedinica koje su se nalazile u zasjedama na sektoru prodora bande.

Ratnoga plijena nijesmo imali. Neprijatelj je u ovoj borbi imao oko 20 mrtvih i ranjenih, dok su naši gubitci bili 3 mrtva i 4 ranjena od kojih je jedan docnije umro. Posada kod dva neprijateljska teška mitraljeza bila je sva pobita i naši su se borci nalazili na 50 metara od njih, ali zbog jake neprijateljske vatre iz uporišta i udarca neprijatelja sa leđa nijesu ih mogli uzeti.

Istoga dana XVII udarna brigada nalazila se na zasjedama na cesti Zagreb — Varaždinske Toplice i Varaždinske Toplice — Ludbreg, nijesu imale naročito teškog posla. Feldžandari koji su se pokušali bijegom spasiti iz uporišta bili su pohvatani. U ovoj akciji naše su jedinice zarobile 22 feldžandara, 1 t. mitraljez »Švarcloze«, 4 karabina 7/9 mm i 15 francuskih trometki.

Iz ovih akcija II operativnoj zoni dato je 17 pušaka i p. m. »Sosa« iz akcije na Sv. Ivan Žabno i 15 pušaka sa zasjede kod Varaždinskih Toplica.

III. STEČENA ISKUSTVA:

Prilikom akcije na Sv. Ivan Žabno, desio nam se gotovo isti slučaj, kao i prilikom akcije na ustašku bojnu u Kutjevu. Zahvaljujući slabom oprezu i nebudnosti banda je uspjela da se nekažnjeno izvuče iz zgrade i pobjegne. Ubuduće ćemo posvetiti mnogo veću pažnju ovom nedostatku i vjerujemo da se ovo više neće ponoviti.

U ovoj akciji, kao i u akciji na Varaždinske Toplice, naše zasjede su kopale rovove. I borci i rukovodioci su uvidjeli korist ukopavanja i odsada ćemo nastojati da se prilikom postavljanja zasjeda naše jedinice uvijek ukopavaju kako bi se izbjegle nama nepotrebne žrtve, a neprijatelju nanijeli što veći gubitci.

Kako banda uvijek nastoji da se bjegstvom spasi iz uporišta, moramo odsada uvijek i neke manje snage postavljati u zasjedu prema uporištu. Ovo se naročito korisno pokazalo kod zasjede XVII udarne brigade u akciji na Varaždinske Toplice.

Prilikom akcije na rudnik uglja Glogovac, pokazalo se da neprijatelj koristi uputstvo Ministarstva domobranstva o neprijateljskom povlačenju stranputicama između naših zasjeda. Ponovno ćemo skrenuti pažnju našim štabovima brigada na taktiku (ovakovu) neprijatelja.

Sjajne pobjede naših drugova širom Jugoslavije, napredovanje Crvene armije, vidno se opaža na raspoloženju naših drugova. Jedino bi bilo potrebno da nas drugovi iz Slavonije češće obavještavaju o akcijama naših drugova u Slavoniji.

Borbenost je na visini, to se vidi iz borbi koje smo do sada imali.

IV. DALJNJE OPERATIVNE NAMJERE:

Pošto se već duže vremena nalazimo na sektoru Kalnika i Bilo Gore mi mislimo da ćemo u vezi sa naredbom Glavnog štaba[2] krenuti u Zagorje, da se tamo rasplamsa plamen Narodnooslobodilačke borbe. SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar: Komandant

Vlado Janić, v. r. **Vinko Antić,** v.r.

M. P.[3]

Original, strojopis ----------

Sign., A VII, Fond NOB, kut. 1121, f. 2, dok. br. 18

[2] Ovom naredbom upućena je Deseta divizija u Moslavinu i stavljena privremeno pod komandu Druge operativne zone.

[3] Okrugli pečat: Stab Desete divizije NOV Hrvatske

118

1943, listopad 1.

Izvještaj Štaba NO brigade »Braća Radići« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Varaždinske Toplice

ŠTAB BRIGADE
»BRAĆE RADIĆA«
NOV HRVATSKE

1. listopada 1943. g.
Oper. Br. 24/43

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Na sektoru gdje se nalazi brigada »Braće Radića« ne postoji malih neprijateljskih posada.

20. rujna 1943. I bataljon zauzeo je položaj u Osijeku. 1 četa bila je na položaju Vratno, 1 prema Sv. Heleni i Glogovnici dok je 1 bila u rezervi. Toga dana taj bataljon nije imao napada. Radilo se vojnički. II i III bataljon odposlati su u pravcu Svibovca i Turčina radi dočeka strojničke satnije.[1] Strojnička satnija te noći nije stigla. Tom prilikom, oko 20 časova, napadnuti su od neprijateljske motorizacije. Neprijatelj je uspio sa svojim manevrom da zavara svoje namjere što je imao u planu. Motorizacija mu je poslužila da navuče na sebe naše snage, tako da s druga kolona nesmetano kretala od Kalnika preko Kestenika do naše bolnice. Ista kolona imala je svoje vodiče koji su je ravno vodili u bolnicu. Tom prilikom stradalo je oko 20 drugova koji su bili nepokretni da izbjegnu toj katastrofi. Ostalo bolničko osoblje i lakše ranjeni uspjeli su se svi spasiti.
I bataljon povukao se s položaja i sa dosta velikim zakašnjenjem uputio je jednu četu prema samoj bolnici; već tog momenta neprijatelj je svoje djelo učinio.

21. rujna 1943. II i III bataljon sačekao je strojničku satniju iz Varaždina te je tom prilikom prešlo na našu stranu 100 domobrana koji su donesli 4 teška mitraljeza »Švarcloze« i 2 laka mitraljeza »Maksim«, 1 laki minobacač i 70 pušaka kratuša »Manliher«.

[1] Riječ je o mitraljeskoj četi.

27. rujna 1943 izvršen je napad na uporište V. Toplice[2] sa II bataljonom, a Prvi i Treći bataljon bili su u zasjedi sa XVII brigadom.

U 5 sati izjutra počeo je napad na neprijateljsko uporište. Neprijatelj se je jako i žilavo branio; sa naše strane pozivan je više puta na predaju, ali na poziv isti je odgovarao pogrdnim riječima, te se i nadalje branio. Konjica koja se nalazila u kasarni ona je već u 7 sati ujutro prestala da puca na naše borce, ali se nije predala pošto je imala strah od gestapovaca i gestapovci su mogli da ometaju njihovu predaju.

U 14,20 konjanici predali su se pomoću naših snaga koje su im otvorile jednu rupu kroz koju su mogli izaći neviđeni od strane gestapovaca. Tom prilikom naše snage su zauzele njihovu kasarnu i iz iste još jače stegli obruč oko gestapovaca. Borba je vođena punih 40 sati.

Zauzimanje zgrade potpomogao je jako moralno i pridodati top kao i šmrk sa 200 litara benzina sa kojim je zapaljena zgrada. Tom prilikom zarobljeno je 59 konjanika, jedan zastavnik, jedan namjestnik i jedan vodnik. Isti su odposlati na određeno mjesto sa cjelokupnom spremom.

Plijen je bio slijedeći: 1 teški mitraljez, 2 laka bacača, 40 karabina i 10.000 municije, te ostale ratne spreme. Od gestapovaca i žandara zaplijenjeno je 100 komada pušaka i 10 karabina, 3 teška mitraljeza i jedan nađen izgoren u bunkeru i 6 p. mitraljeza »Šoša«, i 15.000 metaka »Mauzer« i francuskih, 8 bicikla, 1 laki motocikl od 100 kb., jedan auto i ostale ratne opreme. Tom prilikom poginula su naša 3 druga i 21 ranjeno, od njih 4 teže, ostali lakše. Neprijatelj je imao za vrijeme borbe 30 mrtvih, zarobljeno je bilo 74 gestapovca i 14 žandara. XVII brigada uhvatila je oko 25 gestapovaca.

30. rujna 1943 izvršena je akcija na prugu između Ludbrega i Varaždina. Tom prilikom srušeno je pruge 1000 metara i također komunikacije su prepriječene neprijatelju. Borbe nismo imali dalje.

Stanje u brigadi od prošlog izvještaja pa do danas je slijedeće: u prošlom izvještaju kako smo javili za komandni kadar I bataljona je dobar, ali ovih zadnjih dana pokazala se slabost komandanta I bataljona u tome što je sklon alkoholu. Štab I bataljona ukazivao mu je na njegove grješke povodom alkohola ali isti dosta u tome je tvrdokoran da bi primio kritiku, isto mu se pokazalo da nije dovoljno samostalan i dosta slabo vodi računa o svojim jedinicama. Komade četa ovog bataljona dosta zadovoljavaju.

II bataljon kao štab pokazao se da bi mogao biti najbolji; pokazali su svoju sposobnost uz pomoć Štaba brigade, da je izvršio svoj

[2] Vidi: Dok br. 106 i 117.

zadatak što ga je dobio, a to likvidirati uporište V. Toplice. U istom bataljonu ne zna se koja je komanda čete bolja.

III bataljon, ako u prvom izvještaju što je naglašeno, nije osobit, ali gledamo da to najsretnije riješimo i da im pomognemo kod njihovih nedostataka. Komande četa dosta su dobre ali komandir 1 čete u iks primjera pokazao je slabost kao komandir da u borbi je slabiji nego koji borac, voli da izbjegava borbu.

Prateća četa, ona je svakog dana bolja, isti drugovi kao i komandir čete trudili su se mnogo da svoja odjeljenja što bolje usavrše.

Četa za vezu, Bolnički vod i Tehnička četa, one se svakog dana ispravljaju kako bi mogle odgovoriti svojim dužnostima.

Komandir Tehničke čete dosta je slab, sama četa baš nema dosta simpatije spram njega.

Naše perspektive: da učvrstimo jedinice kako vojnički tako i politički, kako bi ih mogli savršenije osposobiti u radu da bi mogle izvršiti zadatke koje bi dobile.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara: Komandant:
Ladišić[3]**,** v. r. **Štrok**[4]**,** v.r.

M. **P.**[5]

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472, f. 5, dok. br. 36

1943, listopad 2. 119

Pismo Pokrajinskoga komiteta SKOJ-a za Hrvatsku Okružnome komitetu SKOJ-a Bjelovar s analizom dotadašnjeg i uputama za daljnji rad

POKRAJINSKI KOMITET SKOJ-a
za Hrvatsku
2. X. 1943.

OKRUŽNOM KOMITETU SKOJ-a za BJELOVAR

D r a g i d r u g o v i !

Primili smo vaše pismo od 16. IX. og. Vjerojatno vam je poznato da je osnovan Oblasni komitet SKOJ-a za sjevernu Hrvatsku,

[3] Nikola
[4] Izidor
[5] Okrugli pečat: Štab Druge brigade
Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske

prema tome bi vi trebali da saobraćate s njim, šaljete mu redovite izvještaje i tražite savjete i pomoć. No uz to je vrlo dobro da vi i nama šaljete redovito kopiju svih vašim izvještaja Oblasnom komitetu SKOJ-a. U nekim slučajevima kad vam je dobra veza i stvar hitna kao npr. slanje podataka o takmičenju, odlasku drugova к nama na kurs, slanje materijala к nama itd. možete se direktno na nas obratiti.

Što se tiče vašeg posljednjeg i svih drugih izvještaja napomenuli bi ngke stvari. Među najvažnije spada pitanje vašeg odnosa prema HSS-ii, t. j. uopće linija naše Partije od koje vi često odstupate. Od vas smo primili jedan letak bez datuma namijenjen omladini povodom Pavelićeve mobilizacije. Iz nj eg se vidi da vi niste imali pravilan odnos prema HSS-u i da često puta napadate vodstvo HSS-a, koje kako vidite raspada se i mnogi od tog vodstva i iz vašeg okruga prelaze na stranu NOB. Mi samo u okružnici od 18. IX tu vašu grešku kritizirali, okružnicu vam prilažemo ako je već niste dobili. Isto tako vi u vašem posljednjem izvještaju govorite o » mačkovcima«, što mislimo da također nije dobro. Baš s obzirom na to što kod vas još uvijek traje kolebanje i previranje prvaka HSS-a mi ih ne smijemo zbog toga smatrati našim neprijateljima, nego trebamo svim silama upregnuti da oni zbilja dođu na našu stranu. No jasno je da to ne vrijedi za one koji su otvoreni narodni izdajice i neprijatelji ili kako ih vi nazivate pljačkaške bande. Iz razgovora s jednim drugom koji nije bio u bjelovarskom okrugu po omladinskom pitanju već zbog jednog drugog posla saznali smo da kod vas postoji nekoliko pitanja po kojima bi vi trebali imati jasan stav i o čemu bi trebali uvjeriti sve naše skojevske rukovodioce i skojevsko članstvo, a preko njih i svu omladinu.

1) Kod vas je veliki broj omladinaca koji se nazivaju HSS-ovci —
— radićevci i koji su potpuno uz Narodno-oslobodilačku borbu, ali nam zamjeravaju što se mi borimo za kolektivizaciju, što je kod nas sve kolektivno (»kolektivni rad«, kod vas mislim da se naziva i »kolektivni fond«). Vi morate razjasniti omladini da se NOB ne bori protiv privatnog posjeda. Ime »kolektivno« vezano je kod naroda uz pojam oduzimanja privatnog vlasništva i zajedničkog dijelenja svega. To može smetati uključivanju novih omladinaca u našu borbu.

2) Isto tako vlada kod omladine (jednog dijela) mišljenje da se mi borimo protiv vjere. I to pitanje treba pravilno objašnjavati, u tome nikako nije potrebno da mi pravimo greške, a vrlo je lako upoznati omladinu sa našim stavom po slobodi vjeroispovjedanja.

3) Nas ne treba biti strah od hiljada novih pristaša naše borbe HSS-ovaca, kao da ćemo mi njihovim dolaskom izgubiti rukovode-

ću ulogu i razbacivati se. Od svega toga neće biti ništa budemo li mi kao dosad i više nego dosad stajali u prvim borbenim redovima i budemo li u svemu najaktivniji. Trba raditi s masom omladine, upoznavati je s ciljevima naše borbe, uspjesima Crvene Armije i Saveznika, životom omladine u SSSR-u itd., pa će sva ta omladina biti još čvršće vezana uz nas i viditi u nama komunistima najbolje ljude koji se bore za slobodu i ljepšu budućnost omladine.

Vi imate dobrih rezultata s udarnim omladinskim grupama i tako treba da nastavite, jer to je tek početak. Naročitu pažnju obratite na vojne bjegunce da njih pokrenete na te akcije ali masovno, pa preko toga i stupanja aktivno u borbu u partizanskim jedinicama.

U vašem okrugu može se kazati da je masovno omladina antifašistički raspoložena, ne samo da simpatiziraju nas nego dolazi u NOV, pomaže našu vojsku, čita našu štampu, vrši akcije itd. Vi u kotaru Bjelovar imate 244 člana USAOH-a u Đurđevcu 128, Koprivnici 131, Križevcima 178. Zar tako malo omladine ima u vašem kraju, a sva je antifašistička? Ne, vi ne pristupate smjelo i brzo к toj omladini, naš antifašistički savez omladine ustvari ne obuhvata svu antifašističku omladinu. Nisu članovi Ujedinjenog saveza samo komunisti i oni koji odlaze na redovite sastanke, izvršavaju sva vaša uputstva i direktive, jednom rječju oni kod kojih je razvijena visoka svijest i disciplina, nego **sva antifašistička omladina,** bila ona svjesna ili nesvjesna da pripada Ujedinjenom savezu, glavno je da nije za fašizam već protiv njega, i da bilo čime pa i najmanjim koristi našoj borbi (čak ako izražava svoje mišljenje protiv fašizma, raduje se našim uspjesima, skriva žito i neda ga Nijemcima i ustašama, itd.). No važno je da mi to znamo i da mi time rukovodimo.

Mnogi primjeri sektaštva i krivih gledanja dati su u sedam osam zadnjih brojeva »Naprijed«. Naročito vas upozoravamo na članke »Kroz jedinstvo mladih« u 17. i »Okrenimo se licem omladini« u 22. broju »Naprijed« te u našoj okružnici koju vam prilažemo.[1]

8. XI bit će savjetovanje po pitanju svih političkih griješaka u našem radu, održat će se negdje u čazmanskom okrugu, a i neki od vas su pozvani na to savjetovanje.

Što se tiče vašeg izvještaja u njemu vi brkate po organizacionom stanju i SKOJ i USAOH, to su dva odvojena pitanja i po svakom treba posebno da se govori. Dobro je što nam u tim izvještajima šaljete podatke o radu udarnih grupa, skupljanja itd., samo bi dobro bilo da pišete datume, mjesta gdje se dogodilo i imena ako je to moguće. U izvještajima trebali bi više da nas izvještavate o ono-

[1] Navedeni prilog nedostaje.

me što ste vi izvršili, u čemu se osjeća promjena po svim pitanjima, koji su problemi i kako ih vi mislite riješiti te da tražite savjete i upute. U izvještajima fali vaš rad po pitanju masovne agitacije i propagande te rad o teoretskoj izgradnji Skojevaca.

Glavni odbor Ujedinjenog saveza priređuje od 7. X. do 7. XI., tj. do dana proslave velike oktobarske revolucije takmičenje po svim linijama pod parolom »Borbom i radom slavit ćemo pobjede Crvene armije«. Prilažemo vam upute kako se ta proslava i takmičenje treba organizirati i voditi. Bacite se na posao i priredite i vi takmičenje, zatalasajte svu omladinu i sve skojevce. Na vašem terenu priređujte za ona pitanja koja su kod vas moguća (mobilizacija, akcija skupljanja za NOV i narod u popaljenim i opustošenim krajevima, za uvlačenje omladine u NOB tj. Ujedinjeni savez). Tamičite se i vi kao komunisti da uklonite sve vaše greške, sektaštvo i da povedete borbu za omladinske mase, takmičite se u omasovljenju i organiziranju, čvrstoći i disciplini i teoretskoj izgradnji našega Skoja i vas samih kao okružnog komiteta, t. j. najodgovornijih mladih komunista u bjelovarskom okrugu.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Drugarski pozdrav:
.....[2], v. r.

P. S. Pod svaku cijenu nastojte da nam nabavite hitno jedan »Geštetner« i da nam ga uz ostali materijal kojeg spremite pošaljete po posebnom kuriru, kursisti ili drugu koji dolazi ovamo. I o samom takmičenju čuti ćete na tom savjetovanju.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, SKOJ-6/520

1943, listopad 2. ^

Izvještaj sekretara brigadnog komiteta KP NO brigade »Braća Radići« Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkom radu i brojnom stanju članova KP u brigadi

Sekretar brigade
»Braće Radića«
NOV Hrvatske
2. listopada 1943

[2] Potpis nečitak.

CENTRALNOM KOMITETU KOM. PARTIJE HRVATSKE
IZVJEŠTAJ O RADU PARTIJE U VOJSCI
od 4. rujna do 2. X. 1943.

1. Rad partije odvijao se je pod okolnostima koje su diktirale rad. Dosta česti pokreti koje je ova brigada vršila, dvije veće akcije koje su svaka po tri dana oduzele svaku mogućnost za rad, osim toga više borbi na terenu i odbijanje nasrtaja neprijatelja. Osim toga bataljoni su razbacani skoro uvijek po položajima, a ovi opet čete tako da se je skoro uvijek moralo vojnički bditi, a za politički rad je opet ostajalo malo vremena. Rad se nije uslijed ovih i ovakovih prilika odvijao po nekom planu, nego se je radilo slučajno. Osim toga nedostaje nam literature, jer je jedinica t. j. brigada osnovana od tri bataljona koji su imali malo materijala. Moslavački bataljon je izgubio kod napadaja u Moslavini, selo Vrtlinskoj, skoro sav svoj materijal, a drugi su od prije malo imali. Pošto su osnovane još prateća, tehnička, četa za vezu i bolnički vod koji nisu od nikoga dobili materijal nego se je moralo posuđivati za bar neki rad, i tako se mora proučavati ono iz čega se momentalno ima, tako da se momentalno iz toga razloga nemože da radi po planu, a samih drugova koji bi držali predavanje iz vlastitog znanja malo ima, a i nemože se tražiti. U početku se je počelo planski da radi i sve konsolidira sa pomoći polit-odjela, ali pošto je brigada ostala bez polit-odjela tako, da je dobrim dijelom rad zastao. Osim toga mnogi sekretari tako rekuć nemaju pojma i malo uslova da vrše tu veliku zadaću i da primaju odgovornost na sebe, jer sami puno griješe. Jedan je sekretar čete i dezertirao, a to je Koić Milan iz Bačkovice, a jedan sekretar čete je izjavio da nebi htio da sada pogine kada je već blizu pobjeda i prigovarao komandnom kadru svog bataljona da samo jašiju konje. Ovo su samo primjeri kojih vjerojatno u mnogim tinjaju. Stoga najprije treba iste drugove obraditi, pa da onda oni mogu dalje raditi.

Sastanci se nisu redovito održavali ni u jednoj ćeliji, kao ni u štabskoj, brigade. Većinom iz komotnosti a drugo iz neznanja organiziranja rada i sastanci se uvijek ne dovršavaju do kraja.

2. Brojno stanje u bataljonu na licu oko 680.

Članova partije	104
kandidata kom. partije	40
S.K.OJ.-evaca	128

Bataljon	ima članova	kandi-data	SKOJ--evaca	Part. ćelija	SKOJ. grupe
I.	27	13	35	4	3
II.	19	6	23	4	3
III.	28	7	32	4	4
Prateća četa	9	8	15	1	1
Četa za vezu	3	2	11	1	1
Tehnička četa	4	2	—	1	
Bolnički vod	4	1	4	1	1
Štab brigade	10	1	8	1	—

3. Rad ćelija je organiziran po svim sektorima rada i to po:
a) vojnom sektoru,
b) kulturno prosvjetni,
c) politički,
d) političko odgojni,
e) rad jedinica na terenu.
Osnovni su aktivi po četama i to po sektorima:
a) vojnom,
b) političkom,
c) intendantskom,
d) zdravstvenom,
e) kult.-zabavnom.
4. U radu zaostaje tehnička četa u kojoj je slab komandni kadar i nije još proradila part, ćelija, a Skojevska grupa još ne postoji.

U pratećoj četi također se ne sastaje partijska ćelija redovito pošto su im vodovi i odjeljenja razbacani po svim bataljonima tako da se i nikada ne sastane cijela četa zajedno. U ostalim četama i bataljonima rad se odvija bolje, tako da se riješava o svim pitanjima i da su se organizovali svi sektori rada, samo treba više raditi pa da se dobije vidna slike te organizacije.

Do sada se osjetio rad partije u toliko što se drugovi dobro odnose naspram naroda, poznaju dosta dobro liniju Narodno Oslobodilačke Borbe i cilj naše borbe. U tome što imaju prilično dobar moral i dobru borbenost, disciplina je osrednja t. j. još slaba, a to potječe od nižeg komandnog kadra koji tako rekuć podržavaju tu potenciju s time što u tome priličnim dijelom prednjače. To se je vidjelo u akcijama gdje se je previše pucalo a od strane komandnog kadra četa a i bataljona nisu tako rekuć ništa poduzeli, a ista je stvar i kod plijena, gdje su drugovi svi od reda na licu mjesta obla-

če spremu. To se događa zato što se drugovi boje da će ostati bez spreme a dolazi zima i nemaju dosta povjerenja da će im se pravilno ista podijeliti, što je donekle i istina, naime tako se do sada često dogodilo, jer po jedinicama nije pravedno raspodjeljeno, a opet stoji na komandama četa i na intendanturi koja je slabo organizirana.

5.) Po vojnom sektoru radi se egzercir i rukovanje svim oružjem i ratnom obukom, a sada i borbu protiv tenkova i na ravnicama i u gradovima gdje još dosta nedostaje u tome stručne spreme, te i sam komandni kadar nije na vojničkoj visini jer su prethodno imali borbe kratke i prepade, a sada se postavlja i operativna sposobnost, što se nastoji postići čim prije. U vojnom radu i akcijama rukovodi partija.

6.) Političko prosvjetni rad bio je da svi drugovi najprije znaju zašto se bore, koji im je prijatelj i saveznik, a tko neprijatelj i izdajica. U tome drugovi dosta dobro znaju osim novih kojima se iznova uvijek govori. Ima drugova koji izražavaju nepovjerenje prema Engleskoj što ih se ubjeđuje, da i engleski vojnici krv liju i tuku našeg neprijatelja i čak oružje daju nama. Popularizira se S.S.S.R., ZAVNOH i naše rukovodstvo pod rukovodstvom Kom. Partije. U tome se uspjeva, da se postigne ispravno mišljenje.

7.) Političko odgojni rad je bio da su se drugovi upoznavali sa društvenim poretkom i razvitkom borbe kroz historiju i danas u tome se nije mnogo uspjelo pošto nema odgovarajućeg materijala. Proučavalo se je što znači biti član Kom. Partije i njegove dužnosti, 12 uslova za boljševizaciju. Rad partije u vojsci, Nacionalno i seljačko pitanje, manji dio o osnovima Lenjinizma, štampa Vjesnik i Naprijed, Naša fronta i gdjekad dođe i još koji drugi naš list. To nije proučavano u svim jedinicama jednako, nego kako su koji uzeli, ali preko polovica ovog materijala svuda je proučena. Dalje je dat program po kojem se već počelo sa radom i to:

1. Udžbenik političke ekonomije,
2. Seljačko i nacionalno pitanje,
3. Avnoj i Zavnoh
4. Ustav SSSR,
5. Historija V.K.P. (b)

8.) Kulturno prosvjetni rad je bio u učenju pjesama, nepismenosti, recitacija, zidne i džepne novine. Zapravo tu je osnovan kulturno-prosvjetni odbor koji rukovodi sa ovim radom i koji se sprovađa u život, tako da već izlaze zidne i džepne novine, organizovan je i Agit-prop, brigade koji ima svoje sektore i koji organizira Kulturno-prosvjetni rad.

9.) Rad jedinica na terenu je prikazati narodu cilj naše borbe. Naše saveznike i prijatelje, prikazati neprijatelje, izdajice i bremzere našeg naroda i naše borbe. Maček sa izvjesnom klikom u vrhovima H.S.S, četnike, ustaše i strane okupatore. Da se popularizira ZAVNOH i N.O.O., da se poziva u borbu cijeli narod i da pomažu našu borbu to se je činilo preko mitinga i pojedinačno, ali ne podpuno organizirano.

10.) Osnovani su aktivi po svim četama bataljona i to po vojnom, političkom, intendantskom i kulturnom radu. Po tim se je sektorima počelo raditi ali se još nemože viditi većeg zamaha.

11.) Rad partije se primjećuje ali još se nije energično počelo usljed dosta slabe svijesti partijaca i neosjećanja odgovornosti i popuštanja jednim prema drugima. Najviše manjka što naši partijci koji su primljeni u članstvo K.P. u N.O.V. nisu prešli osnovne stvari nauke i u glavnome ih drži politička svijest i mržnja naspram neprijatelja, ali kao komunisti se slabo primjećuju i pokazuju primjerom.

12.) Rad štabske ćelije je bio: na sastanku se je raspravljalo o organizacionom stanju brigade, donesli su se planovi za rad po svima sektorima rada i date smjernice svim pitanjima te koordinacija štaba i Polit-odjela. Programe za vaspitanje boraca i partijaca vojnički i politički, da se upriliči takmičenje u mjesecu oktobru da iziđe brigadni list i druga manja pitanja.

13.) Autoritet komandnog kadra dobar. Odnosi između drugova kao i naspram drugarica također dobri.

14.) Nedostatci su se pokazali prvo neorganizovanost kod evakuacije plijena. Neizvršenje naređenja odmah i kako se naredi, to se vidi da još ne postoji odgovornost, koju bi morao imati svaki partijac.

Nedostaci su u tome što partijske jedinice nisu sve stvari rešavale zajedno, kao što moraju ali sve više to nestaje.

Nedostatak je veliki u tome redovito ne šalju izvještaje o radu i stanju partije u jedinicama, pa se ne može na vrijeme pomoći u radu, to je slučaj od najvišeg foruma pa do partijske jedinice u četi.

Nedostatak je i u tome što nema svaki tačno određen svoj rad odnosno ne drži se svoje dužnosti a u borbi se gubi i ne drži svaki svoje podređene tačno na vidu i pod kontrolom, a i da pomaže, a i to da se suglasno ne nastupa u svim postupcima.

Sve su to stvari koji mnogi drugovi i ne vide a to je tim gore. Mnogi nedostatci su se vidjeli, da se sve stvari dosta ozbiljno ne shvate ili podcijene, a i u tome da se pojedini slučajevi koje treba riješiti zanemaruju, a to potiče iz toga što niža partijska tijela nisu

samostalna i tako se stvara greška na greški, a da se prva niti ne suzbije ili popravi.

Nedostatak se teško osjeća što nema materijala za izobrazbu partijaca i boraca, to je naša vječna bolest, a ovo što i ima neupotrebljava se do maksimuma. Ove stvari se očituju u ovoj brigadi i trebalo bi se više trgnuti i od samog štaba inicijativu stvoriti, jer štabovi bataljona i komande četa su dosta nepokretni.

Usljed ovakovih propusta dešavaju nam se stvari kao slučaj sa bolnicom na Kalniku,[1] što je krivnja štaba brigade pa onda bataljona a najveća je krivnja na onima koji su izravno sa bolnicom imali veze jer u glavnome, mi u štabu brigade nismo obratili pažnju, da banda baš želi da uništi bolnicu pa nismo niti bataljonom to kazali, a niti je nama to rečeno.

Potrebno bi bilo, da se ovi propusti energično suzbiju u svima jedinicama i forumima jer je borba još duga i moramo znati pa onda stvoriti, a tada ćemo i uspjeti.

Pošaljite upute i načine boljeg rada i što sve treba da se izvještava i kojim redosljedom.

Smrt Fašizmu — Sloboda Narodu!

Sekretar:
Nikola Ladišić, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-28/1748

121

1943, listopad 2.

Zapisnik sa sjednice učitelja sa područja Okružnoga NOO Pokuplje na kojoj je raspravljano o stanju i radu u pojedinim školama

Z A P I S N I K

sa sjednice učitelja sa teritorija Okružnoga NOO Pokupje, održane dana 2. listopada 43.

Prisutni drugovi i drugarice: Proselc Slavica, Penica Dragina, Padovan Lina, Marinić Josipa, Bogdanović Gabro, Lojen Đuro, Erdeljac Josip, Popović Duka, Kečenović Geno, Giliček Tomo, Stjepan Smeglaj i Saša.

[1] Vidi: Dok. br. 118.

I. Pojedinačni izvještaj učitelja o radu od početka školske obuke:

Škola Oštre: Erdeljac Josip, daje izvještaj za prvi razred. Prvi razred broji 50 učenika, a od toga dolazi na predavanje cca 49 učenika. Drugi razred broji upisanih učenika 48, a od toga dolazi na obuku 38 učenika. U prvom razredu uzelo se je predvježbe za pisanje, a u drugom razredu ponavljalo se gradivo iz prvog razreda. Prvi i drugi razred započeo je sa obukom 15. IX. 43. Obuka se vrši svaki drugi dan, pošto škola ima na raspolaganju samo jednu prostoriju. U prvom razredu obrađen je račun u krugu broja 10 i to samo pribrajanje. U drugom razredu čitaju se poučna štiva iz čitanke. Djeci se prikazuje važnost Narodno Oslobodilačke borbe. Drug Saša daje uputstva, da se djeci prikazuje narodna borba na primjerima, kao na pr. izgorjela sela, opljačkana sela, pokolj djece na Kordunu itd. Nadalje drug učitelj daje prikaz, da se djeca nalaze gola i bosa i da se poduzmu mjere i u tom pogledu. Pjevanje narodno oslobodilačkih pjesama u školi se još nije započelo. U vezi s time treba pozvati organizacije omladinske i AFŽ, da podučavaju djecu u pjevanju naših narodno-oslobodilačkih pjesama. Radi održavanja čistoće u školi potrebno je uputiti dopis na župnika u Oštrcu, da bi dodjelio jednu svoju djevojku za čišćenje školske prostorije. U istoj školi nije izvršen liječnički pregled, pa se ima odposlati dopis na vojno-partizansku bolnicu, da odrede jednog liječnika koji bi školsku djecu pregledao. Isto vrijedi i za ostale škole. Potrebno je da se škola obrati na svoju općinu radi nabave drva. Preporuča se učiteljima, da sa lijepog vremena krenu sa djecom u prirodu, te uz naučnu svrhu izleta načine pomoć našoj Narodno Oslobodilačkoj vojsci i to branjem gljiva, šipka itd.

Drug Kečenović Geno daje izvještaj za treći i četvrti razred. Obuka je započela 28. IX. 43. U trećem razredu upisano je 15 učenika, u četvrtom 12 učenika, a ti i dolaze u školu. Rad se uglavnom odvija na ponavljanju gradiva iz II. odnosno III. razreda.

Škola Vivodina: U prvom razredu ima djece 92, u drugom 27, trećem 16 i četvrtom 7. To je ujedno broj polaznika, jer broj koliko je trebalo biti upisano djece nije utvrđen. U prvom razredu predaje drugarica Penica Dragica, dok drugi, treći i četvrti razred ima drug Đuro Lojen. Uzrok ne dolaska djece u školu je uglavnom zbog neimaštine u odjeći. Napredak djece je dosta slab radi toga što ovdje djeca uživaju alkohol u velikoj mjeri. Upućuje se učiteljima, da porade oko suzbijanja prevelikog alkoholicizma. U prvom razredu uzimaju se predvježbe za pisanje. Iz računa pojmovi do broja 5. Obuka je započela 13. IX. 43. Iz stvarne obuke uzimanja domaćih životinja i rad u vinogradima za vrijeme berbe. Što se tiče našeg borbenog

pozdrava djeca ga još ne primaju. Potrebno je djecu privikavati, da oni sami dolaze do toga, da pozdravljaju sa našim pozdravom, a ne mehanički ih primoravati na pozdrav. Polazak djece u drugom, trećem i četvrtom razredu dosta je slab. U drugom razredu uzima se stvarna obuka u glavnom u vezi sa jeseni. Iz povjesti uzima se seoba naroda. Iz računa ponavljanje iz prošlog razreda. Vježbanje u čitanju. Gramatika, pojam rečenice, riječi, sloga i slova. Domaći zadatci u vezi sa Narodno Oslobodilačkom borbom. Zidne novine također postoje u kojima pišu sami učenici. Pjevanje se također održaje. Zdravstveno stanje je dobro jedino se u zadnje vrijeme kod djece pojavio svrab. U svrhu toga potrebno je uspostaviti leteću zdravstvenu stanicu za škole.

Škola Kašt: Nastavu vrši Šmit Ervin. Prvi razred broji upisanih učenika 52, drugi 33, treći cca 30, a četvrti 20 učenika, od toga polaze u prvi razred skoro svi u drugi 25, treći 11, a u četvrti samo 4 učenika.

Uzrok slabog polaska djece u školu je uglavnom zbog poljskih radova. Školska obuka započela je sa radom 3. VIII. 43. Polazak djece u školu u ljeti dosta slab, a u mjesecu rujnu počimlju djeca bolje da dolaze na obuku. U prvom razredu obrađuje se predvježbe za pisanje i čitanje. Račun do broja 10. Pjevanje se također održava svakodnevno. U ovoj školi vjeronauk se ne održava, a djeca također nemaju nikakve molitve prije početka obuke ni svršetka. Obuka prvog razreda vrši se dopodne, dok treći, drugi i četvrti imaju obuku poslije podne. U školi se dijeli naš časopis Pionir i Rodoljub. Djeca su vođena na izlet. Fizičke kazne se ne upotrebljavaju. Drugi razred. Račun pojam do broja 100, množenje do broja 6 puta. Račun u trećem i četvrtom razredu obrađuje se na praktičnim primjerima iz života. Liječnik je dva puta posjetio školsku djecu. U Kaštu je otvorne Kulturno-Prosvjetni Dom u kojem učenici na priredbama sudjeluju.

Škola u Sošicama: Obuka se obavlja u prvom i drugom razredu, nastavnik Slavica Presele. Upisano u prvi razred 37 učenika od toga dolazi cca 20 učenika, a u drugi razred upisano je 11 učenika, a od toga broja dolazi 4 učenika. Uzrok ne dolaska djece u školu je uglavnom što roditelji neki nećeju, da djeca polaze u školu partizana, zatim zbog slabe odjeće, radi radova, koji su sada u jesen u punom jeku. Gradivo uzeto u prvom razredu, predvježbe za čitanje i pisanje. Obrađena su tri slova. Iz računa uzet je pojam do broja 5. Drugi razred u glavnom ponavljanje iz prošle školske godine. Djeca se također upoznavaju sa Narodno Oslobodilačkom borbom.

Škola u **Radatovićima:** Učitelj na ovoj školi Popović. Obuka se vrši u sva 4 razreda. Prvi razred ima polaznika 50, a drugi 25, treći

15, četvrti 10 učenika. U sva četiri razreda ima 110 obaveznika. U prvom razredu obavljenje predvježbe za čitanje i pisanje. Račun pojam do broja 5, te zbrajanje do toga broja. Iz stvarne obuke uzeta je šuma. Drugi razred ponavljanje gradiva od prvog razreda. Treći i četvrti zbrajanje i množenje sa jednoznamenkastim brojem. Školska soba je pretjesna i potrebno je u najkraćem roku načiniti (popraviti) učionicu u bivšoj školi. Narodno-Oslobodilačke pjesme se također svakodnevno pjevaju. Djeci se također prikazuje Narodno--Oslobodilačka borba.

Škola u **Dragama:** Učitelj Gabro Bogdanović. Školska obuka je započela 15. IX. 43. Prvi razred broji 9 učenika, drugi 16, III razred broji 9, a četvrti 14 učenika. U prvom razredu uzete su predvježbe za čitanje i pisanje. Obrađena su tri slova. Prikazivanje brojne količine do 5. Stvarna obuka Dom. U drugom razredu ponavlja se gradivo iz prvog razreda. U trećem i četvrtom razredu prikazuje se razvoj Narodno-Oslobodilačke borbe. Djeca sama sastavljaju članke za zidne novine. Djeca često polaze na izlete, te se tu iskorišćava stvarna obuka, a ujedno na izletu učenici beru gljive i šipak za naše ranjene drugove. Pjevanje se također svakodnevno obrađuje.

Smjernice za rad u školi i izvan škole. Uzajamno drugarsko pomaganje. Privikavanje učenika na zajednički rad. Čim više prikazivati djeci našu Narodno-Oslobodilačku borbu, da učenici steknu ljubav spram naše Narodno Oslobodilačke vojske i spram svoje domovine. Apelira se na prisutne učitelje, da porade na izvan školskog rada među narodom, da prikazuju našem narodu izdajice i njihova zloglasna djela nad našim narodom. Prikazuju se, kako fizičke kazne vrlo loše štetuju na učenike, pa se stoga strogo zabranjuje upotreba istih na našim novim školama. Što se tiče vjeronauka u školi, on je odvojen od školske obuke i pušća mu se slobodne ruke, to jest vjeronauk se može održavati onako kako si to udese roditelji sa svećenikom. Također se upućuje učiteljima poziv, da posjete po koji put naše ranjene drugove i da im tom prilikom odpjevaju po koju borbenu pjesmicu i da ih sa nečim daruju, kao na primjer sa cigaretama, raznim kolačima itd.

Izbor komisije za izrađenje nastavničkog programa za sva četiri razreda:

U izbornu komisiju ušli su: Kečenović Geno, Lojen Đuro, Marinić i Giriček. Program se ima načiniti u najskorije vrijeme. Ista komisija zadužuje se da pronađe iz starih knjiga i naše redovite štampe štiva, koja bi poslužila za izradu novih naših knjiga.

Iznašanja zapažanja po učiteljima. Isti traže da se pošalju odmah dječji časopisi po školama, kao na primjer Pionir i Rodoljub itd. Zaključuje se da učitelji sudjeluju što više u našim časopisima.

Učitelji sa Oštrca iznašaju potrebu pomoći u hrani pošto nemaju nikakvog prihoda. U pogledu istoga imaju se obratiti na opć. NOO, a ONOO će sa svoje strane poduzeti da se stvar riješi u najkraće vrijeme.

Voditelj zapisnika Kečenović Geno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Original, strojopis
Sign., HŠM, inv. br. 8,8.1./2-7

1943, listopad 2. 122
Zagreb

Iz matičnoga lista Vladimira Galića, pješačkog pukovnika u Zapovjedništvu grada Zagreba uhapšenog zbog rada za NOP

Uhićen NE PROLAZI
2. X 1943. KROZ KARTOTE-
Osob. Br. 22145 ifTT

Prezime: GALIĆ NEPRIJATELJA

MATIČKI LIST **Broj I**		Fotografija
1. Prezime i ime	**Galić Vladimir**[1]	
2. Čin, rod oružja ili struke	Pukovnik pješački	
3. Dan, mjesec, godina i mjesto rođenja	13. listopada 1899. u Osijeku, popun. z-čtvo Osijek	
4. Gdje je zavičajan	Zagreb	
5. Vjera i narodnost	R. kat. Hrvat	
6. Kada je i gdje položio prisegu Nez. Državi Hrvatskoj	26. travnja 1941. u Zagrebačkoj pješačkoj pukovniji.	
7. Dan mjesec i god. stupanja u hrvatsku kopnenu vojsku	10. travnja 1941.	
8. Da **li** je ranije služio u kojoj vojsci od kada **i** do kada	U jugoslavenskoj od 1. XI. 1919. do 10. IV. 1941.	
9. Svršene škole — a) u građanstvu, koje i gdje, ima li dokumenta	4. real, gimnazije u Zagrebu i ispit za 8. razr. real, gimnazije (predispit za maturu). Ima dokumenta.	
9. Svršene škole — b) u vojsci, koje i ima li dokumenta	Kadetsku školu u Liebenau (Gratz). Ima dokumenta.	
10. Koje jezike govori, čita i piše pored hrvatskog	Njemački	
11. Ime redotelja i djevojačko prezime majke	**Pavao** i **Juliana Beranek,** r. katolici Hrvati	
12. Oženjen: Ime supruge, prezime i ime, vjera, narodnost i mjesto stanovanja njenih roditelja (ako su živi)	Vjenčan u R. kat. crkvi, supruga **Jordanka,** vjere Hrvatsko pravoslavne; roditelji: Atanasije **Karčević** (Karčovski) pravosl. Macedonac, Sofija Karčević rođena Partalov pravosl. Macedonka. Roditelji umrli.	
13. Udovac od kada	14. Rastavljen od kada	

15. D J E C A I m e	Dan rođenja	Dan smrti
Neda R. kat.	12.1. 1929.	
16. Odlikovanja i za koje zasluge	Vojnički red »Željezni Trolist« IV stupnja, za izvršenje težke zadaće uz izvanredan primjer hrabrosti kao zapovjednik bojne pred neprijateljem (četnicima).	

[1] U izvještaju MK KPH Zagreb i Povjerenstva CK KP Hrvatske u Zagrebu Vladimir Galić se javlja pod ilegalnim imenom Petrić.

Prezime i ime Cin		G A L I Ć Vladimir pukovnik	
Datum	Rubrika matičnog lista	V R S T P R O M J E N E	Broj i datum zapovjedi, str. vjesnika
9.X. 1943. g.	22	UHIĆEN dne 2. X. 1943. g. po Redarstvu oružanih snaga u Zagrebu, jer je održavao veze s odmetnicima. (Osobni br. 22145) Taj. 1943. g.	

U D J E L B E S L U Ž B O V A N J A

a) O d			b) D o			c) U kojoj jedinici je udijeljen	d) Na kome položaju
Dan	Mje-sec	Godi-na	Dan	Mje-sec	Godi-na		
1.	X.	1942.	30.	X.	1942.	Častnička škola Ust. vojnice	Nastavnik i zamjenik zapovjednika
31.	X.	1942.	25.	III.	1943.	Ust. posadno Z-čtvo	Zapovjednik
26.	III.	1943.				Z-čtvo grada Zagreba	Pročelnik posadnog odjela

22. OPAZKA	Kažnjen KAZNOM SMRTI, koja je zamjenjena kaznom 5 godina teške tamnice, milošću Poglavnika, osudom Ratnog suda S.U.V. br. Ukp. 8/1943.- 109 od 21. II. 1944. (Osob. br. 10742/44.g.)

.....,??/. ožujka..... 1943 god
u Zagrebu

Ovjeravam točnost mojih osobnih podataka
Vladimir Galić, pk., v. r.

Original, strojopis
Sign., Arhiv RSUP SR Hrvatske, dok br. 111-6/143, 147 i 149

123

1943, listopad 2.
Savski Marof

Izvještaj Oružničke postaje Savski Marof Kotarskoj oblasti Zagreb o akcijama partizana od 28 do 30. rujna 1943. godine na njenom području

ORUŽNIČKA POSTAJA
SAVSKI MAROF
Broj 1539

Sav. Marof, dne 2-X. 1943.

Predmet: Kretanje partizana

KOTARSKOJ OBLASTI ZAGREB

Dne 29. rujna o. g. saznala je obhodnja oružn. postaje Sav. Marof, da su partizani dne 28. rujna i 29 — 30 rujna iz šume »Dubravica« dolazili u selo Polog Biela Gorica, kraj Gornji i kraj Donji, te su ovom prilikom svukli slijedeće vojnike i to: Hrušt Stjepana domobrana iz Bjele Gorice, Jurišić Avgusta iz Bjele Gorice, Šoštarić Mihalja ustašu iz Kraja Gornjeg, a Drvodelić Ivanu iz Bijele Gorice odnieli jedan samokres i Boronić Stjepanu iz Kraja Donjeg jedan građanski gunj; u isto vrijeme gonili su Šoštarić Juru iz Pologa — kao ustašu — svezanog, za koga se nije moglo saznati da li je pušten ili ne.

Kako se saznaje sa strane seljaka, partizani dolaze po noći iz sela Rozge, Dubravica iz šume Dubravica po noći i kreću se po navedenim selima, jer im je dobro poznato, da tamo nema nikakve vojne snage koja bi ih spriječila, te svlače vojnike, koji se nalaze na dopustu i prikupljaju od seljaka oružje.

Nedavno su u selu Dubravici, kotar Klanjec, po danu zapalili jedan autobus Hrvatskih državnih željeznica i jedan vlasnika Novaka iz Klanjca.

Po saznanju od seljaka partizani su najviše obučeni u njemačku vojničku uniformu te naoružani sa puškama, parabelama i strojnicama. Isti su najviše porieklom Slovenci.

U navedenim selima imade nekoliko vojnih bjegunaca i vojnih neposlušnika, ali uslijed ugroženosti po partizanima je oružn. postaja spriječena u hvatanju istih.

Kako partizani zahvaćaju ova mirna sela, te vrše svoju promičbu među pučanstvom to se uslijed toga još manje odazivaju ljudi na pozive vojnih vlasti.

U koliko se ne bi preduzele mjere sa strane mjerodavnih prijeti opasnost državnoj željeznici i manjim posadama vojske od strane partizana, jer se nesmetano približuju preko noći prema željeznickoj prugi. Poglavnika i za dom spremni.

Zapovjednik narednik
(Marko Purgar)
Marko Purgar, v. r.

Dostavljeno:

Oruž. vodu Podsused.
Zapovjed. želj. bojne Zaprešić.
Feldpost 02131 A.
Pogr. red. Sav. Marof.
Polic. školi Sav. Marof. M.P.[1]

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 23, taj. br. 2313/43

124

1943, listopad 3.

Pismo Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske Štabu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« u kojemu kritizira rad Štaba brigade i traži izvještaj o velikim gubicima u borbi s neprijateljem

G L A V N I Š T A B
Narodno-oslobodilačke Vojske i Partizanskih Odreda
H R V A T S K E

Op. Br. 251/43.

Dne, 3. X. 1943.

ŠTABU XIII. PROL. BRIGADE »RADE KONČAR«

1. — Prije izvjesnog kratkog vremena neprijatelj je iznenadio jedinice vaše brigade u selu Krašiću.' Tom prilikom poginulo je oko 30 boraca.

[1] Zaprimni pečat Kotarske oblasti Zagreb, taj. br. 2313/43 od 6. X 1943. godine.

[1] Vidi: dok. br. 111.

Neopreznost i nebudnost od strane vašeg štaba, kao i ostalih potčinjenih štabova u odnosnoj situaciji, je posljedica ovakvog teškog udarca, kojeg je brigada pretrpila.

Krivicu i punu odgovornost za ove teške gubitke u selu Krašiću, snosi u prvom redu štab te brigade.

2. — Iz posljednjih vaših operativnih izvještaja primljenih u toku prošlog i ovog mjeseca, vidi se da vi imate velike gubitke u ljudstvu prilikom izvođenja operacija. To znači da slabo vodite računa o pripremi akcija, odnosno da upravljanje i rukovođenje borbom, odnosno komandovanje jedinicama nije bilo u duhu situacije i postavljenih zadataka. Izgleda da slabo vodite računa o osnovnom taktičkom principu, tj. da se postavljeni zadaci izvršavaju sa što manje žrtava, odnosno sa minimumo žrtava. Kad se ima u vidu, da u ovim akcijama obično ginu najbolji borci i kadrovi uopće, da se jedinice neprekidno tope i lišavaju na taj način svoga borbenog i najboljeg jezgra, onda se da lako zaključiti kakve teške posljedice mogu biti po moral i borbenu vrijednost i sposobnost vaše brigade, ako se bude i dalje nastavilo sa ovakvim načinom komandovanja i rukovođenja vaše brigade.

3. — Često i neopravdano odsustvovanje članova štaba te brigade u situacijama kada je njihovo prisustvo bilo najpotrebnije neposredno uz brigadu, također se je odrazilo i imalo svojih negativnih posljedica. Tako je prije izvjesnog vremena komesar[2] brigade bio na duži put u Liku i Gorski Kotar i Primorje, a odmah neposredno poslije njega i sam komandant.[3] Na taj način u štabu brigade nije ostao takoreći nitko da komanduje brigadom. Za ovo putovanje i udaljivanje komandanta i komesara brigade sa svog operativnog područja nije diktirala nikakova situacija niti opravdani razlozi uopće, a niti je za to postojalo odobrenje i saglasnost ovoga štaba. Na taj način njihova je greška još teža.

U vezi prednjeg štab brigade dostavit će nam odmah izvještaj o slijedećem:

a/ Kako je došlo do iznenađenja u Krašiću i teških gubitaka koje je brigada tom prilikom pretrpila.

b/ Zašto u posljednjim akcijama naročito posljednjih mjesec dana brigada ima redovno osjetne gubitke kako u borcima tako i u kadrovima, razlozi i uzroci ovih gubitaka.

c/ Zašto se je komesar brigade udaljio iz sastava štaba, a odmah zatim i komandant i na taj način ostavili brigadu bez štaba, i obojica otišli za Liku i Hrvatsko Primorje. Po čijem znanju i odob-

[2] Božo Spaček
[3] Milan Zeželj

renju su ovo počinili odnosno koji su to imperativni razlozi nalagali da se tako dugo i daleko odvoje od brigade.

Naročito napominjemo da ovi izvještaji moraju biti potpuno tačni, istiniti i precizni, kako bi ovaj štab mogao donijeti dalje odluke po iznetim pitanjima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:
V.[4] Bakarić, v. r.

Komandant, generalmajor:
Gošnjak,[5] v.r.

M. P.[6]

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 104 B, f. 1, dok. br. 2— 1

125

1943, listopad 3.

Izvještaj oficira Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« Štabu brigade o diverzijama minerskoga voda

Oficir Štaba
XIII proleterske brigade
»Rade Končara«

3. X. 1943 godine

ŠTABU XIII PROLETERSKE BRIGADE »RADE KONČARA«

Od 23. IX. do 2. X. 1943. g. Minerski vod izvršio je slijedeće akcija

23. IX. I minerska grupa izvela je miniranje na željezničkom mostu koji se nalazi na rijeci Okićnici, a na glavnoj pruzi Karlovac — — Zagreb, most je bačen u zrak te uopće nesposoban za promet duže vremena. Duljina mosta je 12 metara, a potrošeno je na isti 14 kg eksploziva.

24. IX. 1943 godine II grupa minerskog voda izvršila je miniranje na kolnom mostu, na glavnoj cesti Karlovac — Zagreb, duljina

[4] Vladimir
[5] **Ivan**
[6] ‘Okrugli pečat: Glavni štab NOV i PO Hrvatske (u sredini petokraka zvijezda)

istoga bila je 10 metara, a potrošeno je 35 kg. eksploziva, iste večeri srušen je i jedan električni stup.

28. IX. 1943 III grupa minerskog voda srušila je željeznički most na pruzi Domagović — Jaska, isti most je bio dug 8 metara, a potrošeno je 24 kg. eksploziva. Most je za kraće vrijeme neupotrebljiv za promet. Iste noći druga grupa minera srušila je most na glavnoj cesti Karlovac — Zagreb kod sela Čeglje, isti je bio dug 12 metara, a bio čvrsto sagrađen, a potrošeno je na isti 60 kg. eksploziva.

30. IX. minerski vod, to jest sve tri grupe izvršile natjecanje iste večeri tako da je I grupa minera bacila u zrak željeznički most između Domagovića i Lazine, isti je bio dug 10 metara, a potrošeno je 41 kg. eksploziva. II grupa minera napravila je još veće natjecanje te je iste večeri bacila 100 metara pruge, za izbacivanje pruge potrošeno je 4 kg. eksploziva. U isto vrijeme srušen je i jedan električni stup. III grupa izvršila je natjecanje iste večeri, te je srušila most na cesti Karlovac — Zagreb kod sela Izimje, most je bio dug 10 metara, a isti je bio dobro učvršćen, te za isti je potrošeno 55 kg. eksploziva. Ista grupa iste večeri srušila jedan drveni most na cesti Karlovac — Zagreb, te je za isti potrošeno 3 kg. eksploziva. Sve tri grupe odlično su izvršile zadatak dok druga grupa pokazala se kao najbolja jer je sa vrlo malo eksploziva izvršila jedan veći dio miniranja.

2. X. I minerska grupa razvalila je most novosagrađeni koga su ustaše prije par dana popravile, te na isti je metnuto 3 kg eksploziva, te je sav raskomadan. Istog dana III minerska grupa postavljala je nagazne mine na cesti Plešivica — Jaska; za vrijeme postavljanja električnih nagaznih mina, dogodio se nesretan slučaj da je za vrijeme postavljanja svojom neopreznosti stradao drug Koloman Čankaš koji je montirao iste mine. On je nehotice, na licu mjesta gdje je postavljao, dodirnuo rukom glavni feder koji je davao kontakt; onog momenta kad je nehotice došao kontakt, mina je eksplodirala i istoga druga raznijela. Od iste mine ranjen je i jedan drug, i to lakše, koji je odmah upućen u bolnicu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Oficir:
Vračar Josip, v. r.

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 721 A, f. 4, dok. br. 19

126

1943, listopad 4.

Izvještaj Štaba NO brigade »Braća Radići« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbama prilikom napada na Ludbreg

ŠTAB BRIGADE
»BRAĆE RADIĆA«
NOV HRVATSKE

4. listopada 1943

ŠTABU X DIVIZIJE NOV HRVATSKE[1]
ŠTABU II OPERATIVNE ZONE NOV I PO HRVATSKE
Sastav.—

Kod akcije na Ludbreg naša brigada dobila je zadatak da postavi osiguranje spram Varaždinu i da drži ceste Varaždin — Jalžabet —
— Ludbreg i Varaždin — Šemovec — Ludbreg; raspored naših jedinica bio je sljedeći: III bataljon držao je položaj kod Jalžabeta, samo cestu kao i kosu iznad Jalžabeta gdje se povezao sa bataljonom XVII brigade koji je bio na Golom Brdu (k. 307).

I bataljon bio je s jednom četom na desnoj strani Plitvice (šuma Lug), a s dvije čete na drugoj strani k. 160.

II bataljon držao je cestu Varaždin — Šemovec, kao lijevo i desno od nje pred samim Šemovcem.

U 2.30 napao je neprijatelj na postav II bataljona sa trociklima, tenkovima i pješadijom, jačina neprijatelja koji je napadao nije nam tačno poznata no po dobivenim izvještajima bilo je oko 400 ustaša sa 6 tenkova. Glavni pritisak vršili su na samoj cesti kuda su mislili po svaku cijenu probiti se kroz naše položaje. Našim borcima je naglašeno, da se neprijatelj pod svaku cijenu mora zadržati, i oni su kod toga ustrajali iako je neprijatelj jurišao i zalijetao se sa tenkovima. U svanuće neprijatelj se malo povukao do prvih kuća u s. Štefanec (400 — 500) m. od naših položaja, ostavivši na cesti oštećeni tenk i dva slupana trocikla. Kako se između Šemovca i Štefanca nalazi padpuno brisani prostor naše jedinice nijesu mogle izvršiti napad na neprijatelja koji je ovaj prostor držao pod jakom mitraljeskom vatrom. U 8.30 sati prebacili smo jednu četu I bataljona do II bataljona i ona je zaposjela zaselak Marof Stefanec, osiguravši ti-

[1] Kasnije XXVIII divizija NOV i PO Hrvatske.

me naše lijevo krilo. Oko 9 sati neprijatelj je opet pokušavao probiti naš položaj i jurišao tenkovima, no bio je odbijen. Tom prilikom naš protutenkovski mitraljez oštetio je opet dva tenka, nakon toga počeo je neprijatelj tući bacačima naše položaje i jedna mina uništila nam je cijelo jedno teško odjeljenje.

Kroz cijelo ovo vrijeme vatra je neprestano trajala, u 11.30 naišao jß jedan avion na naše položaje i prešao u pravcu Ludbrega. Tada su neprijateljska pješadija i tenkovi počeli juriš na položaj a u istom momentu dolaze avioni, najprije njih 7 i stali sipati bombe i mitraljirati naš položaj. Napad iz zraka bio je strahovit i trajao je sat i po, a nadošlo je još 9 aviona koji su produžili istim tempom tući naše položaje. Za vrijeme napada iz zraka prilazili su ustaše i spreda i sieda, te otvarali vatru na naše borce, naši drugovi su počeli bijegom se povlačiti u pravcu Plitvice, trebalo je preći oko 2 km. brisanog prostora pod stalnom mitraljeskom vatrom aviona i ustaša. Povukli smo se preko Plitvice do Jalžabeta gdje je bio naš II bataljon.

U samoj borbi koja je trajala od 2.30 do 12 sati naši borci pokazali su veliku hrabrost i izdržljivost i da nije bilo aviona položaj se nikako ne bi napustio. Naši gubitci su bili veoma veliki i to baš od zračnog napadaja. Dok za one kod neprijatelja ne znamo tačno. Po dobivenim izvještajima od civila neprijatelj je imao oko 40 što mrtvih što ranjenih, 3 — 4 tenka uništena, odnosno oštećena, uništena dva trocikla.

Naši gubitci su sljedeći:

Mrtvih 54, ranjenih 20, nestalih oko 20 koji se međutim još vraćaju. Od oružja 4 p. mitraljeza, jedan teški mitraljez i protutenkovskih pušaka oko 60. Navečer naš III bataljon otišao je na mjesto borbe, pokupio mrtve drugove i sahranio iste na tamošnjem groblju. Nakon borbe kod drugova vladala je potištenost koja se pretvara u još veću mržnju na neprijatelja i pobuđuje na osvetu. Predočeno im je da su oni svojom izdržljivošću i svojim životima omogućili likvidaciju Ludbrega, zadržavši neprijatelja koji je pod svaku cijenu nastojao priteći u pomoć ovome uporištu.

Zamj. politkomesara: Komandant:

Ladišić,[2] v. r. Strok,' v. r.

M. P.[4]

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472, f. 5, dok. br. 40

[2] Nikola
[3] Izidor
[4]0krugli pečat: Štab Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske (u sredini petokraka zvijezda)

127

1943, listopad 4.

Izvještaj zamjenika politkomesara Zagrebačkoga partizanskog odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju partijske organizacije u odredu

Š T A B
Zagrebačkog partiz. Odreda
N. O. V. Hrvatske
A. Broj: 13/43.
Dana 4. X 1943.

Op. br. 731
43
10/X'

ŠTABU II. OPERATIVNE ZONE N. O. V. H..
POLOŽAJ

I z v j e š t a j
O radu i životu K. P. u Zagrebačkom partiz. Odredu.

I. **Rad Partije u vojsci.**

a/ **Politički sastanci.** Politički sastanci održavaju se za sada u svim vojnim jedinicama redovito u koliko to dozvoljavaju terenske prilike na kojima se pojedine jedinice t. j. čete ili bataljoni nalaze. Primjećeno je da članovi ne raspolažu sa dovoljnim brojem najosnovnijeg partijskog materijala, te će zbog toga u radu partijskih jedinica u vojsci biti i nadalje nedostataka sve dotle dok se neće raspolagati sa dovoljnim brojem materijala. Sami sastanci u pojedinim jedinicama nisu kritički na visini, no ova manjkavost biti će za kratko vrijeme uklonjena. Drugi bataljon ovoga Odreda još uvijek nema zamjenika političkog komesata /sekretara/, ali će i to pitanje ovih dana biti rješeno dolaskom jednoga člana Partije, koji je već pozvan u vojsku, ali još do danas nije stigao.

b/ **Borbenost članova K. P.** U kratko vrijeme od kako je osnovan ovaj Odred bilo je nekoliko okršaja sa neprijateljima, u kojima su se članovi K. P. kao rukovodioci bilo kao komandno osoblje, bilo kao politički radnici pokazali prilično borbeni i čija borbenost obzirom na kratko vrijeme ratovanja zadovoljava. Ipak izvjestan broj

[1] Broj i datum zaprimanja.

Partijaca doduše vrlo malen, u pogledu borbenosti i rukovodstva prilikom borbe nije bio na zadovoljavajućoj visini.

c/ **Drugarstvo članova K. P.** Drugarstvo članova u vojsci odvija se pravilno i nema nikakovih znakova nedrugarstva bilo međusobnog ili naprama ostalim drugovima nepartijcima u vojsci. Jedino je primjećeno da pojedini članovi nemaju dovoljne gipkosti u saobraćaju sa narodom kako to traži linija naše Partije u današnjoj Narodno-oslobodilačkoj borbi. Taj nedostatak nije hotimičan i on će se moći ukloniti samo pojačanim političkim radom naših članova i pravilnim objašnjenjem linije Narodno-oslobodilačke borbe.

d/ **Disciplina članova K. P.** Članovi Partije u odnosu napram višim rukovodiocima, a isto tako i u borbi pokazali su se prilično disciplinirani i sve zadatke izvršavaju bez ikakovih izgovaranja, jedino nekolicina članova iz istih razloga ili zapravo iz nehrabrosti nije bila dovoljno disciplinirana, no može se reći, da je to sve više iz straha i nedovoljne borbenosti, nego zbog same nediscipline.

e/ **Brojno stanje članova K. P.** U tu svrhu prilaže se ovome izvještaju jedan primjerak formulara Socijalni i nacionalni sastav te političke pripadnosti[2] iz kojeg je vidljivo brojno stanje članova K. P. u ovom Odredu, kao i članova Skojevaca.

II. SKOJ.

Rad po Skoju u ovom Odredu nije do sada bio na visini uslijed pomanjkanja političkog kadra, koji bi po tom pitanju mogao zadovoljiti. Sada je međutim došla u ovaj Odred jedna drugarica koja radi sa Skojevcima i koja je u ovo kratko vrijeme pokazala prilično volje i sposobnosti, a rezultati njezinog rada moći će se ocjeniti kroz izvjesno vrijeme.

Sami članovi Skoja pokazuju se kao vrlo dobri i disciplinirani a naročito vrlo su borbeni i hrabri u koliko se to u ovo kratko vrijeme moglo primjetiti.

Primjećuje se, da partijska ćelija ovoga Štaba nije održala još ni jednog sastanka, a to iz razloga, pošto Stab sve do prije nekoliko dana nije bio popunjen, a zadnji par dana vršio je stalno pokrete i imao okršaje sa neprijateljem.

Jedan veći i gotovo neoprostivi nedostatak bio je do sada u pogledu stvaranja novog Partijskog kadra, što se vidi i iz samog priloženog i ispunjenog formulara, jer u čitavom Odredu nema ni jednog kandidata Partije, i ako imade izvjestan broj drugova koji u svakom pogledu zaslužuju da postanu kandidati Partije. Tu svakako krivnja leži na pojedinim Partijskim ćelijama u jedinicama, koje

[2] Navedeni prilozi nedostaju.

kako se vidi, nisu shvatile dovoljne važnosti i pravilnog stava naše Partije u pogledu stvaranja novog kadra.

Nijedan od boraca ovog Odreda nije još položio zakletve, a to iz razloga što je ovaj Odred osnovan pred kratko vrijeme i što u tom momentu kada su bili svi borci na okupu Štab ovog Odreda nije imao, a nema još ni danas tekst zakletve. Stoga molimo da se Štabu ovog Odreda što prije dostavi takav tekst, da bi se svi borci mogli što prije zakleti, jer je to svakako jedan od važnih psiholoških momenata za vođenje same borbe protiv neprijatelja.

Pošto je ovo prvi izvještaj sekretara ovog Odreda, vjerovatno je, da u njemu iz Partijskog gledišta imade možda nedostataka, pa se umoljava Štab te zone, da u tom pravcu pošalje na ovaj izvještaj svoje primjedbe u koliko nije dovoljno iscrpan što se tiće života i rada Partije u vojsci. Bilo bi nam također potrebna knjiga »Rad Partijskih jedinica u vojsci«, u koliko sa takovom raspolažete, da bi se mogle pravilno shvatiti dužnosti u radu Partije u pojedinim vojnim jedinicama i sekretara.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamjenik politkomesara:
Sekretar:
Mirko Herak, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NOV- 9/1113

1943, listopad 4.
Zagreb

128

Izvještaj Zapovjedništva Prvoga zbornog područja Glavnome stožeru oružanih snaga NDH o akcijama jedinica NOV i PO Hrvatske u drugoj polovini rujna 1943. godine na području sjeverozapadne Hrvatske

ZAPOVJEDNIČTVO I. ZBORNOG PODRUČJA
Glavnostožerni odjel

Glst. br. 2966/taj.
U Zagrebu, dne 4. X. 1943.

PREDMET: Dogasno izvješće I Z. P. za
DRUGU POLOVICU mjeseca rujna 1943. godine.

1./ GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA / IZVJ. ODJEL/ 2primjerka
2./ ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA — BROD

3./ ZAPOVJEDNIČTVU III. ZBORNOG PODURČJA - SARAJEVO
4./ VRHOVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU — ZAGREB
5./ SASTAVAK.

Na temelju zapovjedi Glavnog stožera oružanih snaga Očev. br. 4163/taj. od 11. studenoga 1941., dostavljam doglasno izvješće za DRUGU POLOVICU MJESECA RUJNA 1943. godine, sastavljeno na temelju prikupljenih podataka od podređenih postrojbi, a u koliko nisu podnieta pojedina posebna izvješća — u sliedećem:

I. — OBĆA UNUTARNJA SITUACIJA:

1. — RAZPOLOŽENJE NARODA:

HRVATI: Razpoloženje naroda je mnogo povoljnije u onim krajevima koji nisu pod neposrednim ili posrednim uticajem pobunjenika i narod je odan ustaškoj ideologiji, ali ta ideologija nemože se u podpunosti izpoljiti, kod onog diela naroda, koji je pod neposrednim ili posrednim uticajem pobunjenika, jer pobunjenici odvode, zlostavljaju, kao i ubijaju, te uništavaju imovinu onih ljudi, koji se ističu svojim hrvatstvom ili ustaštvom.

Osobito je razpoloženje naroda uobće povoljnije poslije pripojenja krajeva, koji su bili pod Italijom.

Na samo razpoloženje naroda imade uticaja i slaba prehrana stanovničtva pasivnih krajeva, te bi u tom pogledu trebalo poduzeti energične mjere i popraviti prehranu.

Prisutnost naših oružanih snaga i uzpješni podhvati velikih razmjera u pojedinim dielovima naše države umiruje donekle narod, ali im se ne može zagarantirati podpuni mir i sigurnost, jer su snage, koje rade na teritoriji ovoga područja suviše male.

U zadnje vrieme opaža se, da raste raspoloženje prema partizanima u onim krajevima, gdje ne postoje uobće naše upravne vlasti, koji se sa svojom promičbom predstavljaju, kao ne čisti komunisti, već nezadovoljnici sa današnjim stanjem i režimom. Osim toga u zadnje vrieme opaža se pojačano djelovanje partizana putem letaka, koji imaju dobre posljedke među narodom.

Velik dio područja ovoga zapovjedničtva nalazi se u zadnje vrieme pod nadzorom partizana, gdje partizani ističući njihovo hrvatstvo i u posljednje vrieme zadobivaju sve više sumišljenika u glavnom od nižeg staliža i seljačtva, dok ima još uvijek dovoljno logičara, koji izpravno tumače dvolični stav partizana — komunista.

PRAVOSLAVNI: Na insurgiranom području od odmetnika, pravoslavni ove pomažu ili im se pridružuju milom ili silom pod pritis-

кош pretnji. Na području gdje nema odmetnika drže se lojalno i mirno.

ŽIDOVI: U koliko ih još ima, a koji su ostali po specijalnim zaslugama i ovlašćenjima mirni su i ni po čemu se ne izpoljavaju.

NARODNE MANJINE: Njemačka skupina je zadovoljna i u svakom pogledu lojalna. Naklonjeni su državi.

Mađari su lojalni, ali više naklonjeni Mađarskoj nego našoj državi.— Priželjkuju pripojenje Mađarskoj.

SLOVENCI I ČESI: Na području ovoga zbornoga područja ogorčeni su neprijatelji naše države i svaku priliku izkorišćavaju, da načine ma kakvu štetu. Oni rade na podmukli način i opasni su protivnici. Potrebna je nad njima stalna paska.

II. — A - PARTIZANSKO KOMUNISTIČKA AKCIJA I PROTUMJERE:

U posljednje vrieme pojačana je djelatnost partizana na području ovoga zbora osobito u Hrvatskom Zagorju, koja se izpoljava ne samo u napadima na željezničke pruge, već i jakim i neprekidnim napadima na naše posade.

Poslije izdaje Talijana primjećeno je znatno jače naoružanje partizanskih skupina u težkom oružju topovima, a djelomično i tenkovima.

KALNIČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Na području Kalnik — Ivančica i na zapadnom dijelu ovoga zbornoga podurčja utvrđeno je, da su pored **Kalničke brigade, 13. slavonske brigade** i **Zagorske brigade** novo došle **(10) 16.** i **21.** partizanska brigada radi čega je djelovanje na prostoru Ludbreg — Varaždinske Toplice — Novi Marof i Koprivnica znatno pojačano, koje se izpoljava u rušenju velikih dielova željezničkih pruga i u napadu na jače posade /pad Varaždinskih Toplica i Novog Marofa/ i u uzastopnim višednevnim u zadnje vrieme napadima na Ludbreg.[1]

Postoji opasnost pada posade u Ludbregu, a ima se podataka da partizani kada izvrše podpuno prikupljanje snaga namjeravaju napasti Varaždin i Koprivnicu.

BILOGORSKA PARTIZANSKA SKUPINA:

U posljednje vrieme i ova skupina znatno je pojačala djelovanje, koje se izpoljava u rušenju pruge Bjelovar — Križevci i Križevci — — Dugo selo i napadima na naše posade.

[1] Na sektoru Kalnika nalazile su se u to vrijeme jedinice Desete divizije (Dvadesetosme), NOU Brigada »Graće Radića« i Kalnički NOP odred. O njihovim akcijama vidi: Dok. br.117, 118, 123, 126. i 131.

Prema dobivenim podatcima primjećeno je, da na Bilogorskom području pored **Bilogorskog odreda** operiraju i **17, 12.** i dielovi **16.** partizanske brigade.[2]

MOSLAVAČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Najveće djelovanje ove skupine izpoljilo se je u rušenju željezničkih pruga Zagreb — Banova Jaruga i napadajem na pojedine naše posade.

Ostali podatci nepromijenjeni od prošlog izvješća.

ŽUMBERAČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

I ova skupina znatno je pojačala svoje djelovanje, kako u napadu na naše posade /pad Stoj drage/[3] tako i na rušenju željezničke pruge, naročito Karlovac — Zagreb i u prepadima na pojedina mjesta.

Sjedište /tzv. **Glavni štab/** 13. proleterske brigade nalazi se u Hruškovcu /vlastelinstvo Turković/ kraj Krašića.

KORDUNSKO BANIJSKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Ova skupina nije pokazala jače djelovanje na južnom prostoru ovoga zbornog podurčja, već se djelovanje njeno sastoji u manjim prepadima na njemačke posade.

VAŽNIJI DOGAĐAJI U ODMETNIČKO PARTIZANSKOJ DJELATNOSTI OD POSLJEDNJEG IZVJEŠĆA DO DANAS SU SLIEDEĆI:

PODHVATNO PODRUČJE ZAGREB:

17. IX. u 09,45 sati napali su partizani između Horvati i Zdenčina /14 j. i. od Samobora/ jednu oružničku patrolu. 3 oružnika uspjela izbjeći, 5 oružnika sa oružjem zarobljeno.[4]

Noću između 17./18. IX. između 22.00 i 03,00 sati uništili su partizani između Sesveta i Dugog sela /10 — 20 i. od Zagreba/ b. b. liniju na dva mjesta u dužini od po 60 m. Željeznička postaja Kraljevec /16 km. i. od Zagreba/ podpuno je po partizanima demolirana. Željeznička pruga između Kraljevca i Dugog sela uništena je u dužini od 600 m.

21. IX. u s. Lug /3. s. z. od Samobora/ 14 partizana obučenih u talijanske odore i naoružanih sa strojosamokresima, odvelo je 37

[2] Radi se o brigadama Desete (Dvadesetosme) divizije koje su 6. IX iz Slavonije ušle u Moslavinu i preko bjelovarskoga sektora prešle u Hrvatsko zagorje.

[3] Vidi: »Zbornik VII«, tom V, knj. 20, dok. br. 66.

[4] Akciju izvršili dijelovi Trinaeste NOU brigade »Rade Končar«.

domoradnika državne radne službe bez oružja. Partizani su došli i otišli u pravcu Žumberka.

22. IX. u 17,00 sati naletio je osobni vlak kod Leskovca /8 j. z. od Zagreba/ — 500 m u pravcu Karlovca na minu. Stroj i dva vagona iskliznulo.[5]

22. IX. u 11,00 sati napali su partizani stražu dojavne bojne u s. Granešina /7 s. i. od Zagreba/ i istu zarobili. Straža jačine 9 domobrana odvedena je po partizanima u pravcu Ivanić grada.-

23. IX. u 13,40 sati izvršili su partizani prepad na teretni samovoz na cesti između Samobora i Stojdrage-samovoz prošao bez gubitaka.

Noću 23. na 24. IX. partizani su u više mahova između 22,00 i 00,20 sati, te 04,30 — 06,30 sati pripucali na našu posadu u s. Horvati /15 j. z. od Zagreba/.

24. IX. u 00,30 sati partizani su podpuno razrušili željeznički most preko potoka Okičnica /2 km z. od Zdenčine/.[6]

24. IX. u 01,00 sati partizani su zapalili spise u obćini Sv. Nedelja /14 z. od Zagreba/ i odnijeli iz mjestnog suda jedan pisaći stroj.

Noću 24./25. IX. partizani su zapalili željezničku postaju Zlatar--Bistrica /27 km s. i. od Zagreba/ i željezničku stražu jačine 7 domobrana razoružali i zarobili. Jačina partizana 200.[7]—

30. IX zaustavili su partizani teretni samovoz poduzeća »Pliva« između Sv. Nedelje i Brezja (5 do 6 km i od Samobora) i s njime se uputili prema s. Molvice (5,5 j.i. od Samobora).-

PODHVATNO PODRUČJE SISAK

15. IX. u 17,00 sati kod s. Ogulinac /3 j. z. od Turopolja/ partizani su napali teretni samovoz sa 500 garnitura odjeće /kabanica, bluza i kapa/ za I. Domobransku jurišnu bojnu. Nakon kratke borbe partizani su pratnju svladali i udaljili se sa samovozom, opremom i jednom strojopuškom.

Noću 15./16. IX. napale su manje skupine partizana naše zasjede kod s. Mahovo /10 s. od Siska/ i Letovanić /14 z. od Siska/. Napadi su odbijeni.

16. IX. u 22,30 sati između željezničkih postaja Brđani i Blinski Kut naletio je njemački transportni vlak na minu. Stroj iskočio 10 vagona zapaljeno. Navodno 10 Nijemaca nestalo i 30 ranjeno.[8]

[5] Vidi: Dok. br. 125.
[6] Kao bilj. 4.
[7] Vidi: »Zbornik VII«, tom V, knj. 20, dok. br. 30.
[8] Napad na vlak izvršile su 2. i 3. brigada Sedme NO divizije Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske, vidi: Isto, dok. br. 79.

Sa strane posade Sisak upućena je pomoć prema Blinskom Kutu, no morala se je vratiti natrag uslied jake neprijateljske vatre.

17. IX. u 22,40 naletio je između željezničkih postaja Šaš i Živaja /17 — 19 j. i. od Sunje/ teretni vlak na jednu minu. 2 vagona iskočila.

18. IX. u 11,00 sati na istom mjestu naletio je na minu pomoćni vlak.

20. IX. između 00,30 i 01,30 manji partizanski prepad na posadu u s. Ljubljanica /10 s. od Siska/ — bez gubitaka.

20. IX. u 07,50 sati naletio je brzi vlak kod Brđana na minu. Stroj izvrnut. U 12,10 sati pruga popravljena i saobraćaj uzpostavljen.

20. IX. u 22,30 sati partizani su minom razrušili željezničku prugu između Capraga i Blinjskog Kuta.

20. IX. u 22,15 sati naletio je teretni vlak sa ugljenom i jednim vagonom streljiva između Sunje i Blinjskog Kuta na minu. Partizani su vlak zapalili, streljivo djelomično uzeli sa sobom, djelomično stavili pod lokomotivu i na taj način zapalivši streljivo uništili lokomotivu i znatno razorili željezničku prugu. Popravak pruge trajati će navodno 2 dana.

Ostalo bez događaja.

22. IX. oko 11 sati pripucali su partizani na posadu u Turopolju.

Noću 21./22. minom je oštećena pruga između Mraclina i Velike Gorice. Željeznička pruga je popravljena.

Noću 21./22. pripucali su partizani u dva maha na straže na Savskom mostu u Sisku. Izgleda da je bila grupa od 10 do 15 ljudi.

PODHVATNO PODRUČJE VARAŽDIN:

Noću 15./16. IX. partizanska skupina jačine od 1300 ljudi napala je posadu u Novom Marofu /16 km j. od Varaždina/. Nakon kratke borbe posada je svladana od premoćnijeg neprijatelja. 1. pohodna sat 14. p. p. 1 častnik i 120 domobrana po partizanima zarobljeni. Partizani su se povukli u pravcu Kalnika.

Noću 14./15. IX. partizani su razorili željezničku prugu između Konjšćine i Hrašćine /21. i 24. i. s. i. od Zaboka/ u dužini od 200 m, i na nekoliko mjesta kod s. Martijanec /17 i. od Varaždina/.

Noću 11./12. IX. partizani su razorili željezničku prugu na nekoliko mjesta kod s. V. Vas /11 s. od Zaboka/.

17. IX. u 03,00 sata jedna jača partizanska skupina napala je stražu na željezničkom mostu kod sela Belava /6. i. od Varaždina/. Nakom kratke borbe straža jačine 8 domobrana povukla se — 2 domobrana stigla u Varaždin, 6 domobrana zarobljeno.

Pruga i most neoštećeni.

14. IX. u 01,25 sati jedna partizanska skupina jačine od 150 ljudi napala je rizničku stražu u s. Miljani /25 s. z. od Zaboka/. 10 stražara razoružano.

Noću 17./18. IX. razorili su partizani željezničku prugu u dužini od 100 m. između postaja Konjšćina i Budinščina /21 i. — 25 s. i. od Zaboka/.

18. IX. u 23,30 sati jedna partizanska skupina nepoznate jačine napala je na stražu od 15 domobrana na potoku Bednja /4 km. s. i. od Ivanca/, svladala ju i odvela sa sobom.

19. IX. u 00,00 sati partizanska skupina od 200 ljudi napala je i razoružala stražu kod tunela Lupinjak /10 s. z. od Krapine/ na željezničkoj pruzi. Jačina straže 9 domobrana skinuta i puštena.

19. IX. u 23,00 sati razoružali su partizani stražu na mostu preko potoka Plitvice /4 km j. od Varaždina/.

Noću 19./20. IX. partizani su zapalili željezničku postaju Varaždinske Toplice, aparate oštetili, b. b. liniju i željezničku prugu u pravcu Novog Marofa oštetili.

U s. Macelj /11 s. od Krapine/ partizani su razoružali 3 stražara rizničke straže.

20. IX. između 14,00 i 15,00 sati partizani su napali Ludbreg. Napadaj je odbijen, 1 domobran ranjen.

Jake partizanske snage obkolile su Ludbreg, kojega napadaju s namjerom, da ga u roku od 3 dana zauzmu. Noću 21./22. IX napadan Ludbreg cielu noć. Sve veze sa Ludbregom prekinute. Željeznička pruga Varaždin — Ludbreg od s. Zbelava /6 km i. od Varaždina/ razorena. Potrebna najžurnija pojačanja za olakšanje situacije kod Ludbrega.

Noću 23./24. IX. partizani u uništili b.b. uređaje na željezničkim postajama Vidovec, Cerje Tužno i Hrašćina Trgovišće /7 j. z.,
11 j. z. i 20. j. j. z. od Varaždina/.

Iste noći partizani su izvršili napadaj za željezničku postaju Gornja Stubica /19. s. od Zagreba/, zapalili željezničke magazine i zarobili 10 domobrana željezničkog osiguranja.[9]

Noću 25./26. IX. izvršili su partizani prepad na uporište Tivar u Varaždinu.

27. IX. u 02,00 sati jake partizanske snage napale su Varaždinske Toplice. Zračnim razviđanjem nije se moglo ništa ustanoviti.
B. b. linija prekinuta.

Noću 27./28. IX. partizanski napadaji na Varaždinske Toplice.

Noću 22./23. IX. skupina partizana jačine 60 ljudi spalila je pismaru u obćini Tuhelj /14 km s. z. od Zaboka/.

28. IX. u jutro partizani oštetili željezničku prugu kod Sv. Jalžabet /12 km j. i. od Varaždina/, popravak u toku.

[9] Isto.

28. IX. između 19,00 i 20,00 sati pale su Varaždinske Toplice. Sudbina posade: /2. ud. sat I. konjan. sklopa 80 domobrana/, njemačko /150 ljudi/ i hrvatsko oružničtvo /30 ljudi/ — nepoznata.[10]

PODHVATNO PODRUČJE BJELOVAR:

14. IX. 16. partizanska brigada u jačini od 1200 ljudi napala je noću 22,30 sati oružničku postaju u Ivanjskoj, koja je bila vrlo dobro utvrđena.

Sa jednim topom 75 mm i sa težkim bacačima razrušena je zgrada oružničke postaje, odakle su oružnici dali jak odpor.

Borba je trajala sve do 02,00 sata i pošto je oružnička postaja bila podpuno razrušena, oružnici su bili savladani.

Prema pismenom izvješću: partizani su 18. IX. 1943. zaustavili osobni lokalni vlak Križevci — Zagreb kod željezničke postaje Gradec, te tom prilikom odveli sa sobom iz vlaka 10 domobrana i 2 njemačka vojnika.

Noću 18./19. IX. partizani su napali oružničku postaju Drnje /s. od Koprivnice/. Oružnici su se povukli u Koprivnicu, a time je nastala opasnost za željeznički most kod Botova.

Noću 26. IX. oko 23,00 sati partizani u jačini od tri brigade sa tri stotine kola napali su posadu u Vrbovcu i osiguranje tvornice Predović. Posada u s. Vrbovec sastojala se je od 70 njemačkih SS redarstvenika i 20 naših oružnika. Ova se je posada održala. Posada za zaštitu tvornice Predović sastojala se je straža od 40 momaka, a poslije kratke borbe straža se je predala i djelomično razbježala. Odmetnici su popalili tvornicu, mlin i pilanu kao i željezničku postaju. Iz tvornice su na kolima odvezli živežne namirnice.[11]

2. — KOMUNISTI:

Rad i djelatnost ovih iznieto je u poglavlju partizansko komunistička djelatnost.

3. - KRETANJE I AKCIJA SUMNJIVIH OSOBA:

Budno se prati u koliko prilike pojedinih područja dozvoljavaju. U insurgiranom području ovaj je nadzor veoma otežan.

Po posebnom nalogu dostavljaju se izvješća o sumnjivim osobama u domobranstvu.

4. — STRANA PROMIČBA:

I nadalje veoma jaka putem krugovalnih postaja raznih zemalja.

[10] Vidi: Dok. br. 117, 118. i 139.

[11] Akciju su izvršile jedinice Druge brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske i Moslavački NOP odred, opširnije o tome vidi: Dok. br. 100. i 139.

U posljednje vrieme strane postaje se više slušaju, nego što je to do sada bio slučaj.

Osim toga partizansko komunistička promičba vrlo je jaka putem raznih letaka, izvješća i boršura.

5. — O PRILIKAMA PREHRANE I PROMETA:

U glavnom je dobra prehrana imućnijih posjednika, dok kod sirotinje na selu i po gradovima, prehrana je dosta slaba, pogotovo kod radničtva i svih službenika po gradovima, jer tzv. aprovizacija uobće ne funkcionira.

Nabavka namrinica bazira na verižnoj trgovini tako, da činovnik i manje imućni svijet više nije u mogućnosti, da vrši nabavku hrane pod ovakvim uslovima, te mu prieti opasnost od gladi.

Prema trgovcima i prodavcima treba upotriebiti najstrože kazne protv velikog dizanja ciena živežnim namirnicama, jer na taj način izazivaju narod, koji nema mogućnosti, da dođe do najpotrebnijih sredstava za život.

Promet željeznički, cestovni i brzojavno-brzoglasni je na cielom području više ili manje ugrožen. Osobito:

na crti Koprivnica — Križevac i Koprivnica — Ludbreg onemogućen.

na crti Zagreb — Karlovac i Zagreb — Križevci — Bjelovar vrlo ugrožen i često prekinut.

na crti Varaždin — Zagreb, dio Varaždin — Budinšćina,

na crti Zagreb — Sisak — Sunja, dio Mraclin — Lekenik i Brđani — Blinjski Kut više ili manje ugoržen.

6. — ODNOSI DOMOBRANSTVA SA USTAŠKIM VLASTIMA I DRUGIM VLASTIMA:

Kao i do sada, — dobri.

7. — ODNOSI DOMOBRANSTVA SA SAVEZNIČKIM VOJSKAMA:

Sa njemačkom vojskom vrlo dobri,korektni i iskreni.

III. STANJE U DOMOBRANSTVU:

1. — RASPOLOŽENJE, DUH I STEGA U DOMOBRANSTVU:

Raspoloženje, duh i stega u domobranstvu popravlja se dolazkom mlađih godišta u domobranstvo i boljem prehranom i odmornošću četa.

Hvale se na pravedni postupak osobito u davanju dopusta i da je nestalo favoriziranje pojedinaca od kada dopuste podieljuju zapovjednici četnih tiela i ustanova.

2. — NEREDI I IZGREDI:

Na dan 16. IX. u 19,00 sati jedan njemački redarstvenik /porietlom Hrvat/ pucao je u jednoj krčmi i pred krčmom u s. Sesvete na ljude. Ubijen je od nepoznate osobe. Poslije su došli drugi njemački redarstvenici i zapalili krčmu i kuću kraj nje.

3. — BJEGUNSTVA:

U posljednje vrieme usliedili su ponovno slučajevi bjegunstva domobranskih častnika sa dielovima svojih jedinica na stranu partizana, tako je:

— noću 23./24. IX. prebjegoa nadporučnik Sobčić Dragutin zapovjednik protuzrakoplovne bitnice u Sv. Klari /4 km j. od Zagreba/ sa jednim vodnikom /bratom imenovanog/ i jednim narednikom.

— djelatni zastavnik Smeh Vjekoslav područni častnik stojničke sati 2. novačke pukovnije, kao nadzorni častnik 2. novačke pukovnije 20. IX. 1943. u 3 sata udaljio se iz vojarne sa 100 momaka, 4 strojnice i 2 strojopuške, sa prevarom, da ide na oštro pucanje pravcem s. Vidovec — Tužno — Kalnik i predao se partizanima. Pomagači su mu bili vodnik Martinović, razvodnik Katelinica, desetnici Regvart, Gepo Šemsa i domobran Rusek.[12]

— djelatni zastavnik Dumenčić Joso iz stožerne bitnice Domobranske središnje škole na dan 11. IX. 1943. izvršio bjegunstvo iz »Vojarne Kralja Petra Svačića« u Varaždinu.

— djelatni zastavnik Kereškenji Veljko iz 7. sati Domobranske središnje škole na dan 19. IX. 1943. izvršio bjegunstvo iz vojarne »Bana Josipa Jelačića« u Varaždinu.

Osim toga po izvještajima zapovjedničtva podhvatnih područja nalazi se u bjegunstvu na prostoriji ovoga zbornoga područja 15 dočastnika i 1235 domobrana.

Ovo bjegunstvo dočastnika i domobrana ponajviše pričuvnika uslied toga, što se po puštanju na dopust nisu više vratili u svoju postrojbu.

4. - PONAŠANJE ĆASTNIKA, DOĆASTNIKA I DOMOBRANA:

U glavnom dobro. Izgleda da je u tom pogledu stanje kod častnika i dočastnika malo se popravilo.

IV. — VANJSKA SITUACIJA:

1. — O PRILIKAMA U POGRANIČNIM OBLASTIMA SUSJEDNIH DRŽAVA:

Nema podataka.

[12] Vidi: Dok. br. 114.

2. — STRANI VOJNI BJEGUNCI:

Na području ovog zbornog područja nije primjećeno.

Razpodieljen je svim jedinicama naputak za posutpak sa stranim bjeguncima.

3. — NEDOZVOLJENI PRELAZI I KRIJUMČARENJA:

Naročito krijumčarenje obilato cvate.

4. — ODNOSI SA SUSJEDNIM POGRANIČNIM VLASTIMA:

Dobri kao do sada.

V.— OBČI ZAKLJUČAK:

Ovo zborno područje obzirom na insurgiranost većeg diela područja, nema dovoljno razpoloživih operativnih postrojbi, da bi moglo uzpješno intervenirati prema pojedinim partizanskim skupinama.

Za izvođenje podhvata većih razmjera, snaga nema.

Prema tome potrebno je sadanje razpoložive snage **pojačati,** da bi se mogli izvesti podhvati širih razmjera. U protivnom ovo zapovjedničtvo morati će se zadovoljiti sa **podhvatima manjih razmjera, obranom posadnih mjesta, lokalnim izviđanjem i krstarenjem.**

Osobito se ukazuje potreba i važno je, da se izvede jedan veći podhvat u Kalniku s obzirom, što su partizani tamo najaktivniji.

Pošto je komunistička propaganda uhvatila jaki korien i posti**zava** dobre rezultate, potrebno je bezuvjetno i najžurnije povesti, **dobru,** jaku i stalnu protupromičbu, jer do sada u tome pogledu ni**je** ništa urađeno.

Obzirom na sve veći broj bjegunstava u domobranstvu potrebno je poduzeti potrebne mjere.—

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

PO OVLAŠĆENJU ZAPOVJEDNIKA
ZASTUPA PROČELNIKA
ppukovnik /Janković/
Janković, v. r.

M p i3

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NDH, kut. 81, f. 16, dok. br. 36

[13] Zaprimni pečat Ministarstva Oružanih snaga, Glavnoga stožera, Izvještajni odjel, izvj. br. 6667 — tajno, u Zagrebu dne 13. X. 1943. godine.

129

1943, listopad 5.

Izvještaj Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Centralnome komitetu KP Hrvatske o radu na učvršćivanju NOO-a, aktiviranju naroda, uspostavljanju veza s HSS-ovcima koji prelaze na stranu NOB-a, radu AFŽ-a, agitaciji i propagandi, radu obavještajne službe te o sakupljanju hrane za vojsku

Okružni komitet Pokuplje
Komunističke Partije Hrvatske

DRUGARSKOM
CENTRALNOM KOMITETU
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

Dragi drugovi!

Primili smo vaša pisma[1] o sektašenju u odnosu prema HSS-u i krivom gledanju na obavještajnu službu.

Zadnjih mjesec dana mi smo uglavnom radili na tome da učvrstimo NOO-e, aktiviramo što više narod, a naročito HSS-ovce koji su radi dosadašnjeg našeg unekoliko uskog postavljanja toga problema bili posve malo aktivirani u radu ili ostali po strani. Kako smo vam to već ranije javljali, mi smo bili u pojedinim kotarevima kao Velika Gorica i Samobor okupili i aktivirali niz partijskih funkcionera iz seoskih i općinskih organizacija. Danas je taj broj uveliko povećan naročito u Velikoj Gorici, gdje smo ih uvlačili u seoske, općinske i kotarske NOO-e kao aktivne odbornike. Tako u općinskom NOO-u za općinu Orle imamo u odboru bivšeg člana općinske organizacije HSS-a Bogdana[2] i sekretara te organizacije Slivaka.[3] U Pisarovini aktivno rade Mika Grebenić, Malek[4] iz Kupinca, Martinović[5] iz same Pisarovine, dok smo u pregovorima sa Grginom[6] i Mrakom[7] prvi je zamjenik, a drugi zastupnik HSS-a za kotar Pisarovinu. Sa njima kao i sa Ivicom Ašpergerom iz Kraljevca smo uhvatili već ranije neki kontakt. U glavnom, u cijelom okrugu niži fun-

[1] Vidi: Dok. br. 85.
[2] Redakcija nije uspjela utvrditi ime.
[3] Isto.
[4] Mika
[5] Milan
[6] Ivan Ašperger
[7] Karlo

kcioneri HSS-a, može se reći u većini da surađuju ili se barem izjašnjavaju za NOB-u. Oni iz kotarskih organizacija govore sa simpatijama o NOP-u, ali se još uvijek kolebaju da aktivno istupe pred narodom. Takav je slučaj sa Medarićem[8], Kovačevićem[9] i u nešto manjoj mjeri sa Plepelićem[10] u Vel. Gorici, sa Jandrom i Franjom Novoselom i sa Bankovićem[11] u Jastrebarskom, sa Razumom,[12] Freslom[13] i u manjoj mjeri sa Fabijanom Lenardom u kotaru Samobor. Svi oni ne odobravaju postupak onih njihovih partijskih funkcionera, koji su u otvorenoj suradnji sa ustašama, dok se pojedinci izjašnjavaju i protiv Krnjevićevog[14] ranijeg zadržavanja u izbjegličkoj vladi. Četnika i stare Jugoslavije se boje. Jandro Novosel nikada u razgovorima ne daje određene odgovore, nego uvijek govori kako treba nekoga da pita. Izgleda da je taj neko u Zagrebu. Nikada ne zatvori za sobom vrata za pregovore. On ima dobro mišljenje o seljačkom književniku Vučinoviću,[15] koji će preći na našu stranu, dok dovede prof. Urbana,[16] kojeg ćemo odmah veoma poslati. Vučinović tvrdi da je držao vezu i sa drugom Stevom[17] /Brkom/.

Svi od reda, bez obzira kako su se ranije držali, žele uhvatiti neku vezu sa nama. Sve ih je iznenadio prelazak Fijolića,[18] jer je on najstariji funkcioner HSS-a u zagrebačkoj okolici. Stari je pozvao sam pismeno Franju Novosela na sastanak u Pribić, ali mu se ovaj nije odazvao pod izgovorom da ga je strah. Svi su od reda plašljivi i vrlo se teško odmiču od svoje kuće ma i za jedan čas. Od reda udaraju po engleskoj gospodi i gospodi uopće i hvale amerikansku demokraciju. Kralja i dinastiju ne žele. Momentalno ne znamo kakovo mišljenje imaju sada o Americi, od kada su počeli osobito isticati Dražu i njegovu vladu. Ističu da bi htjeli ulaziti samo u ona NO rukovodstva, koja odgovaraju u najmanju ruku ranijem njihovom položaju u stranci, a najrađe bi, u koliko uopće govore o aktiviranju, prešli nekako na oslobođeni teritorij i okupili se oko ONOO-a. Stari Fijolić naprotiv želi da ide čim više u narod na neoslobođeni teritorij.

[8] Kao bilj. 2.
[9] Isto.
[10] Stjepan
[11] Ivan
[12] Ivan
[13] Levin
[14] Juraj
[15] Kao bilj. 2.
“ Stjepan
[17] Ivan Krajačić
[18] Petar

Svakako, da onaj način na koji su naši kadrovi demaskirali gospodsko vodstvo HSS-a, nije davao široke mogućnosti aktivizacije svim pristalicama HSS-a. Na savjetovanju delegata i sekretara kotarskih komiteta koje smo održali po pitanju pokretanja HSS-ovačkih elemenata u borbu, vidjeli smo da su neki drugovi postavljali pitanje naglavce. Naime, oni su u prvom redu gledali koje za Mačeka, odnosno onu buržoasku petokolonašku kliku koja se okupila oko njega, a ne ко [je] za okupatora, a ко protiv njega i na tome lomili štap. Pojedincima se prilazilo samo jednom i ostavljalo ga se po strani, ako se on u tom momentu nije mogao uvjeriti da politika čekanja ne valja. Nije se gledalo na ovaj problem u sklopu niza drugih problema, koji su činili da se ovo pitanje u raznim momentima različito postavlja. Tome je razlog i slaba politička izgradnja većine našeg kadra. Radi toga ćemo upriličivati čim češće ovakova i slična savjetovanja po pojedinim pitanjima što će i nama omogućiti puno bolji uvid u naše kadrove i njihove nedostatke.

U masovne organizacije osjeća se velik priliv naroda. Danas nemamo gotovo niti jedne općine u cijelom okrugu u kojoj nema barem dva do tri NOO-a, dok u kotarevima Velika Gorica i Žumberak postoje odbori gotovo po svim selima i u velikom dijelu sela kotareva Samobor i Pisarovina. Gotovo u svim općinama našeg okruga imamo općinske NOO-e, a u svih pet kotareva kotarske odbore.

Na općinskim i kotarskim izborima u Žumberku učestovalo je u općini Radatović oko 80% pučanstva, Vivodini 35% i u Sošicama 38% pučanstva.

Radi uspješnijeg političkog djelovanja u masama izdavaćemo jedno-obrazan materijal za kulturne domove, sijela, široke sastanke na selu, te za informiranje vojske po pojedinim političkim pitanjima i za dizanje prosvjete i političke svijesti u vojsci i narodu. Materijal će sadržavati razne komentare »Slobodne Jugoslavije«, radio Moskve, djelomično radio Londona, te naše i članke iz naše štampe. Preko toga materijala ćemo nastojati još više popularizirati SSSR kao predvodnika antifašističke i oslobodilačke borbe u svijetu. Kod toga ćemo voditi računa da ne ukalupimo cijelokupno naše političko djelovanje, pa ćemo drugovima u pojedinim komitetima obratiti pažnju da oni sami uz ovo komentiraju svoje lokalne događaje. Na ovo smo prisiljeni radi toga što je interes naroda za sve događaje vrlo velik, a drugovi na terenu i vojsci ne mogu pravilno iskoristiti taj interes. Ovime bi podigli i politički nivo boraca i rukovodioca u vojsci i aktivirali po tome radu po svim selima i kotarevima, te politički uzdigli odbore i odbornike.

Smatramo potrebnim da i mi svi članovi našeg komiteta uđemo u ONOO i to tim više, što je priliv HSS-ovaca velik, a drugovi koji

su tamo neće moći ispravno usmjeriti sve te snage. Naknadno nakon formiranja ONOO-a dali smo za propagandni odjel druga[19] koji je odgovoran za naš Agitprop. Tamo će biti pročelnik. Time je on postao i član užeg odbora. Mi bismo ušli u plenum, te bismo na taj način mogli još bolje da djelujemo u masama preko NOO-a. Dali smo direktivu KK-ima,da u NOO-e odnosno kotarske odbore daju svoje najbolje drugove iz KK-a, pa čak da ulaze i sekretari kao predsjednici ili članovi užeg odbora. To je već od ranije i provedeno u nekim kotarevima. Za naš ulazak ćemo pripremiti na prvoj sjednici NOO-a teren. Zapravo po našem mišljenju, nakon prenošenja velikog djela rada na NOO-e, ostaje na našem komitetu i KK-ima sada jedino rad po čisto organizacionim pitanjima Partije, kursevi i umnažanje partijskog materijala.

U cijelom okrugu NOO-i održavaju uže i šire masovne sastanke sa narodom. Rezultati ovakovog rada su osjetniji iz dana u dan. Tako danas imamo u Turopoljsko-posavskom odredu preko 480 partizana i već formirane dvije terenske čete koje će u vrlo kratkom vremenu preći u bataljone. Jedna je u samoborskom kotaru, a druga u jaskanskom kotaru.

U zadnje vrijeme formirani su i kotarski odbori USAOH-a po svim kotarevima.

Po AFZ-u smo sada najslabije stali radi toga, što nemamo dovoljan broj političkih radnica koje bi mogle obuhvati cijeli teren. Drugovi nam se nekako teško snalaze u radu oko okupljanja i aktiviranja žena. Prema uputi drugarice Anke,[20] poslati ćemo drugaricu Mariju[21] Oblasnom Komitetu za Zagrebačku oblast na raspolaganje. Druge drugarice koje rade po tom pitanju uglavnom su već od prvog dana u partizanima ili u borbi tako, da su danas većinom bolesne, uslijed čega ne mogu ni izdražati jače napore. Ženski se kadrovi kod nas vrlo teško uzdižu. Održavamo sa njima stalne kurseve, da bi barem tako unekoliko rješili taj problem.

Stanje u oba odreda nije baš najbolje. U ŽPO smo bili donekle sredili to stanje i počelo je dobro. Dolaskom novih boraca sa terena Žumberka formiran je jedan novi Vivodinski bataljon i u formiranju je jedan prateći. Iz ranije dva bataljona smo uzeli za ove nove velik dio kadrova, tako da su ova dva oslabila. Vodimo kampanju za mobilizaciju svih muškaraca sa oslobođenog Žumberka od 17 — 40 godina, što će donijeti svakako najmanje novih 2 — 300 boraca. Htjeli bismo im dati domaće kadrove, ali to vrlo teško ide sa poli-

[19] Aleksandar Šokorac
[20] Berns
[21] Đerđa

tičkim kadrom, jer se domaći vrlo teško uzdižu u vojsci za političke rukovodioce. Komandanta Odreda[22] predložili smo Zoni na smjenjivanje. Zahvaljujući njegovoj lijenosti i neodgovornosti bio se već jednom ranije rasuo cijeli jedan bataljon, pa smo ga radi toga kritikovali na partijskom sastanku i sami se pozabavili sa pitanjem toga bataljona više nego li obično. Tako smo taj bataljon sredili i napravili od njega jedan dobar bataljon. Taj svoj neodgovorni rad komandant Balaš nije niti pokušavao pravdati, nego je priznao, ali je naknadno kako ćete vidjeti iz priloženog pisma, partijsku kritiku tumačio kao sukob sa drugom Miškom.[23] Takovo njegovo držanje odvelo ga je daleko od kvalitete jednog iskrenog čovjeka i dovelo na pozicije jednog malograđanskog spletkara. Pokušavao je cijeli Štab dovesti u nezdrave odnose sa nama. Tako je zbrkao pojmove o dužnostima člana Partije i komesaru odreda,[24] koji je inače dobar i požrtvovan drug, ali ne energičan i odlučan. Uslijed toga se i ovaj povodio za njegovom lijenošću i nije posvećivao vojsci onoliko pažnje koliko je bio u stanju. Ponovno je radi tako slabog njihovog rada došlo do krize u onom bataljonu. Prema drugu Živkoviću[25] kojega smo sporazumno sa Štabom Zone postavili da privremeno vrši dužnost sekretara Odreda nastojao je izazvati nepovjerenje ostalih članova štaba odreda. Mi smo na našem sastanku došli do zaključka da Balaša treba isključiti iz Partije i vama podnijeti iscrpan izvještaj o njegovim ispadima, jer smatramo da to ne pravi iz neznanja. Do vaše odluke mi ćemo ga odstraniti iz partijske jedinice.

U drugom odredu koji operira na terenu Velike Gorice ima nešto više od 480 boraca, od kojih su vrlo mladi i neiskusni članovi Partije, a 38-ica su Skojevci. Komesar odreda je drug Marijan Badel, koji je ujedno i kandidat našeg komiteta, a sekretar odreda je drug Alojz Valečić, koji je ponešto mrtav, ali ima znanja. Informirani smo da Zona ima izvjesne kombinacije sa premještanjem druga Marijana sa našeg terena. Ako to uslijedi biće štetno po razvoj ovoga odreda i po uspjeh daljnje mobilizacije u ovom kraju. Drug Marijan je nama vrlo potreban baš po pitanju novih jedinica u ovom kraju, a uvjereni smo da na drugom terenu ne može više dati. Oba ova odreda mogu uz našu pomoć u najskorije vrijeme prerasti u dvije brigade i da opet ostanu na terenu dva odreda. Uslov je svakako da se dobro i ispravno radi politički sa njima.

U odredima ćemo provesti savjetovanja, da bismo ih tako učvrstili i obići sve ćelije i kandidatske grupe, da tako stečemo jasniji

[22] Boris Balaš
[23] Lutvo Ahmetović
[24] Tomo Dijanović
[25] Đuro

uvid koga se dade uzdizati, a ко ne može zadovoljiti na svome položaju. Ujedno ćemo tu birati sami drugove za kurseve koje održavamo stalno pri našem komitetu. Radi olakšanja rada komesarima oko podizanja političkog nivoa boraca izdavaćemo im i materijal za borce, a kako smo vam to već ranije napomenuli, a sa njima ćemo nastojati održati jedan specijalan kurs za komesare. Istovremeno ćemo sporazumno sa štabom odreda izvršiti neke izmjene u političkom kadru.

U našem prošlom pismu smo vam javili da ćemo moći poslati na viši partijski kurs jednog druga iz Zagreba, koji bi kod nas održavao srednje kurseve. Oblasni komitet za Zagreb ga je tražio, pa smo ga poslali njima. Tako smo opet ostali bez pogodnog druga za taj posao. Molimo vas da nam pošaljete drugaricu Francku[26] ako je na raspolaganju. Inače će morati sam sekretar da vodi najveći dio svakog kursa i tako gubi mnogo vremena. Ujedno vas molimo da nam pošaljete i program za srednji partijski kurs kojeg bismo ovdje održavali.

Agitacija i propaganda koraknula nam je dobro naprijed. Mjesto onog lista kojeg bi izdavao naš komitet, odlučili smo nakon savjetovanja sa drugom Bevcom,[27] da od toga odustanemo, ali zato da preuredimo »Rodoljub« i izađemo češće barem u svakih 14 dana. Tako preuređen izašao je već jedan broj kojeg vam prilažemo. Ujedno smo izbacili i nekoliko letaka sa slikama u svrhu propagande mobilizacije. Tako ćemo od sada nastaviti. Sve ono što smo mislili pisati u našem listu t. j. popularizirati SSSR, prenositi iz svjetske štampe o nama i našoj borbi, te razne naše lokalne stvari donosićemo u »Rodoljubu«. Tu nam je rad olakšan, jer smo mobilizirali jednog prilično dobrog slikara iz Samobora i jednog slabijeg, koji nam prave crteže i propagandne plakate za cijeli okrug. Još uvijek nam je cijeli agitprop aparat slab prilično i politički i na peru. Iz Zagreba je preko nas došao i poznati kipar Vanja Radauš, kojeg vam šaljemo po slijedećem kuriru. Sa njim skupa ide i jedan Bugar, kipar poznanik od Augustinčića.[28] Zadržajemo ih do slijedećeg kurira radi toga, da bi nam ovaj kurir čim prije stigao do vas i vratio se sa propagandnim materijalom i direktivama za proslavu Oktobra, a i radi toga da nam ovdje naprave nekoliko skica za plakate koje ćemo mi ovdje izdati povodom proslave i ujedno ilustrira specijalan broj »Rodoljuba«.

Sa njima ćemo vam poslati i jednog liječnika talijana i dra Rasuhina,[29] koje smo mobilizirali. Rasuhina kao stručnjaka u socijal-

[26] Kincl
[27] Edvard Kardelj
[28] Antun
[29] Josip

noj medicini. 0N00 hoće da iskoristi da im napravi nekoliko primitivnih kupališta i terapija za ranjenike i narod i održi nekoliko predavanja. Pored toga smo mobilizirali dra Tadića[30] i naši su udarnici zarobili jednog dra Židova, koji je do sada služio ustašama. Dra Tadića smo ostavili ovdje u našoj bolnici, a ako tamo nije od velike potrebe ostavili bi ovdje i dra Konfortija.[31] Kako nam javljaju, vi dolje imate sada prilično dobar kadar liječnika, pa vas molimo da nam javite možemo li ovu dvojicu zadržati. Za bolnicu je svakako potreban jedan liječnik, jer je drug Mihelčić,[32] koji nam je dat od Slovenaca bolestan, a i voli ponešto piti.

Na prošlu našu sjednicu pozvali smo i kandidate našeg komiteta. Po svemu izgleda da će se dvojica od njih dobro razvijati, tako da ćemo ih nakon izvjesnog vremena moći i primiti u naš komitet.

Što se tiče ob. službe činjenica je da sam sa drugom Markom[33] razgovarao i sporazumjeli smo, da vam predložimo da onu trojicu drugova ne upotrijebimo za to, jer su bili najagilniji članovi komiteta. Jedan od njih je danas i član našeg komiteta. Ovima novim izlazimo u svemu u susret, čak smo dali direktivu sekretarima KK-a da im u svemu izađu u susret i stavili smo im na raspolaganje još nekoliko drugova. Pojedinci od njih kada su se vratili sa kursa tražili su od nas da im damo cijelu partijsku organizaciju u pojedinim kotarevima na raspolaganje i da od nje prave ob. aparat. To nerazumjevanje kasnije su uvidjeli i sami, pa su našom pomoći počeli da izgrađuju svoj samostalan aparat. Samom drugu Prebegu[34] i ostalim dali smo pisma sa kojima mogu uvijek i od svakog partijca tražiti pomoć, a i mi im sa svojim savjetima u granicama svojeg znanja i mogućnosti pomažemo kada zatraže od nas.

Sakupljanje hrane za vojsku u tim krajevima provodi se uspješno. Ide teško sa prilaganjem svinja ili masti, jer je i ovdje prilična oskudica u svinjama. Drugovi koje ste nam najavili, došli su do nas. Pored ovog poveli smo jednu akciju preko ONOO-a za sakupljanje starih odjela i veša od seljaka, koje bismo dali pokrpati i otposlati na ONOO-e za Liku i za Kordun da oni to razdijele sirotinji. Ta bi akcija po našem mišljenju imala više karakter manifestacije bratstva Srba i Hrvata. To činimo radi toga da i mi sa svoje strane pomognemo suzbiti četničke elemente, jer su se počeli prebacivati sa Banije i Korduna u naš okrug i vršiti neke otimačine stoke i novaca. Za stoku tvrde da je od njih ranije oduzeta po ustašama. Ima

[30] Kao bilj. 2.
[31] Isto.
[32] Alojzije
[33] Belinić
[34] Nikola Brezović

doduše takovih slučajeva, da su seljaci kupovali od ustaša i onda opet prodavali drugim seljacima, koji nijesu znali čija je to stoka. Ali u većini slučajeva oduzimaju stoku koja nije nikada bila njihovo vlasništvo. O ovome smo pisali OK Karlovcu i KK Pisarovina je pisao Komandi područja ali odgovora od njih nijesmo dobili. Pljačku ćemo suzbijati preko ovog odreda koji dolje operira, i svakog ovakovog ćemo uhapsiti. Dolaze sa oružjem i partizankama na glavi.

Prilažemo jedno pismo od KK Samobor i molimo da se ovakovi ljudi ne upućuju preko naših kanala.

Nakon akcije na Gorinju Vas[35] u Žumberku, koja je bila ustaški brlog i stalna smetnja za aktivizaciju naroda u općini Kalje, to smo selo raselili. Svi civili koji su bili za vrijeme akcije u selu, borili su se sa puškom u ruci protiv naše vojske. Većina ih je bila već od ranije uniformirana. To selo je bilo jedno važno ustaško strateško uporište u ovom kraju. Sve one, a to je 95 %, čiji su ukućani bili u ustašama spakovali smo i otpremili put Samobora da ih Pavelić hrani i brani.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

5. X. 1943 Drugarskipozdrav

Mika,[36] v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-28/1758

130

1943, listopad 5.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Zagreb Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji, organizacijskom stanju i akcijama na području kojega komitet pokriva

K.K. K.P.H. Zagreb 5. X.43.

IZVJEŠTAJ

I. Politički izvještaj

Narod u čitaom kotaru gleda na N.O.V. i N.O.B. sa velikim simpatijama a isto tako i na Sovjetski Savez, a nekoje vanpartijske or-

[35] Vidi: Dok. br. 83.
[36] Kao bilj. 23.

ganizacije se smatraju kao komunističke i ispravno su shvatile borbu SSSR i kapitalističkih zemalja, tj. shvatili su kao N.O.B. a ujedno shvaćaju kao revoluciju socijalizma nad kapitalizmom. Neki manji dio naroda drži se u pasivi, ali nije za ustaše, već gleda neku pasivnost i izbjegava borbu, dočim samo nekoji kulaci govore da će Amerika pobjediti i odlučiti.

Brdovec Narod gleda sa simpatijama na narodno-oslobodilačku borbu. Pernar[1] obilazi oko nekih svojih pojedinaca koji pokušavaju raditi po HSS-u, međutim ti nemaju uspjeha među narodom. Neki Orinčić donio letke o HSS-u i dao ih Ražnju iz Drenja, ali taj nije uspio raspačati jer je bio zaprečen od naše strane. Održan je sastanak sa vojnim bjeguncima. Okupator pokušao reakciju u Mariji Gorici ali bez uspjeha.

Pušća Bistra Narod je potpuno antifašistički raspoložen. Točnog izvještaja s te općine nema, jer su naše organizacije dosta slabe i nisu dale potpuni izvještaj.

Zaprešić Narod je dosta antifašistički raspoložen, ali je zastrašen od bande koja se stalno zadržava u općini. Ima dosta ustaša koji prave stalne reakcije. Narod se ne odaziva u fašističku vojsku i dosta se mobilizira u našu vojsku.

Stenjevec HSS se uopće ne osjeća da bi šta radio. Naše organizacije su pristupile pojedinim HSS-ovcima i ti su se saglasili sa N.O.B. i znatno pomažu našu borbu. Masa gleda sa simpatijama na našu N.O.B. i ne odaziva se u fašističku vojsku. Banda ne pravi nikakove reakcije.

Vrapče Ima nešto HSS-ovaca koji stoje u pasivi, ali ne rade ništa protiv nas i ne prave nikakovih organizacija. Bila reakcija od strane bande, koji su došli kao partizani jednog našeg druga su uhapsili, svega ga spretukli i onda pustili. Ima dosta koji nisu upoznati sa linijom N.O.B., ali simpatiziraju s njom i dosta se mobiliziraju.

Šestine Narod gleda dosta na Krajačića[2] bivšeg zastupnika. Narod je u glavnom dobar i ne odaziva se u fašističku vojsku. Ustaše nisu uspjeli sa svojim organizacijama i ne osjeća se njihov rad.

Markuševac Narod je odan i oduševljen sa N.O.V. i N.O.B. i ne dozvoljava ni jednoj stranoj organizaciji da prodre u općinu. Narod gleda sa potpunim pouzdanjem u N.O.V. i više simpatizira sa Sovjetskim Savezom.

Sesvete Većina naroda gleda ispravno na N.O.B. i mobilizira se, a jedan dio dosta pasivno gleda na našu borbu i gleda kako bi ga

minula borba, ali nisu inače protivnici. Malčić[3] i njegov sin pokušavaju propagandu za HSS, ali im ne uspjeva. Krajačić donio letak i dao ga našem drugu, kojeg ćemo dobiti. Počela se osnivati »bijela garda« kojih ima oko 6 i to u Sesvetskim Selima. Ima nešto anglofila koji kažu da će pobjediti Englezi i Amerikanci. Jedan iz Medvedskog Brega radi u šumi kao vojnik i pokušava raditi po HSS-u ali mu nikako ne uspjeva rad u vojski, jer naši drugovi koji rade s njim suzbijaju ga.

II. Organizaciono stanje

a.) partijsko stanje. K.K. partije sastoji se od 6 čl. Jedan član kot. kom. mobiliziran za N.O.V.

Brdovec Opć. kom. od 4 čl.; jedan član je mobiliziran za N.O.V.; 3 part, jedinice od 9 čl, 6 ih je mobilizirano za N.O.V.; 1 kandidat.
Pušća Bistra 4 part, jedinice od 16 čl.
Stenjevec 1 part, jedinica od 5 čl.
Vrapče Opć. kom. od 3 čl.; 1 otišao u N.O.V.; 2 part, jedinice od 8 **čl;** 3 mobilizirana; 2 kandidata.
Sesvete. 1 part. jed. od 8 čl. 1 mobiliziran za N.O.V.; 2 kandidata; 1 kand. mobiliziran.

b.) po SKOJ-u kot. kom. od 6 čl.; kot. odb. USAOH-a od 4 čl.

Brdovec Opć. kom. od 4 čl.; 3 grupe od 10 čl.; 3 odb. USAOH-a od 14 čl; 3 pion.[ira]
Stenjevec 3 SKOJ-evaca; 3 odb. USAOH-a od 16 čl.
Vrapče Opć. kom. od 5 čl; 2 SKOJ-evske grupe od 12 čl.; 4 odb. Dd 20 čl.; 18 pion.
Markuševac 3 SKOJ-evaca; 2 odb. od 8 čl.
Sesvete 1 SKOJ-evska grupa od 5 čl; Opć. odb. USAOH-a od 4 čl; 6 odb. od 30 čl.
Pušća 1 odb. USAOH-a od 6 čl.

c.) N.O.O. kot. odbor od 5 čl.

Brdovec Opć. odb. od 5 čl; 17 mj. odb. sa 60 čl.
Pušća Bistra 3 N.O.O. od 15 čl.
Zaprešić 2 odb. od 8 čl.
Stenjevec Opć. odb. od 5 čl; 5 mj. odb. od 21 čl.
Vrapče 1 opć. odb. od 8 čl; 6 mj. odb. od 29 čl.
Šestine 2 odb. od 8 čl.
Markuševac Opć. odb. od 7 čl; 4 mj. odb. od 19 čl.
Sesvete 1 opć. odb. od 7 čl.; 16 mj. odb. od 54 čl.

[3] Franjo

d.) A. F. Ž. kot. odbor AFŽ-a od 4 čl.
Brdovec 4 odb. od 14 čl.
Pušća Bistra 2 odb. od 10 čl.
Stenjevec Opć. odb. od 4 čl; 2 mj odb. od 8 čl.
Vrapče Opć. odb. od 6 čl.; 5 mj. odb. sa 22 čl.
Markuševac 1 mj. odb. od 6 čl.;
Sesvete Opć. odb. od 4 čl.

III. Agitacija i propaganda

Materijal se prima vrlo dobro i masa traži našu štampu, ali pogreškom drugova materijal je ležao mjesec dana i da nije rasparčan. Letci koji su razbacani sa strane omladine primljeni su vrlo dobro i među omladinom i među starijima. Narod je dosta slabo upućen u ZAVNOH ali se preko naših organizacija tumači ZAVNOH i AVNOJ.

IV. Vojska i veze (mobilizacija.) Za IX mjesec mobilizirano za N.O.V. 175 ljudi. Po pitanju mobilizacije nije nam uspjelo provesti jaču mobilizaciju pošto narod ima spremanje i prikupljanje ljetine itd. ali se sprema poslije toga posla te ima izgleda da će se pojačati mobilizacija tokom ovog mjeseca. Za Zagrebački Odred mobilizirano 11 partijaca. Naše organizacije su uspjele prodrijeti u vojsku i osnovati vojne komitete. Veza funkcionera sa Bodrvec — Žumberak; Pušća — Stubica; Vrapče — Stubica; Vrapče — Stupnik; Sesvete — Dugoselo; Sesvete — Sv. Ivan.[4] U općini Markuševac uspjelo mobilizirati 19 omi. sa oružjem. Preko vojnih kom. dobijena 3 puškomitraljeza i nešto uniformi.

V. Akcije

Pušća Bistra. U IX mjsecu likvidirano 8 bandita od kojih 1 ženska. 10/IX na pruzi Zaprešić — Luka izvršena akcija. Akcijom zapljenjene 2 karabine i 2 lovačke puške; 1 legionarsko odijelo i 1 cipele. Prigodom likvidiranja 1 bandita nađeno kod njega 970 kn. koje šaljemo sa obračunom. Promet na pruzi Zaprešić — Luka povodom akcije nije se kretao 1 dan. Povodom akcije banda nije poduzimala nikakove reakcije. Narod je oduševljen sa tim akcijama i traži da se još obračuna i sa još nekim banditima.

Vrapče 6 X naši su drugovi uhapsili vrapčanskog tabornika i predan je Zagrebačkom odredu pošto na istragi našoj nije priznao ništa.

Stenjevec Svučena 4 domobrana, gdje je zarobljeno 4 bluze; 2 hlače i 4 pari cipela.

[4] Današnja Zelina.

Banda je poduzimala reakciju i ispremlatila 1 omladinca i 1 odbornika da oni moraju znati ко ih je svukao.

Sesvete Zarobljeno 4 motorkotača, 1 automobil; 2 vola, 1 bik, 1 junica, 14 domobrana svučeno, 4 telefonska aparata, 1 konj, 1 krava koja je posječena u Markuševcu i dobijeno je 16.000 kn; a potrošeno 3700 kn. za popravak motora i za razne akcije. Motori i automobili i ostale stvari predani su odredu. 1 gestapovac se napio i ubijen je a banda je pohapsila 3 čovjeka i demolirala gostionu. Svučeni 1 oficir i 1 vodnik. Ubijen 1 ustaša i 1 agent, a 3 agenta uhapšeni. Bila reakcija u općini Sesvete gdje je banda došla na neke tužbe i hvatali ljude na cesti i pohapsili oko 200 ljudi, ali su za sobom odveli oko 30 ljudi. Ujedno su došli drugaru Kelemrincu gdje su demolirali čitavu kuću i odnijeli 45.000 kn i 3 sata. Poslije reakcije narod je evakuirao ih kuće sve stvari, žito itd., jer su svi iz kuće otišli u partizane.

Povodom tih reakcija narod gleda sa ogorčenjem na bandu.

Ilić,[5] v.r.

Origina], rukopis
Sign., AIHRPH, KP-78/2475

131

1943, listopad 5.

Izvještaj Štaba Kalničkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o općoj situaciji u odredu, sukobu s neprijateljem i napadu na vlak kod Sirove Katalene

Š T A B
KALNIČKOG NARODNOOSLOBODILAČKOG
PARTIZANSKOG ODREDA HRVATSKE

Oper br. 41/1943.
5. X. 1943.

ŠTABU II. OPERATIVNE ZONE NOV i PO HRVATSKE

I. Stanje neprijatelja na sektoru Kalničkog Part. Odreda

Kako nam je poznato neprijatelj je uspio da ubaci svoje snage na naš oslobođeni teritorij da zapali dva sela i da opljačka blago i žito i da se povuče u grad.

[5] Juraj Filipčić

Brojno stanje neprijateljskih posada: nalaze se u Križevcima, Koprivnici, Varaždinu i u Hrvatskom Zagorju, nije nam poznato jer lismo odavno primili nikakvih informacija o neprijatelju.

Na željezničkoj pruzi Križevci — Koprivnica ne primjećuje se nicakovo koncentriranje neprijatelja.

II. Akcije

27. IX. 1943. II. bataljon K.P.O. imao je borbu sa ustašama nad D. Rijekom. Nanešeni su neprijatelju gubitci 6 mrtvih i nezna se koliko ranjenih. Naši gubitci bili su 2 mrtva.

I. bataljon, kada je išao sa ranjenim drugovima u Slavoniju putem nije imao nikakve smetnje od neprijatelja.

Već u povratku iz Slavonije, za Kalnik zaustavio je I. bataljon vlak, koji je išao iz Koprivnice preko Virovitice u Bjelovar u Sirovoj Kataleni. U istom vlaku vozila su se 3 razvodnika iz Virovitice, navodno da su pobjegli svojim kućama. Iste smo svukli i razoružali, imali su dva mauzer karabina 300 metaka za mauzer puške, 24 ofenzivne bombe.

Zarobljen je jedan Čeh, koji je dopraćen u Kalnik! Isti je putovao u Bjelovar, naoružan sa jednim pištoljem 6.35.

III. Opća situacija u Odredu

Nakon provedene reorganizacije moral drugova i borbenost je dosta na visokom stupnju. Štabovi bataljona nisu dosta inicijativni i iskusni, da rade sami, već im treba posvetiti više pažnje.

IV. Vojno Sudski odsjek razvija se i radi samo nisu još samostalni.

Vod za vezu isto tako nije još dosta upućen u svoj rad! Sanitetski referent K.P.O. za sada bi zadovoljavao sa svojim radom.

V. Perspektive

I nadalje rad će se učvršćivati u jedinicama isto tako i u štabovima bataljona!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Muhek', v. r. M. P.[3] Komandant: Kučiš,[2] v.r.

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472, f. 5, dok. br. 44

[1] Andrija
[2] Stjepan
[3] Okrugli pečat: Štab Kalničkoga NOP odreda
(u sredini zvijezda petokraka)

132

1943, listopad 5.

Izvještaj Štaba Turopoljsko-posavskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o akcijama u rujnu 1943. godine, te o organizacijskom stanju u odredu

ŠTAB
TUROPOLJSKO-POSAVSKOG
N.O.P. ODREDA

Op. br. 61/43
5. X. 1943.

Operativni izvještaj
i organizacioni

ŠTABU II. OPERATIVNE ZONE
GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

U noći 20/21. IX. 1943. snage Odreda pošle su na rušenje pruge Zagreb — Sisak između Peščenice i Turopolja. Pošto su dijelovi Odreda, koji su na pruzi trebali dati osiguranje naišli na neprijateljsku zasjedu, koja je na njih otvorila snažnu mitraljesku vatru i zato što je naišao oklopni vlak nakon kraće borbe Odred se povukao, a da nije izvršio zadatak.

23. IX. 1943. krenuo je komesar i komandant Odreda sa II. bataljonom preko Mracling, u Posavinu. Za vrijeme od 6 dana kako dugo se bataljon zadržao u Posavini prošli smo selima: Bukevje, Strmac, Vrbovo i Orle. U svim ovim selima održani su masovni zborovi, koji su bili vrlo dobro posjećeni i narod nas je vrlo dobro svuda dočekao.

27/IX. u jutro II. bataljon je napao neprijateljsku posadu na aerodromu u građi »Ples«. Tamo se nalazilo oko 80 Njemaca naoružanih puškama, šmajserima i 5 p. mitraljeza, te oko 200 pripadnika časne radne službe. Prema dobivenim podacima neprijatelj se je u zoru trebao povlačiti sa svim oružjem u jednu baraku. Još u noći bataljon se privukao na jurišno odstojanje toj baraki i tu sačekao dan. Međutim neprijatelj se nije u zoru sakupio u baraki kako smo primili podatke, već se je većim dijelom nalazio u barakama rastepen dublje u šumi prema Vel. Gorici. U 6 sati i 45 minuta bataljon

je otvorio brzu paljbu i izvršio juriš. Borci su vrlo dobro jurišali, ali su u tom jurišu izgubili čete iz ruku komandiri, vodnici vodova, a desetari desetine. Švabe smo uspjeli potisnuti sa aerodroma, ali su još uvjek davali otpor iz baraka dublje u šumi, pa do odluke u ovoj borbi nije ni došlo. Na aerodromu smo se zadržali oko 20 minuta, kada sam izdao naređenje za povlačenje, jer smo se nalazili u neposrednoj blizini Vel. Gorice i Zagreba a prijetila je opasnost, da će nas i avijacija brzo i uspješno tući. Povlačenje boraca iz ove akcije bilo je dosta neuredno, jer su sada preuzeli komandu razni paničari, a komandant bataljona, sa komandirima i nekoliko boraca ostao ie u zaštitnici. Za vrijeme povlačenja gonilo nas je 5 njemačkih aviona, ali nas nijesu uspjeli pronaći niti nam nanesti gubitaka.

Prema dobivenim podacima Švabe su imali 3 mrtva inžinjera, i 5 vojnika i nepoznat broj ranjenih. U ovoj akciji uhvaćen je u Mićevcu jedan ustaša bandit, kojeg smo strijeljali. Zarobljeno je 9 pripadnika Paveličeve Časne radne službe. Od plijena je uhvaćena jedna pisaća mašina, jedna raketna pištolja sa 10 raketa, 2 obična pištolja, 1 kišna kabanica, 3 deke i jedan poplun, 7 pari cipela i jedne čizme, 8 opasaća.

Naši gubici bili su: 1 mrtav, 1 teže ranjeni, koji je živ pao u ruke neprijatelju, jer ga se nije uspjelo izvući, pošto je bilo neuredno povlačenje i 3 lakše ranjena borca.

Barake se nije uspjelo spaliti, pošto rukovodioci nijesu držali jedinice u rukama.

Izvješteni smo da je za vrijeme napada na Ples neprijatelj u Vel. Gorici bio obezglavljen i da su već počeli bježati u Zagreb.

28/IX. poslije podne krenuli smo iz Posavine preko Mraclina u Kravarsko. Iz Posavine smo dopratili preko 200 metara žita i ostalih namirnica, koje je sakupio K.N.O.O. za Dugo Selo. Ovo žito smo dalje uputili ekonomiji Glavne intendature ,u Vojnić.

Od 24. do 27/IX. 1943. jedna četa III. bataljona vršila je berbu grožđa u Prkovcu i Letovaničkom Vrhu od narodnih neprijatelja zajedno sa tamošnjim narodom. Poslije izvršene berbe održan je sa narodom uspjeli miting.

U noći 1/2./IX. 1943. izvršile su 3 čete ovog Odreda rušenje pruge Zagreb — Sisak između Lekenika i Grede. Rastaljeno je 6 štosova pruge po 16 metara ukupno 96 metara pruge. Pragovi razrušene pruge su djelomično po sredini i izrezani. Na 2 mjesta je izrezano oko 70 telegrafskih stupova na kojima su razlupane sve šalice. Zaplijenili smo 1 poljski telefon. Neprijatelj nas u ovoj akciji nije uopće smetao, jedino što je naišla jedna lokomotiva, koja je gurala pred sobom jedan vagon i kada je naišla na rastavljenu prugu vagon je otkopčan, a lokomotiva se povratila natrag.

Sve slobodno vrijeme iskorišćuje se na vojnu i političku izgradnju boraca i rukovodioca. Sada imade svaki bataljon po 3 čete, a osim toga formirana je i omladinska četa. Prekjuće je stiglo u naš odred iz Posavine 60 novih boraca, koji nijesu zavedeni u sadašnjem brojnom stanju i naoružanju. Za koji dan bi trebali formirati i III. bataljon, ali članove štaba ovoga bataljona nećemo moći naći u našem Odredu. Ove rukovodioce bi nam trebala dati XIII Prol. brigada »Rade Končara«. Već sada imademo preko 200 nenaoružanih boraca u Odredu, za koje bi odmah trebali puške i odgovarajući broj p. mitraljeza. Mobilizacija novih boraca teće na terenu ovoga odreda vrlo brzo tako da smo u najkraćem vremenu u stanju formirati brigadu i odred. Problem je sada oružja i rukovodioca.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Zamj. pol. komesara: Komandant:

I.[1] Mladen v. r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1602, f. 21, dok. br. 3

133

1943, listopad 7.

Direktiva Agitpropa CK KP Hrvatske za proslavu dvadesetšestgodišnjice Oktobarske revolucije

AGIT-PROP CK KPH
7. X 1943.

Proslava godišnjice Velikog Oktobra treba da ispadne najveličanstvenijom manifestacijom naših naroda i naše vojske do danas. Pod neposrednim rukovodstvom Partije i njenih organizacija priredbe na iznetoj liniji treba da obuhvate sav narod, učešćem ustanova i organizacija NOP u cjelini na čelu naroda.

Zborove, sastanke, akcije organizira Partija odnosno njene organizacije rukovode. Karakter proslave je najširi i na njima u svim oblicima učestvovaće ustanove vojnih i civilnih vlasti, organizacija, štabovi itd. jer je to veliki dan našeg velikog saveznika Sovjetskog Saveza i Crvene Armije i veliki dan Komunističke Partije, organizatora i rukovodioca Narodno Oslobodilačke Borbe.

[1] Ivan

Gdje je to potrebno može se osnovati odbore za proslavu pod rukovodstvom komunista.

Proslava treba da po mogućnosti obuhvati:

1. Uoči tog dana ili na sam taj dan održava se svečani sastanak u svakoj partijskoj jedinici ma gdje ona bila. Referat sa diskusijom o Velikoj Oktobarskoj revoluciji, o Sovjetskom Savezu i Crvenoj Armiji, o međunarodnom značaju revolucije, mi i SSSR.

2. Najširi masovni zborovi, sastanci i tako dalje sa glavnim govornikom predstavnikom Partije te predstavnicima svih organizacija i ustanova. Treba se priredbe prožeti popularizacijom Oktobra, SSSR-a, Crvene Armije, Lenjina i Staljina i najtješnje to povezati sa mobilizacijom za NOV, za savez sa SSSR-om, za jačanje protufašističke fronte uopće na čelu sa SSSR-om.

3. Ispisivanje odgovarajućih parola.

4. Mani-festacija i povorkama, pjevanjem borbenih pjesama itd.

5. Palenje krijesova na uobičajen način.

6. Širenjem letaka i proglasa CK i slično, te umnožavanjem Staljinovih govora itd.

7. Akcije i uopće pojačanja aktivnosti posvuda, a napose u vojnim jedinicama.

8. Razna takmičenja za: u akcijama svih vrsta od oružane borbe, mobilizacije novih boraca za NOV, do akcija za prikupljanje pomoći za vojsku, za pogorelce itd.

Stalno na svim priredbama na svakom koraku treba nastojati da prevlada jedna osnovna misao i težnja izražena u paroli: »Ugledajmo se u sovjetske narode — budimo složni, dosljedni i odlučni u borbi kao sovjetski narodi. Ugledajmo se u Crvenu Armiju — budimo neustrašivi, požrtvovni i neumoljivi, budimo majstori svog oružja kao borci Crvene Armije.«

Molimo vas da se u organiziranju proslave ovog velikog dana držite linije ocrtane u ovom listu i da ga prethodno pažljivije proučite, nastojeći da ne učinite nikakovih ustupaka ni u »lijevo« ni u desnom pravcu.

Osim ovog pisma upućuje Agitprop Oblasnog komiteta direktive kako ćete to konkretno provesti. Agitprop CK je dao liniju a naš agitprop je konkretizirao tj. gdje će biti zborovi, koje parole, tko treba da govori itd.

Neka OK shvate najozbiljnije ovu proslavu u smislu pojačanja borbe protiv fašizma. Neka svaka organizacija pod rukovodstvom KP nastoji što više učiniti za taj dan na svome sektoru.

8. X 1943. Smrt fašizmu — Sloboda narodu! Agitprop

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., A1HRPH, KP-42-V/3585

134

1943, listopad 7.
Zagreb

Izvještaj Mjesnoga komiteta KPH Zagreb Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkoj situacijiorganizacijskom stanju i radu u rujnu 1943. godine

IZVJEŠTAJ ZA MJESEC SEPTEMBAR 1943.

A. POLITIČKO STANJE.

Kapitulacija Italije prouzročila je u prvi moment pretjerani optimizam u pogledu svršetka rata, ali ta činjenica nije međutim ispunila težnju masa i one vide da se druga fronta ne otvara. Odatle dalje zaključuju da borbe u Italiji ne mogu pridonijeti brzom svršetku rata (kako im je to izgledalo u danima kapitulacije Italije) i za to krive Englesku i Ameriku, koje sve više gube ugled kod masa. Mnogi iz redova anglofila (zanatlije i činovnici-i to mali dio, jer većina je na liniji NOB) kritiziraju način ratovanja saveznika, a sa strane proletarijata je ta kritika naročito oštra. Oni govore: »Kad bi Engleska i Amerika uložile toliko napora, koliko ga ulaže Rusija, rat bio već bi gotov!« Predbacuju saveznicima da nisu iskoristili povoljnu situaciju prilikom kapitulacije Italije i da se nisu iskrcali u Albaniji i Dalmaciji, koju je držala samo talijanska vojska. Vijest da je NOV napustila Split i Sušak izazvala je među radničtvom upravo ogorčenje što Englezi nisu pomogli našoj NOV u toj borbi. Radnici nemaju međutim mnogo povjerenja u Englesku i Ameriku i u njihov iskreni savez sa SSSR-om i češće to iskazuju: »Da nas nebi na koncu skuhali« ... i »Ne trebaju oni uopće doći, dovoljno je jaka naša NOV da istjera okupatore« ... I kod srednjeg staleža, kod intelektualaca, gube Engleska i Amerika sve više svoj prestiž, osim kod grupe koja se okuplja oko Pernara,[1] Košutića[2] i uopće oko mačekovaca. Prema raznim informacijama sa terena moglo bi se stanje izložiti na slijedeći način:

1.) Grupa bivših zaštitaša okupila se je u Radničkoj komori, jasno dozvolom ustaških vlasti, jer drugačije nije ni moguće. Bilo ih je oko 40 na tom sastanku. Razgovaralo se je o potrebi dogovora, »jer partizani su aktivni, pa ni mi ne smijemo sjediti skrštenih ruku!«

[1] Ivan
[2] August

Razgovaralo se je o potrebi kontakta, jer po njihovom mišljenju doći će brzo momenat kada će morati uzeti vlast u svoje ruke, i ne smiju dozvoliti da to učine partizani. Sastanak je tekao bez ikakvog reda, govorilo se je s brda i dola. Bio je prisutan i jedan naš član NOO-a, zaštitaš. On nas izvještava da je razgovor tekao mirno dok nije netko dobacio, da je Magovac[3] vani i da se vani štampa »Slobodan dom«.[4] Nastala je velika polemika i društvo se je razišlo bez ikakih zaključaka-bilo je naima podjeljeno mišljenje o saradnji sa partizanima, o »Slobodnom domu« itd... . Sličan slučaj bio je na jednom užem sastanku donje Ilice. Tu je »Slobodni dom« proizveo upravo mučan utisak kod jednih, a kolebanje kod drugih .. . sve su to bogatiji zanatlije, okorjeli mačekovci i reakcioneri, a oni na sastanku u Radničkoj komori su zanatlije, ali ima ih za i protiv NOB. Tu imamo kontakt i nastojimo da prodremo. Sve je to još povećalo zabunu u njihovim redovima kada je radio London počeo objavljivati izvještaje VŠ NOV i POJ-a, spuštanje engleskih oficira,[5] izlazak Krnjevića[6] iz vlade u Londonu i jaka bojazan pred četnicima osjećajući velikosrpski kurs »jugoslavenske vlade«. Stanje kod HSS-ovih masa u Zagrebu je preorjentacija prema NOB, naš red je okupljanje njihovih masa u NOO-e (za sada je to još samo zadaća čijem riješavanju se je pristupilo), a rad reakcionarnog dijela HSS-a je u tome da sabotira mobilizaciju za NOV time što prikazuje partizane pljačkašima i palikućama, time što tvrdi da je »domobranstvo ipak hrvatska vojska« i da partizani »imaju dosta ljudi, ali nemaju oružje ...«.

2.) Mnogo se je proširila vijest, da se sklapa primirje između Njemačke i SSSR-a. Ta je vijest ubačena od ustaša, a primljena je na slijedeći način:

a.) Viši državni činovnici, bogati trgovci, ali sve ljudi koji nemaju koristi od rata, vesele se tome, jer nadaju svršetku rata. To su većinom politički potpuno nezreli ljudi, koji su siti rata, a pasivni su.

b.) Ustaše koji se radi svojih zlodjela boje Narodnog suda, kulturbundovci i ostali koji su sa sudbinom okupatora vezani, a koji su na čistu s time da Njemačka ne može više dobiti rata, hvataju se ove vijesti kao utopljenik slamke, jer se nadaju da će u tom slučaju Njemačka ostati toliko jaka, da ih zaštiti od Narodnog suda. Prema izvještajima koje dobivamo sa terena, vlada u njihovim krugovima

[3] **Božidar**

[4] **»Slobodan dom« počinje izlaziti 15. VII 1943. godine kao glavno glasilo hrvatske »seljačke politike«, a od 12. X 1943. kao službeni organ Izvršnog odbora HSS-a sastavljenog od poznatijih ličnosti bivše HSS koji su pristupili NOP-u.**

[5] **Anglo-američka vojna misija stigla je u VŠ NOV i POJ sredinom rujna 1943. godine.**

[6] **Juraj**

velika uznemirenost i mnogi su spremni da putuju u Njemačku (spremni koferi itd!). Da je ta vijest zapravo proturena, da njih moralno drži na nekoj visini, oni ne osjećaju. Odatle vidimo, da je okupator budan, ne dozvoljava svojim ljudima da se demoraliziraju, a naš rad sastoji se u tome, da objašnjavamo, kako do tog mira između Njemačke i SSSR-a a ne može da dođe dok god nije njemački fašizam uništen.

c.) Proletarijat tim vijestima uopće ne vjeruje i ispravno ocjenjuje situaciju.

3.) Nakon zauzeća Foggie i objave radio-Londona, da će sada biti moguće bombardiranje balkanskih zemalja, stanovničtvo je zaokupljeno pitanjem bombardiranja Zagreba. Tu su mišljenja podijeljena.

4.) U fabrikama je radničtvo izloženo teroru poslodavca i policije, ali prilike ih sve više tjeraju na otpor i proletarijat se polako oslobađa straha, koji mu je zadao ustaški režim. Radničtvo je nezadovoljno i ono otvoreno i javno kritizira prilike u kojima narod živi. Rad sabotiraju polaganim obavljanjem rada i neredovitim dolaženjem na rad. (Meba, Gorica, Ivančica itd.) Slagari treba da izbace određenu količinu slova u određenom vremenu, a izbace tek polovicu. Kada im poslodavac ili poslovođa prigovara, odgovaraju: »Nemamo što jesti, gladni smo, a gladni ne možemo raditi!«. Radnici GEC-a obavljaju svoj posao tako, da se on mora nekoliko puta obavljati (nepropisno montiranje itd.) Ta sabotaža ne vrši se međutim organizirano. Uslovi su sve bolji za uvlačenje masa u manje, pa poslije i više forme sabotaže, ali partijske i vanpartijske organizacije su sada preslabe za rukovođenje tih zadacima, pa se ne koristimo raspoloženjem masa. Kakve su metode poslodavaca vidi se najbolje iz primjera fabrike Meba (koja proizvodi predmete iz bakelita): poslodavac hoće da uvede akordni sistem rada s namjerom da otkrije koliko radnici mogu izraditi robe, da ih kasnije nakon ponovnog prebacivanja na sistem nadnice može prisiliti na izradu onih količina, koje su izrađivali u akordu. Sada poslodavac vrši presiju na radnike preko jedne žene i muža, koji su u vezi sa poslodavcem, a rade u fabrici i oni izrađuju 200 — 250 tuceta dugmadi u vrijeme kad ostali radnici izrađuju 150 tuceta. Kada radnici traže povišicu poslodavac odgovara da ne rade dovoljno. Naši zadaci po fabrikama su danas prodiranje u njih, a radi slabog kadra i naše političke slabosti ne ostvarujemo još zadatke ekonomske borbe. Sve to odvija se spontano i neorganizirano.

Po tvornicama veoma se je razvila krađa u kojoj učestvuju i naši aktivisti, ali krađa u čisto lične svrhe. To postaje svakim danom sve težim problemom, jer unosi razdor među radničtvo. Razlog raz-

doru je, što neko više ukrade od drugoga, što neko nije uzet u »kompaniju«. Svađe idu tako daleko, da jedni drugima prijete prijavom, da je komunist. To unaša duh nepovjerenja i sputava organizaciju. Političkim izdizanjem mislimo otkloniti ovaj problem. Političko stanje po poduzećima bilo bi otprilike slijedeće: u poduzećima sa 150 — 600 radnika imamo okupljenih cca 5 — 15 %, a u manjim poduzećima od 10 — 100 radnika imamo obično 30 — 70 %. Razlog je taj što su veća poduzeća ili državna ili podržavljena (bivša židovska) gdje je veliki teror i ubačeno je mnogo konfidenata. Jačanjem NOO-a, izdizanjem njihovog političkog nivo-a i stvaranjem partijskih kadrova mislimo povećati broj NOO-a u velikim poduzećima. Ukidanjem matičnih NOO-a, čijem se ukidanju postepeno pristupa, stvoriće se jači uvid u NOO-e, pa se nadamo da će to puno pomoći, jer matični su bili glavna brana uvidu u poduzeća.

5.) Zanatlije su bili od strane ustaških vlasti nagovarane na stvaranje zadruga. Pred nekoliko mjeseci (cca 3 mjeseca) sazvan je sastanak zanatlija, na kojem im je bilo saopćeno da se organiziraju u zadruge, i to nabavljačke zadruge. Sastanak je bio sazvan inicijativom Ministarstva udružbe, preko povjerenika te obrt soboslikara Dujića.[7] Rečeno im je da će zadruga suzbiti »šverc«. Drugi sastanak bio je pred nekih mjesec dana, i tu je došlo do izražaja raspoloženje obrtnika prema ustaškoj vlasti. Nastala je diskusija u kojoj su zanatlije naglašavali, da će njima biti još teže ako oni budu u zadrugama (a zato je uvjet da drže neke fiksne cijene svojih produkata!), jer će morati ipak skupo kupovati u švercu, pa će ostati bez ikakve zarade. Treba suzbijati šverc kod velikih koji nabijaju cijene, a ne kod obrtnika kojima je roba samo švercom dokučiva i koji će tom zamisli ustaških vlasti o njihovim zadrugama samo gubiti ono malo zarade, koju imaju kod prodaje svojih produkata. Došlo je do izražaja neraspoloženje prema ustaškoj vlasti, a mi sada na tome radimo da baš obrtnike okupimo u NOO-e i da ih politički vežemo uz NOB. Pogreška naših zagrebačkih NOO-a je baš u tome što je njihov sastav proleterski-nadamo se da ćemo obuhvatanjem obrtnika otkloniti sektaški stav koji kod nas postoji.

6.) U vojsci je raspoloženje za NOV svakim danom sve veće, i to više kod vojnika i podoficira, nego kod oficira. Poteškoća imamo kod oficira, koji su većinom spekulanti (barem ovi na koje nailazimo do sada) osim nekoliko iznimaka, i neće da budu miješani u V.O.[8] sa podoficirima i vojnicima »radi mogućnosti iskorištavanja drugarstva od strane nižih«, kako oni kažu a i nedisciplinirani su,

[7] **Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.**
[8] **Vojni odbor**

pa ćemo morati ovdje biti elastičniji kod formiranja njihovih odbora. Podoficiri su borbeni, rade u NOO-ima vrlo požrtvovno, ali su veoma neizgrađeni-skreću u lijevo-stalno im se tumače ciljevi naše NOB, ali oni polako ulaze u bit NOB, vjerojatno radi preslabog političkog rada s njima, kako je do sada bilo. Pojavljuju se veoma dobri pojedinci, koji rade predano. Dosta skupljaju sanitetskog materijala.

B. ORGANIZACIONO STANJE.

Partijska organizacija broji ukupno 83 člana Partije prema 78 iz prošlog mjeseca. Primljeno je 9 članova, a 4 je palo tokom mjeseca:
2 iz M.K. SKOJ-a, 1 član III. R., i 1 član ćelije sa željeznice. Po kružocima imade 18 drugova, a kandidata Partije je 13.

MJESNI KOMITET: imade 4 člana. Član M.K. drug Čerkez[9] bio je tražen kod kuće i bila je premetačina. On je poslan na rad van. Na njegovo mjesto kooptiran je drug Krešo[10], kvalificirani radnik, tako da je sada socijalni sastav komiteta 3 radnika i 1 intelektualac. Uveden je svake nedjelje sastanak na kojem se samo proučava naš materijal (Naprijed i Vijesnik, Slobodni dom) tako da se komitet politički digne, jer do sada je glavni nedostatak M.K. politička neizgrađenost; 3 člana komiteta pohađali su kurs, a 1 još nije. Nadamo se time dokrajčiti sa sektaštvom u pogledu NOO-a, stava prema HSS-u, a i inače ispraviti dosadanju grešku, da komitet bude organizirano rukovodstvo-političko tek treba da postane.

II. RAJON: ima ćeliju od 3 člana, jer je jedan član t. j. Dragee[11] dan u Otpremni odbor. Tomo[12], sekretar je požrtvovan i sposoban, Suhi[13] je tek pred kratko vrijeme ušao u ćeliju, a Ljubo[14] je pouzdan, ali neizgrađen, bez naročite inteligencije i volje za rad.

Na čitavom rajonu ima 2 matična NOO-a i 4 NOO-a, preko kojih su obuhvaćena poduzeća: Sei (1 NOO), Pilot (1 NOO) i simpatizere u Rapidu, Zempru i u jednom uredu Prehrane. Ostala 2 NOO-a su ulični.

AFŽ ima 4 odbora i 1 matični AOŽ, koji obuhvataju većinom domaćice.

Uspjeh u ovom mjesecu je formiranje 1 matičnog i 2 NOO-a i 2 AOŽ-a. Nije uspjelo obuhvatiti niti jednu izgubljenu niti novu fabri-

[9] **Boris Bakrač**
[10] **Vlado Hus**
[11] **Rušec Drago**
[12] **Vojo Žegarac**
[13] **Miro Koloman**
[14] **Petar Prpić**

ku (Ventilator, Centroterma, Uljara, Ivančica, Kožara, Iskra i Belajec).

Sastavljen je 1 kružok od 3 člana. Postavljeni su konkretni zadaci za prodor u trnjanska društva i u redove HSS-a.

III. RAJON: rajonski komitet sastoji se od 3 člana — sekretar Luka I[15], Viktor[16] i Nina.[17] Imade 14 članova Partije, od kojih je jedan novi, a jedan (Luka II[18], član rajona) je pao. Imade 2 tvorničke i 2 ulične ćelije. Partijski kadar je veoma slab, neizgrađen i neiskusan. Plan za pridizanje kadra nije bio izvršivan kroz ovaj mjesec zbog otsutnosti sekretara (vojska), zbog neodržavanja sastanaka i stalnog gubljenja veza.

Pao je član RK Luka II na vezi zajedno sa svojevremeno isključenim članom Partije, radnikom jedne fabrike rajona, pa pošto je taj radnik izišao, a Luka II je osuđen na logor, pretpostavlja se da je ovaj u službi policije. Do sada se po tome provala nije proširila, Po otpremi partizana palo je 4 čovjeka: 2 člana kotarskog otpremnog odbora i 2 člana matičnih zaduženih po partizanima, a u vezi s njima predsjednik jednog matičnog odbora koji je slabić i ugrožava veliki broj ljudi. Rajonskog partizana tražila je policija u stanu. 2 simpatizera su pala u vezi s jednim provokatorom, koji je pozivao drugove u stan, dok je policija u stanu držala zasjedu.

Masovne organizacije nisu zabilježile nikakav napredak. NOO obuhvaća 60 odbora, a AFŽ 33 odbora tako da rajon ukupno obuhvaća 816 simpatizera NOB i to po terenima:

1. ćelija: (ulična) ima 3 člana. Obuhvaća preko 1 NOO-a tvornice: Sila, Penkala, Kotarska radiona, Higijenski zavod, Njemački aerodrom (naši radnici), a preko AFŽ-a Režića i Higijenski zavod. U svakom od spomenutih poduzeća ima po 1 NOO odnosno po 1 AFŽ.

2. ćelija: (ulična) ima 3 člana. Obuhvaća 2 matična NOO-a, sa ukupno 30 odbora. Preko matičnih obuhvaćeni su Merkur, Rebro, Moster, Higiea, Ovomaltine, Sei, Sava, Kroacija, Astra, a ostale su ulični NOO-i. Postoji 1 matični AFŽ sa 9 odbora gdje su obuhvaćeni: Baes, Kontakt, Rotter-Trabant, Grič, Union, Sidol i 1 odbor u Podsusedu; obuhvaćene su 54 žene, a ukupno obuhvaća ćelija 367 ljudi.

3. ćelija: (tvornička »M«) ima 2 člana. U samoj tvornici ćelija drži 1 matični NOO za koji su povezani; 1 NOO u Isisu, 1 NOO ulični i 1 povjerenik za Lipamil. Zatim 1 matični AFŽ sa 6 odbora, od toga su 5 u »M«, a 1 AOŽ je u fabrici paste Croatia. Preko svih tih odbora obuhvaćeno je 85 žena.

[15] **Franjo Krčmarek**
[14] **Aleksandar Rihter**
[17] **Anita Lelas**
[18] **Nikola Truta**

4. ćelija: (tvornička »**G**«) ima **2** člana. Ovi su članovi vrlo slabi i ne pokazuju volje za rad, a osim toga ne uživaju nikakav ugled među radničtvom (čujemo s druge strane). Ćelije drži u tvornici 1 NOO i **1** matični AFŽ sa 5 odbora, od kojih su **4** u tvornici, a **1** AOŽ je ulični. Ćelija obuhvaća 35 ljudi.

IV. RAJON: rajonski komitet sastoji se od 3 člana: Andrija,[19] Ankica[20] i Davor.[21] Sekretar Andrija je sposoban, požrtvovan i izgrađen drug. Pomalo se oslobađa greške popustljivosti prema drugovima. Ankica ima volju, ali je mlada i ima za sada male organizacione sposobnosti. Prilično je inteligentna, ali ima obiteljskih neprilika, koje je malo sputavaju u radu. Davor je požrtvovan, malo je spor u mišljenju i bez naročitih sposobnosti. Rajon obuhvaća 22 člana partije, koji su razdjeljeni u 3 ulične i 3 tvorničke ćelije.

1. ćelija: (ulična) obuhvaća vatrogasce, krojače remenare, **ban**kovne činovnike i tvornicu Astra. Oni sektori obuhvaćeni su preko 2 matična NOO-a sa 10 NOO-a, koji drže 194 čovjeka.

2. ćelija: (ulična) obuhvaća DKP i gurpu intelektualaca. Izgubljeni su NOO-i radi padova, a do sada još nisu obuhvaćeni.

3. ćelija: obuhvaća grafičare i po AFŽ-u profesorice, liječnice i domaćice. Grafičari se sređuju u NOO-e, a po AFŽ-u postoji 1 matični i 4 AOŽ-a. Do sada je formirano 5 NOO-a kod grafičara u ovom mjesecu.

4. ćelija: (»Mu«) raspala se jer su 2 članova radi ugroženosti otišla van; formiran je kružok.

5. ćelija: (Pl) ima **2** člana, **1** kružok od 3 člana, **1** matični NOO i **4** NOO-a sa 56 ljudi.

6. ćelija: (Vo) ima 1 člana, jer je 1 uzet u MNOO, ali postoji kružok od 3 člana. Ćelija obuhvaća 1 matični NOO sa 2 NOO-a, a obuhvaća 64 čovjeka.

U ovom mjesecu primljena su 3 člana Partije. Kadar je na ovom rajonu, kao i na III R, slab i neizgrađen. Drugove šaljemo na kurseve.

U ovom mjesecu pala je drugarica »Solo«[22], član matičnog NOO-a, ali se još nezna zašto je pala.

Rajon obuhvaća 35 NOO-a i 7 AOŽ-a, te ukupno 750 simpatizera NOB. Povoljna je situacija među grafičarima te će se skoro formirati ćelija.

[19] **Ivan Darović**
[20] **Zlata Fejzo**
[21] **Franjo Szailer**
[22] **Erna Krajačić**

V. RAJON: rajonski komitet sastoji se iz 2 člana, Boris[23] sekretar i Olga[24]. Boris je kvalifikovani radnik, bistar i nadasve odan Partiji. Mlad je i nema puno iskustva, ali ambiciozan je, Olga je činovnica, mlad je član Partije ima puno volje za rad. Na rajonu ima 8 članova Partije i 12 kandidata, koji su sada u kružoku. Padova nije ovaj mjesec bilo nikakvih. Rajon ima 3 terena, od kojih 2 imadu ćelije, a treći je rukovođen sa 2 matična NOO-a.

1. **ćelija:** Dragica[25] sekretar, Vlado[26] predsjednik KNOO i Danilo[27] raj. tehničar. Dragica je nekonspirativna, Vladi manjka pregled rada, a Danilo je malo plašljiv. U ćeliji postoje 3 kružoka i to: 1. 3 člana tramvajca, 2. 3 kinonamještenika i 3. 2 drugarice i drug Bobi[28]. Ćelija imade 3 matična NOO-a koji obuhvataju: Jugofarmaciju (uposleno 112, 1 NOO sa 32 člana fonda), Kemiku (uposleno 45, 1 NOO sa 21 član fonda), Viktorija (uposleno 35, 1 NOO sa 8 čl. f.), Čižmek (uposleno 35, 1 NOO sa 7 čl. f.) i provodi se organizacija kod ZET-a (tramvajaca).

2. ćelija: ima 3 člana i to sekretar Žarko,[29] Branko[30] i Dara.[31] Žarko je poletan, Branko je mlitav, a Dara je dobra. Postoji kružok od 3 člana, koji su kandidati za KP. Ćelija obuhvaća: Oficirsku zadrugu (uposl. 45, 1 NOO sa 7 čl. f.), D. T. Rublja (uposl. 130, 1 AOŽ sa 49 čl. f.), Vojna odjeća (500, 2 NOO sa 60 čl. f.), Šefčik (350, 3 NOO sa 40 čl. f.), Simens (120, 1 NOO sa 38 čl. f.), Pamuk (60, 1 NOO sa 28 čl. f.), Rašica (28, 1 NOO sa 17 čl. f.) Kern-kontinentalno (22, 1 NOO sa 14 čl. f.), SOR (300, 1 AFŽ sa 47 čl. f.)

3. **ćelija:** uslijed pada čitave ćelije postoje **2** matična NOO-a, koje drže predsjednici. **1. matični NOO** drži: Deropa, Hartmudt, Grivičić, Kaštel, Pivovara, Lacet, Ljevaona (Pivovara **230, 1** NOO, sa **16** čl. f.), Izgubljeno: Zagorka, Carinarnica, Polak, ali su nekoje u izgledu. **2. matični NOO drži:** Topnička radiona **(350, 1** NOO sa **16** čl. f.), Autokomanda **(340, 1** NOO sa **20** čl. f.) Pavelić, Groberje, Milerov brijeg, Zrinjski, Dubrava i Jelačić. Zatim **1** odbor USAOH-a od **4** člana.

ŽELJEZNICA: Rukovodstvo željeznice sastoji se od 5 članova. Zagorski[32] sekretar, 3 sekretara ćelija i 1 drug izvan željeznice, koji je zadužen za materijal koji se otprema (sanitet, štamparski materi-

[23] **Vlado Hus**
[24] **Ruža Crnković**
[25] **Ivka Gospodnetić**
[26] **Ivan Janko**
[27] **Kao bilj. 7.**
[28] **Isto.**
[29] **August Prosenik**
[30] **Stjepan Premuž**
[31] **Marija Kranjc**
[32] **Stjepan Globan**

jal itd). On ima kanale željeznicom i autobusima. Tokom mjeseca oktobra provest će se reorganizacija kod željeznice, rukovodstvo posebne-veza na ćelije (a ne da su sekretari ćelija ujedno članovi rukovodstva). Drugovi u rukovodstvu su pošteni i odani pokretu, ali neizgrađeni, nebudni i nemaju organizacionog iskustva. Ukupno ima 14 članova partije, koji su ovako porazdijeljeni:

1. ćelija: 4 člana Partije. Sekretar Dugi,[33] 1 član zadužen je po NOO-ima, 1 otpremu partizana i 1 sigurnosnu službu. Ćelija ima 2 kružoka sa 8 članova ukupno. Ćelija ima 3 matična NOO-a i to: 1. matični ima 4 NOO-a i 4 odbora fonda sa 110 simp. NOB i ukupnim sabiranjem od cca 24.000 kuna, 2. matični NOO ima 4 člana sa 3 NOO-a i 4 odb. fonda, 88 simpatizera, a sakupljaju 21.000 kuna. Tokom mjeseca nastala je provala u tom mat. NOO-u, pala su 2 člana mat. NOO-a, pa je izgubljen 1 NOO sa 46 simpatizera. Odbor je popunjen novim članovima, a radi sređenja dan je ovamo na rad drug Blagi,[34] član Partije. 3. matični NOO ima 4 člana, a drži 6 NOO-a i 4 odb. fonda sa 76 simpatizera i sakuplja cca 17.000 kuna. Ima izgleda stvaranja novih NOOO-a.

2. ćelija : ima 6 članova Partije. Sekretar Kiseli,[35] a ostale dužnosti kao NOO-e, partizane i tehniku imaju po 2 člana. Razlog za to je, što su ovdje okupljeni ljudi iz prometa (strojovođe, prometno osoblje) koji često odilaze i ne mogu se vratiti po nekoliko dana, onda ih zamjenjuje drugi član. Ćelija ima 1 kružok od 4 člana. Sastanci se ne drže redovito radi putovanja pojedinih članova. Imade 2 matična NOO-a i to 1. matični NOO drži 4 NOO-a i 3 odb. fonda, 80 simpatizera i sakuplja cca 16.000 kn, 2. mat. NOO osnovan je i ima 3 NOO-a a obuhvaća za sada 45 simp. NOB.

3. ćelija : ima 3 člana. Sekretar Mićo,[36] a ostala dvojica su stariji drugovi po godinama pa su malo agilni. To je nova ćelija. Postoje 2 matična NOO i to: 1. mat. NOO na kolodvoru Sava, a 2. mat. NOO magazini i skladišta. 1. mat. NOO ima 2 NOO-a i 2 odb. fonda sa ukupno 53 simp., a 2. mat. NOO ima 2 NOO- sa 69 simpatizera.

Apšeno je 5 drugova i to: 1 član partije i 4 aktivista. Ukupno ima 14 članova Partije i 15 u kružocima sa 166 aktivaca po NOO-ima i sa ukupno 476 obuhvaćenih simpatizera NOB. Skuplja se ukupno oko 110.000 Kuna.

Nabavljeno je tokom mjeseca 160.000 Cyklo-papira, 4 sanduka saniteta, 10 kila boje za tisak, crne i 25 kg plave te 2 kg crvene. U toku mjeseca otpremljeno je u NOV 68 ljudi preko kanala željeznice.

[33] **Kao bilj. 7.**
[34] **Isto.**
[35] **Isto.**
[36] **Isto.**

SKOJ: Mjesni komitet sastoji se od 2 člana, a ostala 2 člana su pala koncem mjeseca. Pao je sekretar SKOJA[37] i član zadužen za srednjoškolski sektor,[38] tako da su još ostali članovi MK SKOJ-a koji su zaduženi po radničkoj i studentskoj omladini.[39] S njima je uhvaćena veza, pa će se srediti tereni. Razlog padu je sličnost sekretara sa jednim članom Partije koji je bio u Zagrebu, poslali smo ga van, a on je pred konac mjeseca došao u Zagreb po nekom poslu za O.K. Pokuplje. Agenti su ga sreli, prepoznali i počeli vijati, ali on se je sklonio. Nakon 2 dana uveče sreli su sekretara SKOJ-a zajedno sa drugaricom Verom, zaduženom po srednjoškolskom sektoru i ubili ga na ulici s leđa. Vera je uhapšena. Kad je prevežen izjavili su agenti na klinici, da su ubili krivoga nakon što su ga tamo legitimirali. Toliko znamo za sada o tome slučaju. Pad druga i apšenje drugarice veliki je udarac za nas, jer drug je bio jedan od najboljih partijaca, koje sada imamo u Zgbu, a drugarica je dobra i držala je sektor koji je bio najbolji i najmasovniji, a sada smo ga njenim padom izgubili. Nastojimo da pohvatamo preko tehnike i otpreme. Drugarica Katarina[40] je obuhvaćena sa svojim studentskim sektorom, ali ona nema povjerenja u vezu jer se boji da je to policijska veza. Tek sutra objasniće joj drug ispravnost veze. Zato nemamo podataka o studentskom sektoru. Radnički sektor koji drži drug Pero ima 1 rukovodeći matični odbor, koji ima 3 člana, koji su neiskusni, a oni drže 8 odbora od po 4 člana, ukupno 32 člana aktivista, na njih su vezani 20 članova Usaoha, dakle ukupno 57 ljudi. Obuhvaćaju Tvornicu papira, željezničku radionu i neke zanatlijske radnje.

NARODNO-OSLOBODILAČKI ODBORI: za sada su samo 2 člana u Mjesnom NOU-u i to Hinko,[41] kvalificirani radnik, ambiciozan i odan, i Zlata[42] činovnica, koja je bila na specijalnoj dužnosti, dobra. U planu je prebacivanje druga Andrije,[43] sekretara IV R, za tajnika MNOO-a, a jedan ili 2 člana HSS-a kooptirat će se u MNOO tokom mjeseca oktobra, tako da bi bila 3 člana Partije i 2 predstavnika HSS-a. To je sada u toku i imamo zadatak da izvršimo tu popunu i reorganizaciju NOO-a tokom mjeseca oktobra. Za sada još MNOO, pošto je krnj, nema veze sa kotarskim NOO-ima.

Ukupno imade 4 kotarska NOO-a sa 163 NOO-a, od kojih su 21 matični NOO-i. Prema prošlom mjesecu vidi se povećanje od 15

[37] **Ivica Habunek**
[38] **Anđela Mitrečić**
[39] **Franjo Kunstić i Božena Hršak**
[40] **Božena Hršak**
[41] **Kao bilj. 7.**
[42] **Ljubica Šmigmator**
[43] **Kao bilj. 19.**

NOO-a. Sav rad provodi se preko partorge, t. j. preko rajona i ćelija. Prema zadatku koji smo si za mjesec oktobar postavili, spojiće se kotarski NOO-i i sa MNOO, kompletiraće se MNOO sa pretstavnici ma građanskih partija i okupljaćemo zanatlije u NOO-e, jer do sada su naši NOO-i čisto proleterskog sastava. Konkretni zadaci na II i III rajonu i prodiranje u HSS-ove krugove, sve su to zadaci, koji se postavljaju pred partorgu Zagreba. Time mislimo ukloniti sektaštvo, koje je kod nas u Zagrebu naročito jako. Prenaša se novi stav preko partorge i vanpartijskih organizacija: kritika sektaštva i ukazivanje na posljedice takovog rada.

Poslano je materijala van /sanitetskog, štamparskog, odjevno itd./, ali sve to preko partorge, jer MNOO nema još veze prema dolje na kotarske NOO-e. Poslano je cca 300 kg saniteta i ostalog materijala. Obuhvaćeno je oko 3500 simpatizera NOB-e.

AFŽ: Mjesni odbor sastoji se od 3 člana Nade,[44], Ruže[45] i Jasenke.[46] Nada je inteligentna, požrtvovna i hrabra. Ruža je malo svadljiva, nije naročito inteligentna i previše bojažljiva kod skupnog prorađivanja materijala. Jasenka je novi član, izgleda ambiciozna. Nada i Jasenka su činovnice, dok je Ruža radnica /tvornička/.

Stanje u AFZ-u je dosta nepovoljno: opća pojava je nekonspirativnost, a uslijed pomanjkanja političkog rada nezainteresiranost kod članica odbora od Mjesnog odbora pa na dolje.

Drugarica Nada bila je pod kraj mjeseca vani radi uspostave veze sa Inicijativnim odborom AFŽ. Bila je vani 1 dan i vratila se je veoma oduševljena — jasno da bi volila biti vani na radu, ali to je samo želja. Ona to ne postavlja, nego izgleda da ju je oduševio vani onaj uski kontakt koji postoji sa masama.

Sastanci se održavaju redovno, a počelo se je i sa političkim izgrađivanjem. MAOŽ drži III, IV i V kotar sa ukupno 61 AOŽ-om od kojih su 8 matični, a obuhvataju oko 620 žena. Prema prošlom mjesecu vidi se povećanje od 9 AOŽ-a i oko 60 žena.

PARTIZANSKE GRUPE: stanje je ostalo kao i prošli mjesec, naime rajoni nisu shvatili važnost te organizacije i još uvijek se na rajonima po tom pitanju sektaši. Zadaci su im dani: sakupljanje podataka o kasarnama, agentima, bunkerima i kao glavno izučavanje i poznavanje /rukovanje/ oružjem.

Stanje je slijedeće: ima ukupno 9 partizanskih grupa i obuhvaća 39 ljudi, od kojih su 9 članovi Partije, a ostalih 30 su članovi kružoka i NOO-a, i to:

[44] **Zlata Bognar Kunstić**
[45] **Kao bilj. 7.**
[46] **Marija Žnidarec-Kleinhans**

III. rajon: ima 5 grupa-21 čovjeka sa 5 članova Partije.
IV. rajon: ima 4 grupe-16 ljudi su 4 člana Partije.
V. rajon: nema niti jedne grupe.

Organizacija je sprovedena na slijedeći način: u svakom rajonu određen je jedan član rajona po tom radu, a njemu su po tom radu odgovorni ostali članovi rajona. Isto tako se u svakoj ćeliji zadužuje jedan član po tom radu /obično onaj koji je zadužen za NOO-e./. Ćelija je najniži forum na kojem se na sastanku govori o partizanskim grupama. Iz matičnih NOO-a izvlače se pojedini odvažniji simpatizeri-aktivisti u grupe, nakon što je sa svakim pojedinačno o tom govoreno i nakon što je dobiven pristanak od njega za taj rad. Ovi se simpatizeri sastavljaju u grupe od po 3 ili 4 članova i predaju se pojedinim članovima ćelije da s njima rade. Do sada smo prodrijeli samo do matičnih NOO-a, a treba prodrijeti u NOO-e.

Rad je dosta težak i nikako se ne može stvoriti jači polet. Sektaši se i uvijek se taj rad smatra sporednim-važniji su i N00 i AFŽ itd. Nastojimo tu grešku ispraviti.

OTPREMA PARTIZANA: u otpremnom odboru nalazila su se 2 člana: Dragee,[47] član Partije, koji drži gradsku mrežu (rajonske partizane) i Emanuel,[48] simpatizer, koji je držao kanale, ali je izgleda krajem mjeseca pao. Uzroci pada se još neznaju, ali izgleda da je ubačen preko partizanske veze III rajona provokator, jer se ni rajonski III po partizanima ne javlja.

Imade međutim kanala, koje drže naši simpatizeri, a mi za njih ne znamo, bolje reći ne držimo ih, nego ovi po privatnim kanalima šalju ljude van. To ćemo postepeno pohvatati i nadamo se da ćemo tako i tražeći kanale (jedan naš drug ide van na dogovor radi kanala) i hvatajući ove privatne konačno urediti to bolno pitanje naše zagrebačke organizacije. Sada je dogovoreno da se otprema preda MNOO-u, kuda zapravo i spada.

U toku mjeseca otišlo je našim kanalima van 115 ljudi.

VOJNI ODBORI: Mjesni vojni odbor /MVO/ imade 2 člana, koji su partijci: Branko,[49] sekretar MVO-a, dobar i savjestan. Sada je na kursu, da njega i vojne odbore na taj način politički dignemo. Drugi član je »Kovač«,[50] domobran veoma dobar. Postoje 2 matična VO sa 4 člana, od kojih jedan mat. VO drži 4 VO sa po 4 člana, a drugi matični VO drži 5 VO sa po 4 člana. Ukupno je obuhvaćeno 120 ljudi, od kojih su 30 civili u vojsci, a ostali su vojnici i podofici-

[47] Kao bilj. 7.
[48] Isto.
[49] Isto.
[50] Isto.

ri-oficiri se nećakaju da zajednički rade sa vojnicima i podoficirima-boje se, kako kažu, da ovi nebi iskorištavali drugarstvo. Formiraćemo posebne VO od oficira, u koliko ih budemo mogli organizirati, jer oni se teško podvrgavaju nekoj disciplini u smislu naših NOO-a i VO-a, ali dozvoljavaćemo iz početka i malo labavije VO-oficira. Prema stanju iz prošlog mjeseca izgubljeno je 6 ljudi, radi premještaja, a obuhvatili smo novih 7 kod zrakoplovstva.

Politički imamo poteškoća sa vojnim odborima: naročito podoficiri neće da shvate liniju naše sadanje etape-oni samo govore o sovjetima i o komuni — skreću u lijevo. Daje im se relativno više agitprop materijala nego ostalima, pa se nadamo da će se to ispraviti, a već se i pokazuju rezultati rada iz prošlog mjeseca po tom pitanju.

Mačekovci su obezglavljeni i ne osjećaju se. Vjerojatno je njihov rad kod viših oficira, o kojima nemamo preko VO nikakih podataka.

OBAVJEŠTAJNA SLUŽBA: Glavni obavještajac je **Darko,**[51] član Partije. Bistar je i upućuje se u rad. Treba da se malo osamostali. Dosta je spretan za taj posao i nadamo se da će vremenom potpuno odgovarati svojoj dužnosti. Mišljenja samo da je potpuno povjerljiv, odan je Partiji, što sigurno još povećava tu privrženost što mu je brat, komandant NOV. Ostali obavještajci su redom:

AA-12:[52] narednik, oženjen, oko 30 godina. Izvještaji su mu dobri, direktive izvršava tačno i nastoji da dade što više. Izvještava naročito o tajnim naredbama, koje se odnose na formiranje i popunjavanje domobranskih jedinica.

AA-25:[53] oficir, ima direktnu vezu sa Moslavačkim odredom i povremeno odlazi tamo. Njima šalje sanitet, prebacuje im vojna lica itd. Za obavještenja nema većih mogućnosti, pa ćemo ga otkopčati obavještajne službe, tim više što drži vezu sa odredom, pa nam može u slučaju nekih padova samo naškoditi.

AC-33:[54] vojnik, daje tajne naredbe iz Zrakoplovstva i izvještaje o raspoloženju u vojsci, sve vidjeno očima poštenog čovjeka, neprijatelja sadanjeg stanja.

AD-42:[55] narednik-djak, rezervista. Spretan je i požrtvovan, daje dobre obavjesti iz Glavnog stožera. To je čisti simpatizer, neizgrađen i sa gradjanskim mentalitetom. Držao ga je Ludva[56] i momentano je izgubljen, ali ima mogućnosti da ga se nadje.

[51] Zlatko Matetić
[52] Vladimir Gembec
[53] Kao bilj. 7.
[54] Vladimir Kunjko
[55] Krešo Pažur
[56] Kao bilj. 7.

AB-53:[57] narednik, oko 30 godina, dobar obavještajac, požrtvovan, skrupulozan, daje obavještenja o sastavu vojnih jedinica, tajne naredbe, i dosta dobre političke izvještaje. Bio je vezan na jedan VO, pa se nadamo da ćemo ga pronaći-momentano je izgubljen padom Ludve.

AC-63:[58] zastavnik, oko 30 godina. Dao ga je Maksim.[59] Zamijenio je AC-62[60] na poslu, neizgrađen je i plašljiv. Tačan je, ozbiljan, ali karijeristički gleda na svoj rad — očekuje »dobro mjesto« u budućem društvu! Izgleda da nije naročito spretan, jer mogao bi više da daje — ili možda neće, jer se boji prevelikog rizika.

Pinegro:[61] do sada je davao malo — plašljiv je, a vjerojatno i spekulant. Dao nam je sada važni dokumenat: Minors je dobio preko svojih špijuna shemu naše obavještajne službe! Izgleda da malo sarađuje sa Dražistima /da saradjuje, to je dosta sigurno!/, jer spekulira — za svaki slučaj, ako oni dodju na vlast itd., on to medjutim taji! Glavnu kartu igra na nas, a naši pouzdanici tvrde da je po uvjerenju naš, ali spekulant.

GA-1:[62] pravnik, oko 30 godina, za vrijeme Jugoslavije bio je u konzularnoj službi i to na liniji HSS-a, ali nikada nije bio njihov organizirani član. Uopće nije nikada pripadao ni jednoj stranci i politička prošlost mu je čista. Rat je izvršio prelom kod njega i on je danas na našoj strani. Aktivno je radio 6 mjeseci u jednom našem NOO-u, i odatle je uzet na sadanji rad. Drug Darko pozna ga preko
2 godine privatno i tvrdi da je sigurno naš. Ima široku gradjansku kulturu, naročito je verziran u politici i ekonomiji i govori vrlo dobro 4 strana jezika. Poduzetan je spretan, ima samoinicijative, ali je malo konfuzan. Ima veliki krug poznanstva u Zagrebu, odakle i crpi vijesti. Nije oportunista i isključuje se mogućnost veze sa Intelligence Servi ceom.

GB-2:[63] oko 25 godina, kći engleskog agenta, skojevka; odana je, pouzdana i sposobna. Ima vezu na jednu osobu I. S.-a, kao i GA-1 i to na istu osobu. Od nje dobivamo izvještaje koji idu od IS-a za London.

GA-3:[64] oko 50 godina, bez namještenja, drži ljude preko kojih dobivamo ponekad dobra obavještenja: Silni,[65] Zmaj[66] i Lisac.[67]

[57] šnajder, vojnik u samovoznoj bojni.
[58] Stjepan Rutić
[59] Kao bilj. 7.
[60] Isto.
[61] Isto.
[62] Karlo Radoničić
[63] Nada Anić
[64] Gašpar Radić
[65] Ivan Marin
[66] Kao bilj. 7.
[67] Vlado Galić

Ima veze kod viših oficira, drži Slavonca[68] (HSS), masona[69] itd. To je pouzdan i naš čovjek je sasvim. Mnogo govori, nije temeljit u radu a izvještaji mu nisu potpuno pouzdani. Voli pretjerivati, nije dovoljno kritičan. Ima veze sa Slavonskim korpusom.

GA-4:[70] novinar, oko 40 godina, antifašista. Iskreni je pristaša NOB, u radu je ozbiljan, tačan, šutljiv i ima dobre veze. Drži »Galeba«[71] preko kojeg dobij amo dobre vijesti iz zrakoplovstva.

Ive:[72] radnik, star oko 35 godina, pomoćnik Darka, drži 4 obavještajca, a da je ponekad i sam neki izvještaj, premda nema za to većih mogućnosti. Potpuno je naš, ali je neizgrađen.

To je dosadanje stanje. Sad treba da se izvrši reorganizacija prema uputama, koje smo primili. Tokom mjeseca oktobra izvršićemo tu reorganizaciju.

Zagreb, 7. oktobra 1943.[73]

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-28/1766- 1

135

1943, listopad 7.

Izvještaj Okružnoga komiteta KPH Bjelovar Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkim prilikama na terenu, organizacijskom stanju partijske organizacije, SKOJ-a, NOO i AFŽ

OK KPH Bjelovar
7. X. 43

CENTRALNOM KOMITETU K. P. H.

Dragi drugovi,

Izvještaj br.3

Pregled političkih prilika na našem terenu.

Proces previranja u redovima HSS-a jeste još uvijek u toku na našem terenu. Veći dio HSS-ovačkih masa i funkcionera je još uv-

[68] Ilija Jakovljević
[69] Kao bilj. 7.
[70] Ive Mihovilović
[71] Ivan Jakovlić
[72] Pero Vuković
[3] Dokument je bez potpisa, u to je vrijeme sekretar MK KPH Zagreb bio Dragan Carić.

jek neodlučan i koleba se ne znajući kome da se priključe. Samo oni najreakcionarniji tipovi iz tih redova, povezani sa nekim ustaškim prvacima stalno potajno rovare u namjeri da ometu prilaženje HSS-ovačkih masa na našu stranu i da ocrne pred narodnim masama NOV i partizane te razbiju jedinstvo hrvatskog i srpskog naroda. To rovarenje se najviše osjeća na đurđevačkom i koprivničkom kotaru, dok je ipak njihov centar Bjelovar, odnosno Luka Starčević i veliki župan župe Bilogore Vlado Sabolić. Po direktivama Vlade Sabolića radi na đurđevačkom kotaru Mijo Jagatić koji je na tom kotaru formirao jednu jedinicu bjele garde (seljačke zaštite) koja se sastoji od sledećih lica: Burlic Mato, seljak iz Đurđevca, Posavec Luka seljak iz Đurđevca, Cestar Martin i još neki drugi čija imena nismo mogli ustanoviti. Ta grupa je formirana na sastanku koji je održan 18. VIII. 43. u Đurđevcu. Cestar Martin član te grupe izjavio je pred jednim našim simpatizerom: »Mi smo juče osnovali našu udarnu grupu, sada ćemo dobiti oružje od Englezov i ići ćemo se boriti protiv partizanima.« Jagatić Mijo koji je izgleda organizator te grupe obilazi i sela đurđevačkog kotara tako na pr. u Pitomači se sastaje sa Lukom Kovačem i Prepelac Tomom. Rad te grupe očitovao se do sada u krađi bicikla (koje su krali na račun partizana) i u vidu nekih civilnih patrola koje su se kretale u jednom djelu đurđevačkog kotara.

Osim toga potajno rovari na tom kotaru Mesarov Martin, narodni poslanik iz virovitičkog kotara koji dolazi svome bratu na Virovske Konake (općina Virje) i preko toga svoga brata radi održavajući neke tajne sastanke. Izgleda da je i on formirao na Virovskim Konacima neku grupu seljačke zaštite no neki veći rad te grupe nije do sada primjećen. Znademo samo to da je jedan član te grupe neki Sekula Benko i da je ta grupa bila kod Mile Sinka i tražila vojničko odijelo. Nadalje je Mesarov Martin tražio od predsednika općinske organizacije bivše HSS Virje da mu dade 600 ljudi, koji bi bili voljni

"užje. Ovaj mu je obećao samo 100. Kako dalje sa tim stoji
apaženo je još i to da к Kratu od Mesarova na Virovske
izi neki vojni auto vlasništvo nekog oficira Cerića iz Vi-

Da li ima veze Mesarov sa Jagatićem nismo mogli sigurno izviditi, no vjerojatno je da ima.

Sličan rad tih reakcionera primjećuje se i na koprivničkom kotaru. Tamo rukovodi tim radom Udžbinac[1] logornik (ustaški) za kotar Koprivnicu. Udžbinac je držao neki sastanak u Sigetcu i Hlebinama u svrhu formiranja jedinica bjele garde. Taj sastanak je držao sa članovima Hrvatske Seljačke Zaštite sa namjerom da ih aktivizi-

[1] Mijo

ra, govoreći im da će oni praviti red i mir po selima dok će Maček **zauzimati** vlast. On im je govorio da ostanu i dalje članovi zaštite i **nudio** im je oružje. Ti članovi zaštite nisu se odazvali pozivu Udžbinca nego su tražili savjet od jednog našeg druga. Na isti način **prilazio** je Udžbinac i nekim drugim članovima Seljačke Zaštite no do danas nije imao nekog naročitog uspjeha. Uspio je formirati jedinicu bjele garde u samoj Koprivnici i to 28. rujna ove godine. Imena za sada još ne znamo. U neposrednoj blizini Koprivnice u selima Pešćenik, Jagnjedovac, Stari Grad organizira bjelu gardu neki Sinjeric i Vrtiprah trgovac iz Staroga Grada kojega je izdao neki Varmuž član te bjele garde, a koji je po našoj vojsci uhapšen. Isti Varmuž je došao u partizane, ali je brzo otkriven da je špijun i **uhapšen.** Pouzdanici tih reakcionera iz Koprivnice su u đelekovačkoj općini Fićko Tomo, Punek Ivan koji redovno izvještavaju u Koprivnicu nekom Vedrišu o svemu što se događa u selu.

U bjelovarskom i križevačkom kotaru takav rad nismo mogli zamjetiti iako je bio održan sastanak HSS-ovačkih funkcionera iz bjelovarskog kotara u samom gradu i to 4. IX. 43. Tom su sastanku prisustvovali: Hegeduš,[2] narodni poslanik, Ileković Luka iz Šandrovca također poslanik, Hanževački Mato funkcioner iz općine Rača, Trnski[3] iz općine Ivanjska i Filipović[4] iz Hrgovljana bivši tajnik kotarske organizacije HSS-a za kotar Bjelovar. Bez svake sumnje da je taj sastanak održan sa znanjem Luke Starčevića. Na križevačkom kotaru smo ustanovili samo to da Stanko Zagar senator gradske općine Križevci piše pisma pojedinim seoskim i općinskim funkcionerima bivših organizacija HSS-a u kojima ih poziva da dođu po upute.

Narodni poslanik Andrija Papa iz Vrbovačkog Gaja izjavio je pred jednim našim simpatizerom da će otići u Otočac da se stavi ZAVNOH-u na raspoloženje. To je najnovija izjava Papina i mi ćemo mu bez daljnjega omogućiti da putuje dolje, a ne samo omogućiti nego i nastojati ubrzati taj njegov put. Nedavno je podjeljen u nekim selima križevačkog kotara letak potpisan po (odnosno samo zaglavak) Andriji Papi protiv narodno oslob. borbe. Poslije toga letaka, a i već ranije poznatog rada Papinog protiv nar.-osl. borbe u Sv. Ivan Zelinskom kotaru Papa je napadan na sastancima i mitinzima koje su održavali naši na križevačkom kotaru. Poslije toga je on išao po selima i svuda izjavljivao da nije pisao taj letak nego da su mu to ustaške vlasti podvalile i nakon toga je tražio vezu sa našima.

[2] Franjo
[3] Redakcija nije uspjela utvrditi ime.
[4] Đuro

Usprkos toga rovarenja mi na terenu politički dobivamo. Najviše smo uspjeli u koprivničkom i đurđevačkom kotaru gdje su najugledniji funkcioneri i prvaci HSS-a kao i mase tih kotareva prešli aktivno na stranu NOB-e i to na koprivničkom kotaru Prvčić[5] i Gaži Tomo iz Koprivnice a i Gaži[6] iz Hlebina. Gaži iz Hlebina nije izgleda pristupio iskreno i izgleda da podržava veze sa reakcionarnim dijelom vodstva HSS-a. Mogli bi reći da su u početku tj. pred tri mjeseca sva ova trojica prišla iskreno к nama. To njihovo prilaženje reakcija je vrlo brzo osjetila i sletila se oko njih u namjeri da ih otrgne od nas. Taj nasrtaj na njih bio je vrlo jak i tada je tek Gaži iz Hlebina popustio dok su ostala dvojica, Prvčić i Gaži Tomo ostali čvrsti i iskreni. Osim tih prvaka dobili smo i veći dio hrvatskih masa toga kotara u NOF što dokazuje činjenica da se nisu odazvali pozivu Udžbinca da osnuju bjelu gardu, što se nisu odazvali u neprijateljsku vojsku, što je tamo danas lako formirati NOO uz vrlo malu pripremu. Uspjeh neprijateljske i reakcionarne propagande na tom kotaru sastoji se u tome što su uspjeli da razdvoje hrvatski i srpski živalj odnosno da stvore nepovjerenje jednih prema drugima. Kako ćemo kasnije vidjeti dobar udio u tome imaju i četnički elementi koji su u svojem radu također povezani sa Udžbincom.

Na đurđevačkom kotaru smo također uspjeli okupiti veći dio masa u NOF. To se manifestira u tome da u naše organizacije NOO-e ulaze pristalice lijevog krila HSS a zvani Matkovci, da se narod ne odaziva u Pavelićevu vojsku i da je priliv u partizane sa toga kotara u posljednje vrijeme naročito velik.

Na bjelovarskom i križevačkom kotaru su mase većim dijelom vezane uz Mačeka, ali vole NOB-u. Na tim kotarevima nismo uspjeli da privučemo u NOB-u ni jednog viđenijeg prvaka HSS-a i moramo zapeti sa radom pretežno odozdola, ali nećemo izgubiti iz vida to da vodimo računa o prvacima HSS koji su izgleda još neodlučni. Nastojaćemo da što više utičemo na njih tako da se i oni opredjele.

NOO kao organi NOF postaju na cjelom našem okrugu popularni. Na mnogo mjesta narod traži da se i kod njih dođe formirati NOO. Teže je samo u ponekim mjestima uz veća neprijateljska uporišta, pogotovo narod traži da im dođe NOV-a. Mnoga sela još nisu vidjela NOV-u ali je žele da im dođe. Odraz toga stanja bila je Okružna konferencija NOO za naš okrug, koja je održana 12. rujna 43.[7] Do konferencije nije došlo, tako da su najprije održani seoski sastanci, pa općinski i kotarske konferencije. Konferencija je organizovana odozgora preko svih antifašističkih organizacija, a naročito

[5] Stjepan
[6] Franjo
[7] O tome vidi: Stjepan Blažeković, Bjelovar, SIZ kulture Bjelovar 1985, str. 143.

naše Partije koja se sva založila kao što to treba da bude za uspjeh te konferencije. Konferenciju je organizirao IO N00 a došla je kao potreba razvoja političkih prilika. Konferencija je prilično dobro uspjela.

Neprijatelj sa vremena na vreme proturi po koju laž o NOV-i i NOB-i. Tako je nekoliko puta bacan letak iz aviona.''Jedan je bio pod naslovom: »Hrvatima u partizanskim redovima«, drugi je bio pisan tobože u ime »Zapovjedništva Savezničkih snaga na Siciliji«. U tom letku izdaje se naređenje svim partizanima da potuku sve komesare i komuniste i da priznaju jedino rukovodstvo srpskih oficira i Draže Mihajlovića (taj letak bi vam poslali ali smo ga dali drugu Mati[8] iz OB. Komiteta). Sa time se želi kod hrvatskog naroda stvoriti smutnju. Na koprivničkom, đurđevačkom i bjelovarskom kotaru neprijatelj usmeno protura laž o tome da u NOV-i postoje tri struje. Jedna da je raspoložena prema Draži Mihajloviću i Jugoslavenskoj vladi u Londonu, druga struja da je naklonjena Mačeku i treća da su komunisti koji su naklonjeni SSSR-u. Kod Srba na koprivničkom kotaru četnički raspoloženi elementi govore da partizani nepravedno napadaju Dražu Mihajlovića, da nije istina da je Draža Mihajlović izdajnik. Da je Draža bio izdan od partizana i da mu je ponestalo municije i da je zbog toga morao sarađivati sa Nijemcima, ali da ih je prevario. Svim tim burgijama neprijatelja mi smo suprotstavili življi rad NOO-a i okupljanja naroda oko JNOF-e kao i usmenu i pismenu propagandu.

Iako postoji privrženost naroda prema NOB-i kod većine, iako postoji mržnja prema neprijatelju ipak narod još uvijek odlazi u neprijateljska uporišta, nosi tamo piceke (piliće) praščiće i dr. Naročito je po tome poznat u koprivničkom i đurđevačkom. Kako su sada putevi usled operacija NOV-e i naših udarnih grupa postali nesigurni banda se njima ne može služiti a da ne bude kažnjena, a pruge su stalno rušene, to banda avionima prevozi svinje iz Koprivnice u Zagreb. Sada skoro iz jedne takove pošiljke skočilo je jedno prase iz aviona. Razni učitelji, šefovi poreskih uprava, bilježnici, blagajnici pa čak i šefovi policija počeli su izjavljivati simpatije za NOB-u. Jedni, jer vide da je fašizam pred krahom a drugi iz straha. No uz sve te simpatije oni služe neprijatelja. Sela također još uvijek snabdjevaju gradove sa živežom (ne svi i ne sva sela) ali neka sela oko gradova i dobar dio sela Podravine. Zbog toga smo mi diskutovali o tim prilikama na sjednici ONOO-a i na osnovu analize prilika doneli sledeće zaključke: da se na svim sastancima NOO-a kao i na njihovim sastancima sa narodom objasni da dalje tako ne može da ide,

[8] Josip Hrnčević

da se mora prekinuti sve veze sa neprijateljskim uporištima, da se svi oni koji osjećaju mržnju protiv fašizma založe da ni jedan seljak ne nosi ništa u grad gdje se nalaze neprijateljska uporišta, da se ne nosi u grad porez, niti uplata za drvosječu. Da se prekine svaka veza sa dosadašnjim banditskim općinskim upravama, sudovima i tržištem. Da svi oni koji se nalaze aktivno u službi neprijatelja kao bilježnici, blagajnici, šumari, poreznici i dr. a simpatišu NOB-u napuste službu neprijatelja i pređu u aktivnu službu svoga naroda. Da svi seoski NOO-i održe sastanke sa vojnim obveznicima koji se nisu odazvali u Pavelićevu vojsku i da ih aktiviziraju u borbi protiv okupatora, osim toga posebno da se poradi sa familijama, poznanicima i rođacima onih koji se nalaze u domobranstvu ili uopće u neprijateljskoj vojsci da učine sve da se oni vrate odmah kućama i da pređu na stranu NOV-e. Da se svi NOO-i založe za suzbijanje raznih neprijateljskih burgija protiv NOB-e i NOV-e i za puno jedinstvo i bratstvo između srpskog i hrvatskog naroda, da se narodu dozvoli sječa šume za njihove potrebe besplatno, a za prodaju i za grad da se uopće zabrani. Osim toga donešen je zaključak da se što više popularizira zajam narodnog oslobođenja i da se od ZAVNOH-a traže nove obveznice, jer smo ranije dobivene već rasprodali. Da se također sakuplja mast i druge prehrambene predmete za Liku i druge krajeve.

Nadamo se da će ove mjere provedene odozgora do dolje preko svih antifašističkih organizacija imati dobar rezultat. Kada izvršimo temeljito političku pripremu kod naroda o prekidanju veza sa neprijateljem (služenje neprijatelju ma u kom vidu) pristupićemo i vojničkim mjerama u momentu kada to prilike budu dozvoljavale.

Naše udarne grupe koje smo formirali ranije kao što smo vas o tome izvjestili, izvršile su u glavnom svoj zadatak. U početku mi smo stvorili jednu centralnu udarnu grupu koja je imala za zadatak da prikupi ljudi i oružja i da ih vojnički i politički odgoji pa onda da od njih formiramo udarne grupe i posijemo svuda po terenu. To je bilo kod nas nužno, jer nismo imali vojničkih jedinica. U samom početku formirali smo ih na vojničkoj osnovi i postavili vojno rukovodstvo. Ta centralna udarna grupa ubrzo je narasla na 50 ljudi. Od tih 50 ljudi koncem srpnja mjeseca mi smo formirali 9 udarnih grupa, od konca srpnja do 25. IX. neke grupe su narasle na trideset do 40 ljudi a neke do blizu 100 ljudi. Grupe su krasno poslužile kao sredstvo mobilizacije, jer su oko sebe okupljale omladinu i vojne obveznike koji su begali iz neprijateljske vojske kao i od nje. Ukupni broj ljudi po udarnim grupama narastao je oko 360 lljudi. One su za to vrijeme prikupile isti toliki broj uniformi, cipela i čizama, oko 400 bombi, 340 karabina, 3 šmajsera i tri puškomitraljeza, oko 35

pištolja i oko 20.000 metaka za puške. Uz pomoć udarnih grupa održano je 50 mitinga tj. oko 50, formirana po grupama tri NOO-a i likvidirano je oko 35 bandita ali ono što je najvažnije grupe su stvorile nesigurnost za bandu i po selima i po cestama. Tako je cesta Bjelovar — Đurđevac izbačena iz saobraćaja samo po udarnim grupama. Isto tako i cesta Novigrad — Bjelovar. Mnoga sela su postala polu-oslobođena samo djelovanjem udarnih grupa. Prisustvo udarnih grupa po selima Podravine sve do Drave i preko Drave doprinijelo je također mnogo na političkom polju; sa jedne strane što je čistila sela od bandita i time oslobodila selo od njihovih utjecaja, a sa druge strane one su širile naš materijal propagandni i omogućile političkim radnicima ulaženje u sva sela. Za dva mjeseca udarne grupe zarobile su tri satnika, 6 narednika, i oko 50 domobrana iz radne bojne, i 12 finanaca i oko 45 domobrana pod oružjem, dva puta su prelazile Dravu. Grupe su sprečavale kontrolu bande nad vršenjem žita i nad rekviriranjem i pomagale pri prikupljanju žita za NOV-u. Prikupljeno je oko 4 vagona žita.

Rukovodstva koja su bila postavljena za udarne grupe onako male u početku a kasnije kada su grupe narasle nisu se više snalazila. Priliv je bio sirovog elementa i grupe nisu mogle tako dalje da ostanu kako su bile jer je već bila slaba disciplina i bilo je pojava samovolje. Zbog toga smo mi na predzadnjoj sjednici OK-a doneli sledeće rešenje da molimo štab II Operativne Zone da što prije pristupi formiranju odreda na našem terenu. Da to nije bilo učinjeno bili bismo prinuđeni da sve te udarne grupe ili pošaljemo u neku veću vojničku jedinicu ili da sami formiramo odred pa da ga onda dademo pod komandu Zone. Ovo zadnje nije bilo potrebno, jer je Štab II Operativne Zone već bio donio zaključak o formiranju odreda na našem terenu i poslao nam komandanta odreda 20 boraca. Kada je komandant stigao pristupili smo 25. IX formiranju[9] Bjelovarskog odreda. Odred je formiran od tri bataljona. Slabi su mu dosta rukovodeći kadrovi, borci su dosta sirovi i premalo ima automatskog oružja, ali se nadamo da će se sve to prebroditi.

Reakcija bande na našem terenu od zadnjeg izvještaja pa na ovamo bila je nešto slabija nego ranije. Najjača je bila u selima Bačkovica, Bedenička, Čađavac, Ribnjačka, Severin i Orovac na bjelovarskom kotaru. (Bačkovica, Čađavac i Ribnjačka potpuno su spaljeni, a Severin djelomično). Zaletavanja bande u sela radi hapšenja ljudi bila su česta. U Prespi uhapšen je predsednik i još neki članovi općinskog NOO-a i streljani. Isto tako iz gore pomenutih sela potučeno je i u logor odveden priličan broj ljudi, a žito im je do zrna

’Vidi: Dok. br. 137.

/

oteto. Sakupljena je pomoć u drugim krajevima za ta popaljena sela (u popaljenim selima živi nešto Mađara, Hrvata a najviše Srba, kuće su im podjednako paljene, Ribnjačka, Bedenička). U Podravini je bilo naleta na sela radi vojnih obveznika koji se nisu odazivali u vojsku. Uhvaćeni bili su žigosani na ruci i odvedeni u Njemačku, općenito može da se kaže da banda nije imala dovoljno snage da provede sve što bi htjela. Kada je prolazila XII Divizija našim terenom za Zagorje (prije 2 mjeseca) tada se je sjurilo za njom oko
30.000 bande. Stalno su oko nje stvarali obruč. Međutim sada došla je na naš teren X. Divizija (odnosno prešla našim terenom) i banda nije imala snage niti da je jače napada a kamoli da oko nje stvara obruč. Temeljito je srušena pruga između Koprivnice i Križevca kojom se saobraćalo ništa manje nego glavnom prugom Beograd —
— Zagreb. Ona neće biti popravljena do svršetka NOB-e osim toga rušena je pruga Bjelovar — Križevci — Dugoselo, Đurđevac — Koprivnica, Bjelovar — Garešnica i Bjelovar — Virovitica. Na rušenju pruge uz vojne jedinice učestvovao je i narod. Kada je srušena pruga i napadnut voz na pruzi Bjelovar — Garešnica banda je dala proglas da ako bude pruga još jedanput srušena na toj pruzi i napadnut voz da će popaliti sela oko pruge. Kada je sada ponovo napadnut voz na toj pruzi i srušena pruga banda je kao represalij na tu mjeru zapalila jedan dio sela Severina (oko 50 kuća). Pošto je pruga Križevci —
— Bjelovar posve uništena banda se sada služi prugom Dugoselo —
— Križevci, Bjelovar — Kloštar — Koprivnica pa za Mađarsku (dakle okolo) i tu prugu sada jako čuvaju. Time nam je presečen jedan dio našeg okruga (polovica bjelovarskog kotara i privremeno otežano prebacivanje).

Organizaciono stanje Partijske organizacije

Stanje naše part. org. se polako popravlja, no još uvijek ne zadovoljava. Nešto su se ojačali kotarski komiteti Bjelovar i Đurđevac dok su križevački i koprivnički još uvijek slabi. Napredak se sastoji u tome da sada naši KK šalju nama redovne izvještaje svakih 15 dana i da imaju sa nama stalnu kurirsku vezu. KK se osjećaju odgovorni za svoj rad OK-u i njihovi izvještaji su u posljednje vrijeme mnogo bolji nego ranije. Dok su ranije pisali vrlo kratke izvještaje ili nikakove sada nam ipak šalju iscrpnije, preglednije i redovne kako smo gore spomenuli... Sastaju se također redovno, ali oni se ne osjećaju kao rukovodstvo u dovoljnoj mjeri prema jedinicama, i svaki član KK vidi samo svoj sektor rada dok se za ostale sektore ne interesira onoliko koliko bi trebao.

Priličan broj jedinica još ne živi partijskim životom. 80% jedinica sastaje se tjedno jedanput, ali je bolest njih da nemaju u svom

radu plana. Naše partijske jedinice jedva su se naučile na to da se sastaju jedanput tjedno, a sada nastojimo i dali smo u zadatak da se sastaju jedanput tjedno za radni sastanak i jedanput za izobrazbu (teoretsku) i izučavanje partijskog materijala. Napravičemo plan i pomoći kot. komitetima da ga provedu, potom bi podigli političku sposobnost odnosno teoretsko znanje naših partijaca. Naša savjetovanja bila su također neki mali kursevi.

Naš okružni komitet sastaje se svaki mjesec dana jedanput, a kotarski svakih 15 dana jedanput. I kotarski i okružni imaju svoje baze (centre). Između okružnog i kotarskih postoje stalne kurirske veze po direktnim kuririma. 0. K. nam nije potpun. Kako smo vam u posljednjem izvještaju javili iz O. K. izašao je drug Pepo (Dobrila)[10]. To je najstariji član ovog O. K., ali u svome radu nije nikako zadovoljavao. Na sjednici na kojoj je i on prisustvovao rešeno je da on izađe iz O. K. i stavljena mu je kritika na njegov rad. On je postavljen za sekretara K. K. Koprivnica i data mu mogućnost da svoj rad popravi. I tamo ne zadovoljava kroz ova dva mjeseca ali ipak daje više od sebe nego li je davao u OK-a. Ostalo nas je 6 u OK-a. Od toga su dvojica na višem partijskom kursu. Biro OK-a još nismo formirali, čekamo kada nam se ovi sa kursa vrate, no u našem OK-a (u bazi) stalno se nalazi ili politički ili organizacioni sekretar, a drugi su na terenu. Kada se vrate ovi sa kursa, u biro će ući kako smo mi ovde zaključili u prisustvu druga Mate, sekretara Obi. K. drug Jankes Grga i drug Ivan Matačić (Viktor) i Zajšek Franjo (Zvonko). Kasnije ćemo proširiti još i plenum OK-a, a i biro ćemo proširiti kada to bude moguće na 5 ljudi. Sastanci našeg OK-a do sada su bili fiksirani svakog mjeseca jedanput, ali u međuvremenu rešavana su razna pitanja po dva do tri puta mjesečno zajednički u prisustvu političkog, organizacionog sekretara i još po koga člana OK-a koji se našao u bazi. Teren nam je jako razvučen i teškoće u kretanju onemogućavale su da se svi češće sastanemo.

U početku smo najjaču pomoć dali bjelovarskom kotaru istovremeno nastojali smo pomoći drugim trima. Na kotaru Bjelovaru održana su do sada dva partijska savjetovanja i kotarski komitet jedanput reorganizovan. Kasnije smo, kada smo i mi malo više savladali teškoće na terenu i čvršće vezali organizacije uz OK-a davali istovremeno jaču pomoć i đurđevačkom i bjelovarskom kotaru. Na đurđevačkom kotaru održali smo savjetovanje 2. rujna. KK je također jedanput reorganizovan. Tim dvama kotarevima pomagali smo i time što smo odlazili na sjednice KK-a, a u zadnje vrijeme na đurđevačkom kotaru stalno se nalazi jedan član OK-a. Sada smo u mo-

[10] Ante

gućnosti da posvetimo veću pažnju i damo jaču pomoć Koprivničkom i Križevačkom. Na koprivničkom smo reorganizirali KK i održali partijsko savjetovanje za taj kotar 3. X. Na tom partijskom savjetovanju bio je prisutan i drug Mate. Križevački KK također je reorganiziran početkom rujna i organizacioni sekretar OK-a obišao je tamo sve partijske jedinice. Na koprivnički i križevački kotar ići će sada politički sekretar našeg OK-a. Osim toga gledaćemo da prisustvujemo svim sjednicama naših KK. da bi i mi time pomogli da se snađu, a tražićemo da članovi KK prisustvuju sastancima svojih jedinica odnosno općinskih K.

Rad koji smo prošli sa našim organizacijama dosta je velik, ali se ipak nije postiglo željene rezultate odnosno stanje naših organizacija još nije dobro. Razlog tomu je jer su organizacije ovdje bile vrlo slabe i da je bilo partijskih jedinica odnosno partijaca koje se nisu sastajale po više mjeseci, a broj jedinica i partijaca bio je uopće malen. Nije bilo sukoba sa neprijateljem i oni su živjeli u nekoj zavjetrini. Oportunizam je bio dosta duboko zacaren kod većine partijskog članstva. To se uspjelo prilično rasčistiti no još toga ima. Ima partijskih jedinica koje su uspjele u svome selu i svome kraju okupiti cjeli narod za sebe odnosno za NOB-u i ništa se ne dogodi da oni u tome ne učestvuju i da se njih ne pita. Oni rukovode radom antifašističkih organizacija. Neke su uspjele pokrenuti svoje selo i svoj kraj, no ima još mnogo partijskih jedinica koje sektaše i sitničare i imaju utjecaj samo na uži krug ljudi i tamo su i ostale antifašističke organizacije slabe. Na mnogo mjesta postoji nepravilan odnos Partije prema vanpartijskim organizacijama. Mi smo na partijskom savjetovanju za cijeli okrug a i onim kotarskim savjetovanjima koje smo kasnije održali tukli po tome i davali upute za pravilan rad. Davali smo i upute KK no još uvijek ima zastranjivanja. U početku tj. prije 4 mjeseca bilo je mnogo levog kretanja i nerazumjevanja partijske linije. To smo prilično izliječili. Najteže nam je naučiti partijske organizacije da one budu rukovodioci i da **pravilno** rukovode vanpartijskim organizacijama i da okupe narod u JNOF. U pismu koje smo dobili od vas zamjerili ste nam da smo uzeli kao tačku dnevnoga reda na savjetovanju »Linija Partije u NOB i krajnji ciljevi KP« mi nismo imali pogrešan stav po tom pitanju ali je pogrešno gledanje postojalo kod članova Partije i to naročito kod tih sektaša. Mnogi su postavljali pitanje ovako: »Što ću ja tu sada da se angažujem u ovome ratu i da izgubim glavu, kada treba da se čuvam za proletersku revoluciju, da izginemo sada u ratu a kasnije neće imati tko da se bori za socijalizam i tome slično«. Ta pogrešna mišljenja i sektaštvo razbili snio mi preko naših savjetovanja i partijskim radom i proučavanjem partijske linije odnosno objašnjava-

njem sa jedne strane, s druge strane udarne grupe na terenu kao i veće vojne jedinice koje su ovuda prošle zaoštrile su sukob sa neprijateljem i time naterao iz zavetrine sve te oportuniste u aktivnu borbu protiv neprijatelja (neki koji se nisu pokrenuli nego su se dali poloviti kod kuća vjerujući da im neprijatelj ne će ništa bili su postreljani po neprijatelju.) Da bi osposobili naše kadrove resili smo da održavamo stalno niži Partijski kurs. Ispočetka trajaće kursevi samo 12 dana da bi izbacili što više ljudi na teren kojima su bar osnovna pitanja poznata (pitanje organizacije, rada i života partijske ćelije, linije NOB-e i rukovodstvo partije u vanpartijskim organizacijama). Kasnije ćemo moći održavati duže kurseve. Prvi kurs počeće oko 15. X na njemu će prisustvovati oko 12 drugova.

Brojno stanje

OK-a ima	6 članova					
KK Bjelovar ima	5	članova, 7 jedinica	sa	32	člana,	12 kan.
KK Đurđevac ima	4	članova, 4 jedinica	sa	14	člana,	2 kan.
KK Koprivnica ima	5	članova, 3 jedinica	sa	11	člana,	11 kan.
KK Križevci ima	4	članova, 2 jedinica	sa	9	člana,	10 kan.

Jedna jedinica u Agit-propu od 3 člana i 2 kandidata.
Jedinica u OK AFZ sa 4 člana
Jedinica u ONOO sa 4 člana
Jedinica u OK SKOJ-a sa 4 člana

Prema tome naš okrug ima ukupno 20 partijskih jedinica sa 81 članom i 37 kandidata, članova KK 18 i OK-a 6.

Ukupni broj partijskog članstva našega OK-a jeste 105 Partijaca. Bjelovarski kotar ima u ovom izvještaju 8 članova Partije manje. Ti su nedavno otišli u partizane, a jednog je uhvatila banda.

SKOJ

U radu naših Skojevskih organizacija ima jako mnogo nedostataka. Te su organizacije još vrlo mlade i nisu uspjele da razviju svoj Skojevski život. Same Skojevske grupe nisu se redovno sastajale i ako su se sastajale nisu pravilno postavile plan i raspodjelu rada i što je velika greška te su grupe postojale izvan USAOH-a. Jedino pravilno je bilo postavljeno na đurđevačkom kotaru gdje su članovi Skoja bili i članovi USAOH-a. Na ostala tri kotara se običavalo to da je samo jedan član Skojevske grupe odlazio na sastanke USAOH-a, što je bilo neispravno. Pokazalo se i to da većina Skojevaca nije shvatila što je to SKOJ, tako da Skojevci nisu radili sve ono što bi trebali. Tako na pr. jedni su bili dobri kuriri i vodiči, pisali parole, drugi su shvatili da član Skoj znači biti član udarne grupe, a većina omladine zamišljala kako Skojevci imaju neke jako velike dužnosti, tako da SKOJ baš nije bio obljubljen među omladinom. Po

takovom radu Skojevske grupe nisu bile rukovodstva antifašističke omladine i nisu shvatile širinu rada USAOH-a te je uslijed toga vrlo velik dio antifašističke omladine ostao po strani. Većinom su se organizirali neki odborčići USAOH-a od 4 — 5 članova jer se nije uočilo to da svaki mladi antifašista koji se na bilo koji način bori protiv fašizma može biti član odbora USAOH-a. Nerazvijenost Skojevskog života tih grupa kao i pomanjkanja širine u radu sa antifašističkom omladinom tj. veliko sektašenje po tom pitanju glavni su nedostaci rada sa omladinom.

Uzroci za takvo stanje jesu sa jedne strane ti što su te organizacije vrlo mlade, a sa druge strane što je SKOJ imao jako malu pomoć Partije. Kod samih partijaca je bilo mnogo sektaškog shvaćanja koje se naravno odrazilo i u radu SKOJ-a. Bilo je i takvih članova partije koji su, mogli bi reći, prosto sabotirali rad Skoja ne razumjevajući važnost rada sa omladinom. Mnogi partijci koji bi želili da pruže pomoć Skoju često nisu znali kako i na koji način, jer su i oni sami još neizgrađeni i sirovi. Bilo je i slučajeva da sekretari KP sektaški postavljaju rad sa omladinom, a što je još važno partijci su se na mnogo mjesta diktatorski odnosili prema Skojevskim organizacijama, miješali se direktno u njihov rad i time kočili inicijativu omladine.

Da pružimo veću pomoć Skoju udarili smo najodlučnije po svim tim greškama, sektašenju, diktiranju, sabotiranju itd., na svim partijskim savjetovanjima (kotarskim) kao i na svim sastancima partijskih rukovodstava kotara i ćelija. Sam OKP nije posvetio dovljno pažnje radu Skoja prepustivši sav taj rad jendom članu OK-a, sekretaru OK-a SKOJA-a. To je bilo zbog toga što je OK-a bio oslabljen jer su dva člana otišla na viši partijski kurs. No sa tom praksom smo odlučno prekinuli i kako smo gore spomenuli odlučili da pružimo što veću pomoć SKOJ-u što se već i u praksi osjetilo.

22. i 23. rujna je održano okružno savjetovanje[11] SKOJ-a kojem je prisustvovalo 37 Skojevaca. Savjetovanju je prisustvovao sekretar OKP, drug Željko[12] iz PK SKOJ-a i drugovi Mika[13] i Milan [14] iz Obi. K. SKOJ-a. To savjetovanje je uočilo sve greške u radu naših Skojevskih organizacija i dalo nove direktive i uputstva za budući pravilniji rad SKOJ-a. Od prošlog Skojevskog okružnog savjetovanja koje je održano 28. V ove godine prilično se povećao broj Skojevskih organizacija, a mnogo se je pošlo naprijed. Savjetovanje je donijelo zaključke i postavilo pred Skojevske organizacije sledeće

[11] Kao bilj. 7, str. 140
[12] Milutin Baltic
[13] Špiljak
[14] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.

zadatke, prvo, stvaranje akcionih odbora po onim pitanjima koja se iavliaju u pojedinim mjestima, odbore protiv neprijateljske mobilizacije, neprijateljske rekvizicije, odbore pjevačkih zborova, sportskih sekcija, omladinskih domova, odbora za skupljanje pomoći NOV-i i odbore za nabavku tehničkog materijala itd. drugo, organiziranje rada među pionirima, treće, organizirati kulturno-prosvjetni život omladine u oslobođenim selima i organizirati radne vodove
1 četvrto, stvarati općinske i kotarske USAOH. Nadalje posvetiti **više** pažnje Skojevskim grupama od strane KK SKOJ-a, reorganizirati **i** pročistiti SKOJ, raspodijeliti rad u grupi po odborima USAOH--a, svi Skojevci moraju biti članovi USAOH-a, redovno održavati sastanke Skojevskih grupa dva puta tjedno i popularizirani SKOJ i **KP.** Nakon toga savjetovanja izvršena je reorganizacija nekih kotarskih komiteta SKOJ-a.

Sa tim zaključcima ćemo upoznati i partijske organizacije tako da se založe za što potpunije izvršenje tih zadataka.

Brojno stanje

OK SKOJ-a ima 4 člana
KK SKOJ-a Bjelovar ima 5 člana (jedna odnjih drugarica)
29 odbora USAOH-a sa 305 članova, od toga 6 Skojev. grupa sa 31 članom.
2 općinska komiteta sa 7 članova.
KK SKOJ-a Đurđevac ima 3 člana
22 odbora USAOH-a sa 215 članova i jedan općinski odbor USAOH-a sa 4 čl., od toga 3 Skojevske grupe sa 10 članova.
KK SKOJ-a Koprivnica ima 7 članova
21 odbor USAOH-a sa 131 članom i jedan općinski odbor USAOH-a sa 4 člana, od toga 6 Skojevskih grupa sa 28 članova.
KK SKOJ-a Križevci ima 4 člana (dve drugarice)
20 odbora USAOH-a sa 184 člana i dva općinska odbora USAOH-a, od toga 3 Skojevske grupe sa 12 članova. ■

U novo osnovanom[15] Bjelovarskom odredu koji ima tri bataljona formirano je u prvom bataljonu bataljonsko rukovodstvo SKOJ-a od 4 člana i osnovane tri Skojevske grupe sa 12 članova.

Rad i stanje Narodno-oslobodilačkih odbora

Kao što smo već napred spomenuli u tački prvoj ovoga izvještaja NOO-i postali su popularni u našem okrugu. Prije 4 mjeseca mi smo imali jako malo odbora i oni koji su postojali nisu bili ni po

[15] Vidi: Dok br.. 137.

svome radu politička rukovodstva JNOF niti su pak bili povezani međusobno. U nekim općinama imali smo po jedan, dva NOO-a u ponekima ni po jedan. Sa njima je direktno rukovodila partijska organizacija. Od onda do danas stanje se mnogo promijenilo. Postepeno idemo к tome da će NOO-i biti politička rukovodstva svoga sela, općine, kotara itd. Teško je bilo naučiti a još i danas ih nismo naučili članove partije da imaju pravilan odnos prema NOO-a, da se ne odnose prema NOO-a ili indiferentno ili opet diktatorski i sam naš OK-a izvesno je tu grešio. Naime mi smo dali samo jednog člana OK-a u OINOO i to člana OK-a koji nije baš osobito elastičan i politički sposoban, a pošto on nije mogao da zadovolji i stvari nisu išle u redu to se je politički sekretar koji nije bio član Odbora morao miješati u poslove OINOO-a. (članovi OINOO-a nisu imali protiv toga ništa). Oni su želili da im se pomogne, ali je to bilo nepravilno mi smo to kasnije popravili. U ONOO je izabran na konferenciji i ušao u izvršni odbor drug Jankes Grga, a u plenum ušao je drug Ivan Matačić (Viktor) osim toga u plenum su ušli drugarica Seka[16] sekretar KK Bjelovar i drug Jovo[17] organizacioni sekretar KK Koprivnica. Mi smo i ranije pomagali punom parom formiranju i radu NOO-a i time što smo veliku pažnju posvetili radu partijske organizacije na tom polju, ali smo taj rad još povećali što se naši najbolji kadrovi ušli u izvršne i plenume ONOO-a. Kotarske odbore imamo u sva 4 kotara, u kotaru Bjelovaru ima 5 općinskih NOO. Kotar Koprivnica ima 3 općinska NOO-a. Kotar Križevci ima 1 općinski NOO. Kotar Đurđevac ima 3 općinska NOO-a. Ima još mnogo sela koja nisu obuhvaćena, kako ćete kasnije vidjeti. U nekim kotarevima u roku od 3 mjeseca porasli su odbori od 2 na 45, u nekim od 30 na 60 (Bjelovar), Koprivnica sa 9 na 31. Ti odbori su i po svome radu promenuli se toliko da ih se više ne prepoznaje (samo i tu nije idealno, ima još mnogo odbora zakukuljenih). Ovde vam dajemo pregled sela i odbora po kotarevima:

ONOO izvršni ima 9 članova, plenum 20.

Kotarski Bjelovar (kotar ima svega 156 sela i grad, ukupno 12 općina). Postoji KNOO, 5 općinskih, 60 mjesnih, ukupni broj članova 305.

Kotar Đurđevac: (ima 42 sela ukupno 10 općina). Postoji KNOO, 4 općinska, 20 mjesnih sa ukupnim brojem članova 101.

Kotar Koprivnica: (ima 84 sela, 9 općina) i grad. Postoji KNOO, 3 općinska i 21 mjesni, ukupni broj članova 83.

[16] Paula Martinčić
[17] Ivan Cmrk

Kotar Križevac (ima 240 sela i zaselaka, 9 općina sa gradom. Postoji KNOO, 3 općinska, 45 mjesna, ukupni broj članova 225.

U samom gradu Đurđevcu, Bjelovaru i Koprivnici imamo N00--e. U Križevcima još za sada nemamo.

Kotarski NOO-i nisu izabrani na konferencijama isto tako i općinski. Oni su postavljani od strane ONOO-a od najboljih ljudi dotične općine, kotara. Sada je izrađen plan i data uputa za rad za pripremu općinskih i kotarskih konferencija. One će se održati u glavnom ovako: da se u selima gdje su seoski odbori slabiji i ne uživaju ugled naroda, provedu uže ili šire, već prema mogućnostima konferencije i na njima izaberu novi seoski odbori i da im se dadu odmah zadaci. Da im se pomogne u stvaranju plana rada i raspodjele rada (zadaci su oni koje smo u prvoj točki ovog izvještaja već iznijeli uz mnoge druge lokalne potrebe. Poslije tih seoskih konferencija da se održe općinske. Poslije općinskih tek kotarske na kojima će se izabrati izvršni odbor i plenum. Sve te konferencije iskoristićemo da objasnimo ljudima ulogu NOO-a i zadatke koji stoje pred njima kao i to kako će ih rešavati. Također ima se zadatak koji je postavljen pred kotarske N00 da se prodre još u neobuhvaćena sela. Ovo će se izvršiti u toku ovoga i idućeg mjeseca.

ONOO izdaje svoj list »Narodni Glas« i izdao je do sada nekoliko letaka (po žetvi, po mobilizaciji i dr.) Pri ONOO-u formiran je propodjel i organizovana diletantska sekcija i recitacioni hor.

AFŽ

Rad ženskih organizacija daleko je otišao napred od zadnjeg našeg izvještaja koji smo vam poslali. Od Glavnog odbora AFŽ smo dobili kao pojačanje drugaricu Krunku[18] koja se prilično snalazi u radu. Osim toga pojačali smo Okružni odbor sa još dvije drugarice tako da sada OAFŽ broji 6 članova, a kako ćemo kasnije vidjeti postoje i sva četiri kotarska odbora. Naš OAFŽ je odlučio da izdaje svoj list »Antifašistkinja« koji će izlaziti jedanput mjesečno. Materijal za prvi list je već gotov i list će izaći ovih dana. Iako smo na početku sa tim listom ipak već postoji donekle organizirana dopisnička služba za taj list. Organizacije AFŽ su vrlo mlade i zbog toga su kadrovi politički neizgrađeni a organizaciona pitanja iz organizacije AFŽ vrlo slabo poznata, a i politički rad je bio vrlo slab. Rad postojećih organizacije sastojao se u sakupljanju hrane, novca i drugih stvari. Sve do nedavna je čitanje materijala na sastancima bilo rijetko, a i odbori su bili međusobno nepovezani i nije bilo rukovodećeg centra. U tom radu je učinjena odlučna prekretnica. Sada OAFŽ ima svoj rukovodeći centar iz kojega rukovodi radom kotarskih od-

[18] Krunoslava Zastavniković

bora i njihov rad se počeo odvijati planski. Kotarski odbori iako mladi već šalju izvještaje svom OAFŽ. Istina je da još kotarski odbori nisu dovoljno povezani sa svojim nižim organizacijama ali se ipak u njihovom radu vidi napredak. I kod AFŽ je bilo sektašenja ne shvaćajući širinu te organizacije.

Sam okružni odbor je prilično dobar i obećava dosta. Naročito drugarica Krunka. U radu se pokazala odlučnom i aktivnom.

Valja istaći da su te organizacije imale najmanju pomoć Partije. Jednako kao što mnogi članovi partije nisu razumjeli potrebu rada sa omladinom isto tako nisu razumjeli potrebu rada sa ženama. Mi smo kroz naše partijske organizacije pobijali mišljenje da nije potrebno raditi sa ženama i možemo reći da smo većim dijelom uspjeli i pobiti ga. Do sada je i OKP malo zanemario taj rad sa ženama no na zadnjem sastanku našeg OK-a je to uočeno kao što je i podvučena važnost rada na tom sektoru i zbog toga je taj sektor dodijeljen organizacionom sekretaru OK-a za koji je on od sada odgovoran. Formirali smo i partijsku jedinicu od nekih članova OAFŽ da pojačamo njihovu odgovornost.

Općenito važi za naš okrug da su vrlo povoljne prilike za rad među ženama i taj sektor našega rada ima sve uslove da se najbolje razvije. Upravo sada je došla na naš okrug jedna drugarica iz Glavnog odbora AFŽ, drugarica Neva,[19] koja će ostati na našem okrugu oko mjesec dana i time mnogo pomoći ženskim organizacijama da se što bolje razviju.

Brojno stanje

OAFŽ ima 6 članica
Kotar Bjelovar: ima kotarski AFŽ od 6 članica, i općinski od 6 članica
22 mjesna sa 100 članica
Kotar Đurđevac: ima kotarski AFŽ od tri drugarice,
10 mjesnih sa 56 članica
Kotar Koprivnica: ima Kotarski AFŽ sa 5 članica, 1 općinski sa 4 članica
11 mjesnih sa 110 članica
Kotar Križevci ima kotarski AFŽ sa 6 članica, 1 općinski sa 4 članice
14 mjesnih sa 101 članicom.

Agit-prop

Uz sva ranija nastojanja da organiziramo agit-prop komisiju nije nam to uspjelo do prije mjesec i pol dana iako je ranije uz tehni-

[19] Paić-Roje

ku u »agitpropu« sjedio jedan član OK-a, drug Pepi. Prije dva mjeseca reorganizirali smo i našu tehniku kao i agit-prop. U agit-prop smo uzeli Paju Teodorovića, privatnog činovnika koji je bio partizan u našim udarnim grupama. Milan Ruđica iz Kapele seljak (član KP od 39 g.) Vinka Mesarića studenta visoke komercijalne iz Pitomače, član KP od januara ove godine, partizana iz naših udarnih grupa. Od te trojice mislili smo formirati agit-prop komisiju OK-a i kada su oni upravo trebali početi sa radom poslao nam je OK-a Čazma druga Vontu (Zvonka Ivankovića, stud, prava iz Zagreba) on nam je došao kao naručen. Njega smo postavili za šefa agit-propa OK-a. Pod njihovom kontrolom radi i tehnika. Počeli smo sa izdavanjem radio vijesti koje izlaze tri puta nedeljno. Uostalom da vam ne bi nabrajali šaljemo vam ovdje jedan izvještaj o radu agit-propa i poslaćemo po jedan primerak od izdanih stvari na uvid. Naš agit--prop po svome radu i po onom što je izdao bio je u stvari prop-odjel NOO-a samo što je bilo pogrešno nije bio pod kontrolom NOO-a nego OK-a, a radio je i za jedne i za druge. Sada poslije konferencije ONOO-a i izbora novog ONOO-a formiran je prop-odjel pri ONOO-u kako je drug Mesarić član našega agit-propa postao članom izvršnog ONOO-a i zadužen po radu prop-odjela to on izlazi iz agit--propa. Osim toga u prop-odjel je ušao u ime agit-propa drug Vonta i sada će drugarice iz AFŽ delegirati jednu drugaricu za prop-odjel. Za šefa našeg agit-propa mislimo da postavimo druga Zvonka[20] člana OK-a kada se vrati sa višeg partijskog kursa.

Tehnika nam je još za sada zajednička i prop-odjela i OK-a kao i SKOJ-a i AFŽ. Naši kotarski komiteti imaju također svoje tehnike, osim kotara Đurđevca koji je dobio zadatak da je organizira. Naša pismena agitacija i propaganda bila je prilično slaba i brojčano (po broju izdanih stvari) i po kvaliteti. Po usmenoj propagandi također nismo učinili mnogo. U razdoblju od zadnjeg izvještaja do danas održano je svega oko 50 mitinga u cijelome okrugu. To je održano po članovima KK, KNOO, i članovima OK-a i našeg agit-propa. Slabost agit-propa kao i prop-odjela da nije dao organizacijama upute za usmenu propagandu, odnosno o čemu će i kako govoriti danas a o čemu sutra svaki član antifašističkih organizacija u selima. Da usmena propaganda ne samo po mitinzima koje mogu održavati samo sposobniji ljudi, ide po određenom planu do svakog sela, do svake organizacije i svakoga rodoljuba. Na zadnjoj sjednici našeg OK-a raspravljali smo o tome i dali upute agit-propu kao i preko NOO-a prop-odjelu a nastojaćemo da mi redovito i direktno dajemo preko kotarsih komiteta upute.

[20] Franjo Zajšek

Za ovaj puta vam ne možemo dati izvještaj o stanju i radu partijske organizacije u Bjelovarskom odredu, kao ni moralnom stanju i borbenosti partizana, organizaciji i radu štabova, radi toga što je to sada tek sve u formiranju i nije još završeno. U sedećem izvještaju izvestićemo i o tome.

Osjećamo se krivim da vam nismo poslali izvještaj kao što je trebalo za prošli mjesec. Bili smo strahovito zaposleni, a dva člana OK-a su nam bila još к tome odsutna i jedan od razloga je da je drug sekretar prilično slabog zdravlja, a potrebe rada su strahovito velike.

Veze: Veze imamo redovne sa susjednim OK-a Varaždinskim, Čazmanskim i Virovitičkim. Sa našim KK imamo dobre kurirske direktne veze. Najdalji kotar nam je Križevački, do njega trebamo dva dana hoda. Dva člana kotarskog komiteta i to sekretari KK Bjelovar i KK Đurđevac otišli su nam na viši partijski kurs. To su nam najbolji sekretari KK, nemaju najbolju podlogu za taj kurs, ali drugih nemamo tj. boljih molimo vas da ih primite.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar:
M. P.[22] **Marijan**[21] (Grga), v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH 28/1763

1943, listopad 7. 136

Izvještaj Štaba Krapinskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju i akcijama odreda u prvoj polovici listopada 1943. godine

Štab
Krapinskog N.O.P.O.
Hrvatske

7. listopada 1943.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE
Na položaju

Izvještaj

Od posljednjeg izvještaja, to jest, od dana 18. IX o. g. izvještavamo vas o svemu što smo učinili.

[21] Grga Jankes
[22] Okrugli pečat: Okružni komitet KPH Bjelovar (u sredini petokraka zvijezda)

Kako smo vas već zadnji puta izvjestili da imamo jednu oformljenu četu kojom operiramo po kotaru Klanjec i da ćemo s njome krenuti u kotar Pregrada gdje ćemo izvršiti mobilizaciju za stvaranje veće jedinice, to smo i učinili i da ćemo 4. X o. g. pristupiti formiranju bataljona. U svome radu postigli smo slijedeće:

Do dana 4. X o. g. oko naše prve čete mobilizirali smo još 150 boraca tako da je naša jedinica bila u jačini 200 boraca. Stoga smo formirali Krapinski NO odred,[1] koji je sastavljen od 2 bataljona.

Od posljednjeg izvještaja do 4. X o. g. izvršili smo slijedeće akcije:

U mjestu Vinagora spalili smo općinske i poštanske spise. Spalili smo auto tvornice stakla u Humu na Sutli. Taj auto je vlasništvo njemačke firme koja je vlasnica tvornice stakla. Isto tako spalili smo državni autobus Rogatec — Zagreb. Spalili smo rudnik u mjestu Klenovac u kojem je radilo oko 300 radnika, u istom smo zaplijenili 400 kg ekrazita. U istom mjestu likvidirali smo opasnog ustaškog bandita po imenu Mijo Završki, nakon likvidacije tog bandita radnici su sami palili rudnik od veselja. U mjestu Lupinjak na njemačkoj granici razoružali smo 11 financa, 5 domobrana, koji su vršili pograničnu službu. Zarobljeno je 11 manliher pušaka kao i 2 mauser puške, 13 kom ručnih bombi, 400 kom municije mauzer, 2000 kom manlicher municije, 7 opasača i 1 jahače sedlo te 1200 kuna. Uništili smo rudnik kao i postrojenje i električnu centralu u mjestu Novi Golubovec gdje je radilo oko 400 radnika. Zaplijenjeno 800 kg ekrazita, 2 konja i 9000 kuna.

Prva akcija našeg oformljenog odreda u kojoj su učestvovali naši prvi i drugi bataljon bila je sinoć, to jest u 6 h na večer na ustašku posadu u mjestu Budinščina. I to nijesmo uspjeli u cijelosti likvidirati to neprijateljsko uporište. Uspjeli nijesmo zato što smo dobili krive informacije. Informacije koje smo dobili bile su slijedeće:

10 ustaša nalazi se u gostioni u potpuno pijanom stanju, 4 ustaše nalaze se u samoj željezničkoj stanici dok ostala 4 nalaze se u bunkerima ili po selu. Napad smo izvršili odmah u prvi mrak (8 sati na večer), prilikom napada kojeg je vršio 1. vod 1. čete prvog bataljona na samu stanicu sva ustaška banda napred navedena plus 4 gestapovca nalazila se sva u stanici i u 4 bunkera dok je drugi vod prve čete drugog bataljona bio na zasjedi na pruzi Budinščina — Podrute, a druga četa 2. bataljona nalazila se u zasjedi na pruzi Budinščina — Konjščina koja je ujedno minirala na 3 mjesta prugu i razoružala domobrane koji su bili na mostu. Prvi bataljon dao je zasjedu na cesti Budinščina — Zlatar i Budinščina — Varaždin i Budinščina —

[1] Vidi: Dok. br. 58.

— Zagreb. Zaplijenjeno je 10 pušaka manliher, 2 bombe, 200 kom municije manliher. Borba je trajala od 8 sati u večer do 2 sata poslije pola noći. Drugovi su 7 puta jurišali na stanicu kao[i na] bunkere. Banda koja je bila na stanici povukla se u bunkere, tom prilikom navodno pao je jedan ustaša i dva ranjena. Naši gubici: 1 mrtav i 6 ranjenih, od kojih petoricu šaljemo u bolnicu, tokom operacije nestalo je 17 drugova.

Plan našeg rada je slijedeći:

Drugi bataljon našeg odreda kreće sa ranjenim drugovima kao i sa plijenom za Kalnik.

Prvi bataljon krenuti će na vršenje akcija prema vašem naređenju.

Šta se tiče o jačini i uporištima bande drug Štef[2] će istovremeno podnijeti izvještaj.

Drugovi! Da bi nam bilo moguće izvršiti zadatke koje ste pred nas postavili molimo vas uputite nam nekoliko vojnih i političkih rukovodioca. Postoji mogućnost da ćemo za 14 dana biti prisiljeni formirati 3. bataljon a poznato vam je i to da drugovi koje smo postavili za vršioce dužnosti štaba Kr. P.O. kao i u štabove 1. i 2. bataljona kao i komandno osoblje po četama nijesu još nekoji uopće služili vojsku a najveći dio nije još uopće bio u partizanima.

Za štab našeg odreda predviđeni su slijedeći drugovi:

Komandant drug	Špiranec Josip
Polit, komesar drug	Vidiček Josip
Zamj. komesara drug	Tuđman Franjo
Oper, oficir drug	Bosner Stjepan
Inf. ob. of. drug	Iveković Stjepan

Drugovi Špiranec Josip i Vidiček Josip poslani su iz K.P.O. Drug Stjepan Iveković prošao je zadnjih dva mjeseca sa partizanima po Zagorju dok drugovi i to Franjo Tuđman nije uopće služio vojsku, a drug Bosner Stjepan došao je sada iz domobranstva. Kako sami vidite da sam štab odreda nije upotpunjen, nema zamjenika komandanta čak što više oduzeli ste nam sada i druga Iveković Stjepana koji je vršio obavještajnu i inf. službu, bez koga nam je nemoguće izvršiti zadatke koji se pred nas postavljaju. Drug Iveković poznaje vrlo dobro čitavo Zagorje kao i sve partijske i vojne veze a još к tome on je oficir jugoslavenske vojske pa bi nam stoga bio neophodno potreban.

Ime našeg odreda kojeg ste vi imenovali jest Krapinski narodno oslobodilački odred. Mi smo došli do zaključka da sami borci propitivaju zašto se baš zove Krapinski, kada su unutra drugovi iz čita-

[2] Stjepan Iveković

vog Zagorja, zato vas molimo da bi se naš odred zvao Zagorski narodno oslobodilački odred Hrvatske. Isto tako molimo vas da bi se što prije imenovao štab odreda tako da bi on mogao imenovati štabove bataljona.

Isto tako molimo vas da nas pismeno obavijestite tko je nadležan pred nas postavljati zadatke izvršenja akcija.

Isto tako, molimo vas da nam nešto sa ovim drugim bataljonom koji stiže na Kalnik sa zarobljenicima i plijenom pošaljete automatsko oružje. Neophodna bi nam za sada bila potrebna 3 puškomitraljeza kao i municija. Bilo bi isto tako potrebno da prokrstari našim terenom jedna jača, bolje naoružana jedinica koja bi nam omogućila likvidirati manja neprijateljska uporišta a ujedno naoružati naše novo-mobilizirane drugove.

Na sve ovo molimo vas da nam najhitnije dadete odgovor i vaše mišljenje o našem planu daljnjeg rada. U posljednje vrijeme dolazi izvjestan broj ljudi koji se javljaju u našu vojsku a prebjegavaju iz njemačkih logora. Tako se u zadnje vrijeme prebacilo iz Pohorskog bataljona oko 45 drugova koje vam ih šaljemo.

Brojno stanje prvog bataljona 100 drugova.

Brojno stanje drugog bataljona 85 drugova.

Moral kao i drugarska disciplina kod naših drugova na srednjoj je visini.

Formiranje našeg odreda izvršeno je 5. X o. g. na kojem su bili prisutni članovi O.K. Krapina kao i drug iz Oblasnog komiteta K.P. Hrvatske.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Polit, komesar
Josip Vidiček, v. r.

Komandant
Špiranec Josip, v.r.

Kopija strojopis
Sign., A VII, Fond NOB, kut. 1601 A, f. 22, dok. br. 21

137

1943, listopad 7.

Izvještaj Štaba Bjelovarskoga partizanskog odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju odreda

Štab Bjel. Part. Odreda
H R V A T S K E

7/X — 1943. god.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

Izvještaj o političkom radu u Bjelovarskom Partizanskom Odredu

Po naređenju Štaba II Operativne Zone da se sve udarne grupe uključe u sastav Bjel. Part. Odreda, mi smo formirali 26/IX dva bataljona, a treći smo formirali 4/X 1943. god i to sve od udarnih grupa, koje su djelovale na terenu OK Bjelovar.

Političko stanje udarnih grupa bilo je dosta slabo tako da smo se našli pred dosta teškim problemom kod prikupljanja političkih rukovodioca za čete i bataljone. Zasad smo popunili jedan dio dok još uvjek nam je potrebno dva druga sposobna za komesare četa ili zamjenike.

Po četama smo formirali partijske jedinice koje već djeluju. Također smo formirali odbore i to sledeće: Vojno-odgojni, političko-odgojni, kulturno-odgojni i zdravstveni odbor. A još nam preostaje za formirati intendantski odbor. Bataljoni održavaju po selima mitinge tako da bi narod upoznali sa odredom, te značajem njegova osnivanja. Tumačimo ciljeve NOB-e kako bi bili u stanju sprovesti što širu mobilizaciju koja u ovim krajevima još nije sprovedena, a za koju su uvjeti vrlo povoljni.

Kod samih vojnih i političkih rukovodioca pokazuje se jaka volja za radom kako na vojnom tako i na političkom polju. Za sada drugovi još nisu dovoljno upućeni u sam rad, što vjerujem da će se u najskorije vrijeme otkloniti pomoću svestranih tumačenja radnih i teoretskih sastanaka. Po četama održavamo sastanke kako sa borcima tako i sa rukovodiocima, na kojima se međusobno pomaže u radu. Najnužnije nam je dobiti upute za rad u vojsci po pitanju partije, pošto imade dosta stvari koje nam nisu još jasne u pogledu organizacionog rada.

Još uvijek stojimo u pomanjkanju drugova koji bi mogli primiti dužnost političkih komesara u četi. Ukoliko nam možete u tom pogledu izaći u susret da nam pošaljete dva druga donekle politički sposobnih. Većina naše snage prikupila se je u vremenu od tri mjeseca, tako da ih nismo bili u stanju politički izgraditi, radi raštrkanosti u kojoj su same grupe bile, a većinom bez kontrole koja bi im

bila potrebna. Sada su snage mnogo bliže tako da će biti mnogo lakša kontrola nad vojnim i političkim radom. Sve snage upotrebit ćemo na radu.

Nužno nam je potreban partijski materijal za izobrazbu partijaca, kandidata i skojevaca, a uz materijal pošaljite nam uputstva za rad u vojsci, tj. partijski rad.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Polit, komesar
..... \v. r.

Komandant
Mirna,[2] v. r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1604, f. 8, dok. br.3

138

1943, listopad 7.
Bjelovar

Dopis Župske redarstvene oblasti Bjelovar Župskoj redarstvenoj oblasti Varaždin o akcijama partizana oko Koprivnice i Križevaca

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST
B J E L O V A R

Broj: Taj. 2704/43 Bjelovar, dne 7. listopada 1943. —

Predmet: Svakodnevno izviešće za
7. listopada 1943. —

1.) MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST — ZAGREB
2.) MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST — ODSJEK II A
3.) MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST — ODSJEK X. — ZAGREB

[1] **Potpis nečitak. Za komesara Odreda imenovan je Zdravko Pećar, ali kako je u međuvremenu preuzeo drugu dužnost, tu funkciju vršio je Nikola Marđetko.**

[2] **Miloš Manojlović**

4.) MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
OBĆE ZAPOVJEDNIČTVO REDARSTVENE
STRAŽE — ZAGREB
5.) MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA
za g. E. BAUERA — ZAGREB
6.) PREDSJEDNIČTVO VLADE
URED MINISTRA G. LORKOVIĆA — ZAGREB
7.) VELIKA ŽUPA BILOGORA - BJELOVAR
8.) NJEMAČKO VOJNO ZAPOVJEDNIČTVO - BJELOVAR
9.) NJEMAČKO MJESTNO REDARSTVO — BJELOVAR
10.) UREDOVNICA NJEMAČKE DIVIZIJE - N. GRADIŠKA
11.) ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST — N. GRADIŠKA
12.) ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST

Prema nalogu Ministarstva unutarnjih poslova, Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost od 10. II 1942. br. Prs. 611/42 predlaže se dnevno izviešće za 7. listopada 1943. god., kako sliedi:

Prema izviešću Izpostave Župske redarstvene oblasti u Koprivnici od 24. IX 1943. br. taj. 384/43, dne 22. na 23. IX napala je jedna skupina partizana željezničku postaju u Koprivničkim Bregima, te iz postaje odnieli su partizani sav brzojavni i brzoglasni uređaj, kojeg su pokraj same postaje porazbijali. Zatim su polupali prozore na postaji i porazbijali vrata i ostali namještaj.

Prema izviešću kotarske oblasti u Križevcima od 4. rujna 1943. br. taj. 1748/43, došla je dne 30 rujna poslie podne jedna skupina partizana za vrieme obuke u školi u Vrbovečku Poljanu. Obuku su imali učenici I i II razreda. Tom zgodom tražili su partizani da im otvori školska vrata i školsku knjižnicu. Iz školske knjižnice odnieli su knjige »Ante Pavelić riešio je hrvatsko pitanje«, »Mi smo za pravicu«, »Ustaška borba« i »Ante Starčević«. Tom zgodom je jedna partizanka rekla djeci da izvade knjige iz kojih su partizani istrgali slike Poglavnika koje su pred djecom zgužvali, zapalili i bacili u peć. Po školskim zidovima sa crvenom kredom ispisali su razne nadpise partizanskog sadržaja kao na pr. »Živio drug Staljin«, »Živio drug Tito«, »Dolje Njemački okupatori i njihovi plaćenici«.

Istoga dana držali su partizani stražu na cesti Križevci — Koprivnica na mjestu zvanom Brezov most. Ova straža je legitimirala one koji su se vraćali iz Križevaca, pa je tom zgodom i uzela službenu poštu, koju je nosio općinski načelnik Franjo Štanjec iz Carevdara. Poštu su uništili, a načelnika su zarobili. Načelniku je uspjelo pobjeći od partizana, ali je već sliedećeg dana opet uhićen po njima, te je odveden prema Pogancu. Isto tako je odveden Štimac Vladimir trgovac iz Carevdara.

Prema izviešću kotarske oblasti u Bjelovaru od 4. listopada 1943. br. taj. 3651/43, došli su partizani u selo Breza, koje su i zau-

zeli. U tom selu postavili su od svoje strane starješinu i neki odbor, koji selom upravlja i daje partizanskoj komandi izviešće.

U noći 30. rujna na 1. listopada odveli su partizani iz sela Prgomelja 20 osoba, većinom pravoslavaca.

Drugih izviešća ova oblast do danas primila nije.

Moli se ovo izviešće primiti do znanja. —

ZA DOM SPREMNI!

M. P.[1] ŽUPSKE UPRAVITELJ REDARSTVENEOBLASTI:
(Imper)
Imper,[2] v. r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NDH, kut. 196, f. 1, dok. br. 5 — 1 5

139

1943, listopad 8.

Operativni izvještaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama jedinica na njihovom području krajem rujna i početkom listopada 1943. godine

Štab II Operativne Zone
N.O.V. i P.O. Hrvatske
Oper. Br. 722/43. 19. X.1943.[1]
8. X 1943.

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ
GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE

X divizija poslije likvidacije Hercegovca, Popovače produžila je pokret prema Kalniku i na putu likvidirala uporište Sv. Ivan Žabno, na pruzi Bjelovar — Križevci. Dolaskom Divizije na sektor Kalničkog P. Odreda otpočelo je čišćenje uporišta Varaždinske Toplice i

[1] **Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska**
Župska redarstvena oblast Bjelovar

[2] **Dragutin**

[1] **Datum zaprimanja u GŠ NOV i -PO Hrvatske.**

Ludbreg u zajednici sa Brigadom »Braće Radića«. Kroz to vrijeme inicijativa i dalje nalazi se u našim rukama, neprijatelj nije vršio nikakove ofanzivne operacije. 21. IX o. g. s manjim snagama izvršio je napad na bolnicu u Kalniku, a 26. IX ponovio je napad na sela Duga Rijeka — Rasinjica na sektoru Kalničkog P. Odreda (sekc. Čakovec), kojom prilikom je ista sela zapalio.

Naše jedinice u Moslavini, II. Brigada i Moslavački odred izvršile su akcije na Vrbovec, Krapinski Odred nalazi se u formiranju, Zagrebački odred izvršio je manje akcije na sektoru Sv. Ivan Zelina, dok podatke o aktivnosti Turopoljskog, Zumberačkog odreda i XIII Prol. brigade nemamo. Bjelovarski odred upravo je formiran i otpočeo je sa aktivnošću na pruzi Koprivnica — Kloštar.

Aktivnošću naših jedinica na sektoru Kalničkog odreda uspjelo se neprijatelju potpuno izbaciti iz prometa pruge Varaždin — Ludbreg — Koprivnica — Križevci, na kojima su mostovi porušeni i pruga na velikoj daljini razrušena.

Kroz protekli period aktivnosti naših jedinica, vršila se istovremeno reorganizacija i formiranje novih jedinica u Moslavini, formirana je II brigada,[2] Bjelovarski odred[3] i Krapinski odred.[4]

A K C I J E :

X DIVIZIJA N.O.V. HRVATSKE:

21. IX — XXI brigada izvršila je napad na neprijateljsko uporište Sv. Ivan Zabno, u kome se nalazile ustaše, žandari i feld-žandarmerija. Borba je produžena tokom dana 22. IX do 19 sati, kada je uporište potpuno likvidirano. Za vrijeme borbe žandari su se predali, a ustaše i feld-žandarmeristi uspjeli su u prvi sumrak pobjeći, zahvaljujući nebudnosti jedinica i nepotpunoj blokadi zgrada u kojima se nalazio neprijatelj.

XVII brigada davala je osiguranje od Bjelovara i Križevaca. U toku noći neprijatelj iz Bjelovara krenuo je u pomoć napadnutom uporištu. Neprijatelj je pokušao nekoliko puta probiti zasjede, ali je svaki puta bio odbijen uz gubitke.

Iste jedinice tom prigodom zaplijenile su 87 pušaka, 1 p. mitraljez Šoša, 4.000 metaka, 50 šinjela i 35 pari odijela, dok je zarobljeno 24 žandarma i 8 feld-žandarmerista. Neprijatelj je imao preko 70 izbačenih iz stroja, dok su naši gubici 2 mrtva i 18 ranjenih drugova. Utrošeno 4.500 puščanih metaka, 27 topovskih granata, 13 mina za t. bacač i 25 bombi.

[2] Vidi: Dok. br. 81.
[3] Vidi: Dok. br. 52 i 137.
*** Vidi: Dok. br. 58 i 136.**

25/26. IX — jedinice XXI brigade porušile su preko 10 km želj. pruge Koprivnica — Križevci.

26. IX — jedan bataljon XVII brigade sukobio se sa ustaškom kolonom iz Ludbrega kod s. Rasinjice, koja je imala za cilj napasti naše položaje u Dugoj Rijeci. Zajedničkom intervencijom s II bataljonom Kalničkog odreda neprijatelj je razbijen, ostavivši na bojnom polju 5 mrtvih i jednog ranjenog ustašu, koji je zarobljen. Zaplijenjen 1 p. mitraljez i 2 karabina. Na našoj strani jedan lakše ranjeni drug.

27. IX — XXI brigada napala je rudnik uglja Glogovac (sekc. Čakovec). Napad nije uspio iz razloga što se nije sprečilo dolazak pojačanja iz Koprivnice. II bataljon brigade, koji se nalazio na položaju nije obratio pažnju na obezbeđenje i time dozvolio da ga neprijatelj napadne s leđa i prisili na povlačenje sa položaja. Neprijatelj je imao 20 mrtvih i ranjenih, a mi 3 mrtva i 4 ranjena, od kojih je jedan naknadno umro.

Istog dana XVII brigada davala je osiguranje brigadi »Braće Radića«, koja je napadala uporište Varaždinske Toplice, osiguravajući iz pravca Novi Marof — Varaždinske Toplice i Varaždinske Toplice — Ludbreg.

Neprijatelj nije napao zasjede, jedino je brigada 29. IX imala kratkotrajnu borbu kod hvatanja 16 feld-žandarmerista, koji su bili pobjegli iz Varaždinskih Toplica.

3. X o. g. XVII brigada likvidirala je poslije 8-časovne borbe uporište Ludbreg. Zarobljeno je preko 400 domobrana, žandara i feld-žandarmerista, među kojima 12 oficira. Zplijenjeno je 12 p. mitraljeza i 7 t. mitraljeza, 1 t. bacač sa 50 mina, 21 bacač mina, 450 karabina i raznih vojničkih pušaka, 150 civilnih pušaka i 180.000 puščane municije, 650 čebadi, 280 ranaca, 720 hlača, 620 bluza i 320 pari cipela, te 2 radio stanice. Neprijatelj je imao 60 mrtvih i 15 ranjenih vojnika, a mi 11 mrtvih i 38 ranjenih drugova.

Uporište nije u potpunosti likvidirano, jer je izvjestan dio neprijateljskih vojnika uspio pobjeći ali je na zasjedama (preko 100) uhvaćeno.

Za vrijeme napada borci i rukovodioci XVII brigade pokazali su kod napada na Ludbreg veliku upornost pri izvršenju zadatka. Za vrijeme boravka divizije na našem terenu nije se kod boraca osjetila želja za povraćanjem u Slavoniju, niti je bilo slučajeva dezerterstva.

BRIGADA »BRAĆE RADIĆA«

19. IX — leteća ustaška bojna tjelesnog Pavelićevog zdruga izvršila je napad na brigadu, koja se nalazila u s. Kalnik i okolnim za-

selcima. Napad je izveden sa k. 643 koju je neprijatelj zaposjeo noću. Tom prigodom brigada je imala 1 mrtvog i 12 nestalih drugova i drugarica, koji su po svim znacima zarobljeni. Razlog ovom iznenađenju leži u nedovoljnim mjerama osiguranja jedinica za vrijeme kantonovanja.

20. IX — II bataljon brigad »Braće Radića« trebao je sačekati domobransku satniju iz Varaždina kod s. Turčin. Do određenog vremena satnija nije izašla i bataljon se povukao u Poljanu. Istog dana u 4 sata u jutro zastavnik Smeh[5] krenuo je sa satnijom kroz Varaždin i stigao u naš sastav. Jačina satnije bila je 110 vojnika i 1 oficir sa naoružanjem: 4 t. mitraljeza, 2 1. mitraljeza i 1 lakim bacačem mina i puškama. Važno je napomenuti, da je satnija cijelim putem kretala po danu terenom, gdje nije bilo naših jedinica i da je zaustavljala i pretraživala kamione koje je putem susrela. Svi domobrani izrazili su želju da ostanu u našoj vojsci. Jedna manjina sa zastavnikom ostala je u brigadi »Braće Radića«, dok su ostali upućeni u jedinice u svojim krajevima.

21. IX — 2 satnije ustaša, želj. bojne izvršili su pokolj ranjenih drugova u bolnici. Ustaše su u bolnici zaklali 13 ranjenih drugova, dok se 79 uspjelo spasiti. Razlog ovog iznenađenja leži u greškama i propustu Štaba I Bataljona brigade »Braće Radića«, koji se toga dana nalazio na položaju kod Osjeka (sekc. Čakovec) zatvarajući ulaz u Vratno. Kod Vratna bataljon zaposjeo položaje sa dvije čete, koje su prihvatile borbu sa neprijateljem i neopravdano se povukle, dozvolivši mu da uđe u šumu i izgubivši svaki kontakt s njime, dozvolili su da neprijatelj, koji je imao dobre vodiče, nesmetano dopre do bolnice. S druge strane Štab odreda nije na vrijeme evakuisao teško ranjene drugove za Slavoniju, kao što je to bilo naređeno sa strane ovog štaba. Osnovni uzrok leži u premaloj brizi za bolnicu, što je karakteristično za Kalnički odred. Tako se i ovaj puta nije bolnici dalo potrebno osiguranje iako je u njoj bilo oko 100 ranjenih ljudi sa bolničkim osobljem. Krivci za iznenađenje u bolnici saslušani su i biće kažnjeni.

27. IX — brigada »Braće Radića« izvršila je napad na uporište Varaždinske Toplice u kome se nalazilo oko 180 feld-žandarmerije i 64 konjanika i dala osiguranje prema Varaždinu. U dvodnevnoj borbi II bataljon brigade, koji je izvodio napad, paljenjem zgrade likvidirao je neprijatelja. Važno je napomenuti da je paljenje izvršeno u 14 sati bez mrtvih i ranjenih. Domobrani su još prvog dana razoružani bez otpora. U toj borbi II bataljon i brigada »Braće Radića« imali su 3 mrtva i 17 ranjenih drugova. Zasjeda prema Varaž-

[5] Vjekoslav

dinu odbila je neprijatelja, oštetivši jedan tenk. U Varaždinskim Toplicama zaplijenjeno je 160 voj. pušaka, 7 p. mitraljeza, 4 t. mitraljeza, 2 laka bacača mina, 8 bicikla, 1 motor — kotač i jedan kamion, te mnogo ratne spreme. Neprijatelj je imao u samom uporištu 30 mrtvih, dok su 8 živa feld-žandarmerista sa Nijemcem — poručnikom ubijeni. Potpuna likvidacija neprijatelja nije uspjela iz razloga, što obruč oko zgrade nije bio siguran, tako, da se napravio jedan mali otvor, kojeg je uočio neprijatelj i kroz njega 30 feld-žandarma pobjeglo.

3. X Brigada kod akcije na Ludbreg davala je osiguranje prema Varaždinu na linije Jalžabet — Šemovec. Ustaše iz Varaždina potpomognuti sa 6 tenkova u 2 sata napali su na položaje II bataljona od sela Šemovca. Bataljon jakom mitraljeskom i puščanom vatrom, te antitenkovskim mitraljezom dočekao je neprijatelja nanijevši mu gubitke i uništivši 2 tenka. Neprijatelj je bio zaustavljen, ali pored svih pojačanja koje je dobivao u toku borbe nije uspio dobiti položaje II bataljona. U 11,30 naletilo je 9 bombardera na položaje kod Šemovca, a nekoliko časaka iza njih još 7 bombardera koji su otpočeli bombardovanjem i mitraljiranjem. Istovremeno ustaše čiji su se položaji nalazili daleko 200 do 500 metara izvršili su juriš. Bombardiranje je trajalo 1,30 s. u uskom prostoru od jednog kvadratnog kilometra. U 13 sati neprijatelju je uspjelo probiti položaj bataljona, ali nije došao do Ludbrega, nego se od Hrženice povratio natrag. U toj borbi II bataljon brigade od bombardovanja pretrpio je velike gubitke od 42 mrtva i 15 ranjenih drugova. Ukupni gubici brigade 54 mrtva, 24 ranjena i 4 nestala druga. Prema podacima naših simpatizera naprijatelj je imao 12 mrtvih i oko 40 ranjenih ustaša. Naši gubici u oružju su 1 antitenkovski mitraljez, 1 laki mitraljez i 3 p. mitraljeza i 1 t. mitraljez, koji je uništen od avionske bombe i oko 60 pušaka. Koliki su gubici neprijatelja u oružju nije nam pozato, ali se pouzdano zna da su uništena 4 tenka.

U borbi sa ustašama kod Šemovca borci II bataljona brigade »Braće Radića« pokazali su nevjerojatnu upornost u držanju položaja i najviše su zaslužni da neprijatelj, koji je bio krenuo u toku noći, nije prodro u Ludbreg. Gubici brigade »Braće Radića« dosta su veliki. Razlozi u prvom redu leže: što Štab brigade nije izvršio dovoljne pripreme (jedan sat i pol prije pokreta na izvršenje zadatka dostavljena je štabovima bataljona zapovijest, iako je naš štab dan ranije dostavio Štabu brigade svoju operativnu zapovijest), tako da su bataljoni zakasnili. I bataljon, koji se nalazio na desnoj i lijevoj obali riječice Plitvice, u šumi zvana Lug, kod k. 160. nije izvršio udar s boka, iako je to bataljonu bio glavni zadatak, koji je pred njega postavljen. Da je I bataljon izvršio sa svim snagama ili

bar 2 čete napad s boka uz potporu II bataljona s čela, neprijatelj bi bio još u toku noći razbijen. I ovog puta veza nije zadovoljila u čemu jeste razlog što bataljoni nisu bili međusobno i sa Štabom brigade čvrsto povezani. Izvještaj o likvidaciji neprijatelja u Ludbregu, koja je završena u 8,30 s. nije pravovremeno stigao Štabu brigade, tako da je na položaju prevladavalo uvjerenje da neprijatelj nije likvidiran zbog toga se uporno držalo iste. I to je jedan od razloga što jedinice nisu bile pravovremeno obavještene, jer bi sigurno drukčije postupile.

Mađari za sve vrijeme borbe tukli su naše položaje topovima s leve strane Drave.

Moral i borbeno rapoloženje boraca i rukovodioca brigade »Braće Radića« ostao je i dalje na onoj visini, na kojoj je bio pred borbom, sada još čvršći, jer su svijesni da je likvidacija Ludbrega velika pobjeda naše vojske u ovim krajevima.

KALNIĆKI P. ODRED:

Kalnički odred nije vršio značajnije akcije, u glavnom se radilo na sređivanju jedinica.

27. IX — II bataljon vodio je borbu sa ustašama kod Duge Rijeke. Neprijatelj je imao 6 mrtvih, a mi 2. Zaplijenjeno 5 pušaka sa municijom i 20 mina za laki bacač. Neprijatelj je odbačen u Ludbreg. I bataljon po povratku iz Slavonije, kamo je pratio ranjenike na pruzi Bjelovar — Virovitica, kod Sirove Katelene zaustavio je vlak, zarobio 3 razvodnika. Zaplijenjeno 2 puške, 300 metaka i 24 ofenzivne bombe.

5. X — jedna čta II bataljona sa minerima razrušila je ž. most na pruzi Zagreb — Varaždin na rijeci Bednji u dužini 32 m i zarobila 20 domobrana sa puškama.

II brigada II oper. zone:

Od svog formiranje brigada nije izvršila značajnih akcija.

27. IX u zajednici sa Moslavačkim odredom izvršila je napad na Vrbovec na pruzi Križevci — Zagreb. Brigada je likvidirala ž. stanicu i žandarmeriju u kojima zarobila 22 domobrana i 4 žandara. Zaplijenjeno je 22 puške.

U zajednici sa odredom zaplijenjeno je 243 kola raznog plijena od čega najviše šećera i mesa.

Novih izvještaja o aktivnosti brigade nemamo.

MOSLAVAČKI P. ODRED

Od postojećih udarnih grupa i četa formirao se Moslavački odred, koji danas ima 2 bataljona; pored brigade.

27. IX — u zajednici sa II brigadom odred je likvidirao tvornicu Predović u Vrbovcu, zarobio 35 domobrana, zaplijenio 32 mauzer puške i 3 p. mitraljeza. U borbi bilo je oko 10 mrtvih gestapovaca, koje se nije uspjelo likvidirati. Dan kasnije poslije napada gestapovci su napustili Vrbovec, koji je sada slobodan.

ZAGREBAČKI P. ODRED,
BJELOVARSKI I KRAPINSKI P. ODRED

Vršili su manje akcije diverzantskog karaktera na cestama i prugama i sprovodili organizaciju svojih odreda.

U svim borbama možemo konstatovati da pored dobrih osobina boraca i rukovodioca naših jedinica, njihove visoke svijesti i borbenosti primjetilo se, da im manjka sposobnost odnosno iskustvo u brzom manevrisanju svojim jedinicama, premalo poklanjanje pažnje vezi u borbi i vezi uopće, nedovoljne pripreme u napadu i neplanska evakuacija ratnog plijena iz uporišta, koja često puta dovodi do pljačke.

Naše perspektive

Sa jedinicama X divizije i brigade »Braće Radića« krenuti za Zagorje, II brigadu i Moslavački odred aktivirati na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, u Bjelovarskom, Kalničkom i Zagrebačkom odredu sprovesti najširu mobilizaciju, pristupiti daljnjem učvršćenju odreda odnosno formiranju nove brigade. Likvidacijom Ludbrega oslobođeni teritorij proteže se od Varaždina — Koprivnice i sada postoje svi uslovi za prebacivanje jedinica u Međimurje. Ovih dana formirat će se Međimurska četa, koja će biti prebačena u Međimurje. Nastaviti sa potpunim uništenjem komunikacije Varaždin —
— Ludbreg — Koprivnica — Križevci i Koprivnica — Kloštar — Bjelovar — Križevci. Za uništenje tih komunikacija potrebne su nam veće količine eksploziva.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar:
M.[6] Belinić, v. r.

Komandant:
Vlado Matetić, v. r.

M. P.[7]

Original, strojopis,
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 105 B, f. 3, dok. br. 24

[6] **Marko**
[7] **Okrugli pečat: Stab Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske (u sredini petokraka zvijezda)**

140

1943, listopad 8.

Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o rasporedu jedinica i stanju na Žumberku

ŠTAB XIII PROLETERSKE UDARNE
BRIGADE »RADE KONČAR«
HRVATSKE
Br. 34

Dne 8. X. 1943.

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Likvidacijom Stojdrage i Plešivice očišćen je čitavi Žumberak.[1] Više nema na Žumberku nijedne točke na kojoj bi se neprijatelj nalazio. Slovenska brigada »Matija Gubec« kao i Slovenski artileriski divizion poslije likvidacije Plešivice povukli su se natrag u Sloveniju. — XV Slovenska brigada nalazi se na položajima oko Ozlja. Naša brigada smještena je na položaje od Pribića do Plešivice. Jedan bataljon drži položaje Pribić (Gornji i Donji) sa pravcem osiguranja od Jaske i Draganića. Jedan bataljon drži položaje u Slavetiću sa pravcem osiguranja od Jaske. Jedan bataljon drži položaj u Svetoj Jani sa pravcem osiguranja od Jaske. Jedan bataljon drži položaje Plešivicu sa pravcem osiguranja od Jaske i Samobora. V Bataljon teškoga oruđa raspodijeljen je sa teškim oruđem po svim gore navedenim položajima. Z.P.O.H., raspodijeljen je na položajima: jedan bataljon Stoj draga sa osiguranjem iz pravca Samobora, Jedan bataljon u s. Vlaškovec (kod Okića), sa osiguranjem iz pravca Samobora i Zdenčine. Jedan bataljon na položaju Vehovac — Bresarić, sa pravcem osiguranja od Ozlja i Draganića. — Na ovim položajima nema nikakovih promjena sem manjih borbenih izviđanja od strane neprijatelja. Neprijatelj nema za sada nikakvih koncentracija u gore imenovanim garnizonima. Prema izvještajima ob. službe neprijatelj ne raspolaže sa jačim snagama na čitavome ovome sektoru uzevši i grad Zagreb. — Naši bataljoni poslije zadnjih borbi nalaze se sada na odmaranju i sređivanju. 6. X. formirali smo novi bataljon od Primoraca koje nam je poslala XIII Divizija N.O.V. i P.O.

[1] **Vidi: Dok br. 128.**

Hrvatske. Taj bataljon je pješadijski i biće po redu IV Proleterski bataljon, dok će dosadašnji IV Bataljon teškog oruđa biti V Prateći bataljon. Novi borci su dobri i nadamo se da će uskoro novi bataljon stupiti u akciju. Komandni kadar za taj bataljon izabran je u Brigadi i on je vrlo dobar. U novi bataljon pomiješali smo i 4 voda starih boraca iz svih bataljona brigade. A 4 voda Primoraca uputili smo u sve bataljone brigade, tako ćemo biti u stanju da u što kraćem vremenu osposobimo novi bataljon, da po svojoj borbenoj sposobnosti ne zaostaje za drugim bataljonima. —

Zadatke koje ste postavili pred nas, kao i zadatke koje smo dobili od 1 Korpusa N.O.V. Hrvatske, nismo mogli u potpunosti izvršiti jer smo tog istoga dana bili iznenada napadnuti od neprijatelja, u Krašiću i Pribiću. Međutim mi smo odmah poslije toga napada preduzeli naše napade koji su vam već poznati, na pruzi kod Domagovića i Lazine, na Stojdragi i na Plešivici. Pokraj ovih napada i Minerski vod naše brigade izvršio je više diverzantskih akcija na pruzi Zagreb — Karlovac, kao i na cesti na istoj liniji. Sada namjeravamo izvesti pojedinačne napade sa bataljonima, tako da jedan bataljon napada dok će ostali bataljoni sređivati unutrašnje prilike i ujedno davati potrebna osiguranja. Kao prvi napad mislimo izvesti razoružanje neprijateljske posade u Kalinovici, gdje se nalazi 65 domobrana koji čuvaju velike količine hrane. Drugi napad mislimo izvesti na posade Desinec i Horvati koji se nalaze na pruzi Zagreb — Karlovac. —

Broj no stanje brigade je 1350 na licu. Ogroman broj tih boraca su novi borci te se njima posvećuje naročita pažnja na vojno-političkoj izgradnji. Borbeni moral brigade je vrlo dobar. Novi borci koji dolaze u brigadu su dobar materijal koji će se u vrlo kratkom vremenu razviti. Naoružanje kao i nacionalni i socijalni sastav dobili ste u zadnjem izvještaju koji je poslat prije par dana.

Prilikom zajedničke operacije sa slovenskim jedinicama u zadnjim akcijama nije došlo ni do kakvih izgreda, već naprotiv pokazala se visoka svijest kako kod naših tako i kod slovenskih boraca i rukovodilaca —

Situacija u Štabu Žumberačko-pokupskog odreda vrlo je slaba. Drugovi komandant i komesar koji su sami u štabu nisu u stanju da obuhvate sve svoje bataljone i da im na vrijeme daju potrebna uputstva. Razlog je tome što su preopterećeni sa poslovima čisto pozadinske službe. Situacija u bataljonima im je u velikoj mjeri nesređena. II i III Bataljon uopće ne raspolažu sa potrebnom unutrašnjom organizacijom. Ova situacija nalaže da se hitno popuni Stab odreda i da se Odred rastereti od raznoraznih pozadinskih poslova. Pošto naš štab ima pod kontrolom Odred samo u operativ-

nom smislu, mi smo stavili usmene prijedloge o sređivanju stvari u Odredu pred drugove iz Okružnog komiteta K. P. H. i Štaba odreda—

Na terenu Okića i Samobora formirane su dvije čete, koje su formirali politički radnici na terenu. Te čete spadaju pod komandu Štaba Žumberačko-pokupskog odreda, međutim, taj štab će ih vrlo teško obuhvatiti, jer te novoformirane čete trebaju komandni kadar i potrebno ih je organizirati. Zato je potrebno da se što prije Štab Ž. P. O. popuni da može pravilno rukovoditi sa svim svojim jedinicama.— Mi ćemo iz naše brigade poslati potrebne rukovodioce za te dvije čete u Okiću i Samoboru.—

Mi smo u mogućnosti da nabavimo izvjesne količine benzina i kože za cipele. Kako zasada ne raspolažemo sa novcem, već smo čak i dužni za benzin koga smo ranije kupili, to vas molimo da nam pošaljete novaca za nabavke.—

U zadše vrijeme došlo je u našu brigadu 500 novih boraca koji su skoro neobuveni — bosi. Sada nam se pruža prilika da kupimo kože i da pred ovu zimu obujemo našu brigadu.— Smatramo da ćete nas razumjeti i poslati potrebnu svotu za nabavku kože i pribora za obuću.—

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITIČKI KOMESAR KOMANDANT,

Milan Žeželj'v_r_

Original, strojopis ----------

Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 721 A, f. 4, dok. br. 21

141

1943, listopad 9.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Krapina Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju komiteta i antifašističkih organizacija

KOTARSKI KOMITET
K R A P I N A

9/X-43

DRUGARSKOM OKRUŽNOM KOMITETU
KRAPINA

IZVJEŠTAJ

D r a g i d r u g o v i !

1. U našem kotaru narod se osjeća dobro, većinom se opredeljuje uz N. O. B. Djelovanje H. S. S.-a osjeća se najjače u općini Rado-

boj. Galović Stjepan povukao se ali je iza sebe ostavio Jurinjaka Miška koji mu održava veze sa Zagrebom, a u Zagrebu postoje sljedeći: Šimić Albert, ravnatelj Glavne bratinske blagajne, Dr Lochartom na G.B.B.-i te Prelčecom Dragutinom koji radi na Ministarstvu unutarnjih poslova, Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost. Ako hoćemo znati ко su ti sva trojica, molim gornji naslov da se i sa vaše strane ispita, a i mi smo postavili. Ova banda u Radoboju znatno se razvija i nemaju oni recimo narod, već bolje gazde ala Ivan Košutič i brat Viktor te taj Jurinjak, pa Šolja, Šljiber, bilježnik, pandur, blagajnik, moguće i još ко, ali da predusretnemo i ukočimo to odlučili smo likvidirati Galoviča i Jurinjaka, na ostale pripazit. Za Galoviča imademo dovoljno materijala.

1. Pronašlo se kod njega umnožavani letci H.S.S.-a.
2. Slao nam špijuna Kranjčeca.
3. Govorio je đače sa tim komunistima u Radoboju biti lahko obračunati, dalje da mora narod dobro paziti da se opet vrag ne navuče jer daje on dobio sva obaveštenja koja će dati van, na sav narod, kad bude to vrijeme. Za nas je i to preko granice i . . . . ? **Smrt fašizmu!**

Drugo, u Radoboju pojavile su se pljačke koje neznamo da li bi i to moglo biti u vezi sa tim H.S.S.-ma ili ne, izgleda da nije dočim su pronađena trojica ali su to obični pljačkaši koji su u jednoj klijeti odneli nešto vina i ostavili cedulu da je to drug Tito i tako se prijetili gazdi da čuti, u toj cedulji. Odluka i zaključak je pao na sjednici K. K. ove lopove hapsiti, ispitati dali bi to ipak bila veza uz H.S.S. i onda samo sve skupa likvidirat. Narod u samoj toj općini više gleda u N.O.B. nego u te zgužvane političare.

Petrovska općina — Djelovanje H.S.S.-a uopće se ne osjeća i narod se listom opredelio uz N.O.B. samo se ipak tu nalaze pljačkaši, od kojih su 2 uhapšeni a trojica pronađeni te, izgleda da su u vezi sa Radobojem i neki Zagrebčanin mu je došao pomagat. Na koncu je zaključeno sve pohapsit i izvidit za izvor toga i likvidirati sve skupa.

Te je došao gore na Petrovsko Kantolić Mirko sa nekim uputama za rad i kad je tražio ljude, onda mu se niko ni htio prihvatiti te im je slao poštom dekrete pod naslovom »Savez Seljaka« a u tumačenju njegovom, da bi ti isti zamjenili »općinski sadašnji odbor« i na ovo sve skupa su se ti ljudi oglušili i, nerade ništa već je doša jedan к nama koji nam je to ispripovijedio. Za tog lopova Kantolića koji radi na obe strane, H. S. S. i ustaše, odlučeno i zaključeno likvidirati u jedan put sa gore navedenima. Time ćemo olakšati rad i u Krapini i Sv. Križu i sam narod to traži, a ljudi nemaju za sobom ništa i izoliran je 100%.

Đurmanec općina: Sjajna, sav narod dobar, sve je uz nas t. j. N. O. B. i nema ni početnika po H. S. S. niti može pred narod sa tim i takovim radom. Pokušaji Kantolića su razbijeni!

Sveti Križ i Zabok, tu nepoduzima niko dalje za rad po H. S. S. dočim nema onog popa.

Općenito po kotaru, narod je dobro raspoložen i većina je uz nas, ali postoji sumnja da se dobar dio naroda još ne pozna sa ciljevima N. O. B., a to je uzrok nedovoljne, odnosno treba štampu koju narod traži, bez daljnjega svi. Da priteknemo tome u pomoć uzeli smo si u zadatak da sve organizacije pristupe širom narodu po svim pitanjima. Najvažnije pitanje među narodom je, pitanje Jugoslavije i Engleske i Amerike a naročito po tim općinama gdje nije toliko učinjeno sa naše strane.

Da uspijemo to sve učiniti ako vam ne postoje mogućnosti slati materijal treba te nam poslati od svega potrebnog po jedan primjerak, a da si mi sami umnožimo. A naročito nam je potrebna Okružnica broj 4 uz, kako imademo dovoljno dužnosti N.O.O.-a ali čujem da je neka promjena u toj Okružnici premda je imadem ali je ne umnožavamo dok, ne javite o tome.

Onda, Organizaciju narodne vlasti na oslobođenom i neoslobođenom teritoriju, te sve, što god imadete, da si sami umnožimo.

Svakako nam postoje mogućnosti prilaziti narodu, jer nas traži i zove gdje još postoje »ustaški banditi« to, likvidirati i raditi.

Dosada smo učinili 2 zbora u Jesenju na kojima su bila prisutna 650 — 700 ljudi koje sam već i u zadnjem izvještaju javio. Na Petrovskom 3 zbora na dvama prisustvovalo je po 40 ljudi, a na 1 50. Na tim zborovima govoreno je po svim temama u kratkom što je narod prihvatio sa oduševljenjem i ostala sela traže zborove gdi još nisu održani.

2. Org. stanje ! I. K. K. 7čl.

Opći: Đurmanec:	2,	edinice	1	od 5	čl. 1	od 3	člana	i 3 kandata
Opći: Petrovsko:	2,	edinice	1	od 4	čl. 1	od 3	člana	i 1 kandata
Opći: Sv. Križ	1,	edinice		od 4	čl.			i 2 kandata
Opći: Radoboj	1,	edinice		od 3	čl.			
Opći: Zabok	1,	edinice		od 5	čl.			i 2 kandata

Partijske jedinice imadu redovito sastanke svakih osam dana i raspodjeljuju si rad po sektorima. Tek sada i t. d. uz jaču našu aktivnost rada, te smo im postavili kao K. K. pismeno na sekretare jedinica zadatke rada u kojima stoji naročito da, između sjednica imaju po jedan sastanak samo za proučavanje partijskog materijala. Prema radu snalaze se dosta dobro, ali se nemože reći dobro, dok nisu proučili svu literaturu, da osjete svoju dužnost do kraja. Svi partijci su trijezni osim Grabara koji se je napio i ljudi i drugovi

su ga kritikovali jer je govorio dosta neograničeno. Tamo sam naveo da tražim, o njemu, ja sam na partijskoj sjednici to čuo i kritikovali ga drugovi našto je on i sam priznao ali kad sam ja postavio da li će piti dale i, veli, da oče, ali da neće biti pijan a ja uto nevjerujem. Bude prekasno kad će nešto učiniti, i sama njegova jedinica neće mu sudjelovati kao i drugi ljudi govorkaju mu da je pijanica. Svakako da on neprizna da je pijanica i govori da je bolestan kad treba kuda ići a sumnja postoji u tom jer kad je kakova sila može dobro ići. Strmečki »Stanko« voli također pijuckati ali pazi da se ne pretjera dočim isto ne uživa velikog povjerenja u narodu obzirom na pijanstvo. Inače voli, ići i raditi sve. O tim partijcima pomognite mi vi, jer ja mislim dase ih ako ne, isključi iz Partije na. pr. Stanko da ode u odred, a Laco iz Partije. Većeg upliva bi imala Partija.

Na terenu postoji nam sljedeći materijal partijski: Osnova Lenjinizma, 12 uslova, Proleter, Što znači član Partije, Velike su potrebe ka tome Historija Partije i da bi se moglo shvatiti pravilno osnova, i sve skupa odnosno ne samo Historija već sva literatura stara o S.S.S.R. i t. d.

3. S.K.O.J.

Kotarski komitet Skoja raspao se obzirom na mobilizaciju.

Zabok	1, grupa od 4 člana
Đurmanec	2, grupa svaka po 3 člana
Petrovsko	1, grupa od 3 člana

U Zaboku bile su 2 grupe ali je jedan otišao u Partizane i za njima drugi koji je dezertirao te je treći opredeljen postojećoj grupi, te se time jedna raspala.

U.S.A.O.H.

Zabok	3 odbora seoska sa po	3 člana t. j. ukupno 9
Đurmanec	10 odbora seoska i	1, općinski
Petrovsko	5 odbora seoska i	1, općinski
Krapina 1 mjesni		
Sv. Križ 1 seoski		

Te organizacije omladinske i SKOJ uopće nemaju svoju literaturu a što imade za među narodom to čitaju u krugovima ljudi po selima. Omladina je dobra, vrši svoju dužnost požrtvovno.

4. N.O.O.

Đurmanec: 10 odbora seoskih sa članova 41

Petrovsko	8	”	’’	”	36
Sv. Križ	3	”	”	”	9
Zabok	4	”	”	”	16
Radoboj	2	”	”	”	9
Krapina	1	”	”	”	3

Formiran je Kotar. N.O.O. od 6 lica koji si je uzeo u zadatak uspostaviti općinske N.O.O.-e i svi skupa uspostaviti seoske po svim selima gdje još nepostoje. U općini Petrovsko oformljen je, 1 općinski od 5 lica. Ti odbori najviše pomažu na terenu i čitaju štampu među narodom i tumače ciljeve N.O.B.

N.O.O. uz jedinice i ostale organizacije sakupljaju N.O.F.

Obuhvaćenih ljudi Fondom imademo		1.530 kuna
Sabranog Fonda u novcu		149.425 kuna
Članarina i Prilog Partije:		2.9500 kuna
		152.325 kuna
	Izdatak	11.884 kuna
	čistoga	140.441 kuna!

U naravi: 5 vesti i 2 maje,
1 cipele, 13 pari čarapa
1 veš, 12 Kaladonta, 14 četki za zube, 5 Odol. vode,
3 sapuna za umivanje, 1 kožne rukavice,
5 1/2 kg. masti, 4 1/2 utrošeno na kursu 1 kg stoji.

5. A.F.Ž.-e

Zabok	4odbora	sa 17. odbornica
Đurmanec	3 ”	sa 15.
Petrovsko	1 ”	sa 3.

Konferencija žena u kotaru nije uspela zašto smo odredili sada sa svake općine pripremiti i onda odrediti dan gdje bi se izabrao Kotar A.F.Ž.-e.

Rade po sakupljanju Fonda koji je pripojen tamo u ukupnome Fondu. Čitaju materijal na pr. Glas, Dom, Radio, Vesti i t. d. a svoj list, nemaju, radi čega opet napominjem da se brinete za svu literaturu. Mi ćemo dobivati puno papira, imademo 2, šapirografa pa ćemo umnožavati sve što čete nam god poslati.

6. Vojska. Mobilizirali smo u Kotaru **46.** u bataljon novih. U oformljeno partizanske desetina 15, obuhvaća se ljudi daleko više kada se ide u akciju.

I z v r š e n e a k c i j e.

Đurmanec svučenih 8 domobrana, 2 financa kod tunela u Lupinjaku. Strijeljana 2 pljačkaša i 1 špijun i 1 špijun hapšen, od H.S.S. Kranjčec.

Petrovsko: Spaljeni općinski spiskovi i hapšena 2 pljačkaša.
Zabok, izvršena akcija na bunker, razoružano 7 domobrana.
Spaljena državna baraka sa 50 m^3 dasaka, 60 ručnih tački.

Sv. Križ: Svučeno 5 domobrana.
Radoboj: Svučeno 3 domobrana i oduzeto 6 civilnih pušaka. Strijeljan bandit Prelčec Dragutin, svučen žandar i spaljeni spiskovi u općini i oduzeti radio aparat.

U tim akcijama zapljenjeno je:
15. m. sukna, 1 par cipela 10 ćebadi i 1 sanduk ručnih bombi, pisaći stroj, kancelarijski materijal i šapirograf i 8 kg sapuna.

Oružja imade kotar 27 karabina.

Narod se dobro osjeća nakon tih akcija i sviđaju se ljudima.

Sada o teroru neprijatelja!

Teror ne vrše tako naročito, već idu negdi u zasjede oko Krapine к selima, dočim se točno nezna za sada kuda. U samoj Krapini imade ih, bande, oko 1000, a u Sv. Križu idu i po selima po noći, ali ih nema puno, može ih biti za sada oko 120 — 150, dočim ih je bilo više prije, navodno da su već neki stradali, koji su otišli van samo ih nema za danas više u samom Sv. Križu. U Zaboku ih imade oko 200, ali to nije tako točno ni zajedno mjesto, dočim je to sve prolazno.

Molim gornji Naslov da mi to točno pročita i zarazumi što sam sve opisao da se osjete potrebe na našem terenu. A to je štampa i to za nas partijce kao i ostala za narod. Papira dobivamo i dobit ćemo ga dosta pa ćemo si umnožavati tako da nam bude kotar kao knjiga!

Za sad prilažem račun obzirom na to da ne bi vi to moguće trebali, a mi još za sada nemamo izdataka većih.

Uz drugarski pozdrav!

KOTARSKI KOMITET KRAPINA
Pero,[1] v. r.

9. X. 43.-

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, KP- 81/3018

[1] Ivan Katalenić

142

1943, listopad 9.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Samobor Okružnome komitetu KPH Pokuplje o osnivanju Samoborske čete, političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju

KOTARSKI KOMITET SAMOBOR
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

DRUGARSKOM OKRUŽNOM KOMITETU POKUPLJE

Dana 9. X. 1943. održali smo sjednicu K. K. na kojoj je bio dnevni red slijedeći:

1. Izvještaj o radu
2. Čitanje dopisa iz O. K.
3. Agit-prop i dopisnička mreža
4. Politička situacija
5. Održanje veza i ob. služba
6. Razno

1. Izvještaj o radu

U našem kotaru postoji zajedno sa K. K. 19 čl. K. P. na terenu i 3 čl. K. P. u vojsci t. j. u Samoborskoj četi koja je ovih dana ovdje formirana. U Sv. Nedelji postoji jedna partijska ćelija od 4 čl., jer je jedan otišao u Samoborsku četu i to drug Jura koji je bio sekretar te jedinice. Stoga je i biran novi sekretar druga Vida. Još je od te ćelije otpao u ćeliju kod K.N.O.O. drug Julijas koji je sada bio na kursu, stoga i broji samo 4 čl. ta ćelija. U Stupniku postoji ćelija od 3 čl., jer je također otišao drug Ljubo u Samoborsku četu, a bio je sekretar te ćelije, stoga je i tamo biran novi sekretar i to drug Joža koji je bio na kursu. U Sv. Martinu postoji jedna P. ćelija od 3 čl., jer drug Jura otpada u P. ćeliju kod K.N.O.O-a. Postoji i kod K.N.O.O-a jedna P. ćelija od 3 čl. kojoj je sekretar drug Laci.[1] U K.K. Skoj-a imamo samo dva člana K.P. U cijelom kotaru imamo samo 5 kandidata. Sve te ćelije rade u masovnim antifašističkim organizacijama, u N.O.O-ima, A.F.Z. i po omladinskom pitanju. U samoborskoj četi koja se nalazi na našem terenu postoji jedna P. ćeli-

[1] **Dragutin Pipić**

ja od tri člana i sekretar je drug Ljubo, koji ujedno vrši dužnost zamjenika komesara. Sa svim tim P. ćelijama drže se redovito sastanci radni, dok naučni još uvijek se ne drže redovito. Tim naučnim sastancima se još uvijek premalo posvećiva pažnje. Također i sam K.K. nije održao naučnog sastanka. Potrebno bi nam bilo nešto materijala čisto po vojničkom pitanju, kako bi mogla prorađivati ta P. ćelija u četi taj materijal sa svim vojnicima, kako bi ih se i vojnički uzdiglo.

Postoji Kotarski N.O.O. od 8 članova, dva općinska N.O.O. svaki po 6 odbornika i postoji 18 seoskih odbora sa ukupno 73 čl. Ti odbori rade najviše po sakupljanju N.O.F-onda, jer još uvijek nisu shvatili svoju pravu dužnost. Neki od tih odbornika održavaju i masovne sastanke ali tih je vrlo malo. Akcije također vrše vrlo malo, jer to rade najviše omladinci.

Postoji K.K. SKOJ-a od 5 čl., 4 SKOJ-evske grupe sa ukupno **15** čl. i jedna Skojevska grupa u samoborskoj četi od 8 članova. Svi ovi na terenu SKOJ-evci rade po omladinskom pitanju i to u odborima USAOH-a. Ovih je dana formiran Kotarski odbor USAOH-a, koji broji 8 omladinaca. Omladina se malo jače pokrenula u borbu, a to je i dokaz što je dosta omladine stupilo u udarne grupe od kojih je formirana sada i četa. Objašnjavaju našu borbu i idu u akcije.

Postoji i Inicijativni kotarski odbor A. F. Z. u kojemu su 4 drugarice. No po tom pitanju još uvijek smo postigli najmanji uspjeh. Ima dosta žena koje su simpatizerke N.O.B. ali u organizacije ih je teško pokrenuti. Mora se priznati da su i drugovi po tom pitanju najmanje aktivni u radu. Tako sada postoji još uvijek samo 8 seoskih odbora A.F.Ž. Žene rade najviše po sakupljanju priloga za našu vojsku. Drugarice iz Inicijativnog kotarskog odbora rade po svim općinama, prodiru u sela. Od njih je najbolja Zorica[2] i njoj smo dali kandidaturu. Dok ostale žene iz seoskih odbora slabo idu u ostala sela.

2. Čitanje dopisa od O. K.

Pročitali smo sve dopise što smo dobili od Okružnog komiteta i donijeli zaključak da se po njima odmah postupi po kojima se još nije.

3. Agit-prop i dopisnička mreža

U našem komitetu je zadužena po Agit-propu drugarica Ančika.[3] Zadužen je također u svakoj P. ćeliji po jedan drug. Agitprop vrši-

[2] **Karabelj — Babić**
[3] **Vipotnik**

mo na sastancima i preko naše štampe. Drže se i masovni sastanci gdje za to ima mogućnosti. Na tim sastancima se objašnjava današnja N.O.B., zlodjela ustaša i kako danas baš moramo svi da stupamo u N.O.V. Ukazuje se i na sudbinu koju bi doživio Hrvatski narod, kad nebi bilo N.O.V., kako se prijete četnici i tko surađuje sa četnicima. Ukaziva se i na one ljude koji još danas govore da ne ići u N.O.V., komu ti ljudi služe, kao što su to: Pernar,[4] Košutić[5] i dr.

4. Politička situacija se u našem kotaru popravlja u našu korist t. j. za N.O.P. Osjeća se da i oni H.S.S-ovci koji su do sada šutili govore malo više protiv okupatora, a to ih je ponukalo to što sve više prave teror Njemci i ustaše u našem kraju. Tako su ovih dana a to se događa i kroz cijeli mjesec, poubijali više desetaka komada svinja i hvataju živad po selima: kokoši, guske i sve što im pod ruke dođe. Hapse također i ljude, naročito vojne bjegunce. Ovih dana su u Stupniku pohvatali oko 25 osoba od kojih je 9 još i danas u zatvoru. Pristupa sve više H.S.S-ovaca u N.O.O. i izjašnjavaju se neki od onih koji još nisu stupili da će potpomagati N.O.B. Mobilizirano je kroz mjesec rujan oko 120 osoba u N.O.V. Od tih je formirana ovdje na ovom sektoru jedna četa koja broji 50 boraca, a ostali su otišli u Žumberak.

5. Održanje veza i ob. služba

Zaključili smo da veze pojačamo i to tako da sa svim kotarevima držimo svaki dan radovito veze. Stoga ćemo metnuti jednog odgovornijeg druga za komandira relejne stanice. Po ob. službi također je zadužen jedan član Komiteta, tako da što bolje radi ob. služba.

6. Razno

Pod razno smo o mnogim sitnim stvarima razgovarali koje su potrebne, kao na pr. nabavka petroleja, cigareta i si. Poslije toga smo prešli na obračun članarine i P. priloga.

42.187 kuna partijski prilog
1.910 kuna partijska članarina
44.097 kuna ukupno

Od toga je izdano:

20.000 kuna lijek
1.500 kuna cigarete
1.000 kuna ženi pokojnog Blaža[6]
500 kuna Ančiki
23.000 kuna ukupno

te je ostalo gotovih novaca 21.097 kuna od članarine i priloga.

[4] **Ivan**
[5] **August**
[6] **Alojz Vivodić**

Još je dobiveno priloga:
za našu štampu 7.443 kuna
za sliku druga Tita 100 kuna
Šaljemo vam od svega 28.640 kuna gotovih novaca.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Drugarski pozdrav

Original, strojopis ---------- **Zorić**[7], v. r.
Sign., AIHRPH, KP- 168/289

143

1943, listopad 9.

Izvještaj Propagandnoga odsjeka Okružnoga NOO Pokuplje Okružnome NOO o kulturno-prosvjetnom radu, mobilizaciji te stanju i radu škola na njegovom području

Izvještaj !

Rad Propagandnog otsjeka Okružnog N.O.O. počeo je **15.** rujna. Otsjek se sastojao od tri člana. U stvaranju plana držali smo se Uputa ZAVNOH-a i primjenili ih na ovdašnje prilike. Kao prve zadatke postavili smo:

Na oslobođenom području u kotaru Žumberak formirati u četiri općine gdje postoje općinski NOO-i, općinske KPO, a preko njih početi sa formiranjem seoskih KPO. Otvoriti tri općinska DOMA kulture. Pripremiti otvaranje Domova, predavanja, priredbe. Stvoriti diletantske glumačke grupe, pjevačke zborove i razviti njihov rad. Izdati jednoobrazne zidine novine za ova tri Doma kulture u našoj redakciji. U vezi sa situacijom i mobilizacijom kao najvažnijim zadatkom pripremiti i održati u svim općinama masovne političke zborove i konferencije Narodno-oslobodilačkih odbora i masovnih organizacija. Pristupiti organizaciji dopisne službe. Prikupiti narodne pjesme, ispjevane u ovom kraju u vezi sa Narodno-oslobodilačkom borbom. Pregledati rad škola, sazvati konferenciju učitelja radi donošenja jedinstvenog plana nastave i sastavljanja udžbenika, pristupiti otvaranju novih škola. Nabaviti materijal za našu tehniku, koju imamo u vidu.

[7] **Ivan Pipić**

Za neoslobođeno područje poslati kotarskim i općinskim N00--ima Upute i direktive za rad.

Dva člana Propagandnog otsjeka su istovremeno članovi redakcije »Rodoljuba«, glasila Okružnog NOO-a za Pokuplje. U planu je bila priprema za Rodoljub br. 8, za mjesec kolovoz (u zakašnjenju).

Odmah po početku rada nastojali smo da upotpunimo otsjek. Od Okružnog odbora USAOH-a za Pokuplje dobili smo jednoga druga kao predstavnika omladine. U Prosvjetni otsjek uzeli smo jednoga druga koji je vršio dužnost učitelja u narodnoj osnovnoj školi, ali nije stručni učitelj.

Rad smo podjelili, tako da je pročelnik otsjeka zadužen po organizaciji nižih KPO i njihovog rada u cjelom okrugu. Jedan član po redakciji Rodoljuba, organizaciji Domova kulture, predavanja, priredbi, zborova, diletantskih grupa. Drugi član po redakciji Rodoljuba, dopisnoj službi, redakciji predavanja i zidnih novina, rasturanju i kontroli kretanja štampe. Predstavnik omladine nema zasada određenog zaduženja, već pomaže po svim sektorima. Član Prosjvetnog odsjeka zadužen je po organizaciji i rukovođenju školama.

Od početka rada ostvareno je slijedeće:

Na oslobođenom području. U kotaru Žumberak i to u općini Radatović, Sošice i Vivodina formirani su općinski KPO. Sastavljeni su prema Uputama ZAVNOH-a, jedino u KPO za općinu Sošice nedostaje predstavnica AFZ. Nisu formirani općinski KPO u općinama Krašić i Kalje. Jedino KPO za općinu Radatović održava redovite sastanke dva puta nedeljno i šalje redovite izvještaje. Ostali se sastaju povremeno. U općini Radatović formirani su u dvadeset sela od ukupno 27 sela, seoski KPO. U općini Sošice u 12 od ukupno 47 sela. U ostalim općinama nisu formirani nigdje. Seoski KPO u općini Radatović i Sošice većinom nisu članovi seoskog NOO-a a nema ni predstavnika, masovnih organizacija. Broj članova je nepotpun. Seoski KPO većinom su nepravilno formirani, uslijed nedovoljnog razumijevanja kod općinskog KPO. Pročelnici ovih seoskih KPO većinom su još neaktivni, jer nisu od svojih općinskih KPO dobili konkretne upute i zadatke. Ipak manji dio radi: izdaje seoske zidne novine, ističe plakate sa parolama, šalje dopise, organizira zajedničko čitanje, pravilno rastura štampu.

Otvorena su dva centralna Doma kulture u općini Radatović i Vivodina i dva Doma u općini Sošice i Kalje za grupe sela.

U Domu kulture za općinu Radatović održane su dvije priredbe sa slijedećim predavanjima: Kulturno-prosvjetni rad u Narodno-oslobdilačkoj borbi, O novoj školi, O čistoći uopće i značaju higijene u ratu, O guši i sušici, O Sovjetskom Savezu (opći podatci o veličini, stanovništvu, prirodnim bogatstvima i td.). Poslije predavanja bila

je umjetnička priredba gdje su učestvovale domaće diletantske grupe, pjevački zborovi i recitatori. Interesovanje kod naroda bilo je veliko. Svaki put bilo je prisutno 400 — 500 ljudi. Primjećeno je jedino da je predavanje o Sovjetskom Savezu bilo predugačko te nije pobudilo odgovarajuće interesovanje. Rad diletantskih grupa, pjevačkih zborova, recitacije i drugo mnogo zanimaju narod, naročito omladinu i žene. Inicijativa za stvaranje materijala i izvođenje primjetno raste kod jednih i drugih, te se razvija pravo takmičenje. Narod sa ljubavlju i zanimanjem dolazi u Dom. Nastavlja se uređivanje Doma. Prikupljeno je nešto knjiga i uređuje se biblioteka. Priredbe će se održavati svake nedelje.

U Domu kulture za općinu Vivodinu održana je jedna priredba sa političkim djelom, predavanjem o značaju kulturno-prosvjetnog rada i pjevanjem domaćeg omladinskog pjevačkog zbora. Dom nije još potpuno uređen, ali se na tome radi. Interesovanje naroda bilo je slabije zbog nedovoljne pripreme i kratkog programa. Bilo je prisutno oko 120 ljudi. Druga priredba koja je bila zakazana, nije bila održana zbog vrlo slabih priprema od strane općinskog KPO i nedovršenih radova na daljnjem uređenju Doma.

U Domu kulture u općini Sošice, za grupu sela Kašt, održana je jedna priredba sa političkim djelom, dva predavanja — o kulturno-prosvjetnom radu i raznim gospodarskim savjetima i umjetničkom priredbom domaćih diletantskih grupa, pjevačkih zborova i recitatora. Bilo je prisutno oko 120 ljudi, koji su sa zanimanjem pratili priredbu. Druga priredba nije održana zbog vrlo slabe pripreme od strane općinskog KPO i Uprave Doma kulture. Općinskim KPO za Vivodinu i Sošice odmah su date upute radi ispravljanja griješaka. Nastavlja se sa uređivanjem Doma kulture.

I u ovim Domovima priredbe će se održavati svake nedelje.

U Domu kulture u općini Kalje, za grupu sela Pećno, održana je jedna priredba sa političkim djelom, predavanjem o kulturno-prosvjetnom radu i pjevanjem domaćeg pjevačkog zbora. Interesovanje je bilo veliko. Prisutno oko 80 ljudi. Dom se dalje uređuje.

U općini Radatović pristupilo se uređivanju seoskih Domova kulture i to u 6 sela u posebnim kućama, a u 15 sela u stambenim prostorijama. U izvjesnom broju ovih domova već se održavaju sastanci i zajedničko čitanje.

Diletantske grupe i pjevački zborovi koji su nastupali na pomenutim priredbama, postojali su od ranije, ali nisu bili aktivni. Istupali su samo poveremeno sa zastarjelim stvarima, radili bez plana i nepovezano. Sada je njihov rad živnuo. Najaktivnije grupe postoje u općinama Radatović i Sošice (oko Kašta). One nastupaju svake nedelje sa novim programom, stvaraju same dosta stvari. Razvija

se takmičenje. U ostalim djelovima općine Sošice, Vivodini, Kalju i Krašiću ne postoje diletantske grupe, već samo pjevački i tamburaški zborovi. Ali glumačke diletantske grupe se stvaraju. U Kalju će jedna nastupiti na slijedećoj priredbi. Na dosadašnjim priredbama davani su igrokazi i recitacije sastavljeni ovdje većinom od domaćih.

Izdali smo jedan broj zidnih novina, prilično ilustriran, u našoj redakciji, u tri primjerka. Ove zidne novine predate su Domovima kulture. Članci u ovim zidnim novinama su predugački, te će se to ispraviti u slijedećem broju.

Dali smo zadatak općinskim KPO da organiziraju dopisnu službu. U općini Radatović izabrani su dopisnici od svih 27 sela, kao i općinski dopisnik. Međutim dopisi stižu u malom broju. U ostalim općinama nije učinjeno ništa. Prikupljen je manji broj pjesama ispjevanih u ovom kraju.

1. ovog mjeseca počela je kampanja za mobilizaciju, koja treba da se završi 10 ovog mjeseca. U toku kampanje održavaju se zborovi, konferencije, seoski sastanci.

U općini Radatović održane su dvije konferencije sa NOO-ima i masovnim organizacijama po pitanju mobilizacije. Prisutno je bilo svaki put 60 ljudi. Održana su dva masovna politička zbora, gdje je bilo prisutno po 500 ljudi. Govorilo se o najnovijim vojno-političkim događajima i potrebi mobilizacije. Narod je pažljivo pratio izlaganja. Poslije zbora oživila je agitacija za mobilizaciju. Prijavilo se 10 dobrovoljaca. Veći broj dobrovoljaca sprema se, da se zajednički javi 10 ovog mjeseca na dan završetka kampanje.

U općini Sošice održane su dvije konferencije gdje je ukupno prisustvovalo 75 ljudi, te jedan politički zbor koji nije uspio zbog vrlo slabe pripreme od strane općinskog NOO-a i općinskog KPO. Prisustvovalo je samo 50 ljudi. U općini Vivodini zbog vrlo slabe pripreme od strane općinskog NOO-a i KPO-a nije održan zbor, a ni konferencija nije uspijela zbog malog broja učesnika.

U općini Kalje održane su dvije konferencije na kojima je prisustvovalo ukupno 60 ljudi i dva zbora gdje je prisustvovalo ukupno 320 ljudi. Održana je priredba gdje je učestvovala glumačka grupa XIII. Proleterske Brigade. Interesovanje kod naroda je veliko. Mnogi se spremaju za dobrovoljce.

U općini Krašić održane su dviej konferencije gdje je prisustvovalo ukupno 35 ljudi i dva zbora gdje je prisustvovalo ukupno 190 ljudi. Drugi zbor je slabo uspio zbog slabe pripreme i vojne situacije.

U vezi sa mobilizacionom kampanjom poslane su upute svim općinskim KPO, a gdje ih nema općinskim NOO-ima o organizaciji

dolaska naroda na zborove o sastancima, dogovaranju za dobrovoljno pristupanje u vojsku. Poslane su im parole i natpisi koji treba da budu izlepljeni na svakoj kući, drvetu, uz puteve i t. d.

Do sada su ovi zadatci različito ispunjeni. Općina Radatović je ispunila najviše, iako i tamo nema svagdje mobilizacionih parola. Ostale općine mnogo slabije ispunjavaju zadatke. Naš je nedostatak u tome što tim općinama nismo posvetili mnogo više pažnje.

Oko 1. ovog mjeseca otpočela je kampanja za sakupljanje odjeće i obuće za narod u Lici, Kordunu i Baniji i to u kotarevima Jaske, Samobor, Velika Gorica, Pisarovina, te u općinama Krašić i Draganić kotara Žumberak. Kampanja je otpočela dopisom svima NOO--ima u pomenutim kotarima i općinama.

Izdata su dva mobilizaciona plakata. U svakim radio vijestima izlaze mobilizacione parole. Za sada nam sav materijal umnaža tehnika Okružnog Komiteta K.P.H. Pokuplje.

Radi formiranja naše tehnike zaposlili smo kotarske i općinske NOO-e na neoslobođenom i oslobođenom području, kao i sve naše veze, po pitanju nabavke potrebnog materijala.

Izdat je Rodoljub br. 8.

U našoj pismenoj propagandi posvetili smo pažnju Zajmu Narodnog oslobođenja o čemu su sastavljeni članci u Rodoljubu, našim zidnim novinama, a u radio vještima svakodnevno izlaze parole o Zajmu Narodnog oslobođenja.

Neoslobođeno i poluoslobođeno područje. Poslani su dopisi sa uputama i direktivama za rad kotarskim i općinskim NOO-ima u kotarima Jaska, Samobor, Velika Gorica, Pisarovina. Naročito smo podvukli dopisnu službu, pravilno rasturanje materijala, zajedničko čitanje, nabavke potrebnog materijala za propagandni rad.

Do sada nismo primili nikakav odgovor niti izvještaj o radu. Dobili smo nešto materijala i dopisa. Tamošnji odbori su mladi i potrebno je lično s njima organizirati rad. Time će biti zaduženi drugovi koji će poći u te kotare.

Za daljni rad imamo u planu:

Na **oslobođenom području:** U kotaru Žumberak formiranje općinskih i seoskih KPO u preostalim općinama. Otvaranje dva Doma kulture u općini Sošice za grupe sela Sošice i Oštre, najdalje za 14 dana. Pokrenuti rad, pojačati pomoć i kontrolu nad općinskim i seoskim KPO. Otvoriti najdalje za 14 dana seoske Domove kulture u Radatoviću, a u ostalim općinama pristupiti uređivanju i po mogućnosti otvaranju istih.

U svim domovima kulture, za cijelu općinu ili grupu sela, održavat će se priredbe za sada samo svake nedelje. Nastojat ćemo da se u svim seoskim Domovima kulture održavaju priredbe i predavanja

jedan do dva puta tjedno, osim gotovo svakodnevnog zajedničkog čitanja i sastanaka.

Naša predavanja ispravit ćemo tako, da budu kratka, sažeta, razumljiva i interesantna. Biramo aktuelne teme. Nastojat ćemo da uzdignemo domaće predavače, kao što ih ima na primjer u općini Vivodini.

Odmah ćemo poduzeti mjere da se planski razvije rad glumačkih diletantskih grupa, da se one međusobno povežu, da se razvije njihova stvaralačka inicijativa. Imamo u vidu stvaranje jedne glumačke grupe za cijeli okrug. Odmah ćemo se pobrinuti za odgovarajuće ljude i stručnjake iz cijelog okruga, iz vojske i drugdje. Najbolje diletante iz ovog kraja uvrstili bi u ovu grupu.

Glumačka grupa XIII Proleterske Brigade nema program pristupačan narodu, a ni pripadnici te grupe nisu mu bliski, već se odvajaju od naroda.

Nastojat ćemo da za 14 dana izdamo drugi broj zidnih novina. Članci će biti kraći i prikladniji za zidne novine.

Pokrenut ćemo putem konferencije postojeću dopisnu mrežu u općini Radatović, a uspostavit ćemo nove dopisnike tamo gdje ih nema. Nastojat ćemo da u najkraće vrijeme prikupimo narodne pjesme u onim općinama gdje postoje općinski KPO.

Kroz dva do tri dana izaći će Rodoljub br. 9.

U vezi sa mobilizacionom kampanjom, koja se završava 10. ovog mjeseca predviđene su u svakoj općini konferencije 9. ovog mjeseca. Dne 10. ovog mjeseca održaće se u svim općinama masovni politički zborovi, gdje će se obaviti pristupanje dobrovoljaca u vojsku.

U općini Kalje otpočet ćemo kampanju za izbore za seoske i općinski NOO, te delegata za kotarski NOO.

Izvršit ćemo odmah popis nepismenih i stvarati uvjete za analfabetske tečajeve putem propagande i direktnih priprema.

Školski rad u našem okrugu stoji ovako: **na oslobođenom području kotara Žumberak.** Ima 10 škola u kojima radi 15 učitelja. Škole i učitelji su raspoređeni ovako: u općini Radatović postoje 3 škole, u svakoj radi po 1 učitelj. U školi u samim Radatovićima obuka se vrši u sva četiri razreda. Prvi razred ima polaznika 50, drugi 25, treći 15, četvrti 10 učenika. U sva četiri razreda ima 110 obvezanika. U prvom razredu obavljene predvježbe za čitanje i pisanje. Račun-pojam do broja pet, te zbrajanje do toga broja. Iz stvarne obuke uzeta je šuma. Drugi razred — ponavljanje gradiva iz prvog razreda. Treći i četvrti — zbrajanje i množenje sa jednoznamenkastim brojem. Djeci se prikazuje Narodno-oslobodilačka borba. Svakodnevno se pjevaju borbene pjesme. Učitelj kvalificiran.

Škola u Dragama. Školska obuka započela je 15. IX. Prvi razred ima polaznika 9, drug 16, treći 9, etvrti 14. U prvom razredu uzete predvježbe za čitanje i pisanje. Obrađena su tri slova. Prikazivanje brojne količine do 5. Stvarna obuka — Dom. U drugom razredu ponavlja se gradivo iz prvog razreda. U trećem i četvrtom razredu prikazuje se razvoj narodno-oslobodilačke borbe. Djeca sama sastavljaju članke za zidne novine. Djeca često odlaze na izlete, te se to iskorištava za stvarnu obuku, a ujedno na izletu učenici beru gljive, šipak i drugo za naše ranjene drugove. Pjevanje se svakodnevno obrađuje.

Škola u Dragoševcima. Za sada nemamo podataka.

Općina Sošice. Škola u samim Sošicama. Obuka se obavlja u prvom i drugom razredu. U prvi razred upisano 37 učenika, od toga dolazi oko 20. U drugi razred upisano 11 učenika, a od toga dolazi 4. Uzrok nedolaska djece u školu je u glavnom neprijateljsko raspoloženje izvjesnog broja roditelja, zatim nedostatak odjeće i radovi koji su sada u jesen u punom jeku. U prvom razredu uzete predvježbe za čitanje i pisanje. Obrađena su tri slova. Iz računa uzet je pojam do broja pet. Drugi razred, — u glavnom ponavljanje iz prošle školske godine. Djeca se također upoznavaju sa narodno oslobodilačkom borbom.

Škola u Kaštu: U prvom razredu ima upisanih učenika 52, u drugom 35, u trećem 30, u četvrtom 20. Od toga polaze u prvi razred 52 (svi), a drugi 25, u treći 11, u četvrti 4. Uzrok slabog polaska djece u školu jesu u glavnom poljski radovi. Školska obuka započela je 3.
VIII. U prvom razredu obrađuju se predvježbe za pisanje i čitanje. Račun do broja 10. Pjevanje se također održava svakodnevno. Obuka prvom razredu vrši se do podne, dok treći, drugi i četvrti imaju obuku poslije podne. Drugi razred — račun, pojam do broja 100, množenje do broja šest. Račun u trećem i četvrtom razredu obrađuje se na praktičnim primjerima iz života. U školi se čita časopis Pionir i Rodoljub. Djeca su vođena na izlet. Pioniri se odgajaju u duhu Narodno-oslobodilačkog pokreta i pokazuju mnogo veći napredak nego u pojedinim drugim školama. Piniri učestvuju na priredbama u Domu kulture. Učitelj nekvalificiran, po zanimanju svršeni šumar.

Škola Oštre. Prvi i drugi razred započeo je sa obukom 15. IX. Obuka se vrši svaki drugi dan, pošto škola ima na raspolaganju samo jednu prostoriju. Prvi razred ima upisanih 50 učenika, a od toga dolazi 45. Drugi razred ima upisanih 48, a od toga dolazi 38. U prvom razredu uzete su predvježbe za pisanje, a u drueom razredu ponavljalo se gradivo iz prvog razreda. U prvom razredu obrađen je račun u krugu broj deset i to samo pribrajanje. U drugom razredu

čitaju se poučna štiva iz čitanke. Deci se prikazuje narodno-oslobodilačka borba. Obuka u trećem i četvrtom razredu započela je 28. IX. U treći razred upisnao je 15 učenika, a u četvrti 12, dolaze svi. Rad se uglanvom odvija na ponavljanju gradiva iz drugog i trećeg razreda.

Općina Vivodina: Škola u samoj Vivodini. Obuka je započela 15. IX. U prvom razredu ima učenika 92, u drugom 27, u trećem 16, u četvrtom 7. To je ujedno broj polaznika, jer broj koliko je trebalo biti upisano djece nije utvrđen. Uzrok nedolaska djece u školu je u glavnom zbog neimaštine u odjeći. Napredak djece je dosta slab zbog toga, što ovdje djeca uživaju alkohol u velikoj mjeri. U prvom razredu uzimaju se predvježbe za pisanje. Iz računa pojmovi do broja pet. Iz stvarne obuke — domaće životinje i rad u vinogradima za vreme berbe. Naš borbeni pozdrav djeca još ne primaju. U drugom razredu uzima se stvarna obuka u glavnom u vezi sa jeseni. Iz povjesti uzima se seoba naroda. Iz računa ponavljanje iz prošlog razreda. Vježbanje u čitanju. Gramatika, pojam rečenice, riječi, slogovi i slova. Domaći zadaci u vezi sa Narodno-oslobodilačkom borbom. Zidne novine postoje i u njima pišu sami učenici. Pjevanje se održava. Zdravstveno stanje je dobro, jedino se u zadnje vrijeme pojavljuje svrab. U prvom razredu je nastavnica nekvalificiran a učiteljica, koja je svršila 6 razreda gimnazije i bila činovnica. Drugi, treći i četvrti razred vodi kvalificirani učitelj.

Škola u Prekrižju. Prvi razred broji 47 učenika, drugi 27, treći 37, četvrti 35. Nije točno poznato kada je obuka počela. Obuku vrši kvalificirani učitelj postavljen još od N.D.H., te plaću također dobiva od njih. Postoji još jedan prvi razred koji broji 32 učenika, a koji će o novoj godini preći u drugi razred, radi toga što je sa zakašnjenjem počeo rad.

Općina Krašić. Škola u samom Krašiću. Prvi razred broji 77 učenika, drugi 61, treći 63, četvrti 30. Nije poznato kada je obuka počela. Obuka se vrši izmjenično, jedan dan prvi i drugi, drugi dan treći i četvrti. Postoje dve kvalificirane učiteljice. One su postavljene još od N.D.H. i od njih primaju i plaću. U ovoj školi nije još ništa rađeno u duhu Narodno-oslobodilačkog pokreta, a djeca su također u školskom gradivu jako zaostala.

Škola u Pribiću. U prvom razredu ima 91 učenik, a drugom 55, u trećem 70, u četvrtom 52. Postoji i produžna škola i to peti razred ima 62 učenika, a šesti 89. Djeca su prilično savladala gradivo ali se u školi nije obraćala pažnja na narodno-oslobodilačku borbu. Postoje tri kvalificirane učiteljice postavljene još od N.D.H. i od njih dobijaju još plaću.

Naknadno izvještavamo da u školi na Oštrcu rade dva kvalificirana učitelja i to jedan postavljen još od N.D.H. te od njih prima plaću, a jedan postavljen od našeg Prosvjetnog otsjeka.

U općini Kalje ne radi niti jedna škola, a ne postoji niti jedan učitelj. Mogu se otvoriti tri škole i to u Petričkom selu, Mrzlom Polju i Grabru. Po potrebi se može otvoriti još jedna škola u Gračacu. Poduzete su već mjere da se urede zgrade u pomenutim mjestima.

Sada se pri Prosvjetnom otsjeku Okružnog NOO-a održava kurs za stručno i političku izobrazbu novih učitelja. Na kursu ima 11 polaznika i to 4 nekvalificirana učitelja i 7 kvalificiranih. Po završetku kursa bit će razmješteni na oslobođenom teritoriju kotara Žumberak. Jedan od njih ući će u Prosvjetni otsjek ONOO kao stručno lice.

U kotaru Pisarovina na oslobođenom području rade 4 škole, i to u samoj Pisarovini dvije, u Bratini i Pokupskom po jedna. U Kupčini postoji škola ali ne radi. Ove škole rade pod našom kontrolom, samo su tek nedavno počele rad, te nemamo dovoljan pregled.

U kotaru Velika Gorica na oslobođenom području postoje škole u Dubrancu, Lukavcu i Kravarskom. Ni jedna škola ne radi.

U kotarevima Samobor i Jaska nije nam poznato stanje škola, na oslobođenom djelu ovih kotareva.

Poslat ćemo odmah jednog člana Prosvjetnog otsjeka u pomenute kotare da ispita stanje škola na oslobođenom a i na neoslobođenom području, te da organizira dolazak svih učitelja iz pomenutih kotareva na stručne i političke kurseve pri Prosvjetnom otsjeku ONOO. Po svršetku ovih kurseva uputit će se svi učitelji na oslobođena područja u cjelom okrugu:

U kotaru Žumberak održana je konferencija svih učitelja koji su na radu u tom kotaru gdje je pretresen dosadašnji rad i donijete smjernice za daljnji rad. Izabrana je komisija od tri člana koja je sastavila nastavni plan, a ima za zadatak da sastavi udžbenike za prvi, drugi, treći i četvrti razred.

9. X. 1943

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Za Propagandni odjel ONOO-a za
P o k u p l j e
Stjepan Meglaj, v. r.

Original, strojopis
Sign., HŠM, inv. br. 8, 8. 1/2— 8

144

1943, listopad 10.

Izvještaj Lepe Perović, instruktora Centralnoga komiteta KP Hrvatske, Oblasnome komitetu KPH Zagreb o političkim prilikama u Zagrebu, pregovorima s domobranskim oficirom, reorganizaciji rajonskih komiteta i obavještajnim podacima

Dragi drugovi,

Htjela sam vam pisati još ranije, ali naš domaćin sa brda iznenada je otišao u pravcu vas i ne javivši se, pa spremljeno pismo nije mogao ponijeti. Još do sad niko nije došao na ugovorenu javku, pa ne znam da li ste već našli kurira, te zato neću još da vam šaljem poštu tim putem, jer mi se sve čini, ako ništa nije u tom pogledu učinjeno, da bi moglo predugo putovati. Ovo pismo ću vam poslati u slučaju da ja sama ne dodjem к vama, o čemu se još moram dogovoriti sa domaćinom s brda.

Primila sam vaše pismo od 23/IX u kome javljate za Brku.[1] Ako imate tačnije podatke o čitavom događaju, javite, jer me to čudi kako se moglo dogoditi. Mi smo ovde o tome čuli iz neprijateljskih izvora, ali nismo vjerovali.

Što se tiče političkih stvari one ovdje, ukoliko se našega rada tiče, stoje ovako:

Nastavljeni su razgovori sa onim oficirom, koji je školski drug Matin.[2] Sa njim su bila tri razgovora. Razgovore je vodio jedan drug, koji radi po Stevinoj liniji,[3] a koji je još, dok je Stevo tu bio, zajedno s njim vodio razgovore sa oficirom. Najprije je oficir postavio zahtjev da se povedu usmeni pregovori izmedju nas i njih u jednom od ova tri mjesta: Plitvička Jezera, Vojnić ili jedno mjesto u blizini Karlovca (Rečica), pa neka mi odredimo koje hoćemo od tih mjesta. Njihovi pregovarači bili bi oficir i neki seljak iz okolice Karlovca /Tomo Baburić iz Rečice kod Karlovca/, za koga smo kasnije obavješteni da je istaknuti Mačekovac i omrznut kod naših i jedan koga bi odredili iz Zgb-a (Tomašić[4] ili A. Košutić[5]). O tome je javljeno H. Ćaći[6] preko Ćaće[7] da odredi mjesto, ali još nikakav odgovor

[1] Rudolf Gluhak, sekretar OK KPH Zagreb.
[2] Josip Hrnčević, član Povjerenstva CK KPH za sjevernu Hrvatsku.
[3] Misli se na rad Ivana Krajačića u Zagrebu, po zadatku Vrhovnoga štaba NOV i POJ.
[4] Ljudevit
[5] August
[6] Povjerenstvo CK KPH za sjevernu Hrvatsku
[7] Centralnome komitetu KP Hrvatske.

nije došao. Poslije toga dao je oficir napismeno uslove /vojničke/, koje vam šaljemo posebno otkucane, pa sami o njima prosudite, a ja mislim da su malo pretjerani i drski obzirom na snagu kakvu oni danas pretstavljaju. Svakako bi najbolje bilo da se neko iz Zavnoha sa njima sastane, pa bi trebali i vi o tome da javite preko goluba[8] H. Ćaći.

Inače taj reakcionarni dio votstva HSS-a i dalje, izgleda, vodi onu politiku sporazumijevanja sa svim i svakim, samo da zaštiti svoje interese. To se vidi po tome što imaju vezu i sa ustašama i sa Njemcima i sa Dražinovcima, te najzad pokušavaju i s nama i to sa svima vode pregovore. Obavješteni smo da do prije izvjesnog vremena nisu dali Dražinovcima odgovor na one uslove, koje su im ovi postavili za saradnju, ukoliko im to nisu sada dali kada i nama, a vjerujem da su im dali iste uslove kao i nama sa izuzetkom, možda zadnje tačke, koja se tiče vlade u Kairu. Moje je uvjerenje da oni sa nama i ne misle iskreno da se sporazumjevaju, nego manevriraju iz nekih svojih računa, a vjerovatno radi toga da zaustave sve veće raspadanje u svojim redovima.

Sada se više ne održavaju kod njih skupni sastanci kao dosada, već se uvijek sastaju samo po dvojica, tako da jedan rukovodeći drži odvojeno sastanke sa onima koje rukovodi. Tek u vrlo rijetkim zgodama sastaju se više ljudi zajedno. Kao obrazloženje rečeno je da se sada, nakon što je HSS odbio sudjelovanje u vladi, jako pazi na HSS od strane ustaša, a još više to da se otsada jako mora čuvati od komunista, jer da oni i te kako tačno prate rad HSS-a. Otsada će se, prema tome, sastajati samo dvojica, najviše trojica. Ing Pavešić[9] je rekao da se HSS-u uporno nudi sudjelovanje u vladi, /tako je
i njemu to neki dan ponudio Tot/, i to gotovo svim prvacima, ali da to oni sada odlučno otklanjaju.

Uglavnom , kazao je on, naša je zadaća sada da u momentu invazije sa strane Engleza postupimo odlučno, da bismo time dali mogućnosti da Englezi postave nas, a ne jugoslavene Mihailovića ili partizane. Ta odlučnost u radu mora se čvrsto odraziti u čvrstoći organizacije »zaštite«, te organizacije domobranstva, koje mora pod svaku cijenu ići uz HSS i gdje treba najodlučnije onemogućiti sve jugoslavenske oficire. »Mi moramo«, rekao je Pavešić »svakako jako odlučno predobiti seljake za borbu protiv partizana, protiv komunista, a za Hrvatsku seljačku državu«.

Pavešić je dalje rekao da je on već u Zagorju uspio organizirati vjerne pristaše, koje vode narodni zastupnik Papa,[10] zatim Zago-

[8] Kurirom.
[9] Zvonimir
[10] Andrija

rac[11] /to je pravo ime/ i Hagljan.[12] Tih ima već 800 i da bi oni svi imali doći pod komandu domobranskog pukovnika Babića,[13] zapovjednika škole u Varaždinu, koji bi doveo svoje domobranske odjele iz Varaždina u Zagreb i zajedno sa »zaštitom« ovdje načinio red. To da je vrlo važno, jer da državu treba proglasiti što ranije po slomu Njemaca, a zato da treba i sile koja će braniti nas od partizana, za koje sada priznaje da su vrlo jaki. Te sile bi iz Zagorja ovamo prebacili automobilima, koje bi im stavili na raspoloženje razni pristaše, tako na pr. poduzetnik ing. Čorko, pa ing. Faltus pa ing. Kalay, te automobila koje bi im stavila na raspoloženje mornarica. Vezu drži svaka dva dana sam Pavešić sa oficirom mornarice Milivojem Pajtlerom. Uopće drže mornaricu mnogo pouzdanijom od domobranstva, a osim toga sada je i popularna.

Kad je kapitulirala Italija Mačekovci su sjajili od oduševljenja, ali su sada vrlo potišteni. U zatvorenom krugu priznaju da su Sovjeti jači nego je itko mislio i da će im Engleska morati popustiti pred zahtjevima na Sredozemnome moru. Dokaz je za to primanje ruskog člana u Sredozemsku komisiju i organizacija Sinoda u Moskvi, jer da time Sovjeti kao izvrsni političari kane osvojiti najšire simpatije, pa čak i u krugovima Vatikana.

Narodu treba prikazivati Sovjete kao nacionaliste koji su napustili marksističku ideologiju i koji se brinu samo za sebe. Naročito treba naglasiti da veliki priliv naroda u partizane slabi svaki utjecaj komunizma, što da se vidi već iz isticanja demokratskih načela u partizanskim proglasima. Narodu još treba kazati da su svi HSS-ovci borci za slobodu Hrvatske i da oni u šumi nemaju patent na borbu.

Sa druge strane smo saznali da je Zvonko Kovačević, bivši zapovjednik Gradjanske zaštite u Zgb-u podijelio nešto oružja u Sv. Ivanu Zelini i tako je u tome kotaru osnovana »zaštita« /Kemfeljina[14]/. Jedan od HSS-ovaca, koji je to pričao kaže: »To su oni koji si črno nafarbaju lice i veliju: Imaš sto jezerač, vrag ti mater, mi smo »portizani«, peneze ili život«. Taj isti tvrdi da na osnivanju »zaštite« rade Rešković, Pribanić /koji je navodno ranije osudjivan kao mađarski špijun/ i Miler. Svi ovi dolaze Košutiću, a i Kemfelja i pozivaju se da od njega imaju odobrenje. Ovaj HSS-ovac smatra da oni nemaju takvo odobrenje, a da je Košutić kukavica, pa neće da se im suprotstavlja. On veli da je upozorio Košutića na to, da se ovi pozivaju na njega, na što se on samo smije. To najbolje pokazuje kako

[11] Josip
[12] Đuro
[13] Ivan
[14] Duka

ima još mnogo neobavještenih ljudi oko HSS-a. Slične podatke dobili smo ranije iz drugih izvora tj. da Z. Kovačević organizira »zaštitu«.

To je o HSS-u.

Što se tiče našega glavnoga zadatka /političkoga/, koga smo si postavili ovdje tj. organizirati Mjesni NOO na široj bazi i prebaciti na njega težište političkog rada, u tome naizlazimo na teškoće, Stvar se odvija sporo, zato što je uzak krug ljudi iz drugih političkih grupa s kojima mi imamo veze, dalje zato što mi niti ne znamo te ljude, a zatim što nemamo dobrih pregovarača. Jasno smo to vidjeli tek kada smo došli u doticaj sa nekim Slovencima i vidjeli kako oni nesravnjeno bolje nego iko od nas poznaju političke ljude u Zagrebu, s kojima bi se trebalo i moglo sarađivati — Zato sam riješila da koristimo to njihovo poznanstvo, a takođe i njihovo organizaciono iskustvo u tim stvarima. No i pored teškoća stvar napreduje i ja se nadam da ćemo uskoro imati onakav Mj. NOO, kako smo ga zamislili. Kada to ostvarimo, onda ću vam o tome opširnije pisati.

Već 6 puta je drug bio kod onoga što je Mate[15] još s njim govorio u pogledu ulaska u Mj. NOO, ali ga nijedanput nije našao kod kuće, te mislimo da je nekom svojom vezom možda otišao u partizane. Pomoću pisma, koje je potpisala u ime Zavnoha Vlatka Babić[16] stupili smo u vezu sa Kra.. .[17] ali je on unatoč Zavnohovog pečata bio jako nepovjerljiv, te nije htio da stupa u razgovor. Onda smo morali pronalaziti nekoga njegovog dobrog prijatelja, te mu prići preko njega. Tek je tada pristao da razgovara sa drugom, koji mu je donio pismo i taj će se razgovor sada obaviti. Svome dobrom prijatelju on je rekao da nešto piše i prevodi, ali da je svjestan da to nije dovoljno za danas. Njemu je veli teško, jer ga ustaše imaju na oku, a osim toga on je još HSS-ovac, pa nema povjerenja da se to vani ne radi sve na komunističku. Iz ovoga opet izlazi da su ljudi slabo ili nikako obavješteni, radi gotovo nikakvoga našega političkoga dodira sa njima. Njega namjeravamo dobiti da ide van, a preko njega ćemo nastojati doći do drugih poštenih HSS-ovaca.

Ovdje je takođe veliko previranje među Istranima, naročito povodom najnovijih događaja. Ustaši i ostali mračnjaci stalno obliježu oko njih, a oni nam se sami nude da ih organiziramo. Mi smo to svakako prihvatili. Šaljemo vam u vezi s tim jedan prikaz istarsko-primorskog pitanja, i s tim u vezi izvjesne predloge, što smo sve dobili od Slovenaca iz Zgb-a, te ako smatrate za potrebno dostavite to H. Ćaći.

[15] Kao bilj. 2.
[16] U to vrijeme član Izvršnog odbora ZAVNOH-a.
[17] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.

Navodimo vam još dvije stvari za koje smatram da ih Mačekovci zlonamjerno i lažno šire, ali ipak pogledajte da li u tome ima išta istine.

I/ Andrò Grum, pukovnik, komandant Varaždina, pričao je u jednom većem društvu: »Mnogi domobranski oficiri, koji su svojevremeno prešli u NOV traže mogućnost da se povrate u domobranstvo, jer da se s njima vrlo loše postupa. Ti oficiri jedu s običnim vojnicima s kazana. Podređeni su podoficirima, a katkada i običnim vojnicima. Daju im najteže poslove. O njihovim vojničkim sposobnostima govori se najlošije i slično«. Grum je dalje dodao da će ovih dana imati sastanak sa jednim njihovim izaslanikom, kojom prilikom će utanačiti sve potrebno za njihov povratak, vraćanje činova i položaja i oprost od kazne.

2/ Kapelan iz Vugrovca priča da NOV čini velike prljavštine u Vugrovcu i obližnjim selima. Po danu ništa ne rade, spavaju, odlaze na ručak nepozvani popu, njemu i bogatijim seljacima. Traže od njih da kolju živad i svinje. Strahovito se izopijaju i u tom stanju znaju sve oko sebe razlupati. Tuku se među sobom. Seljaci su u njima gledali ljude na mjestu, ali su danas vrlo razočarani i ono što su nekada dobrovoljno radili, rade sada preko volje i počeli su surađivati s ljudima Mačeka, kojih je bilo vrlo malo, a danas ih ima skoro polovina.

Nakon moga povratka od vas ovdje sam zatekla neke novosti i to jedna i najvažnija za nas vrlo žalosna. Poginuo je drug Rade,[18] sekretar M. K. Skoja. Njega su ubili agenti na uglu Draškovićeve i Boškovićeve ulice. Ranjen je sa nekoliko metaka u leđa i nakon pola sata izdahnuo u klinici u Draškovićevoj ulici, gdje je bio prenešen. Sa Radom gubimo vrlo dobroga druga i kandidata za M. K. U času kada je ubijen sa njim je bila jedna drugarica[19] za koju još nije ustanovljeno koja je. Sa Radinom smrću prekinuta je veza između Obi. kom Skoja i M. K. Skoja Zgb., pa neka Mika[20] javi na koju je adresu dolazio njihov kurir izvana, da bi mogli provjeriti da nije otuda nastupila Radina pogibija. Mi ćemo pak od omladinaca tražiti da nam dadnu javku na koju bi onda Mika slao kurira, ukoliko već nema on sam ili Željko[21] neku drugu javku. Zasada će Mika sve što ima za Zgb. morati slati preko nas.

Nismo još mogli potpuno razjasniti kako je došlo do Radine pogibije. Zasada izgleda da je najverovatnija ova: Susjed Miško[22] je tri

[18] Ivica Habunek
[19] Anđela Mitrečić
[20] Mika Špiljak, sekretar Oblasnoga komiteta SKOJ-a za zagrebačku oblast.
[21] Milutin Baltić, rukovodilac Povjerenstva PK SKOJ-a za zagrebačku i slavonsku oblast.
[22] Lutvo Ahmetović, sekretar OK KPH Pokuplje.

dana prije Radine smrti tj. 17/IX poslao u grad onoga Lalu,[23] koga smo mi poslali u Žumberački odred, jer je ovdje bio u zadnje vrijeme jako ugrožen. Miško ga je poslao da dovede neke ljekare tj. da ih ubjedi u potrebu odlaska u partizane. Na ulici su agenti prepoznali Lalu i nastala je pucnjava, iz koje se on jedva živ izvukao. To je bilo u subotu, a kada su agenti ubili Radu najprije su rekli: »To je onaj što je na nas pucao u subotu«. A zatim kada su mu pogledali isprave i bolje ga zagledali rekli su da to nije onaj koga su oni mislili. Kako je Rade vrlo sličan na Lalu po svemu izgledu da su ga agenti zamijenili sa Lalom. Kako bilo da bilo nesmotreno je od Miška da šalje kompromitirana čovjeka da mu svršava poslove u Zgb-u, a isti je posao već u toku nakon onih pisama koje smo primili za neke ljekare od Zavnoh-a. Miško je brz i njega treba upozoriti da ne petlja po Zgb-u bez dogovora sa nama. Osim toga ljudi koji dolaze sa njegovoga terena govore ovdje drugovima sa kojima dodju u doticaj, kako se u Zgb-u ništa ne radi, a da je pravi rad tek na vani, tako da su drugovi iz M. K. stavili pitanje da li se tako zaista vani gleda na rad u Zgb-u. To svakako potiče od nerazumijevanja teških uslova pod kojim se ovdje radi, ali nije zgodno da se tako mišljenje širi, jer ubija polet kod naših drugova ovdje.

Borislav[24] nailazi na prilične poteškoće u ispunjenju onih zadataka koje smo postavili na zadnjim sastancima M. K., pa mi se čini da je zbog toga popustio malo njegov prvašnji elan u radu. Možda je uticala i Radina pogibija, ali moj je zaključak da na funkciji sekretara treba čovjek koji je daleko više prekaljen, da bi svojom upornošću i ustrajnošću mogao da savlada teškoće koje se nameću.

U M. K. je kooptiran Ivica,[25] sekretar V/R. K., koji se dosada pokazao na radu vrlo dobar. Za M. K. je predložen Luka,[26] sekretar III R. K., pa smo riješili da ga kooptiramo, samo dok se urede neke njegove stvari u pogledu vojske. S njegovim ulaskom u M. K. bi imao 5 članova, dok su sada 4.

Na jednoj od posljednjih sjednica M. K., gdje je podnošen detaljan organizacioni izvještaj, opazili smo dosta organizacionih nepravilnosti. Naime, prodiralo se u pojedina preduzeća i fabrike bez plana, kako je ко mogao i znao, pa se ono što se organiziralo opet vezivalo bez plana, kako je kome bilo zgodno. To se sve počelo pretvarati pomalo u praksu, tako da je usljed toga nastala prilična organizaciona ispremiješanost i zbrka, tako da na pr. jedna ćelija djeluje u Klaićevoj ulici i na dnu Trešnjevke ili da član II R. K.-stvara

[23] Ivan Javornik
[24] Dragan Carić, sekretar MK KPH Zagreb.
[25] Vlado Hus
[26] Franjo Krčmarek

organizacije u centru, jer tamo ima poznanstva, a na II reonu još ništa nije stvorio, dok na tome reonu opet rade drugovi iz III reona i stvaraju organizacije, koje ne predaju II reonu itd.

Izvršili smo novu reonsku podjelu iz razloga, koji su vam poznati iz naših usmenih razgovora, tako da sada imamo 6 reona. Granice su onakve kako smo usmeno govorili sa izvjesnim malim promjenama. Našli smo i rukovodioce za sve reone, koji se sada već uvode u rad, ali ne znamo kako će se pokazati. Na tri reona u stvari imamo samo po jednu ćeliju, tako da će te ćelije djelovati kao ćelije, samo s tim što će biti direktno vezane za M. K. i što već sada imaju uslova da za kraće vrijeme prerastu u R. K. Prilikom nove podjele riješili smo da se otsada više planski radi, te da se postepeno, uvodeći drugove u rad, istovremeno likvidira organizaciona zbrka, što će svakako uprostiti rad na terenu i na taj način olakšati drugovima rad.

Zasada je vam ne bih slala detaljan organizacioni izvještaj sa ciframa, nego to mislim učiniti idući mjesec, jer smo odredili da se do kraja ovoga mjeseca mora organizacija srediti po novoj raspodjeli, pa ćemo onda imati jasniji pregled. Sada imamo 83 člana partije, kao što ćete vidjeti i iz izvještaja M. K. koga sam baš sada primila, pa vam ga prilažem tako da ćete već sada imati i cifarske podatke.

Ja sam ponovno mnogo razmišljala o prilikama i radu u Zagrebu i uvijek dolazim do istoga zaključka da naša partija propušta sjajne uslove za svoje proširenje i učvršćenje u ovome velikome gradu, kao i za aktivno uključenje širokih slojeva Zagrepčana u narodno-oslobodilačku borbu. Čak i kada bi ostvarili ono što smo postavili na našem zadnjem sastanku sa drugaricom Ankom,[27] tj. kada bi dobili za Zagreb sve one ljude, koje smo predvidjeli, to ni izdaleka nije dovoljno. Ovdje je potreban najmanje još jedan drug potpuno dorastao za politička pitanja, koja se postavljaju u Zagrebu i koji osim toga poznaje političke ljude Zagreba, kako one iz vremena Jugoslavije tako i ove sada, a takođe koji poznaje problematiku političkih odnosa prije i sada.

To podvlačim ponovo i molim vas da o tome pišete i Čaći H., jer mi ne smijemo više propuštati stalno povoljne prilike, ako nećemo da nam se to u najodlučnijim momentima ne osveti. Mi, osim toga, najbolje vidimo prilike kakve su one ovdje i dužni smo da budemo odlučni u tome, jer nam je povjeren rad na ovome sektoru. Pored toga, dragi drugovi, nastojte da što prije dobijemo one drugove što smo ih tražili za Zgb. Pišite mi šta je dosada učinjeno za tu stvar i

[27] Berus, član Biroa CK KPH i rukovodilac Povjerenstva CK KPH za sjevernu Hrvatsku.

da li je Anka dobila po tome pitanju odgovor u H. Ćaće. Nemojte nikada smetnuti s uma činjenicu da u Zgb-u živi preko 300.000 stanovnika i da je on vrlo važan politički centar na Balkanu. Ja znam da vi to sve znate, ali vas na to potsjećam, jer znam da imate tamo mnogo briga.

Ja, izgleda, neću ovoga puta moći da dodjem, jer je teško ma kakvim se autom prebacivati radi operacija, koje vi tamo vodite, pa mi zato opširno pišite o svemu kao i kada ste ugovorili i gdje idući sastanak.

Željka obavjestite preko Mike da sam primila njegovo kratko pismo od 4/X. Sa Radom, kada je poginuo bila je srednjoškolka i ona je uhapšena. Nemogu da mu pošaljem izvještaj, kao što je tražio, već neka se posluži podacima, koji su u izvještaju M. K. Neka jave adresu preko koje je dosada održavana veza, a tkaođe i javku pomoću koje se tamo može doći, jer je tu vezu držao Rade, a on je poginuo, pa drugi ne znaju kako da se povežu. Javite takođe Željku da je gazdarica iz stana gdje smo se trebali zadnji put sastati još u zatvoru, da su djevojčice spalile sve knjige, a za njegov novac ću pitati. Naime, to me je on sve pitao u svome pismu, pa mu javite da ne moram posebno pisati.

Razgovarala sam sa Mukotrpnim[28] u pogledu njihovog goluba. On je odmah spremno pristao da se i mi njime služimo, ali se ispostavilo da organizacija njihovog još nije privedena kraju, tako da to još ne dolazi u obzir. Zato treba da odmah uspostavite kurira, kako smo se dogovorili. Svakako ga šaljite na prvu javku, a ne na drugu.

Javljam vam nekoliko sitnijih obavještenja da ih dostavite drugovima:

1/ Neprijateljska špijunaža tvrdi da se u manastiru Sv. Nikola, 12 km od Čačinaca nalazi partizanska artiljeriska škola.

2/ Avionom je prebačeno u Zadar i Sušak 30 agenata. Drugi su opet poslani u druge krajeve Dalmacije. Kao torbari poslani su u Dalmaciju među partizane slijedeći agenti: Stjepan Medić iz Ćerina kod Mostara, Nikola Oreč iz Gradaca kod Posušja, Jure Marić iz Ljutog Dolca kod Mostara, August Baškaj iz Kamene Podgore kod Ivanca, Blaž Radek iz Kamene Podgore i Antun Rodić iz Požege. Ova je vijest potpuno tačna, jer smo je dobili od dva razna povjerenika.

3/ Neki Ožeg, koji je šef stanice na Bedekovčini uhvaćen je bio od partizana i pušten kao ispravan. Ali mi smo obavješteni da je on prije toga, kada su partizani vršili akcije na zagorske rudnike, tra-

[28] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.

žio od Zagreba da se bombardira Zajezda, jer da se u njoj nalaze partizani. To je on tražio zvanično pod svojim potpisom.

4/ Upozorite drugove da, kada zaplijene kakav kamion ili auto neka temeljito pretresu sve ljude, jer se neki dan desilo da je prošao neki ustaša sa revolverom, jer ga nisu pretresali, nego ga pustili.

Prilažemo:[29]

1/ Izvještaj M. K. za septembar.

2/ zadnji izvještaj O. K. B., koji je stigao ovamo.

3/ predlog Slovenaca o Istranima.

4/ Uslove za saradnju, koje nam je postavio HSS.

5/ Popis drugova za zamjenu.

6/ Pismo, koje je stiglo iz Slavonije za Matu. Ja sam ga otvorila, jer je pisalo »za Stevu, P. H. Ćaće«,[30] pa sam mislila da je za onoga drugoga Stevu.[31]

7/ Neko staro pismo za Capu.[32]

8/ Podaci o slučaju sa imanjem profesora univerz. Kvaka.

9/ koverat sa obavještajnim podacima i 22 priloga.

10/X— 1943

Drugarski pozdrav

Sf — Sn

Zina,[33] v. r.

P. S. Baš sada sam dobila obavijest da preko Mađarske dolaze ovamo TRI divizije Rusa /pristaše Vlasova/. Nacionalni sastav: Kozaci, Ukrajinci i Bjelorusi. Jedna divizija dolazi preko Čakovca, druga preko Djekeneša, a treća preko Barča /Virovitica/, gdje, navodno, odmah misle početi sa »čišćenjem«.

Pored toga so čuli da se jedna takva divizija već prebacila u Brčko da napadne Tuzlu, koja je u našim rukama i da je jačine 17.000 Čuli smo takođe, ali neprovjereno da su u Sremu isti ovi vršili provokaciju, pjevajući internacionalu, a kad se narod u jednom selu veselio tome, onda da su to selo opkolili i sve stanovništvo poklali. Priča se još koješta o njima, ali je to većinom neprovjereno, a i dosta kontradiktorno.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH - KP 56/12

[29] Navedeni prilozi nedostaju.
[30] Kao bilj. 2.
[31] Ivan Krajačić
[32] Vjekoslav Janić
[33] Lepa Perović

145

1943, listopad 10.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Zlatar Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju u kotaru

KOTARSKI KOMITET KPH
Zlatar
10. X 1943.

OKRUŽNOME KOMITETU KRAPINA

IZVIJEŠTAJ

Dragi drugovi !

Što se tiče političke situacije u našem kotaru, u poslednjih 14 dana je ovakova.

Sva vatrogasna društva su dobila zadaću da osnivaju tako zvanu narodnu »zaštitu« koja bi u slučaju požara išla gasit. U tu zaštitu uzimaju mlade i stare, koji su vojni obvezniki, oprošteni su od vojske.

A što se tiče drugog, reakcionarno vodstva HSS ne osjeća se. Osim u opć. Maču Gabrijel Petanjek, a on surađuje sa nekih 30 ljudi u svome zaselku, a inače što se tiče njegovog širjeg rada obavjestil nas je jedan naš drug iz njegovog sela, da ide u svakom mjesecu 8 dana u Slavoniju i u Bosnu obilaziti svoje organizacije.

Ustaška banda ima u zadaći u našem kotaru da formira ustaške desetine, u partizanskim kapama i idu u selo poput partizana da ubijaju naše drugove.

U našem kotaru ima veči borj Njemaca, i to po raznim uporištima, u Bedekovčini oko 300, u Poznanovcu oko 150, u Zlataru oko 250 i to ustaša i Njemaca, puno se krećeju po selima, vršiju vježbe po danu, a u noći idu više puta u patrole po bližnjim selima i ljudima su puno zabili straha u onom mjestu kud se krećeju, pošto govore da će popaliti sve bližne sela ako njih napadnu partizani.

A inače narod sav je antifašističkog raspoloženja, voli partizane i simpatizira narodno-oslobodilačku borbu i poznaje ciljeve narodno-oslobodilačke borbe. Toliko o političkoj situaciji.

Do sada smo održali 5 zborova na kojima je prisustvovalo od 50 do 100 ljudi. Ljudi su sa odobravanjem primali naše govore, a naro-

čito vole naše partizanske pjesme i kud prolazimo uvijek tražiju da neka pjevamo.

Što se tiče akcije, napravili smo dvije akcije na prugi strgali smo svaki put oko 50 metara šinje, a popilili štange i strgali žice.

Rad partijskih jedinica

Općina Mače

Selo Lug, part. jed. je dobra i aktivno radi. Part. jed. Bukovec je slaba. Selo Bedekovčina, part. jed. je slaba, drugovi oportunistički postavljaju stvar, a naročito drug Cestar[1] i drug Kljesar.[2]

Općina Zlatar

Selo Brlekovo, part. jed. je dobra samo ju treba puno posjećivati.

Općina Hrašćina

Selo Osimec, part. jed. je mlada. Selo Kosovečko part. jed. ne valja niš.

Općina Mihovljan

I. član Partije, dobar, i poštiva Partijske direktive.

Općina Budinščina

Selo Macan, part. jed. slabo radi, puno ima nedostataka.

Rad N00 nije aktivan kako bi trebal biti pošto pojedini drugovi misle da ćeju samo vlast primati u ruke posle sloma fašizma, drugovi ne shvaćaju da su N00 rukovodeći organ u borbi.

Rad AFŽ je slabo razgranat zato ima slabo rada.

Rad SKOJ-a je dobar.

Rad USAOH-a je dobar.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

KOS[3]

Organizaciono stanje u našem kotaru

5. part, jedinica sa ukupno 26 članova i 6 kandidata.
22 NOO-a ukupno sa 105 članova.
7 odbora AFŽ-a ukupno sa 32 člana.
3 SKOJ grupe sa 13 članova.
2 općinska odbora USAOH-a sa 9 članova.
Organizacioni obuhvaćeno oko 200 omladine.

U našem kotaru mobilizirano je i poslano u odred u narodnu vojsku oko 100 ljudi.

[1] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[2] Isto.
[3] Dragutin Novosel, sekretar KK KPH Zlatar.

Kotarsko i općinsko rukovodstvo u našem kotaru

Kotarski komitet od 5 članova.
Kotarski komitet SKOJ-a od 3 člana.
Kotarsko rukovodstvo NOO-a od 6 članova.
2 općinska rukovodstva NOO-a po 4 člana.
U formiranju je kotarsko rukovodstvo AFŽ-a.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

---------- KOS

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP- 90/3827

146

1943, listopad 10.

Izvještaj Tome Pipića, člana Okružnoga komiteta KPH Pokuplje, Okružnome komitetu KPH Pokuplje o radu pristaša HSS-a, te organizacijskom stanju antifašističkih organizacija na kotaru Jastrebarsko

Teren Jaska

IZVJEŠTAJ
DRUGARSKOM O. K. POKUPLJE K. P. H.

10/X/1943.

Politička situacija i opće prilike kod nas od prošlog našeg izvještaja su se nešto popravile. Držanje bivših funkcionara HSS-a je mnogo bolje prema liniji narodno oslobodilačke borbe. Ima izgleda da će se nekoje moći aktivizirati na primjer Jandrunovo selo, koji je počeo da nešto radi po pitanju narodnog zajma. Organizirao je sednicu svojih vinogradarskih zadrugara, gdje je govorio o potrebi kako treba da pružimo pomoć svojoj braći i nato je odbor donio zaključak da se dade 100000 kuna narodnog zajma za potrebe naše vojske i pomoć sirotinji koja je uništena od okupatora, ustaša i četnika. Veći aktivniji rad do sada nije prihvatio pošto se dosta boji, a tako daleko nije se odlučio, da se prihvati jačeg rada, a naročito da napusti svoj dom. Mi smo si dali u zadatak da redovito održavamo s njima vezu i sastanke i radimo zajednički na liniji narodno oslobodilačke borbe i pomalo ih sve više upošljava, kako bi sutra postali potpuno aktivni, Nastojat ćemo sada ako ćemo moći da Jandru metnemo u Kotarski N.O.O. Jaska.

Benković[1] je također tražio vezu da razgovara sa partizanima, pošto kaže da smo ga napali u onom jednom pismu i hoće da se opravda, a možda da počne da nešto radi. Mi smo mu pisali da može da dođe da razgovara. Do sada još nije stigao, a kad će stići mi ćemo vam javiti. Jandra će također razgovarati sa Benkovićem i Novoselom Franjom. Toliko o pristašama H.S.S.

Narodno raspoloženje je svakim danom sve bolje prema našoj vojsci, samo što su mnogo uplašeni od kako su Nijemci stigli u Jasku i ostala mjesta, da će im sve uništiti, bombardirati. Peta kolona počela je da radi sve jače, čak se prijete ubistvom pojedinih lica — tako je 7-og ovog mjeseca, u noći u selu Repišću bila bačena bomba na štenge jednog gazde kod koga se gulio kukuruz, pod uvjetom da baci u kuću gdje je bilo naših političkih radnika koji su pjevali naše borbene pjesme sa ostalim ljudima i omladinom. Prije toga izašao je jedan naš drug, koji bi i sigurno poginuo od bombe jer je stajao baš na štengama, da nije spazila jedna omladinka, koja mu kaže bež ispod tebe gori bomba i tik što se drug bacio preko stepenica na zemlju bomba je eksplodirala. Krivac do danas nije pronađen, na jednog sumnjamo, ali treba da se provjeri. Ustaška banda nije dolazila da pljačka kako je opljačkala selo Purgariju. Drug koji je skoro poginuo od bombe zove se Horvatić Ivo, student medicine, selo Stankovo.

Organizacioni rad se nešto povećao. Partijaca imademo 6, kandidata 3. Dali smo kandidaturu drugu Buriću[2] i radniku Svetlečić Ivanu. Vi nas izvjestite šta mislite o njima. Drugovi su donekle dobri i disciplinovani samo što im manjka teorije i prakse u radu, ali mi smatramo da ne smije biti to zapreka da ih se kandidira i na temelju njihovog rada mi smo ih kandidirali. Rad ostalih partijaca je dosta manjkav pošto nije sređen, dovoljno organiziran i dosta uskogrudan. Premalo se polaže važnost samoizgradnji i uzdizanju partijskog kadra što bi moralo biti prva dužnost komunista. Da bi povećali partijski kadar, koji bi bio sposoban, da obuhvati sav teret današnjeg rada prići ćemo što jače na uzdizanje političkog rada. Također mislimo primiti nekoje skojevce u partiju u koliko će se brzo pokazati dobrim.

Narodno oslobodilačkih odbora imademo 2 opštinska, 1 inicijativni opštinski u Sv. Jani. Opštinski jesu Perovini i Klinča Selo. Seoskih imademo u opštini Klinča Selo 8, u Petrovini 2, u Sv. Jani 2 seoska narodno oslobodilačka odbora.

Odbornici su prvenstveno za sada zaduženi po upisivanju narodnog zajma, mobilizaciji i td.

[1] Ivan
[2] Tomo

SKOJ i USAOH

Skojevskih grupa imademo 3 u opštini Klinča Selo, opštinsko rukovodstvo Skoja, opštinski Usaoh-a i 6 odbora Usaoh-a.

Sv. Jana 3 odbora Usaoh-a.

Petrovina 1 inicijativni opštinski dok sa Jaskom smo uhvatili sada vezu, a opština Cvetković i Desinec nisu organizaciono obuhvaćeni.

A.F.Ž.

Postoje odbori 1 opštinski i 3 seoska za opštinu Klinča Selo.

U Sv. Jani ne postoji niti jedan odbor A.F.Ž.

U Petrovini 1 seoski odbor A.F.Ž. dok Desinec, Jaska, Cvetković nisu organizaciono obuhvaćeni. Kako vidimo iz samog organizacionog stanja rad po A.F.Ž-u je slab i nezadovoljavajući. Krivnja leži u nama svima što nismo više polagali važnosti radu sa ženama, a s druge strane bi nam bila potrebna još koja drugarica koja bi radila po A.F.Ž-u.

Drugovi, iz svih naših organizacija se vidi da je rad jako skučen, da nije prodro u širinu onako kako bi to trebalo. Manjkavost je političkog kadra, koji bi bio sposoban da obuhvati sve organizacije. Zato mislimo da na niži partijski kurs pošaljemo druga Burića i druga Ivana Svetlečića, koji su poslani na politički rad na naš teren. Ponavljam, da drugovi imaju volje, samo nema znanja, zbog toga su im potrebni kursevi da bi naučili barem osnovne stvari, koje su potrebne na terenu. Ovu je samo iznešena organizacija na našem terenu kako bi imali pregled nad svim organizacijama. O Agit-prop ćemo vam posebno pisati kao i neke druge stvari.

Drugarski pozdrav

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Petar,[3] v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-168/290
u

[3] Tomo

147

1943, listopad 10.

Izvještaj Štaba Desete divizije NOV Hrvatske Štabu Drugoga korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Ludbreg

ŠTAB X DIVIZIJE
NARODNOOSLOBOD. VOJSKE
HRVATSKE
Br. 174

Dan 10. X. 1943 g.

Operativni izvještaj —
dostavlja.—

ŠTABU II KORPUSA NOV i PO HRVATSKE
ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V.H.

Položaj

I. RAD NAŠIH JEDINICA:

Poslije akcije na Varaždinske Toplice i neuspjele akcije na rudnik Glogovac naše jedinice su se nalazile dijelom na položajima, a dijelom na putu. Pošto su se jedinice nalazile na zasjedama, odmor jedinica se nije mogao omogućiti, a isto tako nije se u dovoljnoj mjeri moglo planski raditi, kako politički tako i vojnički. Neprijatelj je sistematski uznemiravao naše jedinice sve do napada na uporište Ludbreg.

Dana 3. X. o. g. izvršena je politička i vojnička priprema za napad na neprijateljsko uporište Ludbreg. Borcima je ukazano od kolike je važnosti likvidacija ovoga uporišta i temeljito je razrađen plan za napad. Istoga dana u 24 sata izvršen je napad. Napad je izvršila naša XVII Udarna brigada, dok se naša XXI Brigada nalazila na zasjedama prema neprijateljskom uporištu Koprivnica. Likvidaciju uporišta omogućila je i brigada »Braće Radića«, koja je svojim junačkim držanjem spriječila prodor ustaških bandi od Varaždina. Poslije osmočasovne borbe, borci XVII Udarne brigade u potpunosti su izvršili svoj zadatak i likvidirali uporište Ludbreg.

Kako je odlučeno da se mjesto Ludbreg zadrži što je moguće više, jedinice XVII Udarne brigade sa dva svoja bataljona dale su osi-

guranje prema Koprivnici, sa jednim bataljonom prema Varaždinu, dok se jedan bataljon zadržao u samom mjestu. Za to vrijeme jedinice naše XXI Brigade rokirale su se prema Križevcima.

Brigada »Braće Radića« je bila zamorena teškim borbama sa neprijateljem, te je bilo nužno omogućiti odmor njenim jedinicama. Odlučeno je da XVII Udarna brigada zaposjedne položaje prema Varaždinu, a brigada »Braće Radića« da dođe u Ludbreg i najbliža sela. Na tim položajima XVII Udarna brigada nalazi se i sada, dok se XXI Brigada i dalje nalazi na položajima prema Križevcima.

Dana 8. X. o. g. jedna kolona ustaša i domobranaca, praćena sa 4 tankete, krenula je prema našim položajima. Borci III Bataljona XVII Udarne brigade muški su dočekali i odbili neprijateljsku kolonu. Prema docnije primljenim izvještajima oštećene su dvije tankete.

II. IZVEDENE AKCIJE:

U međuvremenu od 30. IX. 1943 do 10. X. 1943. naše jedinice su izvršile napad na Ludbreg, a pored toga vodile su dvije manje borbe sa neprijateljem na terenu.

3. X. 1943 u 24 sata jedinice naše XVII Udarne brigade izvršile su napad na Ludbreg. U mjestu se nalazila jedna bojna domobrana, 200 gestapovaca i 20 žandara. Nalazili su se u samim jakim zgradama od kojih su sami domobranci jednu zvali »Alkazar«. Pored zgrada bili su izgrađeni bunkeri od zemlje. Ovi bunkeri su bili dobro vojnički postavljeni, tako je likvidacija ovoga uporišta bila skopčana sa prilično velikim teškoćama. No usprkos sve odbrane, borci XVII Udarne brigade su uspjeli da silovitim naletom skrše otpor i u potpunosti likvidiraju uporište. Uporište je likvidirano za 8 sati krvave borbe. Domobranci, uvidjevši da se ne mogu održati, predali su se, dok su se gestapovci i žandari pokušali bijegom spasti. Ovaj pokušaj je sujećen, jer su zasjede XXI Brigade i brigade »Braće Radića« uspjele da većinu njih pohvataju. Ali je ipak nekoliko manjih grupa uspjelo da izmakne.

Za cijelo vrijeme borbe u uporištu, neprijatelj je pokušavao da razbije zasjedu prema Varaždinu i da pritekne u pomoć bandi u uporištu. Ali su borci brigade »Braće Radića« junački odbijali sve napade. Banda je u borbu bacila veliki broj aviona (26 komada) i naposljetku pomoću aviona, tenkova, artiljerije i pješadije pošlo im je za rukom da zasjedu razbiju. Ali je već bilo kasno, uporište je bilo likvidirano i jedinice XVII Udarne brigade bile su zauzele nove položaje. Kad je neprijatelj čuo da je uporište likvidirano, povukao se u svoju polaznu bazu.

U Ludbregu su naše jedinice zarobile slijedeći ratni plijen:
440 domobranaca i 10 oficira
28 gestapovaca
15 žandara
3 teška mitraljeza marke »Švarcloze«
3 t. m. marke »Saint Étienne«
2 laka »Maksima«
3 njemačka puškomitraljeza
5 puškomitraljeza »Brno«
2 puškomitraljeza »Šoša«
1 teški bacač sa 709 mina
150.000 metaka od toga 70.000 7,9 m/m, a ostalo manliher
490 karabina
130 civilnih pušaka
8 šmajsera
2 laka minobacača sa 30 mina
80 bombi
600 garnitura novih odijela
350 pari cipela
277 šinjela
650 komadi ćebadi
280 ranaca
2 ispravne štamparije
2 male radiostanice i mnogo druge ratne spreme.

Akcija je izvedena po planu. Neprijatelj je imao 60 mrtvih u toj akciji. U toj akciji naše jedinice su utrošile 14.860 metaka, dok su naši gubitci bili 38 ranjenih i 18 mrtvih. Od zarobljenog materijala naše su jedinice zadržale: XVII Udarna brigada 2 laka »Maksima«, 5 p. m. »Brno«, 3 nj. p. m.,[1] 2 laka bacača sa 30 mina i 20.000 mauzer metaka, 300 odijela.

XXI Brigada: 1 teški bacač sa 50 mina, 3 puškomitraljeza, 50 pušaka, 60.000 metaka, 200

Sav ostali ratni plijen je stavljen na raspoloženje jedinicama II Operativne zone. Komandant brigade »Braće Radića«[2] vratio je nazad 2 njemačka puškomitraljeza sa motivacijom da on neće »staro oružje koje mu je podvalila« XVII Udarna brigada. Mi smo oružje primili i poslali nazad u XVII Udarnu brigadu.

8. X. 1943 ustaše i domobranci iz Varaždina praćeni sa 4 tankete naišli su na zasjedu III Bataljona XVII Udarne brigade. Banda je odbijena uz osjetne gubitke. Naši borci zarobili su 10 domobrana

[1] Njemačkih puškomitraljeza.
[2] Izidor Strok

sa ratnom spremom. Kasnije smo saznali da su oštećene dvije tankete.

Prilikom akcije na Ludbreg protivtenkovski mitraljez XVII Udarne brigade se nalazio na zasjedi prema Varaždinu. Od posluge su se spasila 3 druga i to dva ranjena dok je 5 drugova posade izginulo, a mitraljez pao bandi u ruke. Predhodno su uništena 4 tenka.

III. STEČENA ISKUSTVA:

Prilikom akcije na Ludbreg vidjeli smo kako i banditski »Alkazari« padaju pod silovitim naletima naših boraca, potpomognutih dobro organizovanom vatrom teškog oruđa. Bombaške grupe su bile na visini. Gotovo svi borci koji su ranjeni, ranjeni su od neprijateljskih ručnih bombi.

Jedini propust ne napravio II Bataljon naše XXI Brigade čijom je nebudnošću uspjelo jednoj banditskoj grupi da se bijegom spasi.

IV. NAROČITE NAPOMENE:

Komesar naše divizije drug Vlado Janić odlukom Glavnog štaba Hrvatske postavljen je za komesara II Korpusa NOV i PO Hrvatske. Na njegovo mjesto je postavljen odlukom Štaba II Korpusa drug Ivan A. Šibi, dotadanji politkomesar XVII Udarne brigade. Za politkomesara XVII Udarne brigade postavljen je drug Krsto Bosanac, dotadanji politkomesar I Bataljona iste brigade. Na njegovo mjesto je postavljen drug Halambek Josip, politkomesar I Čete I Bataljona.

SMRT FAŽIZMU — SLOBODA NARODU

Politkomesar:
Ivan A. Šibi, v. r.

Komandant:
Vinko Antić, v. r.

M. P.[3]

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 471, f. 1, dok. br. 13.

[3] Okrugli pečat: Štab Desete divizije NOV Hrvatske
(**u** sredini petokraka zvijezda)

148

1943, listopad 11.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Pisarovina Okružnome komitetu KPH Pokuplje o političkoj situaciji, organizacijskom stanju i radu NOP-ovskih organizacija

11. X 43.

Drugarskom
Okružnom komitetu K.P.H.

Dragi drugovi

Održali smo sednicu Kotarskog komiteta na kojem je prisustvovalo 8 drugova i to drug Skula[1] i drug Dragee,[2] drug Štef,[3] drug Slavko,[4] drug Sivi,[5] drug Mirko,[6] drug Gajdaš,[7] drug Jandra,[8] koji je sada primljen u Komitet. Na sednici smo diskutirali o direktivama okružnog komiteta koje smo dobili na savetovanju. Drugovima smo objasnili sve nove događaje, kao rad sa HSS-om, zatim smo prešli na Kotarski NOO gde smo postupili po direktivi Okružnog komiteta. Mi smo sada metnuli naših 5 drugova u Kotarski NOO, a mi smo mišljenja da metnemo i druga Skulu i Sivog da ne bi i oni ispadali kao tuđi. Mi smo zakazali sednicu Kotarskog NOO i to 11. X gde su prisustvovali iz Pokupskoga 3 druga, iz Pisarovine su prisustvovali
2 člana dok je Doktor[9] isto primljen u odbor samo je obolio dok je i Grebenić[10] došao na sednicu ali je sa pola sednice otišao i nije htio nikakav zadatak primiti, već je kao najveći kukavica tražio da čitavi narod iz Pisarovine glasa za njega da će on biti onda **ovlašten** raditi. Nato sam ja rekao kako je govorio da će raditi samo da ga se pozove, **a** sada se vidi jasno da takav rad samo koči razvitak naše borbe. Drug Mika Malek mu je dobro rekao da je on bio samo onaj koji je

[1] Drago Kaurić
[2] Drago Mijoković
[3] Šimec
[4] Crnolatec
[5] Stjepan Flajpan
[6] Grbiniček
[7] Tomo Mikulić, sekretar KK KPH Pisarovina.
[8] Andrija
[9] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[10] **Mika**

bio načelnik i zarađivao novac, a da sada svaki pošten Hrvat više ne gleda i ne čeka već ide da se bori. Iz Kupčine su bili 2, iz Kupinica su bili 2 druga i jedan je još predviđen, iz Šišljavića nema nijednoga, tako i iz Rečice, a iz Kotarskog K.K. Gajdaš i Dragee Mijoković, Slavko i Jandra Pandak. Predsjednik je drug Slavko, a tajnik, drug Dragee, potpredsjednik Jandra Pandak, administrativni odsjek i sudski tajnik, kulturno-prosvjetni odsjek, drug Jandra, gospodarski odsjek, blagajnik. Stvorena je prehrambena komisija od tri druga gde će doći jedan drug od vojske i zaključeno je da se kod svih općinskih N00 stvori prehrambena komisija. Zaključeno je da se sa N00 proradi po niže navedenom planu. Politička situacija u Pokupskom nije promjenjena, Narod se dosta boji da će četnici doći na vlast i stoga vidimo da ima i tamo pete kolone koja širi ovakove parole. To je sve izašlo iz one pljačke koju su načinili pojedinci iz preko,[11] a ovih dana su došli neki dezerteri koji su u Vrginmostu razoružali neka 3 druga i to je prošireno da su to načinili četnici i sada taj narod u Pokupskom puno o tome govori. Narod dosta dolazi u organizacije ali je dosta mrtav. Palčićeva likvidacija nije im bila jasna i stalno su pitali zašto je likvidiran. Onda su naši održali jedan masovni zbor gde su prikazali njegovu likvidaciju našto je narodu postalo jasno, samo narod traži letak, a mi smo predvideli da bi bio potreban letak od Štaba brigade da oni od svoje strane dadu njegove nedostatke.

Organizaciono imamo dve partijske jedinice i to prva sa 4 člana, druga sa 3 člana. Prva jedinica ima jednog kandidata, a druga ima 4 kandidata. Jedinice su održavale redovite sastanke. Do sada su proučavali samo Napred. Ti članovi su pronašli kandidate ali još uvek oni nisu dosta živi u narodu i nisu samostalni da bi sami počeli održavati sednice sa kandidatima. Kako su im sada postavljeni zadaci da zalaze među narod i da govore narodu počeli su se jedno trojica da aktivnije prilaze na samu stvar, a to je stari Antolović, Dragutin Kaurić i Dragutin Antolović. Mi smo zaključili da jedinice pručavaju partijski materijal na svakoj sednici i da im se to ne može propuštati, da nemaju vremena. Ove partijske jedinice su raspodeljene tako da su 3 člana u općinskom N00 a 3 su povezani sa seoskim N00, dok jedan član ide po terenu sa drugom Sivim. Do sada ti drugovi nisu dali ono što bi morali dati da ožive te odbore jer su i sami shvaćali to sve. Jednostavno mi smo zaključili da se svi zaključci koji su dani partijskim jedinicama kontrolišu na drugim sednicama i da drugovi polažu računa zašto nisu to načinili. Mi smo zaključili da se svim partijcima dadu direktive da postanu

[11] Vjerovatno se misli na dio preko rijeke Kupe.

čvrsti, da svojim delovanjem aktiviziraju ostale članove, prvo da se politički izdignu, da populariziraju AVNOJ i ZAVNOH, da tumače narodu o zajmu i kakovu ulogu ima zajam, da rade po mobilizaciji koja je od najveće važnosti.

NOO. Imamo općinski i to od 7 članova i imamo 14 seoskih odbora. Općinski NOO je zadužen tako da je svaki drug zadužen po dva odbora seoska. Općinski NOO je počeo raditi po svim pitanjima iste općine. Isti drugovi su počeli biti aktivniji u radu, počeli su ići više među mase. Seoski su dosta nepokretni i nemamo još od njih nikakvih požrtvovnih i dobrih pogleda. Pokupsko ima 6.500 stanovnika i 15 sela.

1. Selo Degoj ima 45 kuća, jedan odbor seoski.
2. Selo Aguštanovac, 155 kuća, jedan NOO.
3. Selo Štefanki, 120 kuća, nema odbora.
4. Selo Cvetnić Brdo, 9 kuća, jedan AFŽ i jedan odbor USAOH.
5. Selo Zgurić, 30 kuća, jedan NOO i jedan AFŽ i jedan odbor USAOH.
6. Selo Šestak, 30 kuća, nema odbora.
7. Selo Roženica, 100 kuća, jedan odbor NOO.
8. Selo Hruševac, 120 kuća, jedan NOO.
9. Selo Strezojevo, 90 kuća, nema odbora.
10. Selo Hotnja, 180 kuća, jedan NOO.
11. Selo Šešinac, 80 kuća, jedan NOO i jedan AFŽ, 1 USAOH.
12. Selo Brkiševina, 130 kuća, 2 odbora NOO, AFŽ i 1 USAOH.
13. Selo Gladovac, 85 kuća, 2 odbora NOO i 1 AFŽ i 1 USAOH.
14. Selo Pokupsko, 130 kuća, dva odbora NOO.
15. Selo Cerje, 45 kuća, 1 odbor NOO.

Ukupno ima kuća 1.350.

Zaključeno je da se NOO politički izdižu, da oni sami održavaju sastanke s narodom, da čitaju materijal kao radio vesti, Dom i Napred, da ih se aktivizira, da im se ukaže na potrebu za rad, da priđu sakupljanju hrane za našu vojsku kao i za onaj narod koji je siromašan i za žene i decu kojim su pali očevi u narodnoj vojsci, da sakupljaju staru robu, da najaktivnije prorade na zajmu, da sve snage i aktivnost postave na mobilizaciju.

USAOH. Imamo 5 odbora, ti odbori radili su do sada na prikupljanju omladinskih priloga, dok je njihovo političko djelovanje vrlo slabo.

Zaključci: Stvoriti općinski odbor USAOH-a, da se održavaju masovni [sastanci] sa omladinom, oživiti postojeće odbore da prorade među ostalom omladinom i da se stvaraju novi odbori u onim selima gde se još nije prodiralo.

AFŽ. Odbora imamo 5 i 2 su pripremljena za stvoriti. Od ovih 2 odbora su dosta dobri i rade na prikupljanju priloga za štampu, žita, dok ostali odbori dosta su plašljivi i nepokretni. Zaključci: stvoriti općinski odbor AFŽ, da se žene politički uzdižu, da okupljaju sve žene i da se stvaraju novi odbori u onim selima gde još se nije prodiralo.

Mobilizacija. Mobilizirano je svega 5 drugova.

Agitacija i propaganda. Održano je masovnih sastanak u selu Šišincu na kom su prisustvovali i selo Berkiševina i Donja Berkiševina, svega je bilo prisutno 300 osoba. Održano je još nekoliko manjih zborova na kojima je sudelovalo članova općinskog NOO. Na tim sastancima čitali su naš propagandistički materijal, kao radio vješti, Vijesnik i Slobodni dom.

Pisarovina. Politička situacija je dosta povoljna pošto je narod našim posljednjim uspjesima uvjeren. Kod nas i u čitavom svetu čuju za borbu svih potlačenih naroda protiv fašizma, ali još uvjek pored uvjerenja da će rat Njemačka izgubiti, narod ostaje pasivan, Razlog te pasivnosti je da još narod gleda na stare vođe i vodice, slušaju njihove podmukle savjete koji govore da nije vreme za borbu, kao glavni kočničari i brenzeri jesu Martinović[12] i Grebenić.

Organizaciono pitanje. Imamo jednu partijsku jedinicu kod relejne stanice koja se nije redovito sastajala, usled toga pošto su drugovi na vezi i koji se udaljuju na duže vreme, te se i sam drug koji je bio na tome terenu nije znao iskoristiti momenat da se sastanak održava. Pored svih teškoća imamo 3 kandidata s kojima su održavani sastanci, isti se drugovi dobri pokazuju, idu na sastanke SNOO. Mogu se vidjeti među narodom gde vode diskusiju.

NOO. Imamo općinski NOO od 7 članova. Sam odbor se prilično osamostalio. Održavaju sastanke sa SNOO, rešavaju samostalno pojedina pitanja i nesuglasice pojedinih ljudi, puno se interesiraju kako bi i na koji način najbrže mogli pokrenuti čitav narod svoje općine.

SNOO. Imamo 8 odbora, u posljednje vreme sastaju se redovito. Ti su odbori radili do sada na prikupljanju hrane, priloga 2 odbora održavaju sastanke sa svojim selom, a ostali su još dosta mrtvi, nisu se okurežili da izađu pred narod.

SKOJ. Imamo dve skojevske grupe po 5 članova i to jedna kod relejne stanice a jedna u Lučenici, održavaju redovito redovne sastanke. Skojevci su pripremali masovne sastanke omladine, održali su dva masovna sastanka i to u Lučelnici.

[12] Milan

USAOH. Imamo 9 odbora USAOH-a koji su tek sada počeli pomalo da rade na prikupljanju omladine, priloga, hrane.

AFŽ. Imamo jedan općinski odbor od 4 člana i 9 seoskih. Općinski odbor održava redovito sastanke, također i seoski odbori održavaju redovite sastanke, samo što sam općinski odbor još nije povezan sa seoskim odborima i on ne održava sa njima sastanke.

U općini Pisarovini ima 5.439 duša, a 869 kuća.

1. Selo Bregana 1 N.O.O. ijedan AFŽ, jedan USAOH.
2. " Radičevići nema ništa.
3. " Gorica 2 seoska NOO, 3 odbora AFŽ, 1 USAOH.
4. " Jamnica ima jedan NOO i 1 USAOH.
5. " Pogorje nema.
6. " Velika nema.
7. " Lučenica 2 SNOO, ima 4 odbora USAOH i 3 odbora AFŽ.
8. " Pisarovina 1 SNOO ijedan USAOH.
9. " Topolovac nema.
10. " Dvoranjci 1 SNOO, ima jedan AFŽ.
11. " Selsko Brdo nema.
12. " Pokupski Gradac nema, ima jedan odbor USAOH-a.
13. " Jamnička Kiselica nema.
14. " Skender Brdo jedan odbor NOO i jedan AFŽ.
15. " Levo Sredičko nema.
16. " Skender Brdo nema.
17. " Lukinić Brdo nema.

Postojeći odbori obuhvatili su sav narod u svojim selima, a danas postoje mogućnosti stvoriti u svim selima odbore u kojim još nisu stvoreni.

Agitacija i propaganda. Održana su 2 masovna sastanka i to: u Bregani na kom je bilo prisutno oko 40 osoba i Hasan Brijeg na kom je bilo prisutno oko 15 osoba. Održana su 2 sastanka masovna omladine u Lučenici, na tim sastancima bilo je prisutno oko 40 omladinaca.

Kupčina. Politička situacija svakim danom je sve bolja, narod gleda na našu borbu kao na borbu koja će čitavi naš narod izvući iz ovog teškog ropstva, ali opaža se kod ovoga naroda veliki strah i boje se Nemaca, ustaša, boje se svojih domaćih izdajica kojih još ima. Može se primetiti da taj strah lagano iščezava, vidi se po tome što se odazivaju masovnim sastancima, rado slušaju riječi naših drugova.

Organizaciono pitanje. Imamo **1** partijsku jedinicu od **3** člana, koja se redovito sastaje, radne sastanke kao i naučne sastanke [održava]. Čitava ćelija vrlo dobro radi, političko djelovanje [je] uspješ-

no. Imamo 2 kandidata koji su vrlo aktivni. Partijska jedinica na poslednjem naučnom sastanku prorađivala je sledeći materijal O PARTIJI. Drugovi kod učenja imaju prilično dosta uspeha a što je najglavnije imaju volju. Na posljednjem sastanku doneli su sledeći zaključak i to: Sa kandidatima da održava sastanke radne i naučne drug Joža, prilaziti općin. NOO kao i SNOO i pomagati ih u radu, politički ih uzdizati, prodirati i sva sela i stvarati SNOO, održavati masovne sastanke, raditi na svim pitanjima koja se vežu [na] NOPH.

NOO. Imamo općinski NOO koji radi potpuno javno od 7 članova. Održavaju sastanke sa seoskim odborima, održavaju sastanke u svojim selima čitajući materijal kao radio vesti, Vjesnik, Slobodni dom i t. d. Imamo 5 SNOO i 3 pripremljena, riješeno je da se jedan odbor od 3 člana poveća na 5 članova. Ovi SNOO nisu se mogli toliko pokrenuti i aktivizirati i političko djelovanje im je vrlo slabo. Nešto su malo radili na prikupljanju priloga, hrane. Još uvek postoji kod njih ukočenost, mrtvilo, boje se. Na općinskom NOO doneli su zaključak da se održi konferencija svih odbornika za općinu Kupčinu.

USAOH. Imamo 3 odbora, to su novoformirani i još nismo mogli videti njihovo djelovanje.

AFŽ. Imamo jedan općinski odbor od 3 člana, to je novostvoreni odbor i imamo 2 S. odbora.

Mobilizacija. Mobilizirano 4, dva druga i dve drugarice.

Agitacija i propaganda. Održana dva masovna sastanka i to jedan od stotinu ljudi, a drugi od stopedeset. Na istom sastanku je sudjelovala glumačka grupa 8. Kordunaške divizije, na ovom zboru je govorio drug Skula i drug Gaj daš i jedan drug iz glumačke grupe, onda se počelo sa programom gde su drugovi pjevali najprije Lepa naša domovina, zatim su pjevali partizansku himnu Po šumama i gorama, onda su prikazivali domobrana i ustašu i seljakovo june, zatim hvatanje muhe. Ovaj zbor je bio veoma raspoložen. Narod se posve zadivio i zainteresirao, toliko da su poslije i žene i omladina ostali u plesu i pjevali partizanske pesme. Narod je pozdravljao naše borce, druga Tita i druga Staljina kao i ZAVNOH i AVNOJ. Na sve poklike je narod odobravao. Ovaj sastanak načinio veliko raspoloženje među svim ljudima koji su bili prisutni, a drugi ljudi se sada sekiraju koji nisu bili prisutni. U tome se vidi da narod pronosi dalje ono što je na istom zboru video.

U općini Kupčina ima 2.200 duša.

1. Selo Stepić 40 kuća, org. nema.
2. " Gornje 38 ”
3. ” Marušičko 56 kuća, org. nema

4. " Stopljansko 40 kuća, org. nema, 1. SNOO.
5. " Pertinjsko 32 kuće, 1 SNOO, 1 AFŽ, 1 USAOH.
6. " Vuralićko 36 kuća, 1 SNOO, 1 AFŽ, 1 USAOH.
7. " Matasićko 29 kuća, nema.
8. " Donje 62 kuće, 1 SNOO, 1 USAOH.
9. " Krojačko 33 kuće, 1 SNOO.
10. " Barećko 31 kuća, 1 SNOO.
11. " Japarsko 39 kuća, nema.
12. " Jantolsko 22 kuće, nema

Šišljević. Politička situacija veoma slaba, nemamo nijedne organizacije. Ljudi su u veoma velikom i divljem strahu, boje se Njemaca, ustaša kao i četnika. Tu još uvek ima raznih agenata koji su nastrojeni ustaškim duhom, a s druge strane ima tih HSS-ovaca koji su još uvek pasivni i imaju glavni izgovor da nije vreme. Nije se posvećivala pažnja samim onima koji su stvarali ustašku bandu, da se s njima obračuna, da bi oni osetili da će narod svakoga kazniti koji će ići protiv naroda i sada se oseća u tom selu peta kolona koja stalno priča o nekim četnicima kako će da dođu na vlast. Zaključeno je da se posveti najveća pažnja istoj općini da se priđe к narodu i da im se objasni današnje stanje i da se s time razbije sav ološ. Općina Šišljavić ima ukupno stanovnika 1.600, to jest duša. Ista općina ima
4 sela i to: Donje Selo i Kapučinsko Selo, selo Ivine i selo Ražani. Organizacije nema nijedne..

Rečica. Politička situacija je dosta slaba jer se nije uspjelo prodrijeti u sva sela. Još uvek nije tome narodu objašnjena Narodno oslobodilačka borba. Isti ljudi nisu čitali naše štampe. U pojedinim selima ima ih još koji vjeruju u Hitlera a neki vjeruju samo u šverc pošto oni zarađuju novac. Ima puno HSS koji je pasivan i gleda u Pavelića za koje još uvek nemamo točnih podataka o njihovom držanju i s kime su oni vezani. Mi smo uzeli u zadatak da čim prije dođemo do razgovora, da vidimo je li oni stoje na istom stanovištu.

Organizaciono imamo 2 kandidata s kojima su održavani sastanci. Drugovi su proučavali partijski materijal i to Partija i Nacionalno pitanje. Drugovi rade u seoskim NOO.

NOO. Imamo jedan seoski odbor koji se dosta dobro pokazuje. Održava redovito sastanke, proučava materijal i radi na sakupljanju hrane i ostalih priloga.

SKOJ. Imamo jednu skojevsku grupu i to od 3 člana. Isti skojevci su ranije stvoreni ali usled neprijatelja nije se moglo к njima dolaziti, pa je sada ponovno oživotvorena ista grupa. Još se njihovo djelovanje nije pro ve rilo.

Općina Rečica ima ukupno 4.136 duša.

1. Rečica selo ima	1056 duša
2. Pokupska luka ima	748 duša.
3. Zamrše ima	426 duša.
4. Karasi ima	126 duša
5. Pokupska Blatnica	114 duša
6. Pokupski Ivančići	34 duša i
7. Koritinj	136 duša i
8. Vodostaj ima	102 duša
9. Mekušje ima	324 duša
10. Husje ima	237 duša
11. Kobilić ima	252 duše

Između svih ovih sela imamo jedan odbor N00 i jednu SKOJ grupu, dok su ostala sela nedirnuta, gde imamo samo ponekog simpatizera. Ovde smo vam dali pregled koliko ima stanovnika, naime duša u celoj općini i koliko ima svako selo duša. Ovde nismo dobili točne podatke da bi bila točno sela raspodeljena, nego jedno od drugo puno veće.

Kupinec. Politička situacija je dosta povoljna jer se vidi sve veće oduševljenje kod naroda. Narod puno govori od kakove je važnosti da se organiziraju i da idu jedinstvenim putem za oslobođenje. Narod se više neda da služi okupatore. Svakog dana prilaze u partizane. Iz toga proističe sve jača mržnja između ustaša i naroda. Ovih dana, to jest 11. X su ustaše opljačkali svu imovinu Kolar Stjepana. To je dosta ugrozilo narod i načinilo nekoliko partizana. Naši su uhvatili tamo Doktora i ustaše sada računaju da je to išlo po izdajstvu kao što je to i bilo, da je Doktor tražio vezu s partizanima.

HSS. — Njegovo delovanje nije opasno pošto su to pojedini funkcioneri počeli da ostaju sami, a narod kreće dalje. Oni se nigdje ne pojavljuju da bi izravno govorili narodu već šute, ali njihovo držanje dosta govori kako sam vam u poslednjem izveštaju javio, njihovo držanje da su između sebe čvrsto povezani.

Organizaciono imamo jednu partijsku jedinicu koja se redovito sastaje i proučava partijski materijal. Na svakoj sednici isti članovi obilaze seoske NOO i pronalaze druge NOO i tako vode računa o celoj općini. Oni su aktivizirali NOO da su prišli sakupljanju hrane po svim selima. Ovi članovi se pokazuju posve [dobrim] borcima, da se za njih nije našao zadatak kojeg oni ne bi izvršavali. Imamo jednog kandidata koji je sada primljen. Isti se drug dobro pokazuje, on je u seoskom NOO. Jedinica je dobila zadatke da proučava na svakoj sednici partijski organ Napred i da redom proučavaju sve partijske brošure, da održavaju sastanke sa kandidatima i da najbudnije pos-

vete pažnju stvaranju novih kandidata, da populariziraju zajam pred članovima NOO i da se najčvršće porade na mobilizaciji.

NOO. Imamo općinski od 6 članova koji je imao samo jednu sednicu gde nisu upoznati sa točnim radom i direktivama, pošto nisu svi drugovi na vreme stigli. Pojedini drugovi održavaju sednice sa seoskim NOO i to trojica, ima izgleda da će taj odbor biti jedan od najboljih NOO. Imamo 5 seoskih N.O.O. i ima dva pripremljena. Ti odbori su radili i politički i po mobilizaciji. Dosta ulaze među narod i tumače narodu. Sakupljali su hranu tako da tri odbora u Kraljevcu imaju sakupljeno do 40 metara krumpira i jedno 7 metara pšenice, bažulja i nešto novaca. Još nemamo točan pregled, sada su počeli i ostali NOO-i.

USAOH. Imamo 3 odbora koji su još mladi. Još[se] njihov rad ne može puno videti. Mogućnosti su sada stvarati po svim selima. Uz dobar rad bit će dobri. AFŽ nema još nijednog odbora ali sada su pojedine žene pripremljene i ima dobrih žena.

Mobilizirano je 3 druga i ima izgleda da će svakog dana prilaziti.

Agit-prop. Održan je jedan masovni sastanak na kojem je prisustvovalo 30 ljudi. Sav dobiveni materijal je razdeljen među narod i narod oskudeva na materijalu jer ga je premalo.

Kupinac općina, pregled stanovnika i sela:

1. Selenci ima duša	191
2. Vrbanići ima duša	140
3. Lukaniči ima duša	149 i 1 NOO i 1 USAOH
4. Šoški ima duša	153
5. Dećine Cupari ima duša	106
6. Hrvatići ima duša	122
7. Otočki ima kuća 51, duša	232
8. Pandaki ima kuća 23, duša	117
9. Mraki ima kuća 68, duša	345, jedan N00
10. Tumbrije Karapanđe duša	104
11. Maleki ima duša	84
12. Tari imaju duša	172, jedan seoski NOO
13. Vlašići i Rubani	82
14. Matički ima duša	78
15. Ašpergeri ima duša	444, jedan selski NOO
16. Gracko ima duša	203
17. Lackovići ima duša	73
18. Žunci Veliki ima duša	132, jedan USAOH
19. Pintari ima duša	147
20. Turki ima duša	104

21. Peršuni ima duša 120
22. Turčini ima duša 193
23. Žunci Holjbe ima duša 98, 1 seoski NOO, 1 USAOH
24. Penezići ima duša 140
Ukupno ima duša: 3613

Selo Kraljevac, obuhvaćen je čitavi pošto ima iz svakog sela u odboru. Dakle nismo vam ovde dali pregled koliko ima stanovnika i pojedina sela ljudi, ali ovde niste dobili točnu sliku, mi ćemo gledati da vam pošaljemo točan pregled i to koliko muškaraca, žena i tako dalje. Jedni su drugovi poslali popisane kuće a drugi koliko ima ljudi u selu. Sada nam nije jasno lično, molimo vas da nas izvestite u koliko bi vi hteli imati drukčije, mi ćemo načiniti.

15. X 43. su bili njemački oficiri u Pisarovini na pregovorima sa našim drugom Marijanom[13] iz Geša. Ti pregovori su bili u pogledu izmene naših drugova gde su se sporazumeli da će naše drugove pustiti i to 53 iz Zagreba, a naši da će njima dati sada 23. Ovi banditi nisu hteli priznati za nijedno njihovo delo kao što je to paljenje i bombardiranje sela i ubijanje naših drugova. Za druga Slavka[14] kažu da je poginuo ali pod drugim imenom, 22. će biti izmena u Pisarovini.

Drugi drugovi, materijala imamo skroz malo, kako znate da sada puno više treba materijala pošto se narod sve jače diže i traži štampu, a mi ih ne možemo snabdevati, uslovi su svakog dana bolji i narod je počeo sve zdravije misliti. Narod dolazi svakog dana u partizane i samo nema oružja, pošto se već teže ulovi. Nemojte puno gledati ako je negde pogreška jer se nisam još isprakticirao.

Drugarski pozdrav

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Gajdaš, v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-168/291

[13] **Stilinović**
[14] Ivo Marinković

1943, listopad 11. 149

Izvještaj Okružnoga NOO-a Krapina ZA VNOH-u o političkoj situaciji i organizacijskom stanju s priloženim zapisnikom sa sjednice ONOO-a

OKRUŽNI N.O.O.
KRAPINA
11. X 1943.
Broj: 2

ZEMALJSKOM ANTIFAŠISTIČKOM VIJEĆU
NARODNOG OSLOBOĐENJA HRVATSKE

I Z V J E Š T A J

Političko stanje u našem okrugu je slijedeće:

Narod je u apsolutnoj većini antifašistički raspoložen i do sada postaje u posljednjih mjesec dana sve borbeniji i aktivniji u NOB-i.

Pad Italije, uspjesi Crvene Armije i proglas Pavelićeve mobilizacije, koju je narod apsolutno otkazao, su uslovile to borbeno raspoloženje. To se očituje u tome što narod rado pristupa u naše organizacije, broj ljudi koji daju za NOF raste a i formiran je naš Zagorski odred.

Ustaških organizacija nema, niti imaju bilo kakvog uspjeha na narod osim nekih plaćenika i agenata.

Iz Zagreba je došao na naš teren Branko Kranjčec kojega je poslao Dr Vranić[1] iz Zagreba. On je došao Galović Stjepanu u Radoboj (kotar Krapina) da se preko njega prebaci u redove naše vojske kao špijun. Taj mladić Branko Kranjčec je po našoj vojsci uhapšen i priznao je slijedeće:

Po njegovoj izjavi on je kao domobran surađivao sa Zvonkom Vranićem sinom od tog doktora koji ga je poslao u špijunažu. Bio je na njihovim sjednicama, gdje su dobivali upute za rad. Sjednicu su imali u kući Vranića. Dalje je rekao da Vranić drži vezu sa Tortićem[2] a Tortić sa Mačekom. On je za svoja djela koje je izvršio likvidiran.

Galović koji ga je ubacio u naše redove također je likvidiran. Taj Galović je osim toga širo letake koii su dolazili od Mačekovih suradnika. Organizirao je u Radoboju jednu pljačkašku bandu koja

[1] Vjekoslav
[2] Janko

je između ostalog opljačkala klijet jednog seljaka i na njoj ostavila cedulju slijedećeg sadržaja: »Zdravo druže Tito, ne ljuti se što smo Ti popili vino, bili smo žedni, čuvaj glavu.«.

ORGANIZACIONO STANJE:

Postoje 4 kotarska NOO-a. Zlatar od 6 članova, Krapina od 7 članova, Klanjec od 6 članova i Pregrada od 5 članova.

Općinskih NOO-a ima 6. Općina Pregrada (kotar Pregrada) NOO od 7 članova, općina Petrovsko (kotar Krapina) NOO od 6 članova, opć. Bedekovčina (kotar Zlatar) NOO od 4 člana, Hrašćina Trgovišće (kotar Zlatar) NOO od 4 člana, opć. Luka (kotar Klanjec) NOO od 4 člana i opć. Zagorska Sela (kotar Klanjec) NOO od 6 članova.

Seoskih NOO-a ima 95. Kotar Zlatar 23, kotar Krapina 28, kotar Klanjec 24 i Pregrada 20.

AFŽ

Postoji okružni odbor AFŽ-a od 6 članova.

Seoskih odbora AFŽ-a ima 27 sa 116 članova i to: kotar Zlatar 8 odb. sa 32 člana, kotar Krapina 9 odb. sa 33 člana, kotar Pregrada 5 odb. sa 26 članova i kotar Klanjec 5 odb. sa 26 članova.

USAOH

Postoji 1 kotarski USAOH odbor u kotaru Pregrada od 6 članova. Nadalje postoje 2 općinska od 12 članova i to u općini Krap. Toplice (kotar Pregrada), jedan od 6 članova i u općini Pregrada (kotar Pregrada) jedan od 6 članova.

Seoskih odbora ima 39 sa 181 članom.

Molimo da nam se pošalje obveznica za zajam narodnog oslobođenja u iznosu od 3,000.000 (tri milijuna kuna) jer vjerujemo, da ćemo moći toliku svotu podići od naroda. Isto tako vas molimo, da nam pošaljete jednog druga od ZAVNOH-a koji bi nam kratko vrijeme svojim iskustvom pomogao u radu.

Zbog izvažanja živežnih namirnica u grad Zagreb proglasili smo zabranu, jer ta roba ide većim dijelom u ruke narodnih neprijatelja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Predsjednik:
Stjepan Tuđman, v. r.

Tajnik:
Živko Rumbak, v. r.

P. S. Nadopunjujemo prednji izvještaj sa slijedećim:

U prošlom izvještaju smo javljali o broju naših partizanskih desetina po selima i njihovim akcijama. U međuvremenu smo taj put produžili od desetine formirali vodove i čete u sva četi-

ri kotara i dne 5. X 1943. povezali smo sve čete i oformili i zagorski narodno oslobodilački partizanski odred. Brojno stanje toga dana bilo je 205, ali već idućih tri dana došlo je novih 100 boraca.

Izgledi na daljnju mobilizaciju su povoljni. Sada vodimo agitaciju pod parolom za osnivanje Zagorske brigade Matija Gubec.

Prepis od posljednje sjednice prileži.

Z A P I S N I K

sa sjednice ONOO održane daha 10. X 1943. sa slijedećim dnevnim redom:

1.) Politička situacija
2.) Organizaciono stanje:
   a) NOO-i i NOF
   b) USAOH
   c) AFŽ-e
3.) Vojska
4.) Agitprop
5.) Veze i obavještajna služba

PREGRADA

Puter, brico, ustaški tabornik i zamjenik logornika u službi je gestapa. U isto takovoj službi je vodnik ustaški Ivanjko iz Stipernica.

Navodno, da je banda ubacila u općinu Hum više špijuna, jedan od ovih bio je prebačem u općinu Đurmanec koji je bio uhapšen zvani Vincelj Stjepan rodom iz Prigorja, općina Đurmance, koji se grozio partizanima i govorio ljudima neka dođu u njegovu kuću, da će im on obrazložiti političku situaciju.

NOO-i drže sastanke i masovne zborove u svim selima.

Narod je 98 % antifašistički raspoložen.

KRAPINA

U Radoboju se pojavila pljačkaška banda koji u ime partizana pljačkaju, te se sumnja da je istu organizirao zamjenik narodnog zastupnika bivše HSS, Galović.[3]

[3] Stjepan

Pažur Mirko i njegovi sinovi ustaše organiziraju tjelesnu gardu koju plaćaju sa novcem, da ga zaštićuju od narodne osvete.

Zaćretje: Valjavec Stjepan, općinski načelnik koji je Hitlerovac pobjegao je pred narodnom osvetom u Zagreb.

Petrovsko: Pojavila se pljačkaška banda od 8 bandita te su neki pohvatani, a neki se još kriju. Opljačkali su Mužek Pavla za 27.000 kuna, jedno odijelo, dvoje hlače, džepni sat sa lancem i jedne cipele u ime partizana.

U cijelom kotaru narod je antifašistički raspoložen 98 %. Rovarenje pojedinih reakcionarnih HSS je bez uspjeha.

Sastanci i skupštine održavaju se po svim selima na koje narod dolazi u većini.

ZLATAR

Narod je antifašistički raspoložen 98 %. Pljačkaša nema, a rovarenje pojedinih reakcionera HSS-e je bez uspjeha.

KLANJEC

Narod je antifašistički raspoložen 98 %. Ne čuti se nikakovi podzemni rad reakcionera. Ustaški logornik Stahuljak[4] ubio je dvojicu nedužnih ljudi u općini Kraljevac, uhapsiti je dao neke mirne i nedužne seljake. Pljačkaška banda se još opaža, koji su pljačkali u ime partizana. Četiri od vođa su likvidirani.

Po svim selima se održavaju sastanci i masovne skupštine, na koje se narod odaziva u velikoj mjeri.

ORGANIZACIONO STANJE

Pregrada: Formirano je 28 seoskih narodno oslobodilačkih odbora, jedan općinski i kotarski. U ostalim općinama su izvršene pripreme za formiranje. Mobilizovano je u odred 100 boraca, ostali vojni obveznici koji nijesu pristupili odmah mobilizaciji naše vojske voljni su to učiniti naknadno.

Krapina: Formirano je 28 seoskih od 119 članova, jedan općinski od 6 članova i kotarski sa 6 članova.

Mobilizovano je u partizanski odred 52 boraca i svakim se danom javljaju novi borci.

Zlatar: Formirano je 23 seoskih NOO-a sa 116 članova, 2 općinska po 7 članova i kotarski od 6 članova.

U ostalim općinama vrše se pripreme.

Mobilizovano je oko 40 boraca za partizanski odred.

[4] Milivoj

Akcije su izvršene po domaćim partizanskim desetinama u rudnicima Gor. i Dol. Pešćeno te je zarobljeno oko 100 pari cipela i oko 500 kg šećera.

Klanjec: Formirano je 24 seoskih NOO-a, 2 općinska i to jedan sa četiri člana a jedan od 6 članova i kotarski od 6 članova. U ostalih 5 općina izvršene su pripreme.

Mobilizovano je oko 70 boraca u partizanski odred.

USAOH

Krapina: Formiran je kotarski USAOH odbor od 6 članova. Općinski je formiran u Đurmancu od 6 članova. U cijelom kotaru postoji 19 odbora sa 94 člana, te je organizirano 244 omladinaca i omladinki.

Pregrada: Formirano je 8 seoskih odbora sa 34 člana a organizirano je 146 omladinaca i omladinki.

Klanjec: Formiran je općinski odbor od 6 članova, 8 seoskih od 32 člana te jer organizirano 102 omladinaca i omladinki.

Zlatar: Formirano je 4 seoska odbora sa 21 članom te je organizirano 44 omladinaca i omladinki.

AFŽ

Formiran je okružni AFŽ odbor od 6 odbornica.

Zlatar: Formirano je 8 seoskih odbora sa 32 odbornica.

Krapina: Formirano je 9 seoskih odbora sa 33 odbornica.

Pregrada: Formirano je 5 odbora sa 26 odbornica.

Klanjec: Formirano je 5 odbora sa 25 odbornica.

U našem okrugu postoji mogućnost te su izvršene pripreme za formiranje kotarskih AFŽ-e odbora.

U kotaru Zlatar sabrano je 15 kg papira i 39 kg lana i vrši se sabiranje odjeće. Sastanci se održavaju po svim selima ovog okruga.

Odbor si stavlja za dužnost:

1.) Zamoliti ZAVNOH, da nam pošalju jednoga druga koji će nam svojim dosadašnjim iskustvom pomoći u našem radu.

2.) Zamoliti, da nam se pošalju obveznice za zajam Narodnog oslobođenja u iznosu od 3,000.000 kuna.

3.) ONOO ima pozvati pismeno sve liječnike i bolničare, da sa svim instrumentima i lijekovima aktivno pristupe Narodno — oslobodilačkoj borbi, da već jednom prestaju liječiti okupatore i narodne izdajice.

4.) Izdati letake o zabrani šverca

5.) Dati direktive svim NOO-ima za sakupljanje tehničkog materijala.

6.) Da se do 27. X t. g. imadu formirati NOO-i u svim općinama gdje još ne postoje kao i seoski, te ih uputiti u dužnost.

7.) Imade se još više pristupiti mobilizaciji narodnih boraca i kod toga napominjati, da se mobilizaciju za brigadu »Matija Gubec«, treba nastojati da se sve dosadašnje formirane desetine po selima mobiliziraju u NOV.

8.) Trebaju se organizirati seoske straže, postaviti im desetare koji će biti o svemu odgovorni i isti će morati davati točne izvještaje NOO-ima o zapljenjenom oružju, odjeći i obući, a NOO-i imaju sve zapljenjeno i sakupljeno dostavljati odredu. Uputiti seoske straže, da apse sve zapažene špijune.

9.) Imadu se upoznati vojni bjegunci sa najnovijom naredbom Ministarstva domobranstva, kojom je naređeno žandarima i gestapovcima, da imaju apsiti sve vojne bjegunce, gdje ih god zateknu, a napose na poljskom radu.

10.) Organizirati dopisnu službu za agitprop o borbi i životu našeg naroda protiv okupatora. Nadalje organizirati zajedničko čitanje naše štampe.

11.) Pojačati obavještajnu službu o jačini neprijateljskih snaga,
0 njihovom kretanju, naoružanju i prehrani.

12.) Na sastancima više govoriti o važnostima organizacija AFŽ
1 omladine.

13.) Do iduće sjednice, da se prikupe točni podatci o političkom i organizacionom stanju u okrugu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Predsjednik: **Stjepan Tuđman,** v. r.

Tajnik: **Živko Rumbak,** v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NV-6/391

1943, listopad 11. 150

Naredba Štaba Druge operativne zone NOV I PO Hrvatske o postavljanju komandnog kadra NOU brigade »Braća Radići«

N A R E D B A Br. 35

štaba II operativne zone N.O.V. i P.O. Hrvatske od dne 11.X 1943.

Po ukazanoj potrebi a na prijedlog

N A R E D B A Br. 35

Štaba II operativne zone N.O.V. i P.O. Hrvatske od dne 11. X 1943.

1. Za komandanta I bataljona, Brigada »Braće Radića« N.O.H. određuje se drug Š к r 1 j a n Mato, do sada komandir čete II bataljona iste brigade.

2. Za zamjenika komandanta I. bataljona brigade »Braće Radića« N.O.H. određuje se drug O s t o j i ć Mato, do sada komandir prateće čete iste brigade.

3. Za zamjenika komandanta II bataljona brigade »Braće Radića« N.O.H. određuje se drug V u l i ć Ivo, do sada vršioc dužnosti komandanta I bataljona iste brigade.

4. Za politkomesara III bataljona brigade »Braće Radića« N.O.H. određuje se drug K o t к o v i ć Ivo, do sada politkomesar prateće čete iste brigade.

5. Za zamjenika politkomesara III bataljona brigade »Braće Radića« N.O.H. određuje se drug F i l i p i[1], do sada zamjenik politkomesara čete istog bataljona.

6. Za oficira pri Štabu brigade »Braće Radića« N.O.H. određuje se drug M i o č i n o V i ć Stevo, do sada komandant I bataljona iste brigade.

7. Dosadanji politkomesar i zamjenik politkomesara III bataljona brigade »Braće Radića« N.O.H. stavljaju se na raspoloženje II operativnoj zoni N.O.V. i P.O.H. za raspored.

Prednju naredbu ima se pročitati pred strojem i izvršiti odmah po prijemu iste.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Belinić Marko,** v. r.

Komandant: **Matetić Vlado,** v.r.

Dostavljeno na znanje:
Glavnom Štabu NOV i PO Hrvatske
Štabu XIII proleterske brigade »Rade Končara«
Štabu II brigade, II oper. zone
Štabu Žumberačko-Pokupskog P. odreda
Štabu Turopoljsko-Posavskog P. odreda
Štabu Moslavačkog P. odreda
Štabu Kalničkog P. odreda
Štabu Bjelovarskog P. odreda
Štabu Zagrebačkog P. odreda
Štabu Zagorskog P. odreda
Komandi Moslavačkog područja
Komandi Kalničkog područja

Na izvršenje:
Štabu brigade »Braće Radića« N.O.H.

jyj p[2]

Da Je PrePis vjeran originalu ovjerava.
Šef Kancelarije:
.....[3] v r.

Original, strojopis ----------—.....
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 106, f. 2, dok. br. 30

[1] Jugo
[2] Okrugli pečat: Štab Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske (u sredini petokraka zvijezda)
[3] Potpis nečitak.

151

1943, listopad 11.
Velika Gorica

Izvještaj Kotarske oblasti Velika Gorica Kotarskoj oblasti Zagreb o diverziji na njemački vojni vlak

KOTARSKA OBLAST VELIKA GORICA

Broj: 938-Pr-1943. Vel. Gorica, 11. listopada 1943.

Predmet: Njemački vojnički vlak
naletio na minu.—

1.) VELIKA ŽUPA PRIGORJE — ZAGREB
2.) REDARSTVENA OBLAST ZA GRAD ZAGREB
Odsjek javne sigurnosti ZAGREB
3.) ZAPOVJEDNIČTVO I. ZBORNOG PODRUČJA
Glavnostožerni odjel ZAGREB
4.) KOTARSKOJ OBLASTI 1 — 4

10. X. t. g. u 10.46 između Vel. Gorice i Mraclina kod kim. 406 naletio je na minu njemački brzi vojni transportni vlak V 2. koji je putovao iz Zagreba prema Sisku. Lokomotiva, službena kola i poštanska kola izvrnula se, a dva putnička izkočila iz šinja. Jedan njemački vojnik poginuo, jedan teško ranjen, a više lako ranjenih. Pruga oštećena 50 m. Promet još nije uspostavljen.

ZA DOM SPREMNI!

UPRAVITELJ KOTARA:
(Jakov Dević)
Jakov Dević, v. r.

M. P.[1]

M. P.[2]

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 100, taj. br. 2369/43

[1] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Velika Gorica
[2] Zaprimni pečat Kotarske oblasti Zagreb, tj. br. 2369/43, od 13. X 1943. godine.

152

1943, listopad 11.
Sisak

Izvještaj Zapovjedništva Prve oružničke pukovnije Glavnom zapovjedništvu oružništva o dislokaciji jedinica narodnooslobodilačke vojske na području zapovjedništva

ZAPOVJEDNIČTVO
ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
J.S.Br. 1312/Taj.
U Sisku, dne 11. listopada 1943.

Predmet: Podatci o pobunjenicima

GLAVNOM ZAPOVJEDNIČTVU ORUŽNIČTVA
SIG. ODJEL ***ZAGREB***
ZAPOVJEDNIČTVU 1. ZBORNOG PODRUČJA Izvj.
ZAGREB

Oružničko krilno zapovjedničtvo Bjelovar dopisom Br. 1531/Taj. od 2. listopada 1943. dostavlja:

»U zadnjih 5 dana iz sigurnog izvora prikupljeni su podaci o kretanju, zadržavanju i djelovanju pobunjenika na području krila i to:

1. KALNICKO GORJE: Na području Kalničkog gorja djeluje 16. partizanska brigada u jačini oko 1500 ljudi. Naoružanje je puškama, strojnicama, strojopuškama, strojosamokresima, samokresima, bombama i nekoliko teških i lakih bacača mina. Stožer brigade je najviše u Ludbreškom Ivancu (19 km z. od Koprivnice). Djelovanje ove brigade obuhvata cjelo područje kotara Ludbreg sa težištem napadaja na željez. prugu Koprivnica — Ludbreg, zapadnog, jugozapadnog i južnog diela kotara Koprivnica, te napadajem na željez. prugu Koprivnica — Križevci, sjeverni, sjeveroistočni i sjeverozapadni dio kotara Križevci, te napadajem na željez. prugu Križevci — — Koprivnica i cestu Križevci Sv. Petar Orehovec Varaždinske Toplice. U selu Vel. Pogancu (16 km j. z. od Koprivnice), postoji partizanski kotar, a u selu Apatovcu direkcija šuma i ruda. Selo Apatovac (13 km s. i. od Križevaca) je čisto Hrvatsko selo, ali je prvo pristupilo komunistima i osnovalo komunitičku organizaciju. Ova brigada ima vezu sa partizanima iz Ivančice zv. odred Mati je Gupca negdje oko Nov. Marofa, sa partizanima Žumberačkog odreda negdje oko

Sv. Marije Bistrice, sa partizanima 17. brigade u Dubravi (11 km s. z. od Čazme) i Bilogorskim odredom u Gor. Sredicama (15 km sjeverno i sjeverozapadno od Bjelovara). Narod na području djelovanja ove brigade sa malim izuzetkom drži se pasivno prema partizanima i pokorava se njihovim odredbama. Većina pravoslavnog življa prešla je na stranu partizana i potpomaže ih u rušenju pruge i napadaju na posade. Autoritet naše vlasti na ovom području ne postoji, jer su partizani preoteli maha, jači su od naših posada, a mogu se uništiti snagama od 6 dobro oboružanih bojni, a sa manjim snagama mogu se samo razgoniti, ali nikako uništiti.

2. **BILOGORA:** Na području Bilogore postoji stalno jedna skupina od 300 — 350 partizana koja ugrožava područje kotara Đurđevac, južni i jugoistočni dio kotara Koprivnica, sjeverni i istočni dio područja kotara Bjelovarskog, te cielog područja kotara Gr. Polje, sjedište stožera ovog odreda sa nazivom Bilogorski odred je sada u Maloj Dabčevici (10 km s. i. od Bjelovara). Ovaj odred održava vezu sa 16. brigadom preko Gor. Sredica (15 km s. z. od Bjelovara) sa 12 udarnom brigadom kod Bastaja (13 km j. z. od Gr. Polja) i 17. brigadom preko sela Vel. Mlinska (20 km j. z. od Gr. Polja). Ovaj odred kod većih napadaja dobiva pomoć od 12. i 16. partizanske brigade, dok pljačku po selima kotara Đurđevačkog i napadaja na željez-prugu Bjelovar Kloštar Podravski i Bjelovar — Pavlovac — Dražica poduzima sam. Naoružanje je puškama, strojnicama, strojopuškama, samokresima i bombama. Organizacije pom selima kotara Đurđevačkog svugdje je sprovedena u korist komunizma koji su iskoristili nezadovoljstvo naroda i slabost vlasti koja nije mogla pravovremeno i dostatno zahvatiti.

3. **MOSLAVAČKA GORA:** Na području Moslavačke gore djeluje zajednički 17. i 21. brigada i to: 17. brigada obuhvata područje kotara Čazma; južni jugoistočni i jugozapadni dio kotara Križevci, južni, jugozapadni i zapadni dio kotara Bjelovarskog. Stožer ove brigade je u Dubravi (11 km s. z. od Čazme). Jačina je ove brigade oko 1700 ljudi, naoružani puškama, strojnicama, strojopuškama, strojosamokresima, samokresima, bombama i nekoliko teških i lakih bacača mina. Ova brigada ugrožava željez. prugu Dugo Selo — Novoselec Križ, cestu Ivanić Grad — Čazma — Bjelovar. Pučanstvo obćine Dubrava, Kloštar, Ivanić, Križ, Štefanje, a djelomično i Čazma, sve je organizirano od ove brigade, koji podpomaže kod rušenja željez. pruge. Ova brigada podržava vezu sa 16. brigadom u Dubravi (11 km j. z. od Čazme), Bilogorskim odredom u Vel. Mlinskoj (20 km j. z. od Gr. Polja) i 21. brigadom (zv. Češka) s kojom zajedno vrše podhvate na području kotara Garešnica, okupljajući oko sebe Hrvate, a prepuštajući 21. brigadi Čehe.

21. brigada zv. Ćeška ima oko 1200 partizana dobro naoružanih strojnicama, strojopuškama, strojosamokresima, puškama, samokresima, bombama, lakim i teškim bacačima mina i jednim protuoklopnim topom, a djeluje na području kotara Garešnica i Kutina najviše po češkim selima zadržavajući se u Mustafinoj Kladi (9 km j. od Čazme). Kao spoj između ovih brigada služi zv. Moslavački mobilizaciski centar kojeg se stožer nalazi u Gor. Garešnici, Novo Naselje u kući Židova Krausa (19 km j. i. od Čazme).

Težnje ovih brigada jesu uklanjanje posade u Čazmi, Križu, Kloštar Ivaniću i podpuno zagospodarenje kotarom Čazma, a zatim podpomognute 12. brigadom zv. Slavonskom izvršiti napad na Bjelovar i Križevce, te uz pomoć 16. brigade i Bilogorskog odreda na Đurđevac i Koprivnicu.

Po izvršenom napadaju na Vrbovec i tvornicu suhomesnate robe u Đuretini, a pošto je uhvaćena veza sa Žumberačkim odredom, partizani 12. i 21. brigade povlače se preko Dubrave u Moslavačku Goru, te se sada jedna jaka skupina u Bereku (18 km j. od Bjelovara), dok se 17. brigada nalazi negdje u Dubravi.

Od 1. do 20. listopada partizani imaju zadatak ometanje prometa na svim relacijama željez. pruge. Ovo se navodno radi zato da se omete povlačenje njemačke vojske sa Balkana, koje tobože predstoji-

Djelovanje partizana u narodu je sve uspješnije, tako da na području obćine Dubrava, Kloštar Ivanić, Križ, Ivanjska, Berek i u obće na području kotara Garešnica ne mogu se partizani uništiti dok se ne pohvataju svi muškarci od 16 do 46 godina starosti, te otjeraju u vojsku, logor ili na rad, jer ovi svi sa partizanima surađuju. Tako isto i obćine Sokolovac, Djelekovac, Rasinja i Vojakovac, odnosno sada Carevdar su potpuno izgubljene. Ukoliko se još ove jeseni i zime što ne poduzme pridobiti će sav narod uza se, pa se može dogoditi i obći ustanak, jer treba računati da se nalazimo u blizini Mađarske granice, a Mađari bili bi u stanju da svaki ustanak kod nas pomognu.«

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zapovjednik, pukovnik:
(Krešimir Pavelić)

M. P.[1] **Krešimir Pavelić,** v.r.

Original, strojopis
Sign., A VII, Fond NDH, kut. 150, f. 1, dok. br. 43-5

[1] Zaprimni pečat Glavnoga zapovjedništva oružničtva. Sigurnosni odjel, br. 2952, od 16. X 1943. godine.

153

1943, listopad 12.

Pismo Okružnoga komiteta KPH Čazma Okružnome komitetu KPH Zagreb u kojemu traže da osiguraju kanale za prebacivanje hrane i ratnog plijena za Intendaturu Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske

O.K. K.P.H. ČAZMA
12.X. 1943

Drugarskom
OKRUŽNOM KOMITETU ZAGREB

Pošto se ovih dana prebacivat će kao i uspostaviti novi kanal za prebacivanje ratnog plijena, živežnih namirnica za intendanturu G.S.H. preko vašeg okruga t.j. preko Kotarskog komiteta Dugo Selo, zato vas molimo da sa svoje strane učinite sve kako bi ti transporti što lakše i sigurnije mogli se prebacivati. Isto tako treba da svratite pozornost drugarskom Kotarskom komitetu Dugo Selo kako bi on stvarno svatio važnost tih transporata i da bi cjeli politički aparat upozorio na to da je pitanje živežnih namirnica za našu ogromnu vojsku koja se nalazi na oslobođenom teritoriju od životne važnosti, kao i od njihove borbene sposobnosti i treba da učinimo sve da bi se taj kanal što bolje, što brže i solidnije uspostavio. Da bi se od mjesta gdje je to moguće osigurao dovoljan broj kamiona kao i na Savi dovoljan broj čamaca ili skela da zbilja nebi bilo na cjelom putu nikakovih zaprijeka.

Uz drugarski pozdrav

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Za O.K.
Brko[1], v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-78/2482

[1] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.

154

1943, listopad 12.

Izvještaj Okružnoga NOO za Žumberak i Pokuplje ZAVNOH-u o radu kotarskih odbora za drugu polovinu rujna 1943. godine

Okružni NOO za Žumberak i Pokuplje
Broj: 174, dana 12. X 1943.

ZEMALJSKOM ANTIFAŠISTIČKOM VIJEĆU
NARODNOG OSLOBOĐENJA HRVATSKE

Dostavlja se redoviti izvještaj za drugu polovinu mjeseca rujna 1943. koje na vrijeme nije odaslano uslijed otsustva predsjednika i tajnika, a koji su otputovali na konferenciju ZAVNOH-a. U ovom izvještaju naći će naslov pregled rada ovog odbora. Izvještaj se osniva na podatcima i izvještajima kotarskih i općinskih NOO koji rade na području ovog odbora, a biće dopunjeno naknadnim izvještajima koje će pripremiti predsjednik i tajnik čiji se povratak očekuje ovih dana.

Pregled rada izložićemo prema kotarevima kojih ima pet na području ovog okruga.

1. Upravno administrativno poslovanje

Kotar Žumberak. Nedavno se osnovao kotarski NOO koji je otpočeo poslovati i već radi na osnivanju odnosno učvršćivanju općinskih NOO kojih ima na području ovog kotara. Kotarski odbor održao je konferenciju čiji se zapisnik prilaže.[1] Tri općinska NOO izabrana su od naroda, u četvrtoj općini (Kalje) pripremaju se izbori, dok u općini Krašić djeluje još uvijek postavljeni odbor koji radi djelomično i poluilegalno, jer je ova općina donekle kontrolirana od neprijatelja, a većim dijelom ugrožena pošto je u neposrednoj blizini većih neprijateljskih garnizona. U općinama koje su konsolidirale svoj rad (Radatović, Vivodina, Sošice) održavaju se redovito sastanci, dok u ostale dvije općine sjednice se održavaju manje organizovano radi gore iznešenih razloga. Politički nivo članova odbora je zadovoljavajući. Obzirom na kratko vrijeme poslovanja može se reći da se još nisu osamostalili. Administrativna podjela je uglavnom dobra, a ako se u tom smislu naiđe na nedostatke, naslov će se

[1] Navedeni prilog nedostaje.

obavjestiti. O političkom stanju kod naroda moglo bi se za ovaj kotar reći slijedeće. Jedan dio pučanstva svijestan je naše borbe i simpatizira sa našim pokretom surađujući s nama i pomažući nas u raznim vidovima. Drugi dio pučanstva sa prilično pasivnim stavom posmatra naša nastojanja. To se naročito odrazilo prilikom kampanje za mobilizaciju, gdje se relativno mali broj javio dobrovoljno u vojsku. Razlog tomu je vrlo mala politička svijest uopće ovoga naroda, a zatim rad ustaških i ostalih reakcionarnih vlasti, koja je u ovom kraju zadržavala se dulje nego u drugim krajevima našeg oslobođenog teritorija.

Sudska vlast se počela vršiti. Osnovani su sudovi kod svih pet općina sa točnim uputama kako treba raditi. Ovaj okružni odbor ima stručno lice — sudiju, koji radi na organizaciji sudskih vlasti. Sve teže sporove ili pretrese raspravlja sud kod okružnog odbora, dok se općinski odbori postupno ne uvedu u ovu dužnost i dok ne postanu vični i vješti kod sudovanja. Kod samog kotarskog NOO uspostavit će se u najskorije vrijeme sud, čim on konačno završi sa svojom unutrašnjom organizacijom i bude sposoban za vršenje sudske vlasti. I iz kaznenog i iz civilnog sudovanja raspravljaju se najraznovrsniji delikti odnosno sporovi o kojima su sudili inače bivši ukinuti sudovi. Nastoji se sprovesti princip ekspeditivnosti i pravičnosti.

Rad narodnih neprijatelja još je uvijek osjetljiv. On se ogleda najviše u špijunaži, a da takav rad petokolonaša postoji, vidi se kod akcija neprijateljske vojske. Četnika nema, ustaša također, osim ponegdje pritajene petokolonaške djelatnosti. Područje općine Kalje na kojem su se doskora održavale ustaške posade pročišćeno je i provodi se intenzivan rad na podizanju političke svijesti i na onemogućavaju ovih reakcionarnih elemenata kojima je naročito ovaj kraj obilovao. U općini Krašić je naš politički rad nešto teži radi neposredne blizine neprijateljskih uporišta. Ovdje je neprijatelj u lakšoj prilici ubacivati svoje ljude, a i neke pristaše HSS pokazuju se neprijateljima NO borbe osjećajući se sigurnijim na ovom za nas ne baš potpuno kontroliranom teritoriju. Treba na kraju primjetiti da je zadnjih dana pobjeglo u Žumberak oko dvadesetak ustaša.

Kotar Jastrebarsko (Jaska). U ovom kotaru ima pet postavljenih NO odbora. Sam kotarski odbor je u formiranju. Seoski odbori su također u stvaranju preko općinskih NOO, no broj ovih nam još nije poznat. Postoje i ilegalni općinski odbori na teritoriju ovog kotara, u koliko ga kontrolira neprijatelj. Da li odbori održavanju redovite sastanke ne zna se točno, jer ne predleže o tome izvještaj. Jedan dio ovog kotara je neoslobođen i NO odbori na njemu ilegalno rade. Politički nivo ovih odbora poboljšao se je uslijed događaja

glede Italije i ostalih uspjeha NO vojske. Odbori se trse da postignu puni uspjeh ali se još nisu osamostalili u radu, administrativna podjela je dobra. Političko stanje na terenu ovog kotara nije svuda jednako. Jedan dio (napr. Okić i okolina) pokazuje prilično visoku svijest i razumijevanje naroda za našu borbu, što se vidi po prilivu boraca iz toga kraja, dok u ostalom dijelu osjeća se pasivnost kao posljedica rada narodnih neprijatelja (općina Petrovina, Domagović, Cvetković i Jaska), koji baš ne istupaju otvoreno, nego više tajno i sakriveno. Tu treba naročito istaći da neke pristaše HSS, koji se prema zadnjim izvještajima povlače sa spomenutog nama neprijateljskog stava i zgodimice izjavljuju da su i oni prijatelji naše borbe. Sudska vlast u ovom kraju još nije organizirana jer je kotar većim dijelom kontroliran od neprijatelja. U vezi najnovije političke situacije formirane su manje udarne grupe, koje će služiti prikupljanju ostalih rodoljuba.

Kotar Samobor. U ovom kotaru postoji kotarski NOO, pet općinskih i 18 seoskih odbora, svi su odbori postavljeni pošto se izbori nisu mogli provoditi i njihov rad je ilegalan. Čitav ovaj teritorij je u glavnom i doskora bio pod neprijateljskom vlasti te je tek akcijama naše vojske u zadnjih deset dana oslobođen — kraj Plješivice, Stojdrage sve do Ruda, jugozapadno od Samobora. Svi općinski i seoski odbori održali su krajem rujna sastanke, dok o konferenciji kotarskog odbora ne predleži izvješće. Politički nivo odbora dosta je dobar, samostalnost u poslu još nije postignuta. Politička svijest naroda jača se svakim danom, premda je rad u ovom pravcu bio težak radi stalnog prisustva ustaških jedinica na terenu ovog kotara. Vidljiv je rad udarnih grupa koje su u ovom kotaru naročito aktivne. Administrativna podjela kotara je do sada dobra. Sudstvo nije moglo bitii organizirano, čemu će se sada pristupiti na oslobođenom teritoriju ovog kotara. Rad narodnih neprijatelja je iz gore spomenutog razloga u ovom kraju bio naročito jak, ali se svuda, gdje je dosegla naša vojska, energično čisti kraj od narodnih neprijatelja. Kao i u kotaru Jaska, tako i u ovom kotaru osobito na njegovom neoslobođenom dijelu, osjetljiv rad nekih pristaša iz redova HSS-a s njihove strane narodu preporučivati pasivni stav nanosi mnogo štete našoj borbi.

Kotar Velika Gorica. U ovom kotaru postoji kotarski NOO, 6 općinskih i 47 seoskih odbora. Nije izvješćeno da li su ovi odbori zastupani u punom broju. Svi su odbori postavljeni, budući je čitav kraj doskora bio pod neprijateljskom vlašću. Svi odbori rade ilegalno. Ima se izvješće da je kotarski odbor održao sastanak 19. rujna 1943. Nije stiglo izvješće da li su općinski i seoski odbori održavali redovite konferencije. Veliki dio kotara je još pod neprijateljskom

vlasti, a naša vojska kontrolira samo djelomično općine Dubranec i Kravarsko. NO odbori kod kotara Velika Gorica naročito su aktivni i ako rade pod teškim uvjetima. Politički nivo odbora zadovoljavajući a politička svijest naroda u velikom dijelu relativno visoka. To se ogleda u svim pravcima. Odred iz ovog kotara je brojčano jak i vojnički aktivan. Narod stalno pomaže vojsku prinosima i darovima, pa je općenito i rad odbora i stav naroda vrlo dobar. Jasno je da je i akcija neprijatelja sve slabija i njegovi izgledi sve manji. Za sada ne dolazi u pitanje administrativna podjela ovog kotara. Sudstvo do sada nije moglo biti organizirano. Stav i rad nekih pristaša iz HSS jednak je kao i u kotaru Jaska i Samobor.

Kotar Pisarovina. Postoji kotarski NOO koji je imao velike promjene jer mu je tajnik prilikom jedne zasjede poginuo a predsjednik i drugi član izvršnog odbora,[2] tako da je rad ovog odbora bio svim ukočen, dok nije prije kratkog vremena ponovo uspostavljen. Postoje tri općinska odbora koji rade legalno i jedan u općini Kupinec koji je ilegalan. Seoski odbori su u stvaranju. Rad svih odbora u koliko su postojali bio je prilično slab. Međutim se poboljšava već i radi toga što je u zadnje vrijeme na tom terenu stalno jedan odbornik koji aktivira općinske i seoske odbore. Isti odbori sastaju se redovito u zadnje vrijeme. Politički nivo odbora stalno se poboljšava, a sam kadar odbornika većinom je iz redova HSS-a. Administrativna podjela je za sada dobra. Političko stanje u narodu poboljšava se nakon pada Italije, a opaža se da i pristaše HSS-a pristupaju našem pokretu. Naše sudstvo nije organizirano jer je ovo područje do prije kratkog vremena bilo pod neprijateljskom vlašću. Ustaše i domobrani pojedinačno dezertiraju i javljaju se našim vlastima. Primjećuje se rad HSS-a ali samo od strane pojedinaca i to tajno. Četnički nastrojeni ljudi povremeno se prebacuju u područje kotara pljačkajući blago i ostale stvari, a po svoj prilici dolaze od strane Vrginmosta i okoline Sjeničaka.

Po gospodarskom, prometnom, zdravstvenom, propagandnom i prosvjetnom sektoru kako slijedi:

Kotar Jastrebarsko (Jaska)

a. Gospodarski sektor — stanovništvo ovog kotara ishranjuje se vlastitim proizvodima.

b. Prometni sektor — ovaj rad sastojao se je u pomaganju naroda sa njegovim prevoznim sredstvima kada je to trebalo našoj vojsci.

[2] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.

c. Zdravstveni sektor — zaranih bolesti nije bilo, a zdravstveni rad otežan je jer je teritorij okupiran neprijateljem.

d. Propagandni sektor — na ovaj teren spreman je materijal u vidu glasila novina i letaka radi rasturanja. Do sada nisu primani nikakvi izvještaji o uspjehu propagandističke akcije. Tamošnji odbori su vrlo mladi i potrebno je lično s njima organizirati rad.

e. Školstvo — Po ovome sektoru počelo se je tek u zadnje vrijeme više raditi ali se u glavnom još uvijek osjeća utjecaj stare vlasti, kojeg radi kratkoće vremena nije uspjelo još suzbiti.

Kotar Žumberak

a. Gospodarski sektor — stanovništvo iz ovog kotara ishranjuje se sa vlastitim proizvodima. Sela koja su popaljena nekoji popravljaju, a građevni materijal dobivaju badava. Mnogi međutim ne grade niti ne popravljaju svoje domove, je su se sklonuli kod svojih rođaka i prijatelja po drugim selima, dok građevni materijal skupljaju i pripremaju. Izbjeglice kao i familije palih i mobiliziranih boraca, u koliko se ne mogu sami prehranjivati, prehranjuju se preko NOO-a. Ishrana vojske na ovom teritoriju u glavnom je zadovoljavajuća. Ishrana operativnih jedinica vrši se kod naroda. Bolnica, radionice i pozadinski štabovi hrane se na kazanu. Hrana za iste dobavlja se dobrovoljnim prilozima i konsfikacijom imovine narodnih neprijatelja. Konfiskovane živežne namirnice kao i one koje narod dobrovoljno daje spremaju se u magazine zajedno sa vojskom. Stanje poljoprivrede u ovom kotaru ne zadovoljava jer poljski su radovi trpili od raznih vojničkih akcija.

b. Prometni sektor — Ovde možemo reći da je svu uskladištenu spremu i namirnice kao i one utrošene narod svojim skromnim sredstvima prevozio i doturao do odredišta. Narod je ovde i NO vojsci i vlastima uvijek bio na pomoći kad je god trebalo koje prevozno sredstvo.

c. Zdravstveni sektor — Ustanovljene su zdravstvene stanice u svim općinama radi se i na održavanju zdravstvenih predavanja. Liječnički pregled vrši se jedamput u tjednu u svakoj općini. U svim općinama izabrano je pomoćno osoblje za zdravstvo. Zaraznih bolesti nema.

d. Propagandni sektor —za vrijeme na koje se odnosi ovaj izvještaj propagandna akcija uglavnom je vodila kampanju za mobilizaciju. Rezultat ove kampanje nije poznat jer zadnji dan mobilizacije je određen za dan 15. listopada.

e. Školstvo — u ovom pravcu radilo se je dosta. Pripremljen je teren za osnivanje kojih 15 škola. Rađeno je na tome da se pripreme odgovarajući udžbenici. Stalno se održavaju kursevi za izobrazbu učitelja.

Kotar Velika Gorica, Pisarovina, Samobor

a. Gospodarski otsjek — Budući su sva tri kotara uglavnom okupirana od neprijatelja gospodarski rad na ovome terenu svodio se gotovo isključivo na sakupljanje hrane od naroda za potrebe NO vojske. Narod se dobro odazivao i skupljene su prilične količine namirnica i potrebnog materijala što je sve već dijelom prevezeno a ostatak će se transportirati kad to dozvole prometne prilike.

b. Prometni sektor — i u ovom pogledu narod je svojim sredstvima mnogo pomogao da se obavi sav prevoz namirnica, robe i materijala koje smo dobili odnosno zaplijenili. Teret prometa isključivo je trpio narod jer vojska do prije kratkog vremena nije imala nikih prometnih sredstava.

c. Zdravstveni sektor — U sva tri kotara nije bilo zaraznih bolesti. U kotaru Pisarovina zdravstvo je posebno dobro organizirano, liječnik sam vodi ambulante po općinama i kotaru. U kotaru Samobor nama skloni liječnici rade ilegalno i u našu korist. Iz razloga što je većina ovoga područja okupirana po neprijatelju, teško je od naših ljudi vršiti zdravstveni rad.

d. Propaganda i školstvo — Školstvo u ovim kotarevima većinom je pod uticajem neprijatelja i na tom polju. A osim u kotaru Pisarovina naš je rad prilično težak. U glavnom kao i u drugim pravcima i ovdje naši politički radnici daju od sebe koliko je više moguće. Glede propagande može se reći da se stalno održavaju ilegalni politički zborovi i da se šire i rasturaju knjige, brošure, novine i letci u kojima je prikazan rad i ciljevi naše borbe.

Ponovo se napominje da ovaj referat nije iscrpan i potpun s razloga što su predsjednik, tajnik i jedan član izvršnog odbora već dvadeset dana otsutni a i drugi se nalaze već duže vremena službeno na terenu, pa po njihovom dolasku naknadno će biti dostavljeno izvješće koje će ovo sadašnje dopuniti.

Na kraju slijedi dodatak izvještaja o stanju blagajne za vremena na koje se ovaj referat odnosi.

U svemu primljeno u gotovom zajedno sa onim što se našlo u blagajni nakon 15. rujna — 16.162 kune i 25.221 lira sav novac potiče iz NOF-a. Kroz isto vrijeme potrošeno za potrebe vojske i građanskih vlasti 561.141 kuna te 23.221 lira. Tako sada u blagajni ima 150.031 kn i 2.000 lira, ovo je knjiženo i novčano stanje blagajne.

Što se tiče zajma narodnog oslobođenja, naši poverljivi ljudi pošli su na teren da unovče obveznice prema stiglim izvještajima, odziv kupaca je velik i mišljenja smo da ćemo uspjeti čitav broj izuzetnih obveznica rasprodati.

Zalihe hrane. Sva raspoloživa hrana u koliko se neposredno ne troši smještena je u vojničkim magazinima i u zemunicama.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Za Okružni odbor:
Mileusnić Grga, v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NV-6/392

155

1943, listopad 12.

Izvještaj Marijana Badela, komesara Turopoljsko-posavskoga NOP odreda, Okružnome komitetu KPH Pokuplje o radu četničkih elemenata i stanju u odredu

Druže Miško,[1]

U našem odredu izvršene su neke reorganizacije, tako da imamo sada dva bataljona po 3 čete svaki, jednu omladinsku četu i vod u Pisarovini koji mobiliše i patrolira. Taj vod neće dalje ostati samostalan, već ćemo ga uvrstiti u sastav jednoga bataljona, a na sektor Pisarovine ćemo slati snage koje će postavljati zasjede bandi iz Kupinca i onima iz Zdenčine i onemogućavati šetkaranje sa one strane Kupe nepoželjnim elementima.

U koliko nisi još pisao O.K. Karlovac molim Te da i njima pišeš, jer mi sa silom ne možemo mnogo postići protiv te pojave. Kad sam došao u Pisarovinu susreo sam čitavu kolonu žena. Išle su po sol u Kraljevac. Pitam jednu: kako to da odbori ne nabavljaju sol?

12.X. 1943.

Druže Miško,

u koliko još nisi pisao O.K. Karlovac radi pojačane djelatnosti četničkih elemenata, molim te da im pišeš kako bi i oni poduzeli nešto da se spriječi njihovo šetkaranje po našem terenu. Čim sam došao u Pisarovinu već sam se sastao sa jednom kolonom takovih putnika, koji su tražili sol u Kraljevcu. O odborima pričaju najgore stvari, prema njihovom pričanju to su legla korupcije. Kad bi to pričala samo jedna još bi nekako išlo, ali sve su one složne u iznašanju takovih izjava. Narod se u tim krajevima naše teritorije samo smješka kad ih vidi, a čuju se i primjedbe: još ćemo s njima imati

[1] Lutvo Ahmetović, sekretar OK KPH Pokuplje.

posla. Kad bi mi htjeli sve to hapsiti morali bi baciti tamo čitav bataljon koji nebi ništa drugo ni radio, a kad bi ih i uhapsili nikako ne bi bilo zgodno toliki broj ljudi prebacivati preko, jer tu se ne radi o par njih već o skupinama od 15 — 20, a i više ljudi. Zabraniti prelaz opet ne možemo mi, jer će reći da stvaramo granicu. Jedino kad bi borba protiv njih išla zajednički sa naše strane i sa strane drugova s preko Kupe, tu bi se moglo nešto učiniti. Mobilizaciju u kotaru Pisarovina takovi elementi će nam posve pokvariti. Taj kotar je i onako slab i baš sada kada se je počela situacija popravljati ovakovi sve kvare.

Za sada naše snage kontroliraju cestu Sisak — Zagreb, a jedan bataljon je koncentriran Za akciju na prugu u zajednici sa brigadom. Za vrijeme mojeg boravka u Zumberku odred je dva puta rušio prugu, te je srušio u te dvije akcije ako 200 metara pruge. Prilikom rušenja pruge imali su borbu sa patrolama na pruzi i jednog ranjenog druga. Za sada nismo u stanju baciti na sektor Pisarovina veće snage, jer moramo hitno prebaciti žito iz preko i neke kamione, a vezani smo sa jednim bataljonom za akciju na prugu.

Odred se pomalo sređuje. Svaki bataljon ima tri čete, a imamo i omladinsku četu u koju šaljemo borce koji nisu bili još u vojsci. Zamjenika komesara čete još nema, a nije se ni mnogo radilo da ih se stvori. Rad po političkom uzdizanju boraca mislim urediti ovako: kod samog štaba organizirat ćemo naš propagandni otsjek, koji će umnažati letke i proglase za narod ili neprijateljske vojnike, radio vijesti za naše borce i ostali razni materijal — čisto masovni, a koji je od vrijednosti. Svaki tjedan bi ja održao neko predavanje iz N.O.B. svim političkim radnicima u odredu, a poslije bi kontrolirao kako to oni prenašaju na borce. Osim toga bi se održavali redoviti sastanci sa komesarima i delegatima na kojima bi se ispravljali nedostaci u radu. Dok ne dobijemo neki materijal za diletante organizirali bi samo odredski pjevački hor i jednu malu grupu sa instrumentima. Za sada imamo jednu harmoniku, gitaru, a nabavit ćemo i violinu. Ovaj hor i ti muzikanti upotrebljavali bi se na zborovima, a i za odredske priredbe. U redu sa narodom održavaću zborove u dogovoru sa polit, radnicima, a i sastanke u vidu diskusija. Sada smo dobili jednog medicinara od Štaba II op. zone. Pomoću njega nastojaćemo organizirati predavanje za promicanje higijene kako po selima tako i u samom odredu. U odabiranju tema za politička predavanja služiću se Programom kojega smo dobili od vas, a sve one teme ćemo umnožiti i izdati za svakog političkog radnika kao jednu brošuru. Sve te teme će se onda prorađivati sa svim borcima. Za igrokaze ćemo se obratiti na ZAVNOH, a u koliko vi raspolažete nečim molim vas da mi pošaljete.

Kad bi nam brigada htjela izaći u susret mogli bi odmah formirati i treći bataljon, ali ona nam za sada ne može dati ništa. Mi ćemo pak proraditi sami da si stvorimo kadrove.

Ovdje se još uvijek nalazi vod koji je poslan iz onog odreda gore da skupi dezertere. Ako taj vod nastavi i dalje tako sakupljati onda će ubrzo ostati samo komandir i vodnik. Stalno dolaze u štab borci iz toga voda i traže svoj vod, jer su se »izgubili«. Umjesto onih već postojećih dezertera sada skupljaju i dezertere iz ovog voda. Prema svemu kako izgleda neće uspjeti ništa učiniti jer koliko preko dana skupe toliko preko noći pobjegne. Sa tim bataljonom treba nešto učiniti, jer nam pucketaju po terenu i skiću se te stvaraju vrlo loše [mišljenje] o našoj vojsci. Ako ih neće skupiti Žumberački odred skupljaćemo ih mi i uvrstit u naš odred, jer u protivnom to će sve postati s vremenom narodni neprijatelji. Molim Te da nam javiš Tvoje mišljenje, jer mi ne možemo dopustiti da to rade i da na taj način stvaraju slična raspoloženja i među našim borcima. Sa njima se je radilo svakojako. Jedno se je vodila propaganda da će ići u sastav našeg odreda, te se je na taj način uspjelo ih privremeno zadržati, poslije pak da će dobrovoljci ostati samo u Žumberku, a ostali dolje, a na koncu nisu išli nikuda. Umjesto da ih se je uvjeravalo da će se boriti na svakom terenu, oni su taj bataljon, koji je po svojoj borbenosti vrlo dobar potpuno razbili. Hitno treba to ispravljati, jer bi moglo uroditi vrlo lošim posljedicama, ne samo po onaj odred, već i na mobilizaciju po čitavom našem terenu koja je počela dobro uspjevati.

Dobili smo podatke o Kupincu. Posada ima 120 ljudi i dobro je naoružana. Mače ka čuva 9 ustaša od kojih jedan ima naređenje da ga ubije u slučaju napada na Kupinac. Kad bi se više pozabavili Kupincem dala bi se tamo izvesti uspješna akcija i zarobiti Mačeka. Samo ako bi ga tom prilikom ubili ustaše nastala bi [za] nas teškoća, jer bi oni rekli da smo ga ubili mi. Mi ćemo im postavljati zasjede i nastojaćemo uhvatiti nekoga živa iz njihovog garnizona.

Na kurs šaljemo tri druga. Za idući kurs poslaćemo mnogo više.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Drugarski pozdrav
Marijan, v. r.

P. S. Fotografski aparat poslala je relejna stanica Pisarovina, te je već sigurno stigao do vas. Šaljemo vam nekoliko filmova za »Contax«.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-168/293

156

1943, listopad 12 — 15.

Drugo zasjedanje ZAVNOH-a (govor Vladimira Nazora i diskusije predstavnika sjeverozapadne Hrvatske)

»Drugo zasjedanje Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (stenografski zapisnici)

PRVA (SVEČANA) SJEDNICA
(12. listopada 1943.)

Sjednica je održana u dvorani bivšeg Sokolskog doma u Plaškom.

Početak u 8 sati uvečer.

Predsjedao Vladimir Nazor, predsjednik Izvršnog odbora ZAVNOH-a.

PREDSJEDNIK: Drugovi vijećnici i vijećnice! Otvarajući ovo naše zasjedanje prva je moja dužnost sjetiti se onih vijećnika ZAVNOH-a, koji ne mogu biti s nama (Slava im!), jer ih je nemila smrt pokosila; dali su svoj život u borbama i u naporima za naše ideale, ostavivši svijetli slavni trag u povijesti narodno-oslobodilačkog ustanka. To su: Miodragović Jovo, pravoslavni sveštenik iz Dalmacije, Matija Milan, radnik iz Hrvatskog Primorja, Benak Ivan, gostioničar iz Slavonije, Maraković Nina, narodni heroj, komandant VII. banijske divizije, i Ivan Goran Kovačić, hrvatski književnik, moj mili drug i prijatelj.

U znak tuge i štovanja dignimo se na noge i misleći na njih održimo šutnju od dvije minute. (Vijećnici ustaju i šuteći stoje dvije minute).

Drugom svojom dužnošću smatram zahvaliti se uz srdačan drugarski pozdrav svim članovima i članicama ZAVNOH-a, koji su izdaleka, ponajviše teškim i nesigurnim putevima, u ove maglovite dane jesenske, krenuli amo, da prisustvuju vijećanju. Kao pravi partizani nisu štedjeli sebe, prezreli su pogibelji i napore i požurili se, kamo ih sadašnje potrebe Narodno-oslobodilačkog pokreta pozvaše. (Tako je!) A predsjednik i Izvršni odbor ZAVNOH-a imali su važne razloge da pozovu što veći broj članova Vijeća na ovu skupštinu. O tim razlozima hoću da vam sada govorim.

Otkad se održala osnivačka skupština ZAVNOH-a nije proteklo mnogo vremena, ali se u to relativno kratko vrijeme dogodiše krup-

ne stvari. Desile se one ne samo u malne čitavoj Evropi, nego i kod nas. Neću se osvrnuti na vama već dobro znane evropske događaje; pozabavit ću se radije događajima i promjenama, što se desiše u to vrijeme kod nas, i na koje ZAVNOH mora svakako da uputi budnu pažnju, da ih prouči i ispita i stavi na vagu, pa da povuče iz tog ispitivanja zaključke korisne za dalji razvoj našeg oslobodilačkog pokreta. (Tako je!)

Vidimo prije svega, da smo pod mudrim vodstvom našega vrhovnog zapovjednika Tita (Živio Tito!) uspjeli ne samo sačuvati, nego i povećati vojsku i — što je, rekao bih, još važnije — ne samo održati oslobođeni teritorij, nego ga još i proširiti. Narod, borci i generali pokazali su se dostojnim vrhovnog zapovjednika. (Živjela Narodno-oslobodilačka armija!) Svaki od njih, na svoj način, izvršio je zadatke, učinio je, što je zapovjednik želio i naređivao.

Drugovi i drugarice! To proširenje oslobođenog teritorija, to povećanje pučanstva, i što je s tim skopčano, naglo rastenje potrebe, da se u uznemirenom i ispaćenom narodu već sada uvedu što bolji uvjeti života i što veći rad i što veći mir, zadaci su upravo ZAVNOH-a. Eto vam, drugovi i drugarice članovi ZAVNOH-a, važan razlog, zbog koga smo se morali sastati, da o tome vijećamo, da se dogovorimo i sporazumijemo, kako ćemo prema novim prilikama urediti što bolje naše Vijeće, ojačati ga i raširiti, da obuhvati sve nove potrebe naroda s obzirom i na tek oslobođene hrvatske krajeve one Jugoslavije, što nam lebdi pred očima. Uspjesi vrhovnog zapovjednika i njegovih četa moraju biti na koncu okrunjeni plodovima marljivog rada ZAVNOH-a (Živjela Narodno-oslobodilačka vojska! Živio ZAVNOH!)

Slom jednog od naših glavnih neprijatelja, njegova kapitulacija, njegovo povlačenje i njegovo iskreno ili neiskreno novo orijentiranje u evropskom sukobu bili su i kod nas uzrok značajnim promjenama; materijalni i politički za nas veoma korisni bogati ratni plijen, oslobođenje Dalmatinskog i Hrvatskog Primorja, ustanak u Istri. Ali, navukoše, eto, na nas novo zlo: pojavio se u tim našim krajevima neprijatelj broj 1. Nastadoše u tek oslobođenim dijelovima naše zemlje nove prilike, i otvara s time novo polje rada. Naše Vijeće trebat će novih ljudi i nov način rada i na administrativnom polju, da se narod ne osjeti sam i zapušten. Narod ne samo mora znati, da ZAVNOH opstoji, nego ga i osjetiti, vidjeti, da za nj radi u svim granicama mogućnosti. (Tako je!) Sastali smo se, da o tim granicama mogućnosti, koje bi morale biti što šire, sada vijećamo, usavršavajući sami našu ustanovu s ekonomskog, kulturnog pa i s veoma važnog socijalnog gledišta, o kojemu će u našim sastancima biti napose govora. Danas ovdje u potankosti opće ne ulazim.

Ali ima jedan politički momenat, što ga već sada ipak neću sasvim mimoići. U naš Narodno-oslobodilački pokret upleću se i miješaju neki faktori, koji su svojim prošlim i sadašnjim radom postali nama potpuno strani i tuđi. (Tako je!) S Talijanima smo vodili, a s Nijemcima i ustašama vodimo otvoreni rat. S njima smo načistu. Okrutni su, nepavedni i bezobzirni, al se barem ne igraju s nama »skrivača« ili igre »slijepoga miša«. (Pljesak.) Ima još jedna sila — sila više umišljena nego realna — koja u svojoj nemoći upotrebljava zasada više lisičju nego lavovsku ili vučju taktiku. Ona, prije na obali maglovite Temze, a sada na obali muljevite rijeke Nila zavarava strani svijet kiteći se tuđim perjem. (Dugotrajni pljesak i poklici: Na-zor! Dolje kukavice u Kairu!) Ona borbe i uspjehe nas partizana zove borbama i uspjesima nekih »rodoljuba« i sugerira drugima, da ih tako prozovu. Ti bi rodoljubi — za neupućene i za njezine upućene štićenike i patrone — mogli veoma lako biti sljedbenici te prije londonske, a sada kairske jugoslavenske vlade. (Dolje s njima! Smrt Draži Mihailoviću!) Pobjeći iz zemlje, uzdržavati četnike, ignorirati karakter i smjer Narodno-oslobodilačkog pokreta, govoriti neodređeno o nekim »rodoljubima«, nastojati, da se među saveznike, pa i među nas, unese zbrka pojmova i što lakši lov u mutnome, taktika je sadašnje kairske izbjegličke vlade. (Dolje s njima!) Da se njezin rad razjasni i time definitivno prekine, i ZAVNOH bi se morao osvrnuti javno i otvoreno na laži i na laskava obećanja, kojima se ona sve češće i življe upleće u naš politički život.

I još ću nešto kazati. Zahtjev, da se nitko ne miješa i ne upliće u naš nutarnji politički život, neka vrijedi ne samo za izbjegličku vladu, nego i za sve vlade, male i velike, na toj širokoj kugli zemaljskoj. (Dugotrajni poklici: Tako je! Živio!) Sami, bez ičije pomoći, svojom vlastitom krvlju i patnjama izvojštit ćemo sebi slobodu, a uz narod, u kome mi nismo drugo, no jednostavni aktivni borci, uredit ćemo u novoj Jugoslaviji novu Hrvatsku, onako, kako budemo mi, to jest narod, htjeli. Rekao sam, »kako budemo htjeli«, a mogao sam kazati, da smo svi mi ovdje — pa i narod, koji u tome ustanku sve življe, sam i dobrovoljno sudjeluje — već izrazili, bez puno riječi, snagom gotova čina, što želimo i što hoćemo. Ma što se sutra ili prekosutra kod nas ili s nama dogodilo, naš će ideal ostati nepokolebljiv (Tako je!); neće se nitko odreći nečega, za što je već toliko uradio i pretrpio. (Tako je!)

Drugovi i drugarice! Vijećnici i vijećnice ZAVNOH-a! Borba još nije svršena, teški vojnički, ekonomski i politički problemi još su otvoreni, ali je posljednji, peti čin tragedije, koja je zadesila ne samo Evropu, no gotovo čitav svijet, već tu; sve to ne može još dugo trajati. U sudbonosnom zbivanju, u tu krvavu tragičnu igru ušli

smo i mi; nismo se pasivno držali, prepuštajući sve — naš opstanak i našu čast — hirima slijepa i preveć često nepravedna udesa. Borimo se, naprežući svoje sile i sada, u očekivanju sve bliže neizbježive nam pobjede. Naša se junačka vojska jača i raste (Živjela Narodno--oslobodilačka vojska), naš se hrvatski narod opredjelio i progovorio djelom, dajući uvijek, kao sada i u Splitu i u Istri, dokaz svoje srčanosti i vjernosti. (Tako! Živjela Dalmacija! Živio Split! Živjela oslobođena Istra!) Svaki je izvršio i vrši svoju dužnost, vršio je dosada i vršit će je do kraja i ZAVNOH, ustrpljivo, marljivo, bez ikakva kolebanja. (Tako je! Živio!)

Svršit ću našom omiljenom parolom: Smrt fašizmu — živjela sloboda! (Dugotrajni pljesak i poklici.) ...«

»**... Drug Božičević**[1] govorio je o političkim prilikama u Zagrebu, pa je njegov govor bio dočekan dugotrajnim poklicima Zagrebu. Drug Božičević je u početku govora istaknuo, kako mnogi imaju krive predodžbe o Zagrebu i to u prvom redu, jer je Zagreb danas pod okupacijom. Zagreb danas jedino misli i sanja o slobodnoj Hrvatskoj u slobodnoj Jugoslaviji. Drug Božičević posebno naglašava, što je Zagreb do sada dao za našu borbu. Već prve godine borbe Zagreb je dao veliki broj boraca, a borba Zagreba i u samom Zagrebu nije nikada ni jednog dana prestala. To se najbolje vidi po brojnim sukobima, koji se dešavaju u samom gradu Zagrebu, na ulicama Zagreba. U borbi Zagreba učestvuje u velikom broju i omladina. Već prvog dana Zagreb je dokazao, da nije ustaški, a po njegovoj sadašnjoj borbi, vidi se, da ustaški ne samo nikada nije bio, nego da neće nikada ni biti. Iz samog Zagreba otišlo je mnogo boraca u šumu, a dnevno se javlja veliki broj samo su velike poteškoće u prebacivanju boraca.

Drug Božičević se posebno osvrće na patnje i stradanja, koje podnose naši u Zagrebu, naročito se osvrće na streljanja, koja se dnevno vrše u Maksimiru i na Rakovom Potoku, osim onoga što se dešava u brojnim logorima: Jasenovcu, Novoj[2] Gradiški i td. Ali ma koliko god Pavelić streljao — rekao je drug Božičević — on neće moći nikada ugušiti pokret za slobodu u Zagrebu, jer se na našoj strani nalazi 90% stanovništva. Danas je u Zagrebu posebno težak ekonomski položaj. Bijeda je naročito velika, a tu bijedu posebno osjećaju radnici i činovnici. Osvrćući se na progone u Zagrebu, dotiče se »lova« na ljude, koji se dnevno vrši u Zagrebu blokiranjem ne samo pojedinih ulica i pojedinih kuća, nego i čitavih kvartova. Naglašava, da će odluke ovog Zemaljskog Vijeća uvelike djelovati i na sta-

[1] Ivan
[2] Pogrešno, misli se na Staru Gradišku.

novništvo grada Zagreba i dati mu još jačeg podstreka za daljnju borbu. Ne samo socijalni nego još više i politički dio programa djelovat će najpovoljnije na stanovništvo Zagreba. Osvrćući se na zamah NOP u Zagrebu, naglašava, kako u Zagrebu nema ni najmanjeg djeteta, koje ne zna ime Tita. Ni narod Zagreba ne želi, da mu se ikad vrate kralj Petar i izbjeglička vlada.

Posebno se zadržava na radu NOO-a u Zagrebu, te naglašava, da je taj rad silno razgranat, jer u Zagrebu postoji oko 180 NOO-a a sav rad NOO u Zagrebu tako da je povezan da su ovi NOO-i uspjeli poslati iz Zagreba oko 1500 novih boraca, od toga oko hiljadu omladinaca. Najsretniji čas u životu Zagreba bit će onaj, kad se u Zagrebu pojave prvi partizanski odredi, a taj dan nije daleko...«

»...Drug Draušnik iznio je u svom govoru prilike u Zumberku i okolici Zagreba i naglasio je da narodno-oslobodilačka borba u tom kraju nije mlada. Ona se vodi već preko godinu i pol za ideje koje je drug Andrija[3] istakao u svom referatu, a to je: republika, sloboda i pravda. Narod Žumberka ne samo što je protiv izdajničke izbjegličke vlade, nego i protiv dinastije. Ideja narodnog oslobođenja već je prodrla u sva naša sela, dok ustaška ideja tamo nikada nije ni postojala, niti je imala oslona u narodu. U našem je kraju sva omladina obuhvaćena žarom NOB-e. Jedini nam je još zadatak, da u toj borbi obuhvatimo sve što još nije obuhvaćeno. Na tome osobito mnogo radi omladina. Sav narod ovoga kraja nastoji svim svojim silama, da izbriše ljagu, koju su mu nanijeli ustaše. Za republiku Hrvatsku u sklopu velike demokratske republike Jugoslavije, narod Žumberka borit će se do zadnjeg daha...«

»**... Zadnji govornik bio je Petar Fiolić,** koji je u svom govoru naglasio, da će riječ republika okupiti čitav hrvatski narod. Posebno narod Hrvatskog Zagorja će se oduševiti ovim odlukama, jer sada zna zašto se bori. Ja ovdje nemam što posebno reći, jer je već sve rečeno, ali mi srce ne da mira a da ne iskažem ono što mislim i osjećam, a šta zanosi i mene i čitav hrvatski narod. Ja ću se sada mnogo lakše moći vratiti svojoj kući i još se energičnije boriti skupa sa čitavim našim narodom za ostvarenje svetih naših ideala, a to je za ostvarenje republike, slobode i pravice. Sada kad smo proglasili republiku, moji će me ljudi doma moći još bolje razumjeti. Ovako im je trebalo i prije kazati. Kad imamo našu republiku, imamo sve. Oni su na Markovom trgu stvorili neki tobožnji sabor, **a** u stvari to nije bio sabor, nego zatvor naroda. I hrvatski seljaci i srpski seljaci u Hrvatskoj, skupa s radnicima, složni su i sada kad imaju svoju re-

[3] Hebrang

publiku, sve će planuti od oduševljenja. Svoj govor završava poklikom: Vjera u boga i seljačka sloga! Smrt fašizmu — Sloboda narodu!...«

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NV-6/395.

1943, listopad 13. 157

Pravilnik o unutarnjoj organizaciji i radu ZAVNOH-a donesen na Drugom zasjedanju

PRAVILNIK O UNUTARNJOJ ORGANIZACIJI I RADU ZAVNOH-a

I

Zemaljsko antifašističko vijeće Narodnog oslobođenja Hrvatske je općenarodno i opće stranačko političko predstavništvo narodno-oslobodilačke borbe u Hrvatskoj, koje je pod svojim rukovodstvom preko okružnih i pokrajinskih, odnosno oblasnih NOO-a, ostvaruje jedinstvenu organizaciju Narodno-oslobodilačkih odbora kao organa Jedinstvene Narodno-oslobodilačke Fronte u cijeloj zemlji. Oslanjajući se na sve ostale masovne narodne Antifašističke organizacije, stranačke i vanstranačke, Zemaljsko Antifašističko vijeće Narodnog oslobođenja Hrvatske ima za zadatak, da do krajnih granica ujedini napore rodoljubivih antifašističkih snaga čitavog naroda i svih društvenih slojeva u Hrvatskoj i njihovoj zajedničkoj borbi za konačno oslobođenje ispod fašističkog ropstva, za uništenje svih narodnih neprijatelja i za stvaranje uvjeta za bolju i sretniju budućnost naroda u oslobođenoj domovini.

Zato Zemaljsko Antifašističko Vijeće Narodnog Oslobođenja Hrvatske sastavljaju predstavnici cijelog i jedinstvenog naroda svih političkih stranaka i grupa, koji učestvuju aktivno u narodnooslobodilačkoj borbi protiv fašističkih okupatora i domaćih njihovih izdajničkih slugu i pomagača.

II

Zemaljsko Antifašističko Vijeće Narodnog oslobođenja Hrvatske bira iz svoje sredine Izvršni odbor, koji se sastoji od predsjednika, trojice potpredsjednika i IO[1] članova.

Predsjedništvo zastupa Vijeće u javnosti.

[1] Pogrešno, na temelju stenografskih zapisnika Drugog zasjedanja ZAVNOH-a vidljivo je da je izabrano **11** članova Izvršnog odbora, vidi: **ZAVNOH, Zbornik dokumenata 1943/1, IHRPH,** Zagreb 1964, str. 472 — 3.

III

Izvršni odbor za vođenje redovnih poslova bira tajništvo, koje se sastoji od tajnika i petorice članova.

Za vršenje tekućih poslova osnivaju se odjeli. Svakom odjelu stajat će na čelu jedan član Izvršnog odbora.

IV

Izvršni odbor Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske radi po odlukama i uputama plenarnih sjednica Vijeća, kojem odgovara za svoj rad, podnosi izvještaj o svom radu kao i svoje odluke na naknadno odobrenje.

Izvršnom odboru se daju najšira ovlaštenja, da rješava sva pitanja i donosi sve potrebne odluke između jednog i drugog zasjedanja Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske. Takove odluke mogu vijećnici po saopćenju i pismeno odobriti ili pak primiti na prvom zasjedanju plenuma.

V

Ovlašćuje se Izvršni odbor, da briše iz Vijeća one članove, koji se svojim ličnim životom ili radom ogriješe se o interese narodno oslobodilačke borbe, kao i one vijećnike, koji zbog svoje neaktivnosti prestanu predstavljati i voditi narodno-oslobodilački pokret u svom kraju izgubivši time povjerenje naroda.

VI

Izvršni odbor će primati nove članove, koje narod preko svojih NOO-a, odnosno preko vijećnika predloži.

VII

Izvršni odbor pretresa na svojim sjednicama poslove pojedinih odjela, koji sprovode u životu njegove odluke.

VIII

Ovaj pravilnik stupa na snagu današnjim danom.

Na plenarnoj sjednici ZAVNOH-a.

Dana 13. X 1943.

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., AIHRPH, NV-6/398

158

1943, listopad 13.

Izvještaj Marijana Badela, političkoga komesara Turopoljsko-posavskoga odreda, Okružnome komitetu KPH Pokuplje u kojemu javlja o dolasku većeg broja novih boraca u odred i problemima u vezi komandnog kadra i naoružanja

13.X. 1943.

Druže Miško,[1]

Danas nam je stiglo iz Martinske Vesi, Trebarjeva i Željeznog 78 novih drugova u partizane. Uzrok njihovog dolaska je akcija koju su poveli ustaše na ta sela. Sva ta sela su rastjerali, narod se je razbježao pred njima, porodice su smjestili po okolnim selima, a oni su se otputili u vojsku da traže oružje i da se osvete. Medju njima ima i starijih ljudi, gotovo je većina takovih. Pred nas se sada postavljaju teški problemi. Nagli prirast novih boraca, pomanjkanje automatskog oružja i oružja uopće, a o rukovodećem kadru da i ne govorimo, sve to nam ometa da ne možemo organizirati i treći bataljon. Oružja smo tražili od G.Š.H. i dobićemo nešto od brigade, a i sami ćemo napasti jedan garnizon, te bi taj problem bio riješen. Radi se samo o štabu III bataljona. Potreban nam je komandant, komesar i zamjenik, a kad bi dobili nekoliko dobrih delegata mnogo bi nam se pomoglo, jer bi tako imali komesare četa. Barem da na taj način stvorimo kostur bataljona, a daljnjim radom ćemo ga izradjivati i potpunjavati. Ti znaš kako je kod nas partijska organizacija u očajnom stanju i da se bez ičega nemože naprijed. Osim toga, uz ovakav razvitak dogadjaja, postavlja se sada pitanje i organizacije brigade, koja će se morati formirati u najkraće vrijeme, a s time u vezi i organizacija jednog udarnog bataljona koji bi postao kostur brigade. Ja mislim da kombinacija sa II bataljonom Ž. P. odrada kao kosturom te nove brigade ne bi bila loša, samo bi taj bataljon trebalo najhitnije skupiti i opet srediti. Sa formiranjem brigade na ovom terenu olakšala bi se situacija na Žumberku, jer bi se moglo jače lupati po neprijateljskim garnizonima i rastepsti njegove snage. Upravo sada stižu vijesti da dolazi još Posavaca i da će doći svi. Svakako biće to jedan masovan priliv boraca. Da bi to mogli organizaciono obuhvatiti, mi moramo odmah formirati treći bataljon, i za to bi Te molio da i Ti sa svoje strane poradiš kod brigade,

[1] Lutvo Ahmetović, sekretar OK KPH Pokuplje.

da im rastumačiš, kako sa boljim rukovodiocima i XIII brigada će dobiti više boraca, a i ovaj pokret u narodu bi jenjao kad se ne bi odmah sve mase mogle obuhvatiti i organizirati. Mi smo odmah poslali dvije čete u pravcu Veleševca da dočeka ustaše i da ih po mogućnosti razjure. U koliko im to uspije, ako snage nisu baš velike, to će još više ubrzati mobilizaciju. Od XIII brigade ćemo tražiti jednog komandanta i komesara bataljona, nekoliko vodnika i eventualno kojega komesara čete, a Žumberački odred bi nam mogao dati Crnka,[2] kojega bi mi postavili za zamj. komandanta s time da bi u najkraće vrijeme kao domaći sin postao komandant, i Karleka Babića koji njima ne vrijedi mnogo, a kod nas bi ipak nešto koristio. Ja ću održavati sastanak za sastankom, što će nam biti u mnogoj mjeri olakšano sa formiranjem trećeg bataljona, jer ćemo onda imati uvijek dva na okupu, a jedan će služiti za transporte i slične stvari. Sa dva bataljona će se uvijek moći stalno raditi i to transportiranje će vršiti naizmjenično. Ove rukovodioce bi trebalo poslati odmah da možemo taj bataljon čim prije formirati.

Naše snage su sada rastepene. Ovdje imamo svega dvije čete, sve ostalo je na ostalim sektorima. Bataljon koji je poslan u Žumberak dopratiće za nas oružje i municiju iz brigade, a sada ćemo opet zatražiti oružja, jer prema podacima će doći oko 200 novih boraca. Čim skupimo snage odmah ćemo negdje lupiti da se naoružamo i obućemo, jer smo vrlo slabi u automatskom oružju. U prilogu Ti šaljem prva izdanja našeg propagandnog otsjeka: jednu pjesmaricu i radio-vijesti. Čim izađu prve đepne novine poslaćemo po jedan primjerak к vama. Ako nam možete posuditi ciklostil vrlo bi nam dobro došao, dok si mi nabavimo novi. Molim Te da nam javiš kako se zovu one boje koje se upotrebljavaju za Gestar, jer bi nam trebale. Na kurs smo poslali 3 druga.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Drugarski pozdrav:
Marijan, v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-168/294

[2] Redakcija nije uspjela utvrditi ime.

159

1943, listopad 13.
Čazma

Izvještaj Okružnoga odbora USAOH-a Čazma Glavnome odboru USAOH-a o političkoj situaciji i raspoloženju naroda prema NOB, organizacijskom stanju i kulturno-prosvjetnom radu organizacija USAOH-a

OKRUŽNI ODOBR USAOH-a
Č A Z M A
13-X-1943. god.

Predmet: izvještaj

DRUGARSKOM GLAVNOM ODBORU UJEDINJENOG SAVEZA ANTIFAŠISTIČKE OMLADINE HRVATSKE

D r a g i d r u g o v i :

Požar narodno-oslobodilačke borbe, sve više i više zahvaća i naš okrug. Raspoloženje narodnih masa u ogromnoj je većini na našoj strani, ono se svakog dana povećava i raste.

To se vidi po tome što svakodnevno dolaze novi i novi borci u naše redove. Broj partizana i oružja porastao je za toliko da se je formirala prva Moslavačka brigada[1] osim toga ostao je i odred[2] dosta jaki naoružan, daljnjom mobilizacijom moći će se stvarati nove vojne jedinice, nove čete, novi bataljoni, pa i nove brigade. Ogromnim uspesima Crvene Armije, koja [je] prikovala za sebe glavne fašističke snage na istočnom bojištu i na taj način omogućila našim saveznicima, da se iskrcaju i u samoj Italiji daje prisile na kapitulaciju. S druge strane omogućila je našoj narodno-oslobodilačkoj vojsci da razvije uspešnu ofanzivu, u kojoj je naša vojska postigla goleme uspehe. Oslabođanjem velikog dela Jadranskog mora borbom Slovenskog naroda i velikim pobedana u Hercegovini, Crnoj Gori, Sandžaku i Makedoniji, uspesima kod nas i u Slavoniji te u drugim krajevima dali su velikog poleta omladini našega okruga, u borbi protiv okupatora i izdajnika našega naroda.

Srpske narodne mase pomažu našu borbu osim nekih pojedinaca ili grupica koji se nalaze pod utjecajem t. z. sv. Pisma. Njih ima-

[1] Vidi: Dok. br. 81.
[2] Moslavački NOP odred.

de u selima Velika Bršljanica i Ćaire (garešnički kotar) gdje su najjači tako da se pod njihovim utecajem nalazi po jedan deo ovih sela, po ostalim selima imade tu i tamo po jedan ili dvojica i to samo u nekoliko obližnjih sela, ti su obično njihovi rođaci. Oni neće da pomažu našu borbu, i kažu da je grehota uzimati oružje u ruke i da je svejedno ili pomagati partizane ili ići u borbu. Njihov utjecaj na omladinu nije nikakav omladina ih ismijava, naše ih organizacije raskrinkavaju na konkretnim činjenicama tako oni su prije kada su ustaše odali znali da hrane i sakrivaju partizane a sada kada nema ustaša kada treba ići u borbu sada odstupa i kaže da je greh primati oružje i t. d. Neke od njih su naši pohapsili i biće neki streljani, a druge će se pustiti kući i budno na njih paziti i raskrinkavati ih.

Hrvatske narodne mase sve više prilaze našoj borbi, svakodnevno odlaze u partizane i u naše organizacije. Nastalo je previranje u redovima HSS-a tako da sve veći broj prelazi na našu stranu. Oni uviđaju da je pobjeda na strani naroda, i osjeća se bojazan kod njih od jugoslavenske vlade, da se ona ne bi povratila natrag i da ne sjedne na vrat hrvatskom narodu. Na tom pitanju nastojimo aktivizirati vojne begunce kojih ima veliki broj na našem okrugu. Rad izdajica i reakcionera iz HSS-a osjeća se na svim kotarevima ali najviše Sisačkom pa na Čazmanskom, njihov utjecaj opada na svim kotarevima, vidi se po tome što narod pristupa u našu borbu sve više, njihov se rad osjeća u tome što stvaraju koju pljačkašku grupu te onda propovedanjem pasivnosti. Na sisačkom kotaru kada su išli na sastanak nosili su i šmajsere a jedan je na prevaru izvukao našega jednoga druga iz kuće gdje su ga ubili neprijatelji. Imali su okrenute domobranke natrag sa zvezdama. Reakcija neprijatelja je još uvijek jaka na tom kotaru. Evo imena reakcionera iz HSS-a kotara Sisak, to su iz Lekenika, Muža, bivši zapovednik zaštite, Golubović predsjednik mjesne org. HSS-a u Lekeniku, Stuparić iz Pešćanice, i bivši narodni zastupnik za kotar Martinčić Ivan iz Dužice. Oni su najreakcionarniji, oni održavaju veze sa Zagrebom i Vel. goričkim kotarom, narod ih znade kao takove. Vojni bjegunci se dadu najviše aktivizirati na vršenju straža i patrola te na manjim akcijama i pomaganju naše borbe.

Što se tiče Mađarskih manjina njih smo uspjeli pokrenuti tako da sada pomažu našu borbu i odlaze u partizane. Osnovan je Mađarski bataljon partizana i to je na njih povoljno djelovalo, osim toga ispravile su se greške u radu sa njima, prišlo se aktivnije i pravilnije što se odmah pokazalo da se i njih isto može pokrenuti u borbu i u organizacije.

Česi, oni se nalaze na našoj strani, u glavnom odlaze u partizane, i u organizacije ujedinjenog saveza i dr. Uskoro će se formirti

»Češka brig.« što je povoljno djelovalo na Čehe te odlaze u borbu sve više.

Povodom formiranja komande Područja[3] na Moslavini i političkim radom te događajima vani uspjelo se mobilizirati one koji su bili otišli kućama iz partizana, tako da sada nema više ni jednoga koji je sposoban ma i za koji posao i na tom je poslu zaposlen ili kod komande područja itd. Raspoloženje naroda prema ZAVNOH-u i AVNOJ-u, Vrhovnom i Glavnom štabu ondje gdje je narod upoznat jest dobro a ondje gdje nije tamo naše organizacije upoznavaju narod. NOO-i su stvarno pretstavnici naroda, on se oko njih okuplja i na njih se obraća po svim pitanjima.

Organizaciono stanje

Stanje organizacije ujedinjenog saveza na našem okrugu.

Polet omladine na našem okrugu je velik. Omladina neće da ide u neprijateljsku vojsku, ona mrzi fašizam i njegove sluge, hoće da radi i da ide u akcije i u partizane, njen polet je takav da se još naše organizacije nisu stavile na čelo svoj omladini i povele je u borbu. Što se tiče pitanja na kojima se okuplja omladina, to su kulturno prosvjetni rad, na akcijama, sabirnim akcijama, širenju naše štampe na vezama i kuririma na suzbijanju šverca i rekvizacije. Problemi su kočenje sa strane roditelja zbog sastanaka i negde i u radu omladine, dešava se da im brane ići na neki rad ili akciju ali ne u tolikoj mjeri. Još nije potpuno shvaćena širina ujedinjenog saveza. Ima još uskoće ali i ta će brzo iščeznuti našim radom.

Brojno stanje

Okružni odbor, 5 članova. Imamo promjene u tome, isključili smo jednu drugaricu iz Okružnog odbora zbog grešaka u radu sa omladinom, to jest sa rukovodstvima jer nije imala uspjeha u radu, i nije htela da smjesti jednu ranjenu drugaricu zbog toga da joj, kaže, ona ne ostavi uši. Tu su bili seljaci i to se pronelo, kao partizani se među sobom ne slažu, čak prema ranjenima itd. Osim toga se ona kao član Partije loše ponela kada je bila kritikovana pred članom P. K. ispred članom O. K. Partije. Uvukli smo drugu drugaricu i to Danicu[4] iz K.K. SKOJ-a Čazma. Sam Okružni još kako treba biti, ali imade uslova da postane rukovodioc omladine.

Kotarski odbori imaju na svim kotarevima, njih treba popuniti. Opštinskih odbora ima 14 na cijelom okrugu. Po kotarevima Čazma 4, Sisak 3, Kutina 3 i Garešnica 4 opštinska odbora.

[3] Vidi: Dok. br. 108.
[4] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.

Broj odbora USAOH-a 163 onih koji su pravilno postavljeni, a onih koji nisu i koji još nisu oformljeni samo prodrti, ima oko 64.

Broj [članova] Ujedinjenog saveza do sada [je] 5.500 omladine u organizacijama osnovnim i okupljene po raznim pitanjima, i one koja pomaže našu borbu.

Broj mobiliziranih od naše konferencije koja je bila 25. 7. do 5. X. o. g. to jest za tri mjeseca — 913 omladinaca, u velikoj većini Hrvata.

Kulturno prosvjetni rad na tom polju smo okupili dosta omladine ali ono nije razvijeno kako treba. Imamo oko sto deset pjevačkih zborova, recitacionih 25, diletantskih grupa ima 15. Analfabetskih tečajeva vrlo malo, ali kod nas i nema mnogo nepismenih.

Primite drugarski antifašistički pozdrav!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Predsjenik:
Vukašin,[5] v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, Fond USAOH-34/93

160

1943, listopad 14.
Plaški

Rezolucija Drugoga zasjedanja Zemaljskoga antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske

R E Z O L U C I J A

Vijećnici Zemaljskog Antifašističkog Vijeća Narodnog Oslobođenja Hrvatske sakupljeni na svom drugom zasjedanju u slobodnom gradu Plaškom, dana 14. X. 1943. razmotrivši sva pitanja vanjske i unutrašnje političke situacije, došli su do ovih zaključaka:

1. Silne pobjede bratske Crvene Armije na širokoj sovjetskoj fronti nad hitlerovskim pljačkaškim bandama, uspjesi naših saveznika, Velike Britanije i Amerike u Sredozemlju, te sve jači polet borbe potlačenih naroda Evrope, a u prvom redu naših naroda,

[5] Karanović

stvorili su sve uvjete za konačni slom fašizma. Pad Mussolinija i kapitulacija Italije najjasnije ilustriraju bezizlazno stanje u fašističkom taboru. Tobože nepobjediva osovina je slomljena, čime je Hitler izgubio svog najvažnijeg saveznika, dok ostali njegovi sateliti (Finska, Rumunjska, Mađarska i t. d.) traže mogućnosti izlaska iz Hitlerovog zagrljaja.

2. Boreći se već dvadesetosam mjeseci protiv Hitlerovih rulja, Crvena je Armija svojim besprimjernim heroizmom privukla na se devet desetina njemačke vojne sile i time omogućila uspješne operacije Saveznika na Sredozemlju i u Italiji. S druge strane naša junačka Narodno-oslobodilačka Vojska, na čelu sa drugom Titom, i besprimjerni otpor naših slobodoljubivih naroda, doprinijeli su ogroman prilog i padu Mussolinija i uspješnim operacijama Saveznika. Najveći dio tereta rata protiv Hitlera snosi još uvijek Sovjetski Savez. Krajnje je vrijeme, da naši veliki saveznici, Velika Britanija i Amerika, ispune svoje obaveze prema Sovjetskom Savezu i potlačenim narodima Evrope, da bi se ubrzao pobjedonosni svršetak rata i skratile nečuvene patnje potlačenih naroda. Oštrije nego ikada do sada postavlja se i danas pitanje otvaranja druge fronte u Evropi.

3. Opravdani zahtjev SSSR-a i potlačenih evropskih naroda za otvaranjem druge fronte, t. j. fronte koja bi privukla veće snage zajedničkog neprijatelja, nailazi na otpor međunarodne reakcije, koja nalazi podršku i u nekim krugovima britanske i američke vlade. Međunarodna reakcija nastoji da se rat što više produži. Spekulacija reakcije dobiva svoj izraz i u podržavanju protunarodnih emigrantskih vlada, koji nailaze na podršku u Londonu i Washingtonu. To je slučaj s novom Badoglijevom vladom u Italiji u kojoj sjede dva generala poznata po zločinima izvedenim nad našim narodom. Isti je slučaj s poljskom vladom, koja je spremila i sprema zavjeru protiv najdosljednijeg borca u antifašističkom bloku, protiv bratskog Sovjetskog Saveza, zatim s emigrantskom grčkom vladom, koja ne predstavlja grčki narod i konačno s izdajničkom jugoslavenskom vladom, koja već pune dvije godine podupire fašističke okupatore i na najbesramniji način vodi otvorenu borbu protiv Narodno-oslobodilačkog Pokreta.

4. Unutrašnja politička situacija u Hrvatskoj obilježena je s jedne strane, velikim pobjedama Narodno-oslobodilačke Vojske i sve snažnijim rasplamsavanjem narodnog ustanka, a s druge strane rušenjem pozicija fašističkih okupatora i demoralizacijom u redovima njihovih agenata, Pavelićevih ustaša i četnika Draže Mihailovića. Kapitulacijom Italije, kojoj je u znatnoj mjeri doprinijela i borba naših naroda, isključen je iz naše zemlje Hitlerov saveznik — talijanski fašizam, a Narodno-oslobodilačka Vojska oslobodila je

ogromne teritorije naše zemlje, skoro čitavu jadransku obalu s Hrvatskim Primorjem, veliki dio Dalmacije, Istru i otoke. Naša narodna vojska razoružala je niz talijanskih okupatorskih divizija. Poništeni su svi ugovori velikosrpskih klika i izdajnika Pavelića, kojim su južni hrvatski krajevi bili bačeni u ralje talijanskog imperijalizma. Ove pobjede pojačale su i onako snažan priliv narodnih masa, osobito hrvatskih, u Narodno-oslobodilačku Pokret i još više su proširile bazu oružanog narodnog ustanka u Hrvatskoj. Sve što je pošteno i rodoljubivo u Hrvatskoj — i Hrvati i Srbi — pristupili su Narodno-oslobodilačkom Pokretu bez obzira na stranačke i ostale razlike. Mnogi pristaše i prvaci iz Hrvatske Seljačke Stranke, vidjevši da sloboda hrvatskog naroda može biti izvojevana samo putem oružane borbe, pristupili su Narodno-oslobodilačkoj Fronti. Tako se sve više izgrađuje i učvršćuje jedinstvo hrvatskih narodnih masa, kao i jedinstvo i borbeno bratstvo hrvatskog i srpskog naroda.

Sve je ovo ponovno potvrdilo pravilnost linije Narodno-oslobodilačkog pokreta, čiji je organizator i rukovodilac Komunistička Partija.

Proširenjem oružanog narodnog ustanka na sve krajeve Hrvatske i pristupanjem Narodno-oslobodilačkom Pokretu najširih redova Hrvata, razbijen je utjecaj reakcionarne gospode iz vrhova HSS, koja su svim sredstvima nastojala zakočiti priliv hrvatskih masa u Narodno-oslobodilački Pokret. Izdajnička politika te gospode, politika koja je neprekidno lavirala u tri pravca: u suradnji s izbjegličkom vladom, u suradnji s ustašama i u politici mirenja s okupatorom, doživljavala je svoj potpuni slom.

5. U ovo sudbonosno vrijeme, kada naši narodi vode besprimjernu borbu za svoje oslobođenje, za svoj opstanak i svoju nacionalnu nezavisnost, šaka izdajica i izbjeglica, koji su sebe prozvali vladom, pokušavaju na sve načine iskoristiti tekovine Narodno-oslobodilačke Borbe u svoje prljave, klikaške interese. Izbjeglička velikosrpska klika povezala se s okupatorom i pune ga dvije godine pomagala u borbi protiv naših naroda. Povezavši se s reakcionarnim grupama u Londonu i Washingtonu, ovi izdajnici žele narodima Jugoslavije nametnuti svoj protunarodni, tiranski režim i povratiti im ponovno velikosrpsku hegemoniju. Oni su se čak spremili za slučaj, da im taj plan ne uspije, pa su u posljednje vrijeme počeli kovati planove o razbijanju Jugoslavije i o stvaranju Velike Srbije, u kojoj bi četnici Draže Mihailovića vodili glavnu riječ.

U ime hrvatskog naroda, u ime svih Srba u Hrvatskoj i nacionalnih manjina Hrvatske, ponovno ističemo, da izbjeglička vlada, ma kakva ona bila, ili »činovnička« ili »privremena« ili ma kakva druga, nema nikakvog prava da govori u ime našeg naroda.

6. Isto tako ponovno podvlačimo, da izdajnik Pavelić nema nikakvog prava da govori u ime hrvatskog naroda. On je izvršio najprljaviju izdaju i najogavnije zločine nad srpskim i hrvatskim narodom. Pobivši na stotine hiljada Srba i Hrvata i stavivši se u službu tuđinaca, ovaj zlikovac je pokušao od Hrvatske stvoriti instrumenat fašističke politike na Balkanu. No hrvatski narod, u zajedničkoj borbi sa srpskim narodom, razbio je paklene planove i od Hrvatske stvorio poprište oružanog ustanka protiv fašizma. Time je hrvatski narod ujedno razbio klevete četničkih razbojnika, koji su pokušavali identificirati slobodoljubivi hrvatski narod s Pavelićevim ustaškim zlotvorima.

7. Hrvatski i srpski narod u Hrvatskoj su u toku herojske dvogodišnje borbe u krvi i ognju izgradili svoje jedino istinsko političko predstavništvo, Zemaljsko Antifašističko Vijeće Narodnog Oslobođenja Hrvatske, koje jedino priznaje i kojemu daje puno svoje povjerenje. U ime hrvatskog i srpskog naroda ovlašteni su da govore jedino nacionalna predstavništva, odnosno nacionalna vijeća na čelu s Antifašističkim Vijećem Narodnog Oslobođenja Jugoslavije.

Dvije teške godine borbe naših naroda za nacionalnu nezavisnost, a protiv fašističkih okupatora i njihovih pomagača, dokazale su da hrvatski i srpski narod imaju puno pravo da sami upravljaju svojom sudbinom i da sami, preko svojih političkih predstavništva, izgrađenih u borbi, uređuju svoju državnu zajednicu. Naši su narodi čvrsto odlučili, da ne dopuste da im se nametne bilo kakva vlast, ili režim od strane bilo koga, tko s narodom nema veze i riješili su, da se s oružjem u ruci, na čelu sa svojom, slavom ovjenčanom vojskom i s Antifašističkim Vijećem Narodnog Oslobođenja Jugoslavije i Zemaljskim Antifašističkim Vijećem Narodnog Oslobođenja Hrvatske, suprotstave svakom pokušaju nametanje protunarodnog režima ili vlasti izvana.

8. Hrvatski i srpski narod, u zajednici s ostalim narodima Jugoslavije, bore se za novu demokratsku Jugoslaviju, slobodnih i ravnopravnih naroda, u kojoj će — na bazi samoodređenja — biti izgrađena i slobodna i demokratska Hrvatska. Srbi u Hrvatskoj dali su u dosadašnjim borbama neviđene žrtve i dokaze o svojoj velikoj ljubavi prema zajedničkoj domovini, pa kao što su se zajedno s Hrvatima borili protiv zajedničkog neprijatelja, tako će zajedno uživati i plodove pobjede i slobode. Nema, ne smije i ne će biti Hrvatske, u kojoj Srbima ne bi bila zajamčena puna ravnopravnost i jednakost. Ova nova zajednica slavenskih naroda na Jugu — nova demokratska Jugoslavija — stvara se odozdo, u zajedničkoj borbi svih njezinih naroda, a ne nametanjem protunarodnih režima odozgo, od strane onih, koji s narodom nemaju veze. To je najbolje jams-

tvo, da će naši narodi živjeti u istinskom bratsvu, jednakosti i slobodi. U novoj zajednici naroda Jugoslavije ostvarit će se vjekovne socijalne težnje radništva i seljaštva.

9. U toku dvogodišnjeg domovinskog rata naši su narodi podnijeli ogromne žrtve, koje su osobito teško pogodile stanovite krajeve naše domovine. Sveta je dužnost svih pravih rodoljuba i svih organizacija Narodno-oslobodilaćkog Pokreta, da pruže pomoć tim našim krajevima, da aktivno porade na tome, da terete ovog oslobodilačkog rata ponesu i krajevi, koji su do sada bili od njih pošteđeni. Narodno-oslobodilački Pokret nastojat će svim raspoloživim sredstvima ne samo proširiti oružani ustanak na sve krajeve Hrvatske, nego i organizirati snošenje tereta borbe po svim krajevima.

10. U velikoj oslobodilačkoj borbi naših naroda, bratski Sovjetski Savez predstavljao je našeg najboljeg i najdoslijednijeg saveznika, pa mu od strane naših naroda pripada za to najdublja zahvalnost. Naši narodi također visoko cijene pomoć, na koju su nailazili u antifašističkim pokretima u zemljama naših saveznika Velike Britanije i Amerike, u kojima naš narod gleda moćne saveznike u borbi protiv fašizma i svih špekulacija međunarodne reakcije.

11. Neprijatelj je oslabljen, ali nije uništen. Hitlerove razbojničke rulje još uvijek harače i pale po našoj zemlji, a njegovi pomagači i agenti još uvijek vrše najsramniju izdaju nad našim narodima. Potrebno je da se borbeni redovi naših naroda još više učvrste, potrebno je da se u naše borbene redove uvrste svi pošteni rodoljubni ljudi, potrebno je, da se dalje izgrađuju i još više učvrste organi narodne vlasti, Narodno-oslobodilački Odbori, i na tom narodnom poslu treba da sudjeluju sve naše organizacije i svi rodoljubi. Okupljajući i zbijajući svoje redove oko najvišeg političkog predstavništva Hrvatske, oko Zemaljskog Antifašističkog Vijeća Narodnog Oslobođenja Hrvatske, jedinstveni redovi Hrvata i Srba nastavit će, zajedno s ostalim narodima Jugoslavije, borbu do konačne pobjede nad mrskim okupatorom i njegovim slugama, suzbijajući na tom putu pokušaj unošenja razdora i nesloge među našim narodima.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Plaški, 14. listopada 1943.

ZEMALJSKO ANTIFAŠISTIČKO VIJEĆE
NARODNOG OSLOBOĐENJA HRVATSKE

Original, letak, knjigotisak
Sign., AIHRPH, NV- 66/399

161

1943, listopad 14.
Plaški

Proglas Drugoga zasjedanja ZA VNOH-a

NARODIMA HRVATSKE!

Od posljednjeg zasjedanja Zemaljskog Antifašističkog Vijeća Narodnog Oslobođenja Hrvatske, odigrali su se u međunarodnoj i domaćoj politici krupni događaji, koji su ponovno potvrdili pravilnost linije Narodno-Oslobodilačke Fronte. Fašizam je pod udarom borbenih antifašističkih snaga pretrpio nove teške poraze; Glavni Hitlerov saveznik — Italija — kapitulirala je, a najveći rat u povijesti čovječanstva ulazi u svoju odlučnu fazu, kada se ima riješiti sudbina cijelog čovječanstva, pa i naše drage i napaćene domovine Hrvatske. Na obalama Dnjepra, kod Vitebska, Gomela i Kijeva biju se sudbonosne bitke. Slavom ovjenčana bratska Crvena Armija u nezadrživom jurišu probija zadnje Hitlerove obrambene linije u Rusiji. Sav svijet s novim nadama u srcu prati gigantske napore Crvene Armije i zanosno pozdravlja sve njezine pobjede. Na južnoj fronti savezničke britanske i američke armije prodiru prema srcu Italije — Rimu.

Fašizam se nalazi u svom predsmrtnom hropcu! Potrebno je još nekoliko snažnih udaraca pa da ranjena fašistička zvijer bude definitivno uništena. To bi se najlakše postiglo otvaranjem toliko obećavane druge fronte. Međutim mračne klike međunarodne reakcije u Londonu i Washingtonu — nasuprot jednodušnom raspoloženju britanske i američke demokratske javnosti — odugovlače otvaranje druge fronte, čime odgađaju konačno slamanje fašizma.

Zemaljsko Antifašističko Vijeće Narodnog Oslobođenja Hrvatske, kao istinski tumač osjećaja hrvatskog i srpskog naroda u Hrvatskoj, diže svoj glas protiv tih reakcionarnih klika i u interesu što skorije pobjede nad fašizmom i što skorijeg mira čitavog čovječanstva traži bezodvlačno otvaranje druge fronte.

Sjajnim pobjedama herojske Crvene Armije pridružuju se veličanstveni uspjesi naše Narodno-Oslobodilačke Vojske pod vodstvom legendarnog junaka druga Tita. Nakon dvije i pol godine besprimjerne nadčovječanske borbe naši su narodi, uz pomoć svoje dične vojske, oslobodili mnoge nove krajeve Hrvatske. Oslobođena je naša divna Istra, naša sunčana Dalmacija i gotovo cijela obala

našeg plavog Jadrana. To je dovelo do poništenja svih izdajničkih ugovora velikosrbskih vlada i zlikovca Pavelića, kojima su ti naši drevni krajevi predani vjekovnom neprijatelju naših naroda — talijanskom imperijalizmu. Istra, Dalmacija, Hrvatsko Primorje i Jadranski otoci priključeni su Hrvatskoj, a preko nje i Jugoslaviji. Neopisivim zanosom stupaju deseci hiljada novih boraca u našu junačku Narodno-Oslobodilačku Vojsku. U hrvatskom narodu razbijen je konačno utjecaj reakcionarne gospode u vrhovima HSS, koji je kočio priliv narodnih snaga u Narodno-Oslobodilačku Frontu. Ogromna većina pristaša i prvaka HSS bori se danas u redovima Jedinstvene Narodno-Oslobodilačke Fronte. Ova je činjenica omogućila konstituiranje Izvršnog odbora HSS na oslobođenom tlu Hrvatske. Sve je to dovelo do još šireg jedinstva naših naroda, uslijed čega je došlo i do proširenja ZAVNOH-a, koji danas još jače izražava jedinstvo naroda Hrvatske. Danas se uz ZAVNOH zbio u neprobojne redove sav hrvatski i srpski narod Hrvatske. Odbaciviši sve sitne strančarske razlike, narod je skovao svoje velebno jedinstvo. Uz srpski narod, digao se gotovo sav hrvatski narod na oružje, da sa sebe strese jaram fašističkog ropstva i udari temelje novoj bratskoj zajednici naših naroda. Ustaške bande predstavljaju danas u Hrvatskoj još samo bijednu grupu razbijenih i izbezumljenih očajnika, koji uzalud traže puta i načina, kako da spase svoje zločinačke glave pred nemilosrdnim sudom naroda!

Hrvati i Srbi!

Danas, kada se već na obzorju naziru obrisi sigurne propasti fašizma i nove slobode naših naroda, danas velikosrpska i izdajnička klika u inozemstvu, koja ima i nekakvu vladu, snuje kako da iskoristi velike tekovine naše narodne borbe. Povezavši se s klikama međunarodne reakcije u Londonu i Washingtonu, oni spremaju novi jaram hrvatskom i srpskom narodu — spremaju povratak starog zla, koje nas je tištilo u staroj Jugoslaviji. No naši narodi, ni srpski ni hrvatski, nisu zaboravili, niti će ikada zaboraviti one mučne aprilske dane 1941. godine, kada je ta banda ostavila naše narode u najužasnijem položaju i pobjegla u London. Naši narodi ne će nikada zaboraviti one strašne zločine, koje je ta ista »vlada« počinila nad njima, kada je preko svojih četnika Draže Mihailovića, pomagala fašističke okupatore i izazivala strašni bratoubilački rat. Hrvatski i srpski narod koji je — na poziv Komunističke partije — dvije i pol godine u neravnim i ljutim bojevima znao sebe braniti, znati će sam urediti i svoju sutrašnjicu. Istim onim plamenim zanosom i čeličnom odlučnošću, kojom su naši narodi i naši borci znali uništavati fašiste, Pavelićeve ustaše i Dražine četnike, znat će se oni sup-

rotstaviti svakom naturanju bilo kakvog oblika protunarodne vladavine izvana.

Naša borba, naše muke i naše patnje, oni beskrajni potoci prolivene krvi i nepregledne gomile leševa, nisu i ne smiju biti uzaludne. Od prvih dana Narodno-Oslobodilačkog Ustanka, hrvatski i srpski narod istakao je kao svoj osnovni cilj oslobođenje od fašističkog ropstva i stvaranje nove demokratske Jugoslavije ravnopravnih naroda. U toj novoj, snažnoj demokratskoj Jugoslaviji živjet će u bratskoj slozi slobodna Hrvatska sa slobodnom Srbijom, sa slobodnom Slovenijom i s ostalim slobodnim zemljama Slavenskog Juga. Za te uzvišene ideale slobode i ravnopravnosti umirali su naši borci, patile su teško naše majke, žene i djeca, patio je sav naš narod. I svakog onog — pa ma tko to bio — koji pokuša da iskoristi tekovine naše borbe i da nam nametne izvana svoju vlast — dočekat će spremno oštre bajunete naših boraca!

Narodi Hrvatske! Hrvati, Srbi i vi pripadnici nacionalnih manjina!

Dignite se svi listom kao jedan u posljednju odlučnu borbu za ostvarenje te nove i velike bratske zajednice. Svi na oružje! Stupajte u redove junačke Narodno-Oslobodilačke Vojske! Stupajte u redove Jedinstvene Narodno-Oslobodilačke Fronte, koja pod rukovodstvom AVNOJ-a i ZAVNOH-a jedina može dovesti naše narode punoj slobodnoj, trajnom miru, sreći i blagostanju! Svi u borbu protiv njemačkih okupatora, ustaša i četnika! Svi u borbu protiv izdajničke vlade u Kairu! S nama je veliki naš slavenski brat — moćni Sovjetski Savez! S nama je snažni demokratski Antifašistički Pokret savezničkih zemalja — Britanije i Amerike! Pobjeda je naša! Nitko je ne može zaustaviti!

Živjela Narodno-Oslobodilačka Borba!

Živjelo bratstvo i oružano jedinstvo hrvatskog i srpskog naroda!

Živjela Slobodna Hrvatska u slobodnoj demokratskoj Jugoslaviji!

Živjelo Antifašističko Vijeće Narodnog Oslobođenja Jugoslavije!

Živjela Narodno-Oslobodilačka Vojska i njezin Vrhovni Komandant drug Tito!

Živio Glavni Štab Narodno-Oslobodilačke Vojske i Partizanskih Odreda Hrvatske!

Živjeli naši veliki Saveznici — Sovjetski Savez, Engleska i Amerika!

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Plaški, 14. listopada 1943.

ZEMALJSKO ANTIFAŠISTIČKO VIJEĆE
NARODNOG OSLOBOĐENJA
HRVATSKE

Original, letak, knjigotisak
Sign., AIHRPH, NV- 6/399

162

1943, listopad 14.

Izvještaj Štaba Zapadne grupe NOP odreda Štabu Drugoga korpusa NOV Hrvatske o napadu Bilogorskoga partizanskog odreda na vlak na pruzi Kloštar–Bjelovar

ŠTAB
ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA

Op. Br. službeno.
Dana 14. X. 1943. god.

Operativni izvještaj dostavlja

ŠTABU II KORPUSA NOV HRVATSKE

Dostavljamo Vam operativni izvještaj o izvršenoj akciji Bilogorskog odreda.

Dana 6. X. o. g. II Bataljon Bilogorskog odreda postavio je zasjedu na pruzi u selu Severinu. Ista zasjeda bila je kompromitovana, te je banda naišla iz Velike Pisanice preko sela Bedenika i zašla borcima za leđa. Isti su se morali povući, a u zasjedi na cesti, na samom kraju sela Bedenika (Bulinac). Po njihovom dopisu, kako oni izvještavaju daje neprijatelj naišao u neposrednu blizinu, blizu iste desetine i da se ista desetina razbjegla, a puškomitraljez »Šošu« prilikom bježanja je istoga bacio. Od cijele desetine nije nitko bio ranjen, a za slučaj puškomitraljeza koji je bačen izvijestićemo Vas naknadno dok ovu stvar tačno provjerimo.

Dana 7. X. o. g. isti bataljon dočekao je putnički voz kod tunela u blizini Katalene, na pruzi Kloštar — Bjelovar u kome su se vozili

ustaše, Nijemci i domobrani. Prije samog nailaska pruga je rastavljena u tolikoj mjeri da se ne može primijetiti, a ipak da voz ne može da pređe. Voz u svojoj brzini sletio je sa šinja tj. jedna lokomotiva skroz se prevalila u grabu, dok je druga ostala stumbana na samoj pruzi. Borci istog bataljona otvorili su vatru i u roku pola sata borbe zauzeli pomenuti voz. U vozu je ubijeno 18 Nijemaca iz 153 pješadijske divizije. Zarobljeno je jedan ustaša iz Tjelesne Kvaternikove bojne, i jedan potpukovnik koji je bio u Sarajevu upravnik domobranskog suda, zarobljena su dva gestapovca iz VI Kompanije Mostar, kao i dva žandara i 19 domobranaca. Domobrani su iz IV Konjičkog sklopa Virovitica. Zarobljeni ustaša bio je odmah strijeljen, dok su ostali zajedno sa potpukovnikom upućeni u zarobljenički logor kod Komande Bilogorskog područja.

U ovoj akciji nije bilo gubitaka na našoj strani. Ranjen je jedan drug i to lakše, za istoga nismo dobili podatke.

Zarobljeni ratni plijen 25 karabina, jedan laki njemački mitraljez, 9 tromblonskih bombi, 5 raznih pištolja, 2.000 metaka, 41 vojnička uniforma kao i 41 par cipela, 5 košulja, 2 postolja za teški mitraljez, jedna radiostanica, jedan poljski telefon, 6 ćebadi i dva šatorska krila.

Broj ispaljenih metaka nismo dobili. Voz koji je išao na dvije lokomotive i oko 20 vagona sav je spaljen, a lokomotive potpuno uništene za daljnju uporabu.

Prilikom napada na ovaj voz borci II Bataljona Bilogorskog odreda, kao i rukovodioci koji su postavljeni prije kratkog vremena na istu dužnost, pokazali su se da mogu i sami izvoditi pojedine manje akcije. U samoj akciji za neka stečena iskustva nismo obaviješteni od Štaba Bilogorskog odreda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit, komesar:
SI. otsutan

Komandant:
B.[1] **Vuković,** v.r.

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 470, f. 2/II, dok. br. 5

163

1943, listopad 14.

Naredba Komande Kalničkoga područja o imenovanju rukovodioca u Komandi mjesta Ludbreg, bolnici i pojedinim odsjecima

[1] Branko

N A R E D B A Br. 1
KOMANDA KALNIČKOG PODRUČJA II. OP. ZONE NOV I PO HRVATSKE OD 14. X. 1943.

I.

1. Za komandanta u Komandi mjesta Ludbreg imenuje se drug BRCKOVIĆ Ivan, a za njegovog zamjenika imenuje se drug PERIN Rudolf. Za pomoćnika u Komandi mjesta Ludbreg imenuje se drug SRNEC Đuro, dosadašnji komesar III. bataljon brigade »Braće Radića«. jj

1. Za šefa vojno-pozadinskog odsjeka Komande Kalničkog područja II. op. zone NOV i PO Hrvatske imenuje se drug ZOBENICA Dane, dosadašnji zamjenik komandanta bataljona pri štabu Kalničkog partizanskog odreda.

2. Za šefa tehničkog odsjeka Komande kalničkog područja II operativne zone NOV i PO Hrvatske imenuje se drug FRNTIČ Andrija dosadašnji obavještajni oficir pri štabu Kalničkog partizanskog odreda.

3. Za šefa vojno-sudskog odsjeka Komande kalničkog područja II operativne zone NOV i PO Hrvatske imenuje je drug DOVŽAK Stanko, dosadašnji komesar bataljona pri štabu Kalničkog partizanskog odreda.

4. Za šefa sanitetskog odsjeka Komande kalničog područja II operativne zone NOV I PO Hrvatske imenuje se drugarica Dr HERKOV Božidara, njezin zamjenik bit će FRAS Ivan.

5. Za upravnika bolnice Komande kalničkog područja II. operativne zone NOV i PO Hrvatske imenuje se drugarica dr. RONKO Alojzija.

6. Ova naredba stupa odmah na snagu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Bobinac Ivan, v.r.

Na znanje:
Štabu II operativne zone NOV i PO Hrvatske

Na znanje i postupak:
Komandi mjesta Ludbreg
Štabu Kalničkog partizanskog odreda
Štabu brigade »Braće Radića«
drugovima dr Herkov Božidari, Fras Ivanu i dr Alojziji Ronko.

Da je prepis vjeran originalu tvrdi
zamj. komandanta
Josip Žganec, v. r.

Prijepis, strojopis ---------- ----------
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1471, f. 7, dok. br. 12

164

1943, listopad 15.

Izvještaj Okružnoga komiteta KPH Krapina Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkoj situaciji i organizacijskom stanju u rujnu 1943. godine

OKRUŽNI KOMITET K. P. H.
KRAPINA
15. X. 1943.

DRUGARSKOM C. K. K. P. H.

I Z V J E Š T A J

za mjesec rujan 1943.

1. POLITIČKA SITUACIJA U OKRUGU.

Narod u jednom dijelu okruga t. j. kotar Pregrada, Klanjec i veći dio kotara Krapine učestvuje u velikoj većini aktivno u borbi. Iz tih se krajeva najviše mobiliziralo za naš Zagorski odred,[1] partizane se prima sa najvećom ljubavi, nema izdajstva o boravku partizana. Pavelićevoj mobilizaciji i pozivima se baš nitko ne odaziva, domobrani koji stižu na odsustvo se uopće ne vraćaju. Kada su partizani u selu, veoma često se čuje: »Ostanite u našem selu, hraniti ćemo Vas dok god imamo, samo nas branite od tih krvoločnih ustaša i Njemaca«. Narod u tim krajevima je oduševljen partizanima, poštuje i voli oružanu borbu kojoj i pristupa, nepoznavajući određeno i jasno ciljeve borbe, već joj pristupa zato što mrzi Njemce i ustaše, što prezire stanje u kom se sada nalazi. Naše partijske i vanpartijske organizacije imaju borbenosti i odanosti, ali nemaju dovoljno teoretskog znanja i navika na organizovani rad, da bi narodu mogli objasniti jasno i u svoj širini ciljeve N. O. B. U naprijed spomenutim dijelovima našega okruga, možemo reći, da se masovno zahvatilo, tu se svud pjevaju partizanske pjesme, djeca na paši imaju partizanke na glavi, narod si postavlja straže i organizira obavještajnu službu, da nebi banda iznenada upala u selo. Najbudniji je narod na upadanje bande u sela zbog toga, što su svi vojni bjegunci i bóje se da ih nebi banda hvatala. Dok na jednom, manjem dijelu kotara Krapine t. j. općini Sv. Križ[2] i Zabok, te gotovo cijelom kota-

[1] Vidi: Dok. br. 178.
[2] Današnje Začretje.

ru Zlatar, rad se odvija još uvijek među pojedincima i nema širih zahvata. Razlog je, što se tu i manje radilo, i da to otklonimo sada ćemo baš tu naročito pojačati rad. Ustaških špijuna i doušnika ima malo i oni su većinom uz garnizone a ako je gdje koji u selu, taj ne spava doma i krije se od naroda a naročito od naših partizanskih desetina. Partizanske desetine likvidirale su već priličan broj ustaških bandita i špijuna, što narod prima sa najvećim odobravanjem. Pojava pljačka u ime partizana ima u svim kotarevima, narod sam otkriva te ljude i traži njihovu likvidaciju što se i čini. To nisu organizirane pljačke izuzev slučaju u Radoboju, gdje je to organizirao Stjepan Galović, Mačekov agent koji podržava veze sa Košutićem.[3] Inače pljačke čine najčešće sami pripadnici partizanskih desetina na terenu prosto iz pljačkaških pobuda. Misao partizanskih destina je tako odjeknula, da one postoje svud i veoma često rade bez kontrole bilo koje naše organizacije. Činimo napore da sve te desetine mobiliziramo za odred. Dakle spontanost i aktivnost naroda je u sadašnjem momentu prerasla snagu i sposobnost naših organizacija i zato se često dešavaju nepravilnosti. Vojnički i akciono smo jači nego političko-organizaciono. Tako na primjer prijetnjom i porukom, da ne smiju raditi rastjerane su općinske uprave tri u kotaru Pregrada, jedna u kotaru Krapini i one ne rade, dok općinski N.O.O. još uvijek nemamo. Od vremena formiranja partizanskih desetina po selima i formiranja našeg odreda, banda šalje veliki broj špijuna i gestapovaca na naš teren čisto po vojnoj liniji. Dosta ih otkrivamo i likvidiramo. Zagreb također šalje, a inače dolaze iz Krapine, Zaboka, Pregrade i Zlatara. Oko 25. IX. o. g. došao je iz Zagreba Branko Kranjčec rođen 1924. g. priznao je, da je došao, da izvidi koliko imade partizana u Zagorju, kako su naoružani, gdje se nalaze i tko rukovodi, a slao ga je Dr. Vranić[4] Zagreb, Nova Ves. Kranjčec je izjavio, da Dr. Vranić drži vezu sa Tortićem[5] a Tortić sa Mačekom. Mačekove poruke su bile Vraniću, da radi na organiziranju HSS-a, kako bi onemogućili da partizani preuzmu vlast poslije sloma ustaša. Dakle špijun po Mačekovoj liniji. Djelovanje Mačekovih agenata postoji, ali oni nemaju utjecaj na narod i nisu kadri učiniti organizacione zahvate, ali narod ipak pita gdje je Maček. Kada objašnjavamo da sarađuje sa ustašama i okupatorom, onda kao da im je to žao čuti i iznenađuje ih. Glavni agent Mačeka na kotaru Zlatar je Petanjek Gabro koji podržava vezu sa Tortićem. On je već pozivan na suradnju ali apsolutno odbija. Ljude odgovara od borbe i parti-

[3] August
[4] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[5] Janko

zana. Na kotaru Klanjec se više ne zapaža rad Rumihe[6] o čijem djelovanju smo Vam već javljali. U kotaru Pregradi Belačić[7] koji je bio već hapšen od naše vojske zbog svog rada po Mačekovoj liniji, ali pušten, sada se najlepše izražava o našoj borbi. Mačekov agent, koji je podržavao veze sa Košutićem, Stjepan Galović iz Radoboja bio je pokretač i organizator toga rada u kotaru Krapini. On je više puta pozivan na suradnju s nama i da prestane sa svojim radom. Uvijek je obećavao da će prestati, ali je u stvari uvijek produžavao. On je prije nekoliko dana likvidiran zbog slijedećih dokazanih djela: Organizirao jednu pljačkašku grupu koja je opljačkala jednu klijet i ostavila pogrdno pismo na adresu druga Tite. 2/ kod njega su se pronašli letači sa podpisom »Glavno pomoćni štab N. O. V. Hrvatske.« 3/ Preko njega je došao iz Zagreba napred spomenuti špijun Branko Kranjčec. 4/ Govorio je da će sa komunistima /mislio partizane/ u Radoboju lako obračunati. Na kotaru Krapini se primjećuje rad, povjerenika »Saveza seljaka« /ustaško udruženje/ Mirka Kantolić. On je pozivao u općini Gjurmanec i Petrovsko ljude za obnovu HSS-a, te da se treba pripremati za preuzimanje vlasti. Ali baš u tim općinama bivši funkcikoneri HSS-a stoje čvrsto uz N. O. B. te su ga naravno odbili.

O izbjegličkoj vladi u Londonu narod govori sa prezirom. Narod najviše važnosti pridaje napredovanju Crvene Armije, dok sporo napredovanje u Italiji stvara nepovjerenje i izaziva sumnju i dobronamjernost Engleske i Amerike.

Dvije tekstilne tvornice Žutnica i Zabok su prilično dobro obuhvaćene našim radom. Prije nekoliko dana je ubačen letak, poziv radnicima da napuste posao. Od oko 12 rudnika na našem okrugu 8 rudnika je po partizanima razrušeno i ne rade. Odaziv tih rudara u partizane je gotovo nikakav. To su sve seljaci i sada su se posvetili svom seljačkom poljodjelskom radu.

2. **ORGANIZACIONO STANJE.**

Polit, sekretar drug Crni[8] je otišao na novu dužnost. O. K. sada ima 7 članova. Od toga nam je jedan na kursu u Lici. U okrugu ima tri Kotarska komiteta sa 19 članova.

Part. jed. u okrugu ima 25 sa 101 članova, te 14 kandidata.

Od toga otpada po kotarevima ovako:

KLANJEC

K. K. ne postoji. Tamo je ranije postajao komitet ali nije nikako radio. Na kotarskom partijskom savjetovanju na kojem je prisus-

[6] Vjekoslav
[7] Milan
[8] Josip Tucman

tvovao delegat C. K. drug Mirko[9] a koje se održalo prije 2 mjeseca, formiran je novi komitet i taj se pokazao potpuno nesposoban da odgovori zadatcima koji su stajali pred njim. Komitet je bio kočnica razvitka rada naročito po pitanju stvaranja našega odreda i vršenja akcija od strane partizanskih desetina. O. K. je na svojoj sjednici donio zaključak, da se taj komitet raspusti, što smo i učinili, te je odredjeno novo partijsko savjetovanje za 16. X. gdje će se formirati novi komitet. U vidu imamo 6 drugova koji će ući u novi komitet i vjerujemo, da će taj odgovoriti svojoj zadaći.

Part. jed. ima 5 sa 27. članova. Rad part. jed. se može ocjeniti slično, ali ne u takovoj mjeri kao što ću niže navesti za kotar Zlatar.

KRAPINA

K. K. od 7 članova. 7 part. jed. sa 26 članova i 8 kandidata. Rad dobar.

PREGRADA

K. K. od z članova. 5 part. jed. sa 20 članova. Komitet prilično dobar kao i rad jedinica osim jedne od koje ćemo nešto dati u vojsku a druge isključiti.

ZLATAR

K. K. od 5 članova. 7 part. jed. sa 25 članova i 6 kandidata. Komitet dosta dobar i aktivan ali partijske jedinice koje su najstarije u okrugu i radile prilično dobro, danas u momentu aktiviziranja naroda i pristupanja oružanoj borbi, ne snalaze se i žele da se rad odvija po starom, u uskom krugu, boje se masovnih zahvata. Borbeno vrijeme koje se počelo osjećati i na tom kotaru, part. jed. prosto koče. Da bi im se pomoglo i odstranilo to nezdravo stanje, odlučeno je da odmah ode jedan član OK. tamo, da obidje te jedinice, da se nepopravljive oportuniste isključi iz,Partije a druge podigne.

Članovi Agitprop, komisije sačinjavaju jednu jedinicu od 3 člana.

3. SKOJ I U.S.A.O.H.

O. K. Skoja od 4 člana. Trojica dobri jedan slabiji, kojega ćemo slati na Skojevski kurs u Liku. U sva 4 kotara postoje komiteti sa 17 članova.

Skojevskih grupa 14 sa 66 članova. Od toga:

Klanjec	K. K. K.	5	članova	3	Skoj.	grupe	sa	19 članova.
Krapina	K. K.	5	članova	5	Skoj.	grupe	sa	26 članova.
Pregrada K.	K.	4	članova	2	Skoj.	grupe	sa	6 članova.
Zlatar	K. K.	3	članova	4	Skoj.	grupe	sa	15 članova.

[1] Stipe Ugarković

U.S.A.O.H.

U okrugu ima 2 Kot. odbora USAOH-asa 13 članova.
8 opć. odbora USAOH-a sa 45 članova.
62 seoska odbora USAOH-a sa 333 člana.
U akcionim odborima 525 članova.

Od toga Klaljec: 1 općinski 6 članova
8 seoskih 44 članova
U akcionim odborima 48 članova.
Krapina: Kot. odbor 7 članova
1 općinski 5 članova
19 seoskih 94 člana
U akcionim odborima 150 članova.
Pregrada: Kotarski odbor 6 članova.
3 općinska 19 članova
23 seoska 131 član
U akcionim odborima 200 članova.
Zlatar: 3 općinska 15 članova
12 seoskih 64 člana
U akcionim odborima 127 članova.

Rad sa omladinom kako se vidi nasuprot prošlom izvještaju se popravlja i masa omladine hrli u naše redove. Rukovodstva nisu dovoljno samostalna i sposobna i radi se hitno na njihovom podizanju. 1/ Pripremamo Skojevski kurs, 2/ formiramo Skojevsku tehniku gdje ćemo umnažati centralnu omladinsku štampu i to će sigurno doprinjeti podizanju omladine.

4. N.O.O.

Postoji Okružni N. O. O. od 6 članova.
Kotarski N. O. O. u sva četiri kotara sa 24 odbornika.
6 Općinskih N. O. O.-a sa 31 odbornikom.
Seoskih 95 sa 413 odbornika.
Od toga: Klanjec K. N. O. O. 6 članova
2 općinska 10 članova
24 seoske 98 članova
Krapina K. N. O. O. 7 članova
1 općinski 6 članova
28 seoskih 119 članova
Pregrada K. N. O. O. 5 članova
1 općinski 7 članova
20 seoskih 85 članova
Zlatar K. N. O. O. 6 članova
2 općinska 8 članova
23 seoska 116 članova.

Odbori viši i niži ne snalaze se u radu. Slabi su organizatori. Odbori dosta sektaše po pitanju suradnje sa ljudima o kojima oni vele: gdje je bio u početku. Naravno da ukazujemo na štetnost takvog stava i odbore nastojimo podignuti putem usmenih uputa kao i putem štampe. Za lakše snalaženje u radu, daćemo odborima »Poslovnik N. O. O.-a«, koji je sada u izradbi u našoj tehnici. Takodjer smo u izvještaju Okružnog N. O. O. ZAVNOHU zatražili, ako je moguće, da dođe netko od ZAVNOHA da ostane kratko vrijeme ovdje, radi uputa i savjeta Okružnom i kotarskom N. O. O.-ima. Zatraženo je od ZAVNOHA obveznica za 3,000.000. Kuna. Vjerujemo, da ćemo ovaj zajam moći podignuti kod naroda.

5. A.F.Ž.

Okružni odbor A. F. Ž. od 6 članica.

Kotarskih i Općinskih nema.

U okrugu postoji 27 seoskih sa 17 odbornica. Od toga:

Klanjec	5odbora	sa 26	članica,
Krapina	9odbora	sa 33	članica,
Pregrada	5odbora	sa 26	članica,
Zlatar	8odbora	sa 32	članica.

Rad po A. F. Ž-u kako se vidi stoji veoma slabo i ako postoje uslovi rada medju ženama. Razlog je što se po toj liniji najmanje radilo. Okružni odbor postavio si zadatak sazvati kotarske konferencije A. F. Ž-a, gdje će se formirati Kotarski odbori. Ovih dana stigla je na naš teren drugarica Beba[10] iz Slavonije. Njena se pomoć već osjeća. Odmah se pristupilo radu oko jednog kursa za žene što će vjerujemo podignuti za svaki kotar po nekoliko aktivistkinja.

U okrugu imamo oko 320 sela, znači da se sa N. O. O. do sada obuhvatilo oko 25% sela, omladinom oko 20% a A. F. Ž. oko 10%.

Svjesni smo velikih nedostataka i brojčane i političke slabosti naših organizacija. Da bi taj momentano organizaciono neobuhvaćeni borbeni val i pokret obuhvatili i kanalizirali O.K. i KK.-teti su preuski i nedovoljni, da rukovode cijelim radom i pokretom kao što je to bila praksa do sada, dok Kotarskih i Općinskih N. O. O. i Kotarskih i Općinskih A. F. Ž. i USAOH odbora nijesmo imali, to smo posljednjih dva mjeseca pristupili najaktivnije osnivanju tih rukovodstva, a sada ćemo dati u te antifašističke organizacije sve najbolje drugove. O tom Vam zato pišemo opširnje što momentano nemamo kontrole naših organizacija nad svim zbivanjima, a što Vam hoćemo jasno iznjeti. Sve do nedavno se kod nas radilo po kotarevima, općinama i selima, a ne po sektorima, što se u jačem i širem

[10] Bosiljka Krajačić

razvitku pokreta također pokazalo kao kočnica. Prije dva mjeseca pristupilo se radu strogo po sektorima, što se već danas sasvim povoljno odrazuje u radu.

6. VOJSKA.

Formiran je »I. ZAGORSKI NARODNO-OSLOBODILAČKI PARTIZANSKI ODRED« koji se naglo jača. Odred je formiran 5. X. 1943. bilo je tada 205 boraca, ali već idućih dana pridošlo je oko 100 novih. Sada vršimo po terenu agitaciju sa parlom »HOĆEMO ZAGORSKU BRIGADU«. Naoružanje odreda je samo sa puškama i 1 puškomitraljezom. Za toliko ljudstva to je veoma malo, pa smo zamolili Stab II. operativne zone, da nam pošalje nešto strojnog oružja.

Komandno vojno osoblje nije loše ali političko veoma slabo. Mi smo dali iz Kotarskih komiteta nekoliko drugova, ali unatoč toga još uvijek se nije riješio problem. Partijske organizacije u odredu su slabe i još se ne osjeća njihovo djelovanje. Narod svoju vojsku svud sa oduševljenjem prima.

7. AGITPROP.

Imamo Agitprop komisiju od 3 člana, stime što smo tek pred nekoliko dana dobili jednog druga iz Kalnika.

Agitprop komisija nije još ni izdaleka riješila sve zadatke koji stoje pred njom.

Nakon duljeg vremena opet je izašao »Glas Hrvatskog Zagorja« broj 18. Nastojaćemo, da Glas izlazi što redovitije, jer narod stalno pita za njega. Uzrok ne izlaženju Glasa je bio što nije bilo članaka, i ako je bilo dosta materijala za obradu ali nije bilo saradnika. Sada smo zadužili jednog člana K.K. za prikupljanje članaka za Glas u svakom kotaru. U toku mjeseca rujna je održan jedan niži partijski kurs. Bilo je 8 učesnika iz svakog kotara po dva. Kurs je uspješno proveden i drugovi koji su inače članovi K.K. pošli su stvarno proširenim znanjem na svoje kotareve.

Teme su bile slijedeće:

1/ Ekonomski razvitak društva, 2/ Okružnica broj 4 i Pojačajmo rad N.O.O. iz Naprijed, 3/ Nacionalno pitanje, Nacionalno pitanje u Jugoslaviji od Staljina i nacionalno pitanje u svjetlosti N.O.B. od druga Tite, 4/ Partija i Avnoj, ZAVNOH i Rezolucija ZAVNOHA, 5/ A.F.Z. 6/ Borba protiv okupatora prvi i najvažniji zadatak iz Proletera i Mobilizacija životni zakon ustanka, iz Naprijed 7/ Zadaci Skoja i Kroz jedinstvo mladih u pobjedi iz Naprijed 8/ Za čistoću i boljševizaciju Partije, iz Proletera, Za čistoću Partijske linije, Uskogrudni prakticizam, Kritika i samokritika — sve iz Naprijed, 9/ 12 uslova za boljševiziranje Partije.

Centralnu štampu narod prima sa velikim zadovoljstvom. »Slobodni Dom« mnogo koristi razvitku N.O.B. u Zagorju. Sve veći broj pristaša HSS uviđa izdajničku ulogu Mačekove klike i počinje aktivno učestvovati u N.O.B.

Narod govorio: Partizani imaju više i ljepšu štampu nego Pavelić.

U toku druge polovice mjeseca kolovoza i mjeseca rujna održano je oko 50 zborova.

U Kraljevcu /kotar Klanjec/ održan je zbor sa preko 400 ljudi. U Plemenšini /kotar Pregrada/ održan je zbor sa oko 500 ljudi. U Klokovcu /kotar Pregrada/ održan je zbor sa oko 300 ljudi. U Jesenju /kotar Krapina/ održan je zbor sa oko 400 ljudi. U Zlatarskom kotaru obzirom na to što imade mnogo bande održani su manji zborovi sa najviše po 100 ljudi. Narod na zborove dolazi u grupama, pjevajući borbene pjesme. U tome se naročito ističe omladina.

Molim drugove da nam pismenim putem ukažu na nedostatke i greške u radu, kako bi mogli što prije i pravilnije ispraviti.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Uz drugarski pozdrav,
Marijan,[11] v. r.

P. s. Prilažem obračun primitka
i izdatka u mjesecu rujnu.

Ovoga momenta saznao sam, da je u Zaboku po Njemačkim vojnim vlastima uhapšena i otpremljena u Zagreb drugarica Cvjeta Huis i njen muž Ivan. Drugarica je član Kotarskog Komiteta Krapina, predsjednica Okružnog odbora A. F. Z-a i član Okružnog N.O.O. za kojeg je prije izvjesnog vremena potpisala proglas koji je izdao Okružni N. O. O. Ona je vrijedna i zaslužna drugarica, i ako vršite momentano kakove zamjene predlažemo, da tražite i nju u zamjenu.

O B R A Č U N
primitka i izdatka u mjesecu rujnu 1943.

1./ Obračun za 150.000. Kuna, što je ostalo od zapljenjenog novca u prošlom mjesecu.

Mast	50.000. Kuna
Tehnika /papir i matrice/	35.000. Kuna
Agitprop /za kurs/ . .	24.000. Kuna
Kuririma.....	8.000. Kuna
Za potrebe partizana	33.000. Kuna
	150.000. Kuna.

[11] Ivica Gretić

2./ Primitak Part, članarine, Part, priloga i N. O. F. za mjesec rujan 1943.

Part, članarina.....	4.500.Kn.
Part, prilozi.....	4.200 Kn.
N. O. F.....	267.741.Kn.
Ukupni primitak	276.441. Kn.
Izdaci:	
Pomoć ilegalcima i žrtv.	. 16.080. Kn.
Obračun za Naprijed . . .	3.300. Kn.
Za potrebe Agitprop kom. .	. 10.000. Kn.
Za potrebe partizana . .	. 51.418 Kn.
Ukupni izdaci	80.798. Kn.
Ukupni primici.....	276.441. Kn.
Ukupni izdaci.....	80.798. Kn.
Ostatak	195.643. Kn.

Ostatak od 195.643. Kn. Vam ne šaljemo, zato što se sada nalazi na našem terenu naš odred kojeg trebamo još za sada financijski pomagati. Zatim za tehniku će nam trebati veći izdaci, za papir, boje i drugo, budući da smo predvidjeli veći rad tehnike na štampanju raznog materijala.

U tom obračunu primitka i izdatka nije uključen obračun kotara Pregrade, budući da ga još nismo dobili a krajnje je vrijeme, da Vam pošaljemo ovaj izvještaj. Obračun kotara Pregrade za rujan ćemo priključiti našem obračunu za mjesec listopad.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Marijan, v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-28/1772- 1

165

1943, listopad 15.

Izvještaj političkoga komesara Žumberačko-pokupskoga NOP odreda političkome komesaru Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju u odredu i pripadajućim jedinicama kao i stanju u neprijateljskim garnizonima

Štab Žumberačko-Pokupskog
N. O. P. Odreda Hrvatske

15. X. 1943.
Broj K'/418/43.

KOMESARU II. OPERATIVNE ZONE HRVATSKE.[2]
Podnosim politički izvještaj za vrijeme od 1. X. do 15. X. 1943.

U gore navedenom vremenskom razdoblju obišao sam teren našega Odreda i razgovarao sa narodom. Narod svuda sa veseljem dočekuje našu vojsku i gleda u njoj svoju uzdanicu i zaštitnika od zuluma okupatora i njihovih satelita. Poslije raseljavanja Gorinje narod je to dobro primio i govorio tako im treba, kako su radili tako im je plaćeno. U Stojdragi i okolici narod je lijepo primio našu vojsku samo je vrlo siromašan i ne može prehranjivati vojske. U okolici Stoj drage i samoj Stojdragi hranimo se na kazanima dalje prema Rudama, Plješivici, Rakovom Potoku, Sv. Martinu narod je vrlo dobar i sa velikim simpatijama gleda na N.O.B. i Narodnu vojsku. Hrani nas narod vrlo dobro. Općina Sv. Martin ima svoju četu koja broji 60 drugova, a u najskorije vrijeme bit će bataljon. Narod se ponosi sa svojim omladincima i osjeća se siguran da ga oni štite od pljačke okupatora. Poslije likvidacije poslednjih ustaških garnizona na Zumberku mnogi ustaše razbjegli su se po šumama i zadavali nam mnogo brige. Ti ustaše nisu se htjeli predati nama od straha, a nisu htjeli ni neprijatelju nego su se skitali po selima i zadavali mnogo brige nama i našim političkim radnicima na terenu. Da bi tu opasnost otklonili i stekli njihovo povjerenje, da im nećemo ništa, uhvaćene ustaše iz općine Kalje, kada su nam predali oružje i odijelo pustili smo kući. Tim našim postupkom uspjeli smo da se danas ni jedan ne skita više po selima i ne bježi pred nama.

U redove N.O.V. ne primamo ih pošto narod njih u redovima N.O.V. ne gleda lijepo. Narod govori da oni koji su do danas bili u borbi protiv našeg naroda, ne mogu biti partizani, a isto tako i za Talijane narod govori i ne gleda najljepše što smo se mi prema njima drugarski ponijeli i poslije kapitulacije nismo htjeli ništa, nego smo ih samo razoružali i pustili kući. Narodu govorimo, da se mi ne borimo niti protiv jednog naroda, niti protiv nikoga tko odloži oružje i želi da napusti našu zemlju. Govorimo narodu da smo mi tukli Talijane sve dotle dok su oni bili okupatori naše zemlje, a sada

[1] Komesarski.
[2] Komesar Druge operativne zone bio je Marko Belinić.

kad oni napuštaju našu zemlju i odlaze mi nemamo više razloga da ih tučemo.

Neprijatelj također ubacuje parole među narod da smo mi pomogli Talijane da nekažnjeno odu od nas. Govorimo narodu da kada bi mi to danas činili i kažnjavali Talijane, koji se bore zajedno sa nama protiv okupatora i Njemačkog fašizma, onda bi pomagali Nijemce i ustaše, koji mrze Talijane što se više neće boriti protiv N.O.V.

Iz obližnjih neprijateljskih garnizona svakog dana prelaze na našu stranu Nijemci mladići od 16-17 godina. Sada su počeli da nam dolaze Nijemci iz Brežica, Kostanjevice i drugih garnizona oko Save, ti neprijateljski vojnici tvrde da su Holanđani, Šveđani, Norvežani itd. koje su Nijemci silom regrutirali u svoju vojsku, a ima i pravih Švaba iz Berlina i drugih mjesta Njemačke. Prešlo bi ih još više, ali teško im je uspostaviti vezu sa nama, a i oružje ne prenose. Govore da im je oružje nemoguće prenijeti, jer se sa oružjem ne mogu udaljiti iz garnizona. Iz početka smo ih uvrštavali u naše jedinice jer su izjavili želju da se bore protiv Hitlera, ali prilikom prve borbe sa Nijemcima jedan se je predao Nijemcima natrag i sa njima se ljubio, a neki su sabotirali borbu, takovi su odstranjeni i poslani u G.Š.H. zajedno sa zarobljenim Nijemcima.

Mobilizacija je u toku; da bi se mobilizacija uspješnije provela, preko svih masovnih organizacija povedena je kampanja pod parolom »Domovina zove, oružje vas čeka«. Prisilnu mobilizaciju provodimo plakatima u četiri Žumberačke općine Radatoviću, Vivodini, Sošicama i Kalju. Svi vojni obveznici od 17 do 40 godina moraju se javiti do 15. X. 1943. u svojim općinama gdje će se izvršiti regrutacija i liječnički pregled. Gore navedena godišta su obvezatna za sada, a mlađa i starija godišta od ovih su dobrovoljno.

Ispod Okića formirana je Okička četa od tamošnjih udarnika, drugovi nam obećavaju da će biti skoro bataljon. 14. X. Okička četa imala je prvi puta borbu sa Nijemcima i Bjelorusima, svega 100 neprijateljskih vojnika, koji su izišli iz Zdenične u pljačku prema Purgarci i Beteru. Naša Okička četa, 25 drugova dočekala ih je u zasjedi i najurila ih je natrag. Neprijatelj je prisilno pokušao mobilisati sve muškarce koje je na putu prema Purgariji uhvatio. Narod po svim selima ispod Plješivice traži i želi da stalno tamo ostane naša vojska, a i sam narod tamo želi da stupa u N.O.V. i stvaraju se nove čete.

Neprijateljske garnizone duž pruge i ceste Karlovac — Zagreb Nijemci su popunili namjesto Talijana sa ustašama, domobranima, malim brojem Nijemaca, a najvećim dijelom Bjelorusa, koji su bili u njemačkim logorima, kao zarobljenici, gdje su umirali od gladi i

pod njemačkim batinama. Nijemci su pred njih postavili ili umrijeti od gladi ili ići u okupirane zemlje i okupiranim zemljama po njemačkoj želji činiti red.

Vojničko i političko stanje u našem Odredu.

U I. bataljonu stanje zadovoljava vojnički i politički. Od kako su napravljene izmjene u Štabu I. bataljona bataljon je pošao vidno naprijed. Komandni kadar je dobar, uživa autoritet i komandiri su rukovodioci svojih jedinica. Kulturno prosvjetni i politički rad dobar je i zadovoljava.

U II. bataljonu borbenost je na visini, kao i borbeni moral i vojničko znanje. Politički su drugovi dobri i znadu cilj i liniju, kao i historiju N.O.B., ali opet se je pojavila dezertacija u većoj mjeri. U razgovoru sa borcima i komandnim kadrom drugovi nam govore da se dezertira najviše zbog toga što drugovi još nisu dovoljno politički izgrađeni i što je njihova čežnja za kućom velika, a isto tako i za hranom. Govore da u Žumberku neka budu Žumberčani, a oni da bi najrađe kući u Pokuplje. Dolaze nam na raport i traže da ih pustimo dolje. Objašnjavamo im da mi nismo seoski panduri nego narodni borci, koji moraju biti tamo gdje to zahtjeva naš G.Š.H. i naš narod. Naše granice nisu danas u Pokuplju već mnogo šire i dalje, ali sve je uzalud, poslije toga se smiri i prvom prilikom pobjegnu. Borci koji su ostali osuđuju rad takvih pojedinaca i mnogima je svejedno gdje se bore, samo da se uništi fašizam. Sada smo II. bataljon popunili sa drugovima omladincima iz Žumberka, tako da mu pojačamo brojno stanje. Naš II. bataljon nalazi se sada ispod Okića i hrana je bolja, a i politički rad je pojačan, kako bi se dezertacija spriječila i ona je sada momentalno spriječena, ali još uvijek vodimo istragu jer sumnjamo da ipak mora netko biti u samom bataljonu tko nagovara drugove da bježe dolje i da napuštaju svoju jedinicu.

III. bataljon prilično je sada sređen. U njemu smo imali poteškoća oko popunjenja komandnog kadra. Naročito je bilo teško postaviti zamenike komesara, a i ostali komandni kadar, koji je bio popunjen domaćim drugovima, takav komandni kadar nije imao autoriteta pred drugovima iz istog mjesta, te je bilo dosta familijarnosti. Da bi stanje ozdravili u tome bataljonu komande čete popunili smo sada novim drugovima iz svih krajeva, tako da je stanje sada mnogo bolje, odnos je drugarski i rad teče bolje i naprednije.

Četa pratećeg oružja je jedna od naših najboljih četa, pošto smo nju popunjavali samo sa zanatlijama i dobrovoljcima. Raspoloženje, drugarstvo i borbenost je kod drugova na visini.

Samoborska četa je vrlo dobra, sastavljena je od bivših udarnih grupa iz okolice Samobora. Kod formiranja te čete postavili smo

odmah tri voda po 20 drugova, koji će pravilno da se popunjavaju i prerašćuju u čete i bataljon. Sadašnji komandni kadar je dobar i moći će da zajedno sa četom prerasta u bataljon. Drugovi su imali nekoliko akcija od kako su formirani. U prvoj akciji uništili su 5 ustaša na cesti Zagreb — Karlovac, od toga jednog oficira. Zarobili su 4 puške i jedan puškomitraljez. U drugoj akciji zarobili su 21 domobrana od reklektorskog sklopa i jednog zastavnika, 20 pušaka, jedan šmajser, 1000 komada municije, uništili reflektor i druge sprave za prisluškivanje aviona. Od zarobljenih domobrana 11 se je javilo dobrovoljno u redove N.O.V. Iz Kerestinca bježe ustaše i javljaju se dobrovoljno u naše redove, to su većinom mladići koji su bili najviše 14 dana u ustašama. Oni pričaju da je moral vrlo slab kod neprijatelja. Prebjegli ustaše su vrlo loše obučeni i izgleda vrlo jadnog.

Okička četa: ona sada broji 25 drugova bivših udarnika ispod Okića. Drugovi su borbeni i vrlo dobro disciplinovani, željni borbe i akcije. Nekoliko dana nalazio sam se sa njima na terenu, kao i sa Samoborskom četom održao sam sa njima nekoliko sastanaka sa komandama četa i sa ostalim drugovima.

Četa za vezu potpuno zadovoljava što se tiče rada i veze, samo drugarstvo je bilo poljuljano uslijed toga što su Zumberčani počeli da podcjenjuju ostale drugove iz Zagreba, ali to nezdravo stanje odmah smo odklonili tako da rad sada teče prilično dobro.

Intendantura: Naša intendantura prilično je sređena sa dosta velikim brojem vrlo dobrih i suhih zemunica, koje su napunjene rezervnim žitom. Zita dobivamo veću količinu preko Okružnog N.O.O. iz Pokuplja. Za sada što se tiče hrane oskudjevamo jedino na svinjskoj masti. Pošto nam svaki dan dolazi sve veći broj boraca, osjeća se velika nestašica obuće i odijela. Novi drugovi dolaze goli i bosi tako da nam to zadaje dosta brige. Obuća i odijelo to su nam za sada najveći problemi u intendanturi, a isto tako petrolej za rasvjetu i duhan za ranjene borce nije nam moguće nabavljati u dovoljnim količinama, a isto tako i konac za šivanje vrlo se teško dobiva. Poduzeli smo sve moguće da preko naših veza u što krećem vremenu dobijemo najpotrebnije da bi mogli udovoljiti potrebama naših boraca. Naša radionica kože izbacila je nekoliko vrlo dobrih koža, ali sve je to premalo da udovolji našim potrebama i potrebama XIII. proleterske brigade. Vrlo se teško dobiva pribor za pravljenje cipela. Ovdje kod nas pao je prvi snijeg na Plješivici, Geri i po vrhuncima gora oko Samobora i Stojdrage, te je vrlo hladno i borci podnose hladnoću dosta teško. Velika je potreba za odijelom i obućom. Poduzimamo sve moguće da bar donekle ublažimo ovo dosta teško stanje u našem Odredu.

Obavještajna i informativna služba dosta je dobra i dobrö se razvija. Svi pokreti neprijatelja, kao i brojno stanje u njihovim garnizonima nama je poznato i na vrijeme dostavljeno. Poduzeli smo korake da ju još pojačamo.

Sanitet u Odredu prilično je sređen i sada smo postavili veći broj bolničara po četama tako da se brinu o stanju zdravlja i čistoći boraca. Lijekova ima dovoljno, jedino oskudjevamo u prvim zavojima.

Bolnica. Našu bolnicu smo preselili u druga sela, koja su podesnija za bolnicu nego što su bila ona prije, a poduzeli smo korake da dobijemo barake te da sagradimo bolnicu u vlastitim prostorijama, a isto tako i radionice, kao i magazine za smještaj naše intendanture. Pošto su nastala hladna vremena potrebno nam je za bolnicu nekoliko peći. Poduzeli smo da ih nabavimo. Hrane ima dovoljno samo se oskudjeva na masti i drugim začinima. Sada u bolnici ima 4 liječnika od kojih ćemo neke poslati u G.Š.H. Dr Rasuhin,[3] koji je došao к nama, poduzeo je sve da u našoj bolnici sredi stanje i da izgradi parno kupatilo i raskužionicu. Naši liječnici svaki tjedan posjećuju ambulante općinskih N.O.O. i tamo vrše pregled civilnog pučanstva.

Štab Odreda: Naš Štab još uvijek nije popunjen, a rada ima vrlo mnogo i jedva uspjevamo da sve poslove svršimo, koji se postavljaju pred nas. U samom Štabu nije stanje najbolje zbog toga što su nastale nesuglasice između komandanta Boce,[4] njegove drugarice i O.K.[5] Komandantova drugarica Ruža nešto je govorila protiv drugova iz O.K. Drugovi su zato pozvali druga komandanta na odgovornost na sastanku naše štabske ćelije, i on se je također saglasio sa svojom drugaricom, te su nastali nemili odnosi između druga komandanta i drugova iz O.K. Na sastanku naše štabske jedinice drugovi iz O.K. koji su bili prisutni našem sastanku htjeli su da ja donesem odluku ili da rečem svoje mišljenje povodom spora komandanta, njegove drugarice i drugova iz O.K. Ja u njihove privatne stvari nisam htio da uđem, i ako se je jedan član naše jedinice ogriješio prema drugovima iz O.K. i ako je njegova drugarica nešto govorila protiv druga iz O.K. što je ona njima u lice rekla. Ja smatram da je to druga komandanta Boce i njegove drugarice čisto privatna stvar i da se to mene ništa ne tiče, iako su to drugovi iznijeli pred njega na sastanku naše štabske ćelije. Zbog te zategnutosti među drugovima i zbog slaganja i suglasnosti i vojničkom i političkom radu sa komandantom Odreda, drugovi su to proglasili da je

[3] Josip
[4] Boris Balaš
[5] Okružni komitet KPH Pokuplje

to moje slaganje sa komandantom familijarnost. Moje slaganje sa njime je samo u toliko što se tiče organizacije Odreda i rada u Odredu, inače sav njegov drugi privatni život i odnos njega i njegove drugarice prema drugovima iz O.K. u to ja ne mogu da ulazim. To će riješiti viši Štab takovo je moje mišljenje, jer druga komandanta poznajete bolje od mene i davno prije ste sa njime radili. Komandant se tvrdoglavo drži svoje tvrdnje i svoga mišljenja o drugovima iz O.K., a to mišljenje ima i njegova drugarica o drugovima iz O.K., naime da je njoj učinjena nepravda i iz toga su izišle te nesuglasice. Drug Živković,[6] koji je poslije odlaska druga Marijana Badela zamjenika komesara iz našeg Odreda, preuzeo dužnost partijskog rada i rada sa bataljonskim biroima. Zbog takovog stanja i odnosa druga komandanta prema drugovima iz O.K., drug Zivković je počeo to stanje da iznosi u bataljonima pred Štabove bataljona i bataljonske biroe, i time krnjio autoritet komandantu Odreda, a isto tako i meni, kao komesaru Odreda govoreći za mene kad je došlo jedno moje naređenje u Štab II. bataljona, rekao je pred Štabom II. bataljona da to nije važno, jer da sam ja to preduzeo na svoju ruku. Na sastanku štabske ćelije drug Zivković je zbog toga pozvan na odgovornost od drugova iz O.K. i mene. Drugovi su mu rekli da je to nepravilno i da to nije smio učiniti. Drug Zivković je priznao svoju grešku i time je odnos i nesuglasice između nas u Štabu Odreda riješena.

Moje slaganje sa komandantom Odreda je u toliko koliko se tiče organizacije i rada u Odredu, koje slaganje je na korist N.O.B. i dok ja ne vidim nikakove štete sa njegove strane prema N.O.B., dok on pravilno radi i ne šteti N.O.B., ja se sa svakim takovim drugom slažem, pa i sa njime i dotle je moje slaganje, a kada bi on radio na štetu našeg Odreda i N.O.B. ja se nebi sa nikim slagao pa ni sa njima, pa bio on komu drago makar moj rođeni brat. Dok je on komandant i moj suradnik ja sam dužan da sa njime tijesno surađujem i ako je on tvrdoglav u pogledu svoga mišljenja i odnosa prema pojedinim drugovima iz O.K. Ja sam ga pozvao da on te nesuglasice riješi sa drugovima drugarski i na lijepi način, ali on ostaje tvrdoglavo kod svoje tvrdnje i svoga mišljenja. Ja to mišljenje ne dijelim sa komandantom i u tome pogledu se ne slažem sa njime, ali kad se nebi slagao i u pogledu organizacije vojske i našeg Odreda, nego se dogovarao o tim stvarima samo sa ostalim drugovima, a njega, kao komandanta Odreda zapostavljao to bi dovelo do vrlo nemilih posljedica, ako bi od nas svaki vukao na svoju stranu.

Molim vas da vi donesete vašu odluku i vaše mišljenje po toj stvari jer ovakovo stanje nije dobro, a i moglo bi biti štetno. Drugo-

[6] Đuro

vi iz O.K. K.P.H Pokuplje sigurno su vam već pisali, a isto tako ja mislim da vam je pisao i komandant Odreda.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Dijanović Tomo, v. r.

P.S. Molim vas da mi date dozvolu da bi mogao doći do vas u Štab Zone, te da se sa vama razgovorim o daljnjem radu i organizaciji na našem terenu i da vas o svemu detaljno upoznam. Pozadinskom odsjeku nismo još ništa predali, jer se drug Jurica[7] još nije vratio sa zasjedanja ZAVNOH-a. Kad se on vrati odmah ćemo s razdužiti sa pozadinskim odsjecima i sve odsjeke predati Komandi Područja Žumberak.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NOV-9/1117

166

1943, listopad 16.

Pismo Povjerenstva CK KPH za sjevernu Hrvatsku Lepi Perović, instruktoru CK KPH u Zagrebu, o svom formiranju i zadacima

Naš odgovor Lepi u Zagreb

Draga drugarice,

primili smo tvoje pismo do 10 o.m.[1] Najprije treba da te upoznamo sa nekim organizacionim promjenama. Formirano je Povjerenstvo CK za teren Slavonije i zagrebačke oblasti.[2] Odlučeno je da ono rukovodi direktno sa radom organizacije u samom Z.[3], kao i da drži direktnu vezu. Poduzeli smo mjere da osiguramo direktni kanal preko Brke[4] i preko Cuka,[5] tako da bi veza bila što čvršća i redovitija. Prema tome veza sa Oblasnim[6] bila bi od sada dalje uglav-

[7] Draušnik

[1] Vidi: Dok. br. 144.
[2] Konstituirajuća sjednica održana je početkom listopada 1943. godine, vidi: Dok. br. 167.
[3] Zagreb.
[4] Rudolf Gluhak
[5] Vinko Jeđut
[6] Oblasni komitet KPH za zagrebačku oblast.

nom samo za one stvari koje se direktno tiču stvari sa njihovog terena i zato bi koristila Brkov kanal. Isto tako potrebno je da preko tog istog kanala šaljete redovito sve stvari vojno-informativne prirode posebno pakovane i za adresu vaši staro ime II Zone. Ostali političko-obavještajni materijal slati ćeš na Povjerenstvo. Sva pošta za Pov. ide za Branka.[7] Kanal sa Ćukom ostaje stari samo ga treba učestati, dva do tri puta tjedno. Adresu ćemo upotrebiti samo u slučaju da još jedan hitri kanal uspostavimo ili kao rezervu. Radi važnosti samoga mjesta i rada u njemu, dok ne budemo u stanju da izvršimo promjenu, odlučili smo da se drugarica koja je bila ušla u Obi. ograniči na rad u mjestu kao naš instruktor. Nastojat ćemo da omogućimo i lični kontakt bar jednom u mjesecu i to tako da ona ne mora daleko. Ako učvrstimo veze bit će nam to lako provesti. Nikakov odgovor nismo još dobili od CK ni po kojem pitanju koje smo zadnji put postavili pa ni po pitanju drugova koji bi došli na rad na dogovoreni teren. Odluke o ovim reorganizacijama dobili smo preko goluba.[8] Mi ćemo i sa naše strane sve poduzeti da bi se moglo pomoći radu u samom gradu, ali poznavajući prilike i mogućnosti ne mislimo da će se to lako riješiti. Obzirom na najnovije događaje i ogromno proširenje terena osobito Istrom bilo je nužno uputiti tamo veliki broj aktivista. Moramo nastojati da vlastitim snagama napravimo najviše što se može. Ako naš kontakt bude čvrst i brz mislimo da će se mnogo toga moći pravilno rješiti i brže objasniti sve ono što bude potrebno. Radi uprošćenja rada bilo bi dovoljno da se nama šalju izvještaji MK, a ti da javljaš samo ono što je poduzeto u pogledu rada kao i ostala obavještenja, otprilike kako je to učinjeno u ovoj pošti.

U vezi'sa razgovorima koji su vođeni sa onim oficirom i njegovim predlozima mislimo da je trebalo tako postupiti: ugovoriti s njima odmah datum sastanka na jednom od predloženih mjesta i poslati direktnog kurira od Brke Ćaći[9] da ih obavijestiti da netko dođe na određeno mjesto, a ne čekati da oni otuda odgovore. To zapravo tim pregovaračima konvenira jer su oni sretni ako mogu otezati stvar. Mi sa naše strane moramo sve učiniti da se što prije to svrši i da oni nemaju nikakova izgovora. Ali to još nije kasno da tako postupite. Mislim da bi bilo najbolje prihvatiti jezera[10] ili Vojnić. Treba ih pitati kojim putem misle krenuti i onda javiti onoj organizaciji na čijem bi terenu prelazili na naš teren da ih prihvati i lijepo dočeka da ne bi imali putem neprilika. Treba im otvoreno reći

[7] Vjerovatno šifrirana oznaka za Povjerenstvo.
[8] Kurir.
[9] Centralni komitet KP Hrvatske.
[10] Plitvička jezera.

da za ovakove pregovore moraju da se obrate na Veš ili Geš, a mjesta koja oni predlažu su prihvatljiva. Smatramo da mi sa naše strane ne treba da njima dajemo nikakova svoja mišljenja o tim i takovim njihovim predlozima i da to ostavimo da oni to rješe na tim pregovorima, koje im najhitnije moramo omogućiti. Mislim da se stvar može rješiti tako da se sastanak ugovori na deset dana ranije i da se kroz to vrijeme može organizirati dolazak odgovornih drugova na to mjesto. Svakako bilo bi dobro da i nas obavijestite hitno o tome kada je ugovoren, i gdje jer bi mi to za svaku eventualnost njih obavijestili i preko goluba tako da se ne bi ništa poremetilo. Šaljite nam i dalje obavještenja o njihovom radu.

Prilažemo odgovor onom »elaboratu« o emigrantskom pitanju[11] i mislim da bi time trebalo prekinuti svaku raspravu, o tome.

O događaju u Otočcu znamo da je to bio banditski upad koji je izvršen uz pomoć nekih mještana i uglavnom su nastradali naši ranjenici. Na prve naše puške ta se banda povukla i bila u mjestu svega dva sata. Svakako nikakovo junačko djelo.

Prema izvještaju MK vidi se da se malo teško snalaze u omasovljenju antifašističkih organizacija. Mislimo da je prekruto shvaćena i nepravilno postavljena stranačka podjela u samom mjesnom NOO-u. Ne može da bude nikakovih odbora po nekom stranačkom ključu. Osim toga važno je da se okupe i povežu ugledne ličnosti iz građanskih krugova koje hoće da pomažu NOB, a sam mjesni odbor ne mora za sada da bude takova sastava kakvog bi mi željeli da bude u momentu ulaska naših snaga u sam Zagreb. Ali takove ljude treba već danas okupiti i bilo bi nepravilno tražiti od njih kruto da vrše sve ono što odani borci i prekaljeni mogu i trebaju da vrše. Važno je da se oko NOO-a okupi što više ljudi i da se nađu elastične forme povezivanja i sve te veze svedu na minimum. Iskustva iz ostalih gradova dokazuju da je takove forme moguće naći, ali tako da se uproste te veze.

Osobito treba da se likvidiraju te dvostruke veze, tzv. političke i NOOvske. Ta NOOvska veza je politička veza, a partijci koji rade u NOOima treba da im to bude njihov masovni sektor i da svojim radom upregnu se snage da aktiviziraju sve članove odbora na proširenju tih veza i stvaranja novih odbora. Ne treba se bojati da će kontrola biti tada labava i da se neće moći da vrši pravilan rad. Ako budu partijci kao članovi kotarskih odbora redovito obilazili odbore i davali im zadatke proširavanja i omasovljenja te organizacije

" Odgovor je 16. listopada 1943.uputila Anka Berus u ime CK KP Hrvatske, u njemu je ilustrirana politika, stavovi CK KP Hrvatske o oslobođenju Istre. Opširnije o tome vidi: Svjedočanstva učesnika \OB-a od 1941 do 1942. godine. Vojno izdavački zavod u Beogradu, 1975, knj. 19, str. 1 — 41.

kao i njihovog političkog djelovanja to će se vrlo skoro pružiti mogućnost da se i sama partijska organizacija omasovi i tako očuva od provala. Ako ne budemo znali da na omasovljenju tih organizacija uposlimo sve ono što smo u njima obuhvatili, rad će svakako biti skučen i sektaški. Treba koristiti i upućivati svakog pojedinca da u svom krugu, a prvenstveno na svom mjestu rada razvije najširu političku djelatnost i nađe forme okupljanja koje također ne smiju biti krute. Možda nekim NOOima nećemo moći postaviti kao pravilo kruto redovito sastajanje itd. već treba da im se postavi kao prvenstveno političko djelovanje i usmjerivanje javnoga mišljenja u tom pravcu da se proširi i produbi sam narodno-oslobodilački pokret uprošćen od svakog ubacivanja stranih i neprijateljskih shvatanja, pa ma kako bila zamaskirana. Da bi se to postiglo treba proširiti pisanu propagandu i to dok nemamo drugih snaga bar je svesti na to da se ne samo izvješaji »Slobodne Jugoslavije« već prvenstveno njeni komentari, kao i komentari moskovskog radija prošire, a da se ne dozvoli da prevladavaju diskusije koje ubacuju fašističke radio stanice, pa ni one koje hoće da nametne London. Mjesni NOO trebao bi organizirati izdavanje radio vijesti baš sa tim komentarima. Nije važno da li će on sam preuzeti na sebe tehničko izvađanje posla. Svim odborima i svim pojedincima treba dati u zadatak da oni onda za svoje potrebe umnože takove radio vijesti u što više primjeraka i da ih svuda prošire. Takav način širenja i umnožavanja spriječit će da se sve mora da radi na jednom mjestu pa će i provala same štamparije biti skoro onemogućena, a time će se moći i da ukinu razne veze po materijalu itd. Uvjereni smo da će onda ako se to tako postavi naći načina da se čak i te vijesti tiskaju i u štampariji. Treba svakako koristiti elastično sve mogućnosti da ne dozvolimo neprijateljima NO Borbe da diriguju, javnim mnenjem.

Iz izvještaja MK vidimo da je također rad sa tzv. partizanskim grupama organizaciono nepravilno postavljen. Isto tako primjećuje se da se u tom pogledu ne može da postigne potrebna širina već samo po principu kako je okupljanje i formiranje tih grupa postavljeno. Kada se o tome raspravljalo, postavili smo da to mora biti posebna organizacija i da sa partijom treba da je povezana samo u vrhu tj. u MK. Član MK koji po tom pitanju radi ne treba da ima nikakova drugog posla, već samo da radi po toj liniji. Jedino bi se njemu mogao dati rad po sektoru vojnih komiteta ili kako ih nazivate vojnim odborima. O tim će odborima biti kasnije riječ. RK i ćelije ne bi trebale o tome da raspravljaju niti da su upoznate sa tim radom. Njihovo upoznavanje svelo bi se na to da daju ljude koji bi se uključili u te grupe. Svi oni koji su u tim grupama obuhvaćeni treba da se odmah isključe iz svakog ostalog rada bilo partijskog,

skojevskog ili NOOvskog. Partijske ćelije treba stvarati od njih, odvojeno od ostalih, a tako isto i Skojevske grupe. Tim partizanskim grupama treba dati u zadatak da se i sami proširuju da pronalaze nove ljude koji bi bili voljni da u tom radu sudjeluju. Razumije se da to ne treba ograničiti na to, već i iz drugih organizacija odvajati takove drugove koji imaju uslova i smisla da se u to uključe. Mislimo da je sada vrijeme da se to proširi i napravi čvršća mreža. Zadaci koji su pred njih postavljeni također su uski. Upozoravamo vas na to da će te grupe morati da odigraju veliku ulogu kod oslobođenja samih gradova. Rukovodiocima može vrlo dobro da posluži kod njihova rada u davanju zadataka i pripremanju tih grupa brošura »Revolucionarna vlada i revolucionarna vojska« gdje će naći mnogo toga što će im moći da otvori perspektive za zadaće koje se pred njih postavljaju. Ne treba da se upuštaju u nikakove avanture, ako vam samo napominjemo nešto što se desilo pred kratkom u samom Zagrebu; neki omladinci čak iz Zagorja ušli su u Zagreb i u njihovim vlastitim stanovima razoružali dva ustaše u po bijela dana. Isto tako htjeli su razoružati i Becića[12] ali ga nisu našli kod kuće pa su mu samo odnijeli dekoracije i oružje. I nikome se kod toga nije ništa desilo. Istina je da su oni odmah izašli iz grada, ali u gradu od toliko broja stanovnika ne može se pronaći netko i da je ostao u gradu i ustaše su sigurno uvjereni da su to napravili stanovnici samoga grada. Kako li prema tome ne bi bilo mogućnosti u samom gradu za razne diverzione akcije itd. i većega stila? U takovom slučaju treba urediti hitni izlazak iz grada onima koji bi to izvršili. Osobito takove diverzije trebalo bi organizirati na samoj željeznici i ostalim važnim preduzećima za sam život grada. Što se tiče vojnih odbora oni su po onome što vidimo iz izvještaja samo neki NOOi među vojnicima. Krutost naših drugova vidi se i po tome što su do sada bili preuporni u tome da dozvole odvajanje oficira od ostalih vojnika. Ne treba ni forsirati njihovo povezivanje, ako oficiri sami ne nađu kontakt sa vojnicima. Nije nam jasno što zapravo rade ti odbori, ali smatramo da bi bilo potrebno i dobro da prodiskutirate pitanje njihovog povezivanja sa tim grupama partizana i to preko pojedinaca, ali svakako bi onaj član Mjesnoga koji bi to na sebe preuzeo mogao da radi i sa tim vojnicima. Svakako smatramo nepravilnom organizaciju sa matičnim odborima itd. Tom pitanju treba posvetiti naročitu pažnju i prodiskutiraj sve te stvari u prvom redu sa sekretarom, a onda bi detaljnije trebalo razraditi sa onim drugom iz Mjesnoga koji to ima preko sebe. Svakako to treba odvojiti od NOOa.

[12] Odnosi se na generala Vilka Begića.

Među poštom ima i neka »pritužba« protiv nekakovog postupka partizana prema nekom profesoru. Ne znamo da li je sve tačno, ali ono što je postavljeno u onoj pritužbi da je profesor stekao pošteno imanje itd., nema mnogo smisla. Treba mu objasniti da naši popaljeni i osiromašeni krajevi trebaju ta sjemenja i da mi ne možemo dozvoliti da on to prodaje okupatoru, a nadoknadu za to će dobiti u obliku bona koji će mu svakako više vrij di ti nego Pavelićeve kune ili Hitlerove marke. Stvar ćemo ispitati i ^ko potvrda nije u redu dana dobit će takovu koja će biti propisana i uredna. Mislimo da su tu akciju svakako izveli naši drugovi, kad on veli da se to nalazi u spomenutom selu, jer je to selo pod čvrstom našom kontrolom i tamo se nikakove stvari na vlastiti račun nisu mogle desiti.

Uz drugarski pozdrav

16.X. 1943.

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-28/1774

167

1943, listopad 16..

Izvještaj Anke Berus, rukovodioca Povjerenstva CK KPH za sjevernu Hrvatsku, Centralnome komitetu KP Hrvatske o kadrovima potrebnim za zagrebačku organizaciju te političkoj situaciji na području Povjerenstva

Pov. za SI. i ZGB. — CK KPH

Dragi d rugovi, pred nekoliko dana poslala sam vam pismo po starom Šalamunu[1] i nadam se daje stiglo do vas. Nalazim se na Kalniku i putujem za par dana za Slavoniju. Ovdje smo formirali Povjerenstvo u koje smo ušli kako ste nam javili, sudija,[2] Milutin,[3] Marko[4] i ja. Kako sam vam već u prošlom pismu javila, time je razbiven zapravo zagrebački Oblasni. Ostali su bili četiri člana i to Stipe,[5] Crni[6] iz Krapine, Mika[7] i Lepa[8]. Međutim vidjeli smo da u

[1] Stjepan
[2] Josip Hrnčević
[3] Baltić
[4] Belinić
[5] Ugarković
[6] Josip Tucman
[7] Špiljak
[8] Perović

ovom sastavu ne bi Oblasni mogao da rukovodi radom u samom Zagrebu pa smo odlučili da mi direktno rukovodimo i da Lepa ostane tamo kao instruktor, jer bi njezino članstvo u Oblasnom bilo samo formalno. Ona traži da je povučemo, ali mi to nismo u stanju učiniti i ako nam je to stalna briga da nekoga nađemo ко bi je mogao zamjeniti. Baš u zadnjem pismu javlja kako bi u Zagreb morao da ode netko ко bolje pozna politička zbivanja ranije i ličnosti i koji bi mogao da obuhvati sve ono što se sada u Zagrebu javlja, jer da na ovakov način stalno ispuštamo mogućnosti proširenja rada. Tko bi za to bio sposoban ne znam. Čak ni da ja odem tamo ne bi se to rješilo jer ni je nisam tako upoznata sa svim tim stvarima, ali ako mislite da mogu da odem ja bi otišla, jer bi svakako više učinila nego iko drugi koji bi otišao odavde. To vam javljam, jer ona traži da vas o tome obavijestimo i da je nužno da CK o tome povede računa. Ostali su nam bili dakle svega tri člana u zagrebačkom Oblasnom. Ali smo dobili teške pritužbe na Stipu. On je poslije zadnjeg sastanka otišao za zagrebački i krapinski okrug. U zagrebačkom okrugu se spetljao sa nekakvom . . . Skojevkom, a u krapinskom je izmlatio člana jednog kotarskog komiteta pred cijelom četom partizana u kojoj je ovaj bio zamjenik komesara. To je vrlo negativno djelovalo na sve i partizani su vrlo negodovali radi ovog postupka. On to opravdava time da je taj drug bio kriv što se prekinula kolona sa ranjenicima i nije znao da organizuje stvar kako treba, međutim drugi tvrde da je to bilo zato što mu ovaj nije našao u selu krevet za spavanje. Putem do amo posvađao se sa jednim odborrlikom radi nekakovog dalekozora kojeg je odbornik bio namjenio nekom komesaru a on mu ga je htio uzeti i kad mu je ovaj ogorčen na njegove postupke rekao: sada je u Zagrebu lička vlada i čudo da ti nisi u njoj, on ga je dao vezati. Stipe tvrdi da ga je dao vezati radi širenja paničnih vijesti, dok Crni koji je bio s njim kaže da nije tako. Kad smo ga pozvali na odgovornost za ovakove postupke, on se izgovarao da ne može da drži živce, jer se uvijek sjeti da njegovo pitanje nije rješeno i da on ne smatra da je rješeno i da CK nije imao razumijevanja za njega, da smo dozvolili da mu Mićo[9] preotme curu itd. sve neke neozbiljne stvari, a po svemu se vidi da on smatra da mu je krivica učinjena da nije više član CK, samo da to jasno neće da izražava. Rekli smo mu da je njegova stvar rješena i da je mi svi smatramo rješenom tim više što je ušao u Oblasni Komitet, ali to njemu nije dosta. Ponudili smo mu da ode do vas i pokuša rješiti, ali je odbio do kraja rata. Kako su nam sa svih terena kuda je prolazio drugovi kazali da vrlo neugodan dojam ostavlja na sve i kom-

[9] Savo Zlatić

promitira forum u kojemu sjedi, a i obzirom na to da su se sve te stvari kod njega ponovile nekoliko puta, to smo odlučili da ga isključimo iz Oblasnog komiteta i predložimo vama ukor sa posljednjom opomenom. Za to vrijeme uputili smo ga u OK Čazmu da im pomaže kao instruktor i da dokaže da može promijeniti svoj odnos prema ljudima. Moram vam priznati da mnogo nade nemam u to. Kad sam ga zadnji put vidjela izgledalo mi je da se umirio kako sam vam i pisala i to me rukovodilo da smo ga primili u Oblasni, ali eto vidite kako je ispalo. Prosto ne znam što ćemo s njim. Tako su u Oblasnom ostala samo dva druga i to sve mlada i neiskusna. Zato smo odlučili da povučemo Teheka[10] iz Slavonije amo za sekretara, a do njegova dolaska da ostane sudija ovdje i da vrši dužnost sekretara. Ali bi stoga bilo potrebno da kad dođe Mićo ostane bar 15 dana Čule[11] s njim. Nadam se da ćete nam to odobriti, jer drukčija nije moguće riješiti ova pitanja. Čuli smo za Božićevića[12] da ste ga dali Skoju pa vas molimo da nam ga vratite, jer prosto ne znamo kako da izađemo na kraj sa tim kadrovima. Preduzeli smo da u roku od dva tri mjeseca rješimo svojim vlastitim snagama to pitanje i nadamo se da će nam uspjeti, ali vas zato još jedanput molimo da nam za to vrijeme bar ne dignete nikoga sa ovih terena. Okružni komiteti ne samo što su slabi, već u njima sjede drugovi koji nemaju po svojoj odanosti i predanosti u radu uslova da budu rukovodioci i koji su se pretvorili u neke birokrate koji sami sobom zadovoljni sjede tako reći na foteljima i ako su ovi vrlo često od granja u šumi. To nije slučaj kod svih, ali je to kod većine u čazmanskom i bjelovarskom okrugu. Uostalom vidjeli ste na prošlom kursu Čazmance i karakteristike koje su sa kursa donijeli vrlo su pravilne. Sigurni smo da ćemo dolje u organizacijama naći zdravog elementa, ali ga treba prije provjeriti i uopće treba da kroz našu partijsku organizaciju prostruji ratni tempo i ratni duh a ne ovo pomirljivo i samozadovoljno osjećanje koje se uvriježilo. Poduzeli smo sve da na bjelovarskom i varaždinskom okrugu koristimo sadanji boravak vojnih jedinica i da pokrenemo živ politički rad u masama i nastojimo mase politički probuditi i vezati više uz borbu. Svuda provejava neko mirotvorno i oportunističko raspoloženje. Mase teže za tim da ipak u krajnjoj liniji ostanu po strani i da se ne kompromitiraju pred Pavelićevom vlasti već da ostanu neutralne. Naši drugovi ne znaju koristiti one elemente koje su u stanju da pokrenu mase osobito vojne bjegunce. Svi oni mrze ustaše i Njernce, hoće da ruše pruge i ceste da ne bi ovi mogli do njih, ali teže za tim da ostanu kod svojih

[10] Antun Biber
[11] Dušan Calić
[12] Ivan

kuća i da stvaraju neke kanale preko kojih će moći da izbjegnu da dublje zađu u borbu. Od neprijatelja je očišćen ogroman teren. On stvarno nema snaga da išta poduzme i blokiran je u nekoliko garnizona. Putuješ kuda hoćeš jednako sigurno danju kao i noću, ali se to ne osjeća na raspoloženju naroda, nema političke živosti. Mase još nisu zagrezle u rat. Kako sam vam već zadnji put pisala razni HSSovci koji sjede u odborima vode politiku pomirljivosti i zaštitu prema ustašama, unašaju razne diskusije koje su ubacivane od neprijateljske propagande kao onu o poslijeratnom uređenju itd. Po sitnim pitanjima dnevnog života javlja se isto. Tako su u ludbreškom kotaru poslije oslobođenja cijelog kotara[13] počeli sa pitanjima kuda će sa žitom jer ga imaju previše, ako ga neće prodavati u Koprivnici i Varaždinu. Pomalo pravimo red, ali to polagano ide. S druge strane vojne vlasti, osobio Komande područja od svog rođenja postale su birokrate, vode kurs na to da mobiliziraju po pozivima i čak sprečavaju dobrovoljnu mobilizaciju govoreći: čekajte dok mi pošaljemo pozive! Veće jedinice naše vojske ne znaju se povezivati sa narodom pa su na terenu svuda popularne samo udarne grupe i podvizi pojedinaca a o velikim uspjesima naše vojske ne govori se skoro uopće. Kad prođeš terenom tek vidiš koliko su svi izvještaji ne naročito vjerna slika onoga što se na terenu dešava. Reakcionarno vodstvo HSSa dalo je parolu, kako nas izvještavaju iz Zagreba da se ne smije dozvoliti da partizani govore da se samo oni bore već treba svuda isticati da je HSS od početka u borbi protiv okupatora i da je njihov oblik borbe bolje odgovarao prilikama i raspoloženju hrvatskog seljaka. Takovi se stavovi javno pronose na ovom terenu, a naši drugovi bili su toliko politički slabi da to nisu mogli da uvide kako su ovakova mišljenja kočnice borbe i za volju nekog trulog jedinstva propuštali su te parole da ne bi sektašili! U Zagorju su drugovi ostavili neobrađene velike-komplekse državne i veleposjedničke petokolonaške zemlje, da se ne bi reklo da seljacima dijelimo zemlju, a zagorska sirotinja gladuje na svom ralu zemlje i zemlja ostaje pusta, a vojsku nećemo imati čim hraniti. Vilibald Konte dugogodišnji mitrovački robijaš a direktor Golubovečkog rudnika razvio je teoriju da će rudnici nama trebati i zato ih ne smijemo rušiti i to je razumije se govorio kao tobožnji marksista! Sad smo mu porušili rudnik a njega postavili da školuje diverzante i da ne plače više za rudnikom. 700 željezničara radi u Koprivnici na tome da popravlja za okupatora ono što partizani unište i tamo imamo isto tako oportunističku partijsku ćeliju koja veli: glavno da smo mi komunisti na broju! Naši su drugovi propustili da koriste veliki broj radništva iz

[13] Vidi: Dok. br. 147.

tvornica i rudnika koji živi u selima da ih okupe baš kao radnike i vodili su politiku da ih utope u seljačke mase i ako bi baš oni trebali biti i na samom selu oni koji će unijeti borbeniji duh u mase, a također bi oni omogućili naglije rušenje iznutra čitavog ovog kompleksa ratne industrije ovdje. Samo ako imadnemo vremena da bar nešto posvršimo, pokrenut ćemo kroz kratko vrijeme sve ovo i ispraviti i popuniti sve propuste. To je takov plodan i fin teren za rad, a vremena se nema za odmor. Šteta što nismo bar malo ranije došli i vidjeli sve što treba. Svi su nekako uski i skučeni. Bilo je muke dok sam uvjerila sve štabove da moramo zadržati Ludbreg i da se jedinice ne smiju povući daleko u šumu i prepustiti neprijatelju teren, jer im je to opasnije nego kad odmaraju na položajima. Sad su se uvjerili da je to bilo pravilno. Sve se bojim otići u Slavoniju jer će opet nešto propustiti, a sudija koji ovdje ostaje po tim pitanjima u vezi sa vojskom nije dosta samostalan. Marka sam nekako uvjerila u mnoge stvari, ali i on u mnogim sitnicama greši i na njemu je dosta odgovornosti što su se ove komande područja birokratizirale. Nije dovoljno vodio računa o tome da s njima raspravi sve, nego je sve svršavao u kratkim razgovorima, tako da ovim, u većini slučajeva slabih sposobnosti, drugovima nije bilo dovoljno jasno što i kako treba da rade i smatrali su sebe nekim jugoslavenskim vojnim okruzima. Narod bi međutim volio da osjeti i našu vlast i da se na licu uvjeri da smo i mi [u] stanju da solidno organiziramo vlast i da nije tačno ono što su mu o nama pričali da se iz šume ne stvara država. Toliko politički nije razvijen narod da bi nam on sam na svoju inicijativu pomogao a naše organizacije mu u tom pravcu nisu pružale pomoć. Čak se ni stara vlast do kraja nije srušila. Učitelji
i lugari su u isto doba i naši funkcioneri i Pavelićevi činovnici. Prugu Križevci Bjelovar prolazimo po danu na samim stanicama gdje sjedi šef stanice i gdje se vlak zaustavlja, a naši partizani iz odreda zaustavljaju vlak, pregledavaju legitimacije i love švercere i puštaju vlak naprijed a da ne unište ni vagone ni lokomotivu! Jasno je da na ovakakv način ne mogu se dignuti mase u odlučniju borbu. Postavili smo si zadatak da pomognemo sada dok vojska boravi ovdje u prvom redu onim kotarevima koji su njenu moć osjetili, da politički učvrstimo malo pozicije. To mislimo postići oživljenjem političkog života preko NOO i pravilnim njihovim radom. Osim toga mislimo sprovesti kampanju za popularizaciju velikih vojnih jedinica i dobrovoljnom mobilizacijom za iste. Zato je potrebno da se pruži svestrana pomoć i OK-ima i KK-ima i da im se primjerom na svakom mjestu pokaže kako se radi, jer oni to slabo znaju. Da bi osposobili part, organizacije da izvrše svoje zadatke odlučili smo da održimo nekoliko nižih kurseva na kojima bi se praktički drugovi

naučili kako treba raditi pored toga što bi upoznali bolje liniju borbe. I u pisanu propagandu pokušavamo da unesemo malo reda i više odgovornosti. U organizacionom pogledu našli smo tu na terenu neku strašnu zbrku a i u vojsci. To je zapravo unio Marko preko savjetovanja koje je držao. On je dobro mislio, ali je slabo ispalo. Na sastanku koji je održao drug Beve[14] u Žumberku upozorio je NOO-e kako bi mogli da aktiviziraju svo selo po pojedinim pitanjima za koja se selo zanima. To je ovdje na kraju ispalo tako da su sve selo, muškarce preko NOO-a, omladinu preko Usaoh-a i žene preko AFŽ-a, povezali u aktive kojih ima otprilike 15 — 18 i koji su tako sve razdrobili da uopće političkog života ni sastanka više ni nema niti ih smatraju potrebnim, jer: aktiv za foringu rješava sva pitanja foringe itd. U vojsci se to isto dogodilo. Tamo oni koji su odgovorni da cijela četa pere noge ne zanimaju se ni za što drugo nego da se to izvrši. To što vam pišem, nije šala, već stvarno tako izgleda. Međutim komisija koje je postavio Zavnoh uopće nemaju. Nama izgleda da je to nepravilno i ovako ne mislimo ostaviti. Drugovi sve kruto shvaćaju i najbolje stvari u stanju su da tako nakaradno provedu. Marko nije bio dovoljno jasan i nije mnogo mislio koliko i kako su oni u stanju da provedu, pa je tako ispalo. Sad i s tim imamo muke. Za HSS-ovce može se reći da su se skoro svi sitniji i krupniji funkcioneri uključili u odbore i da su rijetki pojedinci koji stoje sasvim po strani pasivni i koji izjavljuju da se više neće baviti politikom. Vrlo je mali broj onih koji nešto pokušavaju da rade protiv NO Borbe i taj njihov rad ne nailazi na odaziv kod masa. Ali zato unašaju svoj uticaj na drugi način i to kako sam vam gore navela. Pravilnim radom naših drugova to će se sve ispraviti. Formirali smo KK za Čakovec i za Prelog. U Međimurju dobra situacija. Prebacili smo četu dobrovoljaca i Međimurci skoro dnevno u većim skupinama dolaze u partizane amo. Sada otkako graničimo sa Mađarskom, to je naročito aktuelno.

Dragi drugovi o stvarima u Zagrebu htjela sam vam također pisati, ali sam jako umorna i već ne mogu da pišem pa vam stoga prilažem poštu iz Zagreba i naše odgovore.[15] Oprostite što vam tako nepregledno i naširoko pišem, ali osjećam potrebu da mi javite što mislite o svemu što se radi da možemo bolje izvršavati svoje zadatke. Molim vas da mi svakako po istom kuriru odgovorite i da ga uputite za Slavoniju gdje ću se nalaziti. Tamo ćemo privremeno udariti tabor. Pošaljite mi po istom kuriru i moj kaput, za njega zna Marica,[16] potreban mi je, a ništa poštene robe ne može se ovdje naći.

[14] Edvard Kardelj
[15] Navedeni prilozi nedostaju.
[16] Muhar

Iz Ludbrega smo otpremili za Slavoniju dvije tiskare. Smatram da vam sada nisu dolje potrebne bar za sada ne, ali ako je to drugčije, to mi javite pa ćemo ih prebaciti.

Mnogo vas sve drugarski pozdravlja

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

16. X43. Anka,v. r.

P. S. Srpsku riječ[17] treba slati u dosta velikom broju u Bjelovarski okrug, a izvjesnu količinu i u Varaždinski. Čazma također treba više.

Molim Vas da mi pošaljete po jedan primjerak svega što je u zadnje doba tiskano kod nas.

Isto tako javite Agit-propu da materijal šalje kao i do sada samo s tom razlikom da neki mali broj primjeraka svega uputi Oblasnom za Zagreb[18] preko O.K. Varaždin za sada, a i nama preko Oblasnog za Slavoniju.

Zdravo! _____ Anka_v_r_

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-28/1773.

168

1943, listopad 16.

Izvještaj Oblasnoga komiteta KPH za zagrebačku oblast Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkoj situaciji, radu partijskih i masovnih antifašističkih organizacija na području sjeverozapadne Hrvatske

OBLASNI KOMITET K.P.H.
za zagrebačku oblast
Dne, 16. X. 1943.

CENTRALNOM KOMITETU K.P.H.

D r a g i d r u g o v i ,

od posljednjeg izvještaja Povjerenstva C.K.K.P.H. za zagrebačku oblast dosad politička situacija u ovoj oblasti razvijala se je u zna-

[17] Prvi broj izašao 10. IX 1943, kao Glasilo Narodnooslobodilačkog pokreta. Od 15. VII 1944. to je organ Srpskog kluba vijećnika ZAVNOH-a. Urednik je bio Bogoljub Rapaić.

[18] Oblasni komitet KPH za zagrebačku oblast.

ku sve šireg i odlučnijeg uklapanja narodnih masa, a naročito pristaša i funkcionera H.S.S.-a, u NOF. Taj proces priliva u NOF i dalje se odvija, on nije dovršen. Naše organizacije shvatile su širinu i značaj narodno-oslobodilačkog pokreta. Funkcioneri HSS-a,koji su do nedavna oponirali našem pozivu za pristupanje u NOF, sada sami traže veze s našim političkim radnicima i pristupanju u NOO-e. Naše organizacije se prema njihovoj spremnosti za stupanje u NOF ne odnose više onako sektaški kao što se je to ranije događalo.

Različiti su razlozi i stupanj spremnosti, kojom pojedini funkcioneri HSS-a pristupaju u NOF. Veći je dio onih koji iskreno pristupaju u NOF i u njoj se aktiviziraju, a manji je dio onih koji u nju pristupaju iz špekulantskih razloga bojeći se, da ne izgube svaki utjecaj na narod, koji je i mimo njih pa i protiv njihovih ranijih savjeta da ne stupa u borbu, počeo sve snažnije učestvovati u borbi. Proširivanjem NOF unose se u nju i strana shvaćanja, koja unose rečeni špekulanti, a koja nastaju i uslijed ideološke povezanosti naroda uz HSS. Ta strana shvaćanja očituju se u pomirljivosti NOO-a prema ustašama, zatim u parolama da je istom sada došlo vrijeme za borbu i da su žrtve koje je narod u ovim krajevima podnio jednake žrtvama naroda u ostalim krajevima Hrvatske, koji već preko dvije godine učestvuju u narodno-oslobodilačkom ratu. Prema tom stranom shvaćanju NOO-i bi trebali biti neke reprezentativne političke ustanove, a ne borbeni rukovodeći organi NOF. Uslijed tih shvaćanja pojavljuje se zabušantski stav i otpor prema mobilizaciji naroda u NOV, a naročito prema ulasku u velike vojne jedinice. Od umješnosti rukovođenja naših partijskih organizacija i rada partijaca u NOO-ima ovisi, da se ova strana shvaćanja prevladaju, da se N0-O-i aktiviziraju, dobronamjerni funkcioneri HSS-a u radu preodgoje, a špekulanti raskrinkaju i iz NOO-a očiste. U tom pravcu skrenuta je pažnja našim partijskim organizacijama.

Drugi, manji dio funkcionera HSS-a, koji je dosad vodio protiv nas otvorenu borbu, nastavlja tu borbu, ali podmuklije. Našim drugovima oni govore, da odobravaju NOB, ali da u njoj ne mogu učestvovati uslijed starosti, bolesti i slično, a iza leđiju nastavljaju svojom protunarodnom rabotom. Jedan od najaktivnijih agenata klike oko Mačeka je bivši narodni zastupnik za križevački kotar Papa.[1] Nedavno je izdan letak s njegovim potpisom, kojeg su bacili njemački avioni, a u kojem letku on poziva narod da pođe u borbu protiv komunista i pljačkaša i da čvrsto stane uz Pavelića i N.D.H. Papa je pred našim drugovima izjavio, da on taj letak nije izdao niti koga ovlastio da ga u njegovo ime izda, ali sam javno nije ništa po-

[1] Andrija

duzeo, čime bi opovrgao, da je on taj letak izdao. Uslijed toga će kotarski NOO za kotar Križevci izdati poseban letak protiv ove Papine rabote. Isto tako nastaviće protiv njega političku borbu po čitavom kraju. Prepredeno postupa i bivši narodni zastupnik HSS-a za ivanečki kotar Juraj Antolić. On tobože pristaje u NOB, ali još uvijek posebno oko sebe okuplja grupice nižih funkcionera HSS-a i on im daje upute, kako će se odnositi prema našim organizacijama. Oni te njegove upute slijede. U bjelovarskom okrugu je i dalje aktivna već od ranije poznata grupa bivših HSS-ovih funkcionera, koja se je povezala sa ustašama. To su Hegeduš,[2], Ileković,[3] Trnski,[4] Posavec,[5] Filipović,[6] Hančevački[7] i neki drugi, koji se okupljaju oko advokata dr. Luke Starčevića. Tu reakcionarnu grupu još nije uspjelo razbiti, ali neki od njih polako se povlače i traže s nama veze. Borba protiv izdajničkih i reakcionarnih funkcionera HSS-a kao i borba protiv stranih shvaćanja, koja se unose u NOF, produbljuje se i postaje sve žilavija.

Sve šire i aktivnije učestvovanje naroda u NOB ogleda se u nizu činjenica: Od posljednjeg našeg izvještaja do danas formirane su na našem području dvije brigade i tri nova odreda. Sve veći je broj skupština, koje organiziraju naše organizacije same ili u sradnji s jedinicma NOV. Tako je na pr. Velikom Bukovcu u ludbreškom kotaru dne 8. IX. o.g. održana skupština, na kojoj je učestvovalo oko 1.000 ljudi. Na konferencijama, koje održavaju naše vanpartijske organizacije, pored delegata uvijek prisustvuje i narod. Na poticaj naših organizacije na čitavom području ove oblasti učestvovao je narod zajedno s NOV u rušenju željezničkih pruga, cesta, telefonskog saobraćaja i t.d. Na području samog krapinskog okruga između 10. i 15. prošlog mjeseca učestvovalo je u takvim akcijama preko 1.200 ljudi. Naše organizacije su u stanju organizirati takve stalne i još masovnije akcije naroda, ali nemaju u tome dovoljno samoinicijative i uvijek čekaju, da ih se na to potakne. Narod rado prima velike jedinice NOV u sela te je hrani i snabdjeva, a sve to vrši kao stvar koja se sama po sebi razumije. Narod se privikava na sve veće žrtve, koje izaziva oslobodilački rat, što se je naročito očitovalo prigodom oslobođenja Ludbrega, kada je neprijateljska avijacija bombardovala sela oko Ludbrega.[8] Povodom tog bombardovanja čulo se je po selima govoriti, da su partizani povod ovih žrtava i da nije

[2] Franjo
[3] Luka
[4] Redakcija nije uspjela utvrditi ime.
[5] Tomo
[6] Đuro
[7] Mato
[8] Vidi: Dok. br. 147.

bilo akcije na Ludbreg da bi oni dali nešto hrane ustašama nešto partizanima pa bi tako ostali na miru. Ovakav stav i shvaćanje prema NOB sve se više odstranjuje političkim objašnjavanjem i akcijom NOO-a oko pomaganja postradalih. Tešku brigu nam zadaju prilike na onom dijelu varaždinskog okruga, u kojem je nikao i razvijao *se* Kalnički Partizanski Odred. To su većinom srpska sela. U tim selima vlada političko mrtvilo, narod ne dolazi na skupštine, NOO-i samo zapovijedaju, a politički ne uvjeravaju. Na tom području postoji opasnost od pojave četnika, i to ponajviše uslijed nepravilnog ili nikakvog rada NOO-a i partijskih organizacija. Tako se na pr. u partizanske grupe i straže, koje se kreću po tim selima, uzimaju ljudi koji su do nedavna bili ustaše. Kuće i posjedi pobijenih Srba uvlače se u neke »kolektive« i u njih naseljuju kolonisti, koje je ovdje kolonizirala ustaška vlast i slično. Naravno je, da ovakvi postupci dovode do neraspoloženja među Srbima i daju hranu za četničko rovarenje. S druge strane ustaše, koji su okrvarili svoje ruke i opravdano se boje narodnog suda pokušavaju prenositi taj svoj strah na nesvjesnije Hrvate i plaše ih s odmazdom Srba. Sukobljavanje naroda s okupatorskom i ustaškom vlasti razvija se i narod se sve manje na nju obraća. To naročito vrijedi za sela koja se nalaze dalje od neprijateljskih uporišta. U tim selima naroda se u rješavanju svojih dnevnih potreba obraća na NOO-e, ukoliko ih u mjestu ima. Međutim taj prekid nije potpun. Tako na pr. u čitavom novomarofskom kotaru nema neprijateljskog uporišta, ali većina općinskih poglavarstava još djeluje. Ne mali je broj slučajeva, gdje općinski činovnici održavaju veze s našim organizacijama i čine im manje usluge, a ove ih opet puštaju da djeluju. Stavili smo zahtjev na organizacije, da prekinu s ovakvim oportunističkim i sporazumačkim odnosima prema organima ustaške vlasti, da organizuju palenje općinskih arhiva i da NOO-i preuzmu u svoje ruke rješavanje svih narodnih potreba uz suradnju čitava sela. Ni bojkot tržišta u neprijateljskim uporištima još nije posve proveden. Naprotiv narod još uvijek iznosi dosta živežnih namirnica u ta uporišta i trpi švercere, koji se iz uporišta razilaze po selima i ondje kupuju živežne namirnice. Uputili smo naše organizacije, da politički objašnjavaju potrebu bojkota neprijateljskih uporišta i da energično sprječavaju unos bilo kakve robe u ta uporišta te da švercere hvataju i da im oduzimaju prikupljene živežne namirnice za korist NOV. U tom pogledu najgore stoji stvar na bogatim podravskim kotarevima Koprivnici i Đurđevcu. Tu je rad švercera toliko organizovan, da avionom prenose živežne namirnice u Zagreb.

U posljednje vrijeme u narodu sve više raste negodovanje protiv Engleske i Amerike zbog neotvaranja drugog fronta i zbog neispu-

njavanja obveza iz ugovora sa Sovjetskim Savezom. To negodovanje naše organizacije i drugovi ne znadu pravilno kanalizirati. Dok su ranije uglavnom skretali u lijevo, sada se pojavljuje i skretanje u desno te se precijenjuje uloga Engleske i Amerike u ratu. U objašnjavanju sovjetsko-englesko-američkog saveza i razloga, zbog kojih dolazi do nedovoljnog angažovanja Engleske i Amerike u ratu, naši drugovi i organizacije ne polaze od činjenice, da u tim zemljama postoje s jedne strane reakcionarne klike, koje pokušavaju omesti pad fašizma ili bar oslabiti dubinu njegova pada, a s druge strane da postoji engleski i američki narod, a naročito radništvo, koje se bori za što potpuniji i brži slom fašizma.

Životu i organizacionom obuhvatanju radnika te političkom djelovanju među radništvom naše organizacije posvetile su vrlo malu pažnju. Među hiljadama radnika postoji tek po koji uski, začaureni NOO. Radnici podliježu političkom strujanju sa sela, jer većina tvorničkih radnika na području ove oblasti živi na selu i odlazi u grad na posao i jer se dosad nije s njima posebno politički radilo kao s radnicima. Oni u tvornicama ne vode nikakve akcije za poboljšanje svog položaja. Mnogi od njih idu u tvornice sa sela samo zato da se izvuku iz Pavelićeve vojske i to u vrijeme, kad su sela puna vojnih obveznika, koji se nisu odazvali Pavelićevu pozivu u vojsku. Inače se među radništvom mnogo govori o pobjedama Crvene Armije i naše NOV, i to s velikim simpatijama. Raspravlja se o predratnim borbama radnika u tvornicama, o štrajkovima, tarifnim akcijama i t.d. Radnici potajno po tvornicama ispisuju parole. Tako su na pr. u Tivaru, u kojem je zaposleno oko 3.500 radnika, najčešće ove parole: »Živio SSSR«, »Živio Tito«, »Živjela Komunistička Partija«, »Dolje ustaše«. Od svih varaždinskih tvornica najaktivniji su radnici u tvornici Svilana, u kojoj je zaposleno oko 220 radnika. Posljednjih dana došlo je u toj tvornici do hapšenje te je uhapšeno oko 40 naših najaktivnijih drugova.[9] U varaždinskoj tvornici Mundus zaposleno je oko 120 radnika, od kojih nije uspjelo aktivizirati više od 10 — 12. U Koprivnici radi oko 700 željezničara. Oni simpatišu NOB, ali gotovo nitko od njih dosad nije došao u partizane. Raduju se razaranju pruga i uništavanju lokomotiva i vagona, ali ipak svojim radom uspostavljaju saobraćaj za neprijatelja. To je posljedica posvemašnje neaktivnosti naših organizacija u pogledu političkog rada među tim željezničarima. Većina zagorskih rudnika je uništeno i u njima rad obustavljen. Redovno rade još samo ugljenici u Ivancu i u Donjem Ladanju. Sami rudari traže, da se ti rudnici unište pa će se to i učiniti. U Zagorju imade oko 4.000 rudara, koji

[9] Vidi: Dok. br. 61.

su sada neuposleni i sada je našim vojnim jedinicama i organizacijama data direktiva, da ih se mobiliše u NOV. O političkom životu radnika u zagrebačkim tvornicama izvješteno je u posebnom izvještaju M.K. Zagreb. Da se radništvo politički organizira i aktivira, odlučili smo, da ćemo sa radnicima ubuduće posebno politički raditi kao sa radnicima, da s njima održavamo posebne sastanke, da ih organiziramo u posebne NOO-e po tvornicama, odnosno strukama, bez obzira na to da li su uposleni ili ne te da li žive u gradu ili na selu. Pretstavnici takvih radničkih NOO-a ući će u kotarske NOO-e. Što se tiče varaždinskog radništva postoji mogućnost iz vana sa sela organizirati prekid rada u tvornicama s onim radnicima, koji žive na selu pa smo u tom pravcu dali i upute.

Građanstvo u gradovima na našem području mrzi ustaše i okupatora i simpatiše NOB. Prikuplja priloge, daje informacije, ali nekog odlučnijeg i otvorenijeg sukobljavanja građanstva i ustaške vlasti još nema. Velik je broj građana, a naročito državnih činovnika, koji su obuzeti nekim mrtvilom. Iz njihovih redova čuju se ovakve riječi: »Narod se bori protiv Nijemaca i ustaša pa taj narod jedini ima pravo da odlučuje o narodnoj sudbini, a mi koji evo već preko dvije godine mirno gledamo i služimo, ne ćemo odlučivati.« Nakon oslobođenja Ludbrega primjećeno jè kako činovnici i dio građana pasivno posmatraju događaje i osjećaju se kao suvišnim. Dosad ništa nije učinjeno, da ih se okupi i pozove u NOV i da im se dade perspektiva za izlaz iz te njihove pasivnosti i mrtvila. U tom pravcu morat ćemo razviti našu djelatnost među građanstvom.

Što se tiče bratstva hrvatskog i srpskog naroda, ta je ideja u narodu prihvaćena. Ipak imade pojava međusobnog nepovjerenja. To nepovjerenje ne izvire samo iz rovarenja četnički nastrojenih elemenata s jedne te okupatorskih i ustaških elemenata s druge strane, nego i zbog nepravilnog primjenjivanja linije bratstva sa strane nekih naših drugova i ustanova. Baš pomirljiv stav prema ustašama, stvaranje, »kolektiva«, nepravilno rješavanje pojedinih konkretnih pitanja i pojava u selima, strah Hrvata od povratka velikosrpskih režima samo proširuje ovakvo nepovjerenje. Naše organizacije morat će u sprovođenju linije bratstva raditi aktivnije i u stvar se udubljivati, a ne da svoj rad u tom pravcu svode na bučne govore.

Na području naše oblasti imade sijaset malih partizanskih grupa, koje vrše akcije i podvige u blizini svojih mjesta i ne pokazuju volje, da se izraštavaju ili uključe u velike vojne jedinice. Te partizanske grupe, koje su ispočetka pospješavale mobilizaciju u ovom kraju, danas postaju kočnicom mobilizacije i stvaranja velikih vojnih jedinca. Nije im objašnjeno, da samo velike vojne jedinice mo-

gu očuvati njihova sela i što skorije oslobođenje čitava naroda. Nužno se nameće, da povedemo preko svih naših organizacija kampanju za stvaranje velikih vojnih jedinica. Osim toga male partizanske grupe mogu u težim situacijama postati za nas i direktna opasnost, jer mogu lako da padnu pod utjecaj neprijateljskih agenata. Da se vidi, koliko je otpor tih malih partizanskih grupa u pogledu prelaženja u velike vojne jedinice, navodimo samo slučaj varaždinske čete, koja je mobilisala oko 150 boraca, a koji su se razbježali, kad su dobili naređenje da se uključe u brigadu »Braće Radića«. Sada imademo brigu, da ih ponovno okupimo i na dobrovoljnoj bazi zadržimo u jedinici, a one koji u jedinici neće ostati da razoružamo i vratimo kućama. Pojavljuju se i divlje grupe, koje su se same formirale i ni s jednom našom vojnom jedinicom neće da imadu bilo kakve veze. Tako se je jedna divlja grupa naoružala u Voći Gornjoj u ivanečkom kotaru, koja osigurava šverc iz okupirane Slovenije u Zagorje i obratno. Ona vrši zasjede na žandare i finance, ali ne zato što bi oni bili organi ustaške vlasti, već što im ometaju šverc. U pitanju mobilizacije postupalo se je kruto i birokratski. Nije se iskoristilo uspjehe naših brigada prigodom oslobođenja Ludbrega i Varaždinskih Toplica niti obrazložilo potrebu stvaranje velikih vojnih jedinica na bazi dobrovoljnosti, već se je pristupilo mobilizaciji na poziv, koja je unijela čitavu zbrku u narod i dala hrane zabušantima i saboterima NOB da obraćaju narod od ulaska u NOV.

Što se tiče života i rada naših partijskih i vanpartijskih organizacija, navodimo slijedeće:

Naše partijske organizacije uza sve pomanjkanje izgrađenih i iskusnih kadrova ipak raspolažu s tolikim kadrom, koji omogućava rad za političko i organizaciono obuhvatanje čitavog terena i naroda. One su donekle uspjele proširiti svoje redove i učvrstiti ih. Međutim one danas još nisu pravi rukovodioci brojnih vanpartijskih organizacija i ustanova, koje su izrasle na našem terenu. Međusobna nepovezanost rade partijskih i vanpartijskih organizacija, pomanjkanje jednog općeg plana, kojeg bi sve one izvodile, nedovoljna pomoć i kontrola tim organizacijama — sve to karakteriše otsutnost partijskog rukovođenja. Naše partijske organizacije uspjele su proširiti mrežu vanpartijskih organizacija i one je stalno proširuju, ali ih onda prepuštaju da rade kako znadu. One se često puta zadovoljavaju sa svojim dosadašnjim uspjesima i pri tom gube na tempu oko daljeg proširivanja i učvršćivanja svojih uspjeha. Često puta padaju pod utjecaj masa i ne razvijaju njihovu borbenost, kako bi to bilo moguće.

Okružni komiteti ne djeluju kao rukovodstva. Oni se povremeno sastaju na svoje sjednice, postavljaju si zadatke i onda se redov-

no svi osim sekretara razilaze po kotarevima, gdje se pretvaraju u članove kotarskih komiteta. Pojedini članovi O.K. djeluju više kao pretstavnici pojedinih vanpartijskih organizacija u O.K. nego kao partijski rukovodioci, koji kolektivno treba da rukovode cjelokupnim političkim radom na svom području, a ne samo svojim sektorom. Prečesto se članovi O.K. bave sitnim akcijama na terenu, što dovodi i do pogibija. Tako su u posljednje vrijeme poginula tri člana O.K.,[10] i to jedan prigodom razoružanja nekog ustaše, drugi prigodom vođenja partizanske grupe po terenu, a treći je nasjeo žandarima, koji su ga savjetovali da bježi i pustili ga na zasjedu policije. Kvalitet kotarskih komiteta je veoma različit. Neki su dobri, a neki su slabi i krnji. U mnogim od njih prevladavaju oportunisti. Ni život partijskih ćelija ne razvija se jednomjerno. Mnoge od njih, a naročito one u bjelovarskom okrugu ne prelaze političku razinu NOO-a. Ćelije po selima redovno se ne sastaju, nemaju diobe rada po sektorima, ne poznaju organizaciono ustrojstvo i zadatke vanpartijskih organizacija, padaju pod utjecaj HSS-ovštine. Partijsku organizaciju na okrugu čazmanskom karakteriše oportunizam i pomirljivost preme neprijatelju, a naročito da ne povezuje i rukovodi radom vanpartijskih organizacija i ustanova. Partijsku organizaciju na varaždinskom okrugu karakteriše činjenica, što je svoj rad svela gotovo isključivo na ludbreški kotar te je istom u posljednje vrijeme počela s prodiranjem na ivanečki i novomarofski kotar. Istom sada je varaždinski O.K. počeo da vodi brigu o uspostavi partijske organizacije u Međimurju te je odabrao članove za K.K. Čakovec i Prelog, koji će po svojoj izgrađenosti i odanosti zadovoljiti. Za politički rad u Međimurju postoje uvjeti, jer narod mrzi mađarskog okupatora te sve više i više mladih Međimuraca dolazi u NOV. Partijsku organizaciju u krapinskom okrugu karakteriše činjenica, da ima dobre kotarske komitete u klanječkom, pregradskom i krapinskom kotaru, dočim je kotarski komitet zlatarski oportunistički nastrojen. Može se reći, da je to jedini okrug na našem području, koji ravnomjerno razvija rad na čitavom svom terenu. Po svom sastavu i sposobnosti najbolja je zagrebačka partijska organizacija. Glavna njezina slabost ogleda se u tome, što nije posvetila dovoljno pažnje za jačanje partijskih i vanpartijskih organizacija u kotarevima Sv. Ivan Zelina i Donja Stubica.

Najvažniji zadaci, koje postavljamo pred naše partijske organizacije sastoje se u njihovoj aktivizaciji i probiranju i izdizanju novih kadrova. Pred partijske komitete postavljamo zadaću, da djeluju kao rukovodstva, da povezuju i rukovode radom vanpartijskih organizacija i ustanova, i to planski.

[10] Vidi: Dok. br. 168.

Naše skojevske organizacije sada izgrađuju svoju organizacionu strukturu, politički aktiviziraju i okupljaju omladinu i vrše mobilizaciju NOV. U tom pravcu tj. u pravcu mobilizacije postigao je Skoj do sad lijepe uspjehe naročito na čazmanskom i zagrebačkom okrugu. Slabost naših skojevskih organizacija sastoji se u tom, što nisu dovoljno politički radile, već su se uglavnom bavile stvaranjem omladinskih organizacija. Članovi komiteta često su vršili kurirske dužnosti, skupljali pomoć i onako sitničarili. Cijela organizacija sektaši, jer je velik dio omladine neuobuhvaćen u USAOH-u. U mnogim selima, gdje postoje skojevske grupe, Skoj se sastoji od 5 — 6 članova, koji su se začaurili i odvojili od ostale, a napose siromašne omladine. Netačni su u zakazivanju sastanaka, slabo proučavaju materijal. Svu pomoć i kontrolu, koju su niži skojevski komiteti i grupe dobivali, dobivali su od svojih viših skojevskih rukovodstava, dočim je partijska pomoć bila vrlo slaba.

NOO-i stvaraju se bržim tempom po brojnim selima. Međutim imade još čitavih prostranih područja, u kojima nisu osnovani seoski NOO-i. Isto tako NOO-i nisu uspostavili svoju organizacijsku strukturu odozdo prema gore. Uslijed toga oni vise na partijskoj organizaciji. U radu oko stvaranja općinskih, kotarskih i okružnih NOO-a u svakom okrugu postoji drukčiji plan. Tako je na pr. bjelovarski okrug počeo s konferencijom za osnivanje okružnog NOO-a, a da prije toga nisu održane mjesne, općinske i kotarske konferencije za izbor mjesnih, općinskih i kotarskih NOO-a. U varaždinskom okrugu počelo se je naprotiv održavanjem kotarskih izbornih konferencija. To je razumljivo jer do pred kratko vrijeme nije bilo nikakovog rukovodstva, koje bi planski sprovodilo taj organizacioni rad. Sada to ima da vrši Oblasni Komitet preko okružnih komiteta, a ovi preko svojih članova u NOO-ima, dok se ne formira Oblasni NOO. Velik propust oko proširenja mreže NOO-a, počinjen je time, što se nisu iskoristili uspjesi naših brigada u posljednje vrijeme. One su očistile čitave kotareve od neprijateljske vojske i vlasti, a usporedo s čišćenjem terena nije se pristupilo odmah osnivanju NOO-a kao ni ostalih antifašističkih organizacija na oslobođenom području. Taj ćemo nedostatak prigodom daljnjih akcija brigada i čišćenja terena svakako otkloniti. Kao što je u uvodu izvještaja rečeno, naše partijske i vanpartijske organizacije shvaćaju širinu i karakter NOF i prebrođuju sektaštvo te su na taj način aktivizirale mnoge pristaše i funkcionere HSS-a i privukle ih u i oko NOO-a. To smatramo njihovim najvećim političkim uspjehom u posljednje vrijeme. Međutim ti NOO-i ne žive pravim životom, jer ne održavaju redovno ni svoje sastanke, a još manje održavaju redovne sastanke sa svojim selima, na kojim bi sastancima zajedno sa selom rješava-

li pojedina konkretna pitanja, koja se pojavljuju. Na taj način oni umjesto da još šire i čvršće povezuju sa sobom narod, oni se na taj način izdvajaju, što u daljnjem toku dovodi nužno do birokratizacije. Tako na pr. NOO-i u oslobođenim i popaljenim selima Bilogore: Bačkovici, Čađavici, Ribnjačkoj i Bedeničkoj naveli narod da žito, koje im je nakon neprijateljske pljačke preostalo, snesu u seoski »kolektiv« i onda ga podijelili po glavama. Narod se je pokorio odluci NOO-a, ali uz negodovanje. U oslobođenom Ludbregu NOO je i dalje pustio, da mještani kupuju kruh i robu u dućanima na Pavelićeve kupone. Ovakav i sličan postupak doveo je do toga, da se je narod počeo buniti protiv takvih NOO-a. Mi dajemo upute, kako da se te pogreške isprave. Naši NOO-i još uvijek politički rad zapostavljaju radu na gospodarskom, socijalnom i drugim sektorima, što dovodi do toga da ne znadu pravilno riješiti niti gospodarska i ostala pitanja, koja im se nameću.

A.F.Ž. imade okružna rukovodstva u svim okruzima. U okrugu čazmanskom biran je okružni A.O.Ž. na konferenciji, dočim u ostalim okruzima postoje inicijativni okružni A.O.Ž. Glavni rad ovih rukovodstva sastoji se u osnivanju odbora. Seoski odbori uglavnom se bavi prikupljanjem priloga za vojsku. Postoji nedostatak u sposobnim kadrovima za rad po ovoj liniji, no u posljednje vrijeme je pojedinim okruzima pružena pomoć u rukovodiocima. Glavni nedostatak A.F.Ž. organizacija sastoji se u nedovoljnom političkom radu među ženama kao i u činjenici, da se njihov rad odvija odvojeno od rada ostalih antifašističkih organizacija. Na varaždinskom okrugu uslijed pogrešne direktive sa strane O.K. drugarice su unutar seoskih odbora osnivale aktive po pojedinim sektorima: prehrambenom, političko-prosvjetnom i zdravstvenom tako, da su ti aktivi pretvorili u neke organizacije u organizaciji. Upućene su, da funkcije ovakvih aktiva vrše pojedine komisije kao organi seoskih NOO-a, u koje komisije pored članova NOO-a ulaze i pretstavnici AFŽ-a i USAOH-a te da u tom smislu izvrše reorganizaciju u sporazumu sa NOO-ima. AFŽ organizacije po svom postanku pretstavljaju najmlađe antifašističke organizacije u ovoj oblasti, a smjer razvoja i tempo obuhvatanja žena ide onamo, da će se te organizacije razmjerno brzo razviti.

Uslijed stvaranja Moslavačke brigade iz Moslavačkog odreda i brigade »Braće Radića« iz Kalničkog odreda došlo je do velikih promjena u partijskoj organizaciji u tim odredima, jer su mnogi partijci iz njih prešli u brigade. Isto tako stvar stoji i sa Skojem u vojsci. Uslijed ovih promjena rad Partije i Skoja u vojsci dosad je tekao oko uspostavljanja organizacione strukture i taj je posao sada pri kraju. Opaženo je, da drugovima u vojsci nije poznata organi-

zaciona struktura Partije u vojsci. Tako je na pr. u Moslavačkoj brigadi formiran brigadni komitet Partije, a s druge strane postavljen skojevski rukovodilac za Skoj u brigadi. Isto tako je slabo poznat rad Partije u vojsci i drugovima u novoformiranim odredima: zagrebačkom, krapinskom i bjelovarskom. U namjeri, da aktivizira-ju sve borce po četama, stvoreni su u odredima, i to naročito u kalničkom, aktivi za pojedine sektore, kao na pr. za političku, vojničku, kulturno prosvjetnu, higijensku, ekonomsku granu i slično. U tim aktivima okupljeni su svi borci i oni se brinu za rad svaki po svom sektoru. U praksi su se ovi aktivi izmetnuli u neke odbore unutar četne vojne organizacije. Ti aktivi idu onamo, da umjesto četne ćelije organizuju, i rukovode radom i životom čete. Da se ovi nedostaci isprave, uputiti će se posebno pismo partijskim organizacijama u vojsci sa strane ovog komiteta. Borbena sposobnost novoformiranih odreda, a naročito bjelovarskog, još je slaba, jer ti odredi nisu izrasli iz većih borbi, već iz partizanskih grupica koje su i same vrlo kratko vrijeme djelovale. Osim toga ti su odredi i slabo naoružani. Disciplina u odredima i pored njihove mladosti zadovoljavajuća je. Politički te kulturno-prosvjetni rad u odredima postoji, a najviše je razvijen u Kalničkom i Moslavačkom odredu, jere su to stari odredi.

Brojno stanje naših partijskih i vanpartijskih organizacija i promjene u članstvu navedeni su u izvještajima pojedinih okružnih komiteta, koji su Vam neposredno upućeni pa smatramo da nije potrebno u ovom izvještaju ponavljati brojno stanje i promjene.

Povjerenstvo C.K. K.P.H. za Zagreb, dok je još postojalo, primilo je Vaše pismo od 19. VIII. o. g., proučilo ga i prema tom pismu upravilo svoje partijsko pismo pojedinim okružnim komitetima i mjesnom komitetu u Zagrebu.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

S drugarskim pozdravom
za komitet:
Mato,[11] v. r.

[11] **Josip Hrnčević**

169

1943, listopad 16.
Čazma

Izvještaj Okružnoga komiteta SKOJ-a Čazma Pokrajinskome komitetu SKOJ-a za Hrvatsku o političkoj situaciji, organizacijskom i brojnom stanju omladinskih organizacija

O.K. SKOJ-a — Ćazma
16. X. 1943.

I Z V J E Š T A J

POLITIČKA SITUACIJA:

Političko stanje na našem okrugu nije se bitno promjenilo. Simpatije naroda prema Narodno-oslobodilačkoj borbi, kao i samo prilaženje u redove Narodno-oslobodilačke fronte i dalje se nastavlja, naročito kod omladine, a to se vidi u ovim dijelovima okruga, koji nisu obuhvaćeni našim organizacijama, a gdje omladina traži, da se к njoj dođe i organizira je. Omladina je na cijelom okrugu antifašistički raspoložena, jedino je još uvijek vezanost uz kuću sprečava, da se masovnije ne odaziva u Narodno-oslobodilačku vojsku.

Povod toga raspoloženja leži u mnogome na velikim uspjesima cjelokupne antifašističke fronte, kako kod nas tako i u vanjskom svijetu. Naročito djeluju veliki uspjesi Crvene armije. U vezi s uspjesima Crvene armije ispoljava se kod naroda i omladine nepovoljan odnos prema saveznicima (Englezima) pored toga, što oni još uvijek ne otvaraju drugu frontu, a osim toga ne mijenjaju stav prema jugoslavenskoj vladi, te se postavljaju pitanja »Kakovi su ti Englezi nama saveznici, kad drže kod sebe neprijatelje našeg naroda«.

Odnos NOO-a i AFŽ-a prema omladini i omladine prema njima nije još uvijek pravilan. Češće se dešavaju nezgodni slučajevi t. j. da odbornice AFŽ-a ne puštaju svoje kćeri i sinove na sastanke ili da NOO-i brane omladini sabirne akcije /Čazmanski kotar/. Ovo politički nezgodno djeluje, jer koči jedinstvo u pomaganju naše Narodno-oslobodilačke borbe.

Odjeljivanje poštenih elemenata unutar HSS-a od reakcionarne klike se i dalje vrši. Tako su još nekoliko članova iz nižih vodstava HSS-a prišli Narodno-oslobodilačkom pokretu, što se je pokazalo, da povoljno djeluje za pojačanje Narodno-oslobodilačke borbe /u

sisačkom kotaru/. Rad tih reakcionera u ostalom dijelu okurga, osim sisačkog kotara, se je smanjio /naročito u čazmanskom kotaru, gdje je njihov rad imao i organizacioni oblik/. Oni ne djeluju organizovano, nego pojedinačno, gdje im se pruži mogućnost. Međutim u sisačkom kotaru primjećeni su neki od njih, da se kreću i sastaju čak i pod oružjem. Oni nemaju na omladinu nikakav direktan utjecaj, nego jedino preko njihovih roditelja, koče im dolazak na sastanke ili bilo na kakve akcije. Radi toga što se je u nekim selima vršila nepravilna /prisilna/ mobilizacija ubacili su parolu, da mi uvlačimo u naše organizacije samo radi toga, da ju možemo lakše mobilizirati i da za to neka ne odilaze na masovne naše sastanke.

Rad četnika i njihov utjecaj opaža se u nekojim selima garešničkog kotara /Popovac, Pašijan, Bršljanica, Brinjani/. Taj njihov utjecaj za razliku od hrvatske omladine djeluje direktno na omladince, ali taj utjecaj nije šireg obima. Imade pojava da se neki stavljaju u obranu kralja Petra, ali ipak osuđuju rad jugoslavenske vlade. Što se tiče odnosa prema jugoslavenskoj vladi on je i kod srpskog naroda negativan, a da se i ne govori kod hrvatskog. Takozvani »svetopismaši« i dalje sabotiraju našu borbu ograđujući se s ovom rečenicom »nas je bog odredio, da se molimo za Vašu pobjedu, a Vas da se borite«. Protiv njih su bile poduzete neke mjere, ali su bili pušteni, što nije bilo pozitivno, jer je narod očekivao, da će biti kažnjeni, čak su se nadali da će biti streljani. Oni su pred omladinom i pred ostalim narodom raskrinkani i narod ih gleda kao sabotere, a ne kao pripadnike neke vjerske sekte, kakovima se oni žele prikazati.

Pripadnici madžarske manjine, koji se nalaze na našem okrugu, a koji su se do nedavno negativno odnosili prema Narodno-oslobodilačkoj borbi danas prestupaju u redove Narodno-oslobodilačkog pokreta. Mnogo je na njih djelovalo formiranje madžarskog bataljona u Slavoniji, antifašističko držanje madžarskog naroda u Madžarskoj, kao i sva ostala povoljna politička situacija.

Pri upadima u sela, neprijateljska vojska /uglavnom njemačka/ vrši pojedinačne pljačke i teror nad pojedinim ljudima. Veće i masovnije pljačke nisu se dešavale. Pri dolasku vojske u sela narod bježi, a vojska za njima puca, te tako se i mržnja naroda spram njih svakim danom povećava.

Tokom prošlog mjeseca t. j. rujna mobilizirano je oko 300-omladinaca /prema nepotpunim podacima/. Jači priliv omladine u našu vojsku vidi se u garešničkom kotaru i ti u glavnom priliv hrvatske omladine, te u sisačkom kotaru, gdje je mobilizacija uslijed nepovoljne situacije bila zastala. U čazmanskom kotaru, gdje je do sada mobilizacija bila najbolja sada se smanjila i to u glavnom radi slabijeg rada naših organizacija, a i radi toga što se pročulo, da će se

slati pozive sa strane naše vojske, a o čemu je bilo govora na sastanku kotarskog NOO-a.

ORGANIZACIONO STANJE SKOJ-a:

Stanje u Okružnom komitetu se nije od prošlog izvještaja promjenilo.

Po kotarima:

Čazmanski kotar:

Kotarski komitet. Iz Kotarskog komiteta je jedna drugarica otišla na garešnički kotar, a jedna u Okružni odbor USAOH-a. Umjesto njih došla su u komitet dva druga iz garešničkoga komiteta. Komitet broji 6 članova — 3 radnika, 2 seljaka i đak — 4 Hrvata, 2 Srbina — 2 drugarice, 4 druga. Promjena je izvršena u zadnje vrijeme, te se još nije moglo vidjeti kako će komitet sa ovakovim sastavom raditi. U tom komitetu vladala je neka familijarnost koje sada nema, jer su došli posve novi drugovi. Sekretar komiteta se još uvijek nije snašao, te se raspršuje na sitnicama, osim toga držanje pojedinih članova iz komiteta nije u potpunom smislu komunističko.

Imade dva općinska komiteta, jedan od 7, a drugi od 6 članova. Prvi od njih t. j. komitet kriške općine je dobar, rukovodeć i samostalan, a naročito se u tome ističe sekretar tog komiteta, koji će za kratko vrijeme moći ući u kotarski komitet. Drugi, sa kloštarske općine imade također uslova, da se za kratko vrijeme osamostali.

SKOJ-evskih grupa imade malo, radi toga što su se drugovi sektaški odnosili u uvlačenju u SKOJ, ali za kratko vrijeme moći će se povećati njihov broj. Svi SKOJ-evci rade unutar USAOH-a.

Brojno stanje: 20 grupa sa 120 članova.

Rutinski kotar:

Kotarski komitet. U komitetu se od prošlog izvještaja nije ništa promjenilo. To je i nadalje naš najbolji kotarski komitet, što se tiče partijnosti i izvršavanja postavljenih direktiva.

Imade dva općinska komiteta. Jedan od 4 člana, a drugi od pet. Prvi od njih, na popovačkoj općini je samostalan i dovoljno rukovodeći dok je drugi još mlad, te se nije mogao ocjeniti njihov rad.

Broj SKOJ-evskih grupa se je povećao, tako da imade mnogo mladih SKOJ-evaca, kojima treba posvetiti punu pažnju. Drugovi iz rukovodstava su postavili pravilno uvlačenje u SKOJ pri čemu su se pokazali vidni rezultati. Za mjesec dana osnovano je 14 SKOJ-evskih grupa sa oko 85 članova.

Brojno stanje: 26 grupa sa 189 članova.

Sisački kotar:

Kotarski komitet. On je tek nedavno formiran. Imade 4 člana — 2 seljaka, 2 intelektualca /đaka/ — svi Hrvati — 3 druga 1 drugarica. Rad komiteta se još nije mogao vidjeti, ali su se durgovi prije na radu pokazali kao dobri i požrtvovni, te prema svemu kako izgleda Komitet će se moći lijepo razviti.

Općinska komiteta imade 2. Jedan od 4 člana, drugi od 3. Ti komiteti su također mladi, te se još nije vidio njihov rad.

Na kotaru imade malo SKOJ-evskih grupa, jer je SKOJ-evska organizacija prilikom posljednjih provala bila raspršena, tako da sada na kotaru imade tek nekoliko SKOJ-evskih grupa, a mnogo SKOJ-evaca izvan SKOJ-evskih grupa. Ti su SKOJ-evci hrabri i neobično odani Partiji. Njihov rad unutar USAOH-a nije pravilno postavljen i to radi toga, jer se ne nalaze u SKOJ-evskim grupama.

Brojno stanje: 5 grupa 20 članova.

Izvan SKOJ-evskih grupa imade oko 30-35 SKOJ-evaca. Oko 40 SKOJ-evaca je u zadnje vrijeme otišlo u NOV.

Garešnički kotar:

Kotarski komitet. Dva druga su iz ovoga komiteta isključeni i poslani u vojsku radi toga, što nisu radili nego su se stalno zadržavali kod svojih kuća. Dvojica pak su otišla na čazmanski kotar, a sa čazmanskog kotara došla je jedna drugarica u njihov komitet, tako da sada komitet broji 6 članova — 1 radnik — 4 Srbina i 2 Hrvata — — 4 druga, 2 drugarice. Komitet je prilično labav, a krivnja je i na samom sekretaru, koji se nepravilno odnosi prema drugovima i individualno postavlja neke stvari.

Općinskih komiteta imade 3. U jednom imade 5 članova, a druga dva imade 4 člana. Od tih komiteta ističe se onaj sa Vukovijske općine, u kojem imade drugova, koji će se moći lijepo razviti i ući u Kotarski komitet.

Rad na uvlačenju u SKOJ u zadnje vrijeme se poboljšao. Ti SKOJ-evci su mladi, te njihova politička svijest i znanje je na vrlo niskom stupnju.

Brojno stanje: 22 grupe sa 205 članova.

VOJSKA:

U Odredu imade 2 bataljona sa 6 četa u kojima su svagdje formirane SKOJ-evske grupe, jedino još nisu formirani bataljonski komiteti, a koji se mogu formirati odmah po dolasku drugova sa kursa. Rad na kulturno-prosvjetnom polju tek se je počeo razvijati iako je moglo biti vidnijih uspjeha u tome. Razlog slabog kulturno-pros-

vjetnog rada je taj, što drug sekretar odreda nije posvetio njemu pažnje.

Politički rad sa ostalom omladinom je priličan, te će se u kratko vrijeme još jedan izvjestan broj omladinaca moći primiti u SKOJ. Izvan SKOJ-a u odredu imade oko 100 omladinaca.

Brojno stanje: 7 grupa sa 75 članova.

Formirana je Komanda područja, koja imade nekoliko pozadinskih straža, radionica i ambulanta. U tim svim jedinicama osim jedne fromirane su SKOJ-evske grupe.

Sa radom tih SKOJ-evskih grupajzaduženi su kotarski odnosno općinski komiteti na čijem se terenu dotične jedinice nalaze. U tim jedinicama imade malo omladine izvan SKOJ-a, a koja će se moći u kratkom vremenu primiti u SKOJ. Politički rad unutar tih jedinica je slab, pa tako često dolazi do nezgodnih istupa u odnosu prema narodu.

Brojno stanje: 8 grupa sa 52 člana.

BROJNO STANJE U OKRUGU:

4 kotarska komiteta, 9 općinskih komiteta, 88 SKOJ-evskih grupa, 670 SKOJ-evaca.

USAOH:

Okružni odbor USAOH-a još uvijek nije potpuno rukovodeći, ali prisustvo članova odbora na pojedinim kotarima koristilo je, kotarskim odborima i oni su sa strane njih dobili izvjesnu pomoć.

Kotarski odbori su osnovani na svim kotarevima. Oni na pojedinim kotarima donekle rukovode radom omladine /garešnički i kutinski kotar/, dok na sisačkom i čazmanskom nisu takovi. Općinskih odbora imade na većini općina, jedino u sisačkom kotaru od 8 općina imade samo 2 općinska odbora. Brojno stanje seje povećalo prema potrebi t. j. prema veličini i broju sela u tim općinama.

Način na koji se je omladina okupljala drugovi su shvatili šablonski, te su osnivali odbore po pojedinim pitanjima, a nisu široko okupljali omladinu na tim pitanjima. Na primjer na pitanju sabirnih akcija. Najlakše se omladinu okuplja na kulturno-prosvjetnom radu zatim na radu za sakupljanje pomoći Partizanima.

Udarničko natjecanje, koje se vrši nema onaj oblik, kakav bi trebao imati t. j. duh takmičenja nije provijao kroz naše omladinske organizacije, te se stoga ni tempo rada nije povećao.

Imade malo omladine, koje ne potpomaže našu borbu, ali se još mnogo njih neda organizaciono obuhvatiti. Sto se tiče sektaškog odnosa prema masama omladine on se je popravio, te danas svi od-

bori smatraju članovima USAOH-a svakog omladinca, koji pomaže našu borbu.

Brojno stanje po kotarima:

Čazmanski kotar: 43 općinska odbora, 90 mjesnih, koji okupljaju oko sebe oko 2.200 omladinaca, tek mali broj omladine i to u glavnom u uporištima, ne potpomaže našu borbu.

Garešnički kotar: 3 općinska odbora, 46 mjesnih odbora sa oko 1.800 članova /nepotpuni podaci/.

Kutinski kotar: 3 općinska odbora, 25 mjesnih odbora sa oko 700 članova.

Sisački kotar: 3 općinska odbora i 23 mjesnih odbora sa oko 500 članova /nepotpuni podaci/.

KURS:

Pri našem Komitetu održao se srednji SKOJ-evski kurs, kojega su polazili 21 drug. Kurs je dobro uspio, jer su svi drugovi savladali materijal na kursu i ako je nekima od njih bio težak, ali je bila neobična volja za učenjem. Drug, koji je vodio taj kurs još nije imao nikakovog iskustva, jer to je prvi kurs, kojeg on vodi, ali se pokazao sposoban, te će moći i nadalje voditi takove kurseve. Na samom kursu bila je disciplina na visini, a također i duh kolektivizma i drugarstva osim nekih ispada pojedinih drugova, koji nisu imali odraza na zajednicu.

Sada je počeo novi kurs, ali se ne održava srednji, nego niži, tako da će drugovi na tom kursu dobiti najosnovnije znanje, koje im je potrebno. Na sadašnji kurs došlo je i 5 drugova iz bjelovarskog okruga. Kurs je prilično daleko od nas, te iz tehničkih razloga sa naše strane nije moglo biti dovoljna kontrola i pomoć njemu. Na ovom kursu sada imade 17 drugova. Drugovi iz kotarskih komiteta nisu posvećivali pažnje koga šalju na kurs, nego se dešavalo, da iz pojedinih komiteta imade 3, a iz drigih nijedan, ili da su došli drugovi, koji nemaju uslova, da se razviju.

O B R A Č U N

Članarina	Kn. 5.230.—	
Prilog	Kn. 14.300.-	
		19.530.—
Oblasnom komitetu	—	6.230.—
		13.300,-

Ostatak toga novca smo utrošili za nabavku tehničkog materijala za našu tehniku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za O. K. SKOJ-a:
Zlatko,[1] v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, SKOJ- 6/534

170

1943, listopad 16.

Izvještaj referenta saniteta Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o posljedicama borbe za Ludbreg i Varaždinske Toplice, te o organizaciji saniteta na području zone

Štab II Operativne Zone
NOV i PO Hrvatske

Sanitet: br. 77/43.
16. X. 1943.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Naš štab nalazi se na sektoru Kalnika, gdje se nalazi i jedna Slavonska divizija, koja u zajednici sa Kalničkom brigadom vrši akcije. U zadnje vrijeme izvršene su dvije akcije na Varaždinske Toplice i Ludbreg. Kod akcije na Varaždinske Toplice[1] imali smo 23 ranjena druga. U samoj akciji bio sam prisutan, te kontrolisao rad oko, davanja prve pomoći i evakuacije. U ovoj akciji sanitetska služba funkcikonisala je zbilja uredno.

Kod akcije na Ludbreg,[2] imali smo 53 ranjena druga. U ovoj akciji bio sam kod divizijskog previjališta, gdje sam u zajednici sa divizijskom hirurškom ekipom radio. Davanje prve pomoći kao i hirurške intervencije unatoč smetanju od avijacije tekla je u redu. Poslije izvršene ove akcija uputili smo 26 teže ranjenih drugova u slavonske bolnice, dok smo na ovom sektoru zadržali lakše ranjene drugove, čije liječenje neće trajati duže vremena i očekujemo njihov brzi povratak u jedinice.

[1] Glik

[1] Vidi: Dok br. 117 i 118.
[2] Vidi: Dok. br. 147.

Prije 10 dana obrazovana je komanda Kalničkog područja,[3] koja ima svoj sanitetski odsjek čiji je šef drugarica dr Božidara Herkov.

Organizacije sanitetske službe u pozadini kao i vojno partiz. bolnica spada pod nadzor sanitetskog odsjeka. Na ovom sektoru postoji osim kirurškog odjelenja čiji je upravnik drug dr Alojzije Ronko i zarazno odjelenje, koje smo obrazovali u vezi sa pojavom trbušnog tifusa i dizenterije. Upravnik zaraznog odjelenja je drugarica Neda Drenovac. Kirurško odjelenje smješteno je u novo sagrađenim barakama u šumi, koje su građene tako, da se može u njima zimovati. Brojno stanje tog odjelenja jeste oko 50 ranjenih drugova, uglavnom lakše ranjenih. Odjelenje je snabdjeveno potrebnim namještajem, krevetninom i hranom.

Zarazno odjelenje ima 10 bolesnih drugova od kojih 4 sumnjivih na trbušni tifus dok ostalih 6 boluju od griže. U poslijednje vrijeme imali smo 3 smrtna slučaja od trbušnog tifusa.

Osim ovih odjelenja postoji odjelenje za rekonvalescente, čije je brojno stanje 37 drugova. Ovo odjeljenje vodi stručna bolničarka.

U sastavu sanitetskog odsjeka Komande područja jeste i ambulanta za pregled, a isto tako i liječenje lakših bolesnika. Brojno stanje u ležaoni ambulante jeste oko 50 lakše oboljelih drugova.

Liječnici i sanitetsko osoblje slabo se snalaze u poslu organizovanja. Poteškoće koje postoje uvijek su im isprika, da se ne može ništa napraviti.

Sanitet Brigade »Braće Radića«, čiji je referent medicinar drug Lasta,[4] dobro je organizovan, te do sada zadovoljava.

K. P. O. (Kalnički partizanski odred) čiji je referent drug medicin. drug Mandić,[5] počeo je da solidnije organizuje sanitet te jedinice. Odlaskom bolničara u brigadu »Braće Radića«, moralo se je poći od početka.

Bjelovarski partizanski odred, čiji je referent medicinar drug Mimica,[6] koji je donekle organizovao sanitet u ovom odredu.

U Zagorski partizanski odred, koji je sada osnovan upućen je medicinar drug Bohun Zvonimir.

Iz Zagrebačkog partizanskog odreda, koji je nedavno formiran javio se drug referent saniteta medicinar Sirotković[7] sa kratkim izvještajem. Moslavina: Sanitetski odsjek Moslavačkog područja, čiji je šef dr. Miklli Stjepan, nastavlja sa radom, kako smo vam javili u poslijednjem izvještaju. Brojno stanje u njihovoj bolnici jeste 47 ra-

[3] **Vidi: Dok. br. 163.**
[4] **Fedja**
[5] **Jovica**
[6] **Vatroslav**
[7] **Jakov**

njenih i bolesnih, dok u ambulanti imaju oko 50 lakše bolesnih drugova. Snabdijevanje njihove bolnice i ambulante sa hranom i sanit. materijalom je uredno. Na tom sektoru jeste i II brigada II oper. zone, čiji referent, medicinar drug Jurković,[8] koji je organizovao sanitet te jedinice.

Prilike u Moslavačkom partizanskom odredu također su sređene. Referent saniteta je medicinar Schwarzwald.[9]

Žumberak: XIII proleterska brigada »Rade Končara«, Zumberački partizanski odred i turopoljsko-posavski odred dostavljaju vama direktno svoj sanitet, izvještaj, a isto tako i Vojno-partizanska bolnica.

21. IX 1943. neprijatelj je u jačini dviju (ustaških satnija) šumom prodro do mjesta naše bolnice, koju je djelomično uništio.[10] Sa moje strane bilo je neprestano upozoravano da sektor Kalnika nemože imati konspirativnu bolnicu nego da se bolnica može održati, samo sa vojnim osiguranjem protiv manjih jedinica, a pravovremenim obavještavanjem jačih neprijateljskih snaga. To je u teoriji bilo primljeno, dok u praksi slabo sprovedeno. Na dan napada na bolnicu I bataljon brigade »Braće Radića« nalazio se na položaju odkuda je neprijatelj nastupio. Isti bataljon koji je osjetio nastupanje neprijatelja nije primio borbu, a isto tako nije pravovremeno obavjestio o nastupanju neprijatelja. Bolnička straža koja je primjetila neprijatelja u neposrednoj blizini zapucala je, te tako omogućila većem dijelu ranjenih i osoblja da se spasu (njih 79), dok je 13 drugova uglavnom teško ranjenih bilo, od neprijatelja uhvaćeno i zaklani. Zbog kratkoće vremena i iznenađenja neprijatelja ranjeni drugovi nisu mogli biti smješteni u pripravljene zemunice. Tom prilikom uništena je i velika količina sanitet, materijala, koji je upravo pred nekoliko dana stigao iz Novog Marofa. Uniten je sav bolnički inventar. Naš štab za vrijeme napada nalazio se u Moslavini.

Za osiguranje bolnice bio je zadužen Kalnički partizanski odred i brigada »Braće Radića«, koja se nalazila na tom sektoru. Da se radi o grubom vojničkom propustu očito se vidi iz navedenog. O rezultatu istrage i o krivcima pisano je u operativnom izvještaju našega štaba.

Poduzete su mjere da se slično ne ponovi.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sanitetski referent:

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1475, f. 1, dok. br. 37-2

[8] Josip
[9] Redakcija nije uspjela utvrditi ime.
[10] Vidi: Dok. br. 90 i 139.

171

1943, listopad 16.
Bjelovar

Polumjesečni izvještaj Župske redarstvene oblasti Bjelovar Glavnome ravnateljstvu MUP NDH o akcijama partizana na njezinome području

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST
B J E L O V A R

Broj: Taj. 2780/43— Bjelovar, dne 16. listopada1943.

Predmet: Izviešće o položaju od 1. do
15. listopada 1943. god.—

1./ MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST ZAGREB
2./ MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST — ODSJEK X. - ZAGREB
3./ MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST — ODSJEK IIA — —ZAGREB
4./ MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
OBĆE ZAPOVJEDNIČTVO REDARSTVENE STRAŽE - ZAGREB
5./ MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA
za g. Dr. E. BAUERA - ZAGREB
6./ VELIKA ZUPA BILOGORA - BJELOVAR
7./ NJEMAČKO MJESTNO REDARSTVO - BJELOVAR
8./ ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST - VARAŽDIN
9./ ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST N. GRADIŠKA

Prema nalogu Ministarstva unutarnjih poslova, Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost od 9. XII. 1941. broj: Prs. 12585/1941. predlaže se izviešće o položaju za razdoblje od 1. do 15. listopada 1943. god. kako sliedi:

A. KOMUNIZAM:

I tokom ovog razdoblja na području ove Župske redarstvene oblasti nije bilo čisto komunističke promičbe, već komunističko partizanske, koja se je očitovala na područjima općina Sv. Petar Orehovac, Glogovnica, Carevdar, Sv. Petar Čvrstac, a naročita aktivnost partizana bila je na području općine Vrbovec. I u ovom razdoblju njihova se aktivnost ispoljava naročito u ometanju saobraćaja. Saobraćajna veza između Križevaca i Zagreba i Bjelovara je uspostavljena, dok saobraćajna veza između Koprivnice i Križevaca nije uzpostavljena, jer je na ovom potezu željeznička pruga vrlo razrušena, kao i neki mostovi i ovdje je aktivnost partizana najjača. Isto tako još nije uzpostavljena ni brzoglasna veza Križevci — Zagreb. Tokom ovog razdoblja pokazala se aktivnost partizana u uništavanju spisa kod općina Sv. Petar Orehovec, Sv. Ivan Zabno, te oduzimanjem pisaćeg pribora kod općina i pučkih škola. Osim oduzimanja spisa zapaženo je tokom ovog razdoblja da su partizani sa škola skidali slike Poglavnika i iz knjiga školske djece otrgali su sliku Poglavnika. Njihove obhodnje dolaze u neposrednu blizinu samih gradova Bjelovar — Križevci — Koprivnica, odakle vraćaju seljake i sprečavaju im da dolaze na sajam i da uobće nose živežne namirnice u grad. Ova njihova djelatnost je naročito pojačana od kada više ne postoje oružane snage u općinama, kao Sv. Ivan Zabno, Vrbovec, i dr. Prema tome može se smatrati, da su općine i ovaj kraj vrlo ugrožene od partizana i da je bilo kakovo vanjsko uredovanje našim vlastima zbog pomanjkanja oružanih snaga nemoguće.

B. ŽIDOVI:

Zidova na području ove Župske redarstvene oblasti imade veoma malo, pa se prema tome u njihovom radu i kretanju nije moglo ništa naročitog zapaziti.

C. SRBSTVO U SAVEZU SA ODMETNICTVOM:

Četnika i četničkih akcija na području ove Župske redarstvene oblasti nema, već samo partizanskih, koje su se u ovom razdoblju očitovale u žestokim napadajima na sela i općine, i na željezničke pruge. U zadnje vrieme počeli su partizani[1] napadati i vlakove, kao kod Paulovca, gdje je poginulo 8 njemačkih vojnika i platilo životom nekoliko građana. Ove napade vrše po danu, iz zasjede čekaju

[1] Na ovom je području djelovala Druga NO brigada Druge operativne zone.

vlak, odšarafe tračnice i zatim pucaju na putnike. U zadnje vrieme zapažaju se na području kotarske oblasti u Grubišnom Polju krstarenja odreda češke armade.[2] U ovu armadu svrstali su se pripadnici Č. M. P.-a,[3] rođeni od 1910. do 1925. godine. Ova armada prisiljava ostale mladiće, koji su pod vojnom obavezom da stupe u njihove redove i da zajedno sa njima pljačkaju i ubijaju mirno stanovničtvo.

Prema do sada stiglim obaviestima važniji događaji u gore navedenom razdoblju su sliedeći:

Dne 1. listopada napali su partizani vlak, koji je išao iz Zagreba za Koprivnicu kod tunela Paulovca. Pucnjava na vlak trajala je 6 minuta.

Iste noći došli su partizani u Stare Plavnice kotar Bjelovar, gdje su se razpitivali kakove prilike vladaju u Bjelovaru.

Dne 2. listopada napali su partizani Čazmu.[4] Borba je trajala puna 2 sata nakon čega su morali partizani odstupiti.

Jedna skupina partizana došla je u selo Vrbica, općina Vel. Trojstvo i od seljaka **Mostova Josipa** odniela 500 kg pšeničnog brašna, **2** svinje, **1** zimski kaput, **1** par cipela, te kola i konje.

Dne 3. listopada došli su partizani u selo Sv. Ivan Zabno, gdje su zatražili od obćinskog blagajnika da im dade ključ od obićinske blagajne, odakle su uzeli 4.000 Kuna.

Jedna skupina partizana došla je u mjesto Stare Ploščice i tamo dovela veće količine masti, mesa i šećera, koje potječe od pljačke tvornice Predović[5] iz Vrbovca.

Istoga dana zapalili su partizani u selu Markovac kuću bivšeg redarstvenog izvidnika **Martina Cikoša.**

Dne 4. listopada došli su partizani u mjesto Orlovac obćinskom načelniku. Tomu su zaprietili da mora ostaviti službu i priključiti se partizanskim redovima.

Istoga dana zaustavila je neka žena vlak, koji je išao za Garešnicu između željezničke postaje Kokinca i Severina, zbog toga, jer su partizani stavili minu na željezničku prugu.

U mjestu Nova Rača došla je grupa oko 400 partizana, koja je opljačkala obćinu, a potom spalila spise i uručbeni zapisnik.

Dne 5. listopada došli su partizani u obćinsko poglavarstvo Šemovce i tom zgodom zaprietili su obćinskom bilježniku, da ne smije izvršavati naloge državnih vlasti, a ostalim službenicima ove obćine zabranili su dolazak u ured, pod prietnjom smrtne kazne.

[2] Čehoslovačka brigada »Jan Žiška«.
[3] Češko-moravski protektorat.
[4] Vidi: Dok. br. 139.
[5] Vidi: Dok. br. 100.

Istoga dana došli su partizani na sajmište u Virje, odakle su sobom odveli povjerenika od zajednice za promet stokom **Gustava Hercega.** Spomenuti povjerenik imao je kod sebe 400.000 Kuna.

Jedna skupina partizana sa dvokolicama došla je u Virje, gdje je prisilila općinskog blagajnika da im otvori blagajnu, odakle su partizani uzeli 5.186 Kuna o čemu su izdali pismenu potvrdu. Nakon toga su opljačkali blagajnu pošte, a zatim su nalijepili jedan plakat za općinu sa nadpisom »spasimo žetvu za sebe i svoju vojsku«. Pri odlazku iz Virja odveli su sa sobom legionara **Martina Šanjića.**

Dne 6. listopada napali su partizani[6] oružničku postaju Nova Rača i nakon dulje borbe uspjelo je partizanima zauzeti oružničku postaju i zarobiti 11 oružnika, za čiju se sudbinu još do sada ne zna. Iz općinskoga ureda iste općine iznieli su partizani sve spise, koje su poslie spalili.

Dne 7. listopada napala je jedna skupina partizana[7] željezničku postaju Koprivnički Bregi odakle su partizani odnieli sav brzoglasni i brzojavni uređaj.

Istoga dana došla je jedna skupina partizana za vrieme obuke u pučku školu u Vrbovačku Poljanu. Obuku su imali učenici I i II razreda. Tom zgodom su partizani iz školske knjižnice odnieli knjige »Dr Ante Pavelić riešio je hrvatsko pitanje«, »Ustaška borba«, »Ante Starčević«.

Dne 8. listopada napali su partizani selo Breza, koje su zauzeli i u tom selu postavili su svoje stalne starješine i neke odbore, koji selom upravljaju i daju partizanskoj komandi izviešća.

Istoga dana došli su partizani u kuću seljaka Kovač Luke, kojeg su odveli u šumu, a kako je isti počeo bježati to su ga partizani ubili, a zatim mu zapalili kuću.

Iste noći odveden je po partizanima iz Starih Plavnica umirovljeni oružnički narednik **Jović Mihajlo.**

Iz sela Korenova odveden je Tubić Marijan i Predragović Nikola.

Dne 9. listopada došli su partizani u selo Križ, općina Sv. Ivan Žabno i od tamošnjih seljaka uzeli su partizani krugovale i vatrogasna odiela.

Istoga dana napali su partizani Nartu.[8] Borba je trajala 5 sati i popaljene su mnoge kuće. Među građanskim žiteljstvom ranjena je teško jedna žena.

[6] Napad izveli dijelovi Bilogorskoga NOP odreda. Vidi: »**Zbornik VII«,** tom v. knj. 20, Dok. 206.

[7] Riječ je o dijelovima Sedamnaeste NOU brigade.

[8] Vidi: Dok. br. 173.

Dne 10. listopada došli su partizani u Đurište kraj Vrbovca i sa imanja Predović oduzeli su 20 komada svinja. Isto tako su podpuno opljačkali filijalu »Bata« u Vrbovcu.

Dne 11. listopada napali su partizani selo Skucane, općina Kapela i od tamošnjeg seljaka otjerali konje i kola, nakon što je ustanovljeno da se taj seljak zove **Josip Radečić.**

Dne. 12. listopada došli su partizani u općinski ured u Vrbovec iz kojeg su uzeli sve spise i knjige, upravne i vojne prirode, koje su pred općinskom zgradom spalili. Istoga dana zapaženi su partizani, kako voze 12 kola svojih ranjenika kroz selo Kalnik, prema Voj. Osieku, gdje sigurno imadu svoju bolnicu.

U Vojakovcu, općina Carevdar održali su partizani svoj sastanak na kojem su morali prisustvovati tamošnji seljaci. Na sastanku su partizani govorili narodu, da se ne odaziva vojnim pozivima i ne pokorava državnim vlastima, jer da će rat završiti kroz kratko vrieme u njihovu korist.

Partizanske obhodnje, koje krstare na državnoj cesti Križevci —
— Koprivnica kod sela Majurec vraćale su narod sa blagom, da ne idu na tjedni sajam u Križevce.

Dne 13. listopada odveli su partizani općinskog redara iz Đurđevca **Ignaca Kodumiju,** kojeg su, nakon što su mu oduzeli službeni samokres i opasač, pustili kući.

Dne 14. listopada došli su partizani u školu u Gor. Dubovcu, općina Raven iz koje su odnieli sav kancelarijski materijal o čemu su izdali pismenu potvrdu.

Istoga dana došli su partizani u Letičane i od seoskog starješine Bartola Cecelje oduzeli su 1 par čizama i 1 novi kaput.

Od seoskog starješine iz sela Tuk, **Pučak Mate** oduzeli su partizani sve rublje, dvokolicu i 18.000 gotovine.

Istoga dana nađen je po dužnostnicima ove oblasti partizanski letak pod naslovom »Dragi prijatelji«, koji je podpisao **Nikola Pudrić,** narodni zastupnik.

Dne 15. listopada napali su partizani željezničku postaju Đurđevac i tom zgodom uspjelo je partizanima razoružati željezničku stražu i zarobiti 2 domobrana.

Istoga dana napali su partizani mjesto Grubišno Polje, koje je branila ustaška i domobranska posada i tom zgodom došlo je do borbe, koja je trajala do 9 sati u jutro. Kod partizana bilo je 3 mrtva.

D. SOCIJALNO PITANJE:

Tokom ovog razdoblja nije bilo nezaposlenosti i sporova između poslodavaca i radnika. Prehrana je uglavnom osigurana. Seljaci su zabavljeni berbom kukuruza i vinograda i iskapanjem krumpira.

U zadnje vrieme obilaze partizani seljačke kuće, te ih pljačkaju oduzimajući seljacima odjeću i obuću.

E. STANJE KRIMINALITETA:

Na području ove oblasti nije bilo težih kriminalnih prekršaja. Zapaženi su pojedinačni slučajevi abortusa, kojeg su učinile mlađe žene. Istraga je u toku.

F. EVENTUALIJE:

Obzirom na gore izloženo može se reci, da je javna sigurnost na području ove oblasti vrlo slaba ili gotovo nikakova. Obća politička situacija na području ove oblasti je svakim danom sve teža. Partizanske skupine postaju svaki dan sve drskije, napadaju, ruše, pljačkaju do čega dođu. Sve veći pritisak čine na narod, da sa njima surađuje. Među narodom šire jaku i uspješnu promičbu, da će partizani pobjediti. Često puta se događa, da slabiji Hrvati podlegnu promičbi partizana. U okolini Bjelovara nagrnule su se čete partizana, koje krstre po okolici i općinama Bjelovara. Očekuje se svakog dana dolazak SS postrojbi, koje će započeti sa akcijama većeg stila protiv partizana. U koliko se neće jednom započeti ozbiljna akcija izgleda da se iz samog Bjelovara neće moći nikuda izaći.

Moli se ovo izviešće primiti do znanja. —

ZA DOM SPREMNI!

M. P.[9]

UPRAVITELJ
ŽUPSKE REDARSTVENE OBLASTI
BJELOVAR
/IMPER[10]/
UZ.....," V, r.

Original, strojopis
Sign., RSUP SR Hrvatske, II- 461/1529- 1531

[9] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Župska redarstvena oblast Bjelovar

[10] Dragutin

[11] Potpis nečitak.

172

1943, listopad 16.
Dugo Selo

Izvještaj Kotarske oblasti Dugo Selo Kotarskoj oblasti Zagreb o diverziji partizana na željezničku stanicu Prikraj

KOTARSKA OBLAST DUGO SELO

T. broj: 482/1943 Dugo Selo, dne 16. X. 1943. godine

Predmet: Partizana djelatnost
i kretanje.—

VELIKA ŽUPA PRIGORJE ZAGREB
REDARSTVENA OBLAST ZA GRAD ZAGREB
ZAPOVJEDNIŠTVU I. zbornog područja Zagreb
NJEMAČKO MJESTNO ZAPOVJEDNIČTVO, vanjski ured
Nova Gradiška.—

Savezno sa brzoglasnim izvješćem od danas poslanim Velikoj župi Prigorje izvješćuje se sliedeće:

Dne 15. listopada 1943. godine u 23,30 sati jedna skupina partizana u jačini od 450 do 500 ljudi, izvršila napad na željezničku postaju Prikraj, općine Brckovljani, kotara Dugo Selo, jugoistočno od Dugog Sela 7 kim. te zapalili prometni ured postaje Prikraj, koji je sa svim uređajem potpuno izgorio, kao skretnica sa uređajem. Na kim. 432.200 do 453.300 podmetnut eksploziv, koji je izbacio šinju u dužini 70 cm. Između Prikraja i Vrbovca udaljeno od Dugog Sela 8 kim. istočno od Dugog Sela srušen je željeznički most na rieci Lonji, dug. 17. met. širok 5 met. te time promet na istoj pruzi obustavljen.

Istraga se dalje vrši te će se naknadno podnjeti izvještaj.

Za dom spremni!

Kotarski predstojnik:
/Poljac[1]/

Kotarskoj oblasti 1 — 6
na znanje.—

.....

ZA DOM SPREMNI!

Kotarski predstojnik:
/Poljac/
Poljac, v.r.

M. P.[2]

M. P.[3]

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 100, taj. br. 2417/43

[1] Leopold
[2] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Dugo Selo
[3] Zaprimni pečat Kotarske oblasti Zagreb, taj. br. 2417/43. od 20. X 1943. godine.

1943, listopad 17.

Operativni izvještaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama i stanju jedinica pod njihovom komandom

STAB II OPERATIVNE ZONE
NOV i PO Hrvatske

Oper. br. 761/43.
17. X 1943.

2. XI 1943.[1]

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Od zadnjeg našeg operativnog izvještaja na sektoru naše zone nije bilo krupnih događaja niti većih vojničkih akcija naših jedinica. X divizija i brigada »Braća Radića« poslije likvidacije Ludbrega odmarale su se i 15. o. mj. krenuli za Zagorje. U Zagorje je krenula XVII brigada i brigada »Braće Radića«, dok je XXI brigada zaposjela položaje Hum-Visoko, na glavnoj cesti Zagreb — Varaždin sa zadatkom da na tim komunikacijama vrši akcije i sprečava saobraćaj. Na putu za Zagorje iste jedinice porušile su most na rijeci Bednji, na cesti Zagreb — Varaždin. Rušenjem tog mosta sada je zakočen svaki saobraćaj prugom i cestom i time dovedeno u pitanje snabdjevanje i veza varaždinskog garnizona sa Zagrebom. Svakako da je rušenje ovog mosta od velike strateške važnosti, jer Varaždinski garnizon sada je upućen na komunikaciju Varaždin — Krapina i Varaždin — Varaždinske Toplice, koje se nalaze pod jakom kontrolom naših jedinica. Istog dana, prije pokreta preko pruge, XVII brigada vodila je na položajima kod Turčina, u neposrednoj blizini Varaždina uspješnu borbu sa neprijateljem, koji je bio krenuo iz Varaždina. U toj borbi neprijatelj je imao preko 150 mrtvih vojnika. Prva akcija XVII brigade i brigade »Braće Radića« biće na neprijateljsko uporište Ivanec, a odatle će krenuti za Zlatar, koji bi se također trebao likvidirati.

Zagorski odred: formirali smo sa 2 bataljona. Brojno stanje odreda jeste 250 boraca naoružanih sa puškama, 4 p. mitraljeza i jednim teškim mitraljezom. Odred je izvršio manje akcije i to: rudnik

[1] Datum zaprimanja.

Klenovec, gdje su uništili rudnička postrojenja i zaplijenili 400 klg ekrazita. U mjestu Lupinjak razoružali su pograničnu stražu, koju su sačinjavali 11 finanaca i 5 domobrana. Zaplijenjeno je 11 Manliher, 2 Mauzer puške, 13 bombi i 1.400 metaka. Istovremeno uništen je rudnik i električna centrala Novi Golubovec, gdje je radilo 400 radnika. Zaplijenjeno 800 klg ekrazita.

6. X odred je izvršio napad na ustašku posadu u Budinšćini, na pruzi Zagreb — Varaždin, koju nisu u potpunosti likvidirali. Zaplijenjeno 10 Manliher pušaka i nekoliko bombi. Gubici neprijatelja 1 mrtav i 4 ranjena a naši 1 mrtav i 6 ranjenih.

Odred po svom elementu ima preduslova da postane jedan od najboljih naših odreda. Borbeni kvalitet boraca dosta je dobar, što se naročito ispoljilo kod napada na Budinšćinu, gdje su borci 8 puta jurišali na ustaše. Odred još nije organizaciono učvršćen a manjka mu komandni kadar, koji je vrlo mlad i sirov. Iz brigade »Braće Radića« i Kalničkog P. odreda poslali smo nekoliko rukovodioca i nadamo se da će akciona sposobnost odreda biti veća.

Zagrebački P. odred: danas je potpuno organizovan u dva bataljona. Njegovo brojno stanje veće je od 400. Kad bi mogli pružiti veću pomoć u komandnom kadru bio bi to primjeran odred, ali svakako da je to za sada odred koji ima perspektivu da bude naš najbolji odred.

8. X. — odred je razoružao Mariju Bistricu. Zarobljeno 20 domobrana i zaplijenjeno 10 pušaka i 2.000 puščanih metaka i druge manje spreme.

Odred je pored ove izvršio jednu značajnu akciju na ž. stanicu Gornja Stubica i stanicu Zlatar Bistrica, koje je razoružao. U tim akcijama zaplijenjeno je 24 puške, 2.500 metaka i zarobljeno 19 domobrana. Uništena je jedna lokomotiva i popaljeni magazini i ž. stanice. Ustaše manjim snagama pokušali su 3. o. mj. odbaciti naše jedinice sa sektora Sv. Ivan Zelina, Odred je prihvatio frontalnu borbu i zadržao položaje čitav dan, kada je izvršio kontra napad i protjerao neprijatelja nanjevši mu osjetne gubitke, a pouzdano se zna, da je ubijen jedan ustaški satnik. Na našoj strani jedan mrtav drug.

Kalnički P. odred: Poslije odlaska naših jedinica za Zagorje preuzeo je uništavanje komunikacije Križevci — Đekenež i Koprivnica — — Varaždin. Poslije oslobađanja Ludbrega odred se mnogo pojačao sa novim borcima i sada ima 2 jaka bataljona, koji broje 200 boraca, a u najskorije vrijeme pristupićemo formiranju III bataljona odreda. Poslije formiranja Komande Kalničkog područja, odred se oslobodio pozadinskih dužnosti i sada je njegova aktivna sposobnost

veća, nadamo se da će dostići onaj nivo na kome se nalazio K. P. O. U odnosu prema drugim odredima ovaj ima dobar kadar.

Međimurska četa: formirana je i broji preko 40 boraca, dobro naoružanih. Četa raspolaže sa vrlo dobrim komandnim kadrom, a sastavljena je od dobrovoljaca. Mađari su, kada su se naše jedinice spuštale na Dravu, doveli u Međimurje nova pojačanja u svrhu osiguranja. Pošto su naše jedinice napustile Podravinu i Mađari su povukli veći dio svojih trupa u Mađarsku. Međimurskoj četi neće biti odmah omogućeno da se održi iz razloga što teren nije podesan i jakih neprijateljskih snaga. Mi smo zamislili da se četa zadržava uz Dravu i povremeno vrši upade u Međimurje, dok se ne stvore uslovi za njezino stalno zadržavanje. Prema izjavi drugova, koji su ovih dana došli iz Međimurja, uslovi za mobilizaciju su vrlo povoljni i otpor naroda prema Mađarima naglo raste, kažu **da** ima dosta skrivenog oružja, da neće biti problem za naoružanje boraca.

Bjelovarski odred uspjeli smo popuniti komandnim kadrom i sada je sposoban da vrši akcije manjeg karaktera. On broji preko 500 boraca, naoružanih puškama, ali mu manjka automatsko oružje. Sva aktivnost odreda usmjerena je na pruge Koprivnica — Kloštar — Bjelovar — Križevci — Vrbovec.

Moslavina: Naša Moslavačka brigada od svog formiranja do danas nije sređena, što se nabolje vidi iz njene neuspjele akcije na Nartu.[2] U samom štabu brigade nema potrebne harmonije i suradnje. Poslije odlaska našeg štaba iz Moslavine brigada je ostala sama i nije se uspjela osamostaliti u radu i akcijama. Štab brigade nije pravilno shvatio kod odabiranja akcija da iskustvo komandnog kadra i boraca nije veliko i zato su se u Narti loše sproveli.

8. X — izvršen je napad na Nartu. Prema podacima u Narti su se nalazile dvije satnije domobrana, s kojima je bio ugovoren napad, u stvari te satnije trebale su se predati. Isto veće došlo je u Nartu 200 Nijemaca, kao pojačanje, a da štab brigade uopće nije znao. U tom napadu brigada je imala 4 mrtva, 17 ranjenih, 21 nestali i 18 dezertiranih. Po svim znacima neprijatelj je tačno znao dan napada, jer je za vrijeme borbe iz Bjelovara tukao haubicom položaje naših jedinica. Same pripreme obzirom na predaju koja je trebala uslijediti nisu bile potpune i štab brigade polako je shvatio samu akciju. Brigada je izvela akciju bez Moslavačkog odreda. Moral boraca te brigade dosta je popustio i moraćemo brigadi pružiti veću pomoć i ne dozvoliti joj da se lomi na jakim uporištima, nego da bira manje akcije. Sada je brigada sa dva bataljona na pruzi oko Ivanić Grada, dok je jedan otišao na Baniju za pratnju oružja.

[2] Vidi: Dok. br. 171.

Moslavački odred: stalno se pojačava i vrši akcije na pruzi oko Kutine.

Naše rukovođenje XIII prol. brigadom, Žumberačkim i Turopoljskim odredom praktički vrlo slabo funkcioniše. Pomoć štabovima tih jedinica sa strane našeg štaba nije dovoljna i ona redovito dolazi u zakašnjenju. Za koordinaciju aktivnosti i zajedničkog rukovođenja tim jedinicama nužno je potrebno da se u najkraće vrijeme formira operativni štab. Javite nam hoće li operativni štab biti izravno pod komandom vašeg štaba ili našeg? Zumberačkom odredu pisali smo da formira komandu područja, a svoju aktivnost usmjeri na prugu Zagreb — Karlovac i jednim bataljonom vrši pritisak na komunikaciju Samobor — Zagreb. Njihove izvještaje kao izvještaje brigade i Turopoljskog odreda o izvršenim akcijama, ne šaljemo iz razloga što su vam već isti dostavljeni.

Javili smo vam da namjeravamo u najskorije vrijeme formirati novu brigadu. Da bi ta brigada bila što bolja dali smo direktive Zagrebačkom, Kalničkom, Bjelovarskom i Moslavačkom odredu da formiraju po jedan bataljon, koji će stalno krstariti po terenu i vršiti značajnije akcije, u kojima će se borci i rukovodioci više osposobiti i očeličiti. Komandni kadar za štab brigade imamo, ali nam se odmah nameće i pitanje štaba divizije.

Sa našim jedinicama čvrsto smo zasjeli na pruge i ceste Varaždin — Zagreb — Banova Jaruga, Zagreb — Križevci — Đekenež i Križevci — Bjelovar — Kloštar — Koprivnica. Preduzet ćemo sve da što više zakočimo saobraćaj. Ako možete pošaljite nam veće količine eksploziva, kojima bi mogli uspješno zakočiti saobraćaj. Aktivnost naših jedinica na pruzi Banova Jaruga — Zagreb bila je slaba, ali će se pojačati. Ove dane Bjelovarski odred prekinuo je saobraćaj na pruzi Koprivnica — Kloštar, a narednih dana trebali bi prekinuti i ž. promet između Koprivnice i Mađarske.

Primili smo telegram za mobilizaciju 200 dobrovoljaca za I prolet. diviziju. Mi smo pred izvjesno vrijeme uputili 100 dobrovoljaca za diviziju u Zumberak po vašem naređenju, pa ne znamo da li i ti dolaze u obzir. Kampanju za mobilizaciju sprovesti ćemo što bolje, nadamo se da ćemo moći dobre borce poslati, ali ih nećemo sve moći u potpunosti vojnički opremiti /odjela i obuća/.

Naš informativac drug Vjekoslav Janić — Capo — nalazi se na sektoru Zagrebačkog odreda i on će vas stalno obavještavati o pokretima i namjerama neprijatelja južno od Save, jer su nam veze sa Zagrebom prilično solidne.

Pojačanom aktivnošću naših jedinica mobilizacija se dobro razvija i stalno niču novi bataljoni. Sada se već pomalo osjeća da se naše jedinice razvodnjavaju, jer komandnom kadru manjka iskustva i

potrebno vojničko znanje. Sam naš štab dosta je uzak, trebao bi se proširiti i onda bi mogao potpuno obuhvatiti svoj sektor, a ovako se dogadja da se dogadjaji na sektoru naših jedinica i same jedinice razvijaju bez veće pomoći i kontrole našeg štaba.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **M.[3] Belinić,** v. r.

Za komandanta načelnik štaba: **Bulat R.,[4]** v.r.

M. P.[5]

Original, strojopis
Sign., A VII, Fond NOB, kut. 105 B, f. 4, dok. br. 1

174

1943, listopad 17.

Izvještaj Štaba Kalničkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju u odredu i akcijama u prvoj polovini listopada 1943. godine

Štab Kalničkog Narodno
Oslobodilačkog Partizanskog Odreda
Hrvatske

Oper. br. 42/1943.
17. X 1943.

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

I. Stanje neprijatelja na sektoru Kalničkog partizanskog odreda.

Kako nam je poznato neprijatelj ne pokušava sa ni jedne strane na naš oslobođeni teritorij, te smo mu nanesli teške udarce pa zato i ne pokušava krenuti u pravcu oslobođenog teritorija.

Brojno stanje neprijateljskih posada, nalazi se u Varaždinu, Koprivnici, Križevcima, naoružanje njihovo nije nam poznato.

[1] Marko
‘ Rade
’ Okrugli pečat: Štab II. operativne zone NOV i PO Hrvatske (u sredini petokraka zvijezda)

Na željezničkoj pruzi Križevci — Koprivnica ne primjećuje se nikakovih koncentracija neprijatelja, isto tako ni na pruzi Koprivnica — Varaždin.

II. **Akcije**

3. X 1943. zarobljeno je 14 domobrana na pruzi Varaždin — Zagreb, koji su se nalazili na mostu. 8. X 1943. srušena je pruga Koprivnica — Križevac dva kilometra i 90 telegraf stupova, prekopana cesta pred samom Koprivnicom i srušen most na Donjari, 16. X 1943. uništeno pruge Koprivnica — Križevac 900 metara, prekopana cesta na dva mjesta, isto tako 16. X 1943. uništena pruga Martijanec — — Varaždin 700 metara, porušeno 60 telegrafskih stupova.

III. **Opća situacija u odredu.**

Nakon provedenih promjena u našem odredu, popravlja se ali još nije dosta na visokom stupnju, nastojat ćemo da ju ispravimo.

IV. Vojno sudski odsjek razvija se i samostalno radi.

Vod za vezu isto tako nije još dosta samostalan, i upućen u razvijanje svoga rada.

Sanitetski referent K.P.O. pred par dana došao je za referenta pa ga treba uputiti u njegov rad.

V. **Perspektive**

I na dalje rad će se učvršćivati u jedinicama, isto tako i u komandama četa i štabovima bataljona.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Politkomesar: .....*, v. r.

Komandant: .....[2] v. r.

M. P.[3]

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 6, dok. br. 13

[1] Nečitko, u to je vrijeme komesar bio Gabrijel Santo.
[2] Nečitko, u to je vrieme komandant bio Stjepan Kučiš.
[3] Okrugli pečat: Stab Kalničkoga NOP odreda
(u sredini petokraka zvijezda)

175

1943, listopad 17.
Zagreb

Okružnica uz naredbu državnog povjerenika za sigurnost željezničkog prometa NDH velikim župama o osiguranju željezničkih pruga

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
DRŽAVNI POVJERENIK ZA SIGURNOST ŽELJEZNIČKOG PROMETA

Broj: Taj. 465-drž. pov. 1943. Zagreb, dne 17. listopada1943.

Predmet: Osiguranje željezničkih pruga.

I.
O K R U Ž N I C A

1. SVIM VELIKIM ŽUPAMA
2. GRADSKIM POGLAVARSTVIMA
3. ŽUPSKO REDARSTVENIM OBLASTIMA
4. KOTARSKIM OBLASTIMA
5. IZPOSTAVAMA ZUPSKO REDARSTVENIM OBLASTIMA
6. IZPOSTAVAMA KOTARSKIH OBLASTI
7. REDARSTVENOJ OBLASTI ZA GRAD ZAGREB

1 — 7. za sve.

U prilogu dostavlja se naredba o osiguranju željezničke pruge. Ova naredba imade se proglasiti pučanstvu propisnim putem te javnim oglasima u dovoljnom broju oglasiti na svim željezničkim kolodvorima i željezničkim postajama.

Zabranjeno područje, koje se ima u sporazumu sa zapovjednikom stožera za osiguranje pruge odrediti do 300 m. treba označiti opomenbanim pločama.

Prema tome će glavari prvomolbenih gore pomenutih oblasti odmah stupiti u doticaj sa zapovjednicima stožera za osiguranje pruge, ustanoviti sporazumno sa ovim oblik i mjesto za postavljanje opomenbenih ploča a nabavka ovih pada na teret pojedinih upravnih obćina.

Provedbi ovog valja odmah pristupiti i izvršenje ovamo saobćiti.

ZA DOM SPREMNI!

Prilog: 1.

DRŽAVNI POVJERENIK ZA SIGURNOST
ŽELJEZNIČKOG PROMETA:
/Đuro Vragović/
Đuro Vragović, v. r.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA — MINISTARSTVO
UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
DRŽAVNI POVJERENIK ZA SIGURNOST ŽELJEZNIČKOG
PROMETA

Broj: Taj. 465-drž. pov. 1943. Zagreb, dne 17. listopada 1943.

Predmet: Osiguranje željezničkih pruga —

Na temelju S-a 4. st. 1. toč. 2 i 3. Zakonske odredbe od 9. XI. 1942. o osiguranju željezničkog prometa a u smislu zakonske odredbe od 8. X. 1943. o promjeni i nadopuni zakonske odredbe od 9. XI. 1942. o osiguranju željezničkog prometa propisuje se ova:

N A R E D B A

1. Pristup željezničkoj pruzi i području, koje je označeno opomenbenim pločama i koje podleže mjerama o zabrani /zabranjeno područje/ zabranjen je danju i noću svim neslužbenim osobama.

Isto tako zabranjeno je u tom području tjeranje i izpaša stoke.

Prelaženje željezničke pruge, gonjenje stoke preko iste dozvoljeno je samo na za to određenim i jasno označenim mjestima odnosno prilazima i prielazima.

Pristup kolodvorima, željezničkim postajama i na cjelokupno područje željezničke postaje dozvoljen je samo onima koji su tamo zaposleni.

Putnicima, koji su proviđeni propisanim osobnim dozvolama za putovanje, dozvoljen je pristup na kolodvorima samo na za ove određena mjesta.

2. U području ovoga zabranjenoga pojasa mora se ostraniti svako drvo, grm ili biljka, koja pruža zaklonište, a treba obustaviti svaku upotriebu i obradbu tla.

Prekršitelj ove naredbe kaznit će se po § 2. Zakonske odredbe o redarstvenim prekršajima, a u težim slučajevima biti će predani i pokretnom priekom sudu na postupak.

U ostalom ima svaka osoba koja uzradi protivno ovoj naredbi računati s time, da će se po vojničkim propisima bez opomene na nju upotriebiti vatreno oružja.

Ovim se stavlja izvan snage osostrana naredba od 7. XII. 1942. taj. br. 20. drž. pov. a koja se odnosi na hodanje i pristup željezničkoj pruzi.

IZ UREDA DRŽ. POVJERENIKA ZA SIGURNOST
ŽELJEZNIČKOG PROMETA

Original, strojopis
Sign., RSUP SR Hrvatske, 11-64/436-437

176

1943, listopad 18.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Klanjec Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju

Kotarski komitet
Klanjec 18. X. 43.

Drugarskom O. K. Krapina

IZVJEŠTAJ

Dnevni red:

1. Polit, situacija
2. Organizaciono stanje
3. SKOJ - USAOH
4. NOO — NOF
5. A. F. Z.
6. Vojska
7. Agit-prop
8. Veze

Politička situacija u kotaru: općina Sela Zagorska — raspoloženje širokih masa prema N.O.B. — povoljna je, iako te mase aktivno ne sudjeluju u borbi. Razlog te neaktivnosti leži u nesamostalnosti N.O.O-a i labavosti part, jedinica.

Pokušaj djelovanja HSS-a preko letaka, koju su akciju poveli Pernar[1] iz Zagreba, preko svojih agenata Trnara[2] i Rumihe[3] iz Tuhlja, naišao je na potpuni neuspjeh. Sav taj rad odvija se oko Novak Marcela iz Tuhlja, koji aktivno sudjeluje u tom radu, no daje mogućnosti sastanka i slično.

Općina Klanjec — rad je vrlo slab — mase nisu potpuno obuhvaćene usljed neposredne blizine bande, iako su vrlo sklone N.O.B-i, no strah i teror koji vrši banda nad njima, sprečava ih da široko pristupe u borbu. Kako je narod imao prilike osjetiti čizmu fašizma, pojava Mačekovih agenata Mije Suborića i Cere Cimprešaka, s namjerom organiziranja HSS-a, potpuno se izjalovila.

Luka — sav narod s simpatijama i ljubavlju gleda na N.O.B-u. Poznati Mačekov saradnik, bivši kotarski predstojnik, Stiperski pristupio je N.O.B-i, pa prema tome za sada nema izgleda za bilo kakovo djelovanje HSS-a.

Dubravica, Kraljevec i Vel. Trgovište — rad ovih općina i polit, djelovanje naših organizacija uglavnom obuhvaća široke mase.

Karakteristično jest, da narod sa nepovjerenjem gleda u naše saveznike, već istinskog i jedinog prijatelja gleda u Sovjetskom Savezu. Tu se naravno očituje nedosljedno sprovođenje partijske linije, pa prema tome slab rad tih jedinica.

U Dubravici ponešto se osjeća djelovanje HSS-a, odnosno njihovih agenata. Za vreme Jugoslavije Pernar je dao izvršiti neke radove na isušivanju polja, pa tu proizlazi neka sklonost u obliku zahvalnosti na brizi za narod, koju Pernar iskorišćuje za svoje mračne ciljeve.

Organizaciono stanje:
Kotarski komitet sa 6 članova:
5 partijskih jedinica
sa 26 čl. + partijca izvan njih
i sa 2 kandidata.

Rad tih jedinica slab je. Pojedini članovi nisu dorasli zadacima, koji su pred njih postavljeni, koprcaju se i lome i izvjesni članovi pokazuju redko nepoznavanje vanpartijskih organizacija i njihovog rada.

SKOJ — USAOH: Kotarski komitet Skoja sa 5 članova
4 skojevske grupe sa 19 članova

Rad Skoja postavljen je na širokoj bazi, omladina obuhvaćena je i odazvala se, samo organizacija nije još sprovedena u cijelosti.

[1] Ivan
[2] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[3] Vjekoslav

Usaoh odbora 25 sa 98 odbornika
u akcionim odborima 176 članova.

Rad Usaoha u počecima je, ima izgleda za stvarne i ljepe rezultate.

A.F.Ž: U toku je formiranje KO AFŽ-a, 10 odbora AFŽ-a sa 38 članica.

Rad AFŽ-a je najslabiji. Nije se pristupilo ženama kako treba, nije se pristupilo sa onim što je njima najbliže. Osim toga nije im detaljno objašnjena potreba njihovog sudjelovanja i način na koji mogu koristiti. Neke drugarice nepoznavanjem rada unose zabune među drugove, koji također ne poznaju rad vanpartijskih organizacija.

N.O.O. i N.O.F. Kotarski	N.O.O.	od	6 čl.
3 općinskih	N.O.O.	od	21 čl.
29 seoskih	N.O.O.	od	131 čl.

Rad N.O.O-a priličan, no još se znatno osjeća nepoznavanje i zadaci N.O.O-a, što oni predstavljaju i kakovi su im zadaci. Rad po NOO-ima proširuje se i učvršćuje.

Vojska u čitavom kotaru odazvalo se pozivu, u zadnje vreme 72 borca. Imade mogućnosti za što skorije i uspješno mobiliziranje, na što su se i obvezale pojedine općine. Partizanske desetine, koje su svojevremeno vršile mnoge i prilično uspjele akcije u zadnje vreme zatajile su. Poduzima se sve, kako bi se što skorije i uspješno rješilo pitanje mobilizacije.

Agit-prop: po agit-propu radilo se malo. U općini Sela Zagorska bili su mitinzi. U toku je energično pristupanje i široki rad Agit-propa. Ukazuje se velika potreba naše štampe.

Veze — po čitavom kotaru uglavnom funkcioniraju, no pristupilo se učvršćenju veza — vodiča, kurira veći broj, kako se nebi događalo da odlaskom jednog kurira, donosno jedinog u mjestu u slučaju potrebe još jednog, ne zapinje rad.

S. F. - S. N.

Polit, sekretar:
Jura,[4] v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3030

[4] Milan Posavec

177

1943, listopad 18.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Pregrada Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju u kotaru

Drugarskom Okružnom Komitetu K. P. H.
Krapina

Sa sjednice Kotarskog Komiteta K. P. H.
Pregrada 18. X 43

ZAPISNIK

Najprije molimo O.K. Krapina da nam se odmah dostavi štampano točno zadaci za N.O.O., A.F.Z, Usaoh, i za partizanske desetine pa i za Skoj kako bi svi drugovi na terenu jedinstveno podijelili zadatke.

Zadaci se različito podijeljuju i gdjekada se po nešto i zaboravi.

Politička situacija u Kotaru Pregrada.

Vidi se iz izvještaja svih drugova političkih radnika da je narod spreman svaki čas primiti oružje u ruke i ići u N. O. V. da se bori protiv okupatora. Narod želi da bi se došlo čim prije do oružja jer svaki dan vidi sve veću opasnost od neprijatelja. Narod već tako rekuč u svim selima pjeva partizanske pjesme i stime se narod jako ponosi. Narod se stalno zbrinjava kako će nahranit i hranit svoju Narodno Oslobodilačku Vojsku kako će joj priredit za spavanje i tako slično. Narod iz samog mjesta Pregrada trpi pljačku od njemačkih bandita — otimaju sve do čega dođu, po dokazu triju seljaka iz Pregrade Vilima Mokara, Zvonka Škreblina i Josipa Krušeca. Josip Krušec izjavljuje da su Njemci došli к njemu i oteli mu silom zelje i jabuke, Vilim Mokar izjavljuje da su Njemci uzeli bažula i vidjeli su svinje na dvorištu i rekli su mu banditi da nek dobro hrani, a oni budu slaninu jeli i groziju se ako će se branit da će ga ubiti. Banda širi alarmantne vijesti đače doći neki Rusi zvani Čerkezi i dačeju iči u selu i klati sve odreda, dasu to dobrovoljci fašisti koji su se dobrovoljno javili u njemačku vojsku. Zato narod sav jednoglasno izjavljuje đače dati sve od sebe što če najviše moči za svoju N.O.V-u. Evo utoliko možemo dati i prikazati političku situaciju iz Kotara Pregrada.

Organizaciono stanje u Kotaru Pregrada

Partijske jedinice

Opć. Pregrada

Vojsok Klenice	4	člana
Plemenšćina gornja	5	tt
Marinci	1	tt
Opć. Hum		
Druškovac	3	ii
Opć. Krapinske Toplice		
0 rat je	3	tt
Klokovac	5	tt

SKOJ

K. K. Pregrada	4	člana
Opć. Krap. Toplice		
Gregurovac	6	člana
Klokovac	3	rt
Erpenja	2	tt
Opć. Pregrada		
Valentinovo	5	tt
Marinci	3	tt
Opć. Desinić	4	tt
Vel. Horvatska	3	tt
Opć. Vinagora		
Vinagorski Vrh	3	tt

USAOH

Opć. Pregrada	3	člana
Valentinovo	4	»
Benkovo	5	tt
Bušin	5	tt
Plemenšćina gor.	9	tt
Vojsok	9	tt
Gorjakovo	8	rt
Marinci	7	tt
opć. Krap. Toplice		
Maturovac	5	rt
Gregurovac	4	rt
Klokovac	5	tt
Oratje	5	tt
M. Erpenja	7	rt
opć. Odbor Krap. Top.	8	rt

opć. Desinić	5	ti
Vel. Horvatska	5	it
Ravnice	5	ti
Jelenjak	5	tt
Opć. Vinagora	6	tt
N. O. O.		
Pregrada		
Kotarski N. O. O.	5	tt
općinski ”	7	tt
mjesni	4	tt
Plemenšćina gornja	6	tt
Plemenšćina Dol.	4	tt
Klenica	3	)f
Bušin	6	ft
Valentin	4	tt
Benkovo	6	f)
Sv. Jurski Vrh	6	ti
Cigrovec	8	a
Gorjakovo	6	a
Sopot	6	a
Višnjevac	7	ii
Vrhjušica	7	ii
Marinci	5	ii
Stipernica	6	ti
Kostel Bregi	6	tt
Kostelsko	3	ti
Kostel	9	tt
Općinski NOO		
Krapinske Toplice	6	rt
Oratje	5	tt
Selo Gornje	5	tt
Klokovac	3	tt
Maturovac	5	ti
Erpenja M. Donja	6	tt
Gornja	6	rt
Lovreče Selo	6	tt
Opć. Hum		
općinski NOO	6	rt
Orješje	4	tt
Humski Brod	4	tt

Lostine Grletinac	4	
Druškovac		5 ”
Druškovac Gora		4 ”
Lupinjak		6 ”
Strmec		3 ”
Rusnice		5 ”
Prišlin		5 ”
Mali Tabor	4	
Opć. Desinić mjesni		5 ”
Trnovac		7 ”
A. F. Ž.		
Opć. Krapinske Toplice		
Klokovac	4	
Oratje		4 ”
M. Erpenja 2 odbora po	4	
opć. Pregrada		
Marinci		4 ”
Opć. Hum		
Druškovec	4	

Partizanske desetine u Kotaru imade ih 35

Ukoliko smo mogli prikazat političko i organizaciono stanje u kotaru Pregradi toliko smo prikazali.

Molim Drugarski Okružni Komitet dame ispravi u mojoj manjkavosti pisanja Izvještaja.

Ja završavam taj zapisnik i pozdravljam sa našim borbenim pozdravom

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Polit. Sekr.
Gabrek,[1] v. r.

buduća sjednica K.K. će biti
27. X u Sv. Jurskom Vrhu kod Vrbanca

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3029

[1] Alojz Mišak

178

1943, listopad 18.

Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju Komande žumberačkoga područja, Zagorskoga NOP odreda i postavljanju rukovodilaca

NAREDBA BR. 36
ŠTABA II OPERATIVNE ZONE N.O.V i P.O. HRVATSKE
OD 18. X. 1943 GOD.

I.

1. Na mobilizacionom području Žumberačkog N.O.P. Odreda formira se **Komanda Žumberačkog područja** II Operativne zone N.O.V. i P.O. Hrvatske.

2. Za komandanta Žumberačkog područja imenuje se drug Draušnik Jurica, bivši komandant istog Područja.

Za zamjenika komandanta Žumberačkog područja imenuje se drug Bastajić Miladin, dosada ekonom II oper. zone N.O.V. i P.O. H.

Za pomoćnika komandanta Žumberačkog područja imenuje se drug Ratković Matija, dosada zamjenik komesara mitralj. čete Z.P.P.O.

3. Komandant Žumberačkog područja imenovati će svojom naredbom šefove otsjeka i partizanske straže na svoj Području.

II.

Od udarnih grupa na području O.K. Krapina formira se **Zagorski partizanski odred.** Sektor djelovanja Odreda obuhvataće prostor između pruge Varaždin — Zagreb do ušća rijeke Sutle u Savu, rijekom Sutlom do izvora — s. Brezje i Dravom do Varaždina.

1. Za komandanta Zagorskog P. Odreda imenuje se drug Špiranec Josip, dosada komesar bataljona Kalničkog P. Odreda, a za političkog komesara Zagorskog P. Odreda drug Vidiček Josip, dosada komesar čete Brigade »Braće Radića«.

2. Odred treba podijeliti u dva bataljona. Štab Odreda dati će predlog za popunu svoga Štaba i štabova bataljona.

III.

1. Za zamjenika komandanta Zumberačko-pokupskog P. Odreda imenuje se drug Šajatović Janko, dosada zamjenik komandanta I Bataljona istog Odreda.

2. Za operativnog oficira Žumberačko-pokupskog P. Odreda imenuje se drug Bulat Tešo, dosada komandant I Bataljona istog Odreda.

3. Za komandanta I Bataljona Žumberačko-pokupskog P. Odreda imenuje se drug Tarbuк Đorde, dosada v. d. komandanta III Bataljona istog Odreda.

4. Za komesara I Bataljona Žumberačko-pokupskog P. Odreda imenuje se drug Lukin Rudolf, dosada v. d. komesara istog Bataljona, a za zamjenika komesara istog Bataljona druga Herceg Vilima, dosada v. d. zamjenika komesara istog Bataljona.

5. Za komesara II Bataljona Žumberačko-pokupskog Odreda imenuje se drug Krist Dušan, dosada komesar čete Žumberačko-pokupskog P. Odreda.

6. Za komandanta III Bataljona Zumbračko-pokupskog Odreda imenuje se drug Macura Dmitar, dosada v. d. zamjenika komandanta II Bataljona istog Odreda. Za zamjenika komandanta III Bataljona istog Odreda imenuje se drug Radovič Pavao, dosada komandir 2 čete II Bataljona istog Odreda. Za politkomesara III Bataljona imenuje se drug Ka1cina Ivan, dosada v. d. politkomesara istog bataljona, a za zamjenika politkomesara III Bataljona istog Odreda imenuje se drug Krmelić Miško, dosada v. d. politkomesara istog Bataljona.

IV.

1. Dosadašnji komesar Bjelovarskog P. Odreda drug Šturman,' stavlja se na raspoloženje Štabu II Operativne zone N.O.V. i P.O.H.. Za komesara Bjelovarskog P. Odreda imenuje se drug Pečaver[2], dosada komesar I Bataljona Kalničkog P. Odreda.

2. Za komesara I Bataljona Kalničkog P. Odreda imenuje se drug Srnec Đuro, dosada politkomesar III Bataljona Brigade »Braće Radića«.

3. Zamjenik komandanta I Bataljona Kalničkog P. Odreda stavlja se na raspoloženje Štabu Bjelovarskog P. Odreda.

4. Štab Bjelovarskog P. Odreda dostaviti će ovome Štabu predloge za imenovanje komandanata i komesara bataljona Odreda.

Ovu naredbu izvršiti odmah i pročitati pred strojem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Belinić Marko, v. r.

Komandant:
Matetić Vlado, v.r.

[1] Nikola Marđetko
[2] Zdravko Pečar

Dostavljeno na znanje:
GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Štabu Žumberačko-pokupskog P. Odreda.
Štabu Zagorskog P. Odreda.
Štabu Kalničkog P. Odreda.
Štabu Bjelovarskog P. Odreda.
Komandi Žumberačkog područja.

Na znanje:
Štabu XIII Proleterske brigade »Rade Končar«.
Štabu brigade »Braće Radića«.
Štabu II Brigade II Oper, zone N.O.V. i P.O.H.
Štabu Turopoljsko-posavskog P. Odreda.
Štabu Moslavačkog P. Odreda.
Štabu Zagrebačkog P. Odreda.
Komandi Moslavačkog područja.
Komandi Kalničkog područja.

M. P.[3]

Za točnost ove naredbe tvrdi:
načelnik Štaba
Bulat Rade, v. r.

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1471, f. 7, dok. br. 43

179

1943, listopada 18.

Izvještaj Štaba NO brigade »Braća Radići« Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Ivanec

ŠTAB BRIGADE
»BRAĆE RADIĆA«
NOV HRVATSKE
18.X. 1943.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Dana 17. o. mj. u pola šest izvršen je napad na neprijateljsko uporište Ivanec. Neprijatelj u jačini od 30 žandara nalazio se je u

[3] Okrugli pečat: Štab II operativne zone NOV i PO Hrvatske (u sredini petokraka zvijezda)

zgradi kotarske oblasti, dok je na radniku ugljena bilo 50 domobrana. Nakon kraće borbe od jedan sat domobrani su se predali, a žandari još prije. Zarobljeno je 6 puškomitraljeza, od toga 5 »Šoša«, a jedan »Brno« i 120 pušaka. Isto tako oko 12. 000 municije kao i druge spreme. Istoga dana jedna četa II bataljona izvršila je akciju na rudnik Ladanje. Sam rudnik je uništen. Zarobljeno je 19 domobrana i 11 pušaka i 2000 komada municije. Tokom današnjeg dana uhvaćena su tri domobrana koji su utekli iz Lepoglave.

Prilikom ovih akcija žrtava s naših strana nije bilo, jedino je jučer jedan drug ranjen od avionske bombe, a jedan poginuo prilikom napucavanja na uporište Lepoglava. Večeras ćemo izvršiti napad na Lepoglavu, gdje ima oko 60 ustaša i oko 30 — 40 domobrana.

Tokom ove noći ponovno je uništen od naših minera most na Bednji na željezničkoj pruzi kod Novog Marofa, a tokom današnjeg dana miniraju se mostovi na pruzi Varaždin-Lepoglava.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Robić Ivan,** v. r.

Komandant: **Štrok**[1], v. r.

Orginal,strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 6, dok. br. 17

1943, listopad 18. 180

Izvještaj Živka Grgurića, obavještajnog oficira Štaba Zagrebačkoga partizanskog odreda, Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o organiziranju obavještajne službe u odredu

Š T A B
ZAGREBAČKOG PARTIZANSKOG
ODREDA
N. O. V. i P. O. HRVATSKE
Ob. br. 3/43.

Dne 18. X. 43.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

Dana 28. IX/43. od strane O. K. K. P. H. Zagreb i druga Mirka[1] određen sam i toga dana uveden u Štab ovoga odreda kao obavještajni oficir.

[1] Izidor

[1] Stipe Ugarković, instruktor Povjerenstva CK KP Hrvatske za sjevernu Hrvatsku.

17. o. mj. primio sam uputstva od strane vaše i prema njima organiziram obavještajnu službu u ovom Odredu. Napominjem da na ovom terenu još nije naređena organizacija terenske obavještajne službe, osim na kotaru Dugo Selo gdje postoji R. O. C. koji je pripojen Čazmanskom P. O. C. Prema tome i rad obavještajne službe manjkav i time otešćan. Za sada organizirao sam odnosno našao odgovarajuće komesare pri bataljonima i zadužio ih po obavještajnoj službi i dao im točne i iscrpne upute.

Uglavnom znači da za sada neću moći dati opširniji izvještaj pošto je još uvijek obavještajna služba u ovom odredu u stadiju početka organizacije.

Što se tiče mojih ličnih podataka i karakteristike dosadašnjeg rada, držim da je sve to dano od strane drugova koji su me odredili za ovu dužnost pod mojim dosadašnjim konspirativnim imenom Ćedomil /Cedo/. Ukoliko to do sada nije stiglo možete se i naknadno obratiti na druga Mirka.

Molim da mi se i nadalje dostavi materijal odnosno upute za rad ove obavještajne službe, kako bi bila zaista na dobar način postavljena i organizirana, sa svoje strane upotrebiću sva ona iskustva koje sam u dasadašnjem radu na ovom sektoru stekao.

SMRT FAŠIZMU SLOBODA NARODU!

Obavještajni oficir:
Grgurić Živko, v. r.

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1474, f. 5, dok. br. 1

1943, listopad 19. 181

Izvještaj Štaba Druge NO brigade Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Nartu i željezničku prugu Dugo Selo-Kutina

ŠTAB
II BRIGADE II OPER. ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Broj: Oper. 14/43

Dne 19. X 1943

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Položaj

Na sektoru djelovanja naše brigade ne opaža se nikakova neprijateljska koncentracija. Na željezničkoj pruzi Dugo Selo-Novska na-

lazi se neprijateljsko uporište i to: Ivanić Grad, Križ, Novoselec--Križ, Popovača, Kutina. Neprijatelj je u tim mjestima dobro naoružan i dobro utvrđen, skoro u svakom uporištu nalazi se po jedna bojna zdrugovaca a, osim toga, nalaze se i gestapovci u Križu i Kutini. Nijemci se nalaze na željezničkoj stanici Popovača (oko 150). Ta stanica je minirana.

Neprijatelj u Križu raspolaže sa 4 topa, a u svakom drugom uporištu imade po nekoliko minobacača. Prema posljednjim podacima u Kutini se nalazi nekoliko tenkova, osim toga, na toj željezničkoj pruzi, na mostu na Česmi, nalaze se dva bunkera izgrađena od cigle i betona, unutra se nalaze Švabe i domobrani sa lakim i teškim strojnicama i mnoštvo bomba. Kod željezničke stanice Ludina — Vidrenjak nalaze se također dva takova bunkera sa brojnim stanjem oko 40, od toga oko polovica Švaba, polovica domobrana, sa dobrim naoružanjem. Kod Gražanice i Repušnice nalaze se također takovi bunkeri.

Oko svih tih bunkera nalazi se pletena žica i minsko polje. Noću iz pojedinih uporišta odlaze u posljednje vrijeme patrole u raznim pravcima po željezničkoj pruzi da istu kontroliraju i da ometaju djelatnost naših jedinica. Koliko nam je poznato na samoj Savi nalaze se također neprijateljska uporište i to: u Martinskoj Vesi (120 Štajcerovih ustaša), Ljubljanici, Hrastelnici. Neprijatelj u Martinskoj Vesi i Ljubljanici, koliko nam je poznato, ogradio se minskim poljem.

Uporište u Hrastelnici raspolaže sa topovima.

Drugi dan nakon što se prebacio naš III bataljon sa načelnikom Štaba[1] preko Save na izvršenje posebnog zadatka,[2] tj. 13. ov. mj., blokirao je neprijatelj dio Save gdje su oni prolazili. Neprijatelj je prema informacijama koje smo dobili došao iz Siska i Sunje sa tenkovima i sa topovima, tom prilikom zapalili su sela Ivanjski Bok, Crkveni Bok i još neko selo čije ime nismo točno mogli ustanoviti. Tom prilikom neprijatelj je potopio sva prevozna sredstva kojim su se služili naši kod prebacivanja preko Save. Ta blokada navodno da još traje, i sada je na tom dijelu vrlo teško se prebacivati. U posljednje vrijeme zadužili smo jednog našeg druga koji takorekuć poznaje sve oficire u neprijateljskim uporištima, na pruzi Dugo Selo-Kutina, da hvata veze sa tim oficirima, da postavlja njima konkretne zadatke. Te veze sve se više produbljuju i nadamo se da će one jednog dana donijeti vidne uspjehe.

[1] Božo Kušec
[2] Zadatak bataljona bio je da prebaci sa Banije u Moslavinu oružje, koje je Glavni štab NOV i PO Hrvatske poslao Štabu Druge operativne zone.

Po svim tim uporištima imade mnogo Hercegovaca i Bosanaca. Kakovo je brojno stanje kao i naoružanje u neprijateljskim uporištima oko Bjelovara, kao i stanje unutar tih uporišta nije nam poznato zbog slabih informativnih veza. Tako opširniji informativni izvještaj pišemo vam radi toga, što naš informativni oficir koji je poslan na neke zadatke nije se vratio, a isto tako nemamo zasada s njime uopće veze.

Glasine koje su kružile da će se neprijatelj povući iz uporišta Čazme nisu se obistinile.

AKCIJE:

14. X. 1943 II bataljon zajedno sa civilima rušio je prugu između stanice Ludina — Vidrenjak — mosta na Čazmi.[3] I bataljon sa dijelom snaga II bataljona vršio je osiguranje. Tom prilikom srušeno je preko 1.000 metara željezničke pruge. Promet još do danas nije uspostavljen. Prilikom rušenja pruge neprijatelj je iz uporišta Križ tukao topovima prema drugovima koji su rušili prugu. Mnoge bombe nisu eksplodirale, sa naše strane nije bilo ranjenih. Kad su se naši drugovi zajedno sa civilima približili stanici Ludina — Vidrenjak da ruše prugu, neprijatelj je iz bunkera kod te stanice otvorio vatru, nakon čega su civili pobjegli i nije ih se moglo zadržati.

Neprijatelj tom zgodom vjerovatno ne bi ni pucao da se naša tri druga nisu privukla tim bunkerima i počeli bacati bombe. Na samoj stanici Ludina — Vidrenjak zaplijenjen je jedan poljski telefon sa dva nalijevajuća elementa, a sama stanica spaljena. —

15. X. 1943. Jedna desetina II bataljona poslana je prema mjestu gdje se rušila pruga da omete rad na popravljanju pruge. —

16. X. 1943. jedan vod II bataljona išao je po eksploziv i sanitetski materijal u mjesto Okešinec, ali se nije mogao prebaciti pošto je neprijatelj na tri mjesta imao zasjedu.

To ne znači da se taj vod nije mogao prebaciti, nego se povratio u svoju bazu radi toga što ne bi mogao preko pruge prevesti na kolima taj materijal. Drugi dan prebačen je taj materijal i odpremljen u Štab odreda.

18. X. 1943. — II bataljon rušio je prugu između željezničke stanice Popovača i Gračenica, srušeno je oko 500 metara. I bataljon zajedno sa njemačkom četom[4] koji se nalazi privremeno u sastavu naše brigade dao je zasjedu prema Popovači i Kutini. Neprijatelj iz uporišta Popovača krenuo je u pravcu rušenja pruge dva puta, ali je svaki puta odbijen. Neprijatelj koji je iz Kutine isto tako pokušao

[3] Odnosi se na rijeku Česmu.

[4] Riječ je o četi »Ernest Telman«, koju je od pripadnika njemačke nacionalne manjine formirao Štab Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske.

doprijeti do mjesta rušenja pruge da na taj način prisili naše drugove da prestanu sa radom, odbijen je. —

Pokušaj neprijatelja da se probije ostao je bez uspjeha. Neprijatelj je u oba slučaja pokušao prodrijeti po željezničkoj pruzi. Teški minobacači iz uporišta Popovača tukli po našem položaju. Na našoj strani nije bilo ni ranjenih ni mrtvih.

Istoga dana jedna patrola II bataljona koja je bila upućena na izviđanje na pravcu Popovače, otišla je u samo neprijateljsko uporište Popovača i tu u blizini bunkera zarobila dva domorana i zaplijenila 1 karabin i dvije handgranate.

U prošlom izvještaju opisali smo raspored naših snaga prilikom napada na Nartu.[5] Razlozi neuspjeha te akcije leže u prvom redu u tome što nismo znali da je neprijatelj pred samu akciju dobio pojačanje od 150 njemačkih vojnika odnosno gestapovaca. Mi smo, doduše znali da u Bjelovaru imade topova i da nas oni mogu iz Bjelovara tući. Ali obzirom na to što su neki članovi Štaba brigade taj isti dan razgovarali sa nekim ljudima iz samog uporišta i ustanovili mjesto gdje ćemo najlakše probiti obuč, nismo vjerovali da će nas moći tako efikasno tući.

Od svega toga mi nismo bili vojnici na svojem mjestu. Kod te akcije nismo postupili vojnički. Mi smo trebali poslati našu patrolu na cestu Narta — Bjelovar sa zadatkom da stalno izviđa hoće li neprijateljsko uporište dobiti pojačanje, pa ako ga dobije da u posljednji čas odustanemo od izvršenja akcije. Drugi dan doznali smo da su ljudi iz uporišta na vrijeme poslali jednog svojega čovjeka da nas obavijestiti da su dobili pojačanje, ali nas taj drug nije mogao naći. Isti taj našao je jednog našeg kurira koji se vraćao iz Kalnika, ali ni njemu nije bilo poznato gdje se momentano nalazi brigada.

Već 15 dana u sastavu naše brigade nalazi se njemačka četa koja je ovdje na propagandnom putovanju, ali zbog lakšeg kretanja nalazi se u našem sastavu. Prilikom rušenja pruge između Popovače i Gračenice ta četa pojačana sa našim puškomitraljeskim odjeljenjima dva puta je odbila neprijatelja koji je htio da onemogući daljnje rušenje pruge. —

STANJE UNUTAR BRIGADE:

U posljednje vrijeme stanje unutar same brigade nešto se popravilo. Štabovi bataljona daleko bolje funkcioniraju nego što su ranije. To se opaža i kod samih komanda četa. Štabovi bataljona i komande četa su popunjene, sve više provejava kroz samu brigadu vojnički duh. Štabovi bataljona u posljednje vrijeme dosta rade u

[5] Vidi: Dok,, br. 171 i 173.

vojnom pogledu po samim komandama četa. Same komande četa rade sa svojim borcima po rasporedu rada koji je izdala II operativna zona. Kod toga se najviše zadržavaju na stvarima koje su najmanje poznate borcima. Sa drugovima koji prilaze u naše redove radi se isto po rasporedu rada unutar samih bataljona, koji je izdala naša Zona.

Od Komande područja zatražili smo oko 150 boraca kako bi mogli pojačati naše bataljone, pa ujedno formirati i tehničku četu koja je prijeko potrebna. S tim ljudstvom pojačali bi i našu minersku grupu za razne diverzantske akcije. Premda nije formirana tehnička četa, mi ipak imademo u svakom bataljonu po nešto raznog pionirskog alata. Povećanjem našeg brojnog stanja formirati ćemo i našu komoru. Disciplina u našim jedinicama popravila se. Borbenost naših drugova nakon neuspjeha u Narti nije se smanjila. Osjeća se potreba još jačeg rada kako na vojnoj izgradnji tako i na političkoj. U tom vidu članovi Štaba brigade češće će odlaziti u same komande četa, da im na licu mjesta dadu punu pomoć. Poznato je da se u našoj brigadi provodi oktobarsko takmičenje, u tom vidu natječu se pojedini bataljoni kao i čete — koja će više drugova naučiti rukovati puškomitraljezom. Isto tako stavili su si u zadatak da izvježbaju po jedno odjeljenje za teški mitraljez kao i za teški minobacač. Takmičenje dalo je već lijepih rezultata.

Još uvijek mnogi drugovi odlaze bez znanja i odobrenja svojih starješina svojim kućama, sa svoje strane nastojimo da to spriječimo. Dezerterstva još uvjek su na dnevnom redu. Bavimo se mišlju da pošaljemo iz naše brigade nekoliko povjerljivih drugova pa da se svi ti dezerteri pohapse i predvedu u Štab brigade.

Aktivnost naše brigade sve od formiranja nije bila skoro nikakova. Nismo vojnički likvidirali niti jedno uporište i naša djelatnost na samu željezniču prugu Dugo Selo — Novska nije bila onakova kako bi trebala da bude, razlog je u tome što je na samoj pruzi jak promet, a mi nismo imali eksploziva kako bi spriječili nailazak oklopnog vlaka. Međutim, sada smo dobili eksploziva i sada ćemo pojačati našu djelatnost na samoj pruzi.

Sam Štab brigade postao je u posljednje vrijeme neodlučan, što se naročito primijetilo pred par dana kada smo dobili podatke da će u dva sata u noći krenuti jedna satnija iz Kutine, jedna satnija iz Popovače zajedno sa strojničkom satnijom i jednom satnijom iz Križa do stanice Ludina — Vidrenjak pod zaštitom oklopnog vlaka, sa dva tenka prema mjestu Okoli kojeg je trebala ta neprijateljska vojska blokirati i izvršiti hapšenje. Čitav Štab složio se u tome da treba nešto učiniti.

Komesar brigade stao je na stanovište da treba postaviti zasjedu kod samog mjesta Okoli i da se tu dočeka ta vojska i da se razbi-

je. Komandant brigade i njegov zamjenik[6] stali su na suprotnom stanovištu da se tu zasjeda ne napravi, jer da ta zasjeda neće imati uspjeha obzirom na,tenkove s kojima je neprijatelj trebao doći, a s kojima je zaista i došao. To nisu bile male tankete već su to bili veći tenkovi sa kupolom i dva mitraljeza, s druge strane to je mlada brigada koja još nije bila u borbi s tenkovima, a osim toga, to je ravnica sa brisanim prostorom. Komandant i njegov zamjenik predlagali su da se napadne sutra (noću) neprijateljsko uporište Popovača čiji nacrt kao i raspored snaga i oružja smo imali kod sebe. To smo mislili što je jedan dio snaga noć prije bio budan i kretao na akciju Okoli. Drugi dan naše patrole bile su upućene na izviđanje u raznim pravcima pa tako i prema Popovači.

Patrola koja je krenula prema Popovači upala je u samo mjesto i tu zarobila dva domobrana i naravno pronio se glas po čitavoj Popovači da će partizani noću izvršiti napad. Zbog toga nismo izvršili napad kako je to bilo nama u planu. Kako smo taj dan dobili eksploziv, to smo izvršili te noći rušenje pruge. —

Naš III bataljon koji je krenuo zajedno sa načelnikom Štaba na Baniju nije se još vratio i time nam je opet smanjena mogućnost naše djelatnosti. Po svemu izgleda da se taj bataljon neće skorih dana vratiti sa puta. Na mjestu gdje su prelazili Savu došla je vojska i blokirala Savu s jedne i druge strane. Oni će se morati prebacivati na drugom mjestu. Zadatak zbog čega je taj bataljon krenuo na put je sigurno 100 % provaljen. Radi se naime o jednom partizanu koji je svojedobno provaljen. Radi se naime o jednom partizanu koji je svojedobno došao u naše redove dobrovoljno a sada se prijavio bandi u Križu. Obzirom da je naša brigada momentano krnja, mi ćemo u slučaju likvidacija pojedinih uporišta spojiti se sa Štabom Moslavačkog partizanskog odreda i zajedničkim snagama izvršiti zadatke, kako je spomenuto u prošlom izvještaju. Sanitetska služba zadovoljava.

Informativni oficir kome su dati neki zadatci krenuo je na put, međutim, od njega ni traga ni glasa. Po povratku vjerovatno ćemo ga smijeniti a jednog drugog druga zadužiti po informativnoj službi.

BUDUĆI RAD:

I nadalje učvršćivati samu brigadu. Našu vojničku djelatnost svodićemo na rušenje željezničke pruge Dugo Selo — Novska a u to vrijeme pripremati akcije na uporišta i zajedno sa snagama Moslavačkog odreda likvidirati.

[6] Zamjenik komandanta brigade bio je tada Stjepan Kućiš.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Josip Horvat, v. r.

Komandant:
Kličković Nikola, v. r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 6, dok. br. 15

182

1943, listopad 20.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Donja Stubica Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji na području kotara

K.K. K.P.H. Kotar Donja Stubica
20/X 1943 god.

OKRUŽNOM KOMITETU ZAGREB

POLITIČKI IZVJEŠTAJ IZ KOTARA DONJA STUBICA

Općina Marija Bistrica: Narodna oslobodilačka vojska djelovala je na narod, te je narod poslije dolaska vojske pokrenut. Vlada bojazan od reakcije. Obveznice, koje su bile podijeljene u selu Selnice vraćene su, te je zapriječeno dotičnom drugu koji ih je dao, da ako ne vrati novac da će ga ubiti. Inače ima oko 96 simpatizera ustaških, koji teroriziraju narod. U Selnici ima samo tri druga koji su spremni za rad, ali ne mogu radi domaćih bandita.

Općina Bistra: Narod pokrenut po svim mjestima, dok je u pojedinim selima rad vrlo težak zbog njemačke bande, koja ima svoje posade u tim selima. Na kotarsku oblast i S.S. trupe stižu anonimna pisma o našem radu.

Općina Oroslavlje: U Donjem Oroslavlju ne može se raditi, jer ima mnogo švabske bande. Ima H.S.S.-ovaca koji su neutralni. Ima mnogo domaćeg ološa i bande. Krušelj Josip tabornik, Dović Janko povj. H.R.S., Dović Petar, Gredićek Janko, Gorupec Pavao, Cere Alojz, Spance Dragutin, Bračić. Ovi su kočnice našeg rada. Dović Janko izvještava bandu o gibanju našeg naroda. Narod u Mokricama je u strahu zbog blizine bande. Domaći banditi su se povukli. U Oroslavlje stiglo je 10 agenata. Imade časne radne koja mora kopati rovove oko Oroslavlja.

Općina Donja Stubica: Narod je pokrenut, te se opredjeljuje u N.O.B. Rovarenje reakcionarne klike se ne osjeća. Ima bandita koji anonimno prijavljuju. Likvidirana su dva bandita i to Gorupec Stjepan i Gorupec Alojz, oba iz sela Ruševac. Jedan je likvidiran na putu i nitko ga nije htio odnijeti doma. Narod odobrava likvidaciju istih.

Općina Gornja Stubica: Kako je počelo teroriziranje ustaške i njemačke bande opaža se velika promjena među narodom. Zavladala je velika panika među narodom, te se sam narod boji da dođe s nama u dodir, već gledaju, da nas izbjegnu na bilo koji način. N.O.O. ne održavaju redovito sastanke, a kad ih tražimo oni se sakrivaju po šumama i stalno pitaju, gdje su partizani. Ustaška banda baca letke te mnogo nasjedaju, pa čak mnogi idu u ustašku vojsku.

Proširile su se glasine da će ustaše mobilizirati sve što je sposobno za vojsku. 1/X došla je naša vojska na Laz, te se narod sav razbježao, pa su se tek poslije podne vraćali svojim kućama. Narod po ostalim selima je bio zadovoljan, govoreći da će sve dati što je potrebno za vojsku samo da naša vojska ostane što duže u našem kotaru. Kad su saznali da se vojska povukla čula se kritika, da su partizani slabi i da se boje stupiti u borbu sa ustašama.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar Vilko,[1] v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-78/2486

1943, listopad 20.

Zapisnik Okružnoga NOO Moslavina ZAVNOH-u splenarnog sastanka Okružnog NOO-a

Okružni N.O.O. Moslavina
20. X 1943.

ZEMALJSKO ANTIFAŠISTIČKO VIJEĆE
NARODNOG OSLOBOĐENJA
H R V A T S K E

Priloženo šaljemo Vam Zapisnik plenarne sjednice od 17. o. mj.

[1] Mijo Krošelj

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Sekretar:
u.z. **Čanađiia Ivan,** v. r.

M. P.[1]

Okružni N.O.O. Moslavina

Z A P I S N I K
od 17. X 1943.

sastavljen u Podgariću povodom održavanja plenarnog sastanka Okružnog N.O.O.-a Moslavina. Prisutno 10 članova i to:

Drug Vinko Jeđut (Ćuk),
" Pero Uzelac,
" Ivan Turković,
" Ivan Čanađija,
'' Mićo Tesla,
" Ivan Rukavina (Sido),
" Ivan Kosak star.,
" Vukašin Karanović,
" Đuro Blaha
" Masko Hudolin,

dok delegat Kutine nije mogao doći, jer je bio zaprečen važnim poslom, a drugovi Valent Bolt, Oskar Kučan, Ivan Bolt i Ljuban Đarić nalaze se u Lici, kamo su pozvani na zasjedanje ZAVNOH-a.

1.) Drug predsjednik Ivan Turković (Škeco) otvara sjednicu.

2.) Nakon otvaranja sjednice pristupa se popuni plenuma Okružnog N.O.O.-a biranjem druga Vinka Jeđuta (Ćuka) u članstvo plenuma.

3.) **Politička situacija.** Drug Pero Uzelac uzima riječ i iznosi opću političku situaciju. Politička situacija u moslavačkom okrugu u glavnom je ovakova: naša borba svugdje u narodu nailazi za velike simpatije, osim rijeđih slučajeva gdje se pokušava špekulirati. Ali se te narodne simpatije manifestuju uglavnom u materijalnoj pomoći, dok je narod u pitanju stupanja u borbene redove, još uvijek prilično pasivan. Zatim drug Pero iznosi političku situaciju u kotaru Garešnica. U nekim hrvatskim selima vrlo je teško raditi, jer je narod još uvijek nepristupačan. Kao primjer navodi selo Samaricu, gdje je bio vrlo slab odziv na mitingu. O Srbima iznosi, da se ne javljaju u zadnje vrijeme u Narodno oslobodilačku vojsku, ali je prove-

' Okrugli pečat: Okružni NOO Čazma
(u sredini petokraka zvijezda)

dena mobilizacija starih partizana, koja je u potpunosti uspjela. Kod Srba se u zadnjoj godini dana pojavila sekta »Svetopismaša«, čiji su članovi odbijali svaku saradnju u Narodno oslobodilačkoj borbi. Pokušavalo se već kroz cijelu godinu, da se politički uvjere i pridobiju ti sektaši i da se privole na saradnju, ali bez uspjeha, već naprotiv ta svetopismaška sekta počela je naglo da se širi i po drugim selima, tako da je postojala opasnost da uzme sve veći zamah. Nije bilo drugog izlaza, već da se riješavanju toga pitanja pristupi na najenergičniji način. Bili smo prisiljeni likvidirati vođe sekte, poslije čega su svi ostali sektaši priznali naš pokret i obećali svoju saradnju. Rešenje svetopismaškog problema na ovaj način, odjeknulo je među narodom sasvim dobro.

Predlaže, da se provede mobilizacija Hrvata i Srba i nada se, da će uspjeti, jer se već neki dobrovoljno javljaju.

Drug Ćuk uzima riječ i ispituje razlog narodne pasivnosti i smatra, da je kriv nedovoljan politički rad u narodu, tako da narod nije upoznat sa linijom i ciljevima naše borbe. Drug Ćuk tumači, da je bila prijeka potreba, da iziđe list »Srpska Riječ«, jer se počeo srpski narod pitati, zašto samo hrvatski, a šta je sa Srbima. Predlaže, da se uvijek udara prilikom govora na mitinzima samo po jugoslavenskoj velikosrpskoj vladi u Londonu i da se razloži narodu sve što rade te izdajice, da pomažu četnike, a samim tim i okupatore. Zaključuje, da rad u garešničkom kotaru ipak još nije u redu, jer su Hrvati na jednoj strani pasivni, a kod Srba se pojavljuju razne forme izbjegavanja borbe. Potrebno je izgraditi političke radnike, koji će stalno raditi u narodu. Sve se stavlja Okružnom N.O.O.-u na raspolaganje, ali se mora i sve aktivizirati za politički rad. Tumači, da je vrlo važan način odnosa prema narodu. Uvjek se mora imati vremena za svakoga.

Drug Pero uzima ponovno riječ i izlaže situaciju kod Mađara u garešničkom kotaru. U zadnje vrijeme nastalo je veliko previranje kod Mađara. Kod zadnje mobilizacije su se odazvali, ali traže da idu u mađarski bataljon. Imaju svoju organizaciju »Kulturna zajednica«, koja nastoji da rascjepi narod. Njihov vođa bio je uhapšen od naših vlasti, ali je pušten. Međutim, on je pobjegao u uporište. Sada bi htio natrag, ali je zaključeno, da ga se natrag ne prima. Drug Ćuk predlaže ponovnu dobrovoljnu mobilizaciju Mađara, ako ikako ide za Slavoniju, pod rukovodstvo II Korpusa. Ako ta mobilizacija za Slavoniju nebi uspjela onako kako se želi, onda bi trebalo pokušati osnovati mađarski bataljon u Moslavini.

Drug Pero dalje izvještava, o političkoj situaciji kod Čeha, koji se svi vrlo dobro odazivaju, pa dapače i žene, tako da Vel. Zdenci imaju više partizana Čeha nego Srba i Hrvata zajedno.

Drug Rukavina izvještava o političkoj situaciji u kotaru Sisak. Uspjevamo u selima koja su do sada bila pasivna. U selima na desnoj obali Save politička je situacija svakim danom sve bolja. Na lijevoj obali Save je nešto slabija uslijed blizine neprijateljskih uporišta. Narodne simpatije su uz nas, a sada narod već počinje tražiti mitinge i predavanja. I bogata sela koja prije nisu radila s nama počinju se odazivati. Mitinzi dobro uspijevaju. Narod nas rado gleda, pa i oni koji nas do sada nisu simpatizirali. U kotaru Sisak imade samo jedno češko selo na desnoj obali Save. Simpatizira sa nama, daje sve, ali još niti jednoga partizana. Ima jedno srpsko selo, koje je nastradalo već 1941. godine.[2] Svi muškarci od 16 — 65 godina su pobijeni. U početku je bilo teško prodrijeti, ali sada smo uspjeli. Imademo već dvije političke radnice iz toga sela u kome sada žive skoro same žene. U glavnom politički dosta dobro stoje, što se najbolje vidi po odzivu na mitinzima. Jedino je situacija u selu Gušće prilično rđava, dok je u svim ostalim selima mnogo bolja.

Drug Turković izvještava o političkoj situaciji u čazmanskom kotaru. Stanje je prilično dobro u gotovo svim općinama osim u štefanjskoj, gdje smo do sada prilično slabo stajali. Međutim su se sada počeli sami organizirati i traže, da se i u njihovoj općini uspostavi N.O.O.

Drug Ćuk predlaže, da kotarski odbori idu na teren, jer je to neophodno potrebno i da se pojača rad u kutinskom kotarskom N.O.O.-u, čiji delegat nije prisutan sastanku, iako je politička situacija u kutinskom kotaru prilično dobra.

4.) Organizacioni rad. Drug Turković izvještava o organizacionom radu u cijelom okrugu. Organizaciono stanje u našem okrugu je prilično dobro, o čemu najbolje svjedoči broj N.O.O.-a, koje smo do sada uspjeli organizirati tako, da od 256 sela u našem okrugu imamo 202 organizovana mjesna odbora (N.O.O.-a), od 20 općina 11 općinskih N.O.O.

Organizacija uglavnom dobro uspjeva osim u jednom dijelu sisačkog kotara, gdje rad ide nešto teže, radi neprijateljskih uporišta i oteščanog prebacivanja preko Save. Potrebno je izvršiti popunu i reorganizaciju nekih kotarskih N.O.O.-a.

Drug Kosak predlaže, da se pojača kontrola nad radom mjesnih N.O.O.-a, jer se uslijed labavog rada dešavaju razne neispravnosti, a to bi se sa više kontrole lagano moglo otkloniti.

Drug Čanađija saopštava, da mu je javio drug Gumhalter[3], da je došao u vezu sa Okružnim N.O.O. Banija i to s drugovima Brankom

[2] Odnosi se na selo Gudovec kod Bjelovara.
[3] Zeljko

Relićem, Kalacia Milanom, delegatom ZAVNOH-a i jednim drugom od Komande područja Banija, i upozorio ih je na sve nedostatke.

Drug Ćuk predlaže, da se sva roba pripremi, te da se nastoji sve prebaciti na jedanput, dok je još lijepo vrijeme. S naše strane bi se moglo za jedan dan poslati 300 kola.

Drug Čanađija izvještava, da je komisiji preko Sve nemoguće, uslijed nedostatka ljudi i kola preuzeti veliki transport, prema izjavi druga Gumhaltera. Dalje izvještava šta mu se desilo u Osekovu, gdje je našao transport koji se vratio sa Save, jer su Nijemci došli sa tenkovima i blokirali sela kuda se vrši prebacivanje. Zato je morao sam ići da to provjerava.

Drug Ćuk ponovo predlaže, da se pripremi jedan veliki transport.

Drug Ćanađija izvještava, da stvari koje se šalju idu bez adrese, pa Banija nezna kako da raspolaže s njima.

6.) **Privreda.** Drug Ćuk predlaže, da se pozovu mlinari iz uporišta na jednu konferenciju na kojoj će se od njih tražiti, da se međusobno dogovore, koju će količinu brašnja davati za Narodno oslobodilačku borbu, ali napominje, da će trebati uvesti stroge mjere protiv mlinara. Predlaže također kontrolu čitave privrede. Nitko ne smije raditi za N.D.H., a svakako treba naći načina, da se provede bojkot uporišta. Ujedno predlaže, da se obustavi rad u partizanskoj mesnici u Dubravi radi izvjesnih neispravnosti.

Zaključuje se, da se drug koji je vlasnik mesnice u Dubravi pozove u Komandu područja gdje bi trebao organizirati izradu suhomesnate robe.

Po pitanju obrade napuštene zemlje zaključeno je, da se sva napuštena zemlja obradi u kolektivu.

Drug Ćuk pokreće pitanje izgradnje pruge Kopčić — Podgarić i predlaže, da se izabere komisija, koja će organizovati tu izgradnju.

Drug Vukašin preuzima na sebe, da će putem omladine organizovati potrebnu radnu snagu.

Dalje se razvila diskusija po svim gornjim pitanjima.

Drug Ćuk traži, da se što prije organiziraju općinski odbori.

Drug Turković izlaže, da je potrebno izvršiti popunu čazmanskog kotarskog N.O.O.-a i reorganizaciju garešničkog i sisačkog kotarskog N.O.O.-a

Donosi se zaključak, da se požuri sa organizacijom općinskih odbora, te da se izvrše popune i reorganizacije u Kotarskim N.O.O.-ima u najkraćem vremenu.

Drug Ćuk predlaže, da se plenum Okružnog N.O.O.-a popuni sa predsjednicima Kotarskog N.O.O.-a a raniji odbor da se pojača sa još dvojicom članova.

Taj se prijedlog usvaja.

5.) Izvještaj predsjednika komisije za prebacivanje hrane u opustošene krajeve. Drug Čanađija izvještava šta je učinio kao predsjednik komisije za prebacivanje hrane u opustošene krajeve. Izvještava, da je naišao na mnogo poteškoće, ali da se to sada popravlja. Nabraja sve što je do sada prebačeno i to:

Sol:	Mast:	Koža:	Konji:	Kola:	Hamovi:	Pšenica:
66 Ya vr.	15065 kg	81 kom.	11 pari,	10 kom.	12 pari	441 vreću,
Ječam:	Zob:	Raž:	Lan:	Luk:	Sapun:	Stoka:
3 vreće.	107 v.	19 vr.	3 vreće,	4 vreće,	2 vreće,	122 kom.
Plugovi:	Bicikli:	Grah:	Sjemenje:	Pila:	Pekmez:	
2 kom.	2 kom.	9 vreća,	1 vreća,	1 kom.	1 Visan.	
			1 vreća djeteline,			
Med:	Čavli:					
600 kg.	280 kg.					

Sve ide dobro do Osekova, na drugoj strani Save preuzima komisija Okružnog N.O.O.-a Banija, ali tamo neide sve u redu, jer nemaju dovoljan broj ljudi i neodgovorno se sa materijalom postupa. Roba se ne prebacuje odmah dalje, već je skrivaju po grmlju, a poslije im se računi ne slažu. Ovdje se utroši trud i muka, a tamo propada. Nisu do sada imali nikakovog osiguranja za transporte koji su prešli preko Save tek kod zadnjeg transporta stiglo je osiguranje. Događaju se i s naše strane neke pogreške, ali mi nastojimo, da ih odmah ispravimo. Na drugoj strani Save nisu organizirani kako treba.

Drug Rukavina obrazlaže, da je tamo vrlo opasan teren i da je potrebno jako osiguranje.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Sekretar:
u.z. Uzelac Petar, v. r.

Predsjednik:
Turković, v.r.

M. P.[4]

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NV-7/405

[4] Kao bilj. 1.

184

1943, listopad 20.

Izvještaj Štaba NO brigade »Braća Radići« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Ivanec i Lepoglavu

ŠTAB BRIGADE
»BRAĆE RADIĆA«
NOV HRVATSKE

20. listop. 1943

Oper. br. 35/1943.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Na sektoru gdje se nalazi brigada »Braće Radića« ne postoje male neprijateljske posade osim u Lepoglavi, koja zbog svojih utvrđenja do dana kada se piše ovo izvješće nije osvojena. U samoj kaznioni nalazi se oko 100 ustaša, dočim su domobrani i žandari razbijeni.

Od 10 — 15. o. mj. brigada je bila raspoređena na odmor i sređivanje: Subotica, Rasinja, Sv. Petar i Bolfan. Za to vrijeme nije bilo dodira sa neprijateljem, već ljudstvo se odmaralo, preuređivalo, nadopunjavalo, mobilizirali ljudstvo za predstojeće pokrete i akcije.

Noću 15. na 16. izvršen je pokret brigade za Ljubešćicu. Marš je bio dug od 25 — 33 km. koje su partizani izdržali vrlo dobro. Na položajima Ljubešćice nije bilo dodira sa neprijateljem.

Noću 16. na 17. brigada je izvršila pokret za Margečan i tom prilikom prevaljen je put oko 20 km. Dodira sa neprijateljem nije bilo, jedino što je neprijateljska avijacija izviđala terene, ne bacivši bombe.

Dana 17. X. 1943. izdato je naređenje za napad na uporište Ivanec i Lepoglavu.

U samom Ivanecu posada koja je bila sastavljena od 100 domobrana i žandara i to: oko 67 u rudniku uglja i oko 30 žandara u kotarskoj oblasti u Ivanecu.

Žandari predali su se bez borbe, dočim u rudniku uglja dali su vrlo kratak otpor koji je trajao jedan sat i 15 minuta bez žrtava sa jedne i druge strane. Domobrani su se predali i tom prilikom zarobljen je jedan nadporučnik, jedan narednik i 65 domobrana. Od naoružanja zarobljeno je 6 puškomitraljeza od kojih 5 »Šoša« i je-

dan »Brnac« (oko 20.000 metaka) i ostale ratne opreme. Sa domobrana i žandarma skinuto je vojničko odijelo i predato drugovima koji nisu imali.

Ovaj napad vršio je I bataljon.

III bataljon vršio je napad na Lepoglavu. Isti bataljon stigao je 17. X. 1943 u 8,30 časova u Čretno, na putu Lepoglava — Ivanec, udaljen od Lepoglave 2 km. Protivnička posada koja se nalazila u kaznioni brojala je oko 100 ustaša, 20 žandarma i oko 30 domobrana. Naoružanje iste bilo je sa osam puškomitraljeza, jednim teškim mitraljezom iza utvrđenih zidina i zgrada kaznione. Do vremena kada se piše ovaj izvještaj Lepoglava nije pala (zauzeta).

Položaji oko same Lepoglave drže se još danas. Preko cijelog dana počam od 10 sati neprijateljska avijacija tukla je i mitraljirala položaje oko Lepoglave.

18. X. 1943 odposlata je jedna četa II bataljona kao pojačanje III bataljonu budući je neprijatelj sa manjim snagama zaposjeo čuku istočno od Lepoglave na jedan km. Ista je ta četa tokom noći protjerala neprijatelja sa čuke u zgrade Lepoglave. Tokom cijeloga dana neprijateljska avijacija bombardirala je i mitraljirala okolne položaje. Žrtava od strane avijacije nije bilo, iako je bačena dosta velika količina bombi. Tokom noći odposlata je jedna četa I bataljona na državno dobro kod Varaždina, te je tom prilikom zaplijenjeno osam goveda i osam svinja.

19. X. 1943 kao i na dan 20. X. 1943. položaji oko Lepoglave ostaju nepromijenjeni, s tim što je na dan 20. o. mj. u jutarnjim satima izvršena zamjena na položajima oko Lepoglave sa I bataljonom dočim je III povučen.

Stanje u brigadi popravilo se je od prošlog izvještaja do danas, budući je brigada sređena i donekle popunjena mobiliziranim ljudstvom. Komandno osoblje popravlja se kod svih bataljona.

Prateća četa kao jedinica ne postoji već je ta sa svim svojim oruđima i komandnim osobljem raspoređena kao sastavni dijelovi bataljona. Ovo je izvršeno radi glomaznosti same jedinice i ujedno radi lakšeg rukovanja i maršovanja po terenima na kojima ćemo se kretati.

Tokom ovih akcija jedan drug je pao, komesar II bataljona ranjen je lakše u glavu, jedan komesar čete III bataljona ranjen je u nogu.

Za sva ova 4 dana odkad se nalazimo na ovim položajima, neprijateljska avijacija je aktivna i zasiplje sa većom količinom bombi položaje. U napadu učestvuje dnevno oko 4 — 6 aparata naizmjenično počam od 10 ujutro do 5 navečer.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Z. Komandanta:
Robić Ivo, v. r. **Vlado Kobal,** v.r

M. P.'

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 6, dok. br. 21

185

1943, listopad 20.

Izvještaj Štaba Bjelovarskoga NOP odreda, Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Gudovec — Jelav

KOMANDANT[1]
BJELOVARSKOG PARTIZ. ODREDA
H R V A T S K E

20. oktobra 1943 godine. —

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Dana 20. oktobra u 2 časa u noći izvršio je naš III bataljon napad na neprijateljsko uporište Gudovac — Jelav. Na uporištu se je nalazilo 45 domobrana naoružanih sa puškama »Manliher« i jednim puškomitraljezom tipa »Zbrojovka«. Domobrani su raspolagali sa dovoljnom količinom bombi. Nacionalno obeležje: Hrvati sa nešto malo Bosanaca. — Od starešinskog osoblja imali su jednog nadporučnika i jednog vodnika. Pre samog napada imao sam pregovore sa nadporučnikom o predaji posade odnosno o prelazu na stranu N.O.V. Preći nisu mogli direktno, jer tu posada nije bila pripremljena za to tj. nije bila izgrađena, već nam je nadporučnik obećao punu pomoć sa svoje strane za izvršenje akcije. Tako je i bilo, na straži je bilo svega osam domobrana a sve ostalo je spavalo u zgradi. Puškomitraljezac je bio naš drug simpatizer, koji je pucao u vazduh, a što su naši borci znali. — Nakon kratkog vremena posle

[1] Okrugli pečat: Štab Druge brigade operativne zone
NOV i PO Hrvatske
(u sredini petokraka zvijezda)

[1] Miloš Manojlović

izvršenog prepada na uporište, domobrani su se predali. Zarobljeno je 32 domobrana, 40 pušaka, jedan puškomitraljez, 60 bombi defanzivnih, 1940 komada »Mauzer« metaka, 4720 »Manliher« metaka, i ostale ratne spreme. —

Neprijatelj nije imao gubitaka a također niti mi. —

Borci pri ovome napadu nisu bili na visini, krzmali su i oklevali, prosto su se plašili ići napred, i akcija nije izvršena po planu kako je predviđeno bilo. I neprijatelj da je bio odlučniji naši borci ne bi zauzeli uporište. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1604, f. 8, dok. br. 6

186

1943, listopad 21.

Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« Operativnome štabu za Žumberak o borbama kod Golog Vrha i sela Rude

ŠTAB XIII PROLETERSKE UDARNE
BRIGADE RADE KONČAR
H R V A T S K E

Br. 57.
Dne 21. X 1943.

OPERATIVNOM ŠTABU HRVATSKIH I SLOVENSKIH
JEDINICA NA ŽUMBERKU

Noću između 19/20. ov. mj. sa dva bataljona to jest sa po dvije čete svakog bataljona vršili smo napad na Goli Vrh-Desinec.

Neprijatelj nije likvidiran u nijednom garnizonu uslijed netačnih podataka koje smo dobili te odredili male snage za napad dok je neprijatelj bio mnogo brojčano jači od nas i u Golom Vrhu raspolagao sa dva blindirana automobila. U toj akciji na našoj strani nije bilo gubitaka. Na strani neprijatelja bilo je 10 mrtvih i ranjenih vojnika u Golom Vrhu.

19. ov. mjeseca neprijatelj je krenuo iz Samobora sa jednom četom vojnika i tri tenka, od toga dva teža, u pravcu položaja našeg

III bataljona — s. Rude. Tenkovi su išli daleko ispred pješadije, i kada su naišli na barikade pokušali izaći iz tenka i smaknuti barikade, ali četa III bataljona koja je bila na položaju otvorila je vatru po tenkovima i nakon pola sata borbe tenkovi su se povukli u pravcu svoje pješadije prema Samoboru. Četa je pratila tenkove sve do neprijateljske pješadije gdje se razvila ponovno borba i neprijatelj je natjeran u bijeg. Zarobljen je jedan Švaba sa motorbiciklom, Švaba je ranjen i motor je u borbi slupan. Na našoj strani poginuo je jedan drug. Ranjenog Švabu uputićemo u taj štab, dok stigne iz Plešivice.

Nastavljamo sa ispitivanjem neprijateljskih snaga na našem sektoru.

Pošto imamo malo bacačke municije za slijedeće akcije molimo Vas ako bi mogli preko Vas dobiti nešto municije za teške bacače 81 mm. kao i granata za 47 mm. protivtenskovski top.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Božo Spaček,** v. r.

Zamj. komandant: **Dušan Pekić,** v.r.

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 721 A, f. 4, dok. br. 22

187

1943, listopad 22.

Upute Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Kotarskome komitetu KPH Velika Gorica o načinu proslave dvadesetšestgodišnjice Oktobarske revolucije

OKRUŽNI KOMITET POKUPLJE
Komunističke partije Hrvatske

K.K.
Velika Gorica

Dragi drugovi!

Prije 26 godina je u Rusiji radnička klasa u savezu sa seljaštvom srušila carski režim rata, nacionalnog ugnjetavanja, klasnog izrabljivanja, režim bespravlja. Po prvi puta u historiji je radnička klasa

srušila kapitalistički sistem i na njegovim razvalinama skupa sa seljaštvom pod rukovodstvom Boljševičke Partije, Lenjina i Staljina sazidala socijalističko društveno uređenje. Pod rukovodstvom slavne Boljševičke Partije vođene od Lenjina i Staljina izgrađen je na šestini zemaljske kugle socijalizam. Prvi imperijalistički rat donio je sa sobom i prvu zemlju socijalizma.

Izgrađivati socijalizam, podizati industriju, poljoprivredu, nauku i prosvjetu, dizati narode iz mraka u svjetlo, ostvarivati nacionalnu ravnopravnost, podizati životni nivo cijelog naroda, moglo se uspješno provoditi ako se imalo mir na granicama. Izgrađivati socijalizam znači izgrađivati mir unutra i napram vani. Zato je SSSR od svog postanka pa do danas najjača kula mira, najveći pobornik za mir i najljući neprijatelj imperijalističkog klanja.

Dan 7. novembra postao je putokazem borbe za mir, putokazem borbe za nacionalno oslobođenje, putokazem borbe protiv imperijalizma i putokazem borbe za socijalizam. Dan 7. novembra je pokazao da radnička klasa rukovođena Boljševičkom Partijom može uspješno likvidirati klasno izrabljivanje i održati svoju vlast. Radi toga je taj dan, dan slave i najširih masa međunarodnog radništva i potlačenih naroda.

7. novembra nije samo dan Sovjetskog Saveza i Crvene Armije, nego je i dan naše Komunitičke Partije, organizatora i rukovodioca Narodno oslobodilačke borbe. Prema tome naše partijske organizacije dužne su da svuda pripreme svečane proslave toga dana, kao svoga i kao dana našeg najvećeg i najboljeg saveznika Sovjetskog Saveza i Crvene Armije.

Proslavu treba upriličiti svuda, a komunisti trebaju biti organizatori i rukovodioci te proslave. Proslave trebaju proteći u znaku isticanja mirne politike SSSR-a, prikazivanje tereta koje SSSR nosi na svojim plećima u ovom ratu (preko 90 % svih fašističkih snaga je vezano na Crvenu Armiju) i prikazivanja, da je SSSR vežući tolike snage njemačkih fašista stvorio sve preduvjete našim narodima za uspješnu oslobodilačku borbu. One iste mračne sile međunarodnih reakcionarnih imperijalista, koje su podigle Hitlera na vlast i huškale na male narode i na SSSR, stvorile versaljsku Jugoslaviju na čelu sa svojim pomagačima šačicom srpskih i hrvatskih predstavnika čaršije, podržavale taj režim u kojem mi Hrvati nijesmo imali osnovnih građanskih ni nacionalnih prava, one sile koje su u intervenciji protiv mlade Sovjetske Unije vodile intervencionističke ratove i tu polomile svoje zube, podižu svoje zube, podižu danas glave i pokušavaju prigrabiti za sebe tekovine ove herojske oslobodilačke borbe koju danas vodi Sovjetski Savez sa nama i ostalim porobljenim narodima. One danas nastoje otegnuti brzi svršetak rata i na

taj način barem djelomično okljaštriti snage napretka i omogućiti Hitleru i njegovim pomagačima i slugama da na tome otezanju pokuša izvući reakciju iz teškog stanja u kojeg je upala. Ta reakcionarna klika u Engleskoj i Americi podržava kao svoju rezervu izbjegličku vladu u Londonu sa Dražom Mihajlovićem i pomaže reakcionarne elemente u vrhovima HSS-a, koji danas pokušavaju unijeti nesporazume u HSS-ovačke mase koje listom prelaze na stranu NOB-e.

Sa ciljem da proslavom budu obuhvaćene najšire mase naroda treba organizirati i pripremiti sve masovne organizacije, da u svojim granicama proslave dan našeg velikog saveznika i dan Komunističke Partije kao organizatora NOB-e. Svakako da će ta proslava kod njih imati nešto izmjenjen oblik nego kod partijskih ćelija i organizacija. Ako se ukaže negdje potreba treba organizirati i odbore za proslavu pod rukovodstvom komunista.

Ona treba sadržavati:

1) U oči samog dana ili na sam taj dan sve partijske jedinice moraju održati svečan sastanak, na kojem će se održati referati o velikoj Oktobarskoj revoluciji, SSSR-u i Crvenoj Armiji, o međunarodnom značaju Oktobarske revolucije i poseban referat MI i SSSR.

2) Masovne sastanke sa popularizacijom SSSR-a, Lenjina, Staljina, mobilizacija za NOV-u, jačanje protufašističke fronte uopće na čelu sa SSSR-om, isticanje i nastojanje pokrenuti najšire mase naroda na savez sa SSSR-om.

3) Ispisivanje prigodnih parola, kao Živjela [Sovjetska Rusija] SR, živio vođa S. Saveza maršal Staljin, Živjela CA [Crvena armija], Živjela NOB-a, Živio Tito, Živjela NOB-a i drugo.

4) Manifestacije i povorke, te pjevanje borbenih pjesama.

5) Paljenje krijesova po svim visovima, oko svih sela i osobito prema gradovima, tako da sav narod bude znao da je sjutradan dan proslave novembra.

7) Provesti svuda kod vojske na taj dan akcije takmičenja u uništavanju neprijatelja i neprijateljskih objekata. To isto vrijedi i za udarne grupe. U odborima NOO-a, AFŽ-a, USAOH-a provesti od 1—7 akcije takmičenja za sakupljanje toplog veša i hrane za našu vojsku.

Cijela proslava treba da prođe pod znakom: »Ugledajmo se na Sovjetski Savez,« »Ugledajmo se na Crvenu Armiju,« »Budimo majstori svoga oružja kao što su crvenoarmejci,« »Ojačajmo pozadinu i front kao što to rade sovjetski građani,« «Budimo jedinstveni kao što su Sovjetski narodi.«

Nastojte da se strogo pridržavate ovih naših uputa i da ne skrećete sa ove linije.

Nakon proslave pošaljite nam poseban izvještaj o njoj, kao i o uspjehu sabire akcije, koliko ste krijesova zapalili i gdje, te koliko ste sastanaka održali i sa kakovim uspjehom i koliko ste novih boraca mobilizrali.

U koliko dobijete »Rodoljub« na vrijeme možete se njime poslužiti za referate na masovnim sastancima.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

22.X. 1943.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-168/299

188

1943, listopad 22.

Izvještaj Povjerenstva PK SKOJ-a za zagrebačku i slavonsku oblast Pokrajinskome komitetu SKOJ-a za Hrvatsku o organizacijskim promjenama i radu omladinskih organizacija

Povjerenstvo P.K. SKOJ-a
za zagrebačku i slavonsku
oblast
22.X. 1943.

Pokrajinskom komitetu SKOJ-a
za Hrvatsku

Dragi drugovi,

Održali smo Skoj-evsko savjetovanje za ove dve oblasti i formirali Povjerenstvo o čemu Vas je i drugarica Milka[1] obavjestila. U Zagrebački oblasni komitet uzeli smo druga Đurana[2] za ovo vreme dok se nalazi na ovom terenu. Za sekretara ovog obi. Komiteta izabrali smo druga Danu,[3] pošto je drug Mika[4] uzet na partijski rad **u** oblasnom komitetu ove oblasti. Izlaskom Mike Obi. kom. SKOJ-a mnogo je oslabljen, pošto su ostali drugovi iz Obi. kom. SKOJ-a dosta slabi, a sam Dane neće sa uspjehom moći vršiti dužnost sekretara, a on je za sad najbolji.

[1] Kufrin
[2] **Stjepan**
[3] Vuksan
[4] Špiljak

Poslije zadnjeg izvještaja kojeg sam Vam poslao nastalo je prilično promjena i to: U Zagrebu je poginuo sekretar[5] M.K. SKOJ-a, a drugarica[6] koja je bila na kursu kod Vas je uhapšena. M.K. SKOJ-a koji je imao 4 člana sada je ostao na dva člana, pošto je drug poginuo, a drugarica uhapšena. Ovim padovima prekinuta je i naša veza sa Zagrebom, t.j. sa drugovima iz M.K. SKOJ-a. Na našem prvom sastanku Povjerenstva na kojem je bila i Milka i drugarica Anka[7] odlučili smo da pošaljemo dve drugarice[8] iz Slavonije za Zagreb kao članice M.K. SKOJ-a, te smo sa njima riješili pitanje za koje sam ja od vas tražio dve drugarice koje bi mogli poslati u Zagreb. Ja se sada nalazim u zagrebačkom okrugu radi sređenja mjesne organizacije, te ću pozvati ostalu dvojicu članova M.K. van, ovamo te onda održati sa njima i s ove dve drugarice sastanak M.K. SKOJ-a i organizirati prebacivanje ovih dviju drugarica u grad. Poslije toga krećem za Slavoniju, gdje se za sad privremeno nalazi naš centar.

13. ovog mjeseca umro je sekretar[9] Varaždinskog O.K. SKOJ-a. On je inače bio boležljiv, a izgleda da je bio dobio i trbušni tifus te je tako umro. O.K. SKOJ-a je ostao na 4 člana, a drugarica Zagorka[10] je također prilično teško bolesna, te sada rade svega trojica članova O.K.

Za sekretara ovog komiteta zabrali smo druga Rojca,[11] jer smatramo da je on jedan od najboljih između ovih drugova koji su ostali. Drugaricu Zagorku kada ozdravi prebaciti ćemo u krapinski O.K. zbog stvari sa njome o kojima sam vam već pisao, a zbog kojih ne može uopće da ostane u onoj sredini, iako se ona popravila. Druga Mateka[12] prebaciti ćemo u varaždinski O.K. pošto između njega i Marića[13] ne vlada potpuna harmonija, to činimo zbog Zagorke ovu izmjenu iako bi [se] odnosi između Mateka i Marića mogli uskladiti.

U krapinski O.K. u sporazumu sa drugovima iz partijskog O.K. kooptirati ćemo u O.K. SKOJ-a dvojicu drugova mladih partijaca, te će tako taj O.K. SKOJ-a brojiti 5 članova.

Što se tiče okružnih komiteta u ovoj oblasti, varaždinski O.K. Skoj-a je za sad najslabiji i trebaće mu mnogo pomoći.

[5] Ivica Habunek
[6] Anđela Mitrečić
[7] Berns
[8] Ruža Ervančinović, član OK SKOJ-a Brod, i Agneza Vostrel Amanović, član OK SKOJ-a Virovitica.
[9] Frane Ivić
[10] Dragica Kancijan
[11] Božo
[12] Josip Kolar
[13] Boris Majer

Politička situacija u masama na ovoj oblasti kroz zadnje vrijeme se vrlo naglo mijenja u korist Narodno-oslobodilačkog pokreta, međutim naše skojevske organizacije na bjelovarskom i varaždinskom okrugu su vrlo slabe i ne mogu da obuhvate te omladinske mase i kanališu njihovo raspoloženje u otvorenu borbu. Najbolji primjer jesu za to križevački, novomarofski, a i drugi kotarevi u kojima je naš rad vrlo slab. U ova dva kotara koja su skoro potpuno oslobođena, naših organizacija u velikom dijelu nema, iako se po njima bez ikakove opasnosti preko čitavog dana može kretati i to ne samo kao civili, već i kao partizani pojedinci. Obzirom baš na to smjestili smo za sad centar Oblasnog komiteta Skoj-a na Kalnik i drugovima smo postavili pružanje pomoći prvenstveno ovim okruzima na kojima upravo sada operišu naše brigade, koje su stvorile dobre mogućnosti za rad pročistivši niz garnizona na ovom teritoriju varaždinskog okružja.

Sto se tiče rada naših organizacija u zagrebačkom okrugu pokazalo se je da su drugovi većinom posvećivali pažnju akcijama udarnih grupa, a da su politički rad zanemarivali. Isto, također pokazalo se je da naše organizacije u ovom okrugu nisu dovoljno popularizirale našu vojsku, već samo većinom pojedine akcije tih udarnih grupa te su čak počeli biti i kočnica za mobilizaciju u našu vojsku zbog toga što su se ograničili samo na rad udarnih grupa i nisu podizali borbeno i političko raspoloženje omladine na viši stupanj kako bi se ona što lakše otkinula od svoje kuće i pošla u naše partizanske odrede i brigade.

Što se tiče same mobilizacije u varaždinskom okrugu, naše skojevske organizacije pokazale su se vrlo slabe, te kampanju za istu su vrlo slabo sprovodile. Komande područja i NOO-i počeli su bili vršiti mobilizaciju na pozive, a da ista nije bila politički pripremljena, te su omladinci počeli da bježe od partizana i naših organizacija u strahu da će biti prisilno mobilisani. Uslovi za mobilizaciju omladine u narodno-oslobodilačku vojsku jesu vrlo veliki, a naročito čazmanski, zagrebački i krapinski okrug. U zagrebačkom okrugu, a naročito u stubičkom kotaru, naša mobilizacija se znatno popravila i omladinske mase su prilično pokrenute. Što se tiče djelovanja naših komiteta pokazalo se je u okruzima Čazma, Zagreb, Krapina, da su vrlo slabu pažnju posvećivali izdizanju nižih rukovodstava kao općinskih i samim skojevskih grupa po selima. Članovi kotarskog komiteta SKOJ-a obilazili su pojedina sela u svojoj općini i to većinom održavali masovne sastanke i sastanke sa odborima, a slabu pažnju su posvetili izgradnji i učvršćivanju općinskih komiteta i skojevskih grupa, a također su posvećivali slabu pažnju kotarskim odborima USAOH-a, jer su oni u stvari izvršivali sav njihov posao, a

nisu za njih nalazili pravog zaposlenja. Na bjelovarskom i varaždinskom okrugu drugovi su posvećivali vrlo slabu pažnju prodiranju u nova sela i općine, te većinom svoj rad ograničavali na postojeće organizacije, koje su prilično slabe i začahurene i koje kao takove ne mogu da izvrše zadatak prodiranja i obuhvaćanja velikih teritorija u pojedinim kotarevima, u kojima naših organizacija nema. Na primjer križevački kotar ima 250 sela, od toga obuhvaćeno oko 30 sela.

U radu sa USAOH-om pokazale su se isto također greške u zanemarivanju okružnih i kotarskih odbora USAOH-a (Zagreb, Čazma) te su skojevski komiteti većinom vršili njihov posao. U radu sa seoskim odborima pokazale su se također naročito u čazmanskom okrugu greške i to slijedeće:

U jednom selu stvaralo se je po 7 do 8 akcionih odbora iako isti svi nemaju razloga postojanja i nisu potrebni svi da se stvaraju. To je proizašlo iz toga, što su drugovi šablonski shvatili direktivu stvaranja odbora na pitanjima, koja smo mi općenito postavili, a koja sva ne važe za svako selo i svaku organizaciju. Drugovi su također te odbore shvatili kao osnovne organizacije USAOH-a i kao trajni oblik, te su onda smatrali da su članovi USAOH-a samo oni, koji su članovi tih organizacija i počeli iste odbore omladini silom naguravati. To je ujedno izazvalo i reakciju sa strane same omladine, jer se je počelo govoriti da omladina treba da se organizira iako su to neoslobođeni teritoriji, gdje omladina je voljna pomagati Narodno-oslobodilačku borbu i odlazi u partizane, ali se priličan dio te omladine boji organizacije, kao nekog bauka, zbog kojeg bi se moglo nastradati.

O svim tim stvarima prodiskutovano je i na prošlom savjetovanju, a i sam oblasni komitet je u tom pogledu dobio uputstva i zadatke, te će se iste greške ispraviti.

Naši okružni komiteti su još prilično slabi, a i malobrojni sem čazmanskoga, te teško savladavaju sve ove probleme. To su u glavnom problemi naših organizacija u ovoj oblasti i zadaci koji stoje u tom pogledu pred nama.

Kada sredim stvar sa Zagrebom i prije polaska za Slavoniju, javit ću vam detaljnije o samom Zagrebu i što smo u pitanju njega učinili. Kurir, koji donosi ovo pismo nosi ujedno i poštu za C.K. K.P.H., te će od C.K. K.P.H. primiti poštu za Povjerenstvo C.K. za Slavoniju i sjevernu Hrvatsku, te sa istom krenuti za Slavoniju. Stoga vašu poštu za naše Povjerenstvo sredite tada i istu po svom kuriru šaljite za Slavoniju.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Drugarski pozdrav
Željko,[14] v. r.

Dne, 22. 10. 1943.

Detaljan izvještaj Povjerenstva ćemo poslati iz Slavonije sa priloženim izvještajima od oba oblasna komiteta.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, SKOJ-6/544

189

1943, listopad 22.

Polumjesečni izvještaj Zapovjedništva Prvoga zbornog područja Glavnome stožeru oružanih snaga NDH o akcijama partizana na području sjeverozapadne Hrvatske

ZAPOVJEDNIČTVO I. ZBORNOG PODRUČJA
Glavnostožerni odjel

Glst br. 3375/taj.
U Zagrebu dne 22. X 1943.

PREDMET: Doglasno izvješće
I Z.P. za PRVU POLOVICU mjeseca listopada 1943. godine. —

1.) **GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (IZVJ. ODJEL)**
2 primjerka
2.) ZAPOVJEDNIĆTVU II ZBORNOG PODRUČJA — BROD
3.) ZAPOVJEDNIĆTVU III ZBORNOG PODRUČJA - SARAJEVO
4.) VRHOVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIĆTVU - ZAGREB
5.) SASTAVAK.

Na temelju zapovjedi Glavnog stožera oružanih snaga Očev. Br. 4163/taj. od 11. studenog 1941., dostavljam doglasno izvješće za PRVU POLOVICU mjeseca listopada 1943. godine, sastavljeno na temelju prikupljenih podataka od podređenih postrojbi, a ukoliko nisu podnieta pojedina posebna izvješća, — u sliedećem:

[14] Milutin Baltić

I. — OBĆA UNUTARNJA SITUACIJA:

1. — RASPOLOŽENJE NARODA:

HRVATI: U zadnje vrieme veliki dio prostorije ovoga zbornoga područja nalazi se pod nadzorom odnosno vlašću partizana. Izuzetak na ovome području čine posade naše ili naših saveznika. Na ovome dielu područja, a djelomično i na ostaloj prostoriji ovoga zbornoga područja osjeća se vrlo jaka partizanska promičba, koja je dala sliedeće posljedice:

— stupanje jednog diela seljačtva u redove partizana bilo da to čine od svoje volje ili od straha,

— držanje jednog diela seljačtva po strani kako od partizanske promičbe tako isto od ustaške. Ovo držanje po strani izazvalo je i kod partizana negodovanje.

Ima se i podataka, da se među ovim seljačtvom pojavljuje pokret suradnje samo sa Domobranstvom proti partizana.

Uslied slabe promičbe od strane naših vlasti, koja u pojedinim područjima uobće ne postoji, dogodilo se osobito na podhvatnom području Varaždin, da seljačtvo i otvoreno prelazi partizanima nadajući se boljoj budućnosti. Ovdje seljačtvo s jedne strane živi u strahu pred dolazkom naših vlasti, a s druge strane dočekuje partizane simpatijom.

Ovakovo držanje seljačtva prema partizanima potenciralo je djelovanje njemačkih četa i zrakoplovstva s obzirom na bombardiranje hrvatskih sela u okolici Varaždina i pljačke, nasilja i silovanja izvršenih od strane dobrovoljaca Danaca, Holanđana i Finca u njemačkoj uniformi u okolici Siska.

Osim toga razgranali su partizani svoju promičbu, koja se sastoji i u neodazivanju kako novaka tako i pričuvnika u našu vojsku, a u stupanju u partizansku t.zv. »Narodno oslobodilačku vojsku« ili da ostaju po dolazku na dopuste u svome selu. Mnogi čine to iz uvjerenja, a mnogi i iz straha, jer im partizani priete, da će im u protivnom zapaliti kuće i uništiti svu ostalu imovinu.

Partizani u svim mjestima koja se nalaze pod njihovom vlašću ili nadzorom osnivaju odbore, a osobito djeluju promičbeno među omladinom.

Najjaču propagandu vode partizani proti Nijemaca tako, da kad su se mnogi novaci i pričuvnici javili na odsluženje djelatnog razdoblja — odnosno na vježbu — i kad su čuli, da su dodieljeni S.S. postrojbama odmah su se razbježali.

Isto tako propaganda je velika i protiv novačenja u P.T.S.

Ovi slučajevi dogodili su se naročito na području Varaždinskog podhvatnog zapovjedničtva.

PRAVOSLAVNI: Na insurgiranom području od odmetnika, pravoslavni ove pomažu ili im se pridružuju milom ili silom pod pritiskom pretnji. Na području gdje nema odmetnika drže se lojalno i mirno.

ŽIDOVI: U koliko ih još ima, a koji su ostali po specijalnim zaslugama i ovlaščenjima mirni su i ni po čemu se ne ispoljavaju.

NARODNE MANJINE: Njemačka skupina je zadovoljna i u svakom pogledu lojalna. Naklonjeni su državi. Mađari su lojalni, ali više naklonjeni Mađarskoj nego našoj državi. Priželjkuju pripojenje Mađarskoj.

SLOVENCI I ČESI: Na području ovog zbornog područja ogorčeni su neprijatelji naše države i svaku priliku iskorišćavaju, da načine ma kakvu štetu. Oni rade na podmukli način i opasni su protivnici. Potrebna je nad njima stalna paska.

II. — A — PARTIZANSKO KOMUNISTIČKA AKCIJA I PROTUMJERE:

U posljednje vrieme pojačana je djelatnost partizana na području ovoga zbora osobito u Hrvatskom Zagorju, koja se ispoljava ne samo u napadima na željezničke pruge, već i jakim i neprekidnim napadima na naše posade. Poslije izdaje Talijana primjećeno je znatno jače naoružanje partizanskih skupina u teškom oružju topovima, a djelomično i tankovima.

KALNIČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Ova skupina je u zadnje vrieme najaktivnija od svih ostalih partizanskih skupina, čija se aktivnost očituje ne samo u rušenju željezničkih pruga i ostalih komunikacija željezničkih postaja i važnih industrijskih ustanova i zgrada već i u napadu na jače posade.

Utvrđeno je na prostoriji Varaždin — Ludbreg — Koprivnica — — Križevci — Novi Marof prisustvo 12. partizanske divizije sa sjedištem u Kalničkom Ivancu, 2. kalnička brigada (brigada »Braće Radića«), 17. Slavonske partizanske brigade, 21. Slavonske partizanske brigade, a imade se i podataka, koji još nisu provjereni, da se na ovoj prostoriji nalaze dielovi 10, 11, 12, 18. i 13. crnogorske proleterske brigade,[1] koja ima zadatak samo rušenje.

Osim toga nalaze se na ovoj prostoriji još i manje skupine, koje rade **samostalno** t.j. odvojeno od gore navedenih brigada i to:

— skupina Jany Franje oko s. Luka i Struga (sjever, od Ludbrega)

— skupina Ede Švagera oko s. Cerja.

[1] Pogrešno, te brigade se nisu nalazile na tom području.

Poslije pada Ludbrega (3. X. 1943.) postoji opasnost napada na veće gradove na ovome dielu područja Varaždin, Koprivnicu i Križevac.

BILOGORSKA PARTIZANSKA SKUPINA:

U posljednje vrieme i ova skupina znatno je pojačala djelovanje, koje se ispoljava u rušenju pruge Bjelovar — Križevci i Križevci — — Dugo Selo i napadima na naše posade.

Prema dobivenim podatcima primjećeno je, da na Bilogorskom području pored Bilogorskog odreda operiraju i dielovi 17, 11. i Moslavačka partizanska brigada.[2]

MOSLAVAČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Najveće djelovanje ove skupine ispoljilo se je u rušenju željezničkih pruga Zagreb — Banova Jaruga i napadom na pojedine naše posade.

Ostali podaci nepromienjeni od prošlog izvješća.

ŽUMBERAČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

I ova skupina je znatno pojačala svoje djelovanje, te je utvrđena prisutnost u napadima na Stojdragu, Plješivicu pored 13. proleterske brigade i Gubčeve, Cankarjeve i Tomšićeve brigade.

Osim toga djelovanje ove brigade očituje se u napadima i rušenju željezničke pruge Zagreb — Karlovac.

KORDUNSKO BANIJSKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Ova skupina nije pokazala jače djelovanje na južnom prostoru ovoga zbornoga područja, već se djelovanje njeno sastoji u manjim prepadima na njemačke posade.

VAŽNIJI DOGAĐAJI U ODMETNIČKO PARTIZANSKOJ DJELATNOSTI OD POSLJEDNJEG IZVJEŠĆA DO DANAS SU SLIEDEĆI:

PODHVATNO PODRUČJE ZAGREB:

29. IX u 23,00 sati jedna skupina od 200 partizana odvela je iz s. Rude (5 km j.z. od Samobora) 11 osoba, od kojih su bili 2 učitelja, 1 sveučilištni profesor i 2 zrakoplovca.

Noći 30. IX. /1. X. napali su partizani, potpomognuti jakom topničkom i bacačkom vatrom Stojdragu (11 km. s. z. od Samobora). Posada se povukla u pravcu Samobor.

Tokom noći poslat je u Stojdragu odjel bornih kola P.T.Z. koji u Stojdragi nije više našao našu posadu. Odjel se povukao do s. Ča-

[2] Isto.

dar (5.5 km. s.z. od Samobora), kamo je bio upućen i 1 vod haubica P.T.Z., te 1 sat Zagrebačke ustaške posadne bojne.

2. X. u 19,00 sati napadnuta je posada Plješivica (7,5 km. j.z. od Samobora) od jakih partizanskih snaga. Pojedinosti nepoznate.

2. X. u 20,00 sati napadnuta je od partizana posada u Mariji Bistrici. 3. X. upućena pomoć ustaške posade iz Zlatara i 1. njemačke sati i iz D. Stubice, pod njemačkim vodstvom u pomoć. Pojedinosti nepoznate.

Noću 2./3. X. ušli su partizani u jačini od 500 ljudi u selo Rude (4,5 km. j.z. od Samobora) i postavili barikade na cesti prema Samoboru.

4. X. u 08,30 sati osobni vlak iz Krapine između želj. postaje Pušća Bistra i Luka (6 — 11,5 km. s. od Zaprešića) naletio je na minu. Stroj i dva vagona prevrnuti. Saobraćaj prekinut.

4. X. u 19,30 sati napalo je 300 partizana, oboružani sa 1 bacačem, 2 strojnice i 15 stroj opušaka stražu želj. postaje Čulinec (6 km. i. od Zagreba). Borba trajala 20 minuta. Straža jačine 29 domobrana zarobljena, izgubljeno 29 pušaka. 3 domobrana straže su se vratili.

6. X. u 09,10 sati naletio je domobranski oklopni vlak 2 km pred željez. postajom Zdenčina na minu. 6 domobrana težko ranjeno. Željeznička pruga oštećena, promet se vrši prelaženjem.

Noću 5./6. X. partizani su minirali oko 1 km. željezničke pruge između postaja Zlatar Bistrica — Konjšćina (13,21 i. od Zaboka).

Noću 7/8. X. o.g. napale su jače partizanske snage posadu (2. sat Zagreb. Ust. posad. bojne) u Mariji Bistrici (24. s. i. od Zagreba). Posada se povukla u Zlatar Bistricu (5 s.z. od Marije Bistrice).

8. X. u 05,00 sati povukli su se partizani iz Marije Bistrice odvevši sa sobom načelnika i bilježnika obćine te 10 građana većinom trgovaca.

9. X. u 20,00 sati napali su odmetnici u dva maha 5. težku bitnicu I. protuzrakoplovne skupine kod s. Vukomerec (5 i. od Zagreba) partizani odbijeni, 4 domobrana zarobljena.

9. X. u 22,00 sati naišao je njemački transportni vlak između Zdenčine i Horvata na postavljenu minu, kojom prilikom je jedan vagon izbačen iz tračnica. Vagon postavljen na tračnice i prikolica krenula odmah dalje prema Karlovcu.

Noću 9./10. o.g. oko 23,00 sati od nepoznatog broja partizana napadnuta je obhodnja P.T.Z. između Kerestinca i Jezdovca (8 — 11 i. s. i. Samobora). U borbi od obhodnje poginuli 2 ustaše, 2 teško ranjeni, 2 nestala i 2 su se vratili. Izviđaj vodi P.T.Z.

11.X oko 23,00 sati došla je skupina od 300 partizana u s. Pušća (8 s. od Zaprešića) te su sa sobom odveli tabornika i 10 osoba.

12. X. od navedenih osoba nađeno je 7 mrtvih u šumi Dubrava (5 km. s. od Pušće). Za sudbinu ostalih se nezna. Partizani otišli u pravcu Klanjca.

13. X. o.g. u 06,30 sati naletio je osobni vlak na minu između Horvati i Zdenčina. Željeznička pruga u dužini od 20 metara oštećena. Žrtava nema.

Noću 14./15. oko 00,00 sati skupina partizana oko 40 ljudi naoružana puškama i bombama, obučena u razne odore došla je u s. Brezovica (10 km j.z. od Zagreba), te odniela iz obćine brzoglas, 500 araka papira i 300 kuna gotovog novca. Partizani došli i otišli u pravcu šume Obrežki Lug.

PODHVATNO PORUČJE SISAK:

1. X. na večer prešao je osobni vlak kod sela Mraclin preko mine. Oštećen stroj i 1 vagon.

Partizani su tokom noći 1./2. X. razorili željezničku prugu na tri mjesta i odnieli šinje između Grede i Lekenika, te prepilili stupove b.b. linije u dužini 2,5 km.

2. X. između 20,00 i 22,00 sata oštećena minama željeznička pruga između Sunje i Capraga na 6 mjesta.

Noću 3. /4. X. oko 22,00 sata izvršili su partizani žestok napadaj na posadu Blinjski Kut (11,5 km. j.i. od Siska). Napadaj odbijen bez vlastitih gubitaka.

Noću 1./12. X. zasjeda posade Pešćenica dočekala skupina partizana, ubila 3 partizana i zapljenila jednu pušku.

Noću X. protjerana manja partizanska skupina kod s. Pešćenica (20 s.z. od Siska) — jedna puška zarobljena.

Noću 7./8. X. partizani su razrušili željezničku prugu u dužini od 180 metara između želj. postaje Greda i Lekenik.

10. X. u 10,46 sati naišao je brzi vlak Zagreb — Sisak na postavljenu minu kod s. Mraclina (5 j. od Velike Gorice), kojom prilikom su tri vagona izbačena iz tračnica. Promet obustavljen.

11. X. u 08,00 sati naišla su jedna kola na želj. pruzi sa želj. radnicima na minu, 7 radnika mrtvo, 6 težko ranjenih.

11. X. o.g. izvršen je od strane odmetnika napad na zapovjednika SS divizije Nordland kod s. Ogulinec (7 km s. z. od Lekenika). 1 njemački vojnik mrtav, 2 ranjena.

Noću 12./13. X. o.g. naletio je osobni vlak iz Sunje kod s. Brđani na minu, pojedinosti nepoznate.

13. X. o.g. jedna oružnička ophodnja jačine 1 dočastnik i 7 oružnika zarobljena od partizana između s. Topolovac i Prološčica (10 j.i. od Siska).

PODHVATNO PODRUČJE VARAŽDIN:

1. X. nasilno razviđanje skupine P.T.Z. Devčić-Orešković pravcem Varaždin, Knjeginjec, Varaždinske Toplice zapela je uslijed jakog partizanskog odpora kod s.Vrtlinovec. Skupina se nije mogla probiti u Varaždinske Toplice, te odstupa za Varaždin. Gubitci 1 mrtav 6 ranjenih.

Put Ludbreg — Jalžabet prekopan kod s.Novo Selo. Isto tako prokopan je put 3,5 km. s. od Jalžabeta, koji vodi prema Dravi.

3. X. u 00,20 sati napadnut je Ludbreg od jakih partizanskih snaga. U 11,00 sati zauzeli su partizani Ludbreg. Pojedinosti do zaključka izvještaja nepoznate.

U 04,00 sati poslat je iz Varaždina prema Ludbregu odjel P.T.Z. — — Devčić. Kod sela Stefanec (8,5 km i. od Varaždina) naišao je odjel na jake partizanske snage. U borbi 150 partizana s njemačkim SS uniformama ubijeno — od njih 3 ženske. Prema do sada primljenim vijestima odjel se nije mogao probiti dalje od s. Vrtlinovec (15 km j.i. od Varaždina).

4. X. u 01,00 sati došle su u Novi Golubovec (7 km i. od Krapine) 3 sati partizana dobro naoružanih u odori talijanskih častnika i mješovitim odorama. U Novom Golubovcu razorili su želj. most, električnu centralu zapalili. Sada se nalaze navodno u s. Stari Golubovec.

2. X. napadnut je šumski odjel Varaždinske pomoćne sati od 42 domobrana kod s.Lupinjak (10,5 km. s.z. od Krapine), od 1 bataljona 2. Kalničke brigade jačine 400 dobro oboružanih partizana. Odjel zarobljen, svučen, izgubljeno 2 puške.

Istovremeno razoružan kod Lupinjaka odjel rizničke straže jačine 12 stražara, izgubljeno 12 pušaka.

Noću 4./5. X. partizani oštetili željeznički most preko r. Bednje, kod N. Marofa. Straža na mostu jačine 1 vodnik i 14 domobrana odvedena. Izgubljeno 15 pušaka, Д000 metaka i 20 praski.

4. X. partizani odveli obć. bilježnika iz s. Bartulovec i Šemovec (8,11 i. od Varaždina).

Noću 4/5. X. o. g. 40 partizana napalo rudnik uglja Lukavac (12 j.z. od Varaždina), uništili rudničke strojeve. Radnicima oduzeli alat, te odnieli pisaći stroj, nacrte i instrumente.

7. X. u 09,00 sati partizani izvršili napad na posadu (sat ustaškog prometnog zdruga) na željezničkoj postaji Budinščina (23. j.j.z. od Varaždina). Prepad odbijen.

Noću 8./9. X. partizanska skupina nepoznate jačine ubila u s. Radoboj (4 km i. od Krapine) jednog seljaka, a 2 teško ranila. U Krapini sa promatračnice odveli partizani 3 zrakoplovca domobrana i uništili brzoglas. Iste noći skupina partizana u selu Gjurmanec

(5. s. z. od Krapine) zabranila radnicima svaki utovar drva. Ova ista skupina zabranila rad rizničkoj straži u selu Lupinjak (13,5 km s.z. od Krapine).

Kod Budinščine (23 j.j.z. od Varaždina) noću 13/14. X. o. g. prekinuta željeznička pruga. Tokom 14. X. želj. pruga popravljena.

Noću 13/14. X. o.g. uništili su partizani na želj. postaji N. Marof 2 vagona hrane (od Zampra). Partizani zabranili isporučiocima putovati.

Noću 14/15. X. o.g. partizani su uništili uređaje na željezničkoj postaji Varaždinske Toplice. Željeznička pruga kod želj .postaje Varaždinske Toplice i s.Doljan (6. j.j. i 7,5 j. od Varaždina) miniranjem oštećena. Tokom 15. X. partizani razaraju želj. prugu i b.b. liniju između s.Krušljevac-k.304/6 j.j.i. i 10 j. od Varaždina). Jačina partizana navodno jedna do dve brigade.

15. X.o.g. bunker kod želj. mosta preko Bednje kod s.Krušljevac od partizana obkoljen, posada se još drži.

15. X. o.g. tunel na želj. pruzi kod s.Lupinjak (10 s.z. od Krapine) po partizanima miniran i urušen.

PODHVATNO PODRUČJE BJELOVAR:

Noću 25/26.IX oko 23,00 sati napali su odmetnici slabijim snagama sa tri strane postave 3. bojne 2 p.p. u Narti (8 j.z. od Bjelovara) — odbijeni bez gubitaka.

Noću 25/26. IX razorili su odmetnici željezničku prugu u dužini od oko 900 m kod željezničke postaje Brezovljani (4 km j.i. od Križevca).

Prema pismenom izvješću od 5.X.o.g.:

4. X.o.g. u 13,00 sati partizani, koji su bili zauzeli s.Severin (13 j.i. od Bjelovara) i porušili željezničku prugu u dužini od 300 met. napadnuti su od njemačkih jedinica iz Bjelovara i Velike Pisanice. U borbi koja je trajala oko 2 sata partizani su protjerani, selo Severin zauzeto, a željeznički saobraćaj uspostavljen. Vlastitih gubitaka nema, neprijateljskih: 21 poginuli (prebrojeni). Plijen: 1 strojopuška, 4 puške i veća količina streljiva i opreme. Od strane Nijemaca zapaljen jedan dio sela Severin, koji leži j.z. od puta Bjelovar — Bulinac.

4. X. o.g. u 21,00 sati obhodnja posade sa drž. imanja u s.Gudovcu sukobila se sa skupinom partizana u s.Gudovec (5 j.z. od Bjelovara). Nakon što je vođa obhodnje ranjen, obhodnja se povukla na drž. dobro.

4. X.o.g. u 06,30 sati skupina od 1500 partizana napala je mjesto i oruž. postaju Nova Rača (14 j.i. od Bjelovara). Oruž. postaja zapaljena. 11 oružnika nestalo. Iz obć. ureda iznieli spise i zapalili.

Prema pismenom izvješću od 9. X:

8. X. 1943. napali su partizani 2.Moslavačke brigade (jačina oko 1200 ljudi) u 23,00 sati na postave 3. bojne 2 p.p. u Narti. Napad je izvršen sa strane odmetnika u 6 navrata i trajalo je do 5 sati dana 9. X. 43.

9. listopada 1943. na putu kod s.Ladislava (4 km s. od Hercegovca) zaustavljen je jedan teretni samovoz kojim se vozio na želj. postaju V. Grđevac zapovjednik 1. bojne domobranske poljoprivredne straže u Hercegovcu nadsatnik Juraj Perić. Spomenuti odveden od partizana prema s. V. Trnovica.

10. o.mj. u noći u s.Peteranec (6 s.i. od Koprivnice) bila je manja skupina partizana i starješina sela izdali pismeni nalog, da saobći mještanima, da nitko ne smije ići u domobranstvo, jer tko bude išao, da će mu poubijati porodicu i uništiti kuću i imetak.

15. X. o.g. u 07,15 sati partizani su dočekali na želj. postaji Vrbovac putnički vlak. Lokomotivu su pustili bez strojovođe i ložača u pravcu Zagreba, i koja je stigla do Božjakovine gdje je stala.

2.- KOMUNISTI:

Rad i djelatnost ovih iznieto je u poglavlju partizansko komunistička djelatnost.

3.- KRETANJE I AKCIJA SUMNJIVIH OSOBA:

Budno se prati u koliko prilike pojedinih područja dozvoljavaju. U insurgiranom području ovaj nadzor je veoma otežan.

Po posebnom nalogu dostavljaju se izvješća o sumnjivim osobama u domobranstvu.

4.- STRANA PROMIČBA:

I nadalje veoma jaka putem krugovalnih postaja raznih zemalja.

U posljednje vrieme strane postaje se više slušaju nego što je bio do sada slučaj. Osim toga partizansko komunistička promičba vrlo jaka putem raznih letaka, izvješća i brošura.

5.— O PRILIKAMA PREHRANE I PROMETA:

U glavnom je dobra prehrana imućnijih posjednika, dok kod sirotinje na selu i po gradovima, prehrana je dosta slaba, pogotovo kod radništva i svih službenika po gradovima, jer tzv. aprovizacija uobće ne funkcionira.

Nabavka namirnica bazira se na verižnoj trgovini tako, da činovnik i manje imućni svijet više nije u mogućnosti, da vrši nabavku hrane pod ovakvim uslovima, to mu prieti opasnost od gladi.

Prema trgovcima i prodavcima treba upotriebiti najstrože kazne protiv velikog dizanja ciena živežnih namirnica, jer na taj način izazivaju narod, koji nema mogućnosti, da dođe do najpotrebnijih sredstava za život.

Promet željeznički, cestovni i brzojavno — brzoglasni je na cielom području više ili manje ugrožen. Osobito:

— na crti Koprivnica — Križevci i Koprivnica — Ludbreg onemogućen, a za sada i Varaždin —Zagreb.

—na crti Zagreb — Karlovac i Zagreb —Križevci —Bjelovar vrlo ugrožen i često prekinut.

— na crti Zagreb —Sisak —Sunja, dio Mraclin — Lekenik i Brđani —Blinjeki Kut više ili manje ugrožen.

6.— ODNOSI DOMOBRANSTVA SA USTAŠKIM VLASTIMA I DRUGIM VLASTIMA:

Kao i do sada — dobri.

7.- ODNOSI DOMOBRANSTVA SA SAVEZNIČKIM VOJSKAMA:

Sa njemačkom vojskom vrlo dobri, korektni i iskreni.

III — STANJE U DOMOBRANSTVU

1.— RASPOLOŽENJE, DUH I STEGA U DOMOBRANSTVU:

Raspoloženje, duh i stega kod novačkih postrojbi na dostojnoj visini, a u ostalim postrojbama težkoće se pojavljuju u zamjeni pričuvnika, koji se ne odazivaju pozivu u vojsku. Tjeralice i pozivne zapoviedi ostaju bez uspjeha, pošto nema oružničkih postaja, a obćine ne mogu same uredovati tako, da pojedina popunidba zapovjedničtva na pr. Varaždin upućuje svega 6 — 7 pričuvnika u postrojbe.

Prema tome ovakovo neodazivanje utiče na raspoloženje i duh ostalih domobrana, koji su na vojnoj vježbi. Uslied napred navedenog i jake promičbe partizana pričuvnici, kojima se dodjeljuje dopust ne vraćaju se više nazad u svoje postrojbe

2.— NEREDI I IZGREDI:

Partizanskoj promičbi pomaže nezgodan i ružan postupak njemačkih SS postrojbi (u glavnom dobrovoljci Danci, Holanđani i Finci i t.d), koje u mjestima gdje vrše akcije provode pljačku, nasilje i silovanja.

3.— BJEGUNSTVA:

Prema dobivenim izvješćima od područnih postrojbi u posljednjih 15 dana usliedila su sliedeća bjegunstva u redove partizana sa područja ovoga zbora i to:

— dočastnika 16
— domobranä 352

Ova bjegunstva dočastnika i domobrana usliedila su ponajviše po puštanju na dopust sa kojega se više nisu vratili u svoje postrojbe.

4.— ZAROBLJENI, NESTALI, PREBJEGLI I IZ ZAROBLJENIŠTVA VRAĆENI ČASTNICI, DOČASTNICI I DOMOBRANI:

Po nalogu Glav. stož. izvj. br. 6784/U-taj. od 15.X.1943. nisu ovi podatci uvedeni, jer nije bilo vremena, da se dobiju od podređenih zapovjedničtva, pošto je nalog primljen 15 o.mj., te će se navesti u sliedećem 15-dnevnom doglasnom izvješću.

5.— PONAŠANJE ČASTNIKA, DOČASTNIKA I DOMOBRANA:

U glavnom dobro. Izgleda, da je u tom pogledu stanje kod častnika i dočastnika malo se popravilo.

IV.- VANJSKA SITUACIJA:

1.— O PRILIKAMA U POGRANIČNIM OBLASTIMA SUSJED NIH DRŽAVA:

Nema podataka.

2.- STRANI VOJNI BJEGUNCI:

Na području ovoga zbornoga područja nije primjećeno. Razpodijeljen je svima jedinicama naputak za postupak sa stranim bjeguncima.

3.— NEDOZVOLJENI PRELAZI I KRIJUMČARENJA:

Naročito krijumčarenje obilato cvate.

4.— ODNOSI SA SUSJEDNIM POGRANIČNIM VLASTIMA:

Dobri kao do sada.

V.— OBĆI ZAKLJUČAK:

Ovo zborno područje obzirom na insurgiranost većeg diela područja nema dovoljno raspoloživih operativnih postrojbi, da bi moglo uspješno intervenirati prema pojedinim partizanskim skupinama. Za izvođenje podhvata većih razmjera, snaga nema. Prema tome potrebno je sadanje raspoložive snage pojačati, da bi se mogli izvesti podhvati širih razmjera. U protivnom ovo zapovjedničtvo morati će se zadovoljiti sa **podhvatima manjih razmjera obranom posadnih mjesta, lokalnim izviđanjima i krstarenjem.**

Osobito se ukazuje potreba i važno je, da se izvede jedan veći podhvat u Kalniku i Ivanščici s obzirom što su partizani tamo najaktivniji.

Pošto je komunistička propaganda uhvatila jaki korien i postizava dobre rezultate, potrebno je bezuvjetno i najžurnije povesti dobru, jaku i stalnu **protupromičbu,** jer do sada u tome pogledu nije ništa urađeno.

Obzirom na sve veći broj bjegunstava u domobranstvu potrebno je poduzeti potrebne mjere.

Isto tako potrebno bi bilo na pogodan način obustaviti bombardiranje čisto hrvatskih sela od strane njemačkog zrakoplovstva, jer ono samo koristi partizanskoj promičbi, kao najjači dokaz na strani partizanske promičbe proti našeg državnog poredka.—

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Po ovlašćenju zapovjednika,
Pročelnik glavnostožernog
odjela bojnik (Šteger[3])
Šteger, v.r.

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NDH, kut. 90, f. 3-1, dok. br. 33

190

1943, listopad 23.

Pismo Vladimira Matetića Marku Beliniću o polovičnom uspjehu pri napadu na Zlatar 23. listopada 1943. godine

Zdravo Marko![1] 23/X-943 u 15 h

Napad na Zlatar nije uspio.[2] Ustaše i feldžandari zadržali su se u 3 jake zidanice koje se nije dalo osvojiti. Benzina za paljenje nije bilo, a niti eksploziva nismo imali. Top nije mogao ništa učiniti. Zasjede prema Zagrebu bile su jake jer je ravan teren, a neprijatelj je dolazio u pojačanje tenkovima, tako da je te položaje bilo teško zadržati. U toku dana neprijatelj je tri puta nailazio i bio je odbijen. Zasjedu bi bili i pojačali za danas, ali zgrade nije se dalo bez pot-

[3] Rudplf

' Belinić, komesar Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.
[2] Vidi: Dok. br. 199.

rebnih sredstava zauzeti. Borci XVII Ud. brigade dobro su se držali i jurišali hrabro do zgrada, ali to je bilo sve. Gubici na našoj strani jesu 7 mrtvih i 19 ranjenih. Neprijatelj je imao oko 25 — 30 mrtvih i ranjenih. Zarobljeno je 21 žandar i 13 Feldžandara. Žandari su pušteni a 9 Feldžandara streljano, 2 su puštena, 2 su otišla u partizane. Zapljenjeno je 1 teški mitraljez, maksim na protivavionskom postolju i 40 pušaka. Naređenje za povlačenje donio sam ja.

Kako vidiš djelomičan neuspjeh. Nitko nije znao gdje se neprijatelj nalazi prije napada. Računalo se samo prizemne zgrade, ali dok smo došli do njih našli smo jake zidanice.

Daljnji naš plan je porušiti želj. prugu od Bistrice do N. Marofa i između Krapine. Top. exploziv koji je imao Zagor. odred pao je u ruke neprijatelja, tako da nemamo čime rušiti most.

Do danas nisam mogao prikupiti Zagorski odred da ga sredimo. Stanje u njemu izgleda dosta slabo. Čuo sam da Vidiček voli piti, a Spiranca[3] znaš koliko vrijedi. Možda ću ih uspjeti prikupiti i srediti. Naredio sam da se cijeli odred prikupi u Ivancu. Oružja imaju dosta, pa mislim da ću ga morati i oduzeti da ne leži u zemlji.

Mobilizacija ne ide najbolje. Narod nas prilično dobro prima ali ne voli ići u borbu. Nije ni čudo jer je rad bio vrlo slab, tek se počelo pred mjesec dana u kotaru Ivanec, a u Zlatarskom kotaru nije mnogo bolje. Ivanec ima sve uslove da se narod potpuno veže uz našu borbu. Nadam se da ćemo iz tog kotara mobilisati barem 200, uz pozive.

Drug Crni[4] je sa nama i pomaže u pogledu mobilizacije. Samo do sada nije uspio da nađe K.K. Zlatar, koji se zbog akcije razišao na sve strane. Uz nas za vreme akcije nismo imali ni jednog domaćeg druga. U Zlataru kad smo ušli nije se vidjelo žive duše, sve je otišlo u podrume, u mjestu i najbližoj okolici prvi puta vide partizane i plaše nas se. Neke kuće morali smo silom otvoriti jer ne čuju dok ih se budi lijepo. Uticaj ustaša tu je još prilično jak. Ivanec je daleko napred u tom pogledu.

Brigada Braće Radića nalazi se kod Veternice pri Krapini, a sa jednim bataljonom u tvornici.

Telegram iz Ivanca primio sam jutros, ali do sada još nema domobrana, naš bataljon će ih sačekati.

XVII ud. brigada je u Loboru i Belcu, a XXI na starim položajima.

Skoro sam zaboravio XVII brigada pri napadu na Zlatar ušla je sa jednom četom u Poznanovec i uzela 4 kola kože za cipele u fabrici Rukljač.

[3] Josip Špiranec
[4] Josip Tucman

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Drugarski pozdrav
Vlado,[5] v.r.

Original, rukopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 105 B, f. 4, dok. br. 12

191

1943, listopad 23.
Klanjec

Izvještaj ustaškog nadporučnika Vodopije Zapovjedništvu Poglavnikovih tjelesnih zdrugova o svom putu u Klanjec, o borbi s partizanima, mjesnim prilikama i položajima partizana te o potrebi dostavljanja hrane preko Slovenije

HRVATSKI USTAŠKI LOGOR
K L A N J E C
VELIKA ŽUPA ZAGORJE
Klanjec, 23-X-1943,-

Broj. 001-

Izvještaj zapoviedničtvu
POGLAVNIKOVIH TJELESNIH SDRUGOVA -

Prema dobivenoj zapoviedi stigao sam 21-X- 1943.- u 18,30 sati u Klanjec. Na putu kod mjesta Dubravice, bio je prekopan put, (mostić), i odatle niesam mogao dalje oklopnjakom.

Prema obavještenju seljaka, partizani su bili u blizini, no niesu se usudili da nas napadnu.

Po mom dolasku, stupio sam odmah u vezu, sa »Logornikom političkog logora Klanjec« koji mi je opisao cielu stvar o toku borbe.

Prema izvještajima logornika Dr MILIVOJA STAHULJAKA, ustanovio sam sliedeće:

Posada je bila izdata! O načinu smienjivanja straže doznali su odmetnici, preko bivšeg **»Ustaše«,** i pripadnika ovoga logora, te su iskoristili momenat, kada su ustaše bili u sobama. Borba je bila u

[5] Vladimir Matetić, komandant Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

hodnicima i sobama! Odmetnici su ušli u hodnike prizemlja i prvog sprata i odatle su ih napali.

Borba je trajala od četvrt sedam sati pa do deset sati prije podne i to 18.-X-1943Л

Borba se vodila pretežno praskama.

U sobama prizemlja i prvog sprata, borilo se oko petnajest ustaša, što pripadnika Željezničke Ustaške bojne (stalne posade), a nešto i domaćih ustaša na čelu sa logornikom Dr MILIVOJEM STAHUUAKOM.

Riznička straža bij a je momentalno i bez odpora, a po drugi put razoružana.

Oružnici su pobjegli, a četvorica koji su bili u zgradi, odvedeni su.

Mjestne prilike su sliedeće:

Oko 90 % stanovništva naklonjeno je odmetnicima, a ostatak stanovništva je indiferentan, osim nekoliko ustaša koji sada surađuju sa nama.

Izvještaj o položaju:

Uzeo sam visinske točke, na pojedinim kotama koje dominiraju položajem Klanjca, sa jednom trećinom ljudstva, a ostali vrše dužnost u samome mjestu.

Izvještaj o položaju odmetnika:

Samo mjesto Klanjec, opkoljeno je već više od četrnaejst dana od odmetnika. Odmetnici prekopali su sve ceste koje vode u Klanjec, i sve prolaznike i putnike vraćaju u polazna mjesta. Središta ili skupna mjesta odmetnika sliedeća su sela: RISVICA, KUMROVEC (rodno mjesto bandita TITE), BOBOVEC, LUČELNICA, STRMEC i DUBRAVICA, a u mjestu DESINIĆU (kotar Pregrada) glavni im je Štab!

Jačina odmetnika iznaša oko (1000), tisuću ljudi.

Naoružanje im je svakojako, no teškog oružja za sada još nema-

Molim zapoviedništvo, da mi što prije pošalje hranu, jer sam dosada posudio od Željezničke Ustaške bojne, jednu vreću brašna i nešto kave, a od načelnika posudio sam grah, krumpir, ulje i šećer.

Prema tome vodite računa, da moram vratiti (80) osamdeset kilograma brašna, stalnoj posadi Željezničke Ustaške bojne u Klanjcu.

Molim zapovjedništvo da bude na oprezu, kada mi šalje hranu, jer je kod mjesta DUBRAVICE, kako .sam već naveo, prekopana ces-

[1] Napad na ovo uporište izveo je Zagorski NOP odred, vidi: Dok. br. 193.

ta i sakupljeni odmetnici, a svi brzoglasni stupovi su posiečeni, pa prema tome predlažem da se hrana barem za deset dana pošalje okloplјenim kolima i to preko NJEMAČKE (Dobova —Klanjec), kuda dozvolom Njemačkih vlasti šaljem i ovoga tekliča!

Očekujem dalnje zapoviedi i ostaje

ZA DOM----------SPREMAN

Ustaški nadporučnik:
(Vodopija)
M. Vodopija, v.r.

OPASKA:
Mislim da bi bila potrebna stalno jača posada u mjstu Klanjec!

Original, strojopis
Sign., RSUP SR Hrvatske VI-I/931-933

192

1943, listopad 24.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Donja Stubica Okružnome komitetu KPH Zagreb o teroru Nijemaca i ustaša u kotaru D. Stubica

K.K. K.P.H.
STUBICA. 24/X.1943.

O.K. K.P.H.
ZAGREB

Reakcije u kotaru Donja Stubica od strane njemačke i ustaške bande i raspoloženje naroda.

U petak dne. 15/X u 5 sati popodne dovezli su se ustaši na kamijonu u Laz kod gostione Jakovac, gdje su zapljenili njegov vlastiti auto i odveli Martina Jakovca i njegovog sina Dragu. 16. ujutro pustili su starog Jakovca dok su mladoga skupa sa autom zadržali te je morao voziti ustaše pod prijetnjom da će mu ukoliko se ne bude pokoravao popaliti sve što ima i da će mu sve njegove poubijati. U četvrtak na večer dovezli su se opet kamijonom, okupirali Stubički i Bistrički Laz i počeli terorizirati mirno stanovništvo. Otvorili su vatru sa teškim i lakim strojnicama kao i sa svim oružjem kojega su imali, govoreći da su svi mještani partizani i da ih treba sve poubijati i uništiti. Tu istu večer prije nego su se povukli u Mariju Bistri-

cu došla je naša vojska u selo Krč gdje su se sukobili sa ustašama. Nakon kratke borbe ustaše su se povukli. Istoga dana u 6 sati ujutro došla je ustaška banda na Laz i kuću Cukelja Martina do koje se vodila borba, opljačkali su i zapalili. Tražili su ženu i kazali, gdje je ona zlatna žena koja je pozvala partizane. Također su zapalili kuću Čuklja Martina do koje se vodila borba, ali koji nije uopće surađivao sa nama. Seljaci su pritekli u pomoć, tako da kuća nije izgorila, ali su sve gospodarske zgrade izgorile. Iz te dvije kuće uzeli su vola i kravu, zatim 6 kokoši i jednu šepanu gusku. Ustaški razbojnici se nisu s tim zadovoljili, već su išli selom, te pljačkali i otimali sve što je bilo vrijedno. Martinu Čuklju iz sela Krča oduzeli su 70.000 Kn. Zatim su Čuklju Franji uzeli 3.000 Kn. te su ga tukli prisiljavajući ga, da im kaže gdje su partizani. Prisiljavali su sedamdeset godišnju staricu kod koje su jednu noć bili partizani, da kaže gdje su oni, te su je sa šmajserom udarali po vratu. Čuklju Franji iz istoga sela bacili su u kuću razornu bombu, koja je razorila čitav namještaj, te su mu pokupili još neke rubce i ručnike. Mikušu Miji iz Stubičkog Laza oduzeli su sve što je u kući imao, pa čak i žlice. Hrenu Alojzu uzeli su 5.000 Kn., zatim Mikušu Dragutinu uzeli 3.000 Kn, i Mikušu Andriji 1.000 Kn. Cveku Alojzu zapljenili su civilno odijelo te dva para ženskog rublja 1 bateriju i jednu šopanu gusku, te neke maramice. Pučku Josipu iz sela Vrha zapljenili su jedne hlače i par rubaca, te su mu provalili u kuću razbivši vrata. Od Čuklja Drage iz sela Brezovice uzeli su dvadeset komada cigaret papira i sav vatrogasni pisaći pribor, te su htjeli popaliti njegovu kuću našto su se seljaci ustali govoreći da će od njegove kuće izgoriti čitavo selo, jer se nalazi u sredini. Da se to spriječi odlučili su da će drugi put kad dođu srušiti svu kuću i negdje drugdje zapaliti njegove stvari.

Ovo sve izjavljuje drug Ivica i Fabijan Čukelj.

Jučer dne. 21/X uputila se deputacija ljudi iz sela Vrha na ustaški stan u Mariju Bistricu, da mole da im se ne pali selo. Ustaše su im odgovorili da treba sve poklati i popaliti, jer da su oni svi partizani i da sami uzdržavaju partizane. Seljaci su izjavili da su partizani bili u selu i otišli te da im se oni ne mogu suprostaviti, jer su oni naoružana sila. Jedna žena iz te deputacije rekla je ustaškom taborniku da su ustaše napravile dosta zla tom selu, opljačkali ga, našto je on odgovorio da će on sam doći i podmiriti štetu.

Na temelju dobivenih podataka iz kotara Donja Stubica možemo dati sljedeći izvještaj. Njemačka vojska terorizira sela Sv. Matej, Šagodovac, Jakšinaci, Hum, pod parolom da traže partizane. Prave premetačine po svim kućama te oduzimaju hranu i sve do čega dođu.

U ponedjeljak 18, ov.mj. navečer, otišla sam sa drugom Rudom[1] na Hum, da održim sastanak i uputimo drugove koji su se spremili za odred. Pošto je padala kiša došli smo vrlo kasno ali smo svejedno uspjeli, organizirati da se jutro rano postavi straža. Ujutro smo odmah počeli pisati karakteristike da bi čim prije svršili i otišli na mjesto gdje se morao održati sastanak. Najednom je doletio jedan pionir i javio nam da Nijemci dolaze. Vani je bila magla te straža nije mogla opaziti bandu dok nije bila sasvim blizu. Oboje smo izletili iz kuće i počeli bježati uz brdo, jer su nas na tri strane opkolili. Bili su 20 m. daleko od nas i odmah su počeli pucati po nama, te je drug u kiši metaka pao ranjen. Bilo ih je stopedeset i odmah su se raspodjelili u dvije grupe od kojih je jedna ostala u selu, a druga je opkolila brežuljak na kojem smo se mi nalazili. Ja sam se povukla u jedan grm dok su druga odmah našli. Bio je još živ, te su ga još upitali dali je partizan našto je on odgovorio da je pravi partizan. Ispitivali su ga gdje sam ja, a on je rekao da sam pobjegla već daleko. Njega su odnijeli u selo dok su svi drugi tražili mene po šumi. Kako smo brzo bježali izgubili smo putem neki materijal kojeg su oni našli i predali oficiru. Taj oficir je ostao sam i čitao je neku brošuru, pa je tako hodajući skoro stao meni na nogu. Opazio me je primio za prsa i oduzeo mi je pištolj, jer sam ga baš spremala da pucam. Oduzeo mi je bombu, sav materijal iz taške. Potapše me po licu i pogleda cijev od pištolja. Iskoristila sam taj momenat, primim ga za vrat i potegnem njegov prst na pištolji, te mu je metak prošao kroz oko u glavu i on se srušio odmah mrtav. Nisam imala vremena da pokupim svoje stvari, nego sam potrčala desetak koraka u jednu malu šikaru i zavukla se u lišće. Nakon kratkog vremena vratili su se i ovi ostali, te mi je jedan još stao na nogu jer su bili svi pijani.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar
Vilko,[2] v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-78/2490

[1] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[2] Mijo Krošelj

193

1943, listopad 24.

Izvještaj Štaba Zagorskoga NOP odreda Okružnome komitetu KPH Krapina o akcijama i organizacijskom stanju za listopad 1943. godine

STAB ZAGORSKOG NARODNO
OSLOBODILAČKOG PARTIZANSKOG ODREDA
H R V A T S K E

24. X. 1943.

OKRUŽNOM KOMITETU K.P.H.

Krapina

Kao što Vam je poznato iz posljednjeg našeg izvještaja poslije našeg napada na ustaške bunkere u Budinščini — 8. X. — krenuo je naš II. Bataljon sa ranjenicima u Kalnik, dok smo sa I. Bataljonom krenuli u kotareve Pregrada i Klanjec s time da tamo vršimo akcije na pruzi Zagreb —Zabok, Zabok —Krapina, kao i na svim cestama. Osim toga cilj nam je bio provesti što širu mobilizaciju tamošnjeg naroda u naš Odred.

Za to vrijeme izvršili smo s našim I. Bat. slijedeće akcije: 10. X. bili smo na položaju u selu Vojsak pokraj Pregrade. Njemački garnizon u Pregradi izašao je iz uporišta i uputio prema nama patrolu, koju su naši borci pustili u blizinu, dvojicu njemačkih vojnika ubili, nekoliko ranili dok su se ostali razbježali i povukli u uporište.

Dne 18. X. izvršili smo napad na ustaški garnizon u Klanjcu. Naši borci izvršili su juriš na samu zgradu ustaškog logora gdje se nalazila banda. Rezultat akcije bio je slijedeći: ubijeno je 12 ustaša, dok su trojica naknadno umrli od zadobivenih rana. Zgrada logora je potpuno uništena, jer se banda ogorčeno branila. Osim toga zauzeta je žandarmerija i financija, gdje je zarobljeno 6 žandara i 10 finanaca. Zaplijenjeno je 16 karabina, 400. kom. municije i razna druga oprema, dok su na općini zapaljeni spisi, zaplijenjen pisaći stroj i dr. U tom napadu koji je trajao od 6 i 15 do 10 sati ujutro imali smo jednog mrtvog i tri lakše ranjena druga.

20. X. noću izvršili smo istovremeno napad na željezničke stanice Ključ i Luka gdje su se nalazili njemački garnizoni od po dvadeset vojnika. Napadaj na Luku je potpuno uspio. Na juriš osvojeno je neprijateljsko uporište, ubijen jedan, ranjena tri, zarobljeno 16

njemačkih vojnika,. Zaplijenjeno je 20 mauzera, jedan mitraljez tipa S.MG., jedan Schmeisser, 15 bombi, 2.000 kom. municije i drugi ratni materijal. Mi nismo imali ni ranjenih, ni mrtvih. Napad na stanicu Ključ (pokraj samog Velikog Trgovišta) nije uspio i to s razloga što se neprijateljski garnizon istu večer preselio u drugu zgradu. U okršaju koji je trajao 2 sata prema nepotpunim podacima Njemci su imali jednog ubijenog i nekoliko ranjenih, dok mi nismo imali gubitaka. Istu noć poslije zauzeća Luke razrušena je željeznička pruga između Luke i Ključa u dužini 100 metara, tračnice su odnošene,sama pruga potpuno uništena. Na povratku sa akcije u Ključu i Luki neprijatelju je stiglo kamionima pojačanje iz Trgovišta i Oroslavlja. Banda je pokušala napasti našu kolonu ali je odbijena i tom prilikom imala jednog ubijenog i 4 ranjena. Ovaj napad iskoristili su zarobljeni njemački vojnici, te ih je 10 pobjeglo, dok su šestorica ubijena na bijegu.

Noću između 21. i 22. X. jedan vod naših boraca dignuo je u zrak most na pruzi između Vel. Trgovišta i Zaboka.

Osim toga u posljednjih osam dana prokopane su ceste uz pomoć naroda između: Zabok, Krapinske Toplice, Vel. Trgovište —
— Pregrada, Desinić — Pregrada, Tuheljske Toplice — Klanjec, Zagreb — Klanjec, Desnić — Miljana (za njemačku granicu), Desinić —
— Tuhelj, Kraljevac — Luka. Na svim tim cestama razrušeni su mostovi i postavljene barikade.

Pokraj toga jedna diverzantska grupa razrušila je tunel na pruzi Lupinjak — njemačka granica. Terenska desetina Putkovec zaustavila je voz između Đurmanca i Lupinjaka, istovarili putnike dolje, a voz prazan u najvećoj brzini uputili u Krapinu gdje se stanici razbila lokomotiva i 4 vagona. Terenska desetina Kraljevec zaustavila je i uništila jedan automobil u kojem su se nalazila 4 ustaška špiuna koji su strijeljani. Sa mobilizacijom u Zagorju uspjeli smo sa 50% vojnih bjegunaca, ostalih 50% vojnih bjegunaca okupljeni su u terenske desetine, vrše akcije na cestama po našim direktivama i služe za obavještajnu službu.

Nakon naših akcija nastalo je veliko previranje u neprijateljskim garnizonima, koji su dobili neka manja pojačanja, ali sva ta banda nije preduzimala još većih operacija protiv nas, već se premješta iz jednog garnizona u drugi, jer je obezglavljena nastupanjem naših većih snaga od Kalnika prema Zagorju, kao i našim akcijama u ovom dijelu. Dajemo vam pregled jačine neprijateljskih garnizona: Vel. Trgovišće — oko 200, Zabok: bilo je oko 400, ali je od toga otišlo pojačanje za Krapinske Toplice, Sv. Križ Začretje i Mirkovce, tako da je sada u Krap. Top. oko 180, u Sv.Križu oko 350 i u Mirkovcima oko 200. U Krapini se nalazi oko 350, a u Pregradi oko 120 nje-

mačkih policajaca, dok se u Klanjcu nalazi oko 40 ustaša. U Oroslavlju nalazi se oko 250 švapskih policajaca, koji daju stražu na stanice Ključ, Luku i Pušću. Svi ovi podaci o garnizonima nisu potpuno točni, jer se banda kao što smo gore napomenuli stalno premješta. Jedino je sigurno da je ta banda sastavljena od demoralisanih Holandijanaca, Rumunja i ostalih prisilno mobiliziranih pripadnika porobljenih zemalja.

Tokom jučerašnjeg dana priključio se к nama vod našeg II. bataljona kojega ste uputili sa zadatkom da poruši mostove. Taj isti vod stavili smo u sastav našeg I. bat.

Današnjim danom izvršit ćemo formaciju III. bataljona obzirom na novopridošle borce. Ivica Družinec kojega ste nam vi kako on kaže uputili za komandanta I. Bataljona izjavio je slijedeće: Da je čuo od vas da se naš I. Bat. trebao sastati sa II. bataljonom našeg odreda i to 18. X. o.mj. u selu Sambolići. Međutim nama nije poznato tko je dao takvu izjavu, jer naš plan kojega smo i vama u prošlom izvještaju od 7. X. uputili bio je slijedeći: I. bat. našeg Odreda krenut će u kotareve Krapina, Pregrada i Klanjec da tamo izvrši mobilizaciju i gore navedene akcije, a naš II. bataljon poslije povratka iz Kalnika trebao je vršiti akcije u kotaru Zlatar i najhitnije staviti se u vezu s nama i dostaviti nam daljnje zadatke koje će primiti od Štaba Zone, s time ako je potrebno da se sastanemo da nam zakaže mjesto. Međutim mi od našeg II. bat. kao i od vašeg Štaba nismo primili nikakovu obavijest da 18. X. trebamo biti u selu Sambolići. Drug Ivica Družinec sadašnji komandant našeg I. bat. izjavio je da nam je poslao neko pismo u kojem je bilo naređenje od Štaba Zone da porušimo mostove Zabok — Vel. Trgovište, i taj zadatak izvršio je sa vodom s kojim je došao, tj. porušio je most na pruzi dok za most na cesti nemamo materijala.

Plan našeg rada je slijedeći: Obzirom na to što čujemo da prema nama natupaju naše veće jedinice, mi ćemo sa jednim našim bataljonom operirati u kotaru Klanjec, a s jednim u kotaru Pregrade i Krapina. Naše akcije bile bi usmjerene na rušenje pruge i razarenje cesta, jer bi s time onemogućili brzo prebacivanje bande prema našim većim jedinicama, osim toga neprijatelj uslijed tih akcija neće znati gdje su naše glavne snage. Naš II. bat. kojeg ste vi uputili iz Ivanca za Kalnik, kada se vrati do vas, molimo vas dajte mu direktive za daljni rad prema našem izvještaju, isto tako i nama po donosiocu našeg izvještaja.

Raspoloženje naroda u krajevima kroz koje prolazimo prema NOV je izvrsno. Narod nas pomaže, sam prekopava ceste i obavještava nas o kretanju bande.

Borbeni moral kod naših boraca jeste na osrednjoj visini. Drugarstvo kao i disciplina na niskom je stupnju obzirom na to što su to sve novi borci. Nastojat ćemo što više održati obrazovnih sastanaka sa borcima kao i komandnim osobljem.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Polit. Komesar
uz. F.' Tuđman, v.r.

Komandant:
Špiranec[2] (Pintar), v.r.

P.S. Brojno stanje našeg I. i III. bataljona sa borcima koji u toku današnjeg dana trebaju stići к nama biti će oko 200 boraca. NAORUŽANJE, osam puškomitraljeza sa ona dva koja je donio vod II. bat., a pušaka 100, međutim raspo..... [3] količinom municije.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3037

194

1943, listopad 25.

Izvještaj Kotarske oblasti Zagreb Velikoj župi Prigorje o sigurnosno--političkoj situaciji na području kotara

KOTARSKA OBLAST U ZAGREBU

T. broj : 2452/43. Zagreb, dne 25. listopada1943.

Predmet: Kotarski predstojnici —
—poziv u Zagreb.-

Na broj T. 2423 od 23. X. 1943.

VELIKOJ ŽUPI PRIGORJE

u/Z A G R E B U

Na gornji nalog predlaže se sliedeće izvješće:

Opće stanje na području kotara zagrebačkog je razmjerno još dobro. U pogledu javne uprave i sigurnosti izvješćuje se da na

[1] Franjo
[2] Josip
[3] Nedostaje dio riječi i broj municije.

ovom području nema stacioniranih odmetnika, nego oni dolaze iz susjednih kotareva te ugrožavaju periferijske općine ovoga kotara i to općinu Sesvete, Brezovicu i Pušću najviše. Dogodilo se dapače i to, da su odmetnici pozvali sve općine na lievoj strani Save, a njih je 11, neka u roku 8 dana predadu ostavke i stave se u njihovu službu. Ostale pak općine sa desne strane Save, a tih je 3, nisu do sada takove pozive primile. Do sada su dali ostavke općinski načelnici odnosno donačelnici i odbornici u Sesvetama, Markuševcu, Šestinama, Vrapču i Stenjevcu no ostavke do sada nisu usvojene. Ovo pitanje se sada još posebno proučava. Osim toga ima još i druga nezgoda kod više općina, naime seoski starješine su pod pritiskom odmetnika napustili svoje službe te se ne može više u sela dostavljati pozivi kao na pr. za vojsku, za predaju viškova žitarica i si. Ovaj problem će se riešiti tako, da će se uvesti pozivanje putem javnog oglasa. Već iz ova dva primjera se vidi, s kakovim se poteškoćama bore općine u svom radu. Povrh toga su odmetnici opljačkali općinski ured odnosno uništili spise i knjige do sada u sliedećim općinama: Stupniku, Sesvetama, Markuševcu, Pušći i Brezovici; u ovoj posljednjoj već tri puta pa će se stoga sjedište općine prenijeti iz Brezovice bliže Zagrebu. Od općinskih pak načelnika su do sada ubijeni po odmetnicima Golubić Milan iz Stupnika, Andrija Podbrežnjak iz Sesveta, a bivši načelnik iz Pušće Pavao Kiseljak je koncem rujna odveden zajedno sa tabornikom Kožina Jurom pa se smatra da su i oni mrtvi. Od tabornika onaj iz Sesveta Palčić se nalazi u zatvoru, a onaj iz Vrapča Golojuh je nestao te se za njega nezna.

Djelatnost odmetnika se očituje nadalje time, što svlače pripadnike oružanih snaga, kad dođu kućama, a uzimali su od ljudi civilno oružje, dok stalno napadaju na pojedine vojne objekte kao na pr. na svjetlometne bitnice, straže na pojedinim željezničkim postajama, skladište streljiva u Sopnici i benzina u Sesvetama. Od jačih pak oštećivanja bili su slučajevi razaranja pruge i postaje u Sesv. Kraljevcu dne 17. IX. i 17. X. o.g. i napad na Remetinec, Botinec i Otočec 18. VIII. o.g. i u vrieme vršitbe oduzeli su od vršalica ušur u skupnoj količini oko jednog vagona i četvrt. U Pušći pak su tokom rujna i listopada likvidirali 15 ljudi, saradnika ubijenog tabornika Kainratha, a za sudbinu još četvorice se ne zna. A iz drugih općina ima desetak slučajeva odvođenja ljudi od kuća po odmetnicima.

Kako se iz gornjeg prikaza vidi, djelatnost odmetnika nije baš bila neznatna. Može se stoga reći, da je čovjek samo po danu slobodan kretati se po području kotara.

Posebno je pak pitanje, bježanje ljudi od kuća u šume. Od travnja do sada ima 210 prijavljenih slučajeva bježanja, a vjerojatno

ima takvih neprijavljenih slučajeva. Jedno je sigurno, da se najmanje bježi zbog simpatija za komunizam. Mladići bježe radi toga, da ne idu u vojsku, a pošto bježe i mlade ženske, to čine radi sprovođenja slobodne ljubavi. Nadalje bježe pred našim i savezničkim oružanim snagama a to stoga, jer narod nezna pošto oni dolaze, a kako se pročulo iz susjednih kotareva, da se kupe taoci i si., to se događa, da ljudi kad vide da vojni odred dolazi u selo — bježe kud koji. Tome dosta doprinosi i nedisciplinirano pojedinih pripadnika oružanih snaga, koji vrše čine svoje osobne samovolje i pljačke, a ljudi im ne smiju ništa i nitko im ne može pomoći. Po noći ugrožavaju selo odmetnici, a po danu koji put naši i saveznici pa ljudi već ne znaju što bi i kako bi. Stoga ne postoji kod naroda osjećaj pravne sigurnosti ni vjera u zaštitu oblasti. Ako se u tom pravcu ne poduzmu potrebne mjere, bojati se, da će se slučajevi bježanja povećati.

Da i sami organi vlasti ne vode dovoljno o tome računa vidi se iz toga, što na pr. organi političkog odsjeka zagrebačkog redarstva — a da o drugim organima vlasti i ne govorimo — ne obavještavaju kotarsku oblast o uredovanju na području kotara; vrše se racije i hapšenja, a kotarska oblast nema ni pojma, tko hapsi, tko je uhapšen i kamo je odveden. O kakovoj koordinaciji u radu nema dakle ni govora. Sa malo pažljivosti i shvaćanja moglo bi se dosta pomoći u sitnom radu, — jer mali uzroci — velike posljedice. — Ova kotarska oblast nastoji svojim radom djelovati umirujuće na narod i ne stvarati nepotrebne zabune.

Što se pak tiče prehrane, stanje je za sada zadovoljavajuće. Ali i tu se opaža djelatnost odmetnika, koji sprečavaju dopremu živežnih namirnica, a sada pred zimu i ogrjeva. Svrha im je jamačno takovim postupkom stvoriti veliko nezadovoljstvo u narodu, a valjda i bunu uslijed nestašice. Djelatnost odmetnika se naročito povećala u rujnu uslijed poznatih događaja u Italiji te stanja na istočnoj fronti u Rusiji te su stoga naše prilike upravo odraz prilika u inozemstvu i sa njima stoje u uskoj vezi, kao što i prilike u ovom kotaru stoje u savezu sa prilikama u Velikoj župi Prigorje a ove opet sa onima u cieloj državi. Stoga se sve to mora kod prosuđivanja ovd. prilika uzeti u obzir.

Molbom na znanje i ravnanje.-

Za Dom Spremni! Kotarski predstojnik:
_____ M.P.[2] _____ (Dr Makar[1])

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 100, taj. br. 2452

[1] Franjo
[2] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Zagreb

195

1943, listopad 25.
Zagreb

Izvještaj jednog od ustaških obavještajaca Redarstvenoj oblasti Zagreb u Zagrebu o hapšenju 330 ljudi radi veze s partizanima

Hapšenje redarstvene oblasti 25. listopada1943.
za grad Zagreb.

Broj 5411, dana 23. listopada o.g.
dostavlja:

I Z V J E Š T A J

Saznaje se o velikim hapšenjima redarstvene oblasti u Zagrebu. U zrakoplovnoj luci pohapšeno je 30 članova te luke, među njima samo jedan častnik i to nadporučnik. Vođa te uhićene grupe narednika b. jugoslavenske vojske, bio je neki manuelni radnik u skladištu luke.

Nadalje se saznaje da je uhićeno 300 službenika hrvatskih državnih željeznica radi veze sa partizanima.

Redarstvo je prigodom premetačina, koje su izvršene u doznatim skrovištima, a koja su se nalazila u središtu grada, našlo velike količine oružja i sličnog tvoriva.

Original, strojopis
Sign., RSUP SR Hrvatske 1-26/625.

196

1943, listopad 26.

Pismo Josipa Hrnčevića Anki Berus o političkoj situaciji i novostima na području Oblasnoga komiteta KPH za zagrebačku oblast

Drugarici Anki

D r a g a d r u g a r i c e ,

šaljem Ti primjerak pisma upućenog OK-ima, kog smo odlučili pisati na posljednjem sastanku.

Poznato Ti je, da su naše brigade oslobodile Zlatar[1] i pošle na izvršenje daljnjih predviđenih zadataka.

Jučer je jedan bataljon K.P.O. imao tešku borbu s bandom, koja je izašla iz Križevaca. Četiri puta su jurišali na bandu i uz pomoć jednog bataljona XXI. brigade natjerali ga u grad. Naši su bacali nekoliko mina na grad. Danas je onamo otišao Marko[2], da izvidi situaciju. Naši su imali 7 mrtvih i 3 teško ranjena druga, a neprijatelj je imao više gubitaka od nas. Naši borci, naoružani franc, puškama, ispucali su svu municiju.

Prekjučer su preko nas preletjela 103 saveznička aviona u pravcu Mađarske ili Austrije, gdje su navodno vršili neko bombardovanje. Istog dana su neki avioni, koji nisu njemački, iz velike visine bacili nekoliko bombi na okolinu Var. Toplica. Žrtava nije bilo. Dakle — novi nemio slučaj.

Bjelovarski odred vrši akcije na prugu. Uhvatio je u vozu jednog ustaškog pukovnika, 2 Čeha novinara s njemačkim putnicama i nekog rumunjskog diplomatu. Oni su još na preslušanju kod Zone.[3]Istom zgodom uhvaćeno je još par agenata, koje je Odred na licu mjesta strijeljao.

Mika[4] se je vratio sa koprivničkog i đurđevačkog kotara i tuži se na oportunizam u partorgi i NOO-ima. Danas odlazi na sastanak KK i Kot. NOO-a Križevci. Ja sam učestvovao na sastanku KK i Kot. NOO-a Varaždin. U Kot. NOO-u ima divnih drugova. Probrali smo oko 30 radnika iz Tivara, koje ćemo aktivizirati na agitaciji za prekid rada u Tivaru i mobilizaciju u NOV. Nadam se brzom uspjehu.

Dosad nažalost nismo mogli izvršiti nijedno part, savjetovanje u vojsci, jer je ona stalno u pokretu ili borbi.

Uzbuna zbog mobilizacije u ludbreškom kotaru još traje. Izgleda, da je podjaruju neki agenti, koji huškaju narod na NOO-e. Dali smo zadatak drugovima iz OK Varaždin, da raskrinkavaju ovu rabotu i da ne daju rušiti ugled NOO-a.

Ok Zgb javlja, da sada organizuju veliku okružnu konferenciju za izbor Okr. NOO-a. Mi smo im taj rad odobrili i mislimo onamo uputiti vijećnika Mladena Ivekovića, koji se nalazi na putu ovamo. Dan konferencije još nam nije poznat.

U Lici je neprijateljska ofenziva. Uslijed nje je prekinut Viši part, kurs i kursanti su se vratili kući. Od njih smo doznali, da amo

[1] Vidi: Dok. br. 190.
[2] Belinić
[3] Druga operativna zona NOV i PO Hrvatske.
[4] Špiljak

dolazi i drug Konspirator[5], što ti je i Marko javio. Mislim, da bi bilo dobro da ostane ovdje dok i ja ne krenem pa da zajedno dođemo u Slavoniju. Javi nam, što ti o tome misliš.

Navodno ima da otpočne i neprijateljska ofenziva[6] na Žumberak, i to s jednom njem. divizijom i jednim bataljonom Rusa-bjelogardejaca. Ta bi se ofenziva nastavila na Kalnik. S istim takvim snagama imala bi da otpočne i ofenziva na Slavoniju. To su obavijesti Capinog[7] znanca iz Zgb, o kome je bilo riječi na posljednjem našem sastanku.

Zatražili smo parole za proslavu 7. Novembra, ali ih do danas nismo dobili.

Stipe[8] ni OK Čazma ništa se ne javljaju!

Marko je u nedjelju bio na otvorenju omladinskog doma u Var. Toplicama, gdje su ga Varaždinci nosili na rukama.

Danas vršimo izmjenu nekih drugova i partizana iz Varaždina za nekog petokolonaša.

Rade[9] ie pred par dana otišao u Moslavinu.

S.F. . - S.N!

S drug. pozdravom
Mato,[10] v.r.

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, KP-55/1562

1943, listopad 27. 197

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Pregrada Okružnome komitetu KPH Krapina, o akcijama udarnih grupa, teroru neprijatelja i organizacijskom stanju

Drugarskom Okružnom Komitetu K.P.H.
Krapina

Sa sjednice K. Komiteta KPH Pregrada
27.X.43

Zapisnik

Po izvještaju drugova K.K. Pregrada politička situacija ovoga kotara je sledeća:

[5] Dragutin Saili
[6] Vidi: Dok. br. 200 i 201.
[7] Vjekoslav Janić
[8] Ugarković
[9] Bulat
[10] Josip Hrnčević

Narod u ovom kotaru jednoglasno traži da se pozove sve vojne obveznike sa pozivima da bi se ovim putem najljepše riješilo mobiliziranje u našu Narodno oslobodilačku vojsku. Narod je svaki dan čvršći, dao bi sve što bi najviše mogao za N.O.V. A pogotovo sada kada je počela banda pljačkat, hapsit, ubijat po selima. U selu Kostelskom je išlo u grupi 10 seljaka a na to je banda dojurila sa kamionima u pravcu Huma. Banda je počela vikat tim seljacima hald, hald, seljaci nisu šteli stati nego su se dali u bijeg, nato je počela banda palit po njima ali na sreću nije ni jedan seljak ranjen.

Izvestila nas je Part-jedinica iz Huma da je narod iz Huma išao da kupi sol u Pregradi, kod trgovca Mate Gorup. Ti seljeci su ga tražili sol, ovaj trgovac im je rekao da neka idu Partizanima po sol, da su banda partizanska zato što su mostove digli u zrak i ceste prekopali.

Pričao nam je seljak Mijo Skosples iz Pregradskih Vrha da su išli on i jedan seljak iz Petrovskog, koga on ne pozna u Krapinu po neki nadoplatak novca u Podružnicu rudarsku. Kad su se vratili iz ove Podružnice išli su ulicom Krapine i vidjeli su kako banda viri iz neke kuće. Kada su se približili ovoj kući banda je počela pljuvat po njima i bacat lupinke od jabuka po njima i počeli su vikat tim seljacima »Odmetnici, Partizani, banda, i -1 - d.« Seljaci su mirno krenuli dalje, nisu se obazirali na riječi ove bande.

Što se tiče bande u Pregradi ona se stalno ukopava, iz dana u dan. Rikart Lončarić ustaša krvolok, ubijen od naših drugova zato što je pobjegao iz našeg Odreda i počeo šurovat sa švabskom bandom. Ranije je tražio da ga se prebaci u Odred s time da bi pokazao da on nije bio ništa kriv, u koliko nismo imali onda točnih podataka mi smo to i učinili ali nakon par dana je pobjegao iz Odreda i dobili smo točne podatke o njegovom banditskom radu i odmah ga uhapsili i ubili. Pronađene su kod njega ustaške legitimacije (3).

Narod je jako oduševljen pa i njegova najbliža rodbina kada je čula da je ubijen.

Banda je došla iz Krapine u selo Prigorje pohapsila 6 ljudi i to 4 brata Šafrajnka i Ignaca Družinca i još jednog seljaka.

Došli su u kuću Dragutina Krog i prebili mu ženu i odnjeli mu radio aparat i foto aparat. Po noći 26-X-43 su ponovno došli i uzeli svu perad kod Gusteka Toplak i na više mjesta po 2 guske, po koju puru, šećer i sve do čega su došli. Kod Drageca Krog su polupali sve prozore, kazali su majci istog ako se joj snaha ne vrati kući da će kuću razorit, a ako dođe da će je živu rezat.

U Lupinjaku su uzeli nekom seljaku svinju tešku 150 kila, davali su mu 2.000 kuna. Isti je seljak rekao da si za to ne može kupit ni

jedne cipele, rekao da mu neka dadu barem jedne cipele, na to se jedan bandit izuo i dao seljaku čizme, drugog jutra je došao isti bandit po čizme i tako je ostao ovaj siromašni seljak bez svinje i čizama. U Krapinskim Toplicama je banda postreljala 6 ljudi koji su izvršili akciju na bandu u Luki. Banda kada je svlačila ove ljude nastala je čak svađa kome će pripast odjelo, cipele, parabele i.t.d.

Na poziv komande Z.P.O. odazvao se sav narod u kotaru Pregrada te su prekopane na sve strane ceste i dignuti mostovi u zrak, sa drvećem barikadirane ceste i t.d. Na cesti Preg. —Krap. Toplice narod je morao drugog dana popraviti ceste pod prijetnjom bande da će palit kuće i ubijat, mi smo ponovno pozvali narod da prekopa ceste jer da će banda svejedno palit, ubijat, pljačkat ili su ceste prekopane ili ne.

Narod govori kada će biti odred tu ili Brigada da će sve vršit što će vojna komanda tražit od njega. Sve ceste su prekopane na 2 i 3 i 4 mjesta, duboko 150 cm i široko 2 metra. Banda je išla iz Krap. Toplica prema Tuheljskim Toplicama sa tenkovima. Morala je drveće rezat natrag i kod svake jame je pucala. Svagdje je dala naređenje ljudima da odmah moraju zatrpat jame. Mi smo dali zadatak na sve krajeve da se sve rupe još proširе, zatrpavati nikako se ne smije.

Organizaciono stanje u K.Pregrada

K.K. Pregrada ima 7 članova.

Sastaju se redovito, danas fali drug Šime[1] koji je uopće neredovit, i drug Jože[2] fali neispričan.

Partijska jedinica Oratje K. Toplice sastaje se redovito, ima 3 člana.

Današnjim danom je isključen iz plenuma K.K. drug Šime radi toga što ne dolazi na sastanke K.K. plenuma koči omladinsku borbu, neispravno rukovodi N.O.O. i tako slično. Na mjesto njega po predlogu druga Gašpara[3] prima se u plenum K.K. drug Kordej[4] član partijske jedinice Klokovac.

Isključeni su današnjim danom iz partije drug Rudi[5] radi nemarnosti u borbi, neposlušnosti i nepokoravanja partijskim zaključcima. Isključeni su iz partije drugovi Slavek Petak i Alojz Tumpa radi lijenosti, nesposobnosti, plašljivosti neče svršavati zadatke.

[1] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[2] Isto.
[3] Franjo Smuđ
[4] Martin
[5] Kao bilj. 1.

Drug Cip[6], sekretar partijske jedinice u Klokovcu odlazi u tehniku Skoja i time je partijska jedinica u Klokovcu raspuštena, a drug Laci[7] je otišao u Odred.

Partijska jedinica Vojsak Klenica ima 4 člana, sastaju se redovito. Radi po svemu što su zaduženi.

Partijska jedinica Gornja Plemenšćina ima 4 člana.

Peti član Josip Novak isključen iz partije danas radi pijanstva i zato što neće opet poštivat zaključak partijske jedinice i lupa ženu i t.d

Partijska jedinica Druškovec od 3 člana, sastaje se redovito, jedan drug boležljiv, ostala dvojica stalno rade. Kandidata za K.P. ima 2 člana u kotaru.

Skoj

KK. ima 4 člana i to Osrečki[8], Ruža[9], Francek[10] i Žiga [11]. Ima 7 skojevskih grupa u kotaru Pregrada, svega 32 skojevaca.

Drug Vicar[12] premješten u tehniku Skoja a na njegovo mjesto je došla drugarica Ruža, Branko Leskovar isključen kao nesposoban i na njegovo mjesto došao drug Žiga. Skoj je održao savjetovanje kotara dne 25. X 43. Zaključak je da su skojevske grupe manjkavo radile pa su poduzete mjere u tom pravcu da bi rad što bolje išel napred. Donošen je zaključak da se polovica Skojevaca mobilizira u Z.P.O. Raspisano je natjecanje po općinama i selima i to slijedeće:

1. Natjecanje koja će općina i koje selo više mobilirati za Zagorsku brigadu Matije Gupca.
2. Tko će sakupit više odjevnih predmeta za iste borce.
3. Tko će sakupit više novčanih pripomoći na N.O.V.
4. Koje selo i općina će sakupit najviše suhog voća i drugih živežnih namirnica za N.O.V.
5. Ko će proširit najviše organizacija Usaoh.
6. Ko će održati najviše mitinga i rada [u] prosvetnom smjeru, zabava, pjevačkih i glazbenih grupa, recitacija.
7. Tko će sakupiti najviše pisaćeg materijala za omladinsku tehniku i poslati najviše dopisa.

Usaoh

Kotarski odbor ima 5 članova bez predsjednika koji je otišao u tehniku. Ima 4 opć. odbora, Krap. Toplicama, Hum, Desinić, Vinagora, samo opć. Pregrada nema.

[6] Isto.
[7] Ladislav Grahor
[8] Radek
[9] Sveta Jerin
[10] Kao bilj. 1.
[11] Vinko Hiter
[12] Kao bilj. 1.

Ukupno članova ima 27 u općinskim odborima.

U kotaru ima 30 seoskih odbora sa 145 članova.

Koliko ima opće članova obuhvaćeno u Usaoh još nemamo točnih podataka krivnjom K.K. Skoja i Kotarskog odbora Usaoha.

Akcioni radni odbori još nisu svagdje formirani, ali se radi o tome da se to učini u najkraće vrijeme. Omladinski odbori sakupili su za tehniku u hrani 100 kilograma krumpira, 14 decilitara ulja, 1 kg suhe slanine, 50 kg graha i nešto kukuruza i pšenice.

N.O.O.

Kotarski N.O.O. ima 5 članova, a šesti nije još povezan krivnjom opć. Desinić jer nam ne dolazi ni prvi ni drugi. Sada će se pravilno izabrati i to je u toku.

Općinski za Desinić 8 članova, Hum 4 člana, Krap. Toplice 6 članova, Pregrada 7 članova, Vinagora 7 članova, svega ima općinskih članova 32. Seoskih odbora u kotaru ima 60, sa 332 člana. Odbori su mladi, rad je nepravilan, čini se sve da se odbori podignu na visinu kako je potrebno.

A.F.Ž.

Ima oko 10 odbora ali točnih podataka nemamo. Sada će se organizacije žena podići i na tome radimo. Partizanskih desetina ima u kotaru nešto preko 30, bilo je 39 ali nešto se ne odaziva, drugo, nešto je mobilizirano.

Buduća sjednica K.K. Pregrade će se održati 5/XI. 43. u sv. Jurskom Vrhu kod Dragutina Škrinjara.

Novaca smo primili za Narodno oslobodilački front za listopad 139.052 kune. Izdali smo 22.780. Primili smo [za] fond od 1.100 ljudi.

Za rujan

primitak 54.350 kruna
izdatak 52.260
ostatak 2.090

Molim drugarski Okružni komitet tojest druga sekretara Marjana[13] da mi iza svakog izvještaja obavijesti u mojem nedopunjenju izvještaja. Želim da budem ispravan u svakom svom radu.

Ja završavam ovaj zapisnik.

Pozdravljam naš drugarski Okružni komitet K.P.H. sa našim borbenim pozdravom

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Gabrek[14] vr

Original, rukopis ---------- –
Sign., AIHRPH, KP-81/3039

[13] Ivica Gretić
[14] Alojz Mišak

198

1943, listopad 27.
Bjelovar

Dnevni izvještaj Župske redarstvene oblasti Bjelovar Velikoj župi Bilo--gora o akcijama partizana

Bjelovar, dne 27. listopada 1943.

NEZAVISNA DRŽAVA
HRVATSKA
ŽUPSKA REDARSTVENA
OBLAST
B J E L O V A R

Broj: Taj. 2931/43.

Predmet: Svakodnevno izviešće
za 27. listopada 1943.

1/	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST	ZAGREB
2/	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST ODSJEK II. A	ZAGREB
3/	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RAD I SIGURNOST ODSJEK X.	ZAGREB
4/	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA OBĆE ZAPOVJEDNIČTVO REDARSTVENE STRAŽE	ZAGREB
5/	MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA za g. Dr E. BAUERA	ZAGREB
6/	PREDSJEDNIČTVO VLADE-URED MINISTRA G. LORKOVIĆA	ZAGREB
7/	VELIKA ŽUPA BILOGORA	BJELOVAR
8/	NJEMAČKO VOJNO ZAPOVJEDNIČTVO	BJELOVAR
9/	NJEMAČKO MJESTNO REDARSTVO	BJELOVAR
10/	UREDOVNICA NJEMAČKE DIVIZIJE	N. GRADIŠKA
11/	ŽUPSKO REDARSTVENA OBLAST	N. GRADIŠKA
12/	ŽUPSKO REDARSTVENA OBLAST	VARAŽDIN

Prema nalogu Ministarstva unutarnjih poslova, Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost od 10.11 1942. br. Prs. 611/42. predlaže se dnevno izviešće za 27. listopada 1943. god. kako sliedi:

Prema izviešću oružničkog krilnog zapovjedničtva u Bjelovaru od 26. listopada 1943. br. Taj. 1652/43. napali su partizani dne 21. listopada 1943. njemačke oružane snage u selu Brezovi most t.j. na pruzi koju Njemci opravljaju. Njemačke oružane snage su u obrani i u potjeri za napadačima u selu Mičijevci zapalili nekoliko kuća i gospodarskih zgrada.

21. na 22. listopada u noći ponovno je po partizanima porušen željeznički most na potoku Glogovnici.

22. na 23. listopada u noći porušili su partizani željeznički most, koji se je nalazio na samom mjestu Majurcu.

Istoga dana postavili su partizani svoje straže u šumi »Šašine« područje grada Križevci. Iste straže vraćale su seljake natrag kućama i nisu dozvolile prolaz u grad.

25. na 26. listopada jedna skupina partizana minirala je željeznički most preko rijeke Velike na pruzi Bjelovar —Križevci.

Prema prijavi Ivanović Emila iz Bjelovara dne 16. listopada kod sela Šemovci napali su partizani prijavitelja, kao i njegovog oca i zatražili od njega osobne iskaznice, a potom imena njihova upisali u svoje knjige. Nadalje su upozorili imenovane, da se tuda ne smije ići, jer da je promet cestom prekinut.

Sa pouzdane strane doznaje se, da je vlak dne 25. listopada 1943. koji je išao prema Križevcima od željezničke postaje Rovišće vraćen natrag zbog toga što je dignut u zrak po partizanima most preko potoka Velika.

Prema izviešću oružničke postaje Grubišno Polje od 26. X 1943. br. 1681/43. napali su dne 24. listopada 1943. partizani selo Gornju Rašenicu i tom zgodom uspjelo je partizanima sa teškim strojnicama i lahkim bacačima svladati odpor milicionera, koji su branili selo.

Prema do sada neprovjerenim izviešćima poginulo je sa strane 7. osoba, a oko 10 ranjenih. Ovaj napad da je učinila češka brigada u jačini od 30 osoba.

Prema stiglim viestima u pomoć ovim milicionarima došla je ustaška posada i oružnici iz Grubišnog Polja. Međutim su se partizani već prije povukli. Po svemu izgleda, da su partizani bili na vrieme obavješteni o spomenutoj pomoći ustaške i oružničke posade. Uslied napada pretrpjeli su Nikola Kegljen te Paula Kegljen, Josip Castek štetu u iznosu od oko 150.000 kuna. Partizanima je uspjelo tom zgodom otjerati sa sobom Bubaš Tomu, Rajić Antu, Matić Marinku, Vlašek Josipa, Matić Ivana, Tena Josipa, a osim toga otjerali su od Mikulčić Josipa 2 vola, 2 krave, 2 debele svinje, i od Matić Ivana 2 krave, posuđe i živežne namirnice.

Dne 26. listopada na veče bili su partizani u selu Hrgovljani, koje spada pod grad Bjelovar i tom zgodom uzeli su tamošnjim žiteljima puške, 2 para konja i 2 kola, koja su odvezli sa sobom prema Kapeli.

Drugih izviešća do danas ova oblast nije primila.

Moli se ovo izviešće primiti na znanje.

ZA DOM SPREMI!
M.P.[1]

UPRAVITEU
ŽUPSKE REDARSTVENE OBLASTI
Imper[2], v.r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NDH, kut. 196, fase. 1, dok. br. 40— 15.

199

1943, listopad 28.

Pismo Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu Drugoga korpusa NOV Jugoslavije o rezultatima borbi u Hrvatskom zagorju

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Op. Broj 776/43
28-X-1943.

ŠTABU II KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Jedinice X Divizije[1] i Brigada »Braće Radića« vode upornu borbu u Hrvatskom Zagorju. Neprijatelj, doduše ne reagira sa nekim naročitim snagama, ali se služi sa teškim tenkovima. Zlatar, Ivanec, Novi Marof, Ludbreg, Varaždinske Toplice i okolica još uvijek se nalaze u našim rukama. Jedinice X Divizije, Brigada »Braće Radi-

[1] Okrugli pečat:Nezavisna Država Hrvatska
Župska redarstvena oblast Bjelovar

[2] Dragutin

[1] Naredbom VS NOV i PO Jugoslavije od 7. listopada 1943. god., ona je dobila naziv Dvadeset osma divizija.

ča« i Kalnički P. odred u toku ovog mjeseca postigli su sjajne rezultate. Ne samo da je uhvaćen veliki ratni plijen, koji nam je omogućio formiranje novih jedinica, nego je oslobođen i veliki teritorij sa 3 sreska mjesta. Pruge iz Zagreba prema sjeveru, tj. Križevcima i Varaždinu izbačene su iz prometa. U tim borbama uzeo je učešća i Zagrebački i Zagorski odred, koji su sa svojom aktivnošću mnogo doprinijeli ovakvom stanju.

Prije dva dana neprijatelj je pokušao tj. Nijemci da prodru u Zlatar. Jedinice XVII i Brigade »Braće Radića« razbile su ih i uništile im 2 tenka. U toku jučerašnjeg dana neprijatelj je krenuo sa jakim snagama iz Križevaca u pravcu Apatovca i Vojakovca, gdje su mu jedinice III Bataljona XXI Brigade i I Bataljon Kalničkog P. Odreda nanijele osjetne gubitke. Neprijatelj je imao namjeru spojiti se sa snagama koje su kretale iz Varaždina prema Ludbregu i Var. Toplicama, ali je u tome bio spriječen. Nakon 8 satne borbe neprijatelj se povukao u Križevce. Neprijateljske snage, koje su kretale iz Varaždina prema Varaždinskim Toplicama i Ludbregu dočekao je II bataljon Kalničkog P. odreda i Varaždinska četa te su ga kod Šemovca i Kelemena potpuno razbile, zaplijenivši jedan p. mitraljez. Bjelovarski odred izvršio je fingirani napad na Koprivnicu, odakle je neprijatelj odgovorio paklenom vatrom minobacača i teških mitraljeza. Iz ovoga ćete vidjeti da su naše jedinice na ovom sektoru prilično aktivne, te da su sazreli uslovi za proširenje našeg slobodnog teritorija u ovim krajevima. Mobilizacija dosta sporo napreduje, no ona se ipak odvija prilično povoljno. Jedinicama X Divizije otpustili smo nešto novomobilisanih boraca i to: XXI N.O. Brigadi 95 Zagoraca, a XVII nešto preko 100. Ukoliko će se mobilizacija jače razmahati ovim jedinicama daćemo veći broj boraca.

Mnogo nas interesira kako stoje stvari kod vas. Molimo vas da nam javite o aktivnosti i uspjesima vaših jedinica u Slavoniji.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.[2] Belinić, v.r.

Komandant:
si. odsutan

M.P.[3]

Original, strojopis
Zbornik VII, tom V, knj. 20, dok. br. 177, str. 621-622.

[2] Marko
[3] Okrugli pečat: Štab Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske (u sredini petokraka zvijezda)

200

1943, listopad 28.

Izvještaj Tome Dijanovića, političkog komesara Žumberačko-pokupskoga NOP odreda, Marku Beliniću, komesaru Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju u odredu i borbama u drugoj polovici listopada 1943. godine

Štab Žumberačko-Pokupskog
NOP odreda Hrvatske

Dne, 28.X 1943.

Komesaru II operativne zone Hrvatske

Podnosim politički izvještaj za vrijeme od 15.X 1943 do 30.X 1943.

U gore navedenom vremenskom razdoblju proveli smo mobilizaciju u 4 žumberačke općine. Najbolje se je odazvala općina Radatović dok se ostale nisu odazvale u određenom roku. Iz općine Sošice javilo se je svega 25 drugova, iz Kalja ništa, iz Vidovine ništa. Iz tih općina došli su samo dobrovoljci, koji su se prijavili još prije nego što je mobilizacija proglašena. Da bi mobilizaciju uspješno proveli, proveli smo strogu kontrolu preko NOO-a i bili bi sve pokupili u vojsku onako kako je i bilo proglašeno u pozivnom letku, ali u toj namjeri spriječila nas je neprijateljska ofanziva, koja je počela na slobodnom teritoriju Žumberka 20.X 1943. Neprijatelj je počeo nadirati iz svih pravaca, a naročito sa strane Slovenije, gdje su izbili iz Kostanjevice na Gorjance, iz Metlike prema Radovici, iz Cerkle prema Gorinji Vasi preko Gere ušli su u Gorinju i rascijepili naše snage, koje su se iz Stoj drage povukle za Noršić Selo i tu su dalje držali položaje. Snage II bataljona bile su na Višoševiću. Snage Slovenaca svuda su razbijene i na sektoru Radovice. Njemci su došli cestom iz Metlike preko Magovaca u Sošice, dok smo se mi nalazili sa bolnicom kamuflirani u dolini ispod Malinaca, od kuda smo trebali da krenemo za Sošice i odatle dalje za Kordun, ali pošto su Slovenci napustili položaje i neprijatelj je došao u Sošice. Mi smo krenuli prvim mrakom na Mrke i od tuda smo sve nepokretne ranjenike nosili iz obruča preko sela Dragišića i tako se izvukli preko Kupčine, Željeznog, Slapnice za Višoševiće i smjestili u selo Paljuge, od kuda smo ranjenike prevozili na kolima do pod Okić. U jednoj šumi

pije prelaza pruge, u toj šumi nas je iznenadila jedna njemačka patrola. Sve je od umora spavalo. Kada su Švabe zapucali nastala je panika i sve se je razbježalo. Imali smo puno muke i morali smo upotrijebiti oružje da natjeramo ljude da spašavaju naše ranjenike. U to se je vojska rasporedila i odbila neprijatelja nanijevši mu gubitke, od tuda smo ranjene drugove opet dalje prenosili na nosilima. Do Paljuge su ranjenike prenosili naši radioničari, civili, Slovenci i naša mitraljeska četa, pošto su se sve druge snage nalazile na položaju i osiguravale nam prolaz. Put je bio težak i naporan. Od šume ispod Oki ča ranjene drugove nosila su naša dva bataljona i jedan bataljon brigade i išlo je mnogo bolje, dok je do Paljuge bilo svakako. Morali smo tjerati ljude sa puškom da nose ranjenike i kad bi primio da nosi nakon stanovitog vremena jednostavno su ranjenike ostavili i pobjegli. Bilo je vrlo teško pošto je bilo malo ljudi za prenos ranjenika. Neki drugovi uopće se nisu smenjivali nego su nosili od Mrka do Paljuge. Kada smo prešli preko Slapnice Nijemci su opet počeli tući sa ceste iz Hartja i sa ceste prema Kostanjevcu. Tukli su topovima i teškim mitraljezima, ali kroz sve to mi smo sretno stigli u Pokuplje, od kuda ćemo drugove večeras 28.X 1943. pratiti dalje za Kordun. Ranjene drugove pratim ja i Tešo[1] sa naša dva ba'taljona. Njemci pale sela po Žumberku. Na terenu je ostalo dosta drugova političkih i obavještajnih, koji će nam poslati izvještaje dok se mi nalazimo u Pokuplju. Narod je svuda vrlo ustrašen. Sa Žumberka je prilično velik broj povukao se civila sa nama, a veliki dio se je sakrio po šumama i selima u Žumberku.

Stanje u našim bataljonima je vrlo dobro i vojnički i politički, samo nam novomobilisani zadaju puno brige i posla, a isto tako razne pozadinske i neboračke jedinice, koje su se sada za vrijeme povlačenja pred neprijateljem pokazale kao priličan teret.

I bataljon stabiliziran je i dobro se pokazao u poslednjim borbama i povlačenju. Drugovi su borbeni i disciplinovani. Rukovodeći kadar dobar je i ozbiljno shvaća svoju dužnost i odgovornost pred svojim narodom. Svi rukovodioci zaista su rukovodioci svojih jedinica. Kulturno- prosvjetni rad prilično se dobro razvija u svim četama. Drugovi se natječu međusobno koja će četa, vod, desetina biti bolja.

II bataljon je borben, samo još uvijek postoji u njemu lokal-patriotizam i dezertacija, disciplina nije najbolja, ali što se tiče borbenog morala u tome se mogu mjeriti sa svakim bataljonom brigade i gdje oni udare tu neće odstupiti bez da imaju uspjeha. Dezertacija

[1] Bulat, operativni oficir Zumberačko-pokupskoga NOP odreda.

je sada također smanjena jer je pojačan politički rad u tome bataljonu.

III bataljon još uvijek ne zadovoljava. Borbenost je vrlo slaba, inače vojnički i politički stoji dosta dobro, samo komandni kadar je dosta neiskusan što se tiče borbenosti i brzog odlučivanja u kritičkim situacijama, kao što je bila sada, kada je neprijatelj prodro cestom do Sošica i Oštrca, a oni su se nalazili na položajima Lović Prekriški i nisu se htjeli priključiti i probiti do nas, nego se je u sastav štaba odreda priključila samo jedna četa i jedan dio štaba bataljona, dok je komandant i zamjenik komesara sa dvije čete ostao na terenu Žumberka. Kad uspostavimo vezu sa njima cijelu ćemo stvar temeljito ispitati i istražiti i o svemu vas obavjestiti. Prije početka ofenzive taj bataljon smo sredili i komandni kadar prilično je bio sređen i počeo je da radi, ali kod prve poteškoće nisu se znali snaći, a isto tako i drug Živković[2], koji je bio kod njih.

Prateća četa je jedna od naših najboljih jedinica visokog borbenog morala i može se takmičiti sa svakom starijom proleterskom četom. Svaki zadatak, koji smo pred njih postavili izvršili su sa uspjesima. Pjesma je na visini. Kulturno-prosvjetni rad je dobar. Rukovodioci, iako mladi, vrlo su dobri i rukovodioci su svojih jedinica, naročito bacačka odjeljenja vrlo su nam dobra.

Četa za vezu još uvijek ne zadovoljava, ali stanje se i u njoj popravlja. Dok smo bili na Žumberku služili su svojoj svrsi ali sada na novom terenu ne zanju se snaći. Treba im puno pomoći sa strane štaba odreda.

Zbog velikog broja drugarica među njima dolazi do raznih tračeva i ogovaranja, koje se sprečava i nastoji se među njima razvijati drugarstvo.

Samoborska i Okićka četa to će biti skoro bataljoni i da nije bilo ofenzive to bi već i bio. Te čete su za sada lokal-patriotske ali to je jedan od načina da ih se tamo mobilizira, a kada ih se mobilizira mi ćemo ih lako da pokrećemo prema potrebama, što smo već i sada činili prilikom povlačenja i borbi na Žumberku. Nepravilno je da mi stvaramo takve jedinice ali to su jezgre za mobilizaciju. Tim četama mi dajemo komandni kadar i odmah ih priključujemo pod rukovodstvo štaba odreda. Početak takvih četa počele su stvarati partijske organizacije na terenu, od svojih bivših udarnika, a čim su čete stvorene odmah ih priključujemo štabu odreda i rukovodimo sa njima. Od svih četa na terenu Okića i Samobora stvorit ćemo bataljon.

Bolnica: Naša bolnica bila je u zadnje vrijeme jedna od vrlo lijepih i urednih bolnica sa krevetima, apotekom, većim brojem ljeka-

[2] Nikola

ra i stručnim osobljem. Mortalitet je jednak nuli, liječili su se i najteži slučajevi. Hrane je bilo dovoljno. Živili smo i griješili kao da je sloboda i kao da više neće biti ofenzive na nas; griješili smo u tome što teške i nepokretne ranjenike nismo prije prebacili na sigurno mjesto, tako da bi naša jedinica bila pokretnija nego što je bila sada kada smo morali nositi oko 60 ranjenih drugova iz obruča, a 140 išlo ih je pješke preko najgoreg i ugroženog terena. Ali usprkos svih teškoća uspjeli smo naše ranjene drugove bez gubitaka prebaciti na slobodan teritorij. Gubitak je bio svega četvorica, koji su umrli na putu prilikom transporta, a koji bi ostali živi da nije bilo pokreta. Cijelim putem sa našim ranjenicima sve do Vojnića nalazio sam se ja. U Vojniću predali smo ih dalje, a mi smo se vratili natrag. U pratnji ranjenih drugova pokazalo seje da zdravi drugovi malo misle na njih, već da svako misli samo na sebe i da se on najede, a za ranjenike nije ga briga. Sa našim ranjenicima poslali smo i veći dio bolničkog osoblja i Dr Rasuhina[3], dok ćemo mi organizirati našu bolnicu nanovo i kod svakog štaba organizirat ćemo ambulantu pod nadzorom referenta saniteta odreda ili brigade, tako da u bolnicu dolaze samo ranjeni drugovi, a teško ranjene po mogućnosti odmah upućivati dalje na slobodni teritorij.

Sanitet u odredu zadovoljava samo nam nedostaje jedna stručna liječnička osoba, ali i to ćemo mi mobilizirati, koja će biti kod štaba odreda tako da mi podignemo nivo saniteta na viši stupanj nego što je to bilo do sada.

Sve ostale naše pozadinske odsjeke dolaskom druga Miladina[4] predali smo Komandi područja, a mi ćemo im dati punu pomoć dok se oni osamostale. Naši pozadinski odsjeci svi su u redu i mi ih uredno predajemo Komandi područja i dat ćemo im punu pomoć u svakom pogledu.

Štab odreda se popunjava i odnosi se svakog dana u njemu sređuju. Bilo je raznih nesuglasica iz nerazumjevanja ali to se pomalo otklanja. Formiranjem komande područja moći ćemo se više posvetiti našoj vojsci, a time će prestati i sitničarenje u kojem sam ja grešio najviše.

Zbog pokreta, opterećenosti poslom, pomanjkanja kurira i mojega izbivanja iz štaba odreda, nije nam bilo moguće da vgim izvještaje šaljemo svakih deset dana. Nastojat ćemo u buduće, da vas o svemu redovito obavještavamo.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu! Politkomesar:

za ■ • i ■ ■ **Tomo Diianović,** v.r.

Original, strojopis ----------

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1604, f. 3, dok. br. 50

[3] Josip

[4] Bastajić, zamjenik komandanta žumberačkog područja.

201

1943, listopad 28.

Zapisnik sastavljen u ustaškom logoru Jastrebarsko o teroru Nijemaca za vrijeme ofenzive na Žumberak

USTAŠA HRVATSKI OSLOBODILAČKI POKRET

GLAVNI USTAŠKI STAN
Broj V.T. 16-163-1943 Zagreb, 28. listopada 1943.

Predmet: Prilike u Žumberku

MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA
Na ruke g. ministra

ZA GREB

»...ZAPISNIK

sastavljen u ustaškom logoru Jastrebarsko dne 27. listopada 1943.
P.P.[1]

Dolaze nepozvani Lovro Ljubanović obćinski načelnik iz Kalja, Mijo Šintić iz Gornje Vasi kb. 17, Grgetić Nikola iz sela Grgetići kb. 1, obojica vojničari kod 13. bojne u Samoboru i izjavljuju što znadu o akciji koja se vrši od strane njemačke vojske u Žumberku s molbom, da se zaštiti naš hrvatski narod koji nije ništa kriv i koji je nevin jer su partizani većim dijelom već prije same akcije pobjegli, a sada stradaju samo nevini ljudi.

Tako izjavljuju: U selu Reljičima poginulo je troje ljudi nevinih koji su čekali kod kuće, od njemačke vojske (Rusi)

U Jurkovom selu ubijeno je oko 8 ljudi i to:

Marko Bartaković i

Mirko Bartaković, trgovci — obojica braća.

Petar Janković, ratar.

Ostala imena nisu poznata.

U selu Željezno ubijeno je i to u selu Šinkovićima 6 osoba, dok je u selu Ljubanovići oko 14 osoba i cijelo selo je izgorjelo; poimence su ubijeni:

[1] Prema prijepisu.

Nikola Ljubanović, ratar (33 godina)
Torno Ljubanović, postolar (35 godina)
Josip Ljubanović, ratar (16 godina)
Šika Ljubanović, ratar (40 godina)
Juro Ljubanović, sin općinskog načelnika (16 godina)
Janko Ljubanović, ratar (16 godina)
Franjo Ljubanović-Vlašić i žena izgorjeli su u kući.
Milan Ljubanović, kovač i žena (muž 31 god. žena 24 god.)
Janko Ljubanović, ratar (40 godina)
Tomo Ljubanović, ratar (ustaški tabornik 33 godine)
Makso Ljubanović, ratar, starješina sela (48 godina)
Karlo Ljubanović, ratar (45 godina)
Janko Petković-Ljubanović, ratar (38 godina)
Stjepan Vuković, cestar (65 godina)
U selu Drašči Vrh poginulo je oko 10-12 osoba.

U selu Gornji Oštrec ubijeno je oko 15 osoba, među njima čuje se da je i župnik Karlo Ivančić, Juraj Juratovac, Franjo Mahovlić. Iz toga sela pobjegao je u partizane Dane Erdeljac, učitelj sa ženom i djecom.

Inače sva sela su gotovo posve opljačkana, otjerano blago i svinje, a kuća opljačkana.

Napominje se, da je ovo stradao samo nevini sviet koji je ostao kod kuće čekajući savezničku vojsku kao oslobođenje od partizana, a sada su zapravo oni nevini stradali, dok su partizani pobjegli gotovo bez gubitaka.

Moli se, da naša vlast nešto poduzme, da se zaštiti nevini sviet.

Dovršeno

Lovro Ljubanović v. r.
Mijo Šintić v.r.
Nikola Grgetić v.r.

Zapisničar:
Kurpes, ustaški logornik, v.r.

Za točnost priepisa jamči:
ODJELNI UPRAVITELJ
za vezu s državnim vlastima
(Prof. Eterović)
Prof. Eterović, v.r.

M . P .[2] . . . «

[2] Okrugli pečat: Glavni ustaški stan
Zapovjedničtvo postrojnika

» . . . Z A P I S N I K
sastavljen u ustaškom logoru Jastrebovsko 27. listopada 1943.
P.P.

Zamoljen Nikola Relić iz Relići kb. 8 izjavljuje da su od njemačke vojske u Oštrcu poginuli sliedeći nevini ljudi:

Karlo Ivančić, župnik (nezna se stalno)
Nikola Janković iz Tubčine (65 godina)
Ivo Vlahović ” (45 godina)
Janko Relić iz Jurkovog sela (26 godina)
Nikola Relić iz ” ” (23 godine)
Nikola Ognjanovac ” ” (32 godine)
Janko Bučer iz Dol. Otočca (26 godina)
Franjo Mahovlić " (23 godine)
Juro Juratovac Gor. Otočca (28 godina)
Slobodnjak Franjo Bučer iz Tubčine (27 godina)
Pavao Peterlin iz Tubčine (31 godina)
Svi ovi ubijeni su kod župnog stana.

Ubijeni u Kostanjevcu:

Alojz Markušić iz Jurkovog sela (65 godina)
Ivo Markušić iz ” (32 godine)
Petar Janković iz ” (29 godina)
Juro Markušić ” (34 godine)
Mirko Bartaković ” (31 godina)
Marko Bartaković ’’ (36 godina)
Zorica Markušić " (17 godina)
Mijo Skok ” (20 godina)

Dovršeno.

Zapisničar:
Kurpes, ustaški logornik, v.r.

Nikola Relić,v.r.

Za točnost priepisa jamči:
ODJELNI UPRAVITELJ
za vezu s državnim vlastima
(prof. Eterović)
Prof. Eterović, v.r.
M.P.[3]

Prijepis, strojopis
Sign., AVI I, Fond NDH, kut. 257, f. 4, dok. br. 59

[3] Isto.

1943, listopad 29.

202

Izvještaj Glavnoga ustaškog stana Ministarstvu vanjskih poslova o teroru Nijemaca u Mariji Bistrici

U S T A Š A HRVATSKI OSLOBODILAČKI POKRET

GLAVNI USTAŠKI STAN
Broj: V. T. 16-138-1943. Zagreb, dne 29. listopada1943.

Predmet: Prilike u Mariji Bistrici

MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA
Na ruke g. Ministra

Z A G R E B

Dne 28. o.mj. 1943. primili smo u ovom uredu sliedeće izvješće: »Dana 26. o.mj. došlo je u Mariju Bistricu 11 samovoza sa njemačkom vojskom, te jedan tank. Iz Marije Bistrice ova je vojska krenula u pravcu sela Bistrički Laz. Odmah u početku toga sela njemački vojnici započeli su sa paljenjem kuća, te su zapalili 24 doma i ubili 22 osobe, što je do sada utvrđeno.

Tom zgodom spaljena je kuća i gospodarske zgrade vlasničtva Bertović Fabijana, kojem su poginula u vojsci 2 sina, koji su bili kao legionari. Prije paleža isti je molio da mu ne pale kuću, jer da je sam, a da su mu oba sina poginula u borbi, ali tome se nije udovoljilo. Isti slučaj dogodio se kod jedne udovice, koja imade tri sina u vojsci, pa su i njoj zapalili kuću i gospodarske zgrade, a navodno i ona je ubijena.

Sve ubijene osobe, kao i ona, kod kojih je izvršen palež poznate su kao ispravne i za iste možemo jamčiti da su podpunoma pouzdane i da su nedužno stradale.

Ovom prilikom odnešeno je od gostioničara Jakovca Martina oko 130 litara rakije, nešto vina i trafike a nisu mu ništa platili. Tako isto zaklano je jedan ili dva komada svinja od do sada ustanovljenog vlastnika iz ovog sela.

U jednoj kući ubijena su četiri mladića, koji su se tom zgodom nalazila u kući te su isti ubijeni, pa su iznešeni iz kuće i na iste stavljena je kukuruzovina i spaljeni su.

Nije isključeno da imade još osoba ubijenih ili oštećenih, što će se naknadno utvrditi.

Isto tako jednoj osobi, koja je uslied vatre bježala iz kuće i imala novac oko 4.000 kuna u ruci te joj je taj novac odnešen.

Po pričanju žitelja ovoga sela imao je kod sebe pok. Gabud Valent oveću svotu novaca, te je isti dopremljen u Mariju Bistricu gdje je u jednoj obližnjoj šumi streljan, a nakon toga kod njega se novac nije pronašao.

Kod dolaska njemačke vojske u Mariju Bistricu, zapovjednik posade ustaški poručnik Baričić ponudio je jednog vodiča kao tumača i kojem su poznate prilike, gdje su se zadržavali partizani, ali je taj priedlog odbijen, jer su Niemci izjavili da im je isti nepotreban.

Molimo Glavni ustaški stan, da se ubuduće ovakovi slučajevi ne bi događali, pošto u mjestu Marija Bistrica imade dovoljno jaka posada, koja je u stanju zaštititi područje koje joj je određeno i na ovaj način ni u kojem slučaju smatramo da ne bi bilo potrebno da se bez prethodnog traženja pomoći ne šalje u ovaj kraj njemačke oružane snage.

Molim g. ministre, da se u ovaj problem što žurnije zahvati i poduzme potrebite mjere, jer ovo je već drugi slučaj gdje nemačka vojska radi posve na svoju ruku, a naše vlasti ne poduzimaju ništa za zaštitu nevinog pučanstva.

Slučaj Žumberka,[1] koji sam Vam dostavio 29. X 1943. god, pod br. V.Z. 16-163-43 te sada ovaj slučaj mora nas natjerati na razmišljanje i prisiljeni smo si staviti pitanje — kuda će to dovesti ako se ovako dalje nastavi?

Kako prvi, tako i drugi slučaj je veoma jasan i u biti svojoj tragičan, da ne trpi odgađanja. Uvjeren sam u to, da ako ne budemo žurno radili, da ovi slučajevi neće biti osamljeni i da ćemo dnevno iz različitih područja NDH primati ista, ako ne i tragičnija izvješća.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

MP
GLAVNI USTAŠKI STAN
ZAPOVJEDNIČTVO POSTROJNIKA

MINISTAR POSTROJNIK
Potpis nečitljiv

Da je ovaj prepis veran svome originalu, koji se nalazi u arhivi dokumenata Državne komisije pod Inv. br. 16.406 TVRDI

Referent:

13. novembra 1946. god.
Mi.

[2] vr

Prijepis, strojopis
Sign., AVII, Fond NDH, kut. 257, f. 1, dok. br. 59 — 12

Vidi: Dok. br. 201.

[1] Potpis nečitak.

203

1943, listopad 30.

Pismo Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske načelniku Štaba zone o upućivanju boraca za Prvu Proletersku diviziju, stanju u Moslavini i odlasku Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« sa Žumberka

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. I P.O. HRVATSKE
_____ Broj :_____ /43.
30. X. 1943.

NAČELNIKU ŠTABA II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O.H.[1]

Iz Brigade »Braće Radića« stiglo je 56 boraca za Proletersku diviziju, a Bjelovarski odred poslao je 13 boraca. Iz Kalničkog odreda stiglo ih je 30. Dakle, ukupno 99 boraca sakupilo se je za ovu jedinicu na Kalniku. Pred nekoliko dana bio je kod nas komesar Zagrebačkog odreda,[2] kojem smo dali uputstva da pošalje 20 boraca za Proletersku diviziju u Moslavinu, odakle će krenuti sa ostalima u Banijsko područje.

Postoji mogućnost da će na putu neki od ovih ljudi nestati, zato ih Ti prije nego što će poći za Baniju, pregledaj i prozovi po spisku jesu li svi ili nisu. Iz Moslavine uzmite broj boraca koji fali do dvije stotine. Nemoj čekati na one koji treba da dođu iz Zagrebačkog odreda, nego odmah šalji moslavačke i kalničke borce dalje, jer G.Š. stalno urgira za ove borce. Broj 200 mora biti potpun, a što ćemo naknadno slati, to će biti preko ovog broja.

Naše jedinice iz Zagorja su se vratile na Kalnik.[3] U Zlataru ostao je Zagorski odred. Brigada »Braće Radića« i pored toga što je dala borce za Proletersku diviziju broj preko 1000 boraca.

Prije 2 dana mi smo imali borbu sa ustašama i Nijemcima koji su prodirali iz Križevaca. Tom prilikom neprijatelj je uspio prodrijeti u Vojakovac, kojeg je zapalio. Nakon toga naprijatelj se je povu-

[1] Rade Bulat
[2] Milan Kuren
[3] Odnosi se na jedinice Dvadeset osme divizije i NOU brigadu. »Braće Radića«.

kao. Dva dana ranije I Bataljon K.P.O. vodio je borbu sa neprijateljem na istom pravcu i uspio ga razbiti.

Varaždinska četa i II Bataljon K.P.O. također su vodili borbu sa neprijateljem koji je pridošao iz Varaždina. Neprijatelj je bio razbijen i povukao se natrag u svoju polaznu bazu. Varaždinska četa zaplijenila je jedan p. mitraljez.

Prema izvještaju kojeg je podnio Tvoj pomoćnik,[4] vidi se da je stanje u Moslavini dosta loše. Nastoj da uđeš u bit stvari i konkretno na licu mjesta riješiš sva pitanja. Glavnu pažnju obrati na brigadu,[5] a posveti se također i odredu. Kad središ ove prilike, vrati se u naš Štab. Neće biti loše da odeš i do Komande područja i izvršiš po potrebi stanovite izmjene. Prilikom izmjena u Komandi područja budi oprezan: da ne dođe do kakve zategnutosti ili zastoja u njezinom radu.

U Žumberku Nijemci vode ofenzivu,[6] pa su se snage XIII U.P. Brigade morale sa bolnicom povući u Pokuplje, odakle će nastaviti put za Baniju.[7] XVI Brigada[8] sigurno je već krenula da zamijeni XIII. Prema nekim podacima formirat će se Operativni štab za Žumberak i Pokuplje u koji će ući kao komesar Knebl Franc. Tko će biti komandant ovog Štaba, nije nam poznato. XXVIII (X) Divizija ostaje stalno na našem sektoru. Ona se neće vraćati u Slavoniju.[9]

Po primitku ovog pisma javi nam što si dosada učinio u Moslavini.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit, komesar:

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 6, dok. br. 20

[4] Milan Brunović

[5] Riječ je o Drugoj NO brigadi Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske

[6] Vidi: Dok. br. 200 i 201.

[7] Naredbom Vrhovnoga štaba NOV i PO Jugoslavije brigada je napustila Žumberak zbog odlaska u sastav Prve proleterske divizije NOV Jugoslavije.

[8] Odnosi se na Omladinsku NO brigadu »Joža Vlahović« (ranije Šesnaesta NO brigada) koja je naredbom Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske krenula 20. listopada 1943. god. iz Slavonije u Žumberak.

[9] Divizija je do početka prosinca operirala na području: Moslavina — Kalnik — Hrvatsko zagorje, a zatim prebačena u Turopolje odakle je potkraj prosinca 1943. god. vraćena u Slavoniju.

204

1943, listopad 30.

Izvještaj Franje Tuđmana, sekretara štapske ćelije Zagorskoga NOP odreda Okružnome komitetu KPH Krapina o radu partijskih jedinica

Izvještaj
o partijskim organizacijama
u Zagorskom N.O.P. Odredu H.

30. X. 1943.

OKRUŽNOM KOMITETU K.P.H., KRAPINA
Na terenu

Dragi drugovi,

Šaljem Vam slijedeći izvještaj o stanju partijskih organizacija u našem Odredu.

1. Opći uvjeti rada i političko stanje:

Kao što Vam je poznato mi smo tek pred nekoliko dana sredili naš Odred. Naše jedinice bile su stalno u pokretu i vršile akcije, osim toga kretale su se odvojeno tako da se partijski rad nije mogao srediti onako kako bi trebalo.Što se tiče političke situacije, može se kazati da su svi borci simpatizeri Narodno Oslobodilačkog Pokreta, međutim velika većina njih još ni izdaleka nije svijesna ciljeva i značaja Narodno Oslobodilačke Borbe. Uslijed toga njihova borbenost kao i moral nije na onom stupnju kao što bi to trebalo da bude kod boraca za narodnu slobodu. Naši borci nisu prožeti još onom mržnjom prema njemačkim okupatorima i ustaškim krvnicima koju treba da osjeća svaki iskreni antifašista. Sve to dolazi od pomanjkanja partijskih rukovodioca koji bi svojim političkim radom podigli svijest i borbenost naših partizana. Unatoč toga postoje uslovi da se upornim i pravilnim radom uklone svi ti nedostaci, te da se podigne politička svijest — kako kod boraca tako i komandnog osoblja.

2. Organizaciono stanje:

Do sada je u našem odredu formirano — sedam (7) partijskih jedinica, jedna (1) kandidatska grupa i četiri (4) SKOJ-evske grupe. Ukupno imade: dvadeset i tri (23) partijaca (2) kandidata, i trideset

i šest (36) SKOJ-evaca. Napominjem da je ovdje napomenuto organizaciono stanje samo iz dva bataljona jer treći bataljon nisam još mogao obići, pošto se nalazio na udaljenom položaju. Raspored part, jedinica je slijedeći: Štabska ćelija Odreda broji pet (5) članova; štabska ćelija I. bataljona ima 3 člana; Četna jedinica I. čete I. bat. ima 3 člana, a SKOJ-evska grupa 12. članova. Četna ćelija II. č. I. bat. ima 3. člana, dok SKOJ-evska grupa ima 8. članova. Organizaciono stanje u III. bataljonu je slijedeće: Štabska ćelija ima 3. člana; četna jedinica I. čete ima 3. člana; kandidatska grupa od 2. člana i SKOJ-evska grupa od 5 članova. U II. četi ima partijska jedinica od 3 člana i SKOJ-evska grupa od 8 članova. Bataljonski biroi Partije i SKOJ-a još nisu formirani, ali u I. i III. bataljonu postoji bataljonski sekretar SKOJ-a, osim toga uz Štab Odreda nalazi se drug Ivica[1] koji radi po pitanju SKOJ-a u Odredu. O svim Partijskim jedinicama može se općenito kazati da one još ne žive pravim partijskim životom, to jest, da nisu još uspjele da budu stvarni rukovodioci našeg odreda. To dolazi odatle što su sve partijske jedinice posve mlade, isto tako i drugovi koji se nalaze u njima većim dijelom su, istom u našem Odredu postali članovi naše Partije. Sastanci četnih ćelija isto kao i bataljonskih nisu se redovno održavali i to zbog stalnog pokreta, ali i zbog nesnalaženja drugova sekretara u vojnom životu, odnosno radu Partije u vojsci.

3. Rad po sektorima:

a) Vojni rad — U tom pogledu mi još nismo postigli da bi svaki naš borac naučio rukovati sa svim vrstama oružja. Isto tako svi partizani nisu još dovoljno upoznati sa dužnostima stražarske, patrolske i ostale ratne službe, i to zbog toga što drugovi koji su bili odgovorni po tom pitanju nisu posvetili dovoljno pažnje svom radu, to jest nisu sa dovoljno obzira i pažnje radili sa mladim borcima koji još nigdje nisu služili vojsku pa im je stoga potrebno dati osnovno znanje.

b) Politički rad — Što se tiče političkog rada u vojsci to se radilo dosta mnogo, ali se nisu pokazali željeni rezultati i to zbog toga što se naši polit, komesari i delegati još ne snalaze na svojim dužnostima kao i zbog toga što su stalno danomice dolazili desetci novih boraca. Politički rad na terenu naših jedinica nikako ne zadovoljava. Naši politički radnici u vojsci potpuno su zapustili taj sektor, oni se nigdje nisu povezivali sa Nar. — Oslob. organizacijama u selima kroz koja su prolazili, osim toga saobraćaj partizana prema narodu ni izdaleka nije onakav kakav bi trebao biti. To dolazi odatle što su

[1] Družinec

naši politički rukovodioci u vojsci zbog velike zaposlenosti zanemarili taj važan rad, odnosno zbog nedostatne svijesti naših partizana.

4. Zadatci u daljnjem radu:

Ako hoćemo da osposobimo naš Odred za borbe kako bi on mogao izvršavati postavljene mu zadatke neophodno je potrebno da učvrstimo partijske organizacije. Prije svega obići ću II. bataljon da tamo formiram partijske jedinice i održim s njima sjednice. Osim toga potrebno je u najkraće moguće vrijeme formirati bataljonske biroe Partije i SKOJ-a koji će rukovoditi partijskim radom u svojim bataljonima. Potrebno je nadalje učvrstiti postojeće partijske ćelije i nadopuniti ih novim drugovima koji imaju uslova za razvitak. Pred sve partijce u našem Odredu postavlja se kao neophodna potreba da rade na izgrađivanju komandnog kadra kao i podizanju svijesti, svih boraca.

Dragi drugovi,

Kao što Vam je poznato velike su teškoće koje moramo prebroditi u našem radu u vojsci. Zbog toga Vas molim da nam pružite što veću moguću pomoć, i to na taj način da nam uputite u vojsku još kojeg partijca koji bi bio sposoban za političkog rukovodioca. Kako smo Vas već usmeno izvijestili bili smo prisiljeni da druga Lojzeka[2] komandira čete lišimo čina i izbacimo iz Partije zbog njegovih grešaka i nepravilnog odnosa prema borcima i komandnom osoblju. Osim toga jučer 29. X. otišao je iz svoje jedinice drug Tomo Lončar (Cigo) zamjenik komesara čete, i još uvijek se nije vratio. Uslijed svega toga osjeća se veliko pomanjkanje komunista — partijaca koji bi bili temelj našeg Odreda i pokretači i organizatori svega rada. Imajte to u vidu pa u koliko je moguće poštaljite nam u najkraće vrijeme u Štab Odreda kojeg duga koji bi odgovarao za rad u vojsci. Osim toga molimo Vas da nam šaljete što više partijskog materijala kao i ostale štampe.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu

Uz drugarski komunistički pozdrav
sekretar štabske ćelije Odreda
Francek,[3] v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3041

[2] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[3] Franjo Tuđman

205

1943, listopad 30.

Izvještaj Štaba Bjelovarskoga partizanskog odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju i borbama odreda u listopadu 1943. godine

Š T A B
Bjelovarskog Part. Odreda
H R V A T S K E

Oper, br.....
30. oktobra 1943. godine

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE NOV I PO HRVATSKE

Rad u našem odredu, ciljevi, nastojanja upravljena su jednom napraviti od mladih i neiskusnih boraca našeg odreda, dobre borce, iskusne u vođenju borbe, disciplinovane i dostojne sinove svoga naroda, preve članove narodno-oslobodilačke vojske. U tom našem nastojanju imamo mnogo poteškoća, pošto svi ovi borci nisu do sada naučili na red, disciplinu i vojničku stegu i život. Pored toga odred je do sada više, a i sada još uvek šepesa zbog političkih rukovodioca i discipline u našoj vojsci, koja treba da potiče iz osećanja dužnosti i svesti svakog pojedinog druga; teško je podići samo sa vojničke strane. U poslednje vreme politička strana našeg odreda malo se je popravila, dolaskom komesara i zam. komesara odreda koji su u tome poveli odmah računa. Vojno rukovodstvo odreda također nije tako sposobno niti jako vojnički, jer svi ti drugovi nisu do sada bili isprobani u vojničkom radu i rukovodstvu. Njihov rad sada jeste ispitivanje njihovih sposobnosti, premda jedan ovakav odred traži čvrste rukovodioce, energične i odlučne u radu, jer je ljudstvo ovog odreda sirovo, mlado i neprokušano.

Naš I bataljon, koji sada broji oko 180 boraca sa tri čete dosta je dobar i izgleda najdisciplinovaniji i najaktivniji u svojemu radu. Ima nešto boraca, koji su došli u zadnje vreme, ti su još neiskusni i slabi u svakom pogledu, ali nastoji ih se dovesti u visinu sa ostalim borcima. Komandant ovoga bataljona dosta je dobar, komesar bataljona također i pokazuje dosta volje za rad. Zam. komandanta bataljona hrabar je drug, ali malo previše samovoljan. Komandiri četa ovog bataljona dobri su drugovi i izgradnjom i nastojanjem u

njihovoj izgradnji moći će zadovoljiti na svojim dužnostima. Sada u poslednje vreme smenjen je komandir 1. čete ovog bataljona drug Bolto, koji svojim nedoličnim ponašanjem, opijanjem na dužnosti komandira čete samo je štetio ugledu naše narodno-oslobodilačke vojske, zbog čega je i smenjen.

Naš II bataljon broji oko 160 boraca. Komandant ovog bataljona Čedo Ciganović vojnički mogao bi zadovoljiti, ali je previše blag prema greškama potčinjenog mu osoblja i nedovoljno energičan u uzimanju na odgovornost istih. Zam. komandanta Teodorović Pajo, bivši oficir u Jugoslavenskoj vojsci ima dosta vojničkog znanja, ali je slabo aktivan. Komandir 2. čete ovog bataljona drug Radančević Jovan, dosta je grub prema borcima, a isto tako i u ophođenju sa narodom. Komandir 1. čete drug Štrbac Veljko zadovoljava.

Naš III bataljon broji oko 155 boraca. To je naš najmlađi bataljon ali ima izgleda da se razvije u jedan dobar bataljon. U posljednje vreme pojavila se težnja kod boraca ovog bataljona, traženje odsustva kućama i samovoljno udaljavanje iz jedinica. Uzrok može biti da posle formiranja bataljona, uveden je čvrst vojnički život, pa borci koji do sada nisu bili na to naviknuti, malo teže to osećaju. Oni se vraćaju natrag u svoje jedinice i ne ostaju dugo van njih, ali vidi se još uvek ona samovolja i nedovoljna svest. Štab bataljona nastoji ovo popraviti raznim dozvoljenim merama i sastancima.

Disciplina u odredu nije baš na visini, ali kakova je bila u početku sada je u mnogome poboljšana i primećuje se da se je u tom pogledu otišlo korak napred. Moral kod boraca, priličan je. Ne osećaju se dovoljno sigurni u napadima i ovakovo stanje izaziva kod njih, slabo naoružanje u automatskom oružju.

Rad odreda u vojničkoj izobrazbi iz vojnih gradiva sastojao se u sprovođenju plana u djelo, koji je dobijen od Štaba II operativne zone.

AKCIJE:

Akcije našeg odreda bile su u glavnom upućene radi slabog naoružanja i zbog sirovosti boraca na komunikacije, koje prolaze sektorom ovoga odreda i na manja neprijateljska uporišta.

Željeznička pruga Bjelovar — Kloštar, Kloštar — Koprivnica stalno je pod udarima naših boraca koji je uništavaju i tako smetaju slobodnom vršenju saobraćaja neprijatelju. Isto tako i pruga Bjelovar — Križevci.

Dana 23. listopada naš I. bataljon zapalio je na stanici Đurđevac 9 vagona natovarenih sa drvima, koja su zajedno sa vagonima uništena, 19. listopada razorio je prugu kod Virja u dužini 1 km., 24. listopada bataljon je izvršio napad na putnički voz Osijek — Zagreb i

tom prilikom zarobio je jednog ustaškog pukovnika i još dva ustaška špijuna, 3 karabina i dosta šverca, koji je išao za Zagreb. Lokomotiva većeg tipa potpuno je uništena, kao i cijela kompozicija. Od boraca nije nitko ranjen ni poginuo . — 25. listopada bataljon je na stanici Virje zapalio tri vagona i razorio pruge u dužini 3 kilometra.

II. bataljon se je većinom kretao po selima svojega sektora održavajući mitinge, jer je stvarno na tom sektoru potrebno krstariti, pošto narod nije baš naklonjen narodnoj vojsci. Nekoliko puta je bio u zasjedi na cesti Koprivnica — Novigrad, a isto tako razorio prugu Koprivnica — Novigrad.

III. bataljon posle njegovog formiranja razorio je prugu Bjelovar — Križevci na više mjesta, razrušio most na reci Velikoj i napao i razoružao nepr. uporište Gudovac — Jelav. Tom prilikom zarobljen je jedan p-mitraljez Brno, 45 pušaka manliher, 60 bombi defanzivnih, 6.000 metaka manliher, 1500 metaka mauzer i ostalog ratnog materijala. Gubitaka nije bilo niti kod nas, niti kod neprijatelja. Izvršeno je nekoliko fingiranih napada na Bjelovar i na Koprivnicu.

Naši mineri krenuli su na prugu Bjelovar — Križevci, da bi pošto je dobiven eksploziv istu uništili i izbacili iz upotrebe. Do sada nismo dobili još izveštaja o učinjenom na pruzi.

Stanje neprijateljskih posada na našem sektoru jeste sledeće:

Koprivnica: Jedna bojna domobrana — novaka, 2 satnije domobrana koturaša, 1 satnija gestapovaca i 60 ustaša.

Novigrad: 114 gestapovaca dobro utvrđenih. Jedan teški mitraljez i 5 puškomitraljeza.

Đurđevac: 80 gestapovaca dobro uzidani u školi. Jedan teški mitraljez i 4 p-mitraljeza, 3 parabele.

Bjelovar: 1300 oružnika središnje škole, 1500 Švaba i gestapovaca i oko 200 domobrana.

Vel. Trojstvo: 180 gestapovaca. Naoružanje: 2 teška mitraljeza, 5 p-mitr., nekoliko parabela i ostalo puške sa deset metaka. Uzidani u školi sa bunkerima betoniranim.

PERSPEKTIVE:

Dana 30. o. m. naš I i II bataljon izvršio je prekapanje cesta Bjelovar — Đurđevac i Bjelovar — Hrgovljani na više mjesta, uz učešće naroda. Posle učinjenog I bataljon je ostao u zasjedi kod Kupinovca da sačeka bandu, koja bi eventualno krenula iz Bjelovara radi opravke ceste.

Osnivanje udarnog bataljona u kom cilju je raspisano takmičenje među bataljonima.

Pošto je dobiven ekspoloziv rušenje svih mostova na želj. prugama koje prolaze našim sektorom tako isto i na cestama. Izbaciva-

nje pruga iz saobraćaja. Sačekivanje bande u zasjedama, koja bi išla popravljati prugu. Tako da 7. novembra niti jedna pruga koja se nalazi na našem sektoru ne srne da radi.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar: Komandant:
..... [1],v. r. ..... [2], v. r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1604, f. 8, dok. br. 8

206

1943, listopad 30.

Izvještaj Štaba Zagrebačkoga partizanskog odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o spajanju s brigadom »Braća Radići« i akcijama na prugama oko Pušće, Ivanca i Zalatara

Štab Z.P.O. Hrvatske
30. X 1943.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE NOV I POH
Položaj

I Z V J E Š T A J

Izvještaj koga smo vam uputili 24. X 1943. prošao je kroz štab X divizije i vidio ga je drug komandant vašega štaba, a sada je sigurno došao i u vaš štab. Nakon što smo vam uputili izvještaj krenuli smo sa našim I i II bataljonom u susret vaših jedinica koje su se nalazile kod nas u mjestu N. Golubovec gdje smo se spojili sa brigadom »B. Radića« koja nam je dala direktive da trebamo sa naša 2 bataljona zauzeti položaj u Zlataru što smo i učinili. Neke naročite akcije poslije onog vam upućenog izvještaja nismo imali. Na putu kada smo kretali prema brigadi »B. Radića« naišli so na dva švapska bandita koji su pljačkali u selu Matorovec kod Krapinskih Toplica i to 27. X. Naša patrola je uništila ova dva bandita i zaplijenila jedan šmajser. Nakon par minuta banda iz Krapinskih Toplica je

[1] Potpis nečitljiv, dužnost politkomesara vršio je u to vrijeme Nikola Marđetko.
[2] Potpis nečitljiv, komandant odreda bio je Miloš Manojlović.

krenula prema nama sa kamionima po kojima su naši mitraljesci otvorili vatru. Kamioni su se povukli i onda je iz V. Trgovišća došao jedan tenk. Dotle smo se mi povukli poviše Toplica i izvršili fingirani napad na Toplice sa saboterskom municijom koju smo primili od jednog NOO-a koja je bila nekoliko mjeseci u zemlji i ista nam ne bi bila sigurna u borbi.

Sređenje našeg odreda kao i naših bataljona uzeo je pismeno drug komandant zone koji je ujedno održao sa štabovima naših bataljona kao i našim štabom kratko savjetovanje gdje nam je ujedno dao usmene zadatke. Mi smo postupili po tom naređenju tj. uputili smo naš I bataljon na rušenje pruge Pušća — Luka, Pušća — Zaprešić- — Zidani Most, kao i ceste V. Trgovišće — Kr. Toplice i Pregrada s time da se 1. XI[1] uputi prema nama, a putem da izvrši mobilizaciju.

Naš II bataljon operiše oko Ivanca s tim da ruši prugu Lepoglava —Ivanec —Varaždin i da brani Ivanec od Varaždina i Lepoglave. Naš III bataljon zadržavat će se oko Zlatara, Maće, Braščina, Trgovište s time da organizuje prekapanje cesta Zlatar —Zlatar Bistrica, Zlatar — Lovrečani, Zlatar — Maće i da ne dozvoli bandi da popravlja prugu Zlatar Bistrica —Varaždin.

Brojno stanje kao i naoružanje ne možemo vam sada točno dati jer ga još nismo primili od štaba bataljona, ali prosječno naš odred broji oko 3 stotine boraca sa komandnim osobljem.

Izvještaj u cijelosti operativni i komesarski poslaćemo za par dana čim sredimo bataljone.

Poštu od vas primili smo 29. X u jutro u 4 sata. Administracija je u toku sređivanja i u najskorijem roku ona će biti potpuno sređena.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar: M.[2] **Kuren,** v. .

Komandant: ..... ,[3]v.r.:

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 6, dok. br. 8

[1] Misli se na prvi bataljon.
[2] Milan
[3] Potpis nečitak, u to je vrijeme komandant odreda bio Stevan Došen.

207

1943, listopad 31.

Izvještaj Mjesnoga komiteta KPH Zagreb Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkom stanju u listopadu 1943. godine.

IZVJEŠTAJ ZA MJESEC OKTOBAR 1943.

A.) POLITIČKO STANJE.

Uslijed reorganizacije partorge, o kojoj će biti govora pod B.) ovog izvještaja (organizaciono stanje), i koja se sada provodi, nisu mogli biti sakupljeni dovoljni podaci za političko stanje, nego su oni dati na temelju zapažanja članova M. K. Na temelju tih podataka može se iznijeti slijedeće:

1.) Glavni problem koji muči srednje i siromašne slojeve u Zagrebu, je **problem ishrane.** Svagdje se čuju jadikovanja »kako ćemo izdržati ovu zimu?«, »umrijet ćemo od gladi, ako tome ratu ne bude skoro kraj!« itd. Blokada Zagreba od strane NOV znatno je smanjila dopremu živežnih namirnica, a posljedica toga je daljnje poskupljenje života. Pred kratko vrijeme uvedena je od strane ustaških vlasti t.zv. slobodna trgovina, ali ta politika nije mogla spriječiti to poskupljenje života tako, da se cijene u slobodnoj trgovini penju i izjednačuju sa cijenama u »švercu«. Ured za oblikovanje cijena i nadnica zabranio je svako povišenje plaća tako, da radnici i namještenici sve teže žive radi pada realne nadnice. Primjerice u tvornici »Meba« povisili su radnicima plaću za nekoliko Kuna po satu, ali od tada odbija se radnicima doprinos za radničko osiguranje (Okružna blagajna), što do tada nisu plaćali tako da je to povišenje kod nekih radnika konkretno iznosilo svega 3 Kune po satu. Istodobno prisilila je uprava tvornice radnike na 9-satni radni dan. Mnogi Zagrepčani prisiljeni su da prodaju svoje odjevne predmete, posteljinu, pokućstvo i drugo, da bi mogli nabaviti hranu, što se najbolje vidi na sajmištu (t.zv. »fihplacu«) svake srijede: imade gotovo više prodavača svakovrsne robe (koja se jasno u trgovinama ne može dobiti!), nego li kupaca. Građani prodaju plahte i ostale predmete, kojih činovničke familije imadu od prije, a radnici prodaju uopće sve-čak do dijelova vlastitog odjela-bez čega mogu nekako da budu. Uslijed tih prilika raste sve više nezadovoljstvo protiv okupatora i njihovih slugu—masa sve više postaje svijesna da su baš oni krivci toj pauperizaciji svih slojeva. Naglašavamo, da se veoma rijetko može čuti negodovanje protiv blokade NOV i može se reći da fašistima nije

uspjelo iz te blokade izvući politički uspjeh za sebe—premda nastoje plakatima i ostalom propagandom prikazati partizane krivcima neimaštine i bijede u gradu. Nije im dakle uspjelo kanalizirati nezadovoljstvo masa protiv NOV, što se naročito misli postići uvađanjem slobodnog uvoza u grad, a to se najbolje vidi iz komentara građanstva: »Sada su nam dali da slobodno uvezemo robu u grad, kada im partizani ometaju da tu robu odvuku u Njemačku!« ili »Pred 2 godine partizani nisu bili tako jaki, pa zašto onda nismo imali živežnih namirnica?«

Posebni problem su naši aktivisti, a i inače simpatizeri NOB-e, koji odilaze van da si nabave hrane, a NOV im plijeni i traži od njih potvrde, da su pošteni ljudi, jer ako su takovi, da će te potvrde i dobiti, ili »Ako ste pošteni znate i sami gdje ih treba tražiti!«. Sada se sve više traže kod nas takve potvrde i prema izvještajima takve potvrde već kolaju po Zagrebu, ali ih još nismo uspjeli uhvatiti.

Prema tome možemo konstatirati slijedeće: a.) **problem masa** je ishrana i bojazan pred glađu u zimi, b.) **fašističke parole** imaju tendenciju da prikažu NOV krivcem za nestašicu namirnica i za skupoću, a to vrše preko štampe prikazivanjem »bauka boljševizma«, opisom »istinitih« doživljaja o pljački partizana s jedne strane, a s druge strane nastoje plakatima (»Rušenjem pruga i paljenje kuća ima štete samo **domaće** pučanstvo«—t.j. okupatorima to ne čini štete!—»I sada bi moglo biti kao prije« uz nacrtane šunke i ostala jela »kad ne bi bilo partizana« itd.) Ljudi se kod tih plakata malo zadržavaju, šute i po svemu se vidi da ne nasjedaju toj propagandi. **Mačekovske parole,** koje također spadaju ovamo su kao i do sada: Partizani su pljačkaši, rušenje pruga je razaranje, koje mora konačno naš narod platiti, našu sudbinu će i onako riješavati velike sile, pa zašto dakle da onda ginu Hrvati, kada oni i onako ne mogu time riješiti svoju sudbinu. U NOV glavnu riječ imaju Srbi. Partizani nemaju dovoljno oružja, pa zašto onda ići u partizane. Domobranstvo je ipak »naša« hrvatska vojska, koja će »nas« Hrvate zaštititi od pogroma »ulice« itd. c.) **naše metode rada:** reorganizacijom NOO-a, na radničke i namješteničke sindikate, koja se sada provodi, okupićemo mase tako, da će se moći provoditi ekonomske akcije koje će se vremenom povezivati sa političkim akcijama. Mislimo time u tim akcijama obuhvatiti sve slojeve, a tim i one koji do sada nisu bili obuhvaćeni radi uskoće rada (sektašenje). Dozvolom uvoza hrane za poštene ljude (iznos kupovanja npr. od 5000 Kuna, kako je u Moslavini i u predjelu Kalnika) iz okolice Zagreba, riješićemo, uz ekonomske akcije u gradu problem ishrane naših ljudi, jer taj problem će inače postati za nas politički problemom, koji već sada nastoji iskoristiti fašizam (partizanska blokada — gladovanje **domaćeg**

stanovništva!). To će riješavati Mjesni Narodno-oslobodilački odbor, i on će davati pismene dozvole ža uvoz, koje će se vani oduzimati. Izdavanjem »Radio-vijesti« popularizira MNOO našu borbu i time suzbija fašističku i mačekovsku propagandu.

2.) Ovim se je dana mnogo govorilo o Čerkezima, koji su mnogima utjerali strah u kosti, a izvela je osim toga zabunu činjenica, da su oni bivši sovjetski građani. »Rus« je pojam najljepšeg i najboljeg i nije ljudima išlo u glavu, da ti Rusi (= Čerkezi) mogu kod nas vršiti klanja. Čini nam se da su okupatori s tim i računali, a mi smo objašnjavali članovima partije, a preko njih i vanpartijskim organizacijama, da su ti elementi demoralizirani teškim uslovima u zarobljeništvu (i isticali smo to kao kapitulaciju pred fašizmom!), da su među njima mnogi Nijemci iz istočnih krajeva, da ima Ukrajinaca, koji su fašisti i da ima feudalnih ostataka jugozapadnog SSSR-a (Gruzija, Azerbejdžan itd) prema kojima je sovjetska blast bila dobra, premda to nisu zaslužili.

3.) U redovima proletarijata gleda se sa nepovjerenjem na Anglosase. »Skretanje u lijevo« je općenita pojava, koju mislimo otkloniti štampom »Naprijed«, »Vijesnik NOF« i raskrinkavanjem sektaštva. Prestiž Engleske, a naročito »jugoslavenske« izbjegličke vlade u Londonu (Kairu) postaju sve manji, čak i u redovima intelektualaca, obrtnika i uopće sitne buržoazije. Prestiž SSSR-a raste u svim slojevima.

4.) Mačekovci t.j. reakcionarni dio vodstva HSS-a, počinju jačom propagandom, i aktiviziranjem svojih reakcionarnih snaga. Primili smo njihovu »Pravicu« koja je izišla koncem septembra (barem je tako datirana) u kojoj napadaju i prikriveno i otvoreno našu NOV. Njihov krug radi uglavnom po ličnim poznanstvima i to uglavnom u intelektualnom, a ponešto i u obrtničkom krugu koliko za sada znamo. Glavni pokretači »Pravice« izgleda da su Košutić[1] i Pernar,[2] ali čekamo detaljnije informacije. Moramo istaknuti, da taj njihov list (koji je izašao umnožen na Geštetneru na nekih 10 strana-poslali smo ga našoj vezi!-) nije dopro do »lijevog« dijela HSS-a, koji je pasivan i nema ni s njima kontakta, a i s nama nije ga do sada imao. Tek sada je taj kontakt uspostavljen i nadamo se da ćemo ih aktivizirati. U vojsci su oni aktivni, ali pretstavljaju ih ljudi koji nemaju naročitog renomea. Vjerujemo da kod oficira imaju više uspjeha, a mi smo tu slabi.

5.) Kod ustaša osjeća se pojačani politički i teroristički kurs. S jedne strane zapaža se novo prisilno učlanjivanje školske djece

[1] August
[2] **Ivan**

(dakle omladine) u ustaške redove, a to nastoje postići i kod ostalih građana (dijeljenjem ljudi u štampi na Hrvate i Nehrvate, »svi bez razlike političkog uvjerenja moraju sada raditi na korist naše NDH« itd), a s druge strane pojačava se reakcija: Lorković,[3] novi ministar unutarnjih poslova sazvao je sve više činovnike i održao im je govor u kojem je konstatirao, da je do sada aparat bio preblag i da se imaju pooštriti mjere. Činjenica je da je njihov aparat, kako se to zapaža i u Njemačkoj, postao sporiji i da se pojavljuje sabotaža. Toliko o policijskom aparatu. Ustaški vojni aparat, a naročito formacije pod komandom »pukovničke lige« razvio je jaki teror. Primjer je posljednja velika provala kod željeznice,[4] gdje je po dosadašnjim podacima apšeno cca 90 ljudi, svi su predvedeni u komandu ustaške željezničarske bojne, apšeni su bez pismenih naloga (što UNS obično ne čini) i strhovito su izmasakrirani. Cijelu stvar vodi ustaški pukovnik Herenčić.[5] Naši zadaci su pojačana opreznost, direktive za veću budnost, suzbijanje familijarnosti kod naših aktivista, oprez kod veza na ulicama i političko izdizanje kadrova na sastancima, koje se sada uvodi kod ćelija tako da drugovi budu čvršći na policiji i da se ne šire provale. Svi provaljeni i traženi od policije šalju se odmah vani radi teških uslova života za ilegalce.

6.) Obzirom na proglas radiostanice »Slobodne Jugoslavije« nastalo je gibanje među liječnicima u Zagrebu, ali do sada nema nekih rezultata. Isto se osjeća i kod željezničara, nakon proglasa i trebalo bi od sada redom pozivati proglasima razne struke. Po tome se vidi da se naša radiostanica mnogo sluša, a u koliko je neki ne slušaju, informirani su, jer njene vijesti u obliku usmenih novina kolaju dalje. Mi te vijesti populariziramo još izdavanjem Radio-vijesti, a nadamo se da ćemo sindikalnom reorganizacijom lakše mobilizirati stručne radnike intelektualce i manuelce.

B.) ORGANIZACIONO STANJE.

Partorga broji ukupno u mjesecu oktobru 79 članova partije. Prema stanju od 83 člana prošli mjesec[6] primljeno je tokom mjeseca 14 novih članova partije, dok je apšenjem na VII rajonu (željeznica) palo 14, a na ostalim rajonima 4, tako da je broj članova prema prošlom mjesecu spao za 4 člana partije.

MJESNI KOMITET: imade 5 članova i to 4 iz prošlog mjeseca i novi član Tošo,[7] dosadanji sekretar rajona, koji je koncem mjeseca kooptiran u forum. Politički sekretar Borislav[8] intelektualac, organi-

[3] Mladen
[4] Tom prilikom palo je preko stotinu ljudi.
[5] Ivan
^ Vidi: Dok. br. 134.
[7] Franjo Krčmarek
* Dragan Carić

zacioni sekretar Fabijan[9] tvornički radnik, Krešo[10] i Ernest[11] kvalificirani radnici i novi član Tošo namještenik (niži činovnik, privatni). Kod svih članova osjeća se još uvijek premala ekspeditivnost--sporost u provođenju direktiva i gušenje u organizacionim problemima. Politički sastanci (kao posebni sastanak u tjednu) održavaju se stalno, pa se nadamo time otkloniti našu slabost. Kod članova osjeća se premala upornost u radu-mekani su i popustljivi, nema boljševičke upornosti. Reorganizacijom MNOO-a, na kojem se sada radi, oteretit ćemo M.K. i prebaciti vanpartijski posao na MNOO.

Raspodjela dužnosti u forumu je slijedeća: Borislav drži Fabijana (organiz. sekretara), tajnika MNOO-a, glavnog obavještajca, Agitprop, ručnu tehniku, informativnog druga (kartoteka narodnih neprijatelja) i višu vezu. Fabijan drži MAFŽ, Krešu, Ernesta i Tošu. Ernest drži: MK SKOJ, M.V.O. (Mjesni vojni odbor), IV. rajon i vezu sa drugom po otpremi u MNOO. Krešo drži: III, V, i VI rajon i mjesnu tehniku. Tošo drži I, II i VII rajon.

Tokom mjeseca provodila se je, i još se i sada provodi, reorganizacija i terenski i po vanpartijskim organizacijama. Drugovi partijci prebačeni su poneki na druge terene, a već zbog same te reorganizacije nisu se održavali redovno tokom mjeseca sastanci niti partijskih, a niti vanpartijskih organizacija. Mnogi drugovi bili su tokom mjeseca prebačeni na sektore koje još nisu mogli upoznati, a mnogi članovi ćelija, koji su sada došli na rad u rajone nisu se još snašli u radu, pa im zato trba jaka pomoć članova M.K.

I. RAJON: sastoji se od jedne ćelije i to: sekretar Olga[12] i članovi Vlado[13] i Žarko.[14] Teren im je Kustošija, dakle nepoznat, jer su oni sa Trešnjevke. Do sada je to bio jedan rajon (bivši V.), koji je sada podijeljen na I. i II rajon. Ovih dana bit će prebačena 3 druga sa II rajona na rad ovamo tako, da ćemo imati 1 ćeliju. Za sada su im predani sa II na I rajon: 1 ulični odbor AFŽ-a na Kustošiji, NOO u Siemensu, 2 NOO-a na Milerovom brijegu. Na svim ostalim rajonima zaduženi su drugovi da predaju ono što obuhvataju od I. rajona. Po omladini drže 3 drugarice. Partizanskih grupa za sada nema.

II. RAJON: sastoji se od 3 člana: sekretar Tošo (koji je sada kooptiran u M.K.) Roda[15] i Viktor.[16] Za sada moraće još Tošo voditi rajon,

[9] Vindko Neđeral
[10] Vlado Hus
[11] Marko Miličić
[12] Ruža Crnković
[13] Ivan Janko
[14] August Prosenik
[15] Fabijan Baljak
[16] Aleksandar Rihter

ali Roda obećaj e da će se vrlo brzo osposobiti za sekretara. Viktor je dosta slab i nepokretan. Teren im je Trešnjevka. Od 12 kandidata 11 su postali članovi partije tokom mjeseca, tako da na rajonu ima 16 članova partije od kojih će 3 biti prebačeni na rad na I. rajon. Padova nije ovaj mjesec bilo.

Postoji kotarski N00 od 3 člana koji drži 48 NOO-a i 16 povjerenika sa ukupno 1.300 simpatizera NOB. Odbori su ulični i tvornički.

Postoji kotarski AFŽ od 3 člana koji drže 18 AOŽ-a.

1. **ćelija:** Dragica[17] sekretar i Danilo,[18] a dosadašnji član ćelije Vlado ušao je u II rajon. Ćelija ima još za sada 3 matična NOO-a od kojih drži: 1. **Matični NOO:** (u odboru su 4 člana) 10 uličnih NOO-a; 2. **matični NOO** drži (ima 4 člana): Farmaciju, Čižmek, Suzor, i 10 uličnih NOO; 3. **matični NOO** (ima 4 člana) drži: 8 uličnih NOO-a. Postoji 1 matični AOŽ od 4 člana, koji drži 7 uličnih AOŽ-a sa 127 žena. Partizanske grupe i omladina nisu za sada obuhvaćeni.

2. **ćelija:** ima 2 člana Branka[19] i Daru.[20] Po NOO-ima ćelija obuhvata: 2 matična NOO-a i to: 1. **matični NOO** ima 4 člana a drži Vojni zavod, Ševčik, Oficirsku zadrugu i 1 ulični NOO sa ukupno 216 ljudi.
2. **matični NOO** ima 4 člana, a drži 8 uličnih odbora. Po AFŽ-u ćelija drži: 1 matični AOŽ od 4 člana koji drži 4 ulična i 1 tvornički odbor sa ukupno 192 žene.

3. **ćelija** : stvorena je pod kraj mjeseca. Ima 3 člana, a drži po NOO-ima 2 matična NOO-a i to: 1. matični NOO ima 9 tvorničkih NOO-a sa 110 ljudi, a 2. matični NOO ima 4 tvornička NOO-a sa 20 ljudi. Svaki od oba matična NOO-a ima po 4 člana. Sada se pristupa izbacivanju matičnih NOO-a, a stvoriće se više kotarskih NOO-a. Po AFŽ-u postoje 6 AOŽ-a sa ukupno 100 žena. Po omladini i partizanskim grupama nema za sad ništa.

Na rajonu postoji kanal za prebacivanje ljudi u NOV. Taj kanal funkcionira i njime se ljudi prebacuju za Zagrebački odred.

III. RAJON: rajonski komitet sastoji se od 3 člana. Svi su mladi članovi partije. Glavni nedostaci su im pomanjkanje iskustva i samoinicijative. Sekretarica Ankica[21] i Davor[22] pokazuju napredak, dok je Sonja[23] tek 14 dana u komitetu.

Rajon obuhvaća 22 člana partije koji se nalaze u 6 ćelija i to u 3 tvorničke i u 3 ulične ćelije. U ovom mjesecu primljeno je 7 novih članova partije, a 2 su otposlana na rad van zbog ugroženosti, dok

[17] Ivka Gospodnetić
[18] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[19] Stjepan Premuž
[20] Marija Kranjc
[21] Zlata Fejzo
[22] Franjo Szailer
[23] Matilda Znidaršić

su 4 člana premješteni na rad na druge sektore, a jedan je poginuo (Stjepan[24]) pri uspostavljanju kanala, ali se za sada još ne znaju detalji. Osim toga pala je članica Matičnog NOO-a Solo,[25] ali se provala nije proširila. Uzrok pada je neobjašnjen, a izgleda da je neka denuncijacija.

Reorganizacija u masovnim organizacijama nije još izvršena uslijed nedovoljnog poznavanja terena od strane članova R.K., pa još treba skupiti podataka.

1. **ćelija** obuhvaća obrtnike i intelektualce /državne i privatne namještenike.

2. ćelija : obuhvaća grafičare, muzičare i radioosoblje, kazalište.

3. ćelija : obuhvaća intelektualce liječnike i činovnike.

4. ćelija : obuhvaća gradska poduzeća

5. i 6. ćelija obuhvaća gradska poduzeća.

Po NOO-ima je obuhvaćeno ukupno 45 NOO-a, od kojih su 1 kotarski i 8 matičnih NOO-a. Sastav odbora je slijedeći: Gradska poduzeća ima 10 NOO-a, postolarski radnici 2, krojački obrtnici 2, krojački radnici 3, grafičari 6, muzičari 3, a ostali odbori su izmješani. Ukupno je preko tih odbora obuhvaćeno 780 ljudi, dakle od prošlog mjeseca povećanje za 30 ljudi ili za 10 odbora.

Po AFŽ-u obuhvaćeno je na ovom rajonu 7 odbora od toga 1 kotarski i 1 matični AOZ. Obuhvaćene žene su grafičarke, intelektualke i činovnice, a ukupno je obuhvaćena 21 žena, jer su mnoge obuhvaćene samo po NOO-ima.

Po omladini su slabi rezultati. Nastoji se uvući u rad i aktivizirati djecu naših aktivista, a i žene, ali za sada nema još rezultata.

Po partizanskim grupama je obuhvaćeno 15 ljudi u 4 partizanske grupe.

IV. **RAJON:** Rajonski komitet sastoji se od 3 člana i to sekretar je Zdravko[26] radnik koji je dobar, zatim Bara[27] činovnica i Boro[28] student. Sve troje su neiskusni i premalo samoinicijativni. Taj rajon je formiran sa bivšeg III. rajona, obuhvaća bolnice i to doktore i bolničarsko osoblje. Formirana je jedna ćelija od 3 člana i to Jozo,[29] Krešo[30] i Bepin.[31] Jozo je dan na otpremu, jer drži šofere, Krešo je na neobjašnjen način ovih dana pao (pred 8 dana, ali se do sada provala ne širi) a Bepin je premalo ispitan i provjeren. Ernest[32] koji

[24] Kao bilj. 18.
[25] Erna Krajačić
[26] Anton Bere
[27] Anka Supanc
[28] Tvrtsko Švab
[29] Kao bilj. 18.
[30] Ivan Krunić
[31] Franjo Gorjup
[32] Kao bilj. 11.

je zadužen za rad na tome rajonu, koji je za sada samo ćelija mora ispitati i donijeti podatke o Bepinu.

Po NOO-ima i po AFŽ-u predano je sa bivšeg III rajona što je spadalo na taj teren, ali još nije poznat broj, jer je sada uslijedila reorganizacija. Po omladini i po partizanskim grupama nema za sada nikakvih rezultata. Po NOO-ima imamo: DRS,[33] Hig. zav., Rebro, Merkur i 4 ul.o.

V. RAJON:Rajon ima 3 člana, od kojih su 2 ušla u komitet prije 14 dana. Koliko se je moglo u tom kratkom vremenu vidjeti drugovi imaju uslova da se razviju u dobre rukovodioce, naročito Nina,[34] sekretarica i član rajona Mira.[35] Jakov,[36] treći član rajona izgleda malo mlitav. Sve troje su odani i požrtvovni. Rajon imade ukupno 5 članova partije. U ovom mjesecu primljen je 1 član, a 3 su pala.

O padovima na ovom rajonu može se reći slijedeće: pali su 3 člana partije i to Rudo,[37] Lea,[38] i Olga.[39] Rudo je pao početkom mjeseca po otpremi, Lein pad je za sada neobjašnjen, a i Olgin. Osim toga pali su 3 člana matičnog NOO-a. Izgleda da Rudo provaljuje, a naši drugovi koji su se sklonili prerano su se vratili kući i na posao. Uslijed ovih padova ugroženi su 2 člana R.K. i to Nina i Jakov, zatim 2 partijke iz Gorice i Mebe i drug koji je dodijeljen na rad u NOO, Julio,[40] dakle od 6 članova 5 je ugroženo. Ugrožena je osim toga čitava organizacija u Mebi i u Gorici i indirektno 3 kanala za otpremu, koje je imao rajon. Uzrok padova je agent, koji se je uvukao u organizaciju, a to je krojač Šerbet[4]' iz Zvonimirove 40, koji je pušten, ali se nije vratio u posao t.j. u svoju radnju, Da bi se onemogućili daljnji padovi poduzeto je slijedeće: privremeno se obustavljaju sastanci, a svi ugroženi bacit će se van na rad. Tim padovima izgubljeno je momentano 8 NOO-a.

Reorganizacija je u toku i većina odbora predana je tamo kuda spadaju. U formiranju je kotarski NOO, koji obuhvaća 16 odbora i to: 8 tvorničkih i 8 uličnih NOO-a, u kojima su obuhvaćeni obrtnici i stambene četvrti.

Formiran je kotarski AOŽ i u toku je spajanje 10 AOŽ-a.

Formirana su 3 omladinska odbora i to: 1 studentski, 1 srednjoškolski i 1 radnički odbor.

Partizanske grupe za sada ne postoje.

[33] Kao bilj. 18.
[34] Anita Lelas
[35] Vikica Tučkorić
[36] Božo Đakić
[37] Kao bilj. 18.
, [38] Isto.
[39] Vita Čosić
[40] Kao bilj. 18.
[41] Isto.

VI. RAJON: Rajonski komitet ne postoji, nego ćelija od 3 člana. Rezultati rada su vrlo mali. 2 člana ćelije dana su sa drugih sektora, nisu poznavali teren niti su bili povezani sa tvornicama toga terena. To je glavni razlog dosadanjem slabom radu. Sada su u vezi sa reorganizacijom primljeni tvornički odbori koji su do sada bili obuhvaćeni po drugim rajonima i to će biti put za daljnje prodiranje. Članovi su Tomo[42] činovnik, Suhi[43] trgovački namještenik i Ljubo[44] radnik. Prva dvojica su dobra, a Ljubo je slab.

U formiranju je kotarski NOO, koji obuhvaća 8 tvorničkih NOO-a.

U formiranju je kotarski AOŽ koji će obuhvatiti 4 tvornička i 2 ulična AOŽ-a.

Po omladini i po partizanskim grupama nema za sada nikakvih rezultata.

VII. RAJON: uslijed padova na tom rajonu izgubljeno je sve. Rukovodstvo je palo i 14 članova ćelija. Pošto je u rukovodstvu ostao samo 1 drug (Zagorski), palo je ukupno 15 članova partije, a osim toga sve što iza njih stoji t.j. cca 500 simpatizera od kojih su 166 bili aktivisti. Uzroci padova su s jedne strane familijarnost (međusobno su se poznavali i znali kakvu ко ima funkciju!) i nebudnost. Jedan agent podržavao je veze sa rukovodstvom i lično se je znao sa članovima. Sam sekretar rukovodstva bio je veoma nedisciplinovan, sve je držao u svojoj ruci, svi su ga kao rukovodioca znali, a tek kada smo počeli dobivati uvid u njegov rad došlo je do padova. Palo je najpre oko 40, a zatim navodno se je broj popeo na cca 90 ljudi. Apsila ih je željezničarska bojna pod komandom ustaškog pukovnika Herenčića,[45] vodili su ih u Preradovićevu ul 5 gdje se nalazi »Željeznička ustaška vojnica« i zvjerski su ih mučili i tukli. Dvojica su inženjeri od kojih se je jedan ubio, skočivši u rov lifta, a drugi se je priklao i sada je u bolnici. To su jedine informacije koje za sada imamo. Sigurno je da se Zagorski, sekretar rukovodstva drži provokatorski; on je kvalificirani radnik, a pravim imenom se zove Stjepan Globan.

SKOJ: Ovdje prema stanju od prošlog mjeseca nema nikakvih promjena. Nakon pada sekretara M.K. SKOJ-a i članice za srednjoškolski sektor, t.j. druga Rade[46] i drugarice Vere[47] nema nikakvih padova. Tokom mjeseca uspostavljena je veza M.K. SKOJ-a i P.K.

[42] **Vojo Zegarac**
[43] **Mirko Koloman**
[44] **Pero Prpić**
[45] **Ivan**
[46] **Ivica Habunek**
[47] **Anđela Mitrečić-Dokmanović**

vani preko druga Pere,[48] člana komiteta. U komitet će ući 1 srednjoškolac, dobar omladinac, a dosadanji članovi su Pero i sekretarica Katarina.[49] Rad se nije ništa proširio, a nema ni padova, dakle stanje kao prošli mjesec.

MJESNI NOO: U toku mjeseca provodi se reorganizacija foruma. On je do sada bio usko postavljen-sektaški, obuhvatao je samo komuniste, a ostalih antifašističkih grupacija nije imao.

Sastavljen je novi MNOO koji ima slijedeće članove: Težak,[50] intelektualac pretstavnik Istre, potpredsjednik: Ferdo[51] intelektualac pretstavnik namješteničkih sindikata; Andrija[52] intelektualac pretstavnik KP i tajnik foruma; Hinko[53] član partije, radnik, pretstavnik radničkih sindikata. Tajniku je pridodan tajnički ured u koji ulaze: 1 pomoćni tajnik, koji je zada ujedno i ekonom (nabavke mateijala, pošiljke itd.) Ervin[54] i Zlata,[55] član partije, blagajnica koja će za sada primiti vezu na kotarske NOO-e a i inače će za njih vršiti obračune (mjesečno) za MNOO; uspostavljena je posebna ručna tehnika, a i otprema u NOV je prespojena od M.K. na MNOO.

Održan je 1 informativni i 2 redovna sastanka. Drugovi izgleda da će biti dobri. Razrađen je plan za namješteničke sindikate, a sada se razrađuje i za radničke. Za sada fali još pretstavnik HSS-a, koji će ući u forum (3 su kandidata), ali treba još da se s njima razgovara. Pretstavniku HSS-a ostavljeno je mjesto pretsjednika MNOO-a, a nama je dano mjesto tajničko preko Andrije. Rad se za sada odvija dobro a predavanje kotara, koje sada drže rajoni, uslijediće tokom ovog tjedna. Rajoni će zadržati kontrolu kotara, a viša veza im je MNOO.

Nadamo se da ćemo reorganizacijom obuhvatiti neradničke slojeve, koje do sada nemamo, a i kod naših NOO-a će se rad pojačati obzirom na sindikalnu vezu. Nama će s druge strane biti lakše dobiti pregled jer do sada su u uličnim odborima bili ljudi raznih struka. Na ovaj način lakše ćemo ih aktivizirati u borbu: najprije u ekonomske akcije, a te ćemo onda povezivati sa političkima.

PARTIZANSKE GRUPE: po partizanskim grupama iznešen je rad po rajonima. Kako se vidi stanje se nije od prošlog mjeseca promjenilo. Za ovaj mjesec zadatak nam je da svrhu P.G. [56] objasnimo po-

[48] **Franjo Kunstić**
[49] **Božena Hršak**
[50] **Ivo Mihovilović**
[51] **Zvonko Kaurić**
[52] **Ivan Darević**
[53] **Kao bilj. 18.**
[54] **Isto.**
[55] **Ljubica Šmigmator**
[56] Partizanska grupa.

novo, jer izgleda da baš činjenica, što naši drugovi ne stavljaju taj zadatak u prvi red, nego su im preči i NOO-i i ostale vanpartijske organizacije, ima za posljedicu tako slabo stanje po P. grupama. Materijal koji se prorađuje je isti kao i prošli mjesec.

OPREMA PARTIZANA: otpremni aparat ostao je isti kao i prošli mjesec, ali su osim toga i kanali stvoreni i pronađeni na rajonima. Međutim uslijed zadnjih događaja oko Zagreba, nesigurni su kanali i sada se provjeravaju. Podatke o broju otposlanih ljudi nemamo, jer sa rajona sporo stižu, ali izgleda da je kao i prošli mjesec t.j. oko 100 ljudi.

VOJNI ODBORI: Mjesni vojni odbor nadomješten je novim, jer su dosadanji članovi bili ugroženi i morali su ići van, a to su: Branko,[57] član partije i Kovač,[58] član partije. Novi MVO sastavljen je od 2 aktivista, kojima smo dodali 1 člana partije, koji je u vojsci, a bio je na V. rajonu. Do tog stanja došlo je na slijedeći način: predsjednik jednog VO poslao je u partizane 2 kamiona sa po 6 vojnika, t.j. 12 vojnika i 2 kamiona, ali su oni uslijed 1 provokatora u njihovim redovima uhvaćeni na podsusedskom mostu. Apšen je i oficir koji je za vojnike i automobile dao propusnice. Preko njih je apšen predsjednik VO, koji ih je slao van, a preko njega su opet bili ugroženi Branko i Kovač, koji su prešli u ilegalnost, dok ih nije došla tražiti policija, a onda smo ih bacili van. Od prošlomjesečnog stanja nije se ništa promijenilo, jer je padovima 1 odbor izgubljen, a 1 novi je obuhvaćen i formiran.

MAFŽ: Mjesni odbor upotpunjen je sa novim članom Nedom,[59] koja je intelektualka, član partije, a do sada je radila kao kurirka. Sada je sastav: Branka[60] (do sada Nada[61]), sekretarica, Jasenka[62] i Neda su intelektualke, a Ruža[63] je radnica.

AFŽ je također u stanju reorganizacije, pa nema jačeg rada. Sastanci se održavaju i radi se na političkom izgrađivanju.

MAOŽ drži po starom stanju III, IV i V kotar sa ukupno 61 AOŽ-om od kojih su 8 matični, a obuhvataju oko 650 žena, t.j. povećanje od 30 žena.

TEHNIKA: Izvlačenje do sada funkcionira. Svakog tjedna i to u utorak dijeli se »Radio-vijesti« za prošli tjedan. One se štampaju u 1000 primjeraka. Do sada je izdano 10 brojeva, koje sadrže vijesti

[57] **Kao bilj. 18.**
[58] **Isto.**
[59] **Ema Cekurić**
[60] **Zlata Bognar Kunstić**
[61] **Isto.**
[62] **Marija Znidarec Kleinhans**
[63] **Kao bilj. 18.**

»Slobodne Jugoslavije« i radio Moskve. Štampana je i razdijeljena Rezolucija GOAFŽ i referat J.[64] Bicanić na konferenciji AFŽ, svako u 850 primjeraka. Proglas i rezolucija Zavnoha, koja je bila štampana propala je padom sekretara SKOJ-a druga Rade. Ponovo ćemo ju dati štampati ovog tjedna.

Tehnika je uređena na taj način, da imamo druga koji izvlači materijal, drugaricu koja tipka matrice i drugaricu mjesnu tehničarku, koja ima vezu sa rajonskim tehničarima i dijeli im materijal.

Tokom ovih dana dijeli se materijal za žene /članci iz »Žena u borbi«, iz »Naprijed« i iz »Vijesnika NOF,« koji je sređen i izvučen u 200 primjeraka/.

OBAVJEŠTAJNA SLUŽBA: Stanje je ostalo kao i prošli mjesec, sa razlikom, da je otpao Pinegro,[65] koji je otišao u GŠ, Silni,[66] koji je pao zajedno sa 16 oficira (dražisti), a obuhvatili smo jednog oficira iz operativnog odjela, koji daje stanje na terenu NDH, t.j. daje stanje što drže partizani, što četnici, a što okupatori i NDH. To još nije dislokacija trupa, ali se nadamo preko njega i do toga doći. Mislimo da ćemo obuhvatiti jednoga, koji nudi usluge za novac.

Zagreb, 31. oktobra 1943.

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-28/1798

208

1943, listopad 31.

Zapisnik sa sjedice Okružnoga komiteta KPH Zagreb na kojoj se govorilo o političkoj situaciji i organizacijskom stanju u okrugu

31/X. 1943

Dnevni red.

1) Politička situacija u svijetu i kod nas.- Govorio je drug Mile.-[1]
2) Poltička situacija na terenu.-

[64] **Jela**
[65] **Kao bilj. 15.**
[66] **Ivan Marin**

[1] Đuro Ban

a) Zagrebački kotar: Djelovanje reak. H.S.S ne osjeća se naročito, osim nekog Krajačića[2] iz Šestina i nekog iz Stupnika koji prema dobivenim podacima u slučaju loma trebaju org. zaštitu u gradu Zgb.- U Čučerju ima izgleda da se pojavila »bijela garda« njih oko 20, koji navodno održaju i sastanke i prijete se našim pol. radnicima da će ih potući i t.d.- Usljed stalne reakcije fašista, pojačala se nešto mobilizacija, ali ipak nije ni izdaleka, kako bi to trebalo biti.- Izgleda da još uvijek postoji kočenje mob. od strane reak. H.S.S. Značajno je da su se seljaci koji su se još nalazili u protivničkoj vojsci, vratili gotovo listom svojim kućama, i koji djelomično kao vojni bjegunci odlaze u N.O.V.- Jedino veliki broj vojnih bjegunaca iz opć. Šestine i Markuševac, još neodlazi u našu vojsku.- Općine još uvijek rade iako nemaju zato mogućnosti, jer se narod prilično za riješavanje svojih stvari obraća N.O.O.-

Gotovo dnevno, danju i noću u Zgb. kot. po svim selima, banda vrši prepade, hapšenja, racije i t.d., ali provala u naše org. nije se desila.- **Usprkos svega narod se drži čvrsto uz N.O.B.**

b) Dugo-Selski kotar: Narod u Dgs. kotaru prilično je obavješten o polit, situaciji, ali mase nisu dovoljno polit, podignute i učvršćene što se vidi naročito povodom reakcije bandi u Ivanja Reki i bacanja letaka iz aviona.- Zbog toga je momentalno u nekim dijelovima zavladalo paničarstvo, naročito u gornjem dijelu kotara. Djelovanje reakc. H.S.S. ne osjeća se u kotaru.- Jedino u Pos. Bregima postoji mogućnost da Šimaga sabotira rad N.O.P.- Kot. N.O.O. formiran je, ali njegovo djelovanje i rad dosta je mlitavo, a naročito u pogledu mobilizacije.- Tu je najslabija općina Bregi Pos. iz koje uopće nema kroz cijelo vrijeme naše borbe nikoga u našoj vojsci, osim iz sela Opatinec, koji se je mob. iz prvih dana.-

c) Sv. Ivanski kotar: Narod u kotaru u 3 općine je dobar i naše org. su uspostavljene i djeluju.- U 2 općine Donja Zelina i Sv. Iv. vanjski počelo se s naše strane prodirati, jer do sada nisu od strane N.O.P. skoro nikako obuhvaćene.- Djelovanje reak. H.S.S. ne osjeća se, jer su istaknute osobe uvučene uglavom u naše org.- Općine osim u samom Sv. Iv. Zelini ne rade.- Narod se obraća za sve potrebe na N.O.O.- **U Općini Sv. Iv. Zelina** u selu Komin bila je »bijela garda« koju su organizirali i to: Ing. Pavišić[3] bivši odjel, predst. koji daje samo direktive dolazeći u Bisag svom glavnom pomagaču Stjepanu Berilec iz Komina.- Na sastanku »garde« bili su Mato Hrk, Posavec Franjo (Milan), Knez Bartol ustaški vodnik, Knez Ivica, Kuten Jašo, Kuten Franjo starina iz Komina i Skomrak Rudolf iz Tomaševca.-**Na samom sastanku od naše strane sudjelovao je Cvrla Dragutin**

[2] Andrija
[3] **Zvonimir**

iz Bosne i neki Grkovec iz Šurdovca.- Ovi dvojica sve znadu. Pozivaju sve vojne bjegunce i obećavaju im da će dobiti sve što im treba, odijela, živežne namirnice i t.d. i da će sve te stvari nabavljati ing. Pavišić.- Garda se služi imenima Pape i Novakovića iz Sv. Ivana, pa bi to trebalo provjeriti.- Izbacuju još parolu »ovo je sve banda i ustaše i partizani, kad se mi podignemo pošteni, sve ćemo poništiti«

d) Stubički kotar:

Nemože se opaziti nikakovo djelovanje reak. H.S.S. iako još pojedinci stoje izvan naših organizacija, a i oni izjavljuju da će »kasnije« stupiti i priključiti se borbi.- Neki istaknutiji ljudi Ferenčak Ivan predsj. biv kot. org. H.S.S., Novosel Stjepan, kotarski predstojnik iz Donje Stub, župnik — pobjegli su iz kotara, jer im je navodno prijetila opasnost od hapšenja od bandita.-

Ustaše i Njemci u zadnje vrijeme pravili su prepade po pojedinim selima Stub, kotara, a naročito u selu Laz, gdje je banda popalila desetak kuća i opljačkali imovinu, a poubili su isto desetak seljaka.- Banda je dolazila tenkovima.-[4]

Reakcija je djelovala na narod koji bježi od svojih kuća, ali ipak je mobilizacija djelomično uspjela.-

Općine još rade, ali slabo, ostali su u njima samo bilj.- no u tim mjestima stoje uporišta bandita.- Narod se inače obraća na naše organizacije za riješavanje svojih stvari.-

Pojavljuje se iz masa da govore da bi trebali sad partizani braniti sela i da smo mi tako prije govorili da treba ići u vojsku i da **ćemo braniti onda naša sela.** Prema izlaganju druga iz Stub, kotara, drugovi su povodom toga uzeli pravilan stav u objašnjenju na gornje »prigovore«.-

Nakon pljačke i paleža kojega su izvršili Nijemci u Lazu,- došla je ustaška banda i govorili su da Nijemci nisu pitali njih i da oni zato nisu krivi, da bi se partizani trebali složiti s njima i zajednički udariti po Njemcima, da ako dođu partizani u selo da im se slobodno dade jesti i t.d..- Još je netko iz bande pokušao pucati, a ustaški zap.- oštro je tobože- zabranio da se više nesmije pucati.- Uopće je sve bilo to tako namješteno, da široke mase nebi mogle to prozreti.

Zaključak po polit, situaciji.-

Potrebno je održavanje što širi masovnih sastanaka, mitinga, popularizirati potrebu stvaranja novih velikih voj. jedinica, i postojećih starih, govoriti o Atlanskoj povelji, popularizirati S.S.S.R. i potrebu sudjelovanja naroda u oružanoj borbi odlazeći u N.O.V.- Nadalje treba objašnjavati stav protiv Jug. vlade (i Perice[5]) i istovremeno uzdizati Zavnoh kao jedino polit, predstavništvo u **Hrv.** i t.d.

[4] **Vidi: Dok. br. 202.**
[5] **Odnosi se na kralja Petra.**

3) Organizaciono stanje Partije:

a) Part, organizacije Zagrebački kotar:

K.K. ima 7 članova, Opć. Brdovec opć. K. 4 čl, 3 jed. sa 9 čl. opć. Pušća opć. K. 4 čl.- 4 jed. 16 čl, — opć. Stenjevec 1 jed. 6 čl, 4 kandidata, općina Vrapče 3 jed. 9 čl. 4 kand., opć. Markuševec 2 člana; — opć. Sesvete jedna jed. 7 čl (1 je poginuo).

Dugo Selski kotar:

K.K. 7 čl., 6 drug. 1 drugarica opć. Bregi 2 jed. 6 čl., 6 kand., opć. Oborovo 1 jedinica 5 čl, 4 kand., Opć. Dgs. 1 jed. 3 čl, 6 kand. i 8 članova. K.p. izvan jedinice, opć. Brck. 1 jed. 5 čl. 2 kand.

Sv. Ivan Zelina kotar:

K.K. 5 čl, i 2 člana izvan jedinice i 9 kandidata.

Donja Stubica kotar:

K.K. 8 čl, opć. kom Gor. Stubica 5 čl, 4 kand, opć. kom. Marija Bistrica 4 čl. 5 kandid. (2 ubijena), Donja Stub. opć. kom. 4 čl — 3 kandid., opć. Bistra opć. kom 5 čl, 2 kand.

b) SKOJ.

Zagrebački kotar:

K.K. čl, opć. Sesvete 1 grupa, 3 čl, opć Vrapče kom 4 čl, 2 grupe 12 čl, opć. Stenjevec 1 grupa 6 čl, opć. Brdovec opć. kom. 4 čl. 3 grupe 10 čl.-

Dugo Selski kotar: K.K. 5 čl (?) opć Bregi opć kom. (?), 6 grupa 26 čl, 3 člana izvan grupe, — opć. Oborovo 1 grupa 7 čl i 4 izvan grupa, opć. Dugo Selo opć kom (?), 4 grupa 13 čl., 6 izvan grupa.- Općina Brckovljan 2 grupe 6 čl, — 2 izvan grupe.-

Sv. Ivan Zelina kotar:

(Prikupiti podatke)

Stubicki kotar:

K.K. 5 čl, opć Marija Bistrica 1 grupa 3 čl, Gor. Stub. 2 čl. izvan grupe, Donja Stub. 1 grupa 4 čl, Bistra 1 grupa 5 čl.

c) USAOH.

Zagreb, kotar.

Sesvete opć. odb 4 čl., 7 mj. 42 čl, opć. Vrapče 4 mj. odb 20 čl, opć. Stenjevec 5 mj. odb. 21 čl, opć. Brdovec 3 mj odb. 17 čl, opć. Pušća 1 mj odb. 6 čl.-

Kotar Sv. Ivan Zelina

Kot. odb. 5 čl, 3 opć. 17 čl, 34 mj. odb. 219 čl. — 102 pionira.- Podatci po općinama manjkaju.-

Stubica kotar:

Opć. odb. Mar. Bistrica 5 čl, Gor. Stub opć. odb 10 čl. opć. Bistra opć. odb. 5 čl. U kot. ima 30 mj. odb. 184 čl. od toga 61 muških i 123 ženski — **pionira** 61.- Pregled po općinama manjka.-

Kotar Dugo Selo ima podnesti izvještai.-

d.) N.O.O.!

Zagreb kotar:

Kot. odb. 5 čl, Brdovec opć. 7 odb. čl, 18 mj. 67 čl, — opć. Pušća 10 mj odb. 44 čl, - opć. Zaprešić 2 odb. 8 čl, — opć. Stenjevec opć. odb. 6 čl, 6 mj. 23 čl.- opć. Vrapče opć. odb. 7 čl. 6 mj. odb. 28 čl, — općina Šestine opć. odb. 5 čl, 4 mj odb. sa 21 čl, — općina Markuševac opć. odb. 7 čl, 6 mj. 26 čl, općina Sesvete opć. 7 čl, 17 mj. 56 čl.-

Kotar Dugo Selo.

Kot. odb (?) opć. Bregi 14 mj. 89 čl.- Treba podnesti podatke.-

Kotar Sv Ivan Zelina:

Kot. nema. — opć. Kasina opć. 6 čl, 19 mj, 84 čl. općina Belovar Moravče opć. 7 čl, 8 mj. sa 49 čl, opć. Šašinovec opć. 5 čl, 9 mj. 46 čl, općina Sv. Ivan Vanjski opć. 8 čl, 11 mj. 52 člana.-

Općina Donja Zelina 2 mj 11 članova (slabi)

Općina Sv. Ivan nutarnji nema ništa.-

Kotar Stubica

Kot. 11 čl. Opć Gor. Stubica opć. 10 čl, opć. Bistra opć. 6 čl, — U cijelom kotaru 36 mj. odb. 169 čl.- Prgled mjesnih odbora po općinama manjka,

e) A.F.Ž.

Zagreb kotar:

Kot. 4 čl, opć. Brdovec **nema opć,** ima 6 mj. 21 čl,. — opć. Pušća opć. 6 čl. 7 mj. 33 čl, — općina Stenjevec **nema opć,** 4 mj. 17 čl, — općina Vrapče **nema opć.** 5 mj. 25 čl, — Markuševac **nema opć,** 4 mj. 17 čl, — Općina Sesvete 1 mj. 3 čl.

Dugo Selo kotar

Kot. 10 čl, opć. Bregi opć. odb 8 čl 12 mj. 68 čl. općina Oborovo opć. odb. 5 čl, 7 mj, 53 čl, općina Dgs. opć. odb. 5 čl,. 18 mj, 98 čl, općina Brckovljan **nema opć,** 1 mj. 4 čl, — općina Lupoglav nema opć. 1 mj, 6 čl.

Sv. Ivan Zelina kotar

Kot. nema.- općina Kašina opć. odb. 8 čl, 12 mj, 67 mj, 67 čl, općina Belovar Mor. **opć. nema,** 3 mj, 21 čl., — Općina Sv. Ivan vanjski **opć. nema,** 3 mj, 18 čl, općina Šašinovec, Donja Zelina i Sv. Ivan unutar, nema org. A.F.Ž.-

Kotar Donja Stubica:

Kot. odb. 6 čl, — općina Gornja Stub. opć. 4 čl, u cijelom kotaru 18 mj. 80 čl.- Pregled po općinama manjka.-

Zaključci po org. pitanju:

Potrebno je pojačati rad kako po partijskim org. tako i po svim vanpart. organizacijama.- K.K. trebaju slati redovito mjesečne iz-

vještaje iz kojih će biti vidljivo život i rad kao i nedostatak svih org. koje sudjeluju u N.O.P.- Također je potrebno da se uklone svi nedostatci koji su se pokazali kod diskusije u org. pitanju.-

Naročito treba stvarati i pronalaziti kandidate i nove čl. partije koji se pokazuju svojim radom u našoj N.O.B. požrtvovni i koji ispunjavaju ostale potrebne uvjete.- Pokazalo se da mnoge jedinice postoje već po više godina a broj članova kom. part u njihovom selu je uvijek isti.-

4) Vojska i veze. Treba držati mitinge i učvrstiti veze.- Valja voditi kontrolu nad vojnicima koji se nalaze kod kuća i kontrolirati njihove dozvole.-

Mobilizirano:	U Zgb kotaru	154	ljudi
u listopadu	U Dgs. kotaru	94	
	U Sv. Iv. Zelina	80	”
	U Stub, kotaru	127	

5) Agitacija i propaganda: Treba podnašati izvještaje koliko je primljeno materijala, kako ga prima narod i sve podatke.- Slanje izvještaja iz pojedinih događaja naše borbe.-

6) Razno.- Govorilo se o zabrani sječe drž. šume, o sakrivanju živežnih namirnica, kopanju zemunica i magazina i t.d. Tome treba odmah i bezodvlačno pristupiti.-

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, KP-78/2494

209

1943, listopad 31.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Klanjec Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju

K.K. KLANJEC 31.X.1943.

DRUGARSKOM O.K. K R A P I N A

I Z V J E Š T A J

Politička situacija

Povoljna je iako je narod zaplašen terorom okupatora. Narod simpatizira sa Narodnooslobodilačkom borbom i pomaže ju. Hranom, obavještavaju o kretanju neprijatelja i vodi brigu o njenom

snabdjevanju. U Pavelićevu vojsku u čitavom kotaru ne javlja se nitko, a opaža se masovno bježanje iz nje. Narod mrzi ustaše i okupatora. Dok naprotiv našu vojsku i njene pobjede prima sa velikim oduševljenjem. Teror koji vrši okupator narod pokušava spriječiti prekopavanjem cesta, kako bi onemogućio bandi prilaz u sela. No paljenjem sela Petrovskog naroda se prepao i ponovno zakapao ceste u Tuheljskoj i Trgoviškoj općini. U jednom djelu Tuheljske općine uspjela je neprijateljska propaganda zavarati narod da su zakapanje cesta naredili partizani i narod ih je zakopao. Prilikom pojave okupatora u bilo kojem selu narod napušta svoje domove i bježi.

Rad HSS-a gotovo se ne zapaža i oni pojedinci koji su pred kratko vrijeme pokušali narod skloniti njihovoj podloj raboti potpuno su naišli na neuspjeh. Propagiranjem izbjegličke Jugoslavenske vlade i njenog ministra Draže Mihajlovića, odlaganjem druge fronte, naši saveznici Engleska i Amerika nisu popularni među narodom i boje se da ti isti ne bi našem narodu opet nametnuli velikosrpskim režim.

Organizaciono stanje

Kotarski komitet	sa 6 članova
partijskih jedinica 5	sa 28 članova
	+ 2 člana

Rad tih partijskih jedinica ni iz daleka ne može zadovoljiti potrebe današnje borbe. Većina tih drugova shvatili su svoje članstvo kao nužnu posljedicu svojih zasluga. Ne pokazuju se kao prvoborci i rukovodioci i teško pristupaju novim zadacima. Kao najsvijesnija i najaktivnija pokazuje se part, jedinica Dubrovčan, dok je najslabija Luka.

Izvršena je raspodjela zaduženja unutar jedinica, objašnjenja im je linija i potreba današnje borbe i poduzeto sve da se energično pristupi i osamostali te jedinice.

SKOJ

Kotarski komitet Skoja sa 4 člana
Skojevske grupe 4 sa 19 člana
+ 2 skojevca

Rad Skojevske organizacije dosta je dobar no pojedine grupe teško svladavaju zapreke na koje nailaze prolazeći terenom. Ima izgleda za vrlo brzo proširenje te organizacije, pojavom sposobnih drugova koji rukovode tom organizacijom.

USAOH

Odbora 33 sa 170 odbornika
u akcionim odborima sa 176 članova

Rad Usaoha znatno se proširuje. Radi se intenzivno i ozbiljno. Tu se također očituje sposobnost, odanost i volja rukovodioca te organizacije.

N.O.O.

Kotarski N.O.O. sa 7 članova
3 općinska sa 17 članova
49 seoskih sa 189 članova

Rad narodno oslobodilačkih odbora nije samostalan usljed nedoraslosti shvaćanja zadataka, koji su pred njih postavljeni. Kako bi mogli što ispravnije shvatiti svoju dužnost održavaju se redoviti sastanci gdje ih se upućuje u točan način rada.

A.F.Ž.

10 odbora sa 38 članica

Kotarski A.F.Ž. nije za sada formiran, budući da drugarice koje su za njega bile predviđene nisu stigle, odnosno nisu se odazvale. Sam rad A.F.Ž.-a nije dao ono što se očekivalo. Drug koji je zadužen po A.F.Ž.-u potpuno je zakazao.

VOJSKA

Od zadnjeg izvještaja mobilizirano je oko 50 drugova. Mogućnost dobrovoljnog mobiliziranja za sada je slaba. Mišljenja smo da bi tu mobilizaciju mogli sprovesti najuspješnije pozivima, budući da ti vojni bjegunci očekuju odred koji će ih mobilizirati.

Seoske partizanske desetine rasformirane su. Većina drugova iz tih desetina odazvali su se mobilizaciji. Partizanske desetine koje su nanovo formirane vrše straže i sudjeluju kod prekapanja cesta i kao straže prilikom održavanja mitinga. Unutar part, jedinica zadužili smo pojedine drugove po vojsci i konstatirali smo da nisu poduzeli ništa na političkom podizanju tih desetina.

AGIT-PROP

Agitacija i propaganda vršila se putem održavanja mitinga, skupnim čitanjem naše štampe i tumačenjem ciljeva Narodno oslobodilačke borbe. Održali smo do sada 14 mitinga (zborova). Narod na tim zborovima sudjeluje u priličnom broju. Narod naše govore sluša sa dubokim interesom, naše pjesme vole i rado ih pjevaju.

Još se za sada nije postigla puna suradnja naroda oko pisanja članaka za »Glas Hrvatskog Zagorja«.

VEZE su uspostavljene, ali još nisu na onoj visini kao što bi trebale biti. Nastojat ćemo da u što skorije vreme te veze učvrstimo.

RAZNO

Predlažemo drugarskom O.K. Krapina da se iz K.K. Klanjec isključi drug Janko,[1] jer se pokazao nesposoban i nedisciplinirani. Sve direktive, koje su mu bile upućene kao i zadaće koje je trebao izvršiti nije izvršio. Za čitavo vrijeme od sastanka komiteta nije odlazio na teren, osim toga daje izjave, koje nisu dostojne jednog partijca, kao na pr. »radio sam više nego svi, sad treba da ostanem doma«. Član part. jed. Ravnice drug Stevo[2] nedisciplinirani je, plašljiv (to i sam izjavljuje), njegova okolina imade jako loše mišljenje o njemu zbog njegovog držanja. Mi ga smatramo kočnicom za vršenje mobilizacije u njegovoj okolini.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Polit, sekretar:
Jura[3], v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3043

210

1943, listopad 31.

Naređenje Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske o proglašenju NO brigade »Braća Radići« udarnom

N A R E D B A B R . 35
GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE OD 31. X. 1943.

N.O. brigada »Braće Radića« proglašena je udarnom.

I.N.O. Brigada »Braće Radića« od svog formiranja do danas u svim borbama za oslobođenje Hrv. Zagorja naročito se istakla svojom borbenošću i požrtvovnošću. Zato je

[1] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi.
[2] Isto.
[3] Milan Posavec

PROGLAŠUJEMO

Narodno-oslobodilačkom udarnom brigadom »Braće Radića«, uvjerni, da će borci, komandiri, komandanti i politički komesari ovo časno zvanje svoje Brigade sa ponosom nositi iz borbe u borbu i još žešće tući okupatora i izdajnike do konačnog oslobođenja naše Domovine.

Naredbu pročitati pred strojem.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politički komesar,
V.[1] Bakarić, v. r.

Komandant, generalmajor
Gošnjak,[2] v.r.

M. P.[3]

Dostavljeno

Na znanje:
Vrhovnom Štabu NOV i POJ

Na izvršenje:
Štabu IV., VI. i VIII. Korpusa NOVJ
Štabu XIII. Divizije NOVH
Štabu II. Operativne Zone
Štabu XIII. Proleterske Brigade »Rade Končar«
Komandi I. i II. Ličkog Područja
Komandi Banijskog i Kordunaškog Područja
Komandi Primorskog i Goranskog područja
Štabu I. Pomorskog Oblaskog Sektora NO Mornarice
Štabu Auto i Tenkovskog Bataljona
Glavnoj Intendanturi NOV i POH
Glavnom Sanitetu NOV i POH
Inženjerskom i Tehničkom Otsjeku G.Š. NOV i POH
Polit-Obavještajnom i Vojno-Sudskom Otsjeku G. Š. NOV i POH
Otsjeku za vojne vlasti u pozadini.

Original, strojopis
Sign., A VII, Fond NOB, kut. 106, f 2, dok. br. 36

[1] Vladimir
[2] Ivan
[3] Okrugli pečat: Glavni štab NOV i PH Hrvatske (u sredini petokraka zvijezda)

211

1943, listopad 31.

Izvještaj Štaba Dvadeset osme divizije NOV Jugoslavije Štabu Šestoga korpusa NOV Jugoslavije o akcijama u Hrvatskom zagorju

ŠTAB 28 DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Op. Br. 193
Dan 31. X. 1943.

Predmet: Operativni izvještaj
dostavlja.-

ŠTABU VI KORPUSA NOV I POJ
ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

Položaj

Dostavlja se operativni izvještaj naših jedinica u periodu od 10. X. do 31. X. 1943 godine, kao i brojno stanje i naoružanje, te socijalni i nacionalni sastav i izvadak iz knjige gubitaka. Redoviti desetodnevni izvještaj koji je trebao da bude 20 ov. mj. nismo poslali, jer su se za ovo čitavo vrijeme naše jedinice nalazile na sektoru u Hrvatskom Zagorju, gdje nije bilo mogućnosti, jer su se jedinice stalno nalazile u akcijama i položajima, a osim toga bile su i raštrkane.

I. Rad naših jedinica, pokreti i manevri neprijatelja:

Poslije uspješno izvršene akcije na neprijateljsko uporište Ludbreg, koju je izvela XVII Udarna brigada, naše su jedinice i dalje ostale na svojim položajima, kako bi se sredilo stanje u Gornjoj Podravini, tj. učvrstila vlast uspostavom Komande mjesta u Ludbregu, održavanjem mitinga u selima Podravine, izvršila mobilizacije itd. Brigadu »Braće Radića« koja je imala priličan broj izbačenih iz stroja na zasjedi prema Varaždinu, zamijenila je XVII Udarna brigada. Neprijatelj je u to vremenu pokušavao da ometa i prodre iz Varaždina do Ludbrega, ali mu to nije uspjelo jer je bio odbijen. Sa druge strane t.j. iz drugih mjesta neprijatelj nije apsolutno ni pokušao da izađe, niti pak dobivao kakovo pojačanje. Od tada je nastalo silno komešanje u samom Varaždinu oko kojega se užurbano kopaju rovovi i izgrađuju spoljnja utvrđenja.

Dana 6. ovog mj. jedinice naša divizije i Brigade »Braće Radića« krenule su na nove zadatke u Hrvatsko Zagorje. Plan koji smo imali bio je osloboditi sresko mjesto Ivanec, sjeverno od Ivanšćice i isto tako sresko mjesto Zlatar, koje leži na južnim obroncima Ivanšćice. U dvije noćne etape prebacili smo se na Ivanšćicu i bez mnogo zadržavanja napadnut je prvo Ivanec — Brigada »Braće Radića«, dok je XVII Udarna brigada bila u zasjedi prema Varaždinu. XXI Brigada kretala se južno od Kalnika i za sve vrijeme operacije u Zagorju držala položaje na glavnoj cesti Zagreb-Varaždin od Visokog do Bisaga. Na tom položaju vodila je dva dana borbu sa Nijemcima i ustašama koji nisu više ni nailazili jer su bili dobro potučeni.

Kretanje neprijatelja za sve vrijeme operacija u Hrvatskom Zagorju bilo je prilično i iz više strana. Najprije je neprijatelj izašao iz Varaždina prema Ivanecu sa snagama oko 1.000 ustaša i domobrana, koji su bili odbijeni. Poslije zauzeća Ivaneca jedna motorizovana kolona sa 6 tenkova i nekoliko kamiona naišla je iz Raj ha preko Lepoglave i prvi dan 20. ovog mj. poslije podne bila je odbijena od Brigade »Braće Radića« ispred samog Ivaneca. 21-og ovog mj. ujutro uspjelo je toj koloni da uđe Ivanec, preko sela, sa nekoliko tenkova, gdje se zadržala svega 1 sat — uhapsila i povela sa sobom jednog trgovca i popa, koji su bili pušteni poslije dva dana. Ivanec je i dalje ostao u našim rukama.

Prilikom napada na neprijateljsko uporište Zlatar, neprijatelj je od strane Zagreba nekoliko puta nadirao da probije naše zasjede, koje su na tom sektoru čuvale dva bataljona XVII Udarne brigade, ali je uvijek bio odbijen.

Poslije povlačenja neprijatelja iz Zlatara, on je 26.-g ovog mj. pokušao sa jednom motorizovanom jedinicom, koja je brojila oko 40 kola, što tenkova, blindiranih automobila, automobila i motocikla, sveukupno oko 500 Nijemaca i ustaša, da ponovno uđe u Zlatar u kojem se nalazio samo II Bataljon XVII Udarne brigade. Uvidjevši da su snage neprijatelja prilično jake i da je počeo sa opkoljavanjem bataljon se u redu povukao i zaposjeo visove sjeverno od mjesta. Kada su neprijateljski tenkovi pošli dalje od mjesta bili su dočekani mitraljeskom vatrom i vatrom iz protutenkovske puške. Jedan tenk od 15 tona onesposobljen je protivtenkovskom puškom, dok se drugi nije mogao izvući iz grabe u koju se povukao ispred naše vatre i tamo je zapaljen. Ovaj tenk je bio težak 25 tona i imao je naoružanje protivtenkovski top 47 mm i 3 mitraljeza.

Poslije toga nije se osjetilo nikakvo kretanje neprijatelja i naše su jedinice mirno rušile prugu Varaždin — Zagreb i za duže vrijeme onesposobile saobraćaj i vezu Varaždina sa Zagrebom. Također je onesposobljen saobraćaj Varaždin — Koprivnica. Neprijatelj je po-

jačao sve garnizone uzduž pruge Varaždin — Krapina; Bedekovčina, Zabok, Začretje i Krapina (sekcija Ptuj 1 : 100.000).

S obzirom da su jedinice bile stalno na položajima i vršile akcije i diverzije u Hrvatskom Zagorju, nije im preostajalo vremena za vojničku izobrazbu, ali se ipak radilo koliko-toliko. Naročito XXI Brigada koja je bila više-manje bez pokreta. O nekom sistematskom radu — kursevima ne može se ovdje ni govoriti.

Stanje u štabovima brigada je dosta dobro. To se vidi naročito u XXI Brigadi, gdje se od posljednje reorganizacije i smjenjivanje komesara i još nekih drugova vidi priličan skok. Uvidjela se stvarno bolna tačka koja je tu brigadu kočila, a u kojoj se još uvijek pojavljuju posljedice. No, one će dobrim radom ubrzo nestati. Štabovima bataljona poklanja se također dosta pažnje i oni se već prilično osamostanjuju. Novi četvrti bataljoni su jednaki ostalim starim bataljonima. Jedino još niži komandni kadar četa nije se uzdigao. Sada, kada se ima materijala i vojnih udžbenika osposobljavaće se i uzdizati baš taj kadar. To se ne odnosi toliko na XVII Udarnu brigadu koliko na XXI Brigadu.

11. Izvedene akcije:

12. X. 1943,- Toga dana neprijatelj je pokušao da se probije za Ludbreg iz Varaždina sa 4 tenka, jednom satnijom ustaša i jednom satnijom domobrana. III Bataljon XVII Udarne brigade koji se nalazio ii Martijancu odbio je neprijatelja koji se povukao u paničnom bijegu. Zarobljeno je 10 domobrana sa puškama.

16. i 17. X. 1943,- Neprijatelj iz Bisaga pokušao prodrijeti u naše zasjede kod Visokog, koje je položaje držala XXI Brigada. U oba dana bio je do nogu potučen i imao je preko 48 mrtvih, koji su ostali na bojnom polju, a među kojima je bio i jedan njemački oficir. Naše su ih jedinice tako razbile i protjerale da je bilo slučaja gdje su se davili u rijeci i sami se ubijali. Sastav neprijatelja bio je gestapovci i ustaše.

Naši gubitci u toj borbi bili su 4 mrtva i 8 ranjenih drugova.

Plijen: jedan p.m., 1 šmajser, 6 pušaka i 2 pištolja i 600 metaka.

Utrošeno je 7.000 metaka.

17. X. 1943.- Brigada »Braće Radića« napala je neprijateljsko uporište a sresko mjèsto Ivanec. U zasjedi prema Lepoglavi držala je Brigada »Braće Radića«, dok je sa strane Varaždina držala XVII Udarna brigada. Istoga dana neprijatelj je naišao iz Varaždina u jačini od oko 1.000 ustaša i domobrana, na zasjedi je bio odbijen. Borba je trajala 5 sati i neprijatelj je imao 12 mrtvih, među kojima i jedan ustaški zapovjednik.

Naši gubitci 2 mrtva i 3 ranjena druga.

22. X. 1943.- Jedan bataljon XVII Udarne brigade pojačan sa još jednom četom izvršio je napad na sresko mjesto Zlatar u kome se nalazilo oko 250 neprijateljskih vojnika, ustaša, feldžandarmerije i žandara. Ostale snage tj. dva bataljona iste brigade bili su u zasjedi prema Zagrebu, dok su dvije čete bile u rezervi. XXI Brigada jednim dijelom na glavnoj cesti Varaždin-Zagreb, a sa drugim prema Varaždinu. Brigada »Braće Radića« bila je u zasjedi prema Lepoglavi i Krapini. Napad je otpočeo u 4 sata 22. ov. mj. i trajao je do tri sata ujutro 23. ov. mj. U prvom naletu zauzeta je sokolana u kojoj su bili gestapovci, te ih je 11 zarobljeno, dok ih je nekoliko ubijeno. Isto je tako u prvom naletu zauzeta i zgrada Franklin u kojoj su se nalazili žandari, koji vidjevši da će se loše provesti — predali se. Bilo ih je 21. Ostali su se povukli u Agrarnu štedionicu. Dječju školu i tabor, odakle su se krvavo branili i dva puta pokušavali kontranapad kako bi se probili i utekli, ali su bili svaki put odbijeni i uvijek sa nekoliko mrtvih. Preko dana pokušavale su se jedinice privući nekoliko puta kako bi se zgrade upalile, ali se nije moglo, jer je jedna zgrada branila drugu. Naročito je bio utvrđen tabor, koji je imao zacementirane prozore i na njima puškarnice. Pokušavalo se paljenjem okolnih zgrada, ali ni to nije pomoglo. Kada je uveče pao mrak izvršena je priprema jedne čete (III Čete II Bataljona) za juriš. Sam juriš izvršen je na jedan besprimjeran način, koji zavređuje svaku hvalu i poštovanje. Neprijatelj je i tu dao žilav otpor i za nepunih 15 minuta izbacio preko 100 komada ručnih bombi, tako da smo se nadali većim žrtvama od svega tri, koliko ih je ustvari bilo. Pošto nije bilo teškog oružja sa kojim bi se mogle likvidirati te zgrade, a u 23 časa kada je vršen posljednji juriš, neprijatelj je nadirao na zasjede, izdato je naređenje za povlačenje.

Preko čitavoga dana neprijatelj je nadirao na zasjede od Zlatar--Bistrice cestom sa tenkovima i pješadijom, ali je uvijek bio odbijen uz žrtve.

Ratni plijen: u ovoj akciji zarobljeno je 44 neprijateljska vojnika. Zaplijenjeno je 1 teški mitraljez, 50 pušaka, 2.280 metaka, 16 bombi i nešto vojničke spreme.

Neprijatelj je imao preko 40 mrtvih i veći broj ranjenih.

Naši gubitci: 6 mrtvih i 18 ranjenih drugova.

Smrću heroja pali su drugovi: Abalić Marko, komandir I Čete, rođen 1923 godine, Bačevac, Gradina, Virovitica, Hrvat, radnik, stupio u partizane tj. zarobljen kao domobran u Pakracu januara o.g., neoženjen. Bio je pošten, odan, disciplinovan, borben i dobar rukovodilac.

Ranko Carić, sekretar batajonskog komiteta Skoja, rod. 1924. u Bos. Novom, Srbin, đak, stupio u partizane 20. II 1943. Bio je dobar borac, disciplinovan i dobar rukovodilac.

Dobrić Blagoje, vodnik 2 voda III Čete, rođen 5. IV. 1923. u Jasenašu (Ivanovo Selo, Grubišno Polje). Stupio u partizane 10. IX. 1942. godine. Bio je jedan od najboljih boraca I Bataljona XVII Udarne brigade i kao rukovodilac vrlo sposoban. Svi ovi drugovi služili su primjerom u borbi, disciplinom i hrabrošću u svojim jedinicama i bili vrlo omiljeni među ostalim borcima.

Prilikom ove akcije naročito se istakao svojom hrabrošću drug Major Antun iz Pakraca, koji je sa svojim p. mitraljezom unuštio tri neprijateljska vojnika i omogućio našim drugovima da zarobe jedan teški mitraljez, pošto je potukao posadu mitraljeza.

Kao kompletna jedinica istakla se u borbi III Četa II Bataljona, koja je vršila juriš na neprijatelja u utvrđenim zgradama pod kišom kuršuma i bombi, koje je neprijatelj bacao iz zgrada. Ova četa je pismeno pohvaljena od strane Štaba naše divizije.

Istrošeno je 10.900 metaka, 32 mine iz lakog i 12 mina iz teškog bacača, dok je iz topa ispaljeno 4 granate.

Zasjeda prema Zlatar-Bistrici fingirala je napad sa jednom četom na fabriku kože u Poznanovcu u kojoj je rečeno da ima 170 Nijemaca. Poslije napada nije se niko odazivao i sa patrolama se ustanovilo da nema unutra nikoga, poslije čega je ta četa ušla nesmetano u fabriku i izvukla 4 kola kože, koja je sprovedena za Kalnik.

26. X. 1943,- Dva dana poslije akcije neprijatelj je napustio uporište, pošto je prethodno dobio pomoć i izvukao sve što je mogao. Naše su jedinice poslije toga ušle u Zlatar i ostale u njemu. 26. ov. mj. neprijatelj je sa oko 40 vozila, od kojih 10 tenkova, 10 kamiona, ostalo tankete i blindirani automobili i motocikli, pošao iz Zagreba u Zlatar. Tamo se nalazio II Bataljon XVII Udarne brigade, koji je pošto-poto htio da uđe u Zlatar. Pošto je bataljon držao položaj u samom mjestu, neprijatelj ga je počeo zaobilaziti sa tenkovima, a on je dotle već onesposobio jedan tenk i bio je primoran da se povuče i zauzme položaj na visovima sjeverno od mjesta. Neprijatelj je i dalje nadirao sa tenkovima prema našim položajima. Naši su borci odbili pješadiju i neprijatelj je uvidio da nema smisla ići naprijed sa tenkovima, te je zatim zaokrenuo da se vrati nazad i u tom slučaju jedan je tenk malo zapao u grabu i neprijatelj je htio da ga sa drugi izvuče, ali su ga ometali borci sa vatrom iz puškomitraljeza da može prikopčati drugi tenk. Za to vrijeme je tenk još dublje zapao i neprijatelj vidjevši da ga nemože spasiti udario ga je iz drugog tenka protivtenkovskim topom, te ga ostavio i povukao se. Tako je uspjelo našim borcima onesposobiti ga i zapaliti. Taj tenk je bio talijanske marke od 25 tona sa naoružanjem protivtenkovskog topa 47 mm i 3 mitraljeza.

Gubitci neprijatelja su bili dosta veliki, dok srno mi imali jednog mrtvog i dva nestala. Od te dvojice jedan je gestapovac zarobljen u Zlataru i sigurno je dezertirao, dok se za drugoga ne zna.

Neprijatelj se istu veče povukao iz Zlatara, tako da su naše jedinice ponovo ušle u mjesto, koje je još i danas u našim rukama.

27. X. 1943.- Toga dana navečer sve jedinice rušile su prugu Zagreb — Varaždin. XVII Udarna brigada je porušila 1 1.500 metara pruge, 3 kim. tt. veza i mostove na cesti Zlatar-Bistrica — Marija Bistrica i most na cesti Zlatar-Bistrica — Lovrečan, kao i most kod Mče i Zlatar-Bistrica — Zlatar, Zlatar — Lovrečan. Isto tako jedan bataljon ove brigade osiguravao je izvoz soli iz Željezničke stanice Zlatar-Bistrica na kojoj je zapalio 18 vagona i zaplijenio 4 motocikla. Soli je izvezeno oko 3 vagona (60 kola).

U ovom periodu XVII Udarna brigada porušila je ukupno 10 mostova na cestama i minirala 3 mosta na željezničkoj pruzi Varaždin — Lepoglava i definitivno dovršila i porušila glavni željeznički most na rijeci Bednji, pruzi Zagreb — Varaždin iznad Novog Marofa.

XXI Brigada je porušila 5 kim. željezničke pruge Zagreb — Novi Marof i oko 15 kim. t.t. veze. Prekopala je cestu na nekoliko mjesta i na glavnoj cesti Zagreb — Varaždin minirala je most. Na cesti Gornja Rijeka — Viničino porušena su tri mosta. Zapaljen je i Bisag Grad, koji je služio neprijatelju kao utvrđenje na glavnoj cesti Zagreb — Varaždin.

Sve ove operacije i diverzije vršile su se u Hrvatskom Zagorju (sekcija Ptuj 1 : 100.000).- III Bataljon XXV Brigade koji se za to vrijeme nalazio na sektoru Sv. Petar Orehovec — Križevci (sekcija Čakovec 1 : 100.000) vodio je borbu sa mnogo nadmoćnijim neprijateljem 25. i 27. ov. mj.

Dana 25. ov. mj. neprijatelj je pošavši iz Križevaca odbijen i natjeran u divlji bijeg prema Križevcima.- Dana 27. ov. mj. neprijatelj je sa još većim snagama uspio da prodre do sela Vojakovca, uslijed čega se ova jedinica morala povući na nove položaje oko Glogovnice.

Gubitci neprijatelja su nepoznati, dok smo mi imali dva mrtva i 5 ranjenih drugova.

III. Služba veze:

Služba veze u našim brigadama funkcionisala je normalno. U zadnjim operacijama, bilo u akcijama na uporište ili u zasjedama, štabovi brigada povezani su bili telefonom sa bataljonima, a na mjestima i sa Štabom divizije. U četama za vezu nedostaje kablova, inače bi ona još bolje funkcionisala. U Hrvatskom Zagorju služili

smo se i prevoznim sredstvima, autom, motorbiciklima i biciklima, jer smo ih imali na raspoloženju, a i saobraćajne linije, kojih ima dosta, su to omogućavale. U narednim akcijama služićemo se također sa prevoznim sredstvima, kao i sa konjima. Vezu preko radiostanica nismo održavali sa jedinicama, jer su jedne bile udaljene od dometa tih stanica, a druge su bile bliže i sa njima smo održavali telefonima tako da male radiostanice uopšte nisu dolazile u obzir. S druge strane veza sa Štabom zone, kao i sa Štabom našega korpusa funkcionisala je normalno svakoga dana, iako smo dosta kuburili sa akumulatorima koji se nisu imali gdje puniti, sem u Ivanecu i to vrlo sporo. U dane kada nije bilo veza, bilo je zbog toga što ili smo bili na putu, ili su pak bili prazni akumulatori. Iz toga proizlazi da ne možemo udovoljiti u tolikoj mjeri naredbi našega korpusa za slanje depeša familijama naših boraca. No, ipak smo dosada poslali nekoliko, a nastojaćemo da ubuduće pošaljemo više.

Dakle, veza telefonom, možemo reći, sve se više usavršava, jedino što su čete za vezu u velikoj oskudici sa kablovima, kojih imamo svega oko 15 kim. i to jako otrcanih, a nismo bili dosada u mogućnosti da nabavimo. Osim toga referent za vezu naše divizije se tek danas vratio sa kursa iz Glavnog štaba Hrvatske, koga još nije završio, jer je kurs raspušten zbog ofanzive neprijatelja i on će detaljno da podnose izvještaj o stanju veze u našoj diviziji.

IV. Stečena iskustva:

Prije svega moramo reći da su naši borci i rukovodioci za ovih 20 dana stekli dosta iskustva u borbi sa neprijateljem, koji je nastupao sa svim mogućim oružjem: tenkovima, blindiranim automobilima, a da ne govorimo o avijaciji, koja nam je bila svakidašnji gost, jer smo bili na mjestima, do svega 30 kim. do Zagreba, tako da je neki put falilo 10 minuta do mraka i oni su još bili nad nama. Činjenice su pokazale da ni teški neprijateljski tenkovi ne unose strah u redove naših boraca, kada se pješadija ne nalazi sa njima. Tenkovi su češće propušteni, a pješadija sačekana i odbijana i jasno je da su se i tenkovi tada morali povući.

Osim toga iskustvo je pokazalo da prilikom ulaska na ovakav jedan sektor gdje još teren nije prorešetan i gdje rade i funkcionišu normalno sve veze, putevi, t.t. veze itd. da njih treba prvenstveno rušiti, kako se neprijatelj ne bi međusobno dogovarao i koncentrisao snage protiv naših jedinica.

Jedno od najbogatijih iskustva koje se steklo prilikom napada na Zlatar, da se utvrđenja ne mogu osvajati bez teškog oruđa, a na takvim terenima, gdje su veća uporišta u neposrednoj blizini, nije se mogla držati ni blokada. Mi smo ovom prilikom imali topovsko

odjeljenje sa jednim topom od 65 mm. i svega 16 komada šrapnela, koje nisu ništa razorne i izgleda kao da čovjek pljune tamo gdje udari zrno, a za demoralizaciju kod ovako okorjelog neprijatelja nema ni govora.

Na zasjedama pak pokazalo se da se samo brzim protuudarom neprijatelja demorališe i natjera u bijeg. Samo pripuckavanje smjesta omogućava neprijatelju da sredi svoje redove i položaje i da onda on juriša. Zasjeda XXI Brigade svojim naglim jurišem kod Bisaga natjerala je Nijemce da su se davili u rijeci i sami ubijali. Osim toga pokazalo se da uvijek treba postaviti osmatrače daleko ispred zasjeda, kako bi bili blagovremeno obaviješteni o nastupanju neprijatelja i njegovom rasporedu.

V. Naše daljnje operativne namjere:

Naše su se brigade vratile iz Hrvatskog Zagorja i sada se nalaze na reorganizaciji i odmoru. XVII Udarna brigada nalazi se na sektoru prema Križevcima u selima: Apatovac, V. Poganac i Mali Poganac. XXI Brigada: Rasinja, Subotica i Ljeskovec. Divizijska poljska bolnica nalazi se u Bolfanu sa osiguranjem XXI Brigade.

Poslije održavanja savjetovanja i sređenja naših jedinica prići ćemo izvršavanju daljnjih zadataka, a to će po svoj prilici biti napad na Koprivnicu,[1] kojom se likvidacijom oslobađa skoro čitava Gornja Podravina u kojoj je narod neobično privržen N.O.B. U samom uporištu Koprivnica ima oko 1.000 neprijateljskih vojnika u kojoj će nam se suprotstaviti možda svega 5 — 600 pušaka. Nemaju teškog oružja, sem teških mitraljeza i nekoliko bacača. Osim toga pomoć im je daleka, a gledaće se povući i Moslavačku brigadu za pojačanje zasjeda. Naše je mišljenje da će ta akcija uspjeti ukoliko nas neprijatelj ne omete do tamo sa kakvom ofanzivom. U tu borbu angažovali bi čitavu XXI Brigadu da se i ona očeliči u akcijama tako većeg stila.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Ivan A. Šibi,** v. r.

Komandant: **Vinko Antić,** v.r.

M.P.3 M.P.

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 471, f. 2, dok. br. 38

[1] Napad na Koprivnicu izvršen je 6/7. studenog 1943. god. Poslije dvadesetočasovne borbe mjesto je oslobođeno.

[2] Okrugli pečat: Štab 28. divizije NOV Jugoslavije
(u sredini petokraka zvijezda)

[3] Zaprimni pečat Štaba Šestog korpusa NOV Jugoslavije, op. br. 119, od 9. XI 1943. godine.

212

1943, listopad 31.

Izvještaj Štaba NO brigade »Braća Radići« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbama s ustašama od 20— 30. listopada 1943. godine

ŠTAB BRIGADE
»BRAĆE RADIĆA«
NOV HRVATSKE

31. X. 1943.
Oper. br. 37/1943.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE NOV I PO HRVATSKE

Na sektoru gdje se nalazi brigada »Braće Radića« ne postoje malene neprijateljske posade osim Lepoglave.

20. X. 1943. po zauzimanju Ivanca na našim položajima bili smo napadnuti od 5 tanketa, 5 autoblinda sa 7 kamiona vojske. Borba je trajala od 12 sati do 18 sati. Banda je imala dosta jake gubitke, a sa naše strane bila su tri ranjena i jedan pao.

21. X. 1943. neprijatelj je ponovio sa tanketama od pravca Jerovca, te je tom prilikom pucao sa dva topa. U sam Ivanec ušao je sa 5 tanketa i nešto automobila, te poslije kraćeg zadržavanja napustili su Ivanec.

22. X. 1943. noću 22. izvršen je dosta težak marš preko Ivančice za nove položaje Veterničku Goru — Risek — Novi Golubovac, te smo tom prilikom osiguravali desno krilo XVII udarnoj brigadi koja je toga dana osvajala Zlatar. Mi nismo imali dodira sa neprijateljem niti je isti nastupao našim pravcem.

23. X i 24. X 1943. bili smo na istim položajima te ni tom prilikom nije nadirao našim pravcem. Na dan 24. X 1943. preletjelo je iznad naših položaja 76 letećih tvrđava, te su tom prilikom spustili tri jake bombe lijevo od naših položaja za 500 m. Gubitaka na našoj strani nije bilo.

25. X i 26. X 1943. ništa.

27. X 1943. otposlana je jedna četa I bataljona u zasjedu kod G. Jasenja, te je tom prilikom sačekala dvije tankete i jedan kamion ustaša koji su patrolirali cestom Krapina — Lepoglava. Naša zasjeda izvršila je kratak ali jak prepad vatrom, te je tom prilikom ubi-

jen 21 crni ustaša među kojima i jedan tenkista. Auto je potpuno oštećen dočim su tanketu zakačili za drugu i odvukli u pravcu Krapine. Tom prilikom zarobljeno je tri puškomitraljeza od kojih je jedan Brnac i dva njemačka.

28. X 1943. izvršen je marš od Ivanca do Sv. Ilije gdje smo se zadržali do 29. u noći. Po padu mraka naše jedinice razrušile su 1600 m. željezničke pruge od Doljana ka Turčinu.

30. o.mj. izvršen je noću marš od Sv. Ilije-Doljane do novih naših položaja Kelemen — Imbriovec — Jalžabet — Martijanec.

Stanje u brigadi, što se tiče popune ljudstva donekle je izvršeno mobilizacijom i dobrovoljcima. Brigada je popunjena sa oko 300 novaka. Tokom ovih akcija neprijateljska avijacija nije bila aktivna kao u prošlom podnijetom izvješću.

Stanje komandnog osoblja popravlja se. U najskorije vrijeme formirat ćemo IV bataljon, a III bataljon naše brigade pojačan je sa 60 partizana da isti pojača brojno stanje ovoga bataljona.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar: Komandant:
Robić Ivan, v. r. [1] vr

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 6, dok. br. 22

213

1943, listopad 31.

Izvještaj političkoga komesara Turopoljsko-posavskog NOP odreda komesaru Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o teroru neprijatelja u Posavini i stanju u odredu.

Komesar Turopoljsko Posavskog
N.O.P. Odreda Hrvatske

Dne 31. X. 1943.

Predmet: Politički izvještaj

Komesaru II. Operativne zone N.O.V. i P.O.H.[1]

Teror kojega je zaveo neprijatelj nad narodom u Posavini konačno je slomio uticaj političara politike čekanja. Sela Jezero, Suše,

[1] Potpis nečitak, komandant je bio Izidor Strok.

[1] Politički komesar Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske bio je Marko Belinić.

Veleševac i Ruče gotovo su se listom digla i stupila u N.O. Vojsku. Da bi spriječio daljnju mobilizaciju, a i zbog pljačke, neprijatelj je spalio sela Desno, Jezero i Veleševac. Gotovo sve kuće u tim selima su izgorjele. Naš bataljon koji se je nalazio u Posavini pokušao je spriječiti neprijatelja u tim namjerama, ali mu to nije uspjelo. Neprijatelj nije stigao pljačkati samo je palio. Odmah se je počelo objašnjavati narodu koji je još preostao po tim selima kako je potrebno pojačati borbu i kako je to zlo donjela politika čekanja. Narod je i sam počeo govoriti da je sam kriv za to zlo, jer je trebalo davno prije već prihvatiti oružje. Poslije toga paleža javilo se je opet jedno 200 novih boraca. Formirali smo tri bataljona, od kojih smo dva bacili u Posavinu, da mobiliziraju i spriječavaju neprijatelja u pljački, a i zbog prebacivanja žita. Situacija u Posavini je povoljnija nego prije, samo je potrebno da tomo budu stalno naše snage, da se narodu objašnjava potreba borbe, vrše akcije i mobiliše. Nagli priliv novih boraca zadao nam je dosta muke, jer komandni kadar s kojim mi raspolažemo je vrlo ograničen, a trebalo je formirati nove bataljone. To pitanje smo nekako rješili samo nam nisu komande četa popunjene. To pitanje ćemo s vremenom rješiti, jer se održavaju politički kursevi i kod štaba odreda i po bataljonima. Manje uspjeha u mobilizaciji imamo u kotarevima Pisarovina i oko Vukomerića. U kotaru Pisarovina je bila osnovana četa tzv. »Pisarovinska četa«. Mi smo htjeli tu četu pomješati sa našim bataljonima, ali nam nije uspjelo zbog lošeg rada na tom terenu. Bilo je slučajeva da su nekoji politički radnici zastupali mišljenje boraca da se nikuda ne odlazi sa »terena Pisarovine«, jer zašto ne bi imali oni svoj odred, čemu da oni brane Posavinu itd. Osim toga na tom terenu izgleda da ima veliki uticaj Maček. Među borcima u toj četi ima par takovih, koji upravo žučljivo zastupaju mišljenje da se oni ne maknu sa »svojega terena«, a ostali su pod njihovim uticajem. Ti su većinom iz Kupinca i pričaju kako bi oni jurišali na Kupinac, i to im je izgleda glavni cilj u borbi da jurišaju na Kupinac. Iz svega toga izlazi da se ti mačekovci bore za uticaj u toj četi i da bi ju htjeli pretvoriti u svoju četu, tako oni i pričaju. Privremeno smo morali popustiti, jer smo bili zauzeti Posavinom i organizacijom tih novih bataljona. Čim to prestane, poslaćemo jedno dvije čete na teren Pisarovine, formirati od te dvije čete i te Pisarovinske čete jedan bataljon. One koji uporno stoje na tome da neidu sa terena Pisarovine izdvojit ćemo od ostalih, a čitav bataljon nakon jedne par dnevne kampanje »boriti se na svakom terenu« poslaćemo u Posavinu, pa malo u Sisački kotar, tako da ih odvojimo od njihovih kuća i stvorimo od njih vojnike. Kod Posavaca smo uspjeli postići to da im je svejedno gdje se bore, iako i to nije išlo baš lako. Bilo je potrebno

dan na dan pričati jedno te isto, i sada su dobri. Boljih boraca nebi ni želili. Sve im se može protumačiti i vrlo brzo svaćaju. Te najbolje ćemo pomješati sa Pisarovinom i valjda će ih oni apsorbirati. U koliko ćemo smjeti izvršiti organizaciju brigade i odreda, poslali bi na taj teren već snage, tako da i tu razbijemo uticaj politike borbe na svom terenu. Jedan do dva naša bataljona vodili bi borbu na tom terenu i njihovo prisustvo bi podiglo autoritet naše vojske i vlasti. Političkim radom, a i kroz to što bi se narod uvjerio da ima od te vojske koristi, stvorili bi se i tu uslovi za mobilizaciju. Čim malo sredimo prilike u Posavini, bacićemo se pojačanim tempom na Dubranec i okolicu, te Pisarovinu. Na tim terenima organiziraćemo i partizanski . . . .[2] te urediti telefonsku vezu. Ceste prekapamo stalno, a preko tih straža . . .[3] onemogućiti ćemo izvoz živeža u gradove i šetkaranje kojekakovih »udarnika« koji se pomalo pretvaraju pljačkaše. Nekoje smo već pohvatali, a tako će biti i sa ostalima. Materijal za telefonsku vezu tražili smo od G.Š.H., što nam on nije mogao poslati obzirom na situaciju.

Odbori su malo oživjeli, te se već osjeća njihov rad. Ima u njima još uvijek dosta oportunizma. Nemogu se uživjeti u ratnu ekonomiju. Tako je npr. zabranjeno izvažanje živeža u gradove. Odbornik izda dozvolu da se živež nesmije izvažati u gradove. Odbornik izda dozvolu za izvoz, i to motiviše sa time da je dotični siromašan. Vidi se nesvaćanje. To je poteškoća, jer mi usprkos toga nesmijemo dopustiti izvoz, već nekako uvjeravanjem moramo to udesiti tako da ne rušimo autoritet odbora.

Naš odred će uskoro brojiti 1.000 boraca, a ako mobilizacija nastavi i dalje tako teći taj će broj biti mnogo veći. Od naših omladinaca i starijih boraca ćemo formirati omladinski bataljon, koji bi postao naš prvi udarni bataljon. Uskoro bi onda formirali i drugi bataljon bataljon udarni. Ako bi se к nama dodjelio i II. bataljon Ž.P.O. mogli bi u najkraće vrijeme formirati i brigadu, a onda bi poteškoće zbog masovnog priliva boraca bile u znatnoj mjeri uklonjene. Imali bi dovoljno rukovodioca i jedinice koje bi mogle pretopiti u sebi nove sirove borce i stvoriti od njih iskusne i dobre vojnike. Neprijatelja bi mogli tući na svim dijelovima našeg teritorija tako da bi on mogao poduzimati samo lokalne ofenzive, dok bi jedna veća ofenziva iziskivala veće pripreme i koncentracije snaga. Opasni su ovdje tenkovi, čemu se da doskočiti prekapanjem cesta i kopanjem vučjih jama. Veće borbe ne smijemo prihvaćati, jer bi nam mogao doći iza leđa, a sa prisustvom jedne brigade i odreda na tom

[2] Na ovom mjestu zbog oštećenja nedostaje jedna riječ u tekstu.
[5] Isto.

terenu, pa i većih snaga nebi ta opasnost bila tako velika. Mi smo već jednom predložili da taj II. bataljon uđe u sastav našeg odreda, ali do sada nam niste još ništa odgovorili. U koliko se slažete s time izdajte naređenje u tom pravcu Ž.P.O., tako da se počne čim prije sa organizacijom udarnih bataljona i izvrše pripreme za formiranje brigada.

Za proslavu oktobarske revolucije počeli smo već vršiti pripreme. Naša glumačka trupa, pjevači i muzikanti uvježbavaju nekoliko boljih stvari za tu pripremu, a također bi se na taj dan izvršila i zakletva svih boraca. U zajednici sa polit, radnicima bi organizirali civile da i oni dođu na taj zbor, a uoči same proslave izvršili bi nekoliko akcija, od kojih bi neke imale više demonstrativni karakter, a sa većim snagama i uz suradnju civila rušili bi prugu. Same priredbe nam je omela ofenziva u Zumberku, jer sam ja sam na ovom terenu sa jednim bataljonom, dok se druga dva bataljona nalaze u Posavini. Kad smo čuli sa ofenzivu u Zumberku i prebacivanje onih snaga na ovaj sektor, dobili smo obavijest da će se prebaciti u Kupčini. U tom vremenu neprijatelj je skoncentrirao oko 1.000 vojnika u Brezovici, pa da nebi upao u Pisarovinu i onemogućio prebacivanje blokirali smo s tim bataljonom cestu Pisarovina — Brezovica i cestu Pisarovina — Kupinec, i postavili osiguranje od pravca Pokupskog. U Pokupskom nema neprijatelja, ali neke koncentracije su u Sisku, te smo radi toga osigurali se i sa te strane. To dovodi do toga da se nalazimo stalno u pokretu i otežava radove za proslavu. Moral naših boraca je dobar. Iako nam je slabo naoružanje, oni su vodili borbu 29. X. čitav dan sa Njemcima koji su išli u potjeru za transportom kojega smo tu noć prebacili preko pruge. Još nisu ni zadnja kola ušla u Kravarsko, a već je jedan tenk, veći, oboružan sa topom krenuo i došao pred samo Kravarsko do prekopa na cesti. Mi smo međutim sve čete toga bataljona poslali već na položaje, a uz sam transport dali manje osiguranje. Kad je došao do prekopa opalio je nekoliko metaka, i povratio se u Bunu, gdje je uhvatio dva kamiona koje su prebacili poslije kako je transport već bio prebačen. Ko je prebacio te kamione po danu preko pruge još neznamo. U isto vrijeme krenula je i neprijateljska pješadija prema Podvornici. Naši su prihvatili borbu. Borba je trajala cijeli dan, te iako nismo imali nego samo jedan puškomitraljez neprijatelj nije mogao dalje od Podvornice. Tukla je artiljerija i bacači. Takovu vatru nije još čuo narod na ovome terenu. Imali su avijonske mitraljeze, te su uspjeli našu četu odbaciti iz Podvornice. Poslije je došla još jedna naša četa te ih je odbacila iz Podvornice, ali se je opet uslijed vatre topova i bacača morala povući. U Podvornici je zapaljeno nekoliko kuća i selo su opljačkali, odveli neke civile. Okolo 8 sati naši su ih

opet protjerali i bilo je krajnje vrijeme, jer nam je nestalo municije za francuske puške, za koje smo dobili od G.Š.H. samo 10 metaka po puški. Poslije se je i neprijatelj povukao. Mi smo imali 1 mrtvog i dva ranjena, a neprijatelj oko 15—20 i mnogo ranjenih. Transport smo prebacili preko Kupe. Po tome se vidi da se naši borci tuku hrabro, iako im je naoružanje slabo.

Prehrana vojske je dobra, a sada će biti svi cjepljeni protiv tifusa. Organiziraćemo kupaone i šurionice rublja, tako da će i čistoću moći održavati.

Molio bi da mi se pošalju upute glede gornjih prijeloga da znam je li radimo ispravno.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Komesar:

---------- **Marijan Badel, v.**r.

Original strojopis
Sign., AIHRPH, NOV-9/1120

214

1943, rujan 1 — listopad 31.
Zagreb

Diverzije i napadi partizana na pruge sjeverozapadne Hrvatske u rujnu i listopadu 1943. godine [1]

»OČEVIDNIK NEZGODA
HRVATSKIH
DRŽAVNIH ŽELJEZNICA 1943.«

RUJAN

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
3	1. IX.	Božjakovina-Du-Oko 3 h napadnuto je stago Selo jalište, odneseno 818 km i » F brzoglas oštećen. 1. IX.	svi službeni žigovi, a	Šteta: na inventaru 3.090 km B.B. 11.240 km novac 818.50
4	1. IX.	Ostrna-Dugo Se-U 8,20 napadnut je od partizana vi. 12 na stajalištu	Ostrna te je nastala borba.	Ubijen Karl Mayer, oberzefr. Feldkom. 0763 zaklan Josip Hudec izhod. kolodvora Zagreb,

[1] U izvodu su navedene samo one akcije koje su od vlasti NDH posebno obilježene kao akcije komunista i partizana, a izostavljene su rubrike: uzrok, krivice i kazne, primjedbe i broj (pod kojim se raspravlja).

Tekući broj	i Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
				teško ranjeni: Stjepan Grgišić, rukov. sekc. Dugo Selo, Antun Milan, stožer. II Gorskog puka Kutina, Petar Brüggel, Zugwache-imster Fl.dp. 04486, Rene Liistenberger, Feldpost 41364 B, lakše ranjeni: 1) Vinko Briški izhod. kočničar postaje 2) JoSEF Thilen, gefr. Fldp. 48080 C, 3) Ge-org Pisek, unterof Fldp. 424298 A, 4) Josef Graft, Feldweh bel Fldp. 48080 C, 5) Wilchelm Hank, unte-roff. Fldp. 42498 A, 6) Jo-han Pferfer, Heeres-sttkfendrent Kroatien, 7) Alfons Johvel, abergaf. Fldp. 07636,
4				8) Ernest Laurenz, ober-nachmeister Fldp. 10124 C, 9) Willi Mahaupt, ober-gefr. Fldp. 37586D. Šteta na kolima garniture 3.700 Kn.
12	3.IX	Ludbreg--Čukovec Lu.br.31f 3. IX.43.	U 0,55 minirana pruga u km 224 2/3, jedan b.b. stup srušen.	Pruga popravljena u 8,30. Šteta kn 8.000,- na pruzi.
14	3.IX	Horvati Lc.br.38f 3. IX.43.	Napadnuta i demolirana postaja Horvati. Stroj vi. 393 II pušten proti vi. 370 II. vi. 343 II. pušten na stroj; stroj 393 pušten u krnji kol. Osoblje odvede-no.	Šteta: Vozila kn 227.329,- pruga ” 12.280,- B.b. i si-gur. ur. ” 445.360,- Ukupno kn 694.969.- Horvati proglašeno neza-posjednuto stajalište. Pru-ga prohodna 4. IX u 11 h.
20	2/3. IX.	Koprivnica--Virje Koprivnica **76F** 3. IV.	U noći u 1 h usliedio je prekid pruge Koprivnica--Virje u km 512° 9 na dva mjesta blizu Daruvara. Uništene su dvije šinje dve pruge i prerezano 6 b.b. stupova.	Šteta na strani sekcije 10.000.-kn b.b .ure-đaj 38.280.-kn
21	2/3. IX.	Koprivnica--Bregi **Kp.76F** 3. IX.	U noći u 1 h usliedio je prepad na 1 mjestu u km 206° 7 van mosta uništene su dve šinje.	Šteta na pruzi 5.500 kn.

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
22	2/3. IX.	Carevdar--Križevci Cv.l9F 3.IX.	Poslie pola noći 3. IX. prekinuta je je pruga u km 487° 1 između Carevdara i Majurca — porušeno jeste 12 m šinja.	Šteta na pruzi 8.000,- kn.
23	3. IX.	Kutina--Gračanica Moslavina--Popovača 47 F 3.IX	U 7,28 naletio je vi. 189 na minu u km 32 8/9 između Kutine i Gračenice, dvoja štitna kola, lok. i 6 kola samo zarobljeno i 1 kola isklizla. Pruga oštećena 60 m. Pruga prohodna u 17 h.	
26	5/6. IX.	Novoselec--Križ--Sirinec Novoselec -Kn; 355 6. IX.	U km 55° 7 oštećena je pruga uslijed eksplozije mine. Pruga prohodna u 10 h.	Šteta na pruzi 6.800,- kuna
27	5/6. IX.	Paulovac--Katalena Mišulinovac 84F 6.IX.	U noći 5/6. IX o.g. razvaljena je pruga u km 45° 6 do 45° 7 i 47° 00 do 47° ; van str. 23 izbačeno je jedno šinsko polje. Prerezano stupova i žice 47 do 48° 50.	Šteta: pruzi i zgrade 44.771 kn b.b. 32.560 kn
28	6. IX.	Đelekovci 183 6. IX.	6. IX izvršen je napad na stražaru br. 88 između Slakovci i Đelekovci.	Šteta na b.b. 3.830.-kn
32	6. IX.	Sunja--Bl.Kut	U 5,40 u km 356° 1 minirana je pruga ispod vlaka V--62. Izkliznula i oštećena štitna kola.	Šteta: na pruzi kn 34.450,- stroj ” 3.600,- kola ” 45.000,- roba ” 15.000,- Ukupno kn 98.050,-
33	5/6.IX.	Rasinja Rn.br.67f 6.IX.43.	U 22 h napadnuta postaja Rasinja. Sve knjige i našastar spaljeni. Pruga i osoblje nije dirano. Popiljeni b.b. stupovi.	Šteta: Inventar i našastar kn 17.190. -b.b. ” 60.800.- Ukupno kn 77.990,-
40	7/8.IX.	Galovac--Bulinac Bj.387F 8.IX.	U noći 7/8. IX razvaljena je pruga Galovac-Bulinac preko 1.000 m.	Šteta: na pruzi 60.787,35 kn.
43	7/8.IX.	Konjšćina--Hrašć.Tr--govišće	Podpiljeni b.b. stupovi s obje strane pruge u dužini od 700 m.	Šteta Kn 11.760,-

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
		Koni.br. 196f 8.1X43.		
46	8/9.IX.	Konjšćina br.204f 9.IX.43.	U 2 h napadnuta postaja Konjšćina; razbijen brzojav i brzoglas.	Šteta: b.b. kn. 39.410.
47	9.IX.	Vukosavljevica-Pitomača Br,19F 9.IX.43.	Dne 9.IX. u 8,20 radni vlak kod Vukosavljevice bio napadnut po partizanima.	
48	1.IX.	Ivanjska	U km 74° 983 u Sušnjarcima eksplodirala je mina pod oklopnim vlakom 2176.	Na pruzi Kuna 8.600.- Na vlaku ništa. Pruga popravljena u 9 sati, vlak 2131 čekao u Ivanjskoj, zakašnjenje 152'.
62	8/9.IX.	Mućna Reka ekspr. 367. 9.IX.	U 23,20 izvršen je napad partizana na postaju i minirana pruga u km 505° 7/8 između Mučne Reke i Koprivnice.	Šteta iznaša na robi 7.965,- Kn.
63	10.IX.	Carevdar 95 F 9.IX.	U 2,15 minirana je pruga kod pregrade prema Lepavini u km 490° 6/7 prekinute su 2 12 m šinja.	Šteta 14.500 kn. Opć. Carevdar kot. Križevci. Šteta 22.000 kn opć. Svibovac kot. Kp.
65	10.IX.	P. Bistra--Luka Pp.br.198f 10.IX.43.	U 6,52 u km 12° 5 naletio je vlak 921 na minu. Iskočio stroj sa 6 kola.	Pruga popravljena 10. IX. u 18.35. Šteta: Pruga kn 50.000.- Stroj " 15.000.- Kola " 30.000.- Ukupno kn 95.000.-
66	10.IX.	Lekenik--Turopolje Tp.br.1 10.IX.43.	Oko 8 h vlak 22 naletio na minu. Stroj, služb. i pošt. kola prevrnuta u grabu.	Steta: pruga kn 78.595.- Stroj " 1,500.000.- Kola '' 650.000,- Ukupno kn 2,228.595,- Pruga popravljena 11. IX. u 10,30.
69	11.IX.	Majurec--Carevdar--Lepavina Carevdar 99F	Oko 1 h miniran most na Glogovnici između Majurca i Carevdara dvije km sinje između Vel. Carevdara i Lepavine u prof. 495° 13	Opć. Carevdar, šteta na pruzi 184.000 kn opć. Sokolovac b.b. vodo-

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
			porušena pruga u dužini 200 m i bačene u grabu prof. 494° 2 pa dalje prema Lepavini prerezani su b.b. stupovi.	vi nestali 56.000.- kn.
70	11/12. IX.	Paulovac--Dražica 1 F 12.IX.	Napad na postaju u 2 h od 1 h do 14 h neprekidna borba sa posadom u Hercegovcu, pruga razrušena u km 37. Vlakovi voze samo do Vel. Grđevca, jer bi vlak mogao biti napadnut u Paulovcu-Dražica-Repušec jer pruge nema.	Šteta: na inventaru 62.930. kn b.b. uređaju 6.190. kn pruzi 33.798. kn per II 24.885 kn per ga
71	11/12. IX.	Lepavina--Carevdar 100F 12.IX.	Oko ponoći porobljena posada u Lepavini. Na pruzi Ln.-Cv. u km 493° 9 do 494 prekinute obe šinje uslied eksplozije, a u 495 do 495° 1 — šinje.	Šteta: na zgradi 12.000,- kn na pruzi 45.000,- kn na mostu 120.000,- kn
73	11/12. IX	Zabok K.T.--Sv.Križ Začrtje Zb. br. 242f. 12.IX.43.	U km 3° 126 razrušeno 48 m pruge. Od km 3° 050 — — 3° 700 porezano 20 b.b. stupova.	Šteta: B.b. kn 21.980,-
74	11/12. IX.	Sut.Toplice-Konjšćina Sekc.Vd. br.320f 12.IX.43.	Minama su oštećeni propusti u km 36° 754, 36° 930 37° 397, 45° 151, 45° 350. U km 37 3/4 oštećena pruga na 5 mjesta minama, a u km 45 1/4 bačeno niz nasip 90 m kolosjeka, porezano oko 50 b.b. stupova.	Šteta: Kn 5.000,- " 15.000,- " 8.000,- " 8.000,- " 16.000,- 500,- " 30.000,- " 19.780,- Kn 102.280,-
75	11.IX.	Horvati--Zdenčina Le.br. 190f 11.IX.	U 7,20 u km 444 A13691 445° 0 naišao vlak 311 oklopni na minu.	Šteta: Kn. 111.319,- Pruga popravljena u 17,30.
76	12.IX.	Leskovac--Horvati	U 9 h naišao je oklopni vlak 304 na minu. Isklizznula tri kola. Putnički vi. 304 II vraćen u Zagreb.	Ukupna šteta kn 14.690,-
77	13.IX.	Zaprešić-P.Bistra Za.br. 192f 13.IX.43.	U 8,35 u km 6 2/3 naletio vlak 914 na minu. Stroj, službena kola prevrnuta, a pošta, i 2 kola iskliznula. Žrtava nema.	Pruga popravljena u 12,15. Šteta: Stroj kn 80.000,- Kola " 35.000,- Pruga " 2.000,- Ukupno kn 117.000,-

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
88	11.IX.	Pitomača--Vukosavljevica Pt. 29F 11.IX.	U km 159° 4 u duljini 640 m srušena pruga i prerezani b.b. stupovi.	
89	11.IX.	Virie 141 F 11.IX.	U 8,30 istovremno napadnute željezničke straže i postaja Virje. Zarobljeno 4 domobrana.	
90	11/12. IX.	Mučna Reka 371 p. 11.IX.	U 23,45 miniran je most u km 503° 9 raspon 20 m a pruga oštećena više mosta 60 m; oštećen je i crep na krovu stambenih i gospodarskih zgrada.	
106	11/12.IX	Đurmanec--Hlevnica Đurm. br.346 12.IX.43.	U km 22° 8 — 23° 9 razvaljena pruga u duljini od 1 km. B.b. stupovi porezani.	VI. 1031 nije prometovao od Đurmanca. Pruga popravljena 18. IX. u 16,30. šteta: na pruzi na pruzi kn 106.000.- b.b. ” 40.000,- Ukupno kn 146.000,-
108	13.IX.	P.Bistra--V.Trgovišće V.Trg.br. 1128 13.IX.43.	Stajalište Ključ zapaljeno, na stajalištu Luka zapaljene vozne karte, žigovi odnieti. B.b. stupovi porušeni od km 14° 7 — 16° 2. Pruga porušena u km 147° 15° 3.	Steta: Pruga i zgrada zgrada kn 392.100,- b.b. ” 3.390,- Ukupno kn 395.490,-
109	14.IX.	Lekenik--Turopo-Ije Tn,br.l8f 14.IX.43.	U km 393 5/6 u 13,23 naletio je vlak V,53 prazna garnitura (for-133595) na minu.	Pruga popravljena 15. IX. u 17,45. Šteta: Pruga kn 63.668.- Stroj ”60.000,- Kola ”410.000 Ukupno kn 533.668.-
110	15.X.	Jastrebarsko-Dragamći Jb.br. 602 f 15.IX.43.	U 6,55 kod Lazine naišao je oklopni vlak 311 na minu.	Šteta Kn 17.Ili -
112	12.IX.	Rasinja--Čukovec Ln.br.776 12.IX.43.	U km 219° 6 u 7,20 eksplodirala je mina pod strojem vlaka 1319. Stroj 51° 132 teško oštećen.	Šteta: Na pruzi kn 8.000,- Stroj ” 10000.- Ukupno kn 18.000,-

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
118	13.IX.	Đurđevac 1 F 14.IX.	Napad partizana na postaju u 23,30 i mjesto. Postaja izgorjela i novac odnešen 71.750 kn. Skladište izgorjelo.	
120	14/15.IX.	Novoselec Križ-Ludine Novoselec Križ 375 F 15.IX.	U km 51° 7 minirana je pruga u dužini i šinje i kod nailaska vi. 13 isti je napadnut — 2 u km 48° 5 zapaljena pruga 600 m i b.b. stupovi oko 1300 m. Sc Ludine Novoselec Križ odnešen b.b. uređaj, oštećen predgrad - ulaz. signal.	Vidi 137 - IX.
121	14/15.IX.	Paulovac--Katalena Bj.636F 15.IX.	Partizani razvalili 500 m pruge između Paulovca i Katalene.	Šteta na pruzi 14.197.35 kn
124	14/15.IX.	Konjšćina--Hrašć. Trgovišće Konj.br.282f 15.IX.43.	U km 534/535 djelomično je uništeno miniranjem oko 200 m pruge.	
125	15/16.IX.	Sunja--Šaš Su.br.403f 16.IX.43.	Izgorila stražara br. 218 i zgrada bivše odjavnice br. XXV, u km 343 porušena 3 b.b. stupa s obje strane. Napadnuta obhodnja između Sunje-Bl.Kuta, 1 ustaša ranjen.	Šteta kn 186.550.
126	15/16.IX.	Domagović--Lazina Jb.br.634f 16.IX.43.	U 1,30 minirana je pruga i razrušena u duljini od 20 metara. Žrtava nema.	Pruga popravljena u 10 h — 16.IX.43. Šteta kn 5.198.-
128	15/16.IX.	Konjšćina--Hrašć. Trgovišće Konj .br.292f 16.IX.43.	U km 491/492 uništeno križanje skretnice broj 3 tov. Pešćeno, a u km 525-527 uništena pruga na duljini od 200 metara.	
129	16/17. IX.	Sunja--Bl.Kut Su.br.lf 17.IX.43.	U 22,30 naišao je vlak V-32 na minu i zapaljen (širi trap. br. 155627)	Pruga popravljena u 17 h — 17.IX.43. Šteta: Pruga kn 132.200.- Stroj ” 18.000.- Kola ” 550.000.- Roba ” 3,000.000.- b.b. " 43.420,- Ukupno kn 3,743.620.-
130	16/17. IX.	BI. Kut--Caprag Ca.br.615f 17.IX.43.	Pruga u km 364° 9 oštećena.	

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)	
132	12.IX.	Mučna Reka 371 F 13.IX.	U 21, 15 izvršen je napad partizana na postaju i zarobljeni domobrani.		
134	14.IX.	Carevdar 101 F 16.IX.	U 2 h izvršen napad partizana na postaju Carevdar, odnešeno b.b. uređaji i zapaljen našastar — porušeno još daljnjih 50 m i posjećeni b.b. stupovi u duljini 500 m.		
135	14/15. IX.	Mišulinovac-Katalena Sekc. Bj. Tape.18 16.IX,	U noći izvršen je napad na prugu km 49° 715 do 49° 795 i ista je prebačena niz nasip; 49° 536 upaljene mostnice na mostu raspon 3 m, napad na st. 28. u km 49° 3 — 501 i presekli 30 kom b.b. st. stupova, a u km 50° 6/7 prerezali su 4 b.b. st.		
136	14/15. IX.	Moslavina--Popovača--Volvoder Msl.Popovača 1429 pis. 15. IX.	U 22,50 eksplodirala je mina u km 38° 4 i izbacila komad šinje 1 m, a pruga oštećena 80 m.	Šteta na: materijalu u radnoj snazi	5.672 Kn. 10.000 Kn
137	14/15. IX.	Ludine--Vidrenjak	U 23 h izvršen je napad partizana na ukrstišću Ludine-Vidrenjak, odnešeni su b.b. uređaji, iz blagajne gotovog novca 3.200 kn.; srušena pruga u km 48° 9 — 49° 5 600 m, a b.b. stupovi presečeni 1,5 km.	Šteta na: b.b. uređaj pruzi	u 73.040 kn 104.356 kn
139	17/18. IX.	Dugo Selo--Sesvet. Kraljevac Sesvete DS.57F 18. IX.	U 24 h napad na stražaru 45 i rastavljena pruga u km 442° 8 do 443° 5 u dužini 600 m, te oštećen b.b. uređaj.	Šteta na 13.200 kn.	pruzi i zgradi
142	18/19. IX.	Novoselec--Križ-Ivanić Grad Novoselec Križ 382F 19. IX.	U km 57° 3 do 57° 4 izvađena jedna šinja, u km 58° 945 do 59° 815 prerezana je pruga; u km 58° 900 do 60° 000 prepiljeni b.b. stupovi. Na ukrsnici Deanovec obnovljen bunker je ponovno razrušen.	Šteta: sa strane sekcije b.b. ure đaji	410.000 kn 19.400 kn

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
158	16. IX.	Virje 7. pis. 16. IX.	U 0,30 izvršen je ponovno napad na postaju Virje.	Šteta: sa strane sekcije 6.000 kn b.b. ure- đaju 22.240. kn
159	17. IX.	Sesvetski Kralj evec	U 22,30 izvršen je napad partizana na post. Sesvet-ski Kraljevec i porušena pruga oko 600 prema Du-gom Selu.	Šteta: na pruzi 19.700 kn zgradi 77.000 kn nat.r.sn. 142.360 kn b.b. ure- đaj 139.720 kn gotovog novca 3.000 kn
206	20/21. IX.	Caprag	Između postaje Blinjski Kut Sunje u km 353° 7/8 vlak Wi/II naišao na mi-nu.	Na kolima 2165, 27135, 118377, 87122, 73156, 47587, 14736, 15029, 42617, 102072, 441678 i 440300 kuna 640.000 Na robi Kuna 2,856.000 Na pruzi Kuna 449.020 na stroju 22-034 Kuna 261.596° 41,-
208	10/11. IX.	G.Dubrave G.D.br. 703 18. IX. 43.	Postaje napadana od 10. do 15. IX. og.	
209	2/3. IX.	Varaždin-Cerje Tužno Sekc.Vd. br.1623 11. IX. 43.	U km 7° 8-8° 3 porezano b.b. stupova	Šteta: kn 8.230,-
210	14. IX.	Martijanec-Lud- breg Lu.br.782 14. IX. 43.	U km 232 8/9 ekspolodira-la je mina pod strojem vlaka 1320.	
211	14/15. IX.	Martijanec-Lud- breg Lu.br.787 15. IX. 43.	Tokom noći razorena je pruga u km 231 14 u duži-ni od 250 m. u km 230° 4-232° 6 porezani b.b. stupovi, a u 230° 3 minira-na jedna šinja.	Pruga popravljena 18. IX. 43.
215	17. IX.	Živaja-Saš Šaš br. 563f 18. IX. 43.	U 23,40 u km 338° 2 nale-tio je veliki njemački ok-lopni vlak na minu.	Pruga popravljena 18. IX. u 16,30. Šteta: Kn 109.850.- na pruzi Kn 230.000.- na kolima Kn 339.850,-

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
216	17/18. IX.	Konjšćina-Budinšćina Konj .br. 325 18. IX. 43.	U km 49 minirana skretnica broj 1 tovarišta Pešćeno. U km 50° 6/7 uništeno 100 m pruge.	Šteta Kn 30.000.-
217	18. IX.	Zivaja-Šaš Šaš br. 571f 18. IX. 43.	U l i h miniran je pomoćni radni vlak u km 337 5/6 u blizini oklopnog vlaka.	Pruga popravljena 18. IX. u 16,30. Šteta: na pruzi kn 109.850.- kolima ” 230.000.- Ukupno kn 339.850.-
218	19. IX.	Cerje Tužno-Ivanec Bednji. Sekc.Vd. br.814f 19. IX. 43.	Zapaljen je bunker na	Šteta kn 15.000.-
219	19/20. IX.	Var.Toplice Vt.br.309f 20. IX. 43.	U noći napadnuta postaja Var. Toplice	
220	19/20. IX.	Sunja-Bl.Kut Ca.br. 1709f 20. IX. 43.	U km 359 6/7 pod strojem 01° 030 vlaka 15 d eksplodirala mina. Žrtava nema.	Pruga popravljena u 12,10 20. IX. 43.
221	20. IX.	Cerje Tužno br.345f 20. IX. 43.	U 3,45 došli su partizani na postaju i odnieli kn 1.800.- gotovog novca.	Šteta: gotovo kn 1.800.-
222	20/21. IX.	Bl.Kut-Sunja Ca.br.763f 21. IX. 43.	U 22° 15 u km 359 7/8 eksplodirala je mina pod vlakom V-24II. Drugom minom uništen stroj 22° 034.	
223	21. IX.	Jalžabet br.221. 21. IX. 43.	U 2 h došla na postaju skupina naoružanih ljudi, odniela brzoglas i postajni dužnostni žig.	
225	22. IX.	Turopolje-Vel. Gorica Vg.br.642f 22. IX. 43.	U 0,40 u km 404° 2 naletio je na minu oklopni vlak V-58.	Pruga prohodna 22. IX. u 7,20. Šteta: Pruga kn 12.200.- Kola ” 75.000- Ukupno kn 87.200.-
227	22. IX.	Horvati-Zdenćina Lo.l063f 22. IX. 43.	Vlak 312 u 17,50 naišao na minu.	Šteta: Pruga kn 28.600.- Stroj ” 200.000.- Kola ” 100.000,- Ukupno kn 328.600,-

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
231	19. IX.	Đulaves Daruvar 1017F 20. IX.	U 2,13 zauzeli partizani Đulaves.	
233	22/23. IX.	Bregi 1F 25. IX.	U 1 h izvršen napad partizana na postaju. Polupali stakla na prozorima a unutra uništili brzoglas i brzojav, razbili štitnih signala, našastar iz stanice.	
236	22. IX.	Martijanec Lu.br.42f 23. IX. 43.	Oko 22,30 došlo je na stajalište 8 naoružanih ljudi koji su odnieli ternior s voznim kartama, kn 205.- gotovine i neke napastarske predmete.	
237	23. IX.	Duga Resa-Zvečaj D.R.br.1096 23. IX. 43.	Od km 491° 5 do 495° 7 eksplodiralo je ukupno 9 mina. Bunker u Belavićima razbijen.	
238	23. IX.	Draganići-Karlo-Uvac ustaški Ka.br.747f minu. 23. IX. 43.	6.55 u km 473° 1 naletio oklopni vlak na	Šteta kn 40.136.-
239	23./24. IX.	Hrašćina-Trgovišće Konj.br. 425f 24. IX. 43.	U noći napadnuto stajalište Hrašćina-Trgovišće. Brzoglas i dnevnik uništeni.	
240	24. IX.	Cerje Tužno br.244f 24. IX. 43.	U 0,30 napadnuta postaja. Stakla razbijena, razni inventar oštećen. U Vidovcu oštećena blagajna razbacane karte.	Šteta: kn 13.970,-
241	24. IX.	Zdenčina-Desinec Zi.br.755f 24. IX. 43.	U 2,30 miniran je most na potoku Okičnica.	Šteta kn 73.871° 46 Pruga popravljena 25. IX. u 16,45.
242	24. IX.	Gornja Stubica brzogl.	Od 1-1,50 napadnuta postaja i demolirana.	Šteta: Gotovo kn 300,- Zgrade " 700.000,- Našast. i mater. " 157.538,- Stroj " 8.000.- Kola " 1,100.000,- b.b. " 13.640,- Ukupno Kn 1,979.478.-

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
243	25. IX.	Duga Resa-Zve-čaj BR.br.ll05f 26.IX.43.	U 22,30 u km 490 6/7 mini-rana je pruga s dvije mine na samom propustu. Pro-pust neznatno oštećen.	Šteta: Pruga 7.431,- bb. 10.320,- 17.751. Pruga popr. 27/IX. 43. 12 h.
244	26. IX.	Šaš-Staza Su.br. 1463f 26. IX. 43.	U km 344 1/2 naletio vlak V-59 na minu. Stroj isklizнuo sa svim osovinama, 5 kola ispreturano. Lakše ranjena 4 službenika.	Pruga popravljena 28. IX. 43. u 13 h. Šteta: Pruga kn 142.904,- Stroj " 200.000,- Kola " 650.000.- Ukupno kn 992.904,-
245	25. IX.	Zlatar Bistrica br.lf 27. IX. 43.	U 1,15 napadnuta postaja. Odnieto iz blagajne kn 2.000.-, a oko kn 20.000.- od Evropskog d.d. za osig. putnika. Odnieti neki in-vent. predmeti.	Šteta: ukupno kn 1,785.440,-
248	21. IX.	Rovišće pis. b.b. 22. IX.	U 23 h napadnuta postaja, uništen dnevnik, našastar, karte, iskaznice, odneseno 2.000 kn. Pruga porušena 1.400 m prema Žabnu.	
249	21/22. IX.	Križevci-Sv. Ka-talena I nadz. odjel Križevci 24. IX.	U km 6° 5/6 miniran je-dan spoj šinje 9 m. U km 6° 7/8 prevrnuta 2 polja sa pruge 9 m. 6° 8 do 7° 2 i 9° 2-9° 3 porušeni brz. stu-povi.	
250	27. IX.	Vrbovec i Pruge br.P 458° 5 Prikraj 474 27. IX.	Pruga u km 457° 80 do između Vrbovca i Prikraja minirana na četi-ri mjesta. Brzojavni stupo-vi prerezani na 500 m i po-staja Vrbovci demolirana i garnitura 211 i deponira-ni teretni vlak zapaljen i izgorio.	
251	28. IX.	Prećec Dugo Selo 60F 25/26. IX.	U 3,30 odnieli iz Prečćca partizani sanitetski sandu-čić, dvie bunde i linijski brzoglasni aparat Z-N.	Šteta: na materijalu i in-ventaru 17.450 kn b.b. uređaju 7.700 kn
252	25/26.1?	C. Sašine-Đurđeno vac-Zdenci Feričanci	-U noći 25/26. IX. napali partizani prugu Sašine--Đurđenovac-Zdenci.	Šteta: na pruzi 28.350 kn. na b.b. uređaju 47.550 kn.

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto udesa (nastradali i štete)	Kratki opis udesa	Posljedice udesa
		367 F 26. IX.		
253	15. IX.	Leskovac-Hor- vati varnica broj 279 i 280. Po- Sekc.Zs. lupani prozori, sign, i br.221 brzgl. aparati, alat odne- 21.IX.43. šen.	Oko 1 h napadnuta je ču-	Šteta kn 17.900,-
254	27/28. IX.	Desinec Domobranska posada u Zi.br.733f Desincu 1 nadporučnik i 28. IX. 43. oko 20 domobrana odve- deno, brzoglas odnesen.		Šteta: kn 2.600,-
255	28. IX.	Horvati-Zdenči- na tio je vlak 387 na minu. Pruga popravljena 29. IX. Zi.br.739f u 10 h. 28. IX. 43.	U km 444° 8 u 14,47 naie-	Šteta: kn 20.500.-
256	29. IX.	Lazina i Doma- gović lište Lazina i Domagović, prohodna u 11,20 h 29. IX. Jb.br.913f Lazina zapaljena, a kod 43. 29. IX. 43. Domagovića u km 460° 1 miniran most.	Oko 2 h napadnuto staja-	Most popravljen i pruga
258	29/30. IX.	Jalžabet-Marti- janec pruga u dužini od 2 tračni- Vd.br.l089f ce; u km 236° 9, 237° 4 po- 30. IX. 43. rezano 10 b.b. stupova. Stražara br. 98 zapaljena.	U km 237 0/1 prekinuta je	
259	10/11/17. IX.	Mahično-Zorko- vac-Ozalj br. 2 post. Zorkovac, zatim u 17 h. Sekc.Kv. pruge u km 11° 211, Šteta: kn 13.150,- br.1578 11° 504, 11° 648 i 11° 737. Pruga popravljena 28. IX. 28. IX. .43. 11. IX. sa osam mina po- Šteta: kn 25.700.- rušena pruga od km Pruga popravljena 21. IX. 13° 800 do 14° 200. Šteta: kn 11.050.- 17. IX. u km 10° 0 naišao oklopni vlak na minu. Is- kliznula kola F.S. 626540, 650337 i 646668.	10. IX. minirana skretnica	
260	30. IX. I X.	Domagović-Lazi- na most i srušena mostna 16,40 h. Da.br.6f 1.X. 43.	U km 461° 2 miniran je konstrukcija. Ukupna	Most popravljen 2. X. u šteta kn 739.140
261	30. IX. 1. X.	Zbelava-Jalža- bet na pet mjesta. Vd.br.17f Jučer između Ja. i Lu. od- 1.X. 43. vedeni s posla radnici i nadz. pruge.	U noći je oštećena pruga	

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
263	15/16. IX.	N.Marof-V.Toplice Sekc.Vd. br.1694 23. IX. 43.	Oko 0,15 minirana je pruga u km 73° 540.	Šteta: na pruzi na pruzi kn 5.000.-
268	23. IX.	Đelekovci 1414 23. IX.	Dne 23. IX. u 6,15 izvršen je napad na stajalište Oralik. — oštećen brzoglas.-	Šteta: na b.b. 1.140.-
277	18. i 19. IX.	Carevdar pis. 28. IX.	Dne 18. IX. u 1,20 odveden nedaleko post. Crnković Andrija i skretničar Dertni Martin, a 19. IX. u noći napad partizana na postaju Carevdar — osoblje se otselilo.	
278	15/16. IX.	Katalena-Mišuli-novac žaru 23. Sekc.Bj. Tajno 189 30. IX.	Napad odmetnika na stra-	
282	17/18. IX.	Đurđevac-Mlin--Đurđevac Sekc.Kp. Tajno 276/43. 25.IX.	U noći 17/18. IX. prerezana su 2 komada b.b. stupa u km 186° 4/5 između Đurđevca i Đurđevac Mlina.	Steta 10.900 kn.
284	26.IX.	Križevci-Sv.Ivan-Žabno Sekc.Bj. Tajn 196 28.IX.	Dne 26.IX. izvršen je napad partizana na prugu u km 8° 180 do 8° 728 izme- du Križevaca i Sv. Ivan Žabno.	Stete na pruzi 117. 117.918.54 kn
285	26.IX.	Lepavina pis. 581 26.IX.	U 7 h do 12 h zapaljeno 6 teretnih i 4 putničkih kola na skretnici, oštećen ulazni i izlazni signal i brklje, napadnut i str. 85, a u km 496° 7/8 dignuto 9.9 polje kolosjeka.	
286	27/28. IX.	Katalena pis. 1 28. IX.	U 23,50 napadnuta postaja zapaljena.	Štete: b.b. uređajima 57.600.- kn mat. i iznos 292.270.- kn signali
287	30.IX.	Katalena pis. 3 1.X.	Kod štitnice zaustavljen vi. 1461 u 18,10, bacali iz vagona brašno i tjerali se-	

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
			ljake da ga nose, 2. kola zapalili, a kompoziciju pustili prema Bj.	
288	24/25. IX.	Virje Br.8 pis. 25.IX.	U 0,30 izvršen je napad na postaju Virje.	
289	29/30. IX.	Virje 9 pis. 30.IX.	U 23 h ponovno napad na postaju Virje, prema Novigradu razorili 5-8 m, prema Đurđevcu 560 m, prerezano b.b. stupova na 800 m.	
290	30.IX.	Vrbovec 4 pis. 2.X.	U 2,30 izvršen ponovno napad na postaju.	Šteta na robi 20.000.- kn.
295	15/16. IX.	Kopri vnica-Rasinja Sekc.Kp. br.279 29.IX.43.	U noći prevrnuta pruga u km 213° 4 —213° 9. Prerezano 15 b.b. stupova. Iz K.Subotice odnešen alat, kao i iz strž. 93. Minirana pruga u km 215 6/7, 216 0/1, 216 3/1.	Šteta: na pruzi i alatu kn 179.500,- b.b. vodičima Ukupno kn
296	19/20. IX.	Rasinja-Koprivnica Sekc.Kp. br.280 30.IX.43.	Bačena pruga niz nasip u km 213° 5 — 213° 950 i od 214° 015 — 214° 200. Demolirana služb. prostorija Kum.Subotica i straž. 93. oštećen ul. sign, sa strane Kp. b.b. stupovi porezani od km 213° 5 — 214° 2. Most u km 216° 576 miniran (otvora 24° 80)	Šteta: na pruzi, zgradama i mostu kn 345.000,- b.b. vodovi Ukupno kn
343	20.IX. 10.XI.43.	Blin-Kut-Caprag	Dne 20. IX.43. u 22,20 minirana je pruga u km 364/910 između Blin.-Kuta-Caprag.	
350	21/22. IX.	Sekcija Zagreb zap.kol. Pruga Zagreb-Sisak	Dne 21/22. IX. napadnuta je stražara broj 252 i pruga u km 397° 4/5 i km 398° 4/5.	Šteta: Pruga i zgrada kn 2.216,- b.b. ” 38.350,- 40.566,-

LISTOPAD

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
1	1.X.	Lekenik-Turopo-U lje vlakom Vg.br.29f 1.X.43.	19,13 u km 400° 1 pod 2110 eksplodirala mina.	Ukupna šteta kn. 31.420.-
2	1.X.	Lož.Varaždin Vd.br.2f 1.X.43.	U ložionici eksplodirao produžni kotao kod parnog doma na stroju 152° 032. Ranjen je strojovođa Miler i ložač Kolmanić.	Predmet raspravlja si. Ravnateljstvo Šteta: na pruzi kn 6.000,- nadnica » 1.500,- Ukupno kn 7.500,-
3	1.X.	Sunja-Bl.Kut--Caprag Ca.br.27f 1.X.43. Su.br.52f 2.X.43.	Od 20,40 do 21,25 čulo se na pruzi 6 detonacija. Pruga minirana u km 354° 8, 359° 706 i 364° 904.	Pruga popravljena 2. X. u 13,30. Šteta: kn 21.500,- 1 kn 20,480,- j kn 39.500,- 1 Pruga j kn 81.490,- 1
4	1/2.X.	Draganići-Karlo-U vac-Duga Resa Ka.br.39f 2.X.43.	km 473° 1 naletio ustaš- ki oklopni vlak na minu, iskočila 3 kola, u km 483° 74 porušen most. U km 486 7/8 minirana pruga.	Pruga u km 473° 1 prohodna u 10,50 - 2. X. 43. Pruga kv. — Dr. prohodna u 15 h. - 4. X. 43. Šteta: Pruga i kola kn 24.163.
5	2.X.	Greda-Lekenik Tp.br.2f 2.X.43.	Pruga između Grede i Lekenika prekinuta na 3 mjesta. B.b. stupovi porezani na 2 km.	
7	1.X.	Paulovac-Kloštar 8F 3.X.43.	U 15,30 napadnut je vlak 1412 kod izlaza iz tunela Paulovac. Ranjene 7 osoba — 1 željezničar, dva vojnika njem. položaja, jedan njem. oficir i tri civilne osobe.	Šteta na kolima 1.050 kn
9	2.X.	Kutina-Moslavi- na-Popovača 41F 3.X.	U 21,25 u km 35° 0 između Kutine i Moslavine Popovače naišao je na minu vlak 13/11 osobni. Lok. iskliznula sa zadnjom nevezanom osovinom, jeste, pošt. kola iskliznula sa 4 osovine, a druga na 1 osovinu. Strojovođa lakše ranjen.	Šteta: na pruzi 24.175. kn kolima 13.000 kn lok.05-036 250.000 kn

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
13	2.X.	Đurmanec br.l8f 3.X.43.	U 19,30 napadnuta postaja Đurmanec. Spaljeno knjigovodstvo i našastar. Napadnut bunker kod skretnice br. 1, domobrani odvedeni.	Šteta: Zgrada kn 35.000,- bunker " 103.000,- našastar ’’ 58.200,- b.b. ” 52,040,- Ukupno kn 248.240,-
14	2/3.X.	Lazina Da.br.49f 3.X.43.	U km 463 kod Lazine minirana tri šinje.	Pruga popravljena u 10 10,15. Šteta kn 7.660,-
16	4.X.	P.Bistra-Luka Pb.br.48f 4.X.43.	U km 11° 9/12 u 8,35 naletio je vlak 921 na minu.	Šteta: Pruga kn 50.000,- Stroj ” 150.000,- Kola 3.000,- Ukupno kn 203.000,- Pruga popravljena 5.X. u 10 h.
17	4/5.X.	N.Marof-V.Toplice Ni.br.110f 5.X.43.	- U noći napadnuta želj. stanica u bunkeru Krušljevec. Bunker porušen i spaljen. Most preko Bednje porušen sa strane Krušljevca.	Šteta: kn 350.000,-
20	2.X.	Severin-Bulinac	U km 16° 1 između Severina i Bulinca naletio je vlak 1530 na minu, nakon toga napad na vlak — 4 mrtva, 3 ranjena.	Poginuli: 1) Franjo Hlaraček l_u gp. 2) Adolf Kraus J 3) č.s.Marija Gracija Mileković iz Daruvara 4) jedan njemački vojnik Ranjeni: Andrilo Čuk ustaški tabornik iz Velikih Zdenaca Šteta: lok.51 -027-130 kn
24	4.X.	Veliki Grđevac--Paulovac--Dutić	U 22,30 porušena je pruga u km 33° 7 do 34° 2 i 34° 8 do 35° 2 ukupno 950 m. Porušeni b.b. stupovi, a u Paulovci-Dutići gurnut je most.	Šteta: na pruzi 36.681,73 kn b.b. uređaj 2.960 ” napoj nik 7.500
29	6.X.	Horvati--Zdenčina Zi.br.125f 6.X.43.	U 9,20 u km 445° 9 naletio oklopni vlak 304 na minu.	Pruga prohodna u 12,30. Šteta: kn 10.033.-
30	7.X.	Lekenik--Turopolje Tp.br.3f 7.X.43.	U 18,05 u km 397° 2/3 eksplodirala mina i oštetila obje šinje.	

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
31	6/7.X.	Zl.Bistrica--Konjšćina Knj .br. 142f 7.X.43.	U km 450/451 ponovno teško oštećen most, u km 451/453 pruga porušena u dužini od 36 m, u km 449/456 na više mjesta prekinute veze i b.b. stupovi porezani.	
32	6/7.X.	Budinšćina Ni.br.150f 7.X.43.	Od 21—7,30 napadnuta postaja Budinšćina.	
38	10.X.	Vel.Gorica--Sv. Klara	Dne 10.X. u 10,30 v. 2b naletio na minu između Vel. Gorice i Turopolja u km 405,450 i iskliznuo sa strojem i pet (5) kola.	Šteta: na stroju 1,950.000.- na kolima 325.000.- na pruzi 9.976,- 2,284.976,-
41	4/5.X.	Paulovac--Dražice 1 F 8.X.	Partizani napali postaju, opljačkali ručno skladište, izbili ulaz vodocrpa, razorili prugu od skretnice broj 1 prema Bj. u dužini 450 m i u km 34 — 450 m.	
43	7.X.	Katalena--Paulovac Bj. brzp.15. 8.X.	U km 43° 5 između Katalene i Paulovca razkopčali su partizani lievu i desnu tačnicu te je u 14,30 nailazeći 1411 iskočila eok. 51 —028 i prevrnula se niz nasip. Str. Veldgar poginuo, izvršen napad na vlak zapaljene.	Ubijeno 11 njem. vojnika i jedna žena, strojovođa Veldgar poginuo. Šteta: na stroju 60.000 kn na kolima 4,400.000 kn na robi 700.000 kn na pruzi 58.809 kn Naknadno umrlo: 1) Raić Marija u Bjelovaru 2) Badurina Gabriel, franjevac
47	11.X.	Zdenčina 11.X.43. B 194	Dne 11.X. u 0.45 h u km 444/8-445-0 postavljeno 9 mina u km 444-0/444/1 3 mine u jednom sastavu izbacili 30 m šinje a 2 sastava rastavljene spojnice pred dolazak vi. 394.	Šteta kn 7.500.- Pruga prohodna u l i h .
4 8	11.X.	Blin.Kut--Sunja--Caprag 11.X.43. Br.395/51F	Dne 11/X. u 7,40 km 359/5/6 kod stražare 228 između Klin.Kuta i Sunje naišla je ručna drezina na minu.	Šteta: Pruga 40.100.- Drezina 50.000.- 90.000,- 7 mrtvih, 6 teško ranjenih.

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
50	12.X.	BI. Kut--Sunja	Dne 12.X. u 19,58 naišao je vlak 2111 između Blin Kuta-Sunje na minu. Isklizznula štitna kola, stroj i 2 put. kola.	Pruga popravljena 14. X. u 16 h. Šteta: Pruga kn 47.150.- Stroj kn Kola 280.000,- Ukupno kn 327.150.- Jedan putnik lakše ranjen.
51	13.X.	Novi Marof Br 256	Dne 13.X.43. napadnuta postaja Novi Marof odvezli 2 vagona zelja a ostatak uništili. Alat iz radnih kola sobom ponijeli.	Štete nema.
52	13.X.	Horvati--Zdenčina	Dne 13.X. u 6,40 u km 444° 1 između postaje Horvati-Zdenčina vlak 350 vojni naišao na minu. Stroj izkliznuo i 1 kola.	Ukupna šteta kn 215.000,- 1 želj. lakše ranjen. Prekid 24 h. Pruga prohodna 14. X. u 15 sati.
57	1.X.	Domagovići--Lazina	Dne 1.X.43. miniran je most između stajališta Domagovići-Lazina u km 461/2.	Ukupna šteta kn 739.140,- Pruga popravljena 2.X, u 16 h.
58	9.X.	Zdenćina--Horvati 10.X.43.	Dne 9.X.43. u km 445° 8/9 između Zdenčina-Horvati vlak 390 njem. transp. naišao na minu.	Šteta kn 19.504,-
60	9.X.	Greda--Sisak Br.l7F	U km 376/1—2 između Siska i Grede oštećena je most. U km 387/0-3 između Lekenika i Grede porušena pruga u duž. 150 m i porezali b.b. stupovi.	Šteta kn 58.800,-
63	13/14 X.	Konjšćina--Budinšćina	Dne 13/14. X. 43. u km 522/3 razvaljen je propust u km 525/6 razrušena pruga u duž. 50 met.	
65	7/8.X.	Greda--Lekenik	Dne 7/8. X. 43. od 22 do 3 sata odmetnici u km 387/0/2 porušili 12 šinj. polja i prebacili u grabu. U km 388° 9/1 porušeno 1 šinjsko polje. Sa obe strane posjećeni b.b. stupovi u duljini 2 km.	Pruga 50.000 b.b. 250.000
66	14.X.	Sunja--Bl.Kut 14.X.43.	Dne 14. X. u 20, 04 između Sunje i BI. Kuta km 359° 5/6 minirana je pru-	Šteta: kn 62.020.-

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
			ga ispod oklopnog vlaka koji je prošao loše — kao vi. 72.	
67	15.X.	Novi Marof	Dne 15. X.43. zaposjeli su partizani prugu Novi Marof-Var.Toplice te porušili prugu i popilili b.b. stupove.	Šteta: Gotovo kn 23.290,- Kola ” 1,900.000,- Ukupno Kn 1,923.290.-
78	15/16. X.	Budinšćina 482. 16.X.	U noći 15/16.X. u 0,30 do 3 h napadnuta je postaja Budinšćina. Razbili brzoglas odnjeli gotovog novca 4.600 kuna. U robnom sklad, uzeli sanduk sapuna i 50 kg parafina.	
80	17.X.	Konjšćina 18.X.43.	Dne 17.X.43 u 22,30 izvršen je atentat na željeznički most u km 55/656 između postaja Budinšćina--Konjšćina.	
81	18.X.	Ozalj 18.X.43. Br.lOF	Dne 18.X.43. u km 13/9 vlak 460 naišao na minu. Pruga oštećena u duž. 60 m.	Šteta: na pruzi i kolima 69024, 3089 4168. Ukupna šteta Kn 76.540.-
82	15.X.	Varaždinske Toplice 17.X.43.	15.X. 43. napadnuta je postaja Varaž. Toplice spaljena pismohrana, uništen brzogl. i brzoj. Pruga kod čuv. 23 porušena u dulj. 130 met. kod čuv. broj 21 porezana 5 b.b. stupova.	
83	15/16. X.	Var.Toplice 17.X.43. Varaždin--Golubovec	Noću 15/16.X. na pruzi Varažd. Golubovec porušena je pruga u km 85/7 u duž. 160 met. i km 8° 8/9 u duž. 60 met. i porezani b.b. stupovi.	Šteta: kn 271.000.-
84	17.X.	Zdenčina--Horvati 17.X.43. Br. 300	Dne 17.X.43. u 9,15 naišao je oklopni vlak 304 na minu u km 445° 1/2 između postaje Horvati-Zdenčina.	Šteta na, kolima 647752, FS 15566348Ž Ukupna šteta kn 143.354,-
85	17.X.	Lekenik 17.X.43.	Dne 17.X.43. u 7,09 naletio je vi. V.12 pomoćni (dizalica) na minu u km 393° 0/1. Prevrnuta dva štitna kola i stroj serije 22. Pruga oštećena 100 met.	Pruga prohodna 17.X. u 17 h. Šteta: Pruga kn 23.040.- vozila ” 828.859,-

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
				Ukupno kn 851.899,- Strojovođa i ložač lakše ranjeni.
86	18/19 X.	Zl.Bistri ca--Konjšćina ZB.br.300f 19.X.43.	Od 21,45 — 22 h izvršen je napad na prugu u km 41° 313 minirani most, i u km 41° 542, te u km 43° 328.	
87	18/19. X.	Hrašćina--Trgovišće Konjšć.br. 356f 19.X.43.	U noći napadnuto stajalište Hrašć.Trgovišće, a u km 52° 8 — 53° 8 porezani b.b. stupovi.	
88	19.X.	Turopolje--V.Gorica Tp.br.8f 19.X.43.	U 19,08 u km 401° 9-402 naletio je vlak 21 na minu.	Pruga prohodna u 11,30 — 20.X.43. Šteta: Pruga kn 111.424.- Stroj " 15.000.- Kola ” 110.000,- Ukupno kn 236.424,-
89	19/20. X.	Luka-- Ključ	U km 13° 7 — 9 izbačeno jedno polje šinja i porezano oko 30 b.b. stupova	Šteta: Pruga i zgrada kn 21.880,- Pruga prohodna 20.X. u 13 h.
90	20.X.	Horvati--Zdenčina Zi.br.380f 20.X.43.	U 8,30 naletio je oklopni vlak 311 u km 444° 1 na minu.	Pruga popravljena u 16 h. Šteta na kolima FS 624728, 647.752, 657748 Ukupna šteta kn 67.302,-
91	19/20. X.	Konjšćina br. 367f 20.X.43.	U noći napadnuta postaja Konjšćina. Odnijete sve nove tiskanice iz ormara.	Štete nema.
92	17/18. X.	Sesvete--S.Kraljevec Dugoselo Su.br.lf 18.X.43.	Dne 17. X. u 20,45 napadnuta postaja Sesv. Kraljevec. Služb. prostorija razbijena, spisi i našastar spaljeni. Pruga oštećena u km 438° 250, 439° 430, u km 440° 3 — 441. Stroj 22° 078 miniran.	Šteta: na pruzi i zgradama kn 96.700,- stroju ” 100.000- našast. i invent. ” 80,380,- b.b. ” 56.460,- kn 333.540,- Pruga popravljena 18. X. u 18,30.
120	17.X.	Caprag--Petrinja	Dne 17.X. u 6,20 pronađena je km 4° 8/10 između Capraga i Petrinje neeksplodirana mina.	Traženo da se pohvali i nagradi obhodni alata Stafečec dae II II.

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
126	8.X.	Vrbovec 16 pis. 13.X.	U 23 h izvršen ponovo napad na postaju, iz skladišta uzeli 5 bačvi masti, 1 sanduk žigica i 2 sanduka sa postajnim materijalom.	Štete na: inventaru 39.730,- kn robi 110.000,- kn
128	9.X.	Sv. Ivan Zabno 10 F 10.X.	U 4 h i u 11 h izvršen je napad partizana na postaju. Odnieli slušalice sa brzoglasa, a mikrafon izboli.	
129	9.X.	Vrbovec Zgb. 72000 12.X.	U Vrbovcu došli su partizani к vlaku 273 pregledali kola i uzeli vojničke lopate iz kola 120608. Odveli domobrane Franju Nuzka i Rudolfa Harapina.	Šteta na robi 90.000 kn.
131	11.X.	Virje 191F pis. 12.X.	U 21,30 izvršen je ponovo napad na postaju Virje.	Šteta na b.b. uređaju 2.600 k.
132	11.X.	Mučna Reka- - Koprivnica Mr.399 pis. 12.X.	U 20,45 minirana je pruga km 505° 2 do 507° 0 i razvaljena, b.b. stupovi prepiljeni km 504° 0 do 507° 6 i izvršeno demoliranje postaje Mučna Reka.	
134	11.X.	Vrbovec Zgb. 7209a 12.X.	Doč. II Ante Radica kontrolor vi. 211 napadnut u Vrbovcu od jednog partijca.	
137	13.X.	Novoselec Križ-Deanovec Novoselec Križ 389F 13.X.	U 4,30 naišo je vi. 192 na minu u km 59° 8 do 59 — 9, isklizla lok. 22 — 077 i 2 kola tern, ugljen, službena kola se preprečila, iz 6 kola lakše ranjene u služb.	Šteta: na pruzi 90.500 kn kolima 450.000 kn robi 29.700 kn lok.
140	14/15. X.	Novoselec Križ-Ludine- -Vidrenjak Novoselec Križ 391F 15.X.	U noći minirana je pruga u km 51-7 —51-8 i 48° 8 do 49° 3 te razuđena i b.b. stupovi porušeni s obje strane na 700 m.	Šteta: 9.800 kn obć.Ludine 5.460 kn obć.Križ 23.900 kn b.b. uređaji
141	15.X.	Vukosavljevica Pitomača 58F 15.X.	Panzer u 12,30 naletio na minu u Vukosl. vi. 1359 zaustavljen i zapaljen sa 44 kola.	Šteta: na kolima 3,888.000,- na robi 15,000.000,- na pruzi

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
144	16.X.	Bjelovar--Rovišće 36 17.X.	U 20 h porušena je pruga u km 22° 3 do 22° 8 i prepiljeno 6 b.b. stupova.	Šteta: na pruzi 20.580 kn b.b. uređaju 280 kn
147	18.X.	Sv.Ivan Žabno 54F 19.X.	U 21 h izvršen ponovo napad na post.	Šteta: na b.b. ur. 2.740 kn
148	18/19. X.	Moslavina--Popovača--Voloder M.P.730F 19.X.	Eksplodirale mine u km 35° 840, 36° 210, 38° 020, 38° 030, 39° 395, 39° 960, 39° 980, 39° 985, 39° 995, u 38° 240 izbačeno polje šinja. Porušene veze gore bačene pruge iz km 38° 030 do 38° 230, porezano 49 b.b. stupova.	Šteta: na pruzi 167.550 kn stajalište Voloder 450 kn b.b. vodovi 14.000 kn
149	19.X.	Katalena--Paulovac Bj.4479 pis. 21.X.	U 14,50 napadnut vlak 1411 u km 48° 1 — 48° 3 lok. isklizla, troja kola uništena, služb. i izgorjelo Nađeno 10 svučenih mrtvih po jarcima u šumi, a na izgorjele 2 lješine.	Poginuli: 1) Smoder Ljubica iz Zagreba 2) Mihelić Alois njemački iz Graza 3) Cestar Martin ustaški Koprivnice 4) Krleža Nikola ustaša iz Koprivnice 5) Malenica Đeronim ustaša iz Koprivnice 6) Petričević Mato njem. Kloštar 7) Karlić Ivan, njem. Frkljevci 8) Sach Fridrich njem. Kempa-Amelin. Šteta: na lok.51027 25.000,- na pruzi 104.910,- na kolima 3,250.000,- na robi 500.000,-
150	19/20. X.	Božjakovina--Dugo Selo 697F 20.X.	U km 448° 4 do 449° 3 porezani b.b. stupovi.	Šteta na b.b. vodovima 3.000 kn.
152	22/23. X.	Bregi--Novigrad Đurđevac 376F 23 .X.	Između Bregi i Novigrada izbačeno jedno šinjsko polje, a b.b. stupovi prerezani na 700 m.	

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
153	22/23. X.	Dugo Selo — — Prečec Du 2329F 23.X.	U km 78° 0/1 eksplodirale su 3 mine, u km 78° 3/4-3, u km 81 ° 6/7 — 2, u 82° 1/2— i u km 77° 850-78° 500 porušeni su b.b. stupovi.	Šteta: na pruzi 125.000 kn na zgradi 25.000 kn b.b. uređaj 1.500
154	23.X.	Dugo Selo — — Božjakovina Du.390F 23.X.	U km 447° 4/5 minirane su 4 šinje, pokušano je miniranje mosta na Zelini; u km 450° 3/4 minirane su 2 šinje.	Šteta na pruzi i mostu 60.000 kn
172	10.X.	Vel.Gorica — — Mraclin	Dne 10/X. u 10,30 km 405⁰ 4 — 5 između postaja Velika Gorica i Mraclin vlak 2b naišao na minu.	Pruga prohodna 11.X. u 13 h. Šteta: Pruga kn 67.976 — kn vozila ” 872.400,— kn Ukupno ” 942.376,— kn
173	12.X.	Ozalj — Zorkovac km 13/4	Dne 12. X. u km 13/4 između Ozlja i Zorkovca eksplodirala mina. Oštetila 2 šinje i 5 pragova.	Šteta 3.200 kuna
177	21/22. X.	Sv.Križ Začretje — — Krapina	U noći 21/22. X. porušena je pruga u km 12° 3/4 između Sv. Križa Začretje — Koprivnica.	Šteta: 4.000 kn. pruga prodhodna 22. X. u 10,30 h.
178	20.X.	Krapina	Dne 20.X. vlak 91181 pušten iz Hlevnice bez osoblja i naletio u Krapini na I. zaposjednuti kolosjek.	Šteta: Pruga kn 3.600 — stroj ” 40.000.— kola " 140.000.- Ukupno kn 183.600.—
180	19/20. X.	Luka — — Ključ Pušća Bistra 20.X.43.	Dne 19/20. X. u km 13° 800 do 13° 900 porušena je pruga između postaja Luka —Ključ.	Pruga popravljena u 10,20 h. Šteta Kn 12.720.—
182	27.X.	Lekenik 27.X.43.	Dne 27. X. u 7,45. eksplodirala je mina na pruzi Lekenik Greda u km 388/4° 5.	Šteta: 3.500 — kn. Pruga prohodna 27/X. u 11,30 h. Prekid prometa 4 h.
183a	27.X.	Zdenčina 27.X .43.	Noćas između 3. i 4. sata eksplodirale su 3 mine u km 443° 4/5, 44 443° 1/2 te u km 442/8 u stražari 282 polupan brzoglas.	Pruga popravljena 27. X. u 15,30. Šteta na: pruzi kn 11.996.— rad sna- ga ” 3.680.— brzoglas Ukupno kn

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
184	25.X.	Pušća Bistra — — Luka 25.X.43.	Dne 25. X. između postaje Pušća Bistra — Luka u km 8 ° 300 do 8 ° 400 izbacili odmetnici tri štosa i porušili štitni signal.	Šteta: Pruga kn 3.320.— b.b. ” 3.500,- Pruga prohodna 25.X. u 9,50.
185	23.X.	Staza — — Šaš	Dne 23./X. u km 341/2 između Staze i Šaša vlak l.a naletio na minu.	Pruga popravljena 24. X. u 17 h. Stroj 22/069 Šteta: Pruga kn 55.080.— Stroj ” 40.000,— Kola ” 60.000,- Pruga ” 22.450.— Kola ” 8.000,- Ukupno kn 185.530,—
187	24.X.	Zdenčina 24.X.43. Br.395F	Dne 24/X. u 1,30 u km 444° 1 eksplodirala je mina pod strojem vi. 311.	Ukupna šteta kn 23.224,-
188	23/24. X.	Blinski Kut — — Sunja 24.X.43.	U noći 23/24. X. u 20 do 24 sata između Blin. Kuta i Sunje u km 364° 7/8 eksplodirale 2 mine u km 364° 3/5 11 mina. Stražara 231 podpuno uništena. Izvršen je napad na postaju Blinski Kut.	Šteta na: pruzi kn 334.740.— skretn. kućici ” 50.000,— Ukupno kn 384.740,— Pruga popravljena 25. X. 43. ulih.
189	22/23. X.	Konjšćina — — Zlatar Bistrica 23.X.43.	U noći 22/23.X. napadnuta postaja Konjšćina te zapaljena. Minirane skretnice 1,4,5,6 i 7. Hitni signal prema postaji Zlatar Bistr. porušen. Zapaljeni 3.G. i 4 K kola, porezani b.b. stupovi.	Šteta: Pruga i zgrada kn 1,200.000 — sign, i b.b. ” 1.533.— kola ” 2,800.000,- Ukupno kn 4,001.533,—
190	23.X.	Zdenčina 23.X.43.	Dne 23.X. u 3 sata eksplodirala je mina u km 444 u 9,30 eksplodirala je mina i ranila domobrane Franjo Kulej i Ivan Benković, te dvojicu njem.vojnika.	Ukupna šteta kn 7,940,-
191	23.X.	Velik Trgov. — Zabok 23.X.43.	Dne 23/X. u 2 h eksplodirala je mina na mostu u km 19/6 19/7 između postaja Vel.Trgovište — Zabok. Oštećen je most dugačak 18 m.	Šteta: 77.000,— Pruga prohodna nakon 2 dana.

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
193	16/17. X.	BI.Kut — — Sunja	Dne 16/17 X. pomoćni vlak sa vojskom naletio je na minu u km 353 ^{0} 9/0 između Sunje i BI. Kuta.	Šteta na pruzi 20.050 kuna. Promet nije trpio.
194	29.X.	Turopolje 29.X.43. Br,13F	Dne 29/X. u 2 h km 403/3 do 403/4 minirana je pruga.	Šteta 5.100,— Pruga prohodna 29.X. u 8,30
202	28.X.	Sutin. Toplice— Zlatar Bistrica Bedekovčina 28.X.43.	Dne 28.X. na dijelu pruge Sut. Toplice —Zlatar Bistrica porušena je pruga u dulj. 30 met. posječeno 13 b.b. stupova na post. Zlatar Bistr. zapaljena 2 G kola i ručno sklad.	Šteta: Pruga kn 2.520,— b.b. vodovi ” 5.200,— Ukupno kn 7.720,— Pruga popravljena 28. X. u 12 h.
203	30/31. X.	Pušća Bistra 31.X.43.	Dne 30/31. X. u 23,45 napadnuta je postaja Pušća Bistra po partizanima. Odnieto 15.134° 18.	Šteta: Gotovo kn 15.134.— b.b. ” 47.500,- Našast. ” 2.420,— Ukupno okn 65.054.—
204	29/30. X.	Blin. Kut — — Sunja 30.X.43.	U noći 29/30.X. u km 358/9 do 359,9 između Blin. Kuta i Sunje oštećeno 12 šinja i 10 pragova.	Šteta: kn 239.560.— Pruga popravljena 30. X. 43. — 11,30.
205	29.X.	Draganići	Dne 29/X. u 22 h km 473/1 oklopni vlak 371 naišao na minu.	Pruga prohodna u 10,30. Šteta kn 13.570.— Dva domob. mrtva jedan teže ranjen.
206	4.X.	Severin pruga Bjelovar — — Garešnica	Dne 4.X. izvršen je napad na prugu u km 14^{0} 9/10 po partizanima.	Štete nema.
208	24.X.	Katalena — — Pavlovac Bjelovar 4500 27.X.43.	Dne 24./X. 43. oko 13 h napadnut je putnički vi. 1411 u km 48 pred tunelom. Vlak izpaljen.	Poginuli: 1) Hejtmanek Ana iz Paulovca kraj Vel. Grđevca 2) Kinšec Ana iz Zagreba 3) jedna neidentificirana muška lješina 4) Garendaj Đuro, Zagreb 5) Merkoci Ivan, trgovac iz Zagreba 6) neidentificirana lješina, nezna se da li je muška ili ženska Šteta na pruzi 149.530 kn, lok. 51-130— 150.000 kn,

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
				na kolima 3,150.000 kn, robi 150.000 kn. Potpuno izgorjela kola i spisi.
210	25.X.	Rovišće — — Sv. Ivan Žabno 25.X.43.	Dne 25/X. u 22 h km 19/9 između Rovišča — Sv. Ivan Žabno miniran je most.	Šteta na pruzi 749.305.-kn.
212	26.X.	Ivanić Grad — — Prečec 26.X.43.	Dne 26. X. u km 69° 420 između Ivanić Grada i Prečeca vlak 5a (kolna proba) naišao na minu.	Šteta na: Lok. 17066 75.000.kn kolima 500.kn pruzi 13.270.kn propust 50.000.kn
213	26/27. X.	Moslav. Popovača 27.X.43.	Dne 26/27. X. miniran je od strane partizana filter vodocrpa koji se nalazi daleko od postaje 1 km kod mlina »Grer«.	Šteta na filtern 500.000 kn.
218	20.X.	Stajalište Ćulinec Sekcija Zagb. zap. kol.121/43 26.X.43.	Dne 20./X. napadnuto je stajalište Čulinec te zapaljeno.	Šteta: na zgradi 200.000 kn inventar 25.000 kn
236	25.X.	Turopolje — — Vel. Gorica	Dne 25/X. 43. u 7,15 vlak 22 naletio na minu u km 402,8 između postaje Turopolje—Vel. Gorica.	Šteta: Pruga kn 14.060.— Stroj ” 130.000.— Kola ” 40.000,- Ukupno kn 184.060.—
250	29.X.	Križevci — Kloštar	Dne 29. X. u km 10/00 napadnut stroj vlaka 1417 pušćanom vatrom na pruzi Križevci — Kloštar.	Šteta na km 5.000 kn.
251	31.X.	Sv. Ivan Zabno 2.XI.43.	Dne 31. X. u 18,15 napadnuta je postaja Sv. Ivan Žabno te zapaljepo odmetnicima.	
262	22.X.	Golubovec	Dne 22.X. u 4 h napadnuta je postaja Golubovec od odmetnika.	Šteta: Novac = 8.000 kuna.
263	15.X.	Vrbovec 23.XI.43.	Dne 15.X.43. u 6,30 napadnuta je postaja Vrbovec po odmetnicima. Stroj vlaka 211 pustili na otvorenu prugu.	

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
264	18.X.	Vrbovec 18.X.43.	Dne 18.X. u 23 h napadnuta je postaja Vrbovec po odmetnicima te odnjeli brzoglas.	Šteta: na b.b. 45.925.kn. -3/III.
270	18.X.	Ivanec I.br.926 19.X.43.	U 13,30 napadnuta postaja Ivanec.	Šteta: Gotovo kn 7.550,— mat.in- vent. ” 5.000 — Ukupno kn 12.550.—
274	15.X.	V.Toplice — — Varaždin Sekc.Vd. br.1921 4.1.44.	U 23,30 u km 83° 521 minirana pruga.	Pruga odmah popravljena. Šteta kn 6.000.—
275	15/16. X.	Novi Marof — — V.Toplice Sekc.Vd. br.1923. 21.XIII.43.	U noći napdnuta je pruga u km 80 = 025-80° °052 i 80^0 554 — 80654 i porezani b.b. stupovi.	Pruga nije popravljena. Šteta: na pruzi kn 49.000.— b.b. vo- dovima ” 13.000.— Ukupno kn 62.000 —
276	17.X.	Varaždin — — Cerje Tužno Sekc.Vd. br.1917 22.XII.43.	U 9,35 su partizani pucali na noćnog obhodara stai, radnika Nikolu Pokupec i teško ga ranili u pluća u km 10° 475.	Teška ozlieda.
280	15.X.	Sekcija Sisak	Dne 15.X.43. ustaša Mehak Stjepan i Pirok Ivan u km 10° 320 pruge Sunja —- Majur pronašli minu tešku 22 kg i 50.	
285	17.X.	Varaždin sekcija 28/44. 8.III.1944.	17.X.43. 16-18 h porušena je pruga u km 12 ° 634 — 12° 698 te u km 12° 858 — 13° 242 te 18 b.b. stupova — zatim pruga u km 20° 602 - 5-20. 626° 5 = 24. Vd — Golubovac	Šteta: Pruga 96.000. kn b.b. 15.000. kn
286	18.X.	Varaždin sekcija 28/44. 8.III.1944.	18./X.43. oko 17,45 h porušen most u km 15° 792 pruge Varaždin Golubovec, a u km 15 ° 500 — 15.880. Istovremeno minirani su mostovi u km 15° 882 i 15° 969, te ulaz. vrata straž. tornja u km 15° 882 i 12 b.b. stupa.	Šteta: 1,210.000. kn pruga 13.000. kn b.b.

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastradali i štete)
287	27/28. X.	Varaždin sekcija 30/44. 8.III.1944.	27/28. X. 43. prevrnuta je pruga niz nasip u km 18° 342 — 18° 990 i želj. propust u km 18° 890. Varadžin — Golubovec	Šteta: Pruga 220.000.—
288	31.X. 1.XI.	Varaždin sekcija 31/44. 8.III.1944.	31.X./1.X1. 43. porušena je pruga Varadžin —Golubovec u km 17° 775 — 18° 343 i 19.000- 19.336.	Šteta: Pruga 150.000.—

Knjiga, rukopis
Sign., Sindikat radnika saobraćaja i veza Jugoslavije — Republički odbor za Hrvatsku, Zagreb, Očevidnik nezgoda Hrvatskih državnih željeznica, knj. 2. i 3.

1943, listopad 215

Izvještaj Kotarskoga NOO-a Četvrtoga rajona Mjesnome komitetu KPH Zagreb o prikupljenoj pomoći i izdacima za listopad 1943. godine

KARAKTERISTIKA JEDINICE
(RAD JEDINICE KROZ PROŠLI MJESEC)

X mj.		PRIMITAK			
			Čl.	Simpat.	Novac Ukupno Sveukupno daju Kuna primitak
3/VI.	Jedinica	3 300 jedinice			
	Kružok	4 200			
	Ukupno	7 500 500 13.965			

N.P. Matični odbor		4			Ukupni izdat.
	Simens Pododbor	4	34	2.910	
	Rašica ’’	3	19	1.950	9.800
	Kontinental	3	17	1.065	
	Pamuk	3	16	800	Ukupni simpa-
	Kustošija cen. "	3	15	1.300	tiz.
	Kustošija periferija	3	12	490	186

i

N.O.O.	Ukupno daju		122	8.515 8.515 D ,	Predano
	Glavni odbor	3	3		630 3550
	Stenjevac pododbor	3	11	430	
	Rudeš	3	8	1.000	
	Drvinje	3	6	250	
	Grmošnica pododbor	3	3		
	Šestinski dol 1 povjerenik		8	820	
	Vojnički pododbor	4	7	300	
	Ukupno daju		46	3.430 3.430	
A.F.Ž.	Matični	3	3	200	
	Milerov breg	3	9	560	
	Grmošnica	4	7	465	
	Drvinje	3	4	215	
	Ukupno daju		23	1.440 1.440	
P. St.	Daje.....			80	
P. Pr.	Daje.....				
B. Gr.	Daje.....				
S.K.O.J.	Daje.....				
	Ukupno daju			80 80	
	Sveukupno daje			186 15.965	

Tokom 7. mjeseca nije bilo hapšenja, u N.O.V. otišla jesu 2 druga, sada čekaju na odlazak 3 druga.

Ima na raspolaganju 2 stana za spavanje po 4 noći, najbliži put je preko Zvonka[1].

[1] Redakcija nije utvrdila na koga se odnosi

Imena stvari		Imena stvari	
pištolja	1.900	Macan	200
ostaje	1.530	Rustijan	500
		Vlahović	1.000
		Antolić	800
		Vrbanec	800
		Jadrić	300
		Mihelja	1.200
		Olga	1.200
	Municija i oružje u toku predaje.	Emilija	1.000
		Štabek	500
		za kupnju	**400**
		Ukupno izdano	**7.900**
		Ostaje	**615**
		Stvari narodne pomoći jesu u toku predaje.	

X mjesec		Odbori	Cl.	Simpa-tizeri	Ukupni broj	Ukupni primitak		Ukupni izdaci			
						Kn.	Ukupni iznos	N.O.O.		N.P.	
III/VI	Jedinica		3		3	300			Kn.		Kn.
	Kružok		4		4	200					
			7		7	500	500				
N.P.	Matični	1	4		4			2 kom.		Macan	200
										Rustijan	500
Među tvor-nički	Simens	1	4	30	34	2.900		revol		Vlahović	1000
	Rasica	1	3	16	19	1.950		1 kom.	1.400	Antolić	800
	Kontinental	1	3	14	17	1.065				Vrbanec	800
	Pamuk	1	3	13	16	800		1 ”	500	Jandrić	300
Ulični	Kustošija centar	1	3	12	15	1.300				Mihelja	1200
										Olga	1200
	Kustošija periferija	1	3	9	12	490				Emilija	1000
					117	8.515	8.515			Štabek	500
N.0.0.	Glavni	1	3		3	630			1.900		7500
	Stenjevac	1	3	8	11	430		Po N.O.O. ostalo 2.510		Po narodnoj ostatak 2055 i 2500	
	Rudeš	1	3	5	8	1000					
	Drvinje	1	3	3	6	250				Ukupno 4555	

X mjesec		Odbori	Cl.	Simpa-tizeri	Ukupni broj	Ukupni primitak		Ukupni izdaci	
						Kn.	Ukupni iznos	N.O.O.	N.P.
N.O.O.	Grmušnica	1	3		3			Popis oružja	Sanitet odjeća i ostalo
	Vojnički	1	3	4	7	300			
						2.610	2.610		
Borbena G.								Isto tako kao i po narodnoj.	Pošto je u toku predaja, ne može se dati točan popis.
S.K.J.									
A.F.2.	Šestinski dol	Povje-renik		7	8	820			
	Glavni	1	3		3	200			
	Milerov breg	1	3	6	9	560			
	Grmušnica	1	4	3	7	465			
	Drvinje	1	3	1	4	215			
						2.260	2.260		
Štampa						80	80		
							13.965		
Ima 2 stana za spavanje po 4 dana najbliži put preko Zvonka.									

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, KP-66/1235.

KAZALO OSOBNIH IMENA

A

Abalić Marko..... 682
Adlesić..... 265
Ahmetović Lutvo Mika, Miš-
ko 10, 51, 56
60, 88, 105, 113, 150, 203, 263,
276, 358, 361, 440, 441, 492
Ančika, vidi Vipotnik Anka
Andreović Slavko..... 195
Andrija..... 380
Andrija, vidi Darević Ivan
Anić Nada 384
Anina, vidi Tompa Nevenka
Ankica, vidi Fejzo Zlata
Antić Vinko 316,453,
686
Antolić..... 721, 722
Antolić Juraj 536
Antolović Dragutin 455
Antolović Štef 266
Antolović Zvonko..... 52
Augustinčić Antun..... 359
Ašperger Ivica Ivan..... 266, 294,
354

B

Babić Antun..... 80
Babić Ivan..... 438
Babić Karlek..... 493
Babić Vlatka 439
BaburićTomo 436
Badel Marijan..... 31,116,124,
126, 127, 147-150, 234, 235, 256,
257, 358, 482, 484, 492, 493,
516, 522, 692
Badovinac Draga..... 242
Badovinac Marko..... 241
Badovinac Marta..... 241
Badovinac Milan..... 241
Badovinac Niko..... 241
Badurina Gabrijel..... 709
Bakarić Vladimir Vlado . . 86, 337, 678
BakovićJerko 115
Bakrać Boris Čerkez 58, 375
Balaš Boris Boca..... 358, 521
Balen Šime..... 296
Baltić Milutin Željko..... 396, 440,
443, 528, 604
Baljak Fabijan Roda..... 662, 663
Ban..... 263
Ban Đuro Mile..... 669
Banko Franjo..... 282, 283
Bara, vidi Supanc Anka
Barbarić..... 164
Barica, vidi Gretić Ruža
Baričić..... 647
Bartaković Marko..... 643, 645
Bartaković Mirko..... 643, 645
Bartol August Stari..... 185, 186
Bartol, vidi Dekanić Ivan
Bastajić..... 29
Bastajić Miladin..... 576, 642
Bastašić Ilija 52
Baškaj August..... 443
Beba, vidi Krajačić Bosiljka
Becić, vidi Begić Vilko
Bednjanec Ljudevit..... 253
Begić Vilko Becić..... 252, 527
Belačić Franjo..... 204, 205
Belačić Milan..... 183, 510
Belak Jura..... 62
Belinić Marko 50, 83, 84,
87, 108, 117, 134, 153, 155, 157,
201, 256, 312, 360, 415, 470,
528, 532, 533, 565, 577, 615,
629, 630, 638, 639, 668
Beluhan Pavao Škrba 128, 168,
169

Benak Ivan..... 485
Bendo, vidi Koren Stjepan
Benkovčić Imro..... 167
Benković Ivan 448,716
Bepin, vidi Gorjup Franjo
Beranek Juliana..... 332
Beranek Pavao..... 332
Berger Florijan 245
Berilec Stjepan 670
Bertaš, vidi Mrkoci Marko
Bertović Fabijan 645
Berus Anka 89,93,155,
357,442, 443, 525,534, 601, 628
Beve, vidi Kardelj Edvard
Biber Antun Tehek..... 530
BičanićJela..... 669
Bijeli, vidi Blažina Slavko
Bj elanović Drago Šalter..... 151

Blagi..... 379
Blaha Đuro..... 48, 119, 588
Blata Ivica..... 58
Blata Žarko..... 58
Blazinić Petar 204, 205
Blaž, vidi Vivodić Alojz
Blažeković Stjepan 178
Blažić Antun Simun..... 289
Blažina Slavko Bijeli, Ivica .. 91,93
Blažun Eduard..... 137
Biondi, vidi Carić Dragan
Bobi..... 56
Bobić Milan..... 276
Bobinec Ivan..... 311,507
Boca, vidi Balaš Boris
Bogdan..... 262, 264, 354
Bogdanić Dragutin Picek 277
Bogdanović Gabro..... 327, 330
Bognar-Kunstić Zlata Nada, Branka..... 381, 668
Bogović Ivan Matija..... 185, 196
Bogović Tomo 246
Bohun Zvonimir 552
Bolt Ivan..... 558
Bolt Valent..... 558
Boltek, vidi Novosel Josip
Bolto 654
Boris, vidi Hus Vlado
Borislav, vidi Carić Dragan
Borjan Lucija Luce 81
Boronić Stjepan..... 334
Bosanac Krsto..... 453
Bosec Valent 122
Bosnar Stjepan 170, 404
Bošnjak Anton..... 241
Bošnjak Lovro ml 242
Bošnjak Stjepan..... 55,137, 220, 221, 283
Božić Branko..... 289
Božić Jagoda..... 186
Božićević Ivan..... 448, 530
Božak Pavle..... 111
Bračić..... 586
Bradač Milan..... 200
Brajčić Dako 241
BralićTomo..... 282
Brand Šandor..... 109
Branka, vidi Bognar-Kunstić Zlata
Branko, vidi Premuž Stjepan
Brezović Nikola Prebeg..... 51, 263, 360
Briški Vinko..... 693
Brko..... 475
Brko, vidi Gluhak Rudolf
Brko, vidi Herceg August
Brnčić Anica..... 240
Brnčić Marta..... 241
Brnčić Nikola..... 53
Broz Josip Tito..... 95, 137, 154, 183, 419, 459, 465, 486, 489, 502, 510, 538, 599, 618
Brunović Milan..... 649
Bruggel Petar..... 693
Bubaš Tomo..... 636
Bučer Franjo..... 645
Bučer Janko..... 645
Budić Ivan..... 281
Bujanić..... 302
Bulić Janko 240
Bulić Nikola..... 241, 242
Bulat Rade..... 77, 86, 87, 108, 169, 176, 201, 202, 224, 226, 256, 312, 565, 578, 630
Bulat Tešo..... 565, 578, 630, 648
Burić Dragutin Nikola..... 62
Burić Tomo..... 448
Burić Mato..... 386
Busija Josip..... 218

C

Capo, vidi Janić Vjekoslav
Car Jure..... 13, 241
Carić Ranko..... 682
Carić Dragan Borislav Biondi 60, 81, 91, 385, 669, 662
Castek Josip..... 636
Cecelj Bartol 558
Cekurić Ema Neda..... 668
Cere Alojz..... 586
Cerić..... 386
Cesaree August..... 88
Cesaree Stanko 88
Cestar Martin..... 386
Cifrek Mato..... 151
Ciganović Čedo 654
Cigo, vidi Lončar Tomo
Cikojević Branimir 111,222, 288
Cikoš Martin 556
Cimprešak Cero..... 570
Cips 633
Cmrk Ivan Jovo..... 398
Crni, vidi Culjak Franjo
Crni, vidi Pentek Slavko
Crni, vidi Tucman Josip
Crnić Ivo ..... 252 .
Crnković Ljubomir 226
Crnković Ruža Olga..... 378, 662
Crnolatec Slavko..... 454, 455
Ćule, vidi Čalić Dušan
Culjak Franjo Crni..... 289
Cvergl Mato..... 81
Cvrla Dragutin..... 670

č

Canađija Ivan..... 588, 590, 591, 592
Čačić Luka..... 242
Cadež Ignac Švabo..... 289
Calić Dušan Ćule..... 530
Čavić Stevo..... 312
Čedomil, Cedo, vidi Grgurić Živko
Čerkez, vidi Bakrač Boris
Ciro, vidi Buković Ivan

Čokara, vidi Radović Milan
Čorko..... 438
Cosić Vita Olga..... 665
Crnko..... 493
Ćučković Stevo..... 223
Čukelj Drago 620
Čukelj Fabijan..... 620
Čukelj Franjo..... 620
Čukelj Ivica 620
Čukelj Martin..... 620
Čulo Lovro..... 245
Čvek Aloj 620

ć

Ćuk, vidi Jeđut Vinko

D

Dadasović Branko..... 82
Dakić Božo Jakov..... 665
Damjanović Dako 242
Danica..... 496
Danilo 378, 663
Dara, vidi Kranjc Marija
Darko, vidi Matetić Zlatko
Darević Ivan Andrija..... 80, 337, 667
Davor, vidi Szailer Franjo
Debeljak Alojz Lojzek 253
Dejanović Ilija..... 241
Dekanić Ivan Bartol..... 61, 64, 66, 116
Demonja Nikola..... 146
Denac Ivan..... 273
Detelić Mirko..... 52, 113
Dević Jakov 167, 244, 471
Dijanović Tomo..... 30,522, 639, 642
Dobrić Blagoje..... 683
Dobrila Ante Pepo..... 393
Doktor..... 454, 461
Doretić Jakob..... 286
Došen Stevan Stevo..... 152, 153, 155, 254, 657
Dović Janko..... 586
Dović Petar 586
Dovžak Stanko..... 507
Dozet Perica Pero 91
Dragica, vidi Gospodnetić Ivka
Dragičević 79
Dragojlov Fedor..... 54
Drakulić Tonka 240
Dragee..... 385
Draušnik Jurica..... 64, 99, 100, 489, 523, 576
Draženović Mato..... 195
Drenovac Neda 552
Drvodelić Ivan..... 334
Družinec Josip Ico..... 186,311
Družinec Ivica..... 624,651
Duduš Veselko..... 194
Dugi..... 379
DumenčićJoso..... 352
Dutković Franjo..... 122, 168

Đ

Đarić Ljuban..... 588
Đerđa Marija..... 102, 357
Đilas Milovan..... 155
Đuran Stjepan..... 600
Đurašević Dragutin..... 240
Đurđević Simun..... 282
Đurđica, vidi Solar Vera
Đuričić Valent..... 82

E

Emanuel..... 382
Emilija..... 721,722
Erdeljac Dane 644
Erdeljac Josip 327, 328
Ernest 664
Ernest, vidi Miličić Marko
Ervanović Ruža..... 601
Ervin 667
Eterović..... 644, 645

F

Fabijan, vidi Neđeral Vinko
Fabijan, vidi Sokolčić Ivan
Faltus..... 438
Fejzo Zlata Ankica..... 93, 377, 663
Ferdo, vidi Kaurić Zvonko
Ferenčak Ivan 671
Fičko Tomo 387
Fijolić..... 21
Filipčić Juraj 365
FilipiJugo 470
Filipović Đuro..... 387, 536
Filipović M..... 182
Filipović Stipe..... 211
Filipović Vid..... 219
Fiolić Petar 99, 100,489, 355
Fischer..... 195
Flajpan Stjepan Sivi 264, 454, 455
Forgač..... 284
FrajtakJura..... 191
Francek..... 64, 633
Francka..... 359
Frangeš Gustav Franger 129, 130
Franković Josip..... 195
Franjek, vidi Hlad Franjo
Franjo 240

Fresi Levin..... 355
Frlan Katica..... 241
Frlan Nikola..... 241
Frljak Josip 301
Furjanić Ivan..... 242

G

Gabrek, vidi Mišak Alojz
Gabrić Rade..... 261
Gabro, vidi Petanjek Gabrijel
Gabud Valent..... 647
Gajdaš, vidi Mikulić Tomo
Gajski Milko..... 242
Galović Helena, vidi Lauko Irena
Galić Jordanka..... 332
Galić Vladimir Petrić..... 332, 333
Galić Vlado Lisac..... 384
Galović Stjepan..... 205, 419, 464, 466, 509, 510
Garendaj Đuro..... 717
Gašpar, vidi Smuđ Franjo
Gaži Franjo 388
Gaži Tomo..... 388
Geci Franjo..... 217
Gegač Ignac Žiga..... 68
Gembec Vladimir..... 56, 383
Glavač Petar..... 122
Gliček Tomo..... 327, 330
Glik Zlatko..... 551
Globan Stjepan Zagorski 378, 666
Gluhak Rudolf Brko 145, 249, 436, 523, 524
Gluhak Stjepan 67,68,122
Goleš Janko..... 241
Golubić Ivan 301
Golubić Milan 626
Golujuh 626
Golubović..... 495
Gorjup Franjo Bepin..... 664
Gorup Mate..... 631
Gorupec Alojz 587
Gorupec Pavao..... 586
Gorupec Stjepan 587
Gospodnetić Ivka Dragica ... 378, 663
Gošnjak Ivan..... 337, 678
Gotlieb Hinko 87, 88
Govedić 252
Grabar..... 420
Gračak Josip 68
Graft Josef..... 693
Grahor Ladislav Laci..... 253, 633
Grasa Josip..... 241
Grbinić Drago Dragee..... 262
Grbinić Joža..... 293
Grbinček Mirko..... 52
Grebenić Mika..... 263, 264, 354, 454,457
Gredičak Janko 586
Gregorec Adolf..... 241
Gretić Ivica Mar j an..... 96,515, 634
Gretić Nikola..... 643, 644
Gretić Ruža Barica..... 80, 93, 664
Grga, vidi Pipić Franjo
Grgišić Stjepan 13, 693
Grgurić Zivko..... 579, 580
Grivonja, vidi Pipić Tomo
Grkovec..... 671
Grum Andrò..... 440
Gubec, vidi Kuren Milaan
Gumhalter..... 590, 591
Gustin Bara..... 242

H

Habdija Mirko..... 306
Habunek Ivica Rade 380, 440, 441, 443, 601, 666
Hagljan Đuro..... 438
Halambek Josip..... 453
Hank Wilchelm..... 693
Hanžek..... 188
Hanževački Mato..... 387, 536
Harapin Rudolf..... 713
Hasan Vinko 281
Haviža Franjo..... 261
Hebrang Andrija..... 129, 174, 234, 259, 489
Hegeduš Franjo..... 387, 536
Heim 194
HejtmanekAna..... 717
Herak Mirko 343
Herceg August Brko..... 185
Herceg Gustav..... 557
Herceg Vilim..... 557
Herenčić Ivan..... 661, 666
Herkov Božidar..... 507, 552
Hinić Stevan 272
Hinko..... 380, 667
Hiter Vinko Žiga 633
Hitler Adolf..... 22, 101, 205, 501, 528, 598, 599
Hitrec..... 188
Hlad Franjo Franjek 198
Holjevac Većeslav 243
Horti 22
Horvat Josip..... 35, 84, 85, 223, 254, 279, 585
Horvatić Ivo..... 448
Horvatić Mato..... 267, 277, 299
Hren..... 188
Hren Lovro 241
Hrenčević..... 188, 192
Hrestak Rudolf..... 252
Hrk Mato..... 670
Hrnčević Josip Martin Mato, . 89,93, 173, 248, 389, 393, 394, 436, 439, 444, 528, 544, 628, 630
Hršak Božena Katarina..... 49, 380
Hrušt Stjepan 334
Hudec Josip..... 692
Hudolin Masko 588

Huis Cvjeta Ljubica..... 186, 309, 515
Huis Ivan..... 515
Hus Vlado Ivica, Krešo, Boris 93,375, 378, 441, 662
Husnjak Alojz..... 258

I

Ico, vidi Družinec Josip
Ignac 79
Ileković Luka..... 387,536
Imper Dragutin..... 409, 637
Ivančević Stevo 135
Ivančić Karlo..... 644, 645
Ivanković Zvonko Vonta 401
Ivanović Emil..... 636
Ivanjko..... 466
Ivčević Ivan..... 210
Ive, vidi Vuković Pero
Iveković Mladen..... 629
Iveković Stjepan Štef . . 96, 170, 404
Ivica, vidi Hus Vlado
Ivić..... 252
Ivić Franc..... 601
Ivić Stjepan Mali..... 105, 106, 174, 289
Ivković Pero 29

J

Jagatić Mijo..... 386
Jagić Miško 58
Jakov vidi Dakić Božo..... vidi
Jakovac Drago..... 619
Jakovac Martin 619,646
Jakovlić Ivan 385
Jakovljević Ilija Slavonac. . . . 385
Jandra Andrija..... 448, 454
Jandrić..... 721, 722
Janić Vjekoslav Capo..... 90,280,444, 564, 630
Janić Vlado 316,453
Jankes Grga Marijan..... 393, 398, 402
Janko..... 62, 677
Janko Ivan Vlado..... 662
Janković..... 533
Janković Nikola..... 645
Janković Petar..... 643, 645
Jany Franjo 194, 606
Jasenka, vidi Žnidarec Klein-hans Marija
Jaša, vidi Jureković Jakob
Javornik Ivan Lala, Ratko ... 58, 79, 441
Jedvaj Drago Stanko..... 62
Jeđut Vinko Ćuk..... 523, 524, 588, 589, 590
Jerin Sveta..... 381, 633, 688
Johvel Alfons..... 693
Jović Mihajlo..... 557
Jovo, vidi Cmrk Ivan
Jozić Dragutin..... 12
Joža 459, 632
Julijas..... 424
Julio..... 665
Jura..... 424
Jura, vidi Posavec Milan
Juratovac Juraj 644, 645
Jurek ..... •..... 198
Jureković Jakob Jaša..... 251,304
Jureković Stjepan 35, 84, 85 223
JurićJure..... 241
Jurin Blaž..... 274
Jurin Mrkoci Tonka..... 309
Jurinjak Josip..... 205
Jurinjak Miško..... 419
Jurković Josip 553
Jurišić Augusta..... 334

K

Kainrath..... 626
Kalacia Milan..... 591
Kalaj zić Andrò..... 171
Kalay..... 438
Kalcina Ivan..... 577
Kancijan Dragica Zagorka . . 601
Kantolić Mirko 204, 419, 420, 510
Karabej Babić Zorica..... 63, 425
Karanović Vukašin..... 497, 588
Karčević Anastasije..... 332
Karčević Sofija..... 332
Kardelj Edvard Beve..... 203, 359, 533
Katelinica..... 352
Katalenić Ivan Pero..... 209, 308, 422
Katarina, vidi Hršak Božena
Kaurić Drago Skula..... 150, 454, 455, 459
Kaurić Zvonko Ferdo..... 667
Kečenović Geno..... 327, 328, 330,331
Kegljan Nikola..... 636
Kegljan Paula..... 636
Kemfelja Đuro Duka..... 21, 25, 114, 115,438
Kereškenji Veljko..... 352
Kerovac Ivan..... 301
Keserić Dane..... 241
Kezele Slavko..... 293
Kincl Francka Franca..... 129, 359
Kinšec Ana..... 717
Kireta 264
Kiseli..... 379
Kiseljak Pavao..... 626
Klaić Božidar..... 119
KlančecJerko 122
Klasić Ferdo..... 170
Kličković Nikola 48, 223, 254, 279, 586

Kljesar..... 446
Knez Bartol..... 670
Knez Ivica 670
Kotbal Vlado..... 595
Kocijan Ivan 225
Kodumija Ignac..... 558
Koić Milan..... 323
Kolar Josip Matek..... 601
Kolar Stjepan..... 461
Kolić Karlo 241
Koloman Mirko Miro, Suhi . . 375, 660
Konte Vilibald..... 531
Konspirator, vidi Saili Dragutin
Korać Miloš..... 82
Kordelj Martin..... 632
Kordić Mara..... 253
Koren Stjepan Bendo 58, 102, 262, 266
Korman Katica 190
Kos Ferdinand..... 233
Kos, vidi Novosel Dragutin
Kos Pavao 223
Kosak Ivan..... 588, 590
Koščec Filip..... 305
Košutić August..... 10, 64, 294, 295, 371, 436, 509, 510, 660
Košutić Ivan..... 419, 426
Košutić Viktor..... 419
Kotković Ivo..... 470
Kovač..... 382, 668
Kovač Luka..... 386, 557
Kovač Vinko..... 180
Kovačević..... 10, 298, 355
Kovačević Gojko 312
Kovačević Zvonko..... 438, 439
Kovačić Alojzije..... 44
Kovačić Barica..... 100
Kovačić Ivan Goran..... 485
Kovačić Vjekoslav..... 32
Kozarić Mirko..... 182
Kozina Jura..... 627
Krajačić Andrija..... 670
Krajačić Bosiljka Beba 513
Krajačić Erna Solo 377,664
Krajačić Ivan Stevo..... 91,96,259, 355, 362, 436, 444
Krajačić Niko..... 241
Kralj Vjekoslav 122
KramarićTomo..... 167
Kranjc Marija Dara..... 378, 663
Kranjčec Branko..... 419,422, 464, 509, 510
Kranželić Ivica..... 203
Kraus..... 474
Krčmarek Franjo Luka I, Tošo 376, 441, 661, 662
Krešo..... 664
Krešo, vidi Hus Vlado
Krist Dušan..... 577
Krmelić Mišo..... 577
Krnjević Juraj 355, 372
Krog Dragutin..... 631
Krog Stjepan Rudi..... 253
Krošelj Mijo Vilko..... 92, 189, 192, 587
Kruhan Stjepan . . '..... 166, 167
Kruhan Tomo..... 148
Krunić Ivan..... 664
Krunka, Vidi Zastavniković Krunislava
Krušec Josip..... 572
Krušelj Josip 586
Kržišnik Gustav..... 111,137, 144.180, 218, 246, 306
Kučan Oskar 588
Kučić Stjepan Štef..... 82, 142, 223, 366, 566, 585
Kufrin Milka 600, 601
Kukec Drago 58
Kulej Franjo..... 716
Kulik Josip..... 13
Kumić Mato..... 11, 262
Kundek 262
Kunstić Franjo Pero..... 380, 667
Kunjka Vladimir..... 383
Kurpes..... 645
Kuren Milan Gubec..... 152, 153, 155, 254, 648, 657
Kušec Božo 223, 581
Kuten Franjo..... 670
Kuten Jašo..... 670
Kvaka..... 444

L

baci..... 61, 67
Laci, \ idi Grahor Ladislav
Laci, vidi Pipić Dragutin
Lacković..... 264
Laco..... 311,421
Laćan Marijan..... 47, 120
Ladišić Nikola..... 35,82,85, 319, 327, 340
Lakuš Filip..... 21,25
Lala, vidi Javornik Ivan
Lasta Fedor Feda..... 82, 552
Lauko Irena, Galović Helena . 57
Laurenz Ernest 693
Lea..... 665
Lelas Anita Nina 376, 665
Lenard Fabijan 64, 355
Lenjin..... 370, 598, 599
Leskovar Branko..... 633
Leskovar Slavko..... 312
Lisac, vidi Galić Vlado
Livada Dane..... 50, 86, 87, 108, 174
Lochart 419
Loin Lacko..... 204
Lojen Đuro..... 327, 328, 330
Lojz, vidi Valečić Alojz
Lojzek 652
Lojzek, vidi Debeljak Alojz
Lončar Božo..... 189
Lončar Ljudevit..... 189

Lončar Mara 241
Lončar Petar..... 189
Lončar Tomo Cigo..... 652
Lončarić Rikart Plahutar 252, 631
Loparić..... 188
Lorković Mladen..... 661
Lovrek Stjepan 173
Luce, vidi Borjan Lucija
Lučić Joža 103
Ludva..... 80, 81, 383
Luka II, vidi Truta Nikola
Luka I, vidi Krčmarek Franjo
Luka, vidi Novak Franc
Lukin Rudolf..... 577
Lünstenberger Rene 693
l.üther Rudolf..... 14

Lj

Ljubanović Franjo..... 644
Ljubanović Janko..... 644
Ljubanović Josip..... 644
Ljubanović Juro..... 644
Ljubanović Karlo..... 644
Ljubanović Lovro..... 643, 644
Ljubanović Makso..... 644
Ljubanović Milan..... 644
Ljubanović Nikola..... 644
Ljubanović Sika..... 644
Ljubanović Tomo..... 644
Ljubo..... 424, 425
Ljubica, vidi Huis Cvjeta
Ljubo, vidi Prpić Pero
Ljubojević..... 164

M

Macan 721, 722
Macura Dmitar 577
Maček Ivan 78
Maček Vlatko..... 20 —23, 27, 64, 113-115, 183, 196, 204, 205, 213, 246, 276, 294, 295, 308, 326, 387-389, 440, 464, 484, 509, 510, 515, 535, 570, 689
Maglić Ivica..... 306
Magovac Božidar..... 114, 372
MagovacNiko 241,242
Magovac Willi 693
Mahovlić Josip..... 241, 644, 645
Maj er Boris Marić..... 601
Major Antun 683
Makar Franjo..... 627
Maksim 384
Malčić Franjo..... 363
Malek Mika..... 263, 354, 454
Mali, vidi Ivić Stjepan
Maligec..... 207
Mandić Ferdo Dugi..... 379
MandićJovica 552
Manojlović Miloš..... 35 82 85 152,280,281,407,595 ' ,
Marđetko Nikola Šturman . . 280 312 407, 575
Mareković Juraj Matek..... 169
Marić Jure..... 443
Marić, vidi Majer Boris
Marjan, vidi Gretić Ivica
Marijan, vidi Jankes Grga
Marin Ivan Silni..... 56 79 384, 669
Marinci Slavko..... 253
Marinić Josipa..... 327,330
Marinković Ivo Slavko..... 463
Marković..... 63
Markulinčić Josip Rudo..... 151
Markulinčić Tomo..... 194
Markušić Alojz..... 645
Markušić Ivo..... 645
Markušić Jura..... 241,645
Markušić Zorica..... 645
Martin..... 57, 221
Martin, vidi Hrnčević Josip
Martinčić Ivan..... 495
Martinčić Paula Seka..... 398
Martinović..... 352
Martinović Milan..... 263, 264, 266, 294, 295, 354, 457
Martinović Mile..... 103
Matačić Ivan Viktor..... 280, 393, 398
Mate..... 394
Matek, vidi Kolar Josip
Matek, vidi Mareković Juraj
Matetić Vladimir Vlado..... 51,83,86, 117, 134, 153, 201, 223, 256, 312, 415, 470, 577, 615, 617
Matetić Zlatko Darko, Saša . . 80, 383, 385
Matić Ivan..... 636
Matić Marinka..... 636
Matija Milan 485
Matija, vidi Bogović Ivan
Mato, vidi Hrnčević Josip
Matovinić Josip..... 88
Mavrić Davorin..... 193
Mayer Karl..... 692
Mećar Ivan Musliman..... 92
MedakAnte..... 212
Medarić..... 264, 355
Medić Stjepan..... 443
Medvedec..... 253
Meglaj Stjepan..... 100, 435
Meglajec Stjepan..... 63
Mehak Stjepan..... 718
Merkoci Ivan..... 717
Mesarić Vinko..... 401
Mesarov Martin..... 386
Mešić Šaban..... 211,212
Meštrović Ksenija..... 195
Meštrović Vesna 195
Mičić Milivoj 82
Mićo..... 379

Mićo, vidi Zlatić Savo
Mihailović Draža..... 355, 389, 437,487,498,499, 503, 599, 675
Mihelić..... 88
Mihelčič Alojzije 360
Milicija..... 721,722
Mihovilić Stjepan..... 282
Mihovilović Ive Težak 385, 667
Mijoković Drago Dragee 454, 455
Mika, vidi Ahmetović Lutvo
Mikan Lovro 241
Miklli Stjepan 552
Mikulčić Josip..... 636
Mikulić Tomo Gajdaš..... 262, 266, 295, 454, 455, 459, 463
Mikuš Andrija..... 620
Mikuš Mijo..... 620
Milan..... 396
Milan, vidi Posavec Franjo
Milašinčić Grga..... 99
Milatović Marko Zelina..... 122, 151, 249
Milanović Rade..... 273
Mile, vidi Ban Đuro
Miler 438
Mileusnić Grga..... 482
Miličić Marko Ernest..... 91,93,662
MilobarGrga..... 31,43
Milunić Josip..... 87
Mimica Vatroslav..... 552
Miočimović Stevo 470
Miodragović Jovo..... 485
Mira, vidi Tučkorić Vikica
Mirko..... 62, 63
Mirko, vidi Ugarković Stipe
Miro, vidi KoToman Mirko
Mišak Alojz Gabrek, Nepoznati 253, 575, 634
Miško, vidi Ahmetović Lutvo
Mitrečić- Dokmanović Anđela, Vera..... 380, 440, 666
Mladen Ivan..... 31, 116, 124, 369
Mladen Josip..... 100
Mlinarić..... 188
ModrićTomo..... 111
Mokar Vilim..... 572
Morić..... 303
Mostov Josip..... 556
Moškov Ante 55
Mrak Karlo 294, 354
Mrav Slavko..... 57
Mrazović Karlo Ortega 270, 277
Mrki, vidi Popović Martin
Mrkoci Ana 186
Mrkoci Jurin Tonka..... 186
Mrkoci Marko Bertaš 289
Muhar Marica..... 533
Muhek Andrija..... 83, 142, 152, 154, 202
Muhek Stjepan Podgorski . . . 190
Mukotrpni..... 443
Mule Josip..... 234,235
Murat Franjo..... 122
Musliman, vidi Mećar Ivan
Mussolini Benito..... 19, 22, 24, 29, 498
Muža 495
Mužek Pavle..... 467

N

Nada, vidi Bognar-Kunstić Zlata
Nada, vidi Žnidarec Kleinhans Marija
Nazor Vladimir..... 488
Neda, vidi Cekulić Ema
Neđeral Vinko Fabijan 92, 662
Nepoznati, vidi Mišak Alojz
Nikola, vidi Burić Dragutin
Nina, vidi Lelas Anita
Novak..... 334
Novak Franc Luka..... 87, 89
Novak Josip..... 633
Novak Marcel..... 570
Novaković Franjo..... 305
Novosel Dragutin Kos..... 214, 216, 446, 447'
Novosel Franjo..... 355, 448
Novosel Jadro 355
Novosel Josip Boltek..... 190
Novosel Stjepan..... 671
Nuzka Franjo..... 713

O

Ognjanovac Nikola..... 645
Olga..... 721, 722
Olga, vidi Čosić Vita
Olga, vidi Crnković Ruža
Oreč Nikola..... 443
Orešković..... 246
Orinić..... 362
Ortega, vidi Mrazović Karlo
Osrečki Radek..... 253, 633
Ostojić Marko 470
Ostojić Vicko..... 303
Ostrolučan Mićo 12
Ottenfels Franjo..... 49, 183
Ožeg..... 443

P

Padovan Lina..... 327
Paić 15
Paić Roje Neva..... 400
Pajo..... 309
Pajtler Milivoj..... 438
Palčić..... 455
Pandak Jadro..... 455
Panjan Vid..... 121

Papa Andrija 27,387,437, 535, 536
Pavec Đuro..... 194
Pavelić Ante..... 21,22, 24-27, 65, 93,252, 296, 306, 320, 388, 390, 460, 464, 488,499, 500, 503, 515, 528, 532,535, 538, 543, 675
Pavelić Krešimir 474
Pavešić Zvonimir..... 27, 437,438, 670, 671
Pavić Janko 19,99
Pavić Milko 241
Pažur..... 383
Pažur Mirko..... 467
Pećar Zdravko Pečaver..... 380, 577
Pećarić Ivan..... 241
Pekić Dušan..... 124, 229, 597
Pelin Josip..... 204, 205
Penica Dragina Dragica..... 327, 328
Pentek Slavko Crni 62
Penzek..... 284
Pepo, vidi Dobrila Ante
Perin Rudolf 507
Peričić..... 72, 76
Pernar Ivan..... 27,101,294, 295, 371, 426, 570, 660
Pero 309, 380
Pero, vidi Katalenić Ivan
Pero, vidi Kunstić Franjo
Perović Lepa Zina 55, 89, 97, 193, 196, 436, 444, 528, 529
Peršić Zvonimir..... 88
Petak Slavek 632
Petanjek Gabrijel Grabro.... 213, 445, 509
Petar Tomo 449
Peterlin Pavao..... 645
Petković Ljubanović Janko .. 242,644
Petlak Ivan..... 68
Petraković Dragica..... 146
Petrešević..... 88
Petrić, vidi Galić Vladimir
Petrinac Andrija..... 111
Petrović Ilija 82
Pferfer Johan..... 693
Picek, vidi Bogdanić Dragutin
Pinegro..... 669
Pintar, vidi Spiranec Josip
Pipić Dragutin Laci..... 61, 424
Pipić Franjo Grga..... 63
Pipić Ignac..... 99
Pipić Ivan Zorić..... 61, 427
Pipić Tomo Grivonja..... 265,447
Pirok Ivan 718
Pisek Gerog..... 693
Pita Neđip..... 167
Plahutar vidi Lončarić Rikart
Plećko Marica 186
Plepelić Stjepan..... 10, 264, 355
Podbrežnjak Andrija..... 626
Podgorski, vidi Muhek Stjepan
Pokos Slavko..... 25
Polda Stefan 305
Poljac Leopold..... 13,110,284 560
Poljak Anđelka..... 102
Popović Duka..... 327
Popović Janko..... 241
Popović Martin Mrki..... 151
Posavec Franjo Milan 670
Posavec Luka..... 386
Posavec Milan Jura, Roda . . . 185, 199, 571, 677
Posavec Tomo 536
Praunsperger Dragutin..... 68,119, 122
Prebeg, vidi Brezović Nikola
Predavec Đuro..... 144, 145
Predavec Josip..... 145
Predavec Zlatko..... 145
Predragović Nikola..... 557
Prelčec Dragutin 310, 419, 423
Premuž Stjepan..... 378, 382, 663, 668
Prepelac Tomo..... 386
Presele Slavica..... 327, 328
Pribanić..... 438
Prišlin Vlado 91
Prodić..... 288
Prosenik August Žarko 378
Prpić Ivan 79
Prpić Pero Petar, Ljubo..... 375, 666
Prvčić Stjepan..... 388
Ptičak Janko..... 195
Ptiček Stjepan..... 189
Pučko Josip..... 620
Pučak Mate 558
Pudrić Nikola..... 558
Punek Ivan..... 387
Purgar Marko 334
Puter 252, 466
Putnik, vidi Radić Gašpar

R

Radauš Vanja..... 359
Rade, vidi Habunek Ivica
RadečićJosiš..... 558
Radek Blaž..... 443
Radiček Josip..... 189
Radić Ante..... 713
Radić Gašpar Putnik..... 79, 384
Radić Ilija 241
Radić Stjepan..... 187
RadinićJašo..... 100
Radoničić Karlo..... 384
Radović Ivan 126
Radović Pavao..... 576
Radančević Jovan 654
Radović Milan Ćokara..... 31
Radošević Zdenko..... 88
Raić Marija 709
Rajić Ante 639

Rajković..... 242
Rapajić Bogoljub..... 534
Rasuhin Josip..... 359, 521, 642
Ratko, vidi Javornik Ivan
Ratković Matija..... 576
Ratković Pavao 240
Razum Ivan..... 355
Ražen Vlado..... 88
Regvart 352
Relić Branko..... 591
Relić Janko..... 242, 645
Relić Nikola..... 645
Rešetar Milan 57, 194
Rešković..... 438, 489
Rihter Aleksandar Viktor . . . 376, 662, 663
Robić..... 10, 21
Robić Ivan..... 35, 82, 85, 126,176, 579, 595, 688
Roda, vidi Baljak Fabijan
Roda, vidi Posavec Milan
Rodić Ante..... 443
Roje Božo..... 601
Romanović Milan Zvonko . . . 63
Ronko Alojzije..... 552
Rudi..... 632
Rudi, vidi Krog Stjepan
Rudo, vidi Markulinčić Josip
Ruđica Milan..... 401
Rudo 621, 665
Rujevčić Stjepan 130
Rukavina Ivo..... 243
Rukavina Ivan Sido..... 588, 590
Rukavina Josip..... 360
Rukavina Jure..... 281,283
Rumbak Ivan..... 186
Rumiha 197
Rumiha Vjekoslav..... 570
Rumbak Živko..... 465,469
Rustijan..... 721, 722
Rusek..... 352
Rušec..... 16
Rušec Drago Dragee..... 375
Rutić Stjepan..... 384
Ruža, vidi Jerin Sveta

S

Sabolić Vlado..... 386
Saša, vidi Matetić Zlatko
Schwarzwald..... 553
Saili Dragutin Konspirator . . 87,91, 630
Sajko Ivan..... 241
Santo Gabrijel..... 152, 202, 566
Sejatović Miko..... 242
Sejatović Pero..... 241
Seka vidi Martinčić Paula
Sekula Benko..... 386
Selek Petar..... 246
Selković Mato 310
Sido, vidi Rukavina Ivan
Silni, vidi Marin Ivan
Simenić Mijo..... 242
Sinjević..... 487
Sirotković Jakov 552
Sivi, vidi Flajpan Stjepan
Skok Mijo 645
Skomrak Rudolf 670
Skosples Mijo 631
Skula, vidi Kaurić Drago
Slavko 56
Slavko, vidi Marinković Ivo
Slavonac..... 57
Slavonac, vidi Jakovljević Ilija
Slivak..... 262, 264, 354

Smeglaj Saša..... 327
Smeglaj Stjepan..... 327
Smeh Vjekoslav..... 340,412
Smičiklas Mara..... 242
Smiljanić Ilija '..... 241
Smuđ Franjo Gašpar..... 632
Sobčić Dragutin..... 340
Sokač Marko..... 58
Sokolčić Ivan Fabijan 61, 62, 64, 66, 265
Solar Vera Đurđica 93
Solo, vidi Krajač Erna
Sonja, vidi Žnidaršić Matilda
Spaček Božo..... 124, 336, 597
Spance Dragutin 586
Srebrenjak Ivan..... 130
Srnec Đuro..... 226
Stahuljak Milivoj..... 467, 617, 618
Staljin Josip Visarionović . . . 459, 598, 599
Stanić Rudolf..... 81
Stanilović Antun Tonči..... 266
Stanko..... 63
Stanko, vidi Jedvaj Drago
Starčević Luka..... 368, 387, 536
Stari, vidi Bartol August
Stari, vidi Žigrović Mato
Stepinac Alojzije 100
Stepinac Miško 19, 100
Stevo..... 677
Stevo, vidi Došen Stevan
Stevo, vidi Krajačić Ivan
Stilinović Marijan..... 463
Stiperski..... 570
Stjepan..... 80,81, 664
Streljak Ana..... 242
Strika Ilija..... 291
Stmećki Stanko..... 421
Suhi, vidi Koloman Mirko
Supanc Anka Bara..... 663
Supek Đuro..... 285
Svoboda Vladimir..... 306
Szailer Franjo Davor..... 93, 377, 663

Š

Šafran Ladislav..... 303
Šafranko Adam..... 204
Šafranjko..... 631
Šajatović Janko..... 576
Šalamun Stjepan..... 528
Šalter, vidi Bjelanović Drago
Šanjić Martin..... 577
Šarić Ljubo 60
Šarić Mirko..... 30
Šahu Nazmi..... 88
Šemsa Gepo..... 352
Šerbet 665
Šibi Ivan..... 146, 453, 686
Šimaga..... 670
Šime..... 253
Šimec Stjepan Štef 104, 454
Šimraka..... 70
Šimun, vidi Blažić Antun
Šimunić Antonija..... 291
Šimunić Branimir..... 222
Šimunković Josip..... 167
Šinko Mile..... 386
Šintić Mijo..... 643, 644
Škeco, vidi Turković Ivan
Škrba, vidi Beluhan Pavao
Škrinjak Dragutin 634
Škrinjar Franjo 205
Škrinjarić..... 263
Škripelj Marica 122
Škrljan Mato..... 469
Šlibar..... 205, 310, 419
Škreblin Zvonko 572
Šmigmator Ljubica Zlata.... 380, 667
Šmit Krvin..... 328
Šnajder 384
Šokorac Aleksandar..... 357
Šolc 76
Šolja..... 419
Šoštar Ivan..... 242
ŠoštarićJura..... 334
Šoštarić Mihalj..... 334
Špiljak Mika..... 396, 440, 443, 528, 600, 629
Špiranec Josip Pintar, Zagorec.....86, 170, 171, 198, 208, 404, 405, 576, 616, 625
Špoljar..... 188
Štabek..... 721,722
Štajduhar Josip..... 88
Štanjec Franjo..... 408
Štefica..... 81
Šteger Rudolf..... 166, 178
Štimac Josip..... 252
Štimac Vladimir..... 408
Štrbac Veliko..... 654
Štrkel Šteran..... 68
Štrok Izidor..... 33, 35, 82, 85, 126, 319, 340, 452, 579, 688
Šturman, vidi Marđetko Nikola
Šuborić Mijo 570
Šuman Karlo..... 276
Švab Tvrtko Boro..... 664
Švabo, vidi Čadež Ignac
Švager Edo..... 606
Švinljir..... 252

T

Tadić 360
Tarbuk Đorđe..... 577
Tehek, vidi Biber Antun
Telišman Alojz..... 251,253
Tena Josip 636
Teodrović Pajo..... 401, 654
Tepeš Kondrad..... 251
Terković Dragutin..... 188
Tesar Mirko..... 282
Tesla Milan 588
Težak vidi Mihovilović Ive
Thilen Josef..... 693
Tito, vidi Broz Josip
Tomac Josip..... 102
Tomašić Đuro..... 111
Tomašić Ljudevit..... 436
Tomo..... 60
Tomo, vidi Anić Marko
Tomo, vidi Zegarac Vojo
Tompa Nevenka Anina..... 97
Toplak Gustav..... 631
Tor Ivan Ivica..... 263, 266, 295
Tortić Janko..... 464,509
Tošo, vidi Krčmarek Franjo
Tot..... 437
Trbojević Ljubomir..... 146
Trnar..... 570
Trnski..... 387, 536
Trunjar..... 197
Truta Nikola Luka II..... 376, 662, 663
Tubić Marijan 557
Tucman Josip Crni..... 96, 186, 510, 528, 616
Tučkorić Vikica Mira..... 665
Tuđman Franjo 170, 404, 625, 650, 652
Tuđman Stjepan 263, 266, 465, 469
Tumpa Alojz..... 632
Turković Ivan Škeco 588, 590, 591, 592
Turković Lacko 35, 84, 85
Turković Ružica..... 84

U

Uđbinac Mijo..... 386, 387, 388
Ugarković Stipe Mirko..... 89, 90, 96, 128, 151, 173, 511, 528, 579, 580, 630

Urban Stjepan..... 355
Uzelac Pero 588,589, 592

V

Valečić Alojz Lojz..... 103,127, 148, 150, 234, 358
Valjevec Stjepan..... 466
Vanča..... 309
Varda Demetar 222, 306
Vedriš..... 387
Veldgar..... 709
Veli..... 190
Vera..... 380
Vera, vidi Mitrečić-Dokmanović Anđela
Vicar..... 633
Vida..... 424
Vidiček Josip..... 170, 404, 405, 576, 616
Viktor, vidi Matačić Ivan
Viktor, vidi Rihter Aleksandar
Vilko, vidi Krošelj Mijo
Vingert..... 142
Vipotnik Anka Ančika 61,62,66, 425, 426
Vitas Branko..... 301
Vivodić Alojz Blaž..... 426
Vještica Stevo 280
Vladić Janko 210
Vlado, vidi Janko Ivan
Vlado..... 370
Vlahović..... 721, 722
Vlahović Ivo..... 645
Vlašek Josip..... 536
Vodopija M..... 617,619
Vojković..... 23
Vonta, vidi Ivanković Zvonko
Vostrel Amanović Agneza . . . 601
Vračar Josip..... 358
Vragović Đuro..... 568
Vranić Vjekoslav..... 464, 509
Vranić Zvonko..... 464
Vrbanec..... 721,722
Vrbas Mijo..... 241
Vrbanek Antun..... 241
V rbovčak Josip..... 195
Vrdoljak Petar..... 211
Vrtiprah..... 387
Vučinović..... 355
Vuger Josip 124
Vuglek Juraj..... 120
Vugrinc Stjepan..... 219
Vuković Branko..... 506
Vuković Pero Ive..... 385
Vuković Stjepan..... 644
Vuksan Dane..... 600
Vulić Ivo..... 255, 470

Vuksan Dane..... 600
Vulić Ivo..... 255, 470

Z

Zadravec Stjepan..... 302
Zagorac Budimir..... 188
Zagorac Josip..... 437, 438
Zagorec, vidi Spiranec Josip
Zagorka, vidi Kancijan Dragica
Zagorski..... 666
Zagorski, vidi Globan Stjepan
Zajšek Franjo Zvonko..... 393, 401
Zajšek Stjepan..... 312
Zastavniković Krunoslava Krunka..... 399, 400
Završki Mato..... 305
Završki Mijo..... 403
Zavrtnik Tomo..... 233, 287
Zelina, vidi Milatović Marko
Zina, vidi Perović Lepa
Zlata, vidi Smigmator Ljubica
Zmaj..... 384
Zlatić Savo Mićo 529, 530
Zobenica Dane..... 142
Zorić..... 66
Zorić, vidi Pipić Ivan
Zulfo..... 56
Zvonimir, vidi Znidarić Ivan
Zvonko, vidi Romanić Milan
Zvonko, vidi Zajšek Franjo

Ž

Zagar Stanko..... 387
Žarko, vidi Prosenik August
Zegarac Vojo Tomo..... 375,666
Zeljko, vidi Baltić Milutin
Zeželić Zdenko..... 56
Zeželj Milan..... 232, 336, 418
Zganec Josip..... 312
Žiga, vidi Gegač Ignac
Ziga, vidi Hinter Vinko
Zigrović Mato Stari..... 151,249
Zirec Andrò..... 219
Zivičnjak Slavko..... 186
Živković Đuro 150, 522
Zivković Janko..... 242
Zivković Nikola..... 641
Znidarec Kleinhans Marija Nada Jasenka..... 381,668
Znidarić Ivan Zvonimir..... 59
Znidaršić Matilda Sonja 6 6 3

KAZALO GEOGRAFSKIH IMENA

A

Albanija..... 371, 538
Amerika..... 220, 308, 355, 362, 371, 420, 497, 498, 504, 510, 538, 599, 675
Andraševac..... 189
Apatovac 142, 638 686
Ašpergeri..... 462
Auguštanovec..... 456
Austrija 629
Azerbejdžan..... 660

B

Bačevac..... 682
Bačkovica..... 323, 381, 543
Badovinci..... 39
Bakar..... 156
Balići..... 239
Balkan..... 248,443, 474, 499
Banija..... 29,360,431, 563, 581, 591, 648, 649
Banova Jaruga..... 43, 72, 346, 415, 564, 607
Banja Luka..... 16, 76
Banje Selo..... 120, 121
Barča..... 444
Barečko . ,..... 460
Baroni..... 240
Bartolovec..... 24, 111,610
Batina 72
Bedekovci 74
Bedekovčina..... 162,181, 215,443, 445,446,465,681,717
Bedenička 381, 392, 543
Bedenik..... 505
Bednja..... 105, 125, 170, 208, 289, 349, 414, 561, 578, 610, 611, 684, 701, 708
Begovo Brdo..... 240
Bela Gorica 334
Bela Krajina..... 71, 77, 78, 133, 150
Bela Ves..... 209
Belava 348
Belec 215,305, 616
Belovar Moravče..... 673
Belušić..... 238
Benkovo..... 252, 573, 574
Beograd..... 135, 136, 392
Berdike 239
Berek..... 474
Berlin..... 518
Beter 518
Bezjaki..... 239
Bilogora..... 45, 72, 76, 132, 154, 313, 316, 321, 386, 473, 543
Bisag 680, 681, 684, 686
Bistrički Laz..... 619, 646
Biškupec 24
Bjelovar..... 21, 23, 34, 43, 44, 45, 76, 118, 162, 177, 178, 192, 193,255, 281,313, 315, 345, 350,351, 366,386, 387, 391, 392,393, 398,399, 400, 407, 408,409, 410,414, 415, 473, 474,505, 532,554, 555, 556, 559,563, 564,582, 583, 590, 607,611, 613,635, 636, 637, 654,655 , 709,713, 717,
Blatnik..... 71,
Blinjski Kut..... 163, 347, 348, 351, 609, 613, 698, 700, 701,706,707,709,710, 716,717
Bobovec..... 618
Bojići..... 239
Bolfan 593, 686
Bosanski Novi..... 682
Bosna..... 167, 445, 671
Botinec..... 626
Botovo..... 350
Božjakovina..... 12, 43, 45, 47, 109, 110, 134, 284, 612, 692, 714, 715
Brač..... 156
Braščina..... 657
Brašljevica..... 238, 241

Brekovljani 560, 672, 673
Brčko..... 444
Brda..... 50
Brdovec..... 65, 362, 363, 364, 672, 673
Brđani..... 162, 163, 347, 348, 351, 609, 613
Bregana..... 62, 63, 64, 66, 115, 458
Bregi 308, 672, 673, 693, 702, 714
Bresarić..... 38, 39, 297, 416
Breza..... 408, 557
Brezje..... 238, 347, 576
Brezova..... 636
Brezovica (Novska) 159
Brezovica (Stubica)..... 620
Brezovica (Zagreb)..... 609, 626, 691
Brezovica (Žumberačka) 137, 241, 242
Brezovljani..... 163,611
Brežice..... 518
Brinje..... 546
Brkiševina..... 456, 457
Brlekovo 214, 446
Brlenić..... 297
Bršljanica..... 546
Bubnjarci..... 69, 229
Bucari 240
Bucsuszentlaszlo..... 302
Budenci Donji 120, 121
Budenci Gornji..... 120,121
Budin..... 238
Budinšćina..... 75, 163, 184, 193, 214, 349, 351, 403, 446, 562, 610, 611, 622, 701, 709, 711
Budinjak 227
Bufrovac 280
Bukevje 215, 367
Bukovac..... 161
Bukovec..... 215, 446
Bukovci..... 240
Bukovica 39, 297
Bukovlje..... 20
Bulići..... 237, 240
Bulinac..... 164,505, 611, 694, 708
Buna..... 691
Bušin..... 252, 573, 574
Buzin..... 40

C

Caprag..... 348, 609, 698, 700, 706, 707, 709, 712
Carevdar 73, 140, 141, 175, 314, 315, 408, 474, 555, 558, 694, 695, 699, 705
Cerje..... 120, 159, 238, 456
Cerje Tužno..... 218,349, 700, 701, 702, 718
Cerkla..... 693
Cernik 239
Cetiše, vidi Cvjetiše
Cigrovec..... 49, 574
Crikvenica..... 156
Crna Gora 50, 494
Crna Mlaka 50
Crveni Bok..... 581
Cupari 462
Cvetković..... 449, 478
Cvetnić Brdo..... 456
Cvjetiše 237, 242

Č

Čađavac..... 391
Čađavica..... 543
Čaire..... 495
Čakovec..... 300, 301, 302, 411, 412, 444, 541, 684
Čazma 22, 23, 31, 43, 44, 72, 118, 134, 173, 473, 474,496, 534, 556, 582, 602, 603
Čeglje..... 70, 265, 338
Čepelovac..... 280
Čerina..... 443
Česma (rijeka)..... 118,313
Čret 304
Črnomelj 275
Čučerje..... 670
Čukovec..... 106, 161, 193, 693, 697
Čulinec..... 608

D

Dalmacija..... 159, 220, 371, 443, 485, 488,499, 502, 503
Dančulovići 239
Daruvar..... 88, 693, 702
Deanovac..... 713
Dečine 462
Degoj..... 456
Desinec..... 38,39,231, 417, 449, 596, 618, 702, 704
Desinić..... 26, 33, 42, 49, 75, 137, 215, 252, 305, 573, 575, 623, 633, 634
Desno..... 689
Dišnik..... 22, 292
Djekeneš 444
Dnjepar 502
Doboj..... 57
Dobava..... 619
Dob ranci 127
Dobri Zdenci..... 192
Dojutrovica 238, 241

Dol..... 297
Doljani..... 236, 241, 688
Domagovići 38, 297, 298, 299, 338, 417, 478, 698, 704,710
Donja Bistra..... 586, 672, 673
Donja Brkiševina..... 457
Donja Dubrava..... 300
Donja Plemenšćina 252
Donja Reka..... 142, 366
Donja Stubica 27, 37, 53, 121, 187, 188, 189, 190, 191, 211, 249, 541, 587, 608, 619, 620, 671, 672
Donja Semnica..... 310
Donjara 140, 175
Donje Ladanje..... 538, 587
Donje Poljane..... 125
Donje (Selo)..... 460
Donji Badovinci..... 239
Donji Macelj..... 206
Donji Mahovljić..... 240, 241
Donji Otočec..... 645
Donji Pribić..... 297
Draganići..... 38, 70, 149, 178, 229, 230, 231, 266, 297, 298, 299, 416, 431, 697, 702, 707,717
Drage..... 236, 240, 330, 433
Dragišići..... 240, 639
Dragonožec 99
Dragoševu..... 236, 241 242, 433
Drašči Vrh..... 644
Drava..... 27,300,301, 391, 414, 563, 576
Dražica..... 473, 696, 709
Drenovac..... 217
Drenje 33, 362
Drnje 350
Druškovec Gora..... 575
Druškovec Krapinski..... 305, 573 575, 633
Drvinje..... 720, 722, 723
Dubovec..... 53
Dubovica..... 216
Dubranec..... 20, 29, 40 147, 159, 286, 435, 479, 690
Dubrava..... 23, 31, 34, 43, 118, 473, 474, 591, 609
Dubrave..... 279
Dubravica..... 334, 570, 617, 618
Dubrovčan..... 137, 198, 675
Dučići..... 236, 241, 242
Duga Resa 702, 703, 707
Duga Rijeka..... 82, 125, 287 410, 411, 414
Dugo Selo..... 12, 13, 34, 43, 53, 68, 72, 109, 110, 120 122, 135, 139, 144, 152, 159' 163, 249, 255, 283,345, 346, 364' 368, 382, 473, 566, 580,581 ' 584, 585, 607, 670, 672, 673 674, 692, 693, 699, 700, 703' 712, 714,715
Duralije..... 240
Dutić 708
Dužice 495
Dvor..... 241
Dvoranci 458
Dvorište..... 237

Đ

Đekenež..... 562
Đelekovec..... 474, 694, 705
Đulaves 702
Đurđekovac..... 121
Đurđenovac..... 703, 705
Đurđevac..... 321, 386, 391, 392, 398, 400, 401, 473, 474, 537, 558, 654, 655, 698
Đurđevac Mlin..... 705, 706, 714
Đurđišće..... 278, 279, 558
Đurmanec ..... 33, 49, 74, 161, 170, 184, 193 , 204, 205, 206, 207, 208, 309, 420, 421, 422,466,467, 510, 623, 697,708

E

Engleska 220, 318 325, 371, 420, 504, 510, 599, 660, 675
Evropa..... 487, 497, 498

F

Feričanci 703
Finska 498
Foggie 373
Furjanići 237, 242

G

Gacka..... 259
Gaj..... 237,242
Gajišće..... 282
Galezova Draga..... 238

Galgovo..... 62
Galin 238
Galovac 214, 694
Garešnica..... 22, 23, 72, 291, 392, 473, 474, 496, 556. 588, 717
Gera..... 520, 639
Gladovec 456
Glavničica 121
Gliboki Potok..... 41
Glina 76, 160, 162, 244
Glogovac 313, 314, 315, 316, 450
Glogovnica..... 317, 555, 636, 684
Gojilo..... 23, 45, 72, 195
Gola..... 300
Goli Vrh..... 596
Golši..... 236
Golubovec..... 50, 215, 245, 718, 719
Gomel (SSSR)..... 502
Gomirje..... 19
Gora..... 160, 178, 215
Goranec..... 151
Gorinja..... 39, 50, 70, 227, 228
Gorjakovo 252, 574
Gorjanci..... 639
Gorniki..... 237, 240 241
Gornja..... 517, 639
Gornja Bistra..... 27, 188, 189, 586
Gornja Garešnica..... 292, 474
Gornja Glavnica..... 151
Gornja Kupčina..... 265, 298
Gornja Plemenšćina..... 633
Gornja Rašenica..... 636
Gornja Rijeka..... 684
Gornja Sredica..... 280, 473
Gornja Stubica..... 37, 128, 188, 189, 190, 191, 192, 349, 562, 587, 672, 673, 702
Gornja Vas..... 104, 150, 227, 228, 229, 267, 271, 361, 639, 643
Gornja Voća..... 540
Gornje Brdo..... 339
Gornje Dubrave..... 700
Gornje Jesenje..... 53, 687
Gornje Selo 239, 459
Gornji Badovinci..... 239
Gornji Dubovec..... 558
Gornji Macelj..... 206
Gornji Mahovljić..... 240
Gornji Mihaljevac..... 301
Gornji Oštre..... 644
Gornji Otočec..... 645
Gornji Pribić 297
Gornji Pustakovec..... 302
Gorski Kotar..... 270, 336
Gospić.....188
Gotalovo..... 300
Graberje..... 284
Grabičani..... 314
Grabovac..... 69
Grabre..... 435
Gracko..... 462
Gračac..... 435
Gračenica..... 47, 135, . 136, 582, 583, 694
Gradec..... 32, 162, 443
Gradina..... 682
Granešina..... 347
Gražanica..... 581
Greda..... 29, 40, 41, 217, 368, 609, 707, 710, 715
Gredice..... 74,
Gregurovac..... 215, 573
Grešćevina..... 125
Grgetići 643
Grletinac..... 575
Grmki..... 236
Grmošnica..... 720, 723
Grubišno Polje..... 473, 556, 558, 636, 683
Gruzija..... 660
Guci..... 265
Gudalji..... 237
Gudovac..... 590, 595, 611, 655
Gušće..... 590
Gyekenyezsa (Mađarska) 300

H

Hartje..... 640
Hasan Brijeg..... 458
Havdić (Selo)..... 40
Hercegovac 71, 145, 146, 156, 409, 612
Hercegovina..... 494
Hlebine 386, 388
Hlevinica..... 697
Hodinci 237, 241, 242
Horvati..... 64, 99, 126, 161, 178, 210, 262, 346, 347, 417, 608, 609, 693, 696, 701, 704, 708, 710, 711, 712
Hotnja..... 456
Hrastelnica 581
Hrastina..... 180
Hrastovica..... 164
Hrašćina..... 193, 348, 446
Hraščina Trgovišće 214, 349, 465, 694, 698, 702, 712
Hrgovljani..... 387, 637, 655
Hrljakovo..... 70
Hruševac..... 159, 456
Hruškovac..... 346

Hrvatići..... 462
Hrvatska 14, 16, 17, 28, 124, 203, 295, 296, 314, 343, 487, 488, 489, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 535
Hrvatski Leskovac..... 257, 258
Hrvatsko Primorje..... 90, 96, 220, 270, 336, 485, 486, 499, 503
Hrvatsko Zagorje..... 24, 26, 27, 33, 34, 37, 38, 42, 45, 49, 53, 65, 74, 76, 86, 105, 107, 108, 131, 132, 170, 183, 184, 225, 255, 289, 304, 316, 345, 366, 392, 404, 405, 415, 437, 438, 489, 509, 515, 527, 531, 538, 540, 561, 562, 606, 623, 637, 648, 649, 577, 679, 680, 681, 684,686
Hrženica..... 413
Hrženik 40, 297
Hum..... 190, 251, 252, 466, 561, 573, 574, 620, 621, 631, 633, 634
Hum na Sutli..... 75, 305, 403
Humski Brod..... 574
Husain..... 72
Husje..... 461,
Hutin..... 39, 297
Hvar..... 156

I

Ilova..... 72
Imbrovec..... 688
Istra..... 295, 307, 486, 488, 499, 503, 525
Italija..... 98,104,133, 176, 220, 229, 270, 295, 307, 448, 464, 479, 494, 498, 502, 510, 627
Ivakovo Selo 683
Ivančani..... 23, 34, 44, 280, 313
Ivanec..... 82, 142 170, 217, 218, 246, 289, 349, 443, 538, 561, 578, 593, 594, 616, 637, 656, 657, 680, 681, 687, 688, 701, 718
Ivanić Grad 72,118,135, 347, 473, 563, 581, 699
Ivanska..... 43,47,72, 192, 193, 200, 281, 350, 387, 474, 695
Ivanščica..... 36> 45, 170,225,345,472, 615,680,687
Ivanja Reka 138, 670
Ivanjski Bok..... 581
Ivine..... 460

J

Jablanica..... 75
Jablanovac..... 128, 189
Jadransko more..... 140 157 494, 503
Jadrunovo 447
Jagnjedovac..... 387
Jakšinec..... 620
Jalševac..... 125
Jalžabet..... 111 161 177, 180, 305, 339, 350, 413 610, 688, 701, 704
Jamnica..... 458
Jamnićka Kiselica..... 458
Jankovići..... 240
Jantolsko..... 460
Japarsko..... 460
Jasenaš..... 683
Jasenovac..... 151, 188 488
Jastrebarsko 20, 38, 39, 70, 100, 103, 149, 178, 227, 229, 230, 265, 298, 299, 338, 355, 416, 431, 435, 447, 448, 449, 478, 479, 643, 697
Jaškovo 101,
Jelav..... 595, 655
Jelenjak..... 574
Jelkovac..... 219
Jelovec..... 214
Jerovec..... 687
Jesenje (Donje i Gornje)..... 50, 205, 208, 310, 420, 515
Jezdovac..... 608
Jezernice 37, 39, 241
Jezero..... 100, 166, 167, 688, 689
Ježdovac..... 257, 258
Ježevo..... 68, 120
Jugoslavija..... 57, 59, 205, 296, 311, 316, 355, 570
Jurinjak..... 208
Jurkovo Selo 643, 645

K

Kabal..... 313
Kairo..... 437, 487, 504, 660
Kalnik 23,24,25, 26, 35, 36, 42, 72, 76, 83, 84, 106, 111,112, 131, 132,133, 134, 156,159, 184, 195,208, 222, 225,226, 257, 289,304, 314, 316,317, 327, 345,348, 352, 353,366, 404, 405,409, 410, 411,514, 528, 551,553, 558, 583,602, 615, 622,623, 624, 630, 648, 649, 659, 680, 683
Kalinovica..... 178, 417
Kalnički Ivanec..... 606
Kalje..... 19,228, 361, 428, 429, 430, 435, 476, 477, 517, 518, 639, 643
Kamanje..... 38, 69, 70, 71, 104, 229

Kamena Podgora..... 442
Kamenci..... 237, 241
Kapela..... 401, 558, 637
Kapučinsko Selo..... 460
Karasi..... 461
Karlovac..... 38, 39, 65, 71, 85, 134, 178, 210, 230, 231, 243, 299, 337, 338, 346, 347, 351, 417, 436, 518, 520, 564, 607, 608, 613, 702, 707
Kasina..... 68, 673
Kašt..... 238, 241, 242, 329, 429, 433
Kaštela..... 156
Katalena..... 505, 694, 698, 699, 705, 709, 714, 717
Kelemen..... 638, 688
Kerestinec..... 520, 608
Keseri..... 236, 241
Kestenik..... 317
Kijev..... 502
Klajn 74
Klanjec..... 26, 33, 36, 49, 75, 137, 161, 185, 196, 282, 334, 403, 465, 467, 468, 508, 510, 511, 512, 513, 515, 569, 570,617,618, 619, 620,623,624
Klenica..... 574
Klenovac (rudnik)..... 304
Klenovec 403, 562
Klinča Selo..... 448,449
Klokovac..... 515
Klokovec 304,573, 574, 575, 632, 633
Kloštar..... 281,314, 315, 392, 410, 415, 505, 563, 564, 654, 707
Kloštar Ivanić..... 474
Kloštar Podravski..... 473
Ključ..... 161,179, 180, 184, 622, 623, 624, 697, 712, 715
Ključ Gornji..... 137
Kljuka 30,31
Knjeginjec..... 610
Kobilić..... 461
Kokinac..... 556
Kokoti..... 240
Koledinac..... 144
Kolići..... 240
Komarnica..... 194
Komin 670
Konjšćina..... 171, 172, 348, 349, 403, 608, 694, 695, 696,701> 709,710,711, 712, 716
Kopčić..... 121, 591
Koprivnica..... 24, 38, 41, 42, 43, 73, 75, 139, 140, 141, 163, 175, 176, 180, 193, 195, 200, 201, 218, 314, 315, 321, 345, 350, 351, 366, 387, 388, 389, 392, 393, 398, 399, 400, 407, 408, 410, 411, 415, 472, 473, 474, 531, 537, 538, 555, 556, 558, 562, 563, 564, 565, 566, 606, 607, 612, 613, 638, 654, 655, 680, 686, 693, 695, 706, 713, 715
Koprivnički Bregi 708, 557
Kordići..... 37, 39, 239
Kordun..... 71,76,167, 202 , 260, 261, 262, 267 , 360, 431, 639, 640
Korenovo..... 557
Koritinj 461
Kosovečko..... 214, 446
Kostanjevac..... 240
Kostanjevica 639, 640
Kostel..... 574
Kostel Bregi..... 574
Kostelsko..... 574
Kovačevac..... 261
Kovači 239
Kraljevec..... 161, 346, 462,463,467,482, 515,570,623
Kraljevec na Sutli 217
Kraljevica..... 156
Krapina..... 26, 36, 74, 86, 89, 132, 137, 143, 161, 170, 173, 184,185, 192, 193, 204, 206, 289,305, 310, 349, 419, 421, 423,464, 465, 466, 467, 468, 508,509, 510, 511, 512, 513, 515,528, 561, 602, 608, 610, 611,616, 622, 623, 624, 631, 681, 682, 687, 688, 715
Krapinske Toplice..... 75, 137, 184, 251, 252,253, 304, 465, 573, 574, 575,623, 632, 633, 634, 656, 657
Krapinsko Selo 172, 209, 214
Krašić..... 19, 38, 52, 100, 297, 298, 335, 336, 346, 417, 428, 431, 434, 476, 477
Kravarsko 71, 127, 159, 160, 233, 244, 265, 368, 435, 479, 691
Krč..... 620
Krivaja..... 292
Križ 72, 134, 200, 557, 581, 582, 584, 585
Križevci..... 24, 33, 34, 41, 42, 44, 73, 140, 141, 156, 162, 163,175, 176, 194, 200, 201, 246,314, 315, 321, 345, 350, 351,366, 387, 392, 399, 400, 407,408, 409, 410, 411, 414, 415,451, 472, 474, 532, 536, 555,558, 562, 563, 565, 566, 606,607, 611, 613, 629, 636, 638,648, 654, 655, 684, 686, 694, 703, 705
Krojačko 460
Kroščina..... 214
Krška Dolina..... 71, 133
Krušeljevec 611,708
Kućan Gornji..... 245

Kućan Marof..... 217
Kuljaji 236
Kumrovec 618
Kunčani..... 237, 240, 241
Kupa (rijeka)..... 29, 30, 260, 455, 482, 483, 692
Kupčina..... 71,148,265, 266, 293, 435, 455, 458, 459, 639, 691
Kupinec..... 295, 354, 461, 689, 691
Kupinica..... 455, 484
Kupinovac..... 655
Kustošija..... 662, 719, 722
Kutina..... 22, 23, 45, 72, 75, 76, 135, 159, 255, 474, 496, 580, 581, 583, 584, 588, 693, 694, 707
Kutinica..... 292
Kutj evo 316

L

Lackovići..... 462
Ladislav..... 314, 612
Laktec 121
bastine Grletinac..... 575
Laz..... 587, 619, 620, 671
Lazina 70, 298, 299, 338,417, 697, 698, 704,708,710
Legrad..... 300
Lekenik 29, 38, 40, 163, 268, 351, 368, 495, 609, 613, 695, 697,707,708,710, 715
Lepavina 73, 140, 141, 171, 175, 176, 695, 696, 705
Lepoglava..... 10, 35, 84, 85, 143, 170, 192, 222, 245, 578, 593, 594, 657, 680, 681, 682, 684, 687
Leprovica..... 13
Leskovac 696, 704
Leskovec 143, 347
Letičani..... 558
Letovanić..... 347
Letovanički Vrh..... 368
Levo Središko..... 458
Liješće..... 240, 242
Lika..... 52,289,336, 360, 390, 588, 629
Lobor..... 53, 215, 616
London..... 205, 248, 261, 356, 371, 373, 389, 498, 499, 502, 503, 510, 526, 589, 599, 607, 660
Lonja (rijeka)..... 159, 560
Lović Prekriški..... 99,238,241, 641
Lovreća Sela 574
Lučelnica..... 618
Lučenica..... 457, 458
Ludbreg..... 41,42,72 110, 111,140, 144, 159, 161 163, 175,176, 180, 193,194' 195, 201,202, 216, 217,218' 222, 246,287, 288, 305,314' 315, 318,339, 340, 345, 349 351, 410,411, 413, 414, 415 450, 451,452, 453, 472, 507 532, 534,536, 537, 539,540, 543, 551,561, 562, 606, 610 613, 637,638, 679, 681,693, 700, 704
Ludina..... 72, 75, 581, 582, 584, 698, 699, 713
Luka..... 143, 179, 184, 364,465, 570, 680,622, 623, 624,632, 657, 675,695, 708, 712, 715, 716
Lukavec..... 111, 435, 610
Ludbreški Ivanec..... 472
Lug..... 215,339, 346, 413, 446
Lukanići..... 462
Lukinić Brdo..... 458
Lupinjak..... 33, 42, 49, 74, 251, 349, 403, 422, 562, 575, 610, 611, 623, 631
Lupoglav 673
Lušćani 178

LJ

Ljubanovići..... 643
Ljubešćica..... 137, 593
Ljubljana..... 229
Ljubljanica..... 581
Ljeskovec..... 686
Ljuti Dolac..... 443

M

Macan 446
Macan Breg..... 215
Macelj..... 45, 74, 205, 206, 208, 349
Macinec..... 300, 301
Mače..... 181,213, 215, 445, 446, 657, 684
Mađarska..... 22, 141, 158, 300, 302, 345, 392, 444, 498, 546, 563, 564, 629
Magovci..... 37,239, 241, 693
Mahično..... 704
Mahljani..... 238
Mahovo..... 347
Majur..... 718
Majurec..... 558, 636, 694, 695

Makedonija..... 494
Mala Dapčevica..... 473
Mala Erpenja..... 575
Mala Mlaka..... 99
Mala Rasinica 314
Male Sesvete 25
Maleki..... 462
Mali Bukovec..... 217
Mali Poganac..... 686
Mali Tabor..... 575
Malinci..... 19, 236, 242, 639
Marča..... 159
Margečani 217, 593
Maribor..... 156
Marija Bistrica..... 162, 189, 473, 562, 586, 608, 616, 619, 620, 646, 647, 672, 684
Marinci 252, 573, 574, 575
Markovac..... 556
Markuš..... 215
Markuševac..... 160, 362, 363, 364, 365, 626, 670, 672
Markuševačka Gora..... 211
Markušići..... 239, 241
Marof Stefanec 339
Martijanec..... 162, 177, 180, 193, 218, 348, 566, 681, 688, 700, 702, 704
MartinskaVes..... 492,581
Maruševac..... 289
Marušićko..... 459
Matasićko 460
Matički..... 462
Matorovec..... 656
Maturovac..... 573, 574
Medsko Brdo..... 246
Medvediski Brijeg..... 363
Medven Draga..... 297
Međimurje..... 27, 28, 105, 106, 300, 301, 302, 303, 415, 533, 541, 563
Mekušje..... 461
Metlika..... 37, 38, 69 104, 133, 229, 275, 639
Mičijevci..... 636
Mihovljan..... 215, 310, 446
Milčinovići..... 237
Milerov brijeg 662, 723
Miljana..... 137, 349, 623
Mirkovec..... 74, 623
Mišulinovac..... 694 699 705
Mokrice..... 586
Molvice 347
Moskva..... 356, 438, 669
Moslavačka Gora..... 473, 474
Moslavina 21, 22,23 32, 35, 36, 71, 76, 85, 87, 90, 131, 134, 155, 156, 159, 201, 255, 270, 313, 316, 324, 346, 410, 496, 553, 563, 581, 589, 630, 648, 649, 659, 694, 699, 707, 714
Mostar..... 443, 506
Mraclin 100, 163, 232, 233, 348, 351, 367, 368, 471, 609, 613, 715
Mraki..... 462
Mrke..... 639
Mrzlo Polje..... 228, 435
Mučna Reka..... 140, 141, 695, 697, 699, 713
Mursko Središće..... 302
Mustafina Klada 474
Mužari..... 238

N

Nagy Kanizsa..... 300
Narta..... 72,577,563, 580, 583, 584, 611, 612
Nartski Novaki..... 68,120,121
Neretva 75
Nespeš..... 68
Noršić Selo 228, 639
Nova Gradiška..... 55, 139, 554, 560, 635
Nova Rača..... 556, 557, 611
NovaVes 217
Novaki..... 12
Novigrad (Podravski)..... 391,655, 714
Novi Bošnjani 25
Novi Golubovec..... 403, 562, 610, 656, 687
Novi Marof..... 24 42 73 125, 137, 140, 176, 180, 193, 201, 202, 209, 221, 224, 225, 226, 289, 305, 345, 348, 349, 411, 472, 553, 578, 606, 610, 611, 616, 637, 684, 705, 708, 710, 711, 718
Novo Čiče..... 20
Novo Naselje..... 474
Novo Selo..... 39,71,227, 228, 291, 300, 610
Novomeška Dolina (Novo Mesto).....71
Novoselec — Križ..... 473, 581, 694, 698, 699, 713
Novska..... 68, 72, 255, 584, 585

NJ

Njegovac 284
Njemačka..... 44, 95, 372, 373, 392, 518, 619, 620,659,661

O

Obedišće..... 13
Oborovo..... 13,121,672, 673

Obres..... 241
Obrež..... 238
Obrežki Lug (šuma)..... 609
Obrovac..... 156
Ognjenovci..... 240
Ogulin 243
Ogulinac..... 347, 609
Okešinec..... 582
Okić..... 20,39,255, 416, 418, 478, 518, 519, 639, 640, 641
Okićnica (rijeka) 337
Okoli 584,588
Opatinec..... 670
Oralik..... 705
Oratje..... 573, 574, 575, 632
Orješje..... 574
Orle 166, 167, 354, 367
Orlovac..... 556
Oroslavlje..... 27, 586, 623, 624
Orovac..... 391
Osekovo..... 591, 592
Osijek..... 195, 317, 332, 412, 654
Osinec (Osimec)..... 214, 446
Ostriž..... 242
Ostrna ..... 12, 13, 67, • 68, 692
Ostrovsko..... 159
Ostrožin..... 29
Oštar Zid..... 292
Oštre 39,328,331, 431, 433, 435, 641, 645
Otočac..... 154, 259, 387
Otočec 626
Otočki..... 462
Ozalj..... 40, 70, 150, 227, 229, 230, 231, 297, 416, 704, 711,715

P

Pakrac..... 76, 88, 682, 683
Pale 172
Paljevina 47, 162
Paljugi 639, 640
Pandaki..... 462
Papuk..... 225
Pašijan Veliki..... 546
Paulov Breg..... 39, 297
Paulovac..... 556, 694, 696, 698, 707, 708, 709, 714
Pavlovac..... 178, 473, 717
Pecarići 238
Pećno..... 429
Penezići..... 463
Perovina..... 448
Peršuni..... 463
Pešćenica..... 367, 609
Pešćenik..... 387
Pešćeno (Donje)..... 214, 468 698, 701
Pešćeno (Gornje)..... 213, 468
Petranec..... 612
Petričko Selo..... 227, 228 435
Petrinja 160, 162, 178, 712
Petrinjsko..... 460
Petrovina..... 448, 449 478
Petrovsko..... 137, 204, 205, 206, 208, 209, 305, 419 420, 421, 422, 465, 467, 510 631, 675
Pilatovci..... 237
Pintari..... 462
Pisarovina..... 21, 51, 52, 100, 147, 262, 263, 264,266, 354, 356, 431, 435, 454,457, 458, 463, 479, 481, 482,483, 484, 689, 690, 691
Piškornjač (šuma) 162
Pitomača..... 386, 401, 695, 697, 713
Planina..... 39, 68
Plaški..... 234, 485, 497, 501, 502, 505
Plavci..... 239
Plemenšćina..... 49, 515
Plemenšćina Gornja..... 573, 574
Pleso 368
Pleševica 38, 39, 70, 227, 229, 338, 416, 417, 478, 516, 518, 520, 597, 607, 608
Plitvica (rijeka) 339, 340, 413
Plitvička Jezera..... 436
Podgarić..... 254, 588, 591
Podgorje..... 458
Podravina..... 23, 24, 140, 142, 389, 391, 392, 563, 679, 686
Podruna..... 403
Podsused..... 194
Podvornica..... 691
Poganac..... 25, 26, 125, 408
Pokuplje..... 10, 11, 17, 28, 29, 30, 39,40,41,45,51,52, 59, 60,71,76, 77, 103, 112, 115, 124, 134, 147, 148, 256, 270, 274, 428, 519, 520, 640, 649
Pokupska Blatnica..... 461
Pokupska Luka 461
Pokupski Gradac..... 458
Pokupski Ivančići..... 461
Pokupsko..... 127, 264, 265, 293,435,454,455, 456,691
Polog..... 334
Poljana..... 32, 44, 72, 412
Ponikve 217

Popovača..... 31, 43, 44, 47, 72, 135, 136, 200, 409, 581, 583, 585, 694, 699, 707, 714
Popovec..... 160, 200, 292, 546
Popovići..... 236
Posavina..... 28, 29, 40, 45, 68, 100, 120, 121,124, 147, 148, 367, 368, 369, 688, 689, 690, 691
Posavski Bregi..... 109, 110, 283, 670
Posušje..... 443
Poznanovec..... 75,181,215, 445, 616
Požega..... 443
Prečee..... 703
Pregrada 26, 36, 75, 161, 183, 185, 208, 252, 305, 403, 465, 466, 468, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 515, 516, 572, 573, 574, 618, 622, 623, 624, 631, 632, 633, 634, 657
Pregradski Vrh..... 631
Prekopa..... 162
Prekrižje 297
Prelog..... 300,301, 541
Prepuštovec..... 214
Preseka 120, 122
Prespa 391
Prgomelje..... 409
Pribić..... 39, 99, 265, 298, 355, 416, 417, 434
Prigorec..... 49
Prigorje..... 44,109,110, 120, 121, 122, 152, 466, 631
Prijedor..... 16
Prikraj..... 43,560
Priselje..... 239, 242
Prišlin 575
Prkovac..... 368
Prološčica 609
Prošeka 68
Pruge..... 703
Ptuj 38,42,75, 684
Purgarija..... 448, 518
Pušća..... 143, 363, 608, 609, 624, 626, 656, 673
Pušća Bistra..... 179, 363, 364, 608, 657, 695, 696, 697, 708, 715, 716, 717
Pušćine..... 300
Putkovec 311,623

R

Rača..... 387
Radatovići..... 18, 19, 99, 236, 237, 240, 241, 242, 329, 356, 428, 429, 430, 431, 432, 476, 518, 639
Radelji..... 240
Radoboj..... 42, 49, 205, 208, 308, 418, 419, 420, 421, 423, 464, 466, 509, 510, 610
Rajakovići 237, 240
Rakitje..... 62, 194
Rakov Potok..... 62, 178, 258, 488, 517
Rakova Noga . . . >..... 211
Rasinja..... 161, 163, 193, 474, 593, 686, 694, 697, 706
Rasinjica 125, 410, 411
Rastovica..... 238
Ratkovići..... 236
Raven..... 558
Ravnice 42, 49, 186, 574
Ražani 460
Rebinec 121
Rečica..... 71,260,261, 436, 455, 460, 461
Relići..... 240, 242, 643, 645
Remetinec..... 29, 40, 160, 626
Repišće..... 448
Repušec..... 696
Repušnica 135, 581
Resnička Trnava 13
Restovo 239
Retkovec 287
Ribići..... 240
Ribnjačka..... 391, 392, 543
Ribnjak 25, 125
Rijeka..... 295
Rim 502
Risek 687
Risvica..... 618
Rogatec 170, 208, 403
Rogoža..... 292
Rovišće..... 636, 703, 713
Rozalnica..... 69
Rozga..... 334
Roženica..... 456
Rubani..... 462
Ruča..... 167, 689
Rude..... 478,517, 596, 597, 607
Rudeš..... 720, 722
Rugvica 121
Rukljač..... 181
Rumunjska..... 498
Rusija (Sovjetska)..... 502, 597, 627
Rusnica 575
Ruševac..... 587

S

Samarica..... 588
Sambolići..... 624
Samobor 39, 51, 60, 62, 63,64,66,71, 100, 103, 115, 134, 140, 178, 194, 210,265, 346, 347, 354, 355, 356,359, 361, 416, 418, 431, 435,478, 479, 481, 564, 597, 607,608, 641, 643
Sandžak..... 494
Sarajevo..... 16, 76, 80, 506, 604
Sašine..... 703
Sava..... 40, 53, 110, 129, 134, 156, 159, 167,286, 564, 576, 581, 585, 590,591, 592, 626
Savrašćak..... 62
Savski Marof..... 334
Sekulići 237
Sela Zagorska 26, 509, 571
Selenci..... 462
Selište 292
Seine 137
Selnice..... 302, 586
Selo Donje..... 460
Selo Gornje 459
Selsko Brdo..... 458
Senj 157
Sesvete..... 13, 25, 45, 54, 138, 160,219,220, 221,281, 282, 285, 346, 352, 362, 363, 364, 365, 626, 672, 673, 712
Sesvetska Sela..... 219,281, 363
Sesvetski Kraljevec..... 626, 699, 700, 712
Severin..... 391, 392, 505, 556, 611, 708, 717
Sibirija..... 289
Sicilija..... 389
Si get ee..... 386
Simenići..... 239, 242
Sirova Katalena..... 178, 365, 366, 414, 703
Sisak 16, 22, 38, 40, 41, 45, 90, 109, 110, 129, 130, 134, 138, 143, 159,162, 163, 177, 210, 219, 255,257, 286, 287, 304, 347, 348,351, 367, 368, 471, 472, 483,495, 496, 581, 590, 605, 609,613, 691, 706, 710, 718
Sjeničak..... 29, 479
Skaričevo..... 206
Skender Brdo..... 458
Skoki..... 240
Slakovci..... 694
Slamna Vas..... 69
Slanje..... 111
Slapnica..... 639, 641
Slavetić 229, 416
Slavonija..... 93, 95, 159 259, 275, 316, 346, 366, 411, 412, 414, 444, 445, 485 494' 513, 528, 529, 532, 533, 546' 589, 601, 603, 604, 630, 638, 649
Slavonski Brod 80, 604
Slobođaki..... 240
Slovenija 18, 19, 29 37, 38, 39, 77, 150, 159, 416 504, 540, 617, 639
Soblinec..... 160
Sokolovac..... 33, 42, 474
Solin..... 156
Sopnica 54, 55, 68, 120, 121, 626
Sopot..... 574
Sopote..... 239, 242
Sošice..... 19, 39, 99, 238, 239, 241, 242, 329, 356, 428, 429, 430, 431, 433, 476, 518, 639, 640
Sovjetska Unija..... 598
Sovjetski Savez (SSSR)..... 389, 428, 429, 501, 504, 538, 570, 598, 599, 660
Split..... 371, 488
Srbija..... 504
Sredice..... 314
Sredozemno more..... 438
Srem 444
Srsići..... 238
Stančić..... 284
Stanišići..... 240
Stankovo..... 448
Stara Gradiška..... 488
Stara Plošćica 292, 556
Stara Plavnica..... 556, 557
Stari Golubovec..... 50, 610
Stari Grad 387
Staza 703, 716
Stenjevec..... 219, 362, 363, 364, 626,672,673,720,722
Stepić..... 459
Stipernica 466, 574
Stojavnica 238
Stojdraga..... 71,227,299, 346, 347, 416, 417, 478, 517, 520, 607, 639
Stopljansko..... 460
Strahinići..... 239
Strahinšćica..... 42, 49, 107, 170
Strahinje 310
Strašnik..... 178
Straža..... 254
Strezoj..... 456
Strmec..... 199, 262, 367, 575, 618
Stubica..... 72, 152, 364, 673, 674
Stubički Laz..... 619, 620
Stupnik 61, 62, 63, 64, 100, 364, 424, 426, 626, 670

Subotica (Podravska)..... 593, 686, 706
Suha Zeleznica..... 218, 246
Sunja..... 163, 348, 351, 581, 609, 613, 694, 698, 700, 701, 707,709, 710, 717, 718
Sušak..... 52,156,157, 230, 371,443
Suše..... 688
Sutinske Toplice 162, 696, 711
Sutla (rijeka) 107, 576
Sveta Helena..... 317
Sveta Jana..... 19, 227, 229, 230, 416, 448, 449
Sveta Klara 40,161,352, 709
Sveta Marija..... 301
Sveta Nedelja..... 61, 62, 63, 64, 194, 347, 424
Sveti Ilija..... 688
Sveti Ivan Nutarnji 673
Sveti Ivan Vanjski 670, 673
Sveti Ivan Zelina..... 34, 36, 38, 45, 67, 75, 119, 121, 122, 142, 173, 249, 284, 364, 410, 438, 541, 562, 670, 671, 672, 673, 674, 713
Sveti Ivan Zabno..... 32, 34, 44, 163, 257, 314, 316, 409, 410, 555, 556, 557, 703, 705, 714
Sveti Jurski Vrh..... 574, 575
Sveti Križ..... 49, 74, 204, 209, 215, 310, 419, 420, 421, 423, 474, 508, 623, 696, 715
Sveti Martin..... 61,64,424, 517
Sveti Matej..... 191,620
Sveti Nikola..... 39
Sveti Petar..... 472, 593
Sveti Petar Čvrstac 555
Sveti Petar Orehovac..... 555, 472, 684
Sveti Rok..... 229, 230
Svibovec..... 112,125, 217, 314, 317

Š

Sagodovec..... 620
Šamarica..... 292
Sandrovac..... 387
Sandrovec 300
Saš..... 143, 192, 348, 698, 700, 701, 703,716
Šašinovec..... 68, 120, 121
Šemovec..... 110,339, 413, 556, 610, 638
Šestak (Brdo)..... 456
Šestine..... 211,363, 626, 670, 673
Šestinski Dol 720, 723
Šešinac..... 456, 457
Šija Vrh..... 121
Šiljki..... 237,241
Šimljana..... 292
Šimljanik..... 292
Šimunčevac..... 67
Šinkovići 643
Šipak..... 70
Širinec..... 135, 694
Šišljavić..... 71,260,261, 455, 460
Šoški 462
Štefanec..... 111,610, 339
Štefanki..... 456
Šurdovec..... 671
Šušnjarci..... 695

T

Tari..... 462
Tisovac (Zumberaći) 228
Tkalci..... 74
Tomaševec (Bisački) 670
Tonimir..... 175
Topličica..... 215
Topolovac..... 609
Topolovec (Pisarovinski) 458
Topolje..... 121
Totovec..... 301
Trebarijevo 492
Trebovec 68, 110
Trešnjevka..... 662, 663
Trnovec 575
Trstenik..... 120
Trsteno..... 49
Tubčina 645
Tuhelj..... 253, 349, 570, 623, 675
Tuheljske Toplice..... 184, 623, 632
Tuhovec..... 111, 112, 125, 126
Tumbrije Karapande..... 462
Turčin..... 246,317, 561, 688
Turčini..... 463
Turki 462
Turnišće..... 214
Turnišće (Desinićko) 252
Turopolje..... 232, 255, 347, 348, 367, 649, 695, 697, 701, 707, 708, 712, 717
Turski Brijeg..... 280
Tuzla 444

V

Valentin..... 574
Valentinovo..... 573

Varaždin..... 14, 15, 24, 25, 33, 34, 38, 75, 89, 105, 110, 111, 112, 133, 136, 140, 143, 144. 162, 163, 164, 170, 171, 172, 176, 177, 179, 180, 193, 201, 202, 216, 217, 218, 221, 222, 225, 226, 245, 246, 287, 288, 300, 303, 304, 305, 317, 318, 339, 345, 348, 349, 351, 352, 366, 403, 410, 412, 413, 414, 415, 438, 440, 451, 452, 453, 531, 561, 562, 564, 565, 566, 576, 578, 594, 605, 606, 607, 610, 611, 613, 635, 638, 649, 657, 679, 680, 681, 682, 684, 700, 707, 718, 719
Varaždin-Breg..... 159
Varaždinske Toplice. 24,38,73, 107, 110, 111, 112, 125, 140, 143, 159, 175, 177, 180, 202, 217, 218, 221, 222, 225, 226, 246, 287, 288, 289, 313, 314, 315, 316, 317, 319, 345, 350, 409, 411, 412, 413, 450, 472, 540, 551, 561, 610, 611, 629, 630, 637, 638, 701, 705, 708, 711, 718
Varaždinski Golubovec..... 711
Većeslavac..... 314
Vehovac..... 416
Veleševec..... 167, 493, 689
Velika (rijeka) 636
Velika Branjska..... 25
Velika Britanija..... 497, 498, 501
Velika Bršljanica..... 292, 495, 504
Velika Erpenja..... 161,573, 574
Velika Gorica..... 10, 11,41, 51,52, 56, 66, 99, 100, 101, 103, 129, 147, 159, 166, 167, 168, 232, 233, 244, 262, 265, 266, 348, 354, 355, 356, 358, 367, 368, 431, 435, 471, 478, 479, 481, 609, 701, 709, 712, 715
Velika Horvatska..... 573, 574
Velika Kaniža..... 302
Velika Ludina..... 76
Velika Mlaka..... 10
Velika Mučna..... 175
Velika Pisanica..... 505, 611
Velika Rasinica 314
Velika Trnovitica..... 292, 612
Velika Ves 310,348
Veliki Bukovec..... 536
Veliki Carevdar 695
Veliki Grđevac..... 146,612, 696, 708, 717
Veliki Poganac..... 175,314, 472, 686
Veliki Tabor..... 49
Veliki Zdenci..... 71
Veliko Trgovišće..... 26 42 75 161, 179, 193, 282, 570' 623 624, 657, 675, 694, 697, 716'
Veliko Trojstvo 146 556 655
Veternica..... 616
Veternička Gora..... 687
Vidovec 349, 352, 702
Vidrenjak..... 581,582, 584, 699, 713
Vinagora 403, 573, 633, 634
Vinagorski Vrh..... 573
Vinkovci..... 307
Virje..... 386, 557, 654,693, 697, 700, 705, 713
Virovitica..... 366, 386, 392,414, 444, 506, 682
Virovski Konaci..... 386
Vis 157
Visoče..... 239, 241
Visoko 561,680, 681
Višegrad..... 76,246
Višnjevec..... 574
Višoševići..... 39, 639
Vitebsk..... 502
Vivodina..... 18, 19, 99, 149, 237, 241, 242, 328, 356, 428, 429, 430, 432, 434, 476, 518, 639
Vižovlje..... 198
Vlašić (Brdo)..... 240, 462
Vlaškovec..... 416
Voća Gornja (vidi Gornja Voća)
Vodostaj..... 461
Vojakovac 141, 175, 474,558, 638, 648, 684
Vojakovački Osijek 141,558
Vojni Križ..... 135,292
Vojnić..... 368, 436, 523, 642
Vojsak Klenica..... 573, 633
Voloder 47, 699, 714
Vrapče..... 100, 362, 363,364, 626, 672, 673
Vratno..... 317,412
Vrbanac..... 575
Vrbanek..... 241, 242
Vrbanići..... 462
Vrbica (Trojstvena)..... 556
Vrbno..... 208
Vrbovec..... 32, 43, 107, 176, 278, 350, 410, 415, 474, 556, 558, 560, 563, 703, 706, 712, 713, 718
Vrbovečka Poljana..... 408, 557
Vrbovečki Gaj 387
Vrbovo (Posavsko)..... 167, 367
Vrginmost..... 455, 479
Vrh..... 620

Vrhjušica..... 574
Vrhovac..... 39
Vrškovac 237, 242
Vrtlinovec 610
Vrtlinska 22, 24, 323
Vučak..... 189
Vuglovec..... 246
Vugrovec..... 68, 120, 440
Vugrovečki Goranci..... 121
Vuketić..... 238
Vukomerec..... 608
Vukomeričke Gorice 20,21,31
Vukomerić..... 29, 40, 689
Vukosavljevica..... 695, 697, 713
Vukovina..... 124
Vukšići..... 236
Vukšinac 313
Vularija..... 301
Vuralićko..... 460

Z

Zabok..... 26,74,161, 162, 170, 184, 193, 205,209, 310, 348, 349, 420, 421,422, 423, 508, 509, 510, 515,608, 620, 623, 624, 681, 696, 716
Začretje..... 42, 49, 161, 467, 623, 681, 696, 715
Zadar..... 295, 443
Zagorska Sela 465
Zagreb..... 13, 16, 21, 24, 28, 29, 34, 38, 39, 40, 41, 42, 52, 53, 54, 55, 57, 59, 65, 66, 67, 72, 75, 78, 80, 85, 87, 88, 89, 90, 94, 95, 96, 97, 100, 104, 109, 110, 134, 135, 136, 139, 140, 141, 143, 144, 151, 154,156, 159, 160, 161, 163, 166,167, 168, 169, 171, 175, 176,177, 179, 181, 182, 192, 193,194, 195, 196, 209, 210, 211,219, 220, 221, 225, 231, 235,243, 244, 249, 252, 254, 255,269, 270, 276, 283, 286, 299,304, 314, 315, 332, 333, 337,338, 343, 346, 349, 350, 351,352, 355, 359, 367, 368, 372,380, 381, 384, 385, 389, 392,401, 403, 404, 414, 415, 416,417, 419, 436, 438, 439, 441,442, 443, 444, 465, 467, 471,483, 488, 489, 495, 509, 510,515, 518, 520, 523, 525, 527,529, 531, 533, 534, 537, 539,544, 555, 556, 561, 562, 564,566, 567, 568, 576, 601, 602,603, 604, 607, 608, 609, 612,613, 615, 620, 623, 624, 626,628, 630, 635, 638, 643, 646,654, 655 , 658, 659, 661, 668 ,669, 670, 673, 674, 680, 682, 683, 684, 685, 692, 696, 706, 713, 717
Zagrebačka Gora..... 153, 156, 254,
Zajezda..... 53, 444,
Zalaegerseg..... 109,
Zaluka 70
Zamršje..... 461
Zaprešić..... 143, 362, 363, 364, 608, 657, 673, 696
Zbelava..... 342, 704
Zdenci 146, 703
Zdenčina 39,178,210, 346, 347, 416, 482, 518, 608, 609, 696, 701, 702, 704, 708, 709, 710, 711, 712, 715, 716
Zelina..... 151, 715
Zemun..... 13
Zenica..... 16
Zgurić (Brdo)..... 456
Zidani Most..... 657
Zlatar..... 53, 74, 162, 171, 172, 181, 185, 186, 214, 305, 310, 403, 445, 446, 465, 467, 509, 511, 512, 513, 561, 608, 615, 616, 624, 629, 637, 656, 657, 680, 682, 683, 684, 685, 687
Zlatar Bistrica..... 75, 347, 562, 608, 638, 657, 682, 603, 684, 703, 709, 711, 716, 717
Zorkovac..... 229, 238, 704,715
Zrinjski Topolovac..... 280
Zumarje..... 240
Zvečaj..... 702, 703

Ž

Zabnik..... 111
Zažina 38, 160
Zdala 300, 364
Željezno (Zumberač.)..... 492, 639, 643
Zivaja..... 348, 700, 701
Žumberak 11, 17, 18, 19, 30, 35,36, 37, 39,41,45,50, 51, 52, 57, 58, 65, 67, 69, 76, 99, 100, 101, 103, 124, 133, 149, 154, 194, 195, 231, 236, 249, 255, 256, 258, 268, 271, 275, 347, 357, 361, 416, 426, 427, 428, 431, 432, 435, 476, 477, 480, 483, 484, 489, 493, 517, 519, 533, 553, 564, 596, 630, 639, 640, 641, 643, 648, 649, 691
Zunci Holjbe 463
Zunci Veliki..... 462
Zupić 162, 178
Zutnica..... 74, 510

W

Washington..... 498, 499, 502, 503

KAZALO PREDMETNIH POJMOVA

A

Agitprop (Agitaciono-propagandni odjel) 62, 65, 79, 514, 515 534
Agitprop CK KPH 52, 115, 248, 369, 370, 385
Agitprop KK KPH Klanjec..... 569, 571, 676
Agitprop KK KPH Pisarovina..... 462
Agitprop KK SKOJ-a Samobor..... 425
Agitprop MK KPH Zagreb..... 662
Agitprop NOU brigade »Braća Radići« 325
Agitprop OK KPH Bjelovar..... 395 — 401
Agitprop OK KPH Pokuplje..... 102, 357, 359
Agitprop OK KPH Zagreb..... 190
Antifašistička fronta žena (AFŽ)..... 98, 102, 129, 182, 186, 196, 197, 207, 212, 214, 215, 276, 308, 309, 328, 357, 364, 375-378, 381-383, 385, 399-401, 422, 424, 425, 446, 449, 456-459, 465, 469, 513, 533, 543, 571, 572, 575, 599, 633, 662, 664-666, 668, 669, 673, 676
»Antifašistkinja« 102, 104, 399
Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ) 364, 456, 496, 500

B

Bataljon »Kljuka«..... 31
Bataljon »Matija Gubec«..... 38, 42, 45, 48, 81, 82
Bijela garda..... 18, 37, 386, 387, 388, 670
Bilogorski NOP odred..... 346,472 — 474,505,506, 557, 607
Bjelovarski NOP odred..... 36, 45, 86, 132, 152, 154, 254, 255, 280, 312, 391, 397, 402, 405, 406, 415, 552, 564, 577, 595, 629, 653, 654

C

Centralni komitet Komunističke partije Hrvatske (CKK P H) 10, 50, 51, 84, 89, 98, 105, 112, 129, 144, 154, 174,233, 247, 249,259, 267, 322, 323, 354, 370, 371, 436, 508, 523-525, 528, 529, 534, 603, 628
Centralni komitet Komunističke partije Slovenije (CK KPS1.) . . . 77, 203

č

Čehoslovačka NO brigada »Jan Žiška« 494, 556
Četa »Ernest Telman«..... 563
Četa Ivančani..... 34, 35, 44,118, 119, 152,255
Četa Prigorje (Prigorska Sv. I. Zelina)..... 13, 22, 34, 44, 45,47,48, 67, 119-122, 160, 254
Četvrti rajonski komitet MK KPH Zagreb 8,92,93,378,381,382,662, 664

D

Deseta divizija (dvadesejosma)Prvoga slavonskog korpusa..... 131, 132, 145, 146, 201, 256, 271, 281, 345, 346,313, 314,316, 339, 392, 409, 413, 450, 561, 637, 638, 649, 656, 679, 683, 685
Deseta ustaška bojna..... 298
Deseta NO brigada..... 413
Deveta NO brigada..... 175, 176
Diverzantske čete br. 5..... 135
Druga NO brigada Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske (preimenovana u NOU brigadu »Braća Radići« 32, 34, 35, 84, 85, 86, 107, 124, 125, 132, 141, 156, 169, 171, 174, 176, 177, 180, 202, 217
Druga NO brigada Druge operativne zone ..... 223 — 226,278,347,350, 410, 415, 553, 580, 583, 584, 649
Druga operativna zona NOV i PO Hrvatske..... 17, 27, 35 — 37, 46, 48, 51, 52, 58, 68, 81, 84, 86, 90, 103, 107, 116, 118, 124, 131-133, 139, 148, 152, 153, 155, 169, 174, 193, 196, 200-202, 223, 224, 227, 234, 254-256, 278, 290, 297, 311, 313, 314, 316, 317, 339, 341, 358, 365, 367, 391, 402, 405, 406, 409, 450, 452, 483, 514, 516, 517, 524, 551, 561, 565, 577-581, 584, 595, 629, 637, 639, 648, 649, 653, 654, 656, 679, 685, 687, 688
Druga slovenska NOU brigada »Matija Gubec« 46, 607
Drugi diverzantski bataljon..... 161, 178, 210, 232
Drugi korpus NOV i PO Hrvatske..... 225,313,450,453,502,582, 589
Drugi rajonski komitet MK KPH Zagreb 92,375,381,441,442,662, 663
Dugoselska četa..... 254
Dvadesetpeta NO brigada..... 684, 686
Dvadesetprva NO brigada..... 146,200,313 — 315,410, 411, 450, 451-453, 473, 474, 561, 606, 629, 638, 680-682, 684, 686
Dvanaesta hrvatska (slavonska) NOU brigada 222, 474
Dvanaesta slavonska divizija..... 37, 45, 131, 392, 606

G

»Glas Hrvatskog Zagorja«..... 207, 309, 514, 676
Glavni obavještajni centar(GOC)..... 50, 90
Glavni odbor AFZ Hrvatske..... 102, 399
Glavni odbor USAOH-a..... 322, 494, 496
Glavni stožer Ministarstva domobranstva NDH..... 53
Glavni stožer oružanih snaga NDH..... 157, 177, 192, 343, 344, 604
Glavni štab NOV i PO Hrvatske..... 17, 37, 86, 131, 132, 148, 227, 243, 256, 278, 296, 297, 310, 316, 335, 367,416, 453, 463, 475, 492,496, 518, 519, 525, 551, 561, 581, 648, 649, 677, 685, 690, 692
Glavni ustaški stan 643, 645, 647
Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost MUP-a NDH..... 408, 554, 567, 568, 635
Glavno zapovjedništvo oružništva NDH..... 179, 192, 216, 245, 287, 304, 408

H

Hrvatska seljačka stranka (HSS)..... 10, 19-22, 24, 25, 27, 36, 56,63,64, 67,79, 98-101, 105, 106, 108, 112-115, 144, 183, 187, 196,204,213,233, 234, 247, 262-264, 266, 293, 294, 308, 320, 326, 354-356, 362, 363, 372, 375, 376, 380, 381, 385-388, 418-420, 426, 437-439, 445, 447, 448, 467, 477, 479, 495, 499, 503, 509, 531, 535, 536, 541, 542, 545, 569, 586, 599, 660, 667, 670, 671, 675
Hrvatske državne željeznice 178

J

Jedanaesta brigada..... 607
Jedinstvena narodnooslobodilačka fronta (JNOF)..... 388, 389, 394, 490

K

Kalnička NO brigada..... 551, 610
Kalnički bataljon..... 26, 85
Kalnički NOP odred..... 24, 33, 34, 37, 38,41, 42 45
48,84-86, 132, 139-142, 153, 159,161, 162,169, 171, 174-176, 184, 196,201 202
222, 224, 225, 256, 301, 305, 365, 366, 410, 414,415, 537, 543, 544, 552, 553'
556-566, 577, 629, 638, 648, 649
Karlovački NOP odred..... 230, 231
Komanda Kalničkoga područja..... 37, 256, 311, 312, 506, 507,
522, 562
Komanda Moslavačkoga područja 22,32,36,37,87,290,291,
496, 539, 552
Komanda područja Kordun..... 256, 267
Komanda Zumberačkoga područja..... 36, 256, 523, 576
Komunistička partija Hrvatske (KPH)..... 25, 27, 51, 129, 148, 182,
184, 197, 206, 267, 268, 271, 273, 310, 323, 326, 341, 342, 357, 369, 370, 375, 381, 385,
389, 392, 394, 398, 400, 535, 540, 543, 544, 598, 629, 651, 661, 672
Kotarska oblast Bjelovar..... 408
Kotarska oblast Čakovec..... 300
Kotarska oblast Dugo Selo..... 12, 283, 560
Kotarska oblast Križevci..... 408
Kotarska oblast Novi Marof..... 221
Kotarska oblast Samobor..... 210
Kotarska oblast Velika Gorica..... 166, 186, 235, 244, 286, 471
Kotarska oblast Zagreb..... 54, 334, 471, 560, 625
Kotarska oblast Zlatar..... 171,172
Kotarski komitet KPH Bjelovar..... 392, 393, 395, 402
Kotarski komitet KPH Donja Stubica..... 187, 190, 586, 619, 672
Kotarski komitet KPH Čakovec..... 533, 541
Kotarski komitet KPH Dugo Selo..... 457, 672
Kotarski komitet KPH Đurđevac 392,393,395,401,402
Kotarski komitet KPH Klanjec..... 185, 196, 198, 199, 510, 511,
541, 569, 674, 675, 677
Kotarski komitet KPH Koprivnica..... 392, 394, 395
Kotarski komitet KPH Krapina..... 185, 204, 206,308, 310, 311,
418-420, 423, 511, 541
Kotarski komitet KPH Križevci..... 392, 394, 395, 402, 629
Kotarski komitet KPH Pisarovina..... 65, 148, 260, 263 — 266, 293,
361, 454
Kotarski komitet KPH Pregrada..... 185, 251, 253, 511, 572, 575,
632, 634
Kotarski komitet KPH Prelog..... 533
Kotarski komitet KPH Samobor..... 60, 115, 361, 424, 425
Kotarski komitet KPH Sisak..... 129, 130
Kotarski komitet KPH Sveti Ivan Zelina..... 151, 672
Kotarski komitet KPH Varaždin . . . . !..... 629
Kotarski komitet KPH Velika Gorica..... 11,266,597
Kotarski komitet KPH Zagreb..... 168, 361, 363, 672
Kotarski komitet KPH Zlatar..... 185,186,212,215,445,447,
511, 541, 616
Kotarski komitet KPH Žumberak..... 66, 150, 236
Kotarski komitet SKOJ-a Bjelovar..... 397
Kotarski komitet SKOJ-a Dugo Selo..... 672
Kotarski komitet SKOJ-a Đurđevac 397
Kotarski komitet SKOJ-a Garešnica..... 548
Kotarski komitet SKOJ-a Jastrebarsko..... 102
Kotarski komitet SKOJ-a Krapina..... 421, 511
Kotarski komitet SKOJ-a Klanjec..... 511, 570,675
Kotarski komitet SKOJ-a Koprivnica..... 397
Kotarski komitet SKOJ-a Križevci..... 397
Kotarski komitet SKOJ-a Kutina..... 547
Kotarski komitet SKOJ-a Pregrada..... 253, 511,573, 633
Kotarski komitet SKOJ-a Samobor..... 61, 62, 424, 425

Kotarski komitet SKOJ-a Sisak..... 548
Kotarski komitet SKOJ-a Stubica..... 672
Kotarski komitet SKOJ-a Zagreb..... 363, 672
Kotarski komitet SKOJ-a Zlatar..... 446, 511
Kotarski NOO Bjelovar..... 398
Kotarski NOO Čazma..... 591
Kotarski NOO Dugo Selo..... 368, 670, 673
Kotarski NOO Đurđevac..... 398
Kotarski NOO Garešnica..... 290, 591
Kotarski NOO Jastrebarsko..... 477
Kotarski NOO Klanjec..... 465, 512, 571, 676
Kotarski NOO Koprivnica..... 398
Kotarski NOO Krapina 289,310,421,422,465,512
Kotarski NOO Križevci 398, 536, 629
Kotarski NOO Pisarovina 479
Kotarski NOO Pregrada..... 465, 512, 573, 633
Kotarski NOO Samobor 61,62,424,425
Kotarski NOO Sisak..... 591
Kotarski NOO Sveti Ivan Zelina..... 673
Kotarski NOO Varaždin..... 629
Kotarski NOO Velika Gorica..... 100, 478
Kotarski NOO Zagreb 219,363,663,673
Kotarski NOO Zlatar..... 216,465,512
Kotarski NOO Zumberak..... 476, 477
Kotarski odbor AFŽ Bjelovar..... 400
Kotarski odbor AFŽ Donja Stubica..... 673
Kotarski odbor AFZ Dugo Selo..... 673
Kotarski odbor AFZ Đurđevac..... 400
Kotarski odbor AFZ Klanjec..... 513, 571, 676
Kotarski odbor AFŽ Koprivnica..... 400
Kotarski odbor AFŽ Krapina..... 513
Kotarski odbor AFZ Križevci..... 400
Kotarski odbor AFZ Pregrada..... 513
Kotarski odbor AFŽ Samobor..... 61, 62, 425
Kotarski odbor AFŽ Zagreb..... 364, 633, 673
Kotarski odbor AFŽ Zlatar..... 513
Kotarski odbor USAOH-a Čazma..... 603
Kotarski odbor USAOH-a Krapina 465, 512
Kotarski odbor USAOH-a Pregrada..... 465, 512, 672
Kotarski odbor USAOH-a Stubica..... 672
Kotarski odbor USAOH-a Sv. Ivan Zelina..... 672
Kotarski odbor USAOH-a Zagreb 363, 603, 672
Kotarski odbor USAOH-a Zlatar..... 512
Krapinski bataljon..... 170

M

»Međimurje«..... 303
Međimurska četa..... 415, 563
Ministarstvo domobranstva NDH..... 53
Ministarstvo oružanih snaga NDH (MINORS)..... 56, 181, 384
Ministarstvo unutarnjih poslova NDH..... 16,221,643
Ministarstvo vanjskih poslova NDH..... 645
Mjesni komitet KPH Zagreb..... 55,59,77,91,93,295,322,
371, 375, 441 -444, 524-526, 539, 544, 658, 661, 662, 667
Mjesni komitet SKOJ-a Zagreb..... 380, 440, 601, 622, 667
Mjesni komitet SKOJ-a Zagreb..... 380, 440, 601, 622, 666
Mjesni NOO Zagreb..... 380, 381, 382,439, 525, 526,
527, 660, 662, 667
Mjesni odbor AFŽ Zagreb..... 381, 662, 668
Moslavačka NO brigada..... 224, 254, 255,494, 543, 544,
555, 563, 607, 610, 686

Moslavački bataljon..... 81, 82, 85, 323
Moslavački NOP odred 12,21,22,31,32,37
43-46,48,68,85,86, 118, 132-135, 154, 159,223,271,278,279,290,350,410 414
415, 494, 543, 544, 553, 564

N

»Narodni glas«..... 399
»Naprijed«..... 65, 112, 114, 127, 207, 262
264, 266, 293, 294, 309, 321, 325, 399, 660, 669
Narodnooslobodilačka borba (NOB)..... 17, 20, 21, 33, 107, 108,182
184, 185, 205, 213, 247, 261, 263-265, 270, 290, 292, 308, 310, 316, 320, 322, 329,
330, 342, 355, 361, 362, 369, 371, 372, 373, 375, 376, 379, 380, 381, 388, 389, 390, 394
418-420, 426, 427, 464, 508, 510, 515, 517, 522, 525, 526, 533, 537, 539, 540, 546,
569, 570, 587, 588, 591, 598, 599, 603, 650, 659, 663, 670, 674, 686
Narodnooslobodilačka brigada »Braća Radići« (Vidi: Druga NO
brigada Druge operativne zone NOV i POH)..... 223, 256, 314, 317,
322-324, 327, 339, 345, 410-414, 450-452, 540, 543, 552, 553, 561, 562, 578, 593,
606, 616, 637, 638, 648, 656, 677, 678-682, 687, 688
Narodnooslobodilačka fronta Hrvatske (NOFH)..... 108, 112, 213,499, 502, 503,
535, 536, 542, 545, 571, 634
Narodnooslobodilačka vojska (NOV)..... 18, 20, 24, 25, 57, 84, 108,
140, 170, 188, 200, 201, 205, 206, 224, 247-249, 263, 271, 307, 321, 322, 326, 328,
330, 361-364, 370, 371, 373, 386, 388, 391, 397, 422, 425, 426, 440, 478, 479, 494,
498, 503, 517, 518, 520, 536-540, 542, 545, 548, 572, 586, 588, 595, 602, 605, 624,
629, 630, 633, 652, 654, 658-660, 667, 670, 674, 676, 689
Narodnooslobodilački fond (NOF)..... 98, 207, 209, 310, 422, 464,
481, 516
Narodnooslobodilački odbori (NOO-i) ..... 18,22 — 24,26,57,93,98,
100, 112, 113, 147, 186, 187, 196, 197, 206, 207, 209, 212, 214, 215, 236 - 240, 263,
266, 275, 308, 309, 331, 354, 356, 357, 363, 372, 373, 375-380, 382, 383, 385,
388-391, 397-399, 420, 422, 424, 427, 430, 431, 446, 447, 454-457, 459, 460, 462,
463, 467-469, 479, 480, 489-491, 496, 512, 513, 521, 527, 532, 533, 535, 537-539,
541-543, 545, 569, 571, 573, 587, 590, 599, 602, 629, 632, 634, 639, 657, 664-668,
670, 673
Narodnooslobodilački pokret (NOP)..... 18 —21, 23 —27, 113, 263,
264, 355, 369, 426, 433, 485, 499, 501, 546, 602, 650, 670, 674
»Naša fronta« 325

O

Obavještajna služba Zagreb..... 383, 669
Oblasni komitet KPH za zagrebačku oblast 247, 248, 259, 357,359,436,
523, 528, 529, 530, 534, 542, 628
Oblasni komitet KPH za Slavoniju..... 534
Oblasni komitet SKOJ-a za sjevernu Hrvatsku..... 319,320
Oblasni komitet SKOJ-a za zagrebačku oblast 440, 600, 602
Okićka četa..... 518, 520, 641
Okružni komitet KPH Bjelovar..... 178, 385, 391 —396, 398,
400, 401, 406
Okružni komitet KPH Čazma 85, 130, 401, 402, 475, 530,
630
Okružni komitet KPH Karlovac 361,482
Okružni komitet KPH Krapina..... 96, 107, 169, 182, 185, 204,
212, 247, 251, 288, 308, 405, 418, 445, 508, 510, 511, 513, 541, 569, 572, 575, 576, 601,
622, 629, 634, 650, 674, 677
Okružni komitet KPH Pokuplje..... 10, 11, 50, 51, 52, 53,
58-60, 77, 87, 98, 112, 115, 126, 147, 149, 203, 233-236, 262, 293, 354, 360, 424,
431, 446, 454, 482, 492, 521-523, 597
Okružni komitet KPH Varaždin 96, 105, 173, 288, 402, 451,
534, 543, 629

Okružni komitet KPH Virovitica..... 420
Okružni komitet KPH Zagreb..... 67, 92, 93, 119, 120, 128, 144, 151, 155, 168, 173, 187, 190, 249, 361, 475, 579, 586, 619, 629, 669
Okružni komitet SKOJ-a Bjelovar..... 319, 395, 397
Okružni komitet SKOJ-a Čazma 545, 547
Okružni komitet SKOJ-a Krapina..... 186, 511, 601
Okružni komitet SKOJ-a Pokuplje (Žumberak)..... 102
Okružni komitet SKOJ-a Varaždin 601
Okružni NOO Banija..... 590, 592
Okružni NOO Bjelovar..... 389, 395, 398, 399, 542
Okružni NOO Krapina..... 186, 289, 464, 466, 512, 515
Okružni NOO Moslavina (Čazma)..... 23,92,542,587 — 589,591
Okružni NOO Pokuplje 99,327,356,357,360,427, 435, 476, 477, 520
Okružni NOO Varaždin..... ... 105
Okružni NOO Zagreb..... 629
Okružni odbor AFŽ Bjelovar..... 399, 400
Okružni odbor AFŽ Čazma 543
Okružni odbor AFŽ Krapina..... 186,465,468,513
Okružni odbor AFŽ Pokuplje..... 102
Okružni odbor USAOH Čazma 494, 496, 549, 603
Okružni odbor USAOH Pokuplje..... 428
Okružni odbor USAOH Zagreb.....i. . . . 603
»Omladinska borba«..... 309
»Omladinski borac«..... 309
Općinsko poglavarstvo Sesvete..... 219,220,285
Općinsko poglavarstvo Šemovci..... 556
Operativni štab za Žumberak i Pokuplje..... 649
Oružnička postaja Hrvatski Leskovac..... 257
Oružnička postaja Grubišno Polje..... 636
Oružnička postaja Samobor 210
Oružnička postaja Savski Marof..... 334
Oružnička postaja Sesvete..... 54, 138, 219, 281
Oružnička postaja Šestine..... 211
Oružnička postaja Velika Gorica..... 232, 286
Oružničko krilo Bjelovar..... 472, 636
Oružničko krilo Varaždin 110, 143, 179, 216, 245, 287, 304
Osječka četa..... 141
Osma kordunaška divizija..... 243, 459
»Osmi mart« 309

P

Peti rajonski komitet MK KPH Zagreb..... 93, 378, 381, 382, 622, 665, 668
Petnaesta slovenska NO brigada..... 416
»Pionir«..... 309, 330
Pisarovinska četa..... 689
»Plamen«..... 106
Podhvatno područje Bjelovar..... 162,611
Podhvatno područje Sisak..... 162,609
Podhvatno područje Varaždin..... 161, 605, 610
Podhvatno područje Zagreb 160, 607
Poglavnikov tjelesni zdrug (PTS)..... 605, 607, 608, 610, 617
Pokrajinski komitet SKOJ-a za Hrvatsku..... 319,545,447,600,666
Pomoćni obavještajni centar (POC) Čazma..... 580
Pomoćni obavještajni centar (POC) Žumberak i Pokuplje 50, 51
Posavsko turopoljski bataljon..... 11
Povjerenstvo CK KPH za sjevernu Hrvatsku 58, 77, 89, 173, 196, 276, 322, 436, 439, 442, 443, 523, 524, 528, 534, 544, 603
»Pregled«..... 104
»Primorski vjesnik«..... 96

»Proleter« 514
Prva NO brigada 162
Prva proleterska divizija..... 153, 154, 225, 564, 648, 649
Prva oružnička pukovnija..... 138,192,217,219,257 258
281, 472
Prva slovenska NOU brigada »Tone Tomšić« 607
Prvi korpus NOV i PO Hrvatske 243
Prvi rajonski komitet MK KPH Zagreb..... 662, 663
Prvo zborno područje 14, 157, 177, 343, 604, 605
613, 614

R

Radio stanica »Slobodna Jugoslavija« 79, 104, 257, 306, 356, 526,
661, 669
»Radio vijesti«..... 401,459,660,661,668
Rajonski obavještajni centar (ROC) Dugo Selo..... 122, 580
Rajonski obavještajni centar (ROC) Pokuplje..... 113, 114
Rajonski obavještajni centar (ROC) Velika Gorica..... 51
Redarstvena oblast Zagreb..... 12,102,628
»Rodoljub« (List OK KPH Pokuplje)..... 104, 330, 359,428,431, 432,
600

S

Samoborska četa..... 424, 519, 641
Savez komunističke omladine Jugoslavije (SKOJ) 61, 66, 98, 182, 197, 207,
186, 212, 235, 272, 274, 275, 309, 321, 323, 342, 363, 380, 385, 395-397, 421, 425,
446, 449, 460, 461, 511, 542, 543, 549, 569, 573, 633, 651, 652, 669, 672, 675
Sedamnaesta divizija NOV i PO Slovenije..... 299
Sedamnaesta NO brigada..... 145,146,176,313 — 316,
318, 339, 410, 411, 450-453, 473, 557, 561, 606, 607, 616, 638, 679-684, 686, 687
Sedma divizija NOV i PO Hrvatske..... 343, 347
Sedmi rajonski komitet MK KPH Zagreb..... 662, 666
»Slobodni dom« (List IO HSS)..... 20, 21, 25, 27, 65, 95, 98,
114, 127, 144, 145, 190, 207, 372, 375, 459, 515
»Srpska riječ« 354, 389, 534
Stubička četa..... 254

Š

Šesnaesta NO brigada (Kasnije NO brigada »Joža Vlahović«) . . . 473, 474, 649
Šesti korpus NOV i PO Hrvatske..... 679, 685
Šesti rajonski komitet MK KPH Zagreb..... 662, 666

T

Treća NO brigada..... 347
Treća operativna zona NOV i PO Hrvatske..... 58
Treća ustaška bojna..... 200
Treći rajonski komitet MK KPH Zagreb..... 79, 92, 93, 375, 376, 381,
382,442,662-664
Treći korpus NOV i PO Hrvatske..... 131
Trideseta ustaška bojna..... 71,298
Trinaesta divizija NOV i PO Hrvatske..... 243, 306, 416

Trinaesta proleterska NOU brigada »Rade Končar«..... 17, 28 — 30, 37 — 39, 45, 99, 103, 117, 123, 127, 133, 149, 154, 159, 160, 178, 201, 227, 243, 267-271, 273, 275, 277, 296-299, 335-337, 339, 410, 416, 417, 430, 432, 493, 553, 564, 595, 607, 648, 649
Trinaesta ustaška bojna..... 70, 71, 228
Turopoljsko-posavska četa..... 13, 120, 161, 178, 210, 232
Turopoljsko-posavski NOP odred..... 20,31,45,98,116,117,123, 126, 127, 132, 147- 149, 233-235, 265, 357, 367-369, 410, 482, 483, 492, 553, 564, 688

U

»Udarnik« 103, 104
Ujedinjeni savez antifašističke omladine Hrvatske (USAOH) 61, 62, 63, 66, 182, 197, 207 212, 214, 215, 275, 308, 321, 328, 357, 363, 378, 395-397, 421, 446, 449, 456, 458-460, 462, 463, 468, 497, 511, 512, 513, 542, 543, 545-548, 550, 569, 570-573, 559, 602, 603, 633, 672, 675, 676
Unska operativna grupa..... 160, 162, 178
»Ustaša« — hrvatski oslobodilački pokret..... 643, 645
Ustaška nadzorna služba (UNS) 661

V

Varaždinska četa..... 638, 649
Varaždinski artiljerijski puk..... 306, 307
Varaždinski garnizon..... 561
Velika župa Bilogora..... 635
Velika župa Prigorje 12, 109, 110, 111, 166,244, 283, 625
Velika župa Zagorje..... 14, 110, 113, 136, 143, 171, 172, 179, 216, 221, 245, 287, 300, 304, 617
Vivodinski bataljon..... 357
Vivodinska četa..... 39, 229
»Vjesnik«..... 25, 27, 96, 127, 183, 309, 325, 375, 459, 660, 669
Vojni komitet Zagreb..... 129
Vojni odbor Zagreb..... 382, 662, 668
Vrhovni štab NOV i PO Jugoslavije..... 372, 436, 496, 525

Z

Zagorska četa »Matija Gubec«..... 121, 122, 151
Zagorska NO brigada »Matija Gubec«..... 345, 446, 449, 663
Zagorski (krapinski) NOP odred..... 27, 36, 86, 169, 170, 225, 255, 402-405, 410, 415, 464, 466-468, 508, 514, 522, 561, 576, 616, 622, 624, 632, 633, 638, 648, 650 - 652
Zagrebački NOP odred 45, 48, 132, 152, 153, 155, 156, 254, 255, 341, 343, 364, 415, 552, 562, 564, 579, 638, 648, 656
Zapadna grupa NOP odreda..... 505
Zapovjedništvo njemačkih četa u Hrvatskoj..... 14, 15, 16
Zapovjedništvo prometnih zdrugova ustaške vojnice..... 181
Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH)..... 10, 19, 25, 33, 57, 65,95, 96, 98, 99, 108, 183, 259, 294-296, 308, 310, 364, 387, 390, 456, 464, 468, 476, 483, 485-491, 496, 497, 500-503, 513, 515, 523, 533, 587, 588, 669, 671

Ž

»Žena danas«..... 309
»Žena u borbi«..... 669
Žumberačko-pokupski NOP odred ..... 21,30,37 — 40,66 103 116
117, 132, 159, 227, 229, 312, 357, 416-418, 472, 474, 484, 492, 493, 516' 517
519-522, 564, 577, 639, 690, 691
Župska redarstvena oblast Bjelovar..... 407, 554, 555,559, 635
Župska redarstvena oblast Koprivnica..... 408
Župska redarstvena oblast Varaždin..... 143, 171, 407,408

SADRŽAJ

Predgovor..... 5

Skraćenice..... 7

1. 1943, rujan 1.
Obavijest Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Centralnome komitetu KP Hrvatske o dolasku Petra Fiolića, zastupnika HSS na oslobođeni teritorij Pokuplje, u kojoj se traži mišljenje o tome kakav stav da zauzme Okružni komitet u takvu i sličnim slučajevima 10

2. 1943, rujan 1.
Pismo Kotarskoga komiteta KPH Velika Gorica Okružnome komitetu KPH Pokuplje o političkom radu i o potrebi da kroz kotar prokrstari partizanska jedinica 11

3. 1943, rujan 1.
Dugo Selo
Izvještaj Kotarske oblasti u Dugom Selu ostalim kotarskim oblastima na području Velika župe Prigorje o napadu partizana na Zagrebačku posadnu bojnu, koja je osiguravala transformator gradske električne centrale u Božjakovini i na putnički vlak na stanici Ostrna..... 12

4. 1943, rujan 1.
Varaždin
Naređenje zapovjednika njemačkih četa u Hrvatskoj, koju Pothvatno zapovjedništvo Varaždin dostavlja Velikoj župi Zagorje u Varaždinu, o osnivanju sabirnih logora za taoce koji će biti strijeljani u slučaju partizanskih akcija 14

5. 1943, rujan 2.
Izvod iz izvještaja političkoga komesara Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske političkome komesaru Glavnoga Štaba NOV i PO Hrvatske o stanju na terenu i u jedinicama 17

6. 1943, rujan 2.
Izvještaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama i borbama u srpnju i kolovozu 1943. godine..... 37

7. 1943, rujan 2.
Operativni izvještaj Štaba Moslavačkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o održanim tečajevima za izobrazbu boraca i rukovodilaca, budućem radu i akcijama koje su izvedene od 10. do 31. kolovoza 1943. godine..... 46

8. 1943, rujan 2.
Iz operativnog izvještaja Štaba Prvoga udarnog bataljona »Matija Gubec« Štabu Kalničkoga NOP odreda o akcijama od 20. kolovoza do 1. rujna 1943. godine..... 48

9. 1943, rujan 2.
Izvještaj Glavnoga obavještajnog centra Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske Centralnome komitetu KP Hrvatske o organizacijskim nedostacima u obavještajnoj službi na području Okružnoga komiteta KPH Pokuplje..... 50

10. 1943, rujan 2.
Zagreb
Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva Ministarstvu domobranstva NDH o akcijama partizana na rudnik Dubovec kraj Donje Stubice, protuavionsku bateriju pokraj Zagreba i na vlak u blizini Dugoga Sela..... 53

11. 1943, rujan 2.
Sesvete
Obavijest Oružničke postaje Sesvete Kotarskoj oblasti Zagreb o napadu partizana na skladište municije u Sopnici..... 54

12. 1943, rujan 3.
Zagreb
Pismo Lepe Perović Mjesnome komitetu KPH Zagreb u kojemu se osvrće na rad obavještajne službe i daje upute za njeno poboljšanje 55

13. 1943, rujan 3.
Zagreb
Pismo Mjesnoga komiteta KPH Zagreb Okružnome komitetu KPH Pokuplje o dolasku jednog ilegalca iz Zagreba, čiju karakteristiku šalju 59

14. 1943, rujan 3.
Izvještaj Kotarskog komiteta KPH Samobor Okružnome komitetu KPH Pokuplje o političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju u kotaru..... 60

15. 1943, rujan 3.
Izvještaj Stjepana Gluhaka, v.d. sekretara Prigorske terenske čete Okružnome komitetu KPH Zagreb o brojnom stanju čete nakon formiranja i o akciji na Ostrnu . 67

16. 1943, rujan 3.
Informativni izvještaj Štaba Druge operativne Zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o dislokaciji neprijateljskih snaga na području Zone, reorganizaciji domobranstva i organizaciji vlastite informativne službe..... 69

17. 1943, rujan 4.
Pismo Centralnoga komiteta KP Slovenije Okružnome komitetu KPH Pokuplje o nesporazumu s Okružnim komitetom KPS za Belu Krajinu..... 77

18. 1943, rujan 4.
Zagreb
Izvještaj Mjesnoga komiteta KPH Zagreb Povjerenstvu CK KPH u Zagrebu o radu obavještajne službe, te o hapšenju nekih članova rajonskih rukovodstava..... 78

19. 1943, rujan 4.
Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju Druge NO brigade i popunjavanje rukovodećeg kadra Kalničkoga NOP odreda 81

20. 1943, rujan 4.
Telegram Štaba Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Centralnome komitetu KP Hrvatske o formiranju brigade 83

21. 1943,rujan 5.
Izvještaj Marka Belinića, političkog komesara Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Centralnome komitetu KP Hrvatske o brojčanom i organizacijskom stanju jedinica u zoni..... 84

22. 1943, rujan 5.
Pismo Franca Novaka Dragutina Sailiju u kojemu daje popis imena medicinskog osoblja iz Zagreba koji su spremni prijeći partizanima i s kojima treba stupiti u vezu .....

23. 1943, rujan 6.
Zagreb
Izvještaj Lepe Perović Centralnome komitetu KP Hrvatske o radu na terenu, provalama i hapšenjima u Zagrebu, radu rajonskih komiteta, raspoloženju među neprijateljskim jedinicama i stanovništvom, te o popisu šifri koje će se upotrebljavati u međusobnom dopisivanju . . 89

24. 1943, rujan 6.
Izvještaj Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Centralnome komitetu KP Hrvatske o izborima za NOO, o njihovu radu, formiranju Okružnoga NOO Pokuplje, suradnji s pristašama HSS, nepravilnostima u radu rukovodstva

AFŽ i SKOJ-a, kadrovskim problemima pri osnivanju Turopoljsko-posavskoga odreda, te o ratnom materijalu zaplijenjenom od talijanske vojske nakon kapitulacije Italije..... 98

25. 1943, rujan 6.
Izvještaj Stjepana Ivića, sekretara Okružnoga komiteta KPH Varaždin Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkom stanju u vezi s formiranjem kotarskih i Okružnog N00, radom HSS, djelovanjem četnika i o uspostavljenoj vezi s Međimurjem..... 105

26. 1943, rujan 6.
Uputstvo Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu Druge NO brigade za djelovanje u Hrvatskom zagorju 107

27. 1943, rujan 7.
Zalaegerseg
Proglas podžupana Županije Zala Međimurcima o kažnjavanju smrću ili zatvorom onih koji na bilo koji način pomažu partizane..... 109

28. 1943, rujan 7.
Dugo Selo
Izvještaj Kotarske oblasti Dugo Selo Velikoj župi Prigorje u Zagrebu o paljenju mostova na cesti Sisak — Dugo Selo i Posavski Bregi — Božjakovina od strane partizana 109

29. 1943, rujan 7.
Varaždin
Izvještaj Okružničkoga krilnog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o akcijama partizana na području Ludbrega i Varaždinskih Toplica..... 110

30. 1943, rujan 8.
Pismo Centralnoga komiteta KP Hrvatske Okružnome komitetu KPH Pokuplje u kojemu se ukazuje na njihove pogrešne postupke o suradnji s pristašama HSS i načinu organiziranja obavještajne službe..... 112

31. 1943,rujan 8.
Obavijest Kotarskoga komiteta KPH Samobor Okružnome komitetu KPH Pokuplje o brojčanom stanju neprijatelja na području Samobora i Bregane..... 115

52. 1943, rujan 8.
Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske podređenim jedinicama o formiranju Turopoljsko-posavskoga NOP odreda..... 116

53. 1943, rujan 8.
Izvještaj Štaba Moslavačkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Čazmu 118

34. 1943,rujan 8.
Izvještaj Dragutina Praunspergera, v.d. političkoga komesara terenske čete »Prigorje« Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkom stanju i djelovanju čete od formiranja, 27. kolovoza do 10. rujna 1943. godine 119
35. 1943, rujan 8.
Izvještaj Turopoljsko-posavskoga odreda Štabu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« o povratku odreda iz Posavine i raspoloženju stanovništva prema narodnooslobodilačkom pokretu..... 123
36. 1943, rujan 9.
Izvještaj Štaba Druge NO brigade Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbi kod Svibovca 124
37. 1943, rujan 9.
Izvještaj Marijana Badela, komesara Turopoljsko-pokupskoga odreda Okružnome komitetu KPH Pokuplje o stanju u odredu 125
38. 1943, rujan 10.
Izvještaj Pavla Beluhana Okružnome komitetu KPH Zagreb o akcijama izvršenim na području kotara Gornja Stubica..... 128
39. 1943, rujan 10.
Izvještaj Gustava Frangeša Andriji Hebrangu, sekretaru Centralnoga komiteta KP Hrvatske, o zatečenom stanju na terenu Kotarskoga komiteta KPH Sisak i počecima stvaranja vojnih komiteta u neprijateljskim jedinicama na području Zagreba, Velike Gorice i Siska..... 129
40. 1943, rujan 10.
Obavijesti Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu Drugoga korpusa NOV i PO Hrvatske o dolasku Desete divizije u Moslavinu i o stanju ranjenika na Kalniku..... 131
41. 1943, rujan 10.
Uputstvo Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu Trinaeste proleterske NOU Brigade »Rade Končar« o djelovanju u vezi s kapitulacijom Italije te informacija o akcijama Moslavačkoga NOP odreda 133
42. 1943, rujan 10.
Izvještaj Diverzantske čete Moslavačkoga NOP odreda Štabu odreda o diverzijama na komunikaciji Zagreb--Beograd od 18. lipnja do 2. rujna 1943. godine..... 135
43. 1943,rujan 10.
Varaždin
Izvještaj Oružničkoga krilnog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o kretanju partizana na njihovu teritoriju..... 136

44. 1943, rujan 10.
Sesvete
Obavijest Oružničke postaje Sesvete Zapovjedništvu oružničke pukovnije Sisak o napadu partizana na njemačko redarstvo u Sesvetama..... 138

45. 1943, rujan 11.
Izvještaj Štaba kalničkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na padobransku školu kod Koprivnice i o drugim akcijama . . . 139

46. 1943, rujan 11.
Varaždin
Izvještaj Oružničkog krilnog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o akcijama partizana na njihovu području..... 143

47. 1943, rujan 12.
Izvještaj Okružnoga komiteta KPH Zagreb Centralnome komitetu KP Hrvatske o razgovorima s Đurom Predavcem, istaknutim HSS-ovcem iz Kotara Dugo Selo, te o interesu za list »Slobodni dom« na njihovu području . . 144

48. 1943, rujan 12.
Izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade NOV i PO Hrvatske Štabu Desete divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na Hercegovac..... 145

49. 1943, rujan 12.
Izvještaj Marijana Badela, komesaraTuropoljsko-posavskoga NOP odreda Okružnome komitetu KPH Pokuplje o djelovanju i organizaciji odreda, predaji 129 talijanskih vojnika, mobilizaciji u pisarovinskom kotaru, formiranju vojno-partizanskog suda te o drugim pitanjima 147

50. 1943, rujan 13.
Pismo Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske u kojemu daju svoje mišljenje u vezi s formiranjem i obrazovanjem komandnog kadra Turopoljsko-posavskog NOP odreda, te iznose količinu zaplijenjenoga ratnog materijala prilikom povlačenja Talijana..... 149

51. 1943, rujan 13.
Goranec
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Zelina Okružnome komitetu KPH Zagreb o sukobu ustaša i zagorske čete »Matija Gubec« u selu Glavnica, o pogibiji Marka Milatovića sekretara Kotarskoga komiteta, te o izboru novoga sekretara 151

52. 1943,rujan 13.
Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvats-

ke o formiranju Zagrebačkoga i Bjelovarskoga partizanskog odreda 152

53. 1943,rujan 13.
Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu Kalničkoga NOP odreda da uputi borce za Prvu proletersku diviziju NOV Jugoslavije..... 153

54. 1943, rujan 13.
Uputstvo Marka Belinića, političkoga komesara Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Okružnome komitetu KPH Zagreb za formiranje i djelovanje Zagrebačkoga NOP odreda 155

55. 1943, rujan 13.
Zagreb
Polumjesečni izvještaj Zapovjedništva Prvoga zbornog područja Glavnom stožeru oružanih snaga NDH o raspoloženju naroda i akcijama partizana u drugoj polovini kolovoza 1943. godine..... 157

56. 1943, rujan 13.
Velika Gorica
Izvještaj Kotarske oblasti Velika Gorica Velikoj župi Prigorje u Zagrebu o zarobljavanju i pogubljenju nekih pripadnika ustaškog pokreta na području općine Orle od strane partizana..... 166

57. 1943, rujan 14.
Pismo Kotarskoga komiteta KPH Zagreb Okružnome komitetu KPH Zagreb u kojemu traže uputstvo za stvaranje partijskih kadrova u neprijateljskoj vojsci, obavještavaju o padu Pavla Beluhana i traže vezu sa Zagrebom 168

58. 1943, rujan 14.
Pismo Rade Bulata, načelnika Štaba druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Okružnome komitetu KPH Krapina o potrebi formiranja Zagorskog (krapinskog) partizanskog odreda, njegovu komandnom kadru i zadacima 169

59. 1943, rujan 14.
Zlatar
Izvještaj Kotarske oblasti Zlatar Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o napadu partizana na rudnike Pešćeno i Konjšćina..... 171

60. 1943, rujan 15.
Pismo Okružnoga komiteta KPH Varaždin Povjerenstvu CK KPH u Zagrebu o tome da Stipe Ugarković, instruktor CK KP Hrvatske nije došao na područje okruga, te o funkcioniranju kurirske službe 173

61. 1943, rujan 15.
Izvještaj Operativnoga štaba Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske i Kalničkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o akcijama od 9. do 15. rujna 1943. godine..... 174

62. 1943,rujan 15.
Zagreb
Dnevni izvještaj Zapovjedništva Prvoga zbornog područja Glavnome stožeru oružanih snaga NDH o diverzijama na prugama oko Bjelovara, Siska, Varaždina i Zagreba. . 177

63. 1943, rujan 15.
Varaždin
Izvještaj Oružničkoga krilnog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o akcijama partizana na njihovu području..... 179

64. 1943, rujan 15.
Zagreb
Izvještaj Zapovjedništva prometnih zdrugova Ustaške vojnice Ministarstvu oružanih snaga NDH o napadu partizana na tvornicu Rukljač u Poznanovcu 181

65. 1943,rujan 16.
Izvještaj Okružnoga komiteta KPH Krapina Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkoj situaciji i organizacijskom stanju Partije, SKOJ-a, USAOH-a i AFZ na području okruga..... 182

66. 1943, rujan 16.
Stubica
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Donja Stubica Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji, djelovanju narodnih neprijatelja, mobilizaciji i akcijama partizana u kotaru..... 187

67. 1943, rujan 16.
Stubica
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Donja Stubica Okružnome komitetu KPH Zagreb o reorganizaciji komiteta, kursu i štampi, te o dolasku Nijemaca na područje kotara i represalijama nad stanovništvom..... 190

68. 1943, rujan 16.
Zagreb
Iz dnevnoga izvještaja Glavnoga zapovjedništva oružništva Glavnome stožeru oružanih snaga NDH o akcijama partizana u Zagorju od 11 — 15. rujna 1943. godine i o napadu na posadu u selu Ivanska kod Bjelovara..... 192

69. 1943, rujan 17.
Zagreb
Obavijest Lepe Perović Drugoj operativnoj zoni NOV i

PO Hrvatske o neprijateljskim špijunima za koje se pretpostavlja da su u partizanskim jedinicama..... 193

70. 1943, rujan 17.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Klanjec Okružnome komitetu KPH Krapina sa sastanka komiteta na kojem je razmotrena politička situacija, organizacijsko stanje i rad Partije, NOO, AFŽ te aktivnost i ponašanje udarnih grupa 196

71. 1943, rujan 17.
Saopćenje Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o predaji Treće bojne Pete gorske pukovnije iz Popovače i prelasku iste na stranu partizana, rušenju pruge Popovac-Križ, Koprivnica-Križevci i likvidaciji žandarmerijske posade u Ivanjskoj..... 200

72. 1943, rujan 17.
Pismo Rade Bulata, načelnika Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu zone o pregovorima s domobranskim oficirima i o rezultatima napada na Novi Marof..... 201

73. 1943,rujan 18.
Pismo Lutve Ahmetovića, sekretara Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Edvardu Kardelju, članu Politbiroa Centralnoga komiteta KP Jugoslavije i Vrhovnoga štaba NOV i PO Jugoslavije u kojemu izražava želju da se susretnu 203

74. 1943, rujan 18.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Krapina Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju partijskih i vanpartijskih organizacija u kotaru..... 204

75. 1943,rujan 18.
Samobor
Izvještaj Oružničke postaje Samobor Kotarskoj oblasti Samobor o napadu partizana na domobransku patrolu na željezničkoj pruzi Zagreb — Karlovac..... 210

76. 1943, rujan 18.
Šestine
Izvještaj Oružničke postaje Šestine Zapovjedništvu Prve oružničke pukovnije Sisak i ostalim vlastima o napadu partizana na radnike vojnog zrakoplovstva u šumi Markuševačke gore..... 211

77. 1943, rujan 20.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Zlatar Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organiza-

cijskom stanju Partije SKOJ-a, NOO, AFŽ i USAOH-a te o akcijama izvedenim na području kotara..... 212

78. 1943, rujan 20.
Varaždin
Izvještaj Oružničkoga krilnog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o akcijama partizanskih jedinica na njihovu teritoriju..... 216

79. 1943, rujan 20.
Sesvete
Obavijest Oružničke postaje Sesvete Zapovjedništvu Prve oružničke pukovnije Sisak i ostalim vlastima o pismu koje je Kotarski Narodnooslobodilački odbor Zagreb uputio Općinskom poglavarstvu Sesvete u kojemu ih poziva na suradnju..... 219

80. 1943, rujan 20.
Varaždin
Izvještaj Velike župe Zagorje Ministarstvu unutrašnjih poslova NDH o prilikama na području župe i pripremama partizana za ponovni napad na Varaždinske Toplice . 221

81. 1943, rujan 21.
Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske podređenim jedinicama o preimenovanju Druge NO brigade u brigadu »Braća Radići« i formiranju Druge NO brigade Druge operativne zone . .'..... 223

82. 1943, rujan 21.
Izvještaj Rade Bulata, načelnika Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu zone o stanju u jedinicama i o prelasku domobranske satnije iz Varaždina na stranu Narodnooslobodilačke vojske..... 224

83. 1943, rujan 21.
Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« Glavnome Štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Gornju Vas, Novo Selo i Ozalj 227

84. 1943, rujan 22.
Velika Gorica
Izvještaj Oružničke postaje Velika Gorica Kotarskoj oblasti Velika Gorica o diverziji na njemački oklopni vlak između Velike Gorice i Mraclina..... 232

85. 1943,rujan 23.
Okružnica Centralnoga komiteta KP Hrvatske svim okružnim komitetima KPH o načinu suradnje s predstavnicima HSS..... 233

86. 1943, rujan 23.
Pismo Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Alojzu Valečiću komesaru Turopoljsko-posavskoga NOP odreda u ko-

jemu traži partijski izvještaj o stanju i radu u jedinici te kadrovske upitnike..... 234

87. 1943, rujan 23.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Žumberak Okružnome komitetu KPH Pokuplje o rezultatima izbora za seoske, općinske i kotarski N00 na oslobođenome području Zumberka..... 236

88. 1943, rujan 23.
Naredba Štaba Prvoga korpusa NOV i PO Hrvatske Štabu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« da za saobraćaj onesposobi željezničku prugu Zagreb--Karlovac..... 243

89. 1943, rujan 23.
Velika Gorica
Izvještaj Kotarske oblasti Velika Gorica Velikoj župi Prigorje u Zagrebu o rušenju mosta na putu Velika Gorica--Kravarsko od strane partizana..... 244

90. 1943, rujan 23.
Varaždin
Izvještaj Oružničkoga krilnog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o akcijama partizana od 19. do 23. rujna 1943. godine..... 245

91. 1943, rujan 24.
Dopis Oblasnoga komiteta KPH za zagrebačku oblast Okružnome komitetu KPH Krapina u kojemu ih obavještava o formiranju Oblasnoga komiteta u čiji djelokrug spadaju te šalju upute za sastavljanje i slanje redovitih mjesečnih izvještaja..... 247

92. 1943, rujan 24.
Izvještaj Okružnoga komiteta KPH Zagreb Centralnome komitetu KP Hrvatske o prihodima i rashodima za lipanj, srpanj i kolovoz 1943. godine 249

93. 1943,rujan 24.
Izvještaj Kotarskog komiteta KPH Pregrada Okružnome komitetu KPH Krapina o radu i organizacijskom stanju komiteta, te o akcijama udarnih grupa..... 251

94. 1943, rujan 24.
Izvještaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju i zadacima Moslavačke NO brigade, Zagrebačkoga i Bjelovarskoga NOP odreda te o stanju u drugim jedinicama 254

95. 1943, rujan 24.
Hrvatski Leskovac
Izvještaj Oružničke postaje Hrvatski Leskovac Zapov-

jedništvu Prve oružničke pukovnije Sisak i ostalim vlastima o napadu partizana na domobrane u Ježdovcu . . . 257
96. 1943, rujan 25.
Pismo Anke Berus, povjerenika Centralnoga komiteta KP Hrvatske za sjevernu Hrvatsku Centralnome komitetu KP Hrvatske o neriješenim pitanjima u organizaciji obavještajne službe te traži upute u vezi s tim..... 259
97. 1943, rujan 25.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Pisarovina Komandi područja Kordun o aktivnosti nekih partizanskih grupa s područja Korduna u pisarovinskom kotaru..... 260
98. 1943,rujan 25.
Izvještaj Stjepana Korena, člana Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Okružnome komitetu KPH Pokuplje o političkoj situaciji i odnosu prema HSS na području Pisarovine..... 262
99. 1943, rujan 26.
Izvještaj Mate Horvatića, zamjenika komesara Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« Centralnome komitetu KP Hrvatske o brojnom stanju partijskog članstva, radu partijskih ćelija, prilivu novih boraca, akciji na Gornju Vas, održavanju vojno-političkih kurseva, radu skojevske organizacije, društveno-političkom i kulturno-prosvjetnom radu 267
100. 1943, rujan 27.
Izvještaj Štaba Druge NO brigade Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Vrbovec i Đurđišće..... 278
101. 1943, rujan 27.
Izvještaj Štaba Bjelovarskoga partizanskog odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o organizacionom stanju i prijedlozima za komandni kadar odreda 280
102. 1943, rujan 27.
Sesvete
Izvještaj Oružničke postaje Sesvete Zapovjedništvu Prve oružničke pukovnije Sisak i ostalim vlastima o ubojstvu njemačkog feldžandarma Jure Rukavine..... 281
103. 1943, rujan 27.
Dugo Selo
Izvještaj Kotarske oblasti Dugo Selo Vefikoj župi Prigorje u Zagrebu i ostalim vlastima o radu općine i akcijama partizana na području kotara..... 283
104. 1943, rujan 28.
Sesvete
Pismo Đure Supeka, pisara Općinskoga poglavarstva

Sesvete, Općinskome poglavarstvu Sesvete o susretu s partizanima i zabrani rada u općini..... 285

105. 1943, rujan 28.
Velika Gorica
Izvještaj Oružničke postaje Velika Gorica Kotarskoj oblasti Velika Gorica o napadu partizana na aerodrom Pleso..... 286

106. 1943, rujan 28.
Varaždin
Izvještaj Oružničkoga krilnog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o akcijama partizana na području Ludbrega i Varaždinskih Toplica..... 287

107. 1943, rujan 29.
Pismo Okružnoga komiteta KPH Varaždin Okružnome komitetu KPH Krapina o funkcioniranju međusobnih veza, neprijateljskim akcijama i napadu na Varaždinske Toplice..... 288

108. 1943, rujan 29.
Izvještaj Komande Moslavačkoga područja Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o vojno-političkom radu i stanju na području Komande 290

109. 1943, rujan 30.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Pisarovina Okružnome komitetu KPH Pokuplje o djelovanju pojedinih funkcionera HSS na području kotara..... 293

110. 1943, rujan 30.
Dopis Propagandnog odjela ZAVNOH-a Mjesnome komitetu KPH Zagreb o potrebi održavanja političkih proslava u povodu odluke ZAVNOH-a o priključenju Istre, Rijeke, Zadra i ostalih okupiranih krajeva Hrvatske . . . 295

111. 1943, rujan 30.
Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o prodoru neprijateljskih snaga na Žumberak 296

112. 1943, rujan 30.
Varaždin
Izvještaj Kotarske oblasti za kotare Čakovec i Prelog u Varaždinu Velikoj župi Zagorje o političkim prilikama u Međimurju..... 300

113. 1943, rujan 30.
Varaždin
Izvještaj Oružničkoga krilnog zapovjedništva Varaždin Velikoj župi Zagorje u Varaždinu o akcijama partizanskih jedinica na području Hrvatskog zagorja..... 304

114. 1943,rujan
Poziv »Slobodne Jugoslavije« upućen domobranskim oficirima i vojnicima da, poput Varaždinskoga artiljerijskog puka i drugih jedinica, stupe u redove Narodnooslobodilačke vojske..... 306
115. 1943, listopad 1.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Krapina Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji, radu komiteta i jedinica na terenu..... 308
116. 1943, listopad 1.
Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju Komande kalničkoga područja i imenovanju komandnog kadra 311
117. 1943, listoj>ad 1.
Izvještaj Štaba Desete divizije NOV Hrvatske Štabu Drugoga korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Sveti Ivan Žabno, Varaždinske Toplice i rudnik Glogovac .. . 313
118. 1943, listopad 1.
Izvještaj Štaba NO brigade »Braća Radići« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Varaždinske Toplice 317
119. 1943, listopad 2.
Pismo Pokrajinskoga komiteta SKOJ-a za Hrvatsku Okružnome komitetu SKOJ-a Bjelovar s analizom dotadašnjeg i uputama za daljnji rad 319
120. 1943, listopad 2.
Izvještaj sekretara brigadnog komiteta KP NO brigade »Braća Radići« Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkom radu i brojnom stanju članova KP u brigadi . 322
121. 1943, listopad 2.
Zapisnik sa sjednice učitelja sa područja Okružnoga N00 Pokuplje na kojoj je raspravljano o stanju i radu u pojedinim školama..... ... 327
122. 1943, listopad 2.
Zagreb
Iz matičnoga lista Vladimira Galića, pješačkog pukovnika u Zapovjedništvu grada Zagreba, uhapšenog zbog rada za NOP..... 332
123. 1943, listopad 2.
Savski Marof
Izvještaj Oružničke postaje Savski Marof Kotarskoj oblasti Zagreb o akcuijama partizana od 26. do 30. rujna 1943. godine na njenom području..... 334
124. 1943, listopad 3.
Pismo Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske Štabu Trina-

este proleterske NOU brigade »Rade Končar« u kojemu kritizira rad Štaba brigade i traži izvještaj o velikim gubicima u borbi s neprijateljem..... 335

125. 1943, listopad 3.
Izvještaj oficira Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« Štabu brigade o diverzijama minerskoga voda..... 337

126. 1943, listopad 4.
Izvještaj Štaba NO brigade »Braća Radići« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbama prilikom napada na Ludbreg..... 339

127. 1943, listopad 4.
Izvještaj zamjenika politkomesara Zagrebačkoga partizanskog odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju partijske organizacije u odredu 341

128. 1943, listopad 4.
Zagreb
Izvještaj Zapovjedništva Prvoga zbornog područja Glavnome stožeru oružanih snaga NDH o akcijama jedinica NOV i PO Hrvatske u drugoj polovini rujna 1943. godine na području sjeverozapadne Hrvatske..... 343

129. 1943, listopad 5.
Izvještaj Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Centralnome komitetu KP Hrvatske o radu na učvršćivanju NOO-a, aktiviranju naroda, uspostavljanju veza s HSS-ovcima koji prelaze na stranu NOB-a, radu AFŽ-a, agitaciji i propagandi, radu obavještajne službe te o sakupljanju hrane za vojsku..... 354

130. 1943, listopad 5.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Zagreb Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji, organizacijskom stanju i akcijama na području kojega komitet pokriva 361

131. 1943, listopad 5.
Izvještaj štaba Kalničkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o općoj situaciji u odredu, sukobu s neprijateljem i napadu na vlak kod Sirove Katalene..... 365

132. 1943, listopad 5.
Izvještaj Štaba Turopoljsko-posavskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o akcijama u rujnu 1943. godine, te o organizacijskom stanju u odredu..... 367

133. 1943, listopad 7.
Direktiva Agitpropa CK KP Hrvatske za proslavu dvadesetgodišnjice Oktobarske revolucije 369

134. 1943, listopad 7.
Zagreb
Izvještaj Mjesnoga komiteta KPH Zagreb Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkoj situaciji, organizacijskom stanju i radu u rujnu 1943. godine..... 371

135. 1943, listopad 7.
Izvještaj Okružnoga komiteta KPH Bjelovar Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkim prilikama na terenu, organizacijskom stanju partijske organizacije, SKOJ-a, N00 i AFŽ..... 385

136. 1943, listopad 7.
Izvještaj Štaba Krapinskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranjui akcijama odreda u prvoj polovici listopada 1943. godine . . . 402

137. 1943, listopad 7.
Izvještaj Štaba Bjelovarskoga partizanskog odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju odreda 405

138. 1943, listopad 7.
Bjelovar
Dopis Župske redarstvene oblasti Bjelovar Župskoj redarstvenoj oblasti Varaždin o akcijama partizana oko Koprivnice i Križevaca..... 407

139. 1943, listopad 8.
Operativni izvještaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama jedinica na njihovom području krajem rujna i početkom listopada 1943. godine..... 409

140. 1943, listopad 8.
Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o rasporedu jedinica i stanju na Zumberku..... 416

141. 1943, listopad 9.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Krapina Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju komiteta i antifašističkih organizacija 418

142. 1943, listopad 9.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Samobor Okružnome komitetu KPH Pokuplje o osnivanju Samoborske čete, političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju . . . 424

143. 1943, listopad 9.
Izvještaj Propagandnoga odsjeka Okružnoga NOO Pokuplje Okružnome NOO o kulturno-prosvjetnom radu, mobilizaciji te stanju i radu škola na njegovom području 427

144. 1943, listopad 10.
Izvještaj Lepe Perović, instruktora Centralnoga komiteta KP Hrvatske, Oblasnome komitetu KPH Zagreb o političkim prilikama u Zagrebu, pregovorima s domobranskim oficirom, reorganizaciji rajonskih komiteta i obavještajnim podacima..... 436

145. 1943, listopad 10.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Zlatar Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju u kotaru..... 445

146. 1943, listopad 10.
Izvještaj Tome Pipiča, člana Okružnoga komiteta KPH Pokuplje, Okružnome komitetu KPH Pokuplje o radu pristaša HSS-a te organizacijskom stanju antifašističkih organizacija na kotaru Jastrebarsko..... 447

147. 1943, listopad 10.
Izvještaj štaba Desete divizije NOV Hrvatske Štabu Drugoga korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Ludbreg . 450

148. 1943, listopad 11.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Pisarovina Okružnome komitetu KPH Pokuplje o političkoj situaciji, organizacijskom stanju i radu NOP-ovskih organizacija .. 454

149. 1943, listopad 11.
Izvještaj Okružnoga NOO-a Krapina ZAVNOH-u o političkoj situaciji i organizacijskom stanju s priloženim zapisnikom sa sjednice ONOO-a..... 464

150. 1943, listopad 11.
Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o postavljanju komandnog kadra NOU brigade »Braća Radići«..... 469

151. 1943, listopad 11.
Velika Gorica
Izvještaj Kotarske oblasti Velika Gorica Kotarskoj oblasti Zagreb o diverziji na njemački vojni vlak..... 471

152. 1943, listopad 11.
Sisak
Izvještaj Zapovjedništva Prve oružničke pukovnije Glavnom zapovjedništvu oružništva o dislokaciji jedinica narodnooslobodilačke vojske na području zapovjedništva . 472

153. 1943, listopad 12.
Pismo Okružnoga komiteta KPH Čazma Okružnome komitetu KPH Zagreb u kojemu traže da osiguraju kanale za prebacivanje hrane i ratnog plijena za Intendanturu Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske..... 475

154. 1943, listopad 12.
Izvještaj Okružnoga NOO za Žumberak i Pokuplje ZAVNOH-a o radu kotarskih odbora za drugu polovinu rujna 1943. godine..... 476
155. 1943, listopad 12.
Izvještaj Marijana Badela, komesara Turopoljsko-posavskoga NOP odreda, Okružnome komitetu KPH Pokuplje o radu četničkih elemenata i stanju u odredu..... 482
156. 1943, listopad 12— 15.
Drugo zasjedanje ZAVNOH-a (govor Vladimira Nazora i diskusije predstavnika sjeverozapadne Hrvatske) 485
157. 1943, listopad 13.
Pravilnik o unutarnjoj organizaciji i radu ZAVNOH-a donesen na Drugom zasjedanju..... 490
158. 1943, listopad 13.
Izvještaj Marijana Badela, političkoga komesara Turopoljsko-posavskoga NOP odreda, Okružnome komitetu KPH Pokuplje u kojemu javlja o dolasku većeg broja novih boraca u odred i problemima u vezi komandnog kadra i naoružanja..... 492
159. 1943, listopad 13.
Čazma
Izvještaj Okružnoga odbora USAOH-a Čazma Glavnome odboru USAOH-a o političkoj situaciji i raspoloženju naroda prema NOB, organizacijskom stanju i kulturno--prosvjetnom radu organizacija USAOH-a..... 494
160. 1943, listopad 14.
Plaški
Rezolucija Drugoga zasjedanja Zemaljskoga antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske..... 497
161. 1943, listopad 14.
Plaški
Proglas Drugoga zasjedanja ZAVNOH-a.....
162. 1943, listopad 14.
Izvještaj Štaba Zapadne grupe NOP odreda Štabu Drugoga korpusa NOV Hrvatske o napadu Bilogorskoga partizanskog odreda na vlak na pruzi Kloštar-Bjelovar . 505
163. 1943, listopad 14.
Naredba Komande Kalničkoga područja o imenovanju rukovodioca u Komandi mjesta Ludbreg, bolnici i pojedinim odsjecima..... 506
164. 1943, listopad 15.
Izvještaj Okružnoga komiteta KPH Krapina Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkoj situaciji i organizacijskom stanju u rujnu 1943. godine..... 508

165. 1943, listopad 15.
Izvještaj političkoga komesara Žumberačko-pokupskoga NOP odreda političkome komesaru Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju u odredu i pripadajućim jedinicama kao i stanju u neprijateljskim garnizonima 516

166. 1943, listopad 16.
Pismo Povjerenstva CK KPH za sjevernu Hrvatsku Lepi Perović, instruktoru CK KPH u Zagrebu, o svom formiranju i zadacima..... 523

167. 1943, listopad 16.
Izvještaj Anke Berus, rukovodioca Povjerenstva CK KPH za sjevernu Hrvatsku, Centralnome komitetu KP Hrvatske o kadrovima potrebnim za zagrebačku organizaciju te političkoj situaciji na području povjerenstva . . 528

168. 1943, listopad 16.
Izvještaj Oblasnoga komiteta KPH za zagrebačku oblast Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkoj situaciji, radu partijskih i masovnih antifašističkih organizacija na području sjeverozapadne Hrvatske..... 534

169. 1943, listopad 16.
Čazma
Izvještaj Okružnoga komiteta SKOJ-a Čazma Pokrajinskom komitetu SKOJ-a za Hrvatsku o političkoj situaciji, organizacijskom i brojnom stanju omladinskih organizacija 545

170. 1943, listopad 16.
Izvještaj referenta saniteta Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o posljedicama borbe za Ludbreg i Varaždinske Toplice, te o organizaciji saniteta na području zone..... 551

171. 1943, listopad 16.
Bjelovar
Polumjesečni izvještaj Župske redarstvene oblasti Bjelovar Glavnome ravnateljstvu MUP NDH o akcijama partizana na njezinome području ....._..... 554

172. 1943, listopad 16.
Dugo Selo
Izvještaj Kotarske oblasti Dugo Selo Kotarskoj oblasti Zagreb o diverziji partizana na željezničku stanicu Prikraj 560

173. 1943, listopad 17.
Operativni izvještaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama i stanju jedinica pod njihovom komandom..... 561

74. 1943, listopad 17.
Izvještaj Štaba Kalničkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju u odredu i akcijama u prvoj polovini listopada 1943. godine..... 565

75. 1943, listopad 17.
Zagreb
Okružnica uz naredbu državnog povjerenika za sigurnost željezničkog prometa NDH velikim županama o osiguranju željezničkih pruga 567

76. 1943, listopad 18.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Klanjec Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju..... 569

77. 1943, listopad 18.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Pregrada Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju u kotaru 572

178. 1943, listopad 18.
Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju Komande žumberačkoga područja, Zagorskoga NOP odreda i postavljanju rukovodilaca 576

179. 1943, listopad 18.
Izvještaj Štaba NO brigade »Braća Radići« Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napaduna Ivanec 578

180. 1943, listopad 18.
Izvještaj Živka Grgurića, obavještajnog oficira Štaba Zagrebačkoga partizanskog odreda, Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o organiziranju obavještajne službe u odredu..... 579

181. 1943, listopad 19.
Izvještaj štaba Druge NO brigade Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Nartu i željezničku prugu Dugo Selo-Kutina..... 580

182. 1943, listopad 20.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Donja Stubica Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji na području kotara..... 586

183. 1943, listopad 20.
Zapisnik Okružnoga NOO Moslavina ZAVNOH-u s plenarnog sastanka Okružnog NOO-a 587

184. 1943, listopad 20.
Izvještaj Štaba NO brigade »Braća Radići« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Ivanec i Lepoglavu..... 593

185. 1943, listopad 20.
Izvještaj Štaba Bjelovarskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Gudovec-Jelav..... 595
186. 1943, listopad 21.
Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« Operativnome štabu za Žumberak o borbama kod Golog Vrha i sela Rude..... 596
187. 1943, listopad 22.
Upute Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Kotarskome komitetu KPH Velika Gorica o načinu proslave dvadesetšestgodišnjice Oktobarske revolucije..... 597
188. 1943, listopad 22.
Izvještaj Povjerenstva PK SKOJ-a za zagrebačku i slavonsku oblast Pokrajinskome komitetu SKOJ-a za Hrvatsku o organizacijskim promjenama i radu omladinskih organizacija..... 600
189. 1943, listopad 22.
Polumjesečni izvještaj Zapovjedništva Prvoga zbornog područja Glavnome stožeru oružanih snaga NDH o akcijama partizana na području sjeverozapadne Hrvatske . . 604
190. 1943, listopad 23.
Pismo Vladimira Matetića Marku Beliniću o polovičnom uspjehu pri napadu na Zlatar 23. listopada 1943. godine 615
191. 1943, listopad 23.
Klanjec
Izvještaj ustaškog nadporučnika Vodopije Zapovjedništvu Poglavnikovih tjelesnih zdrugova o svom putu u Klanjec, o borbi s partizanima, mjesnim prilikama i položajima partizana te o potrebi dostavljanja hrane preko Slovenije 617
192. 1943, listopad 24.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Donja Stubica Okružnome komitetu KPH Zagreb o teroru Nijemaca i ustaša u kotaru D. Stubica 619
193. 1943, listopad 24.
Izvještaj Štaba Zagorskoga NOP odreda Okružnome komitetu KPH Krapina o akcijama i organizacijskom stanju za listopad 1943. godine 622
194. 1943, listopad 25.
Izvještaj Kotarske oblasti Zagreb Velikoj župi Prigorje o sigurnosno-političkoj situaciji na području kotara 625
195. 1943, listopad 25.
Zagreb
Izvještaj jednog od ustaških obavještaca Redarstvenoj

oblasti Zagreb u Zagrebu o hapšenju 330 ljudi radi veze s partizanima..... 628
196. 1943, listopad 26.
Pismo Josipa Hrnčevića Anki Berus o političkoj situaciji i novostima na području Oblasnoga komiteta KPH za zagrebačku oblast..... 628
197. 1943, listopad 27.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Pregrada Okružnome komitetu KPH Krapina, o akcijama udarnih grupa, teroru neprijatelja i organizacijskom stanju..... 630
198. 1943, listopad 27.
Bjelovar
Dnevni izvještaj Župske redarstvene oblasti Bjelovar Velikoj župi Bilogora o akcijama partizana..... 635
199. 1943, listopad 28.
Pismo Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu Drugoga korpusa NOV Jugoslavije o rezultatima borbi u Hrvatskom zagorju 637
200. 1943, listopad 28.
Izvještaj Tome Dijanovića, političkog komesara Zumberačko-pokupskoga NOP odreda, Marku Beliniću, komesaru Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske, o stanju u odredu i borbama u drugoj polovici listopada 1943."godine 639
201. 1943, listopad 28.
Zapisnik sastavljen u ustaškom logoru Jastrebarsko o teroru Nijemaca za vrijeme ofenzive na Žumberak 643
202. 1943, listopad 29.
Izvještaj Glavnoga ustaškoga stana Ministarstvu vanjskih poslova o teroru Nijemaca u Mariji Bistrici..... 646
203. 1943, listopad 30.
Pismo Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske načelniku Štaba zone o upućivanju boraca za Prvu Proletersku diviziju, stanju u Moslavini i odlasku Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« sa Žumberka . 648
204. 1943, listopad 30.
Izvještaj Franje Tuđmana, sekretara štapske ćelije Zagorskoga NOP odreda Okružnome komitetu KPH Krapina o radu partijskih jedinica..... 650
205. 1943, listopad 30.
Izvještaj Štaba Bjelovarskoga partizanskog odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju i borbama odreda u listopadu 1943. godine..... 653
206. 1943, listopad 30.
Izvještaj Štaba Zagrebačkoga partizanskog odreda Šta-

bu Druge operativne zone ivuv i h4J Hrvatske o spajanju s brigadom »Braća Radići« i akcijama na prugama oko Pušće, Ivanca i Zlatara..... 656

207. 1943, listopad 31.
Izvještaj Mjesnoga komiteta KPH Zagreb Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkom stanju u listopadu 1943. godine..... 658

208. 1943, listopad 31.
Zapisnik sa sjednice Okružnoga komiteta KPH Zagreb na kojoj se govorilo o političkoj situaciji i organizacijskom stanju u okrugu..... 669

209. 1943, listopad 31.
Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Klanjec Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju..... 674

210. 1943, listopad 31.
Naređenje Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske o proglašenju NO brigade »Braća Radići«udarnom..... 677

211. 1943, listopad 31.
Izvještaj Štaba Dvadeset osme divizije NOV Jugoslavije Štabu Šestoga korpusa NOV Jugoslavije o akcijama u Hrvatskom zagorju..... 679

212. 1943, listopad 31.
Izvještaj Štaba NO brigade »Braća Radići« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbama s ustašama od 20—30. listopada 1943. godine 687

213. 1943, listopad 31.
Izvještaj političkoga komesara Turopoljsko-posavskog NOP odreda komesaru Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o teroru neprijatelja u Posavini i stanju u odredu 688

214. 1943, rujan — listopad 31.
Zagreb
Diverzije i napadi partizana na pruge sjeverozapadne Hrvatske u rujnu i listopadu 1943. godine..... 692

215. 1943, listopad
Izvještaj Kotarskoga NOO-a Četvrtoga rajona Mjesnome komitetu KPH Zagreb o prikupljenoj pomoći i izdacima za listopad 1943. godine..... 720

Kazalo osobnih imena 725

Kazalo geografskih imena..... 737

Kazalo predmetnih pojmova..... 751

Sadržaj 761

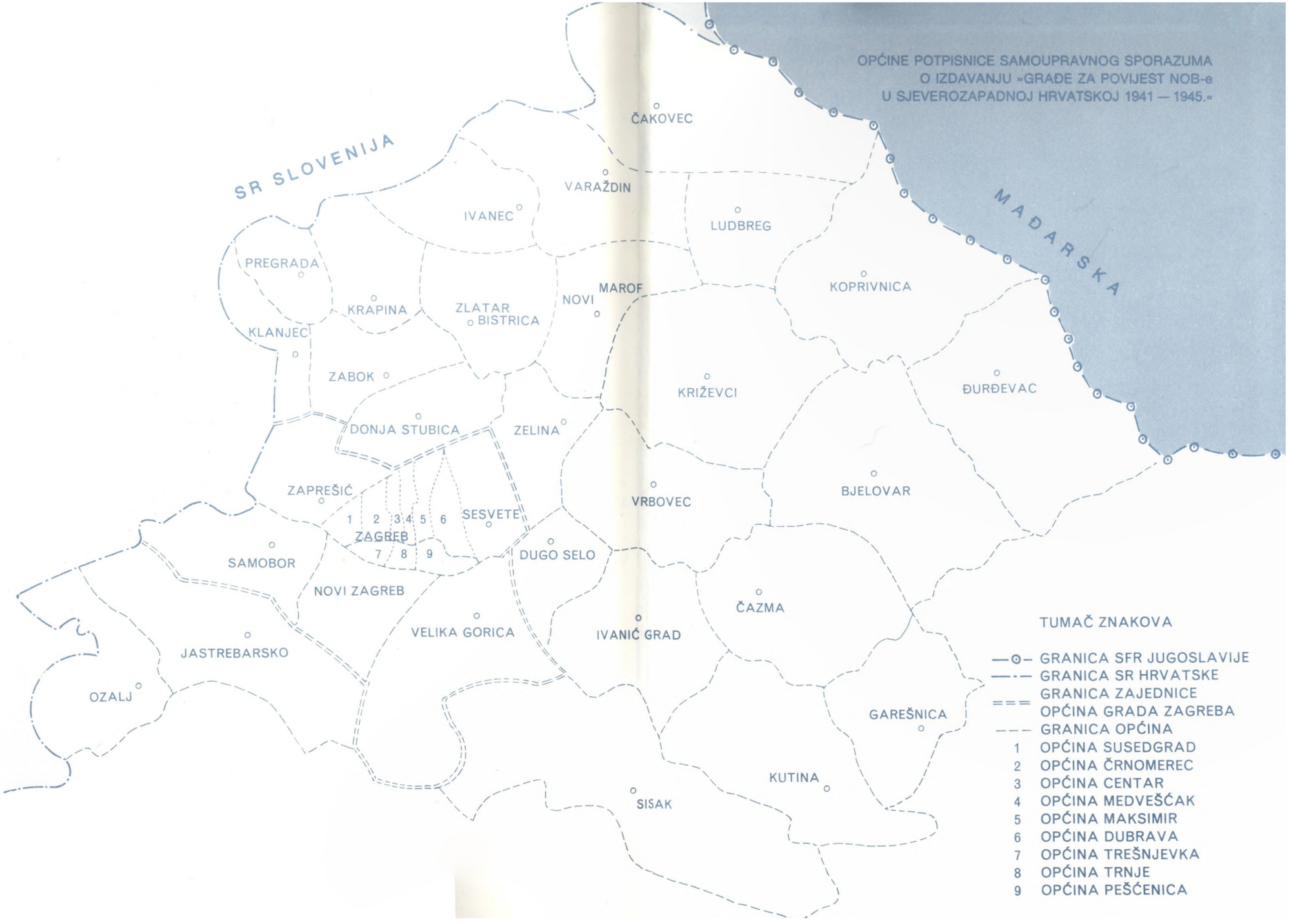
OPĆINE POTPISNICE SAMOUPRAVNOG SPORAZUMA
O IZDAVANJU »GRAĐE ZA POVIJEST NOB-e
U SJEVEROZAPADNOJ HRVATSKOJ 1941 — 1945.«
SR SLOVENIJA
MAĐARSKA
ČAKOVEC
VARAŽDIN
IVANEC
LUDBREG
PREGRADA
KRAPINA
ZLATAR BISTRICA
NOVI MAROF
KOPRIVNICA
KLANJEC
ZABOK
KRIŽEVCI
ĐURĐEVAC
DONJA STUBICA
ZELINA
ZAPREŠIĆ
VRBOVEC
BJELOVAR
1 2 3 4 5 6
SESVETE
ZAGREB
7 8 9
SAMOBOR
DUGO SELO
NOVI ZAGREB
ČAZMA
VELIKA GORICA
IVANIĆ GRAD
JASTREBARSKO
OZALJ
GAREŠNICA
KUTINA
SISAK
TUMAČ ZNAKOVA
GRANICA SFR JUGOSLAVIJE
GRANICA SR HRVATSKE
GRANICA ZAJEDNICE OPĆINA GRADA ZAGREBA
GRANICA OPĆINA
1 OPĆINA SUSEDGRAD
2 OPĆINA ČRNOMEREC
3 OPĆINA CENTAR
4 OPĆINA MEDVEŠĆAK
5 OPĆINA MAKSIMIR
6 OPĆINA DUBRAVA
7 OPĆINA TREŠNJEVKA
8 OPĆINA TRNJE
9 OPĆINA PEŠĆENICA